

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

17. YÜZYILDA YAPILMIŞ MENSUR ŞEHNAME TERCÜMESİ
440a - 470b

Yüksek Lisans Tezi

Neslihan BALCI ERİŞ

İstanbul, 2006

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

17. YÜZYILDA YAPILMIŞ MENSUR SEHNAME TERCÜMESİ
440a - 470b

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Neslihan BALCI ERİŞ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Zuhâl KÜLTÜRAL

İstanbul, 2006

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Neslihan Balcı Eriş'in "17. yüzyıl'da yapılmış Mensur Şehname Tercümesi (440a-470b)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

İmza

Tez Danışmanı : Doç.Dr.Zuhal Kültüral
Üniversitesi Marmara

.....

Üye : Prof.Dr. Gülden Sağol Yüksekaya
Üniversitesi Marmara

.....

Üye : Prof.Dr. Ahmet Topaloğlu
Üniversitesi Marmara

.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun 12 / 01 / 2009 tarih ve 1-6 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖN SÖZ	II
ÖZET	III
SUMMARY	IV
KISALTMALAR.....	V
TRANSKRİPSİYON CETVELİ	VI
GİRİŞ	1
METİN.....	9
SÖZLÜK.....	83
BİBLİYOGRAFYA.....	220
ÖZGEÇMİŞ	222
TIPKIBASIM.....	223

ÖN SÖZ

Firdevsî'nin yazdığı manzum İran Ulusal Destanı olan Şehnâme, insanın yaradılışından Arap egemenliğinin başlamasına kadar olan İran tarihini anlatan bir eserdir. 60 bin beyitten oluşan bu ulusal destan Doğu edebiyatının en önemli eserlerinden biri olmasının yanında Doğu-İslam, tarih-siyaset eserlerinin de örneği olmuştur. Şehnâme'nin beğenilmesi bu yolda yeni eserler yazılmasına yol açmıştır.

Türk kültürünü de etkilemiş olan Şehnâme'nin dilimizde manzum ve mensur olmak üzere çeşitli tercümeleri yapılmıştır. Bizim üzerinde çalıştığımız eser mensur bir eserdir. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi 6131 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. 3 cilt halinde 1778 varaktır.

Bu çalışmadaki amaç bu yazmanın 440a - 470b varaklarını tanıtmaktır.

Çalışmamız giriş, metin ve sözlük olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Firdevsî, Şehnâme, tercümeleri hakve üzerinde çalışılan eser hakkında bilgi verilmiştir.

Metin kısmı, varak ve satır numaraları esas alınarak gösterilmiş, noktalama işaretleri günümüz imlâsı göz önüne alınarak uygulanmıştır. Okunamayan sözcükler [...] işareti ile gösterilmiştir.

Sözlük bölümünde, metinde geçen sözcükler ve birleşik şekillerin metindeki anlamları verilmiştir. Madde başı ile verilen bu sözcükler ve şekillerin altında ise o madde ile ilgili deyim, ara madde ve birleşikler sıralanmıştır.

Ayrıca çalışmanın sonunda tercümeyle aktarılan 440a - 470b varaklarının tıpkı basımı eklenmiştir.

Tezimin hazırlanmasında gerekli bilgi ve birikimi kazanmamı sağlayan program danışmanım Sayın Prof. Dr. Emine GÜRSOY NASKALİ'ye, Marmara Üniversitesi Türk Dili Bilim Dalı ders hocalarım Prof. Dr. Ahmet TOPALOĞLU, Prof. Dr. Gülден SAĞOL YÜKSEKKAYA, Doç. Dr. Latif BEYRELİ'ye; Yüksek Lisans Tezi olarak bu eseri bana tavsiye eden, çalışmalarım esnasında yardımlarını esirgemeyen tez

danışmanım Doç Dr. Zühal KÜLTÜRAL'a ve hazırladığı Cibakaya programı ile dizin çalışmalarına büyük katkıda bulunmuş olan değerli hocam Prof. Dr. Ceval KAYA'ya, teşekkür ederim. Ayrıca maddi ve manevi desteklerinden dolayı aileme ve engin hoşgörüsü ve sabrıyla çalışmalarım esnasında daima yanımda olan eşim Orhan ERİŞ'e ve büyük küçük emeği geçen herkese teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

Bir bölümü üzerinde çalışılan eser, İstanbul Üniversitesi Nâdir Eserler Kütüphanesi'nde 6131 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Üç cilt olup tamamı 1778 varaktır. Her sayfası 25 satır olarak düzenlenmiş, ayrıca eserde minyatürlere de yer verilmiştir. Üzerinde çalışma yapılan birinci cildin boyu 39, eni 24,5 ve kalınlığı 7,5 cm'dir. Hicrî 1187, milâdi 1773 yılından tamamlanan eser kelime kelime bir tercüme niteliği taşımamaktadır. Tez yazmanın 440a - 470b varaklarını kapsamaktadır.

Bu tezi hazırlamaktaki amaç *Şehnâme*'nin bu mensur tercümesini tanıtmaktır. Bu çalışma giriş, metin ve sözlük olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Giriş kısmında Firdevsî, Şehnâme, çevirileri ve üzerinde çalışılan yazma ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Metin kısmında sayfa ve satır numaraları belirtilmiştir. Metin günümüz noktalama işaretlerine göre düzenlenmiş, metnin gerekli yerlerinde paragraflar yapılmıştır. Böylece eserden faydalanılması daha kolay hale getirilmek istenmiştir.

Sözlük bölümü hem alfabetik hem de kök esasına dayalı olarak hazırlanmıştır. Madde başı yapılan kelimelerin altına o kelimeyle ilgili ara madde, deyim ve birleşik şekiller sıralanmış, madde başı veya ara maddelerin ikinci, üçüncü unsur olarak geçtiği maddelere (→) işaretiyle göndermeler yapılmıştır.

SUMMARY

The book that we have worked on, is registered under fixture number 6131 at the Library of Rare Written Works of Istanbul University. It is composed of 3 volumes with total pages of 1778. Also miniatures have taken place in the book and each page designed in 25 lines. The length of the first volume on which the work is being carried on, is 39 cm, the width is 24,5 cm and thickness is based 7,5 cm. The work is completed in 1187 (date based on Hegira) or in 1773 (date based on Christian Era); it is not a translation word by word. The thesis includes the pages 440a - 470b of the manuscript.

The goal of this thesis is to introduce the prose translation of *Şehnâme*. In the introduction part, information about Firdevsi, *Şehnâme*, *Şehnâme* translations and manuscript on which the work is carried on, is given.

In the text, the page and line numbers are shown, designed according to today's punctuation marks and in necessary parts paragraphs are created. In this way, it has been aimed to get benefit of the work more easily.

In dictionary, an index is prepared which shows the vocabulary of the book; the meanings of the words and compound forms in the book are tried to be explained. The items identified as second, third factors of the main intermediary items have been referred with marking (→).

KISALTMALAR

<i>A.</i>	Arapça
<i>bag.</i>	bağlaç
<i>b.</i>	birleşik
<i>bk.</i>	bakınız
<i>e.</i>	edat
<i>F.</i>	Farsça
<i>fi.</i>	fiil
<i>hlk.</i>	halk dilinde
<i>i.</i>	İsim
<i>İt.</i>	İtalyanca
<i>mec.</i>	mecaz
<i>sf.</i>	sıfat
<i>ün.</i>	Ünlem
<i>yan.</i>	Yansıma
<i>Yun.</i>	Yunanca
<i>zf.</i>	Zarf
<i>zm.</i>	Zamir
*	Bir madde başı kelimenin türevi olduğunu belirtir.
/	Farklı imlalarla yazılmış madde başlarını ayırır.
→	Yanındaki maddelere gönderme ifade eder.

Transkripsiyon Cetveli

Harfler	Transkripsiyon Karşılıkları	Harfler	Transkripsiyon Karşılıkları
ا (آ)	Â, â	ش	Ş, ş
ا (أ)	A, a; E, e	ص	Ş, ş
ء	◌ْ	ض	Ž, ž; Đ, đ
ب	B, b	ط	T, t
پ	P, p	ظ	Z, z
ت	T, t	ع	◌ْ
ث	S, s	غ	Ġ, ġ
ج	C, c	ف	F, f
چ	Ç, ç	ق	K, k
ح	H, h	ك	K, k; G, g; ñ
خ	H, h	ل	L, l
د	D, d	م	M, m
ذ	Z, z	ن	N, n
ر	r	و	V, v; O, o; Ö, ö; U, u; Ū, ū; Ü, ü
ز	z	ه	H, h (a, e)
ژ	J	ی	Y, y; I, i; Ī, ī, ī
س	S, s		

GİRİŞ

Firdevsî, İran'ın millî destanı Şehnâme'nin yazarıdır. Künyesi Ebû'l Kasım, lakabı Fahreddin, mahlası Firdevsî'dir. İsmi hakkında kesin bir bilgi mevcut değildir. 934 veya 940 tarihinde Tus'ta doğmuş ve 1020 yılında aynı şehirde vefat etmiştir. 'Arûzî'ye göre Tus'un çiftlik sahiplerindendir. Ancak Şehnâme'deki bazı beyitlerden zengin birisi olmadığı anlaşılır.

Firdevsî'nin çocukluk dönemi ve öğrenimine dair hemen hemen bilgi yoktur. Çeşitli kaynaklardan çocukluğunda iyi bir eğitim gördüğü, Pehlevî dilini bildiği ve şiir yazabilecek düzeyde Arapça'ya vakıf olduğu öğrenilmektedir. 370 (980) veya 380 (990) yılında kısım kısım yazmaya başladığı Şehnâme'yi 394 (1003-1004) yılında tamamlamıştır. Firdevsi Sâ mânîlerin hükmü altında yaşamasına rağmen, bu devlet bir çöküş dönemi içinde olduğundan eserini devrin en güçlü hükümdarı olan Gazneli Mahmud'a ithaf etmiştir. Ancak hükümdar Firdevsî'ye eserinin değerine layık bir ödül vermemiştir. Bunun üzerine Firdevsi hükümdara 100 beyitlik meşhur hicviyesini yazmıştır. Ömrünün sonlarını yine doğduğu şehir olan Tus'ta geçirmiş ve yoksulluk içerisinde hayatını noktalamıştır.¹

Şehnâme:

Şehnâme dünyanın yaradılışından Arap istilasına kadar İran'ın tarihi, mitolojisi ve geleneklerini toplayan mesnevi tarzında 60 bin beyitlik bir standır. Eser "fa'ûlun fa'ûlûn fa'ûlûn fa'ûl" vezniyle yazılmıştır.² Yazılması 24 veya 19 yıl süren bu eser 4 devreye ayrılmıştır: Pişdâdîler (15 padişah), Keyânîler (10 padişah), Eşkaniler, Sasaniler (19 padişah)

Zerdüş'te kadar olan padişahların tarihi Avesta'da mevcuttur. Pişdâdîler, sadece mitolojik şahsiyetler olup, kısmen Hindliler ile İranlıların ortak mitolojisine dahildirler. Şehnâme'de bu unsurlar mitolojik mahiyetlerinden çıkarılarak insanlaştırılmıştır. Keyânîler devrinde Efrasiyâb'ın ölümüne kadar devam eden İran-Turan savaşları

¹ H. RITTER, "Firdevsî" *İslam Ansiklopedisi*, c.IV, s.643-649.

² Zühal KÜLTÜRAL - Latif BEYRELİ, *Şerîfi Şehnâme Çevirisi*, Ankara, 1999.

anlatılmıştır. Eşkânîler devrinden birkaç söz ile bahsedilmiş, fakat Sâsânîlerin tarihi bütün padişahların isimleri gösterilerek, kronolojik olarak anlatılmıştır.

Şehnâme'nin üslubu sadedir ve söz sanatlarına fazla itibar edilmemiştir. Güzelliği, daha çok anlatış ve tasvîr tarzında ortaya çıkmıştır. Arapça kelimelerin kullanılmaması için özel bir gayret sarfedilmiştir.

Firdevsî'nin Şehnâmesi, gerek İran ve gerek Türk edebiyatında, kahramanlık mesnevîleri için değışmez tek örnek haline gelmiştir.

Şehnâme'nin Kaynakları:

Eski İran'dan Avesta'dan başka mitolojik hikayelerin varlığını Yunan kaynakları haber vermektedir. Bu hikayeler Şehnâme'nin bazı bölümlerinde kullanılmıştır. Ayrıca Şehnâme'de Sâsânî devrine ait olan bazı küçük hikayeler, müstakil birer kitap halinde mevcuttu.

Şehnâme'nin en önemli kaynağı I. Hüsrev zamanından beri mevcut olan ve İran'ın bütün tarihi ve mitolojik geleneklerini toplayan Hudeynâme adlı eserdir. Bundan başka; Sâsânî padişahların resimlerini de içeren bir başka tarih kitabından da söz edilmektedir. Fidevsî kendisinden önce Şehnâme yazan Dakîkî'den binden fazla beyit almış, ayrıca Tus vâlisinin emriyle toplatılan Şehnâme'den de istifade etmiştir. Bunlardan başka Bêjan ve Manîja Destanı, Rüstem ile Saped Dev Muharebesi vb. destanlar için Hudâynâme'de bulunmayan halk rivâyetlerinden istifâde etmiştir.³

Şehnâme Çevirileri:

Dünya edebiyatının klasikleri arasında yerini almış olan Şehnâme, Doğuda ve Batıda birçok dile çevrilmiştir.⁴

Batı Dillerine Yapılan Çeviriler:

³ Bu konuda daha geniş bilgi için bak.: H. RITTER, "Firdevsî" *İslam Ansiklopedisi*, c.IV, s.646-649.

⁴ Zuhul KÜLTÜRAL - Latif BEYRELİ, a.g.e.

Latinceye; Sir W. Jones, Londra, 1774 (Eksik), İngilizceye; Joseph Champion, Katküta, 1785 (manzum, eksik), J. Atkenson, Londra, A. G. Warner ve E. Warner, Londra, 1905-123 (manzum, tam), A. Rogers, Londra, 1907 (eksik), Almancaya Adolf Friedrich v. Schack, Stuttgart, 1877; Friedrich Rückert, Berlin 1890-1895, İtalyancaya; Pizzi, Torino, 1866-1868 (tam), Fransızcaya; Jules Mohl, Paris, 1876-1878 (tam)⁵.

Doğuda yapılan ilk tercüme XII. Yüzyılda Kavamüddin Ebul Fettah İbni Ali tarafından yapılan çalışmadır. Fakat bu tercüme eksiktir. J. Mohl doğuda yapılan ikinci, tam ve manzum tercümenin Türkçe olduğunu ve bunun Tatar Ali Efendi tarafından Kansu Gavri adına 916/1510'da yapıldığını söylemektedir.⁶

Şehnâme'nin Türkçe Çevirileri

1) Manzum Çeviriler Diyarbekirli Şerîfî ve Şehname Çevirisi

Bilinen tek manzum çeviri olan Şerîfî'nin tercümesi hakkındaki en kapsamlı bilgiyi “Şerîfî Şehname Çevirisi” adıyla hazırlanan doktora tezinden⁷ öğreniyoruz. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde kayıtlı bulunan bu eser iki cilt olup 1170 varaktır. Her sayfada iki sütun halinde yirmi beş beyit bulunmaktadır. Eserde birinci ciltte 37, ikinci ciltte 24 olmak üzere toplam 61 adet minyatür bulunmaktadır. Çevirinin birinci cildinde 29709, ikinci cildin de ise 26786 beyit satır bulunmaktadır. Eserin tamamı 56506 beyitten oluşmaktadır. Şehnâme vezninden farklı olarak aruzun mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün kalıbıyla yazılmıştır.⁸

⁵ İshak ALGAN, *Mensur Şehnâme Tercümesi 160a-200b*, İstanbul, 2005; İslam Ansiklopedisi c.IV, s.649.

⁶ Necati LUGAL, (çev. [Önsöz: Kenan AKYÜZ]) *Şehnâme*

⁷ Zühal KÜLTÜRAL - Latif BEYRELİ, a.g.e.

⁸ Zühal KÜLTÜRAL - Latif BEYRELİ, a.g.e.

2) Mensur Çeviriler

Şehnâme'nin ilk mensur Türkçe tercümesi II. Murat'ın emriyle yapılan çeviridir. Hareketli güzel bir nesihle yazılmış olan eser 328 varaktan oluşmaktadır. Eserde yer yer manzum parçalar bulunmaktadır. Çevirinin dilinden, geniş bir okuyucu kitlesinin faydalanmasına hizmet etmek düşüncesinin esas alındığı anlaşılmaktadır. Çeviride 9 adet minyatür bulunmaktadır. Şehnâme'nin ikinci bölümünü ihtiva eden bu nüsha Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde kayıtlıdır. (Hazine -1518)⁹

Bir diğer mensur çeviri, Mehdi mahlaslı Sultan II. Osman'ın emriyle yapılan çeviridir.¹⁰

Muallim Cevdet “Şarkın İlyadası: Şeh-nâme”¹¹ adında lise öğrencilerine yönelik, eski harfli Türkçe olarak, 88 sayfalık bir kitapçık yazmıştır. Şehnâme'nin tanınmış parçalarının çevirisiyle oluşturulmuş bu eserde, öğrencilerin belli başlı Türk destanlarındaki tarihi olaylara dikkatinin çekilmesi, bu olaylardan ibret almaları düşüncesi ön plana çıkar.¹²

Türk destanlarıyla ilgili araştırmaları ile tanınan Prof. Dr. Rıza Nur, Türk Bilig Revüsü'nün dördüncü sayısını tamamen Şehnâme'ye ayırmıştır. Burada Şehnâme, yer yer kısaltılarak ve yer yer de tam olarak tercüme edilmiştir.¹³

Şehâme'yi ilk olarak Turner Macan neşretmiş (1-4, Kalküta, 1829), bunu yirmiyi aşkın baskı takip etmiştir. Necati Lugal tarafından Vullers baskısı (Leiden 1877-1884) esas alınarak yapılan Türkçe tercümenin ancak dört cildi tamamlanmıştır. (İstanbul 1945-1955). Ayrıca Vasfi Bingöl, Şehnâme'deki bazı hikâyeleri “Şehnâme'den Hikâyeler” adlı eserinde yayımlamıştır.

Orhan Şaik Gökyay, “Destursuz Bağa Girenler” adlı eserinin “Şehnâme ve Türkçe Tercümeleri” başlıklı yazısında üzerinde çalışılan bu eserle ilgili olarak şu

⁹ Necati LUGAL, Zuhul KÜLTÜRAL - Latif BEYRELİ, a.g.e.

¹⁰ Orhan Şaik GÖKYAY, “Şehnâme ve Türkçe Tercümeleri”, *Destursuz Bağa Girenler*, s.46-47.

¹¹ Muallim CEVDET, *Şarkın İlyadası: Şehnâme*, İstanbul, 1928, Necm-i İstanbul Matbaası, s.88. (Eski Harfli Türkçe)

¹² Yusuf ÖZ, *Şehnâme Tercümeleri ve Sözlükleri, Name-i Aşina (Ortak Kültür Mirasının Arayışında)*, Sonbahar 2002, s.25-38.

¹³ Rıza NUR, “Şeh-nâme, Turan-İran Cenklere”, *Türk Bilig Revüsü / Revue de Turcologie*, Mısır, Şubat, 1937, c.1, say:4.

çarpıcı bilgileri vermektedir: “Fırdevsî’nin yalnız klasik edebiyatımız üzerinde değil, Halk edebiyatının üzerinde de mühim bir tesiri vardır. Şehnâme yazıldıktan sonra bir çok şair ve nesirci bunun tesiri altında kalarak eski İran geleneğini aksettiren pek çok eserin yazılmasına yol açmıştı. Saraylarda ve halkın toplandığı yerlerde bunları okuyan bir sınıf ortaya çıktı. Bunlara “Şehnâmeşân” deniliyordu ki sonradan “kıssahan” kelimesiyle müteradif olarak kullanılmaya başlandı. Eserin İran’da uyandırdığı bu tesir bizim hikayeciliğimizde de görüldü. Meclislerde, kahvehanelerde okunan salsalname, İskendername, Antername, Hamzaname, Süleymanname gibi eserlerin arasında Şehnâme tercümelerinin, ondan alınmış ve genişletilmiş hikayelerin de bir yeri vardır. Bu eserlerin her biri ciltler tutmaktadır. Evliya Çelebi Fırdevsi’nin Şehnâmesi’ni okuduğunda Fırdevs meleklerini hayran bırakan bir Şehnâme’den bahseder. Şehnâme’nin Halk edebiyatımızdaki bu önemli yerinden dolayı onun halk arasında, kahvelerde, toplantılarda şehnâmeşânlar tarafından okunmak için yapılmış başka bir tercümesini de biliyoruz. Eksik olan bu tercüme üç cilt olup Şehnâme’nin başından İskender’in doğumuna kadar olan kısmı ihtiva etmektedir. Bu nüsha, üç cilt ve 1778 varaktır. Bu hacim bize eserin ne kadar genişletilerek halkın merak ve alakasını çekecek daha nice vakalar ve teferruat ilavesiyle cinler, periler, devler, tılsımlar ve daha başka masal ve destan unsurlarıyla besleyerek tercüme edildiğini gösterir.

Bu tercüme, halkı hikayelerinin üslubuna uygun olarak: “râviyân-ı güzîn ve nâkilân-ı suhan-çîn, edâ-yı şîrîn ve elfât-ı sükkerîn dîbâce-i Şehnâme böyle nakl ü beyân eylemiş dûr ki!” diye başlıyor. Söz başlarında “Üstâd öyle naklû beyân eyler ki”, “raviler öyle rivâyet ederler ki” şeklinde mevcut ifadeler, bu tercümelerde Fırdevsî’nin eseri esas tutulmakla beraber daha başka rivayetlerden de faydalandığını gösterir. Nitekim sonunda “Bu Şehnâme, bu mahalde tamam olup bu rûzgârdan zuhurât-ı kevnîyyeden olan mevatlar, nice dürlü ve nice üstadlar dilinden nakl ü beyân olundu” kaydı bu ciheti bir daha açıklamaktadır.”¹⁴

Eserin demirbaş kaydından müstensihin Derviş Mustafa olduğunu öğrenmekteyiz.

¹⁴ Orhan Şaik GÖKYAY, a.g.e,

SÖZLÜĞÜN DÜZENLENMESİNDE İZLENEN YÖNTEMLER

1. Sözcüklerin kökenlerinin gösterilmesinde ve anlamlandırılmasında Arapça, Farsça ve diğer dillerden sözcükler için *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*¹⁵; *Türkçe sözcükler için ise Türkçe Sözlük*¹⁶, *Yeni Tarama Sözlüğü*¹⁷ ve *Misällî Büyük Türkçe Sözlük*¹⁸ esas alınmıştır.

2. Madde başlarında kelimenin hangi dile ait olduğu kısaltma ile (A., F., vb.) gösterilmiştir.

fitne (A.) i. Karışıklık, fitne 461b/18

3. Türkçe veya Türkçeleşmiş olduğu kabul edilen kelimelerde dil kısaltması verilmemiştir.

acı i. Ağrı, acı 460a/20

4. Sözlükte madde başları alfabetik olarak dizilmiştir.

5. Yazılışları aynı anlamları farklı olan madde başı kelimeler I, II, ... şeklinde numaralandırılıp, ayrı ayrı madde başı olarak alınmıştır.

havl (I) (A.) i. Etraf, çevre, avlu

havl (II) (A.) i. Güç, kuvvet

6. Farklı yazıma sahip aynı anlamdaki kelimeler (/) işaretiyle ayrılarak aynı madde içerisinde gösterilmiştir.

kendi / **kendü** zm. Kendi 442a/13, 446b/12, 463b/10

kendin al- Kendini çekmek 450a/12

kendin bildür- (Kendisini) tanıtmak 445b/10, 447b/09, 459b/13

kendin dir- / **kendüyi dir-** Toparlanmak 442b/10, 461a/09467a/24

¹⁵ DEVELİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Ankara 1986.

¹⁶ TÜRK DİL KURUMU; *Türkçe Sözlük*, 10. baskı, Ankara 2005.

¹⁷ TÜRK DİL KURUMU; *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara 1983.

¹⁸ AYVERDİ, İlhan, *Misällî Büyük Türkçe Sözlük*, 1. baskı, İstanbul 2005.

7. Fiil kök veya gövdeleri madde başı olarak alınırken (-) işareti kullanılmıştır.

gez- Dolaşmak, gezmek 445a/15, 450a/19, 458a/15

8. Tamlamalar, deyimler, birleşik fiiller hangi sözcükle başlıyorsa o madde içerisinde toplanmıştır.

el (I) i. 1. El: ...*Şağād'uñ eline bir āyīne virdiler.* 440a/18, 440a/21, 441b/07

i. 2. (İyelik ekleriyle veya bazı deyimlerde) Sahiplik, mülkiyet: *Meger dānāları.* “*Yakında senüñ ecelüñ bir benī ādem elindedür.*” *dimişlerdi.* 455b/04, 459a/07, 459b/02

el aç- Yakalamak için el uzatmak 454a/08

el çek- (Bir işten/makamdan) vazgeçmek, (Bir işi) bırakmak 448b/18, 455b/25, 469a/18

ele götür- Ele geçirmek, yakalamak 443b/21, 456b/13

ele gir- Ele geçmek, elde edilmek, yakalanmak 452a/09

ele vir- Teslim etmek 442b/17, 448b/04, 451a/22

el öp- (Saygı ifadesi olarak) el öpmek 443a/16, 444b/24, 445a/02

el şun- El uzatmak 457b/05

el ur- El atmak, tutmak için elini uzatmak 442a/05, 457b/03, 461a/07

elinden al- Ele geçirmek 470a/24

9. Madde başı ve ara maddelerin ikinci, üçüncü unsur olduğu yerlere (→) işareti ile göndermeler yapılmıştır.

kāhire (A.) *sf.* Kahreden, yok eden

→ kuvvet-i kāhire

10. Türkçeye ses değişikliğine uğrayarak girmiş kelimelerde dil kısaltması verildikten sonra kelimenin asıl biçimi de parantez içinde gösterilmiştir.

mahmūz (A. *mihmāz*) i. Mahmuz

11. Madde başı olan kelimeler yapı bakımından farklı türlerde kullanıldığında her bir tür için ayrı numaralandırma yapılmış ve örnekli bir şekilde verilmiştir.

doğrı 1. sf. *Bu işleri tamām olunca ol yirde oturağ idüp andan göç idüp hemān doğrı yoldan çıkmayalum.” didi.* 460b/12

2. zf. Hiçbir yöne sapmadan, doğruca: *Hemān buradan kalkup doğrı Īrān’a giderüz...*446b/24, 453a/19, 460b/24

3. e. Karşı yönünce: *Tīz-rūh bir alıp altun virdi ve oılayup “Ben buni ātıl Zengī’ye vireyüm.” diyü yilerek orduya doğrı gitdi.* 464b/18

12. Mecaz anlamda kullanılmış kelimeler *mec.* kısaltması ile ayrıca belirtilmiştir.

ıyāmet (A.) *mec.* Büyük sıkıntı, belâ

→ kızılca ıyāmet op-

13. Madde başı veya alt madde olan sözcükler metin içerisinde birden fazla anlamda ullanıldığı durumlarda, 1, 2, ... rakamlarıyla numaralandırılarak anlamları örnekleriyle birlikte verilmiştir.

āyīn (F.) i. 1. Merasim, tören: *Ol ‘aşruñ resm-i āyīni üzre amer-rūh Bānū’yı Būrzū’ya ‘ağd ü nikāh idüp...*441b/12

2. Kaide, kural, tarz: *Besbellü pādīşāhlara izmet eylemedüñ kim āyīn erkān nidügin bilmezsin.” didi.* 462b/19, 462b/20

14. Kelimelere bütün anlamları değil metinde geçen anlamları verilmiştir. Yine kelimelerin metinde geçtiği tüm sayfa/satır numaraları değil geçmiş olduğu üç yerin sayfa/satır numaraları verilmiştir.

āsān (F.) i. Kolay 443b/20, 445b/22, 452b/25

āsān-ı vech Kolay yoldan 463b/15

METİN

[440a] Şāh ile Hāmān istiḳbāl idüp Būrzī’yi ‘işret-gāhuñ 1kaşırına 1çıkardılar. Herkes yollu yolınca oturup 2‘işrete başladılar.

Ez-in cānib rāvī eydür: “Ḳahrām-ı Çīnī ile Ḳahre-me-yi Çīnī iki birāderler idi. Bunlar kırkar biñ er ile 3geldi kim Būrzū’yı öldürüp Ḳamer-ruḥ Bānū’yı ikisi iştirāken alalar. Ammā bunlar daḥı olduḡı yirden seksen biñ ‘asker 4ile 1kalḳup 1kal‘a-yı Çīn öñine geldiler. Hāmān’uñ ādemi Būrzī’nüñ ‘askerini bunlara gösterdi. Bunlar daḥı aḥsuzın 5seksen biñ er-ile na‘ralar urup kendülerin leşkere urdılar. Münḳāl-i zerrīn-kemer kendi ‘ālemünde çadırda ‘işret eyler iken 6bir kızılca kıyāmetdür 1koptı. “Bire bu ḡavḡānuñ aşlı nedür?” diyince arada vāfir ādem ḥasāret olup ‘asker yirinden hareket eyledi. 7Dīvler gelüp Münḳāl’e: “Şöyle bir ‘asker gelüp orduyı urdılar.” didi. Ammā bundan bir su‘āl vārid olur kim: “Be cānum, leşker-i 8Būrzī’de iki kerre yüz biñ dīv ‘askeri var. Yā benī ādeme niçün karşı 1turup men‘ eylemezler?” Bunuñ aşlı budur kim Būrzī 9tenbīh eylemişdür: “Şaḳınuñ siz benī ādem ile ceng eylemeñ. Eger bütün orduyı düşmen zabt iderse daḥı karşı durmañ; 10ancaḳ 1sol 1kadar var kim tiziyye ḥaber virüñ.” diyü tenbīh eylemiş-idi. Zīrā baḳ Būrzī ḥaşmına dīvler 1kuvveti-le cevāb virür. Yohsa 11dīvler olmasa bu 1kadar 1kuvvete 1kādır olmazdı dirler, diyü elem 1çeker.

Ḥulāşa-i kelām Ḳahrām ile Ḳahre-me, leşkere 1kana virdiler. 12Münḳāl süvār olup bunlara karşı yürüdi. Bu arada Dīv-i Mūnaḳḳaş 1karındaşı Dīv-i 1şarşarı Būrzū’ya gönderdi. Būrzī daḥı 13‘işret-gāhda ‘işret eylerken 1Şarşar nerre gelüp Būrzū’ya aḥvāli ifāde idince Būrzī bozulup “Bir kerre bire atum görüñ!” 14eyledi. Faḡfūr Şāh aşlını bilmez, 1şaşup: “Nedür aşlı iy ser-ver!” diyüp su‘āl idince Būrzī daḥı aşlın naḳl eyledi. 15Būrzī dönüp beglere: “Siz zevḳiñüzde oluñ, yiriñüzden 1kııldamañ.” didi. Kendi yaluñuz binüp 1Şaḡād’ı bile almadı, aña: 16“Sen ortalıḡı bir ḥoşça gözet, beglere yine bir ḥile eylesünler.” diyüp ‘azm-i leşker eyledi.

Ol maḥal geldi kim Münḳāl-i zerrīn-kemer 17bunlaruñ öñin almış ammā bunlar Münḳāl’e birer birer gelüp cevāb virmişler de ikisi birden gelüp iki cānibden Münḳāl’uñ üzerine 18tīḡlar 1çeküp ḥamle eylemişler. Münḳāl daḥı gāh birine ve gāh birine dönüp arada 1kalmış. Būrzī bu ḥāli görince sağ elin 19sol gürz-gāhına ve 1sol elin sağ gürz-gāhına 1koyup ve yönin Ḥaḳ der-gāhına 1kodu ve cigerden öyle bir na‘ra-yı 1tañtana-yı 20Allāhu ekber bahş eyledi kim bütün 1şahrā-yı Çīn’de olan leşker 1çalḳanup ḥaber-dār

olmaduk aṣlā kimse ḳalmadı. Bu kerre Ḳahrām ²¹ile Ḳahre me tīg ellerinde öyle mest olup ḳaldılar.

Hemān Būrzī gurāb-ı baḫrīyi sürüp ikisinūñ arasına girdi. ²²Şağ eli-le Ḳahrām'ı şol eli-le Ḳahre me'yi ḳapup nice kim zūr eyledi ise ikisin daḫı raḫşlarından ayırup ḳolınuñ ²³üzerine aldı, tamām mertebe 'aḳılları gelince elinde tutdı. Bunlar kendülere gelüp göz açdılar, gördiler ki ikisi daḫı ²⁴Būrzī'nūñ destinde bucuḳlık ciger gibi aşılı ḳalmışlar ve tīgleri da ellerinde şalınup durur. Bu kerre Būrzī ne gūne ser-ver ²⁵olduğın bilüp inşāf eylediler. Būrzī dönüp bunlara eyitdi: "İy nā-bekārlar, nice görürsiñüz kendiñüzi? Hele miḳdārıñuzı [440b] bildüñüz mi? Şimdi sizüñ ikiñüzi birbiriñüze çarpup ḫurd u ḫām ideyüm mi?" didükde bunlar hemān birden: "Amān-el-amān iy pehlüvān-ı ²zamān ḳıyma bize, ölince senüñ ḫizmetinde bende-yi ḫalka-be-güşüñ olalum." diyüp tazarru' ve niyāz eylediler. Bu kerre Būrzī bunlaruñ ³günāhından geçüp 'afv eyledi ve yine tekrār raḫşlarınuñ üzerine ḳodı, bunlar daḫı raḫşlarından inüp Būrzī'nūñ rikābın ⁴öpdiler ve Būrzü'ya derün-ı dilden ve cān u gönülden ol kırḳar biñ er-ile ḳul oldılar. Būrzī bunları alup Münḳal'e sipāriş ⁵eyledi. "Seksen biñ 'askeri ḳondur." diyüp tenbīh eyledi.

Andan şoñra dönüp 'işret-gāha 'azm eylediler. Ammā yolda giderken ⁶bunlara su'āl eyledi kim: "Gelmeñüze sebeb ne oldı?" diyü bunlar daḫı "Ḥāmān vezirūñ mektūbı ile geldük, yohsa kim gelürdi?" ⁷diyüp çıkardılar mektūbı, Būrzī'nūñ eline virdiler. Bu kerre Būrzī bunlara tenbīh eyledi kim: "Şaḳınuñ muḳayyed olmañ kimse ⁸tuymasun." didi. Oradan 'işret-gāha geldiler ḳaçan kim Hāmān, Ḳahrām ile Ḳahre me, Būrzü'ya bende olmuşlar. Bu kerre bunları böyle ⁹görince bozulup 'azīm telāşa düşdi. Ammā gördi kim Būrzī aṣlā ol ṫarafdan bir şaded açmadı. Pehlüvānlar gelüp ¹⁰Fağfür Şāh'uñ öñinde yir öpüp ṫurdılar. Būrzī daḫı bunlara miḳdārlarına göre yir ta'yīn eyledi. Andan şoñra yine başladılar ¹¹'ayş [ü] nūşa. Tā aḫşam olinca ol 'işret-gāhda şoḫbet idüp ḳalkdılar, yine çadırlarına geldiler.

Ḥāşıl-ı kelām sūr otuz ¹²gün oldı. Ammā günlerde bir gün anı gördiler ki yine bir cānibden tozlar peydā olup belürdi. Bād-ı şabā ḳarşu varup dāmeninden ¹³girye-bānına varınca iki şaḳ eyledi, içinden kırḳ 'alem zāhir oldı. Ma'lūmdur ki kırḳ biñ erin nişānesidür. 'Alemleri ¹⁴dibinde bir mehīb pehlüvān dem uran mişāl bıyıḳları bināgüşından aşurı gitmiş yüz yigirmi dört arıḫ ḳaddi var. Altında ¹⁵bir gergedān-ı metīn

gele gele tā ‘askerüñ muḳābelesine gelüp ḳonđı. Hāmān gördüđi gibi bildi kim bu gelen Melik-zād-ı cihān-dār ¹⁶didükleri pehlüvāndur. Ammā Būrzī dađı görüp göñlinden eyitdi: “Allāhu a‘lem bu da yine bizüm dostumuz olan Hāmān vezīrūñ ¹⁷‘ıraḳlarındandır, öyle olmak gerekdür ammā görelüm ne mu‘āmele eyler?” diyüp hıç muḳayyed olmadı.

Ammā bu cānibden Melik-zād ḳonınca ¹⁸kendi begleri ile müşāvere idüp bir nāme inşā’ eyledi ve bir pehlüvān ile Fağfūr Şāh’a gönderdi. Bu kerre nāmedür Fağfūr ¹⁹Şāh’a geldi. Hāmān vezīr okıdı, dimiş ki: “Ben ki Melik-zād-ı cihān-dār sen ki Fağfūr Şāh’sın işitdüm ki pes-i perde-i ‘işmetünde ²⁰hāşıl olan duđter-i pākīze-ađterüñ Ḳamer-rūḫ Bānū’yı, Būrzī nām bir pehlüvān alacaḳ imiş sen dađı virmişsin. Ben ḥod ²¹aña ḳoḳdan nām-zādluyam. İmdi ḥaber alup işte kırḳ biñ baḥādur ile geldüm, murādum Ḳamer-rūḫ’ı almaḳdur. Ancaḳ şimdi ben ²²saña zūr eyleyüp ḍarb-ı dest ile fużülī isterem dimeḳ benüm pehlüvānlıguma düşer iş degüldür. Ancaḳ şol ḳadar vardur kim ²³ol Būrzī didükleri pehlüvān ile ikimüz ber-ā-berce meydāna girüp,

Beyt:

Gerek a‘lā gerek ednā gerek şāh-ı cihān olsun

²⁴Saña ‘aşıḳ geçinenler benümle imtiḥān olsun

muḳtezāsınca benümle imtiḥān olur. Eger ben ğalebe ide-bilürsem ḳızı ben aluram ²⁵ve eger ğalebe idemezsem ol baña ğālib gelürse ben dađı ḳızdan ferāğat eyleyüp dađı kendüye ḳul oluram.” dimiş. Bu kerre [441a] Fağfūr Şāh dađı dönüp Nıgerāy vezīre eyitdi: “Melik-zād’uñ sözi pek yolında söz söylemiş kim degül; lākin Būrzī’ye ²bu nāme ile bile bir ḥaber gönderelüm kendine aḥvāli ifāde eylerseñüz, yine kendi nice bilürse öyle eylesün.” didi. Andan ³soñra Fağfūr Şāh dađı nāmeyi Būrzū’ya irsāl eyledi. Nāmedür Būrzū’ya gelüp aḥvāle muṭṭali’ olup eyitdi: “Pek ⁴ġüzel, hemān yarın meydāna çıḳup niçe dilerse imtiḥān olalum.” didi. Böyle cevāb ile gelen Ḳāşıd’ı yolladı. Ḳāşıd ⁵dađı gelüp Melik-zād’a varup Būrzī’nüñ cevābın bir bir naḳl eyleyüp söyledi. Melik-zād dađı ‘askerinde münādīlere nidā itdürdi: ⁶“Yarın cengdür.” didi. ‘Asker dađı āġāḥ oldılar. Meger Şaġād, Ḳāşıd’uñ ardınca cāsūs göndermiş-idi. Cāsūs bu ḥaberi ⁷alup götürdi, Būrzū’ya söyledi. Bu kerre Būrzī dađı pehlüvānlara āġāhlıḳ virüp bir miḳḍār ‘asker ile muḳābil olıcaḳ ⁸oldı.

Çün-kim gice geçüp şabah irdi. İki bölük sipāh vech-i meşrūh üzre süvār olup meydān açıldı. Melik-zād-ı ⁹cihān-dār meydāna gergedān sürüp meydānda biraz tarīd-i cevelān eyledükden soñra andan na'ra urup Būrzī'yi meydāna da'vet ¹⁰eyledi andan Būrzī dahı gergedānın sürüp meydāna girüp Melik-zād'ıñ öñin alup 'aşq eyledi. Melik-zād dahı 'aşkuñ ¹¹alup birbirine başdan başa varınca nazār eyleyüp birbirlerin begendiler, andan birbirine hamle tekli'fā eylediler.

Bu kerre Būrzī ¹²eyitdi: "Yā Melik-zād, eger şu qarşumda biñ yıl dursañ ben saña evvel hamle eylemem hemān, eger murāduñ imtiḥān ise de durma ¹³hamle eyle; yāḥūd var git." didükde Melik-zād gördi olmaz bī'z-žarūrī bir kerre el nīze ye urup irişdi. Būrzū'ya ¹⁴bir nīze havāle eyledi. Būrzī dahı siper ber-ā-ber virüp Melik-zād'ıñ nīzesin gerçi men' eyledi. Ammā ḥaylī zaḥmet çekdi ¹⁵ve Melik-zād'a taḥsīn eyledi. Bu kerre Melik-zād öteden dönüp durdı. Būrzī bildi kim murādı akrān cengdür. Qapdı ¹⁶nīze-i Ḥüsrev Şīr'i irişdi. Melik-zād'a bir nīze urdı. Melik-zād dahı men' eyledi ammā ecel terleri dökdi. Andan soñra el ¹⁷gürz-i girāna urup başladılar gürz cengine. Būrzī Melik-zād'ıñ yidi gergedānuñ belin kırdı. Būrzī gürāb-ı baḥrīye süvār ¹⁸olup biraz dahı cengden soñra Būrzī Melik-zād'ı gürz ile zemīne indürüp kendi de indi. Dūvāl cengi eyleyüp dūvālde ¹⁹galebe eyledi. Bu kerre Melik-zād Būrzū'ya tābi' oldı. Andan soñra bu şevke bir kaç gün yidiler içdiler.

Ammā Hāmān'ıñ oğlu ²⁰Sa'd zerrīn-pūş didükleri nā-bekār ise her gün pederi Hāmān'a sitemler eyleyüp: "Elbetde eger sen baña Kamer-rūḥ Bānū'yı alı-²¹virmezseñ ben kendüm helāk eylerem." dirdi ve dā'imā pederine böyle sözler söylerdi. Ammā meger Hāmān vezīr bir zehirlü ḥançer ²²dizüp oğlu Sa'd'a virmiş idi kim: "Eger fırsat bula-bilürseñ Būrzū-yı ber-cāzūyı bu ḥançer ile yaralaya-bilürseñ ²³gayrı andan felāḥ bulmaz, ol sāt helāk olur." demiş idi. Sa'd zerrīn-pūş dahı ol ḥançeri yanından ayırmazdı ²⁴ve dā'imā fırsat gözedür idi. Hīç fırsat bulmazsa bārī gerdek gicesi herkes arkasın şıgarken urup helāk ²⁵eylerem, dirdi.

Bu kerre sūruñ günü otuz altı oldı. Melik-zād-ı cihān-dār ser-ḳaplanlık istedi. Bu kerre begler ile birer kerre [441b] imtiḥān olup bu kez 'Anḳā-yı çehār-dest ile Melik-zād dūvāl tutuşdılar. 'Anḳā-yı çehār-dest gālīb geldi. Bu kerre Nevādir ²Şāh dahı cāzūyı galebe eyleyüp bu kerre Melik-zād-ı cihān-dār üçünci ser-ḳaplan oldı.

Gerdek gicesine üç gün kaldukda ³bir gün Būrzī eyitdi: “Her kimūñ gön̄linden Kāmer-rūḥ Bānū geçerse benūmle imtiḥān olsun. Eger pāylarum zemīnden bıçaḳ arḳası ⁴ḳadar her kim ayıra-bilürse ol alsun.” didi. Meger derūnından geçenler var imiş. Otuz ḳadar kimse ḳalkup Būrzī’nūñ düvāline ⁵şarıldılar, idemediler. Ammā bu arada Sa’d zerrīn-pūş bu maḥālde fırsatı ḡanīmet bilüp ayaḡa ṭurdu ve gelüp Būrzī’nūñ ⁶düvāl kemerine şarıldı, ol daḡı idemedi. Hemān ol ḡançeri çeküp Būrzī’nūñ üzerine yürüdi kim ol ḡançer ile ura ve ⁷Būrzī’yi helāk eyleye, ammā ḡavfindan dizleri ditreyüp yüzi üzerine yıkıldı ve elinde ma’ḥūd ḡançeri düşüp kendi ⁸ḡarnına şaplandı. Hemān ol sâ’at helāk olup şişdi. Bu kerre Būrzī ve pehlüvānlar ve cümle anda olanlar bildiler kim ⁹ḡançer-i zehr-āb imiş. Eyitdiler: “Ḥarām-zādeye kendi belāsı yiter; meger maḡşadı ḡayrı imiş.” didiler. Bu kerre Hāmān la’īn oḡlı ¹⁰Sa’d zerrīn-pūşuñ böyle helāk olup ol ḡālde görince öyle bir feryād u fiḡān idüp biraz o yanı bu yanı yuvalandı. ¹¹Ammā çī-fā’ide yine Būrzī’den elem çeküp eyitdi: “Ser-ver, iden bulur.” diyüp küştesin ḳaldurup defn itdiler.

Ba’d e kırḳ ¹²gün tamām oldı. Ol ‘aşruñ resm-i āyīni üzre Kāmer-rūḥ Bānū’yı Būrzū’ya ‘aḳd ü nikāḡ idüp andan Kāmer-ruḥ Bānū’yı ¹³zer [ü] zīvere ḡarḳ idüp telleyüp pulladılar. Yüzine al ḳınā’, pūşide çekdiler ve sarāy-ı Faḡfūr Şāḡ’da iki gerdek-¹⁴ḡāne ḳaşrı tezyīn eylediler. Andan dāye kızı māh-rū Bānū’yı daḡı Şaḡād’a ‘aḳd-i nikāḡ eylediler. Aḡşam olduḡda bütün ¹⁵ümerā ve vūzerā Būrzī’yi alup Şaḡād ile gerdek-ḡāne ḳaşrına göturdiler. Ammā ibtidā’ Būrzū’yı Kāmer-rūḥ Bānū üzerine ḳoyup ¹⁶döndiler. Şaḡād’ı daḡı māh-rū Bānū üzerine ḳodılar. Andan herkes menzillerine gidüp ‘işretlerinde oldılar.

Biz geledüm Būrzī ¹⁷aḡvāline. Rāvī eydür: Būrzī gerdek-ḡāne ḳaşrına girdi; gördi, sincāb ve semmūr ile müzeyyen bir oda orta yirinde cāme-ḡāb ¹⁸bıraḡılmış. Başı ve ayaḡı ucında mücevher şem’-dānlar ile şem’a-yı kāfūrī fūrūzān olmış ve bir zī-ḳıymet seccāde döşenmiş ¹⁹ve odanuñ bir ṭarafında bir meclis ḳurulup üzerini pūşide ile örtmişler ve bir kūşede Kāmer-rūḥ Bānū ḳınā’ ile ayaḡ ²⁰üzre ṭurur. Būrzī içeri girüp selām virüp ṭoḡrı seccāde üzerine varup iki rek’at ḡacet namāzı ḳılup ²¹andan geldi; Bānū’nūñ yüzinden ḳınā’ı aldı. Zīrā evvelden görmemiş-idi. Şimdiki ‘avratlar gibi evvel yüz görümlüğü istemezlerdi. ²²Kāmer-rūḥ Bānū’nūñ niḡābı ref’ olunca güneş gibi cemālī ‘āleme nūr baḡş olup odanuñ içinde yanan şem’alaruñ zīyāsını ²³başdurdı.

Bürzî Bânû’nuñ elinden tutup götürüp kenâr-ı meclise oturtdı ve pûşîdesin alup başladı olan ²⁴eṭṭîmeden tenâvül eylemege. Gâh kendi yidi ve gâh Bânû’ya yidürdi. Olmadı Bânû’yı söyledemedi. “‘Āķibet bunda meze yok” ²⁵diyüp başladı Bânû’nuñ birer birer cāmesin egninden çıkarmağa. Tamām şoyup bir pîrāhenle ķodı. Kendi daķı şoyinup [442a] andan Bânû’yı miyānından ķapup bûlbûl ķafesi gibi ķa‘r-ı cāme-ķāba daldı. Bir elini Bânû’nuñ altından şokup bir elini ²üstinden ķuçup der-āgûş eyledi. Orasın burasın öpmege başladı. Nā-gāh Bürzî’nüñ ebû-l-ubeyd kâşānesi ³harekete gelüp baş ķaldurdu ve mismār-ı āhene dönüp nāfesin dökmege başladı. Bürzî bu ķālî görince vişāl ⁴ṭaleb eyledi. Bânû-yı cihān nāz idüp Bürzî daķı niyāz eyledi. Zîrā ol maķalde zûr-ı bāzû aķça eylemez, hemān yalvarmaķdan ⁵ğayrı çāre yokdur. Tamām nāz u niyāz kemālin bulup Bânû bir kerre kendi kereminden şırtı üzerine geldi. Bürzî ‘aşķ-ıla el ⁶urup bend-i şalvāra kūşād virdi ve aşāğı sıyırup bāçelerin Bânû’nuñ ayağından çıkardı.

Ba‘zı rāvîler bunda ⁷iḥtilāf eylemişlerdür. Ol ‘aşırda ṭon geymezlerdi, kūşād-ı bend-i şalvāra iķtîzā yoğ-ıdı, dîrler. Bir de bu kim Bürzî, Bânû’nuñ ⁸iki ayağından tutup ķaldurdu ve pāyların ķoltuķ altına aldı. İki eli-le muḥkem tutup Bânû’nuñ iki budinuñ arasında ⁹bir yıllık mart güvercini ķadar bir beyāz yumru nesne ṭurur. Yāb yāb ḥikāyenüñ ucın şikāf ucına ilişdürüp ¹⁰ṭokınuķda Bânû anı ālet-i mûlāḥaẓa kıyās eyledi. Meger ol şikāf bir mücellā nāv-dān idi. Ālet-i Bürzî baş urınca ¹¹ķapup ālet başında, ķanlı ķuyu ta‘bîr olınan cāh-ı beste-dere varup dayandı. Derūndan derr ü dervāze ḥarāb olup ¹²çāh ķapağın atınca kör ķuyuya düşer gibi ālet-i Bürzî ol cāha düşüp pür-ḥûn oldu. Ḥāşılı Bürzî çalısa çalısa ¹³gerçi āletin çıkardı ammā gönli dönüp ķay eyledi. Netîce-i merām, Bürzî Kāmer-ruḥ Bânû’nuñ bikrin izāle idüp kendi ¹⁴daķı inzāl olduķda,

Beyt:

Neheng-i mecma‘-ül-baḥreyn ḥurûc itdi mekânından

Şādef ağızındaki dürrin bıraķdı ķa‘r-ı deryāya

¹⁵şulb-ı pederden raḥm-ı mādere bir dürr-i yek-tā nāzil oldu. Bürzî’nüñ bu kıızdan bir oğlı zuhûr eylese gerekdür. Şehnāme āḥirinde ¹⁶gelür. Vaķti geldükde naķl olunur.

Bürzî, Kamer-rûh Bânû ile ol gice yatup şabâh olunca şöhet-i cāme-hāb idüp ¹⁷‘ale-s-seher kalkup āyîn-i ğuslî yirine getürüp; Şagād ‘ayyār hüd şabāha dek çulhalık idüp mäh-rû Bânû’ya meded ¹⁸hāy, çağırtıdı. Fağfūr Şāh ise şabāha muntaẓır kim Bürzî dīvāna gelüp dāmādlık hil‘atini geyüre. Ammā rāwî öyle ¹⁹rivāyet eyler kim Hāmān vezîr gördi kim oğlu Sa‘d da ‘azm-i saķar eyledi, sūr da tamām oldı. Ol gice ğayrı Bürzî ²⁰ķızuñ bikrini alup ber-murād olsa gerek, ğamından helāk mertebesine vardı. Gerçi Bürzî’den ‘azîm ikrām u ihsān u hüsni ²¹mu‘āmele gördi ammā olmaz,

Beyt:

Hased-ı kalb-i ‘adū lutf-ıla zā’il olmaz

Sengde muzmer olan āteşe āb itmez eşer

elbetde nār-ı ²²hasede vücūdın yakup ıztırāb virür.

Fıkr idüp meger bunuñ iki zengî kulu var idi. Her biri mîl-i menāreye beñzer, ²³ķuvvet-i kähireye mālîk pehlüvān zengîler idi. Hāmān, bunları tenhā ķarşusına getürüp eyitdi: “Diñleñ iy zengîler, size ²⁴bir teklîfüm vardır; eger icrā idersenüz şimdi sizi peşîn āzād eylerem. Ammā iş tamām olduķdan soñra size ol ķadar ²⁵ihsān ideyüm kim dünyāda ğayrı bir pâdişāha muhtāc olmayasñuz. Belki sizi dāmād-ı şehriyārî daħı eylerem.” didi. [442b] Bunlar: “N’ola buyuruñ, her ne ise icrā idelüm.” didiler. Hāmān, şād olup eyitdi: “İşte bu gice Bürzî gerdege girse ²gerekdür. Ammā işte bu sâ‘at ikiñüz de mālumdan āzād oluñ ancak birazdan Bürzû’yı gerdek-hāne ķapısından götürüp ³biz girü dönerüz. Siz ol zamān daħı ber-ā-ber gidüp halk döndükde siz ķapu yanında bir yirde pinhān olursñuz; bizi ⁴kimse göremez, görse de Bânû hādimlerinden bekçi kıyās eylerler. Tamām Bürzî, Bânû ile döşege girüp kām aldıķdan soñra ⁵uyusa gerekdür. Ol zamān ikiñüz de birden iķerü girüp yaturken Bürzî’yi urup helāk idüñ. Ķorķmañ ğayrı ⁶kimse size nesne diyemez, kaçup yine baña gelüñ, ben şabāh cevābın virürem.” didi.

Bu zengîler daħı bu ķavle rāzî ⁷oldılar ve bile gidüp Bürzî’yi gerdege koyup döndükde bunlar ķapu yanında bir yirde siñdiler. Tamām Bürzî Kamer-rûh ⁸Bânû ile ber-murād olup yorğunlık geldükde bir miķdār hāba vardı. Zengîler fırsatı ğanîmet bilüp tığların ‘uryān ⁹idüp Bürzî’yi helāk eylemek ķaşdına yüridiler. Meger Bânû bî-dār idi. Bu hālî görince havfindan ‘aklı gitdi. Tîz ¹⁰kendüyi dirüp Bürzû’yı uyandurdı. Bürzî-yi şeh-bāz uyanup baķdı. İki zengîler ellerinde yalın kılıç üzerine ¹¹gelmişler. Hemān

Bürzî öyle bir na'ra çıkardı kim gicenüñ içinde kal'a-yı Çîn zîr ü zeber ola-yazdı ve ehl-i kal'ada işitmedük ¹²bir kimse kalmadı. Hattâ Fağfûr Şâh, Bürzî'nüñ na'rasın işidüp "Yine ne hâl oldu?" diyü gerdek-hâne kapusına segirtti.

¹³Ammâ bu yaña Bürzî na'rayı urınca Bânü lâ-ya'kil oldu ve zengîlerüñ ikisi dahı şaşup kaldılar. Bürzî şıçrayup ¹⁴aralarına girüp birin bir eli-le ve birin bir eli-le kapup kolına aldı. Andan eyitdi: "Tîz söyleñ, iy rû-siyâhlar, siz ¹⁵kimüñ tarafından gelüp bu kaçdı eyledüñüz?" didükde bunlar dahı toğrısın söyleyüp, "Biz Hâmân kullarıyuz, bizi Hâmân ¹⁶âzâd idüp saña gönderdi. Varuñ Bürzü'yı öldürüñ, sizi çirâğ idüp dâmâd-ı şehriyârî ideyüm." didi. "İşte ¹⁷biz de gelüp boğazı ele virdük." didiler. Bürzî bu haberi alup bunları birbirine öyle çarpdı kim hürd u hām olup ¹⁸cân-ber-cehennem oldılar. Bu maḥal Şağâd dahı geldi: "Na'ranuñ aşlı nedür?" diyü içeri girmeye te'eddüb idüp taşrada ¹⁹olanlara eyitdi: "Acabâ bu na'ranuñ aşlı ne ola?" diyü su'âl eyledi. Hâdimler eyitdiler: "Biz de aşlın bilmezüz." didiler. Nâ-gâh ²⁰Fağfûr Şâh dahı gelüp hemân içeri girdi, gördi, iki zengî helâk olmış; aşlın şordı. Bürzî dahı naḳl ²¹eyledi. Fağfûr Şâh bakdı, bildi: "Bunlar Hâmân vezîr kulları, taḥḳîḳ Hâmân la'înüñ hîlesidür." diyüp yine yirine ²²gitdi. Şağâd da gidüp şabâḥa dek yine zevḳlerinde oldılar.

Şabâḥ olduḳda Bürzî ve Şağâd ba'dü'l-ğusl dîvâna ²³gelüp Fağfûr Şâh hil'at geyürdi. Hâmân geldüḡi gibi tutdurup iki yüz degnek urdı ve kaldurup zindâna ḥabs ²⁴idüp günde elli degnek yüz dirhem beksimat ta'yîn eyledi. Andan Bürzî-yi şeh-bâz ġayrı Bânü'dan kām alup 'ayş [ü] nûşa ²⁵meşġûl oldu. Murâdı biş on gün oturup zevḳ eyleye, ba'de geḳüp bu kadar dârât-ıla 'azm-i Īrân idüp varayum. [443a] Rüstem'den ve Ferâmurz'dan ve Pîjen'den intikām ala. Ammâ aşl-ı maḳşûdı Rüstem'den gürz intikāmı almaḳdur.

Bu niyyet üzre ²bunlar bunda ammâ üstâd eydür: Meger Hâmân vezîrüñ bir oġlı var-ıdı. Ḳabaliyye pâdişâhı idi. Adına Ḳâbil Şâh dirlerdi. ³Hâmân vezîr fikr idüp bildi kim Bürzî'den ġayrı kendüsine dermân yokdur. Pûrasb-ı Çînî nām bir maḥrem ḳulı var ⁴idi. Gâh-be-gâh zindâna gelüp Hâmân'ı yoklardı. Hâmân aña bir tezkere virüp: "Var buni Ḳabalya'da Ḳâbil Şâh'a vir, ⁵benüm aḥvâlüme muṭṭalı' olsun. Şâyed bir 'ilâc idüp beni bu belâdan ḥalâş ide. Zîrâ bilürem anuñ bir câzû dostı ⁶vardur. Bolay ki ol câzû eli-le belki bir iş başara." didi ve tezkereyi yazup Pûrasb'a virdi. Bûrasb dahı alup ⁷bir raḥşa süvâr olup 'azm-i Ḳabalya eyledi ve az zamânda Ḳabalya diyârına irüp ve Ḳâbil

Şāh'a buluşdı. Hāmān'ın tezkeresin ⁸virdi. Kābil Şāh okıyup Hāmān'a acıdı: "Vāh vāh ne yaman, yazık olmuş. Hāmān vezīre iktizā eyledi kim ol bendden ⁹Hāmān'ı hālāş ideyüz." didi.

Hadd-i zātında bu Kābil Şāh'ın cāzū-yı mekkāre āşināsı var idi. Adına Şerende Sāhūre ¹⁰cāzū dirlerdi. Sehl-ābād nām bir kāl'ada olurdu, sihr-ile kāl'anun pādīşāhı olan Süheyl Şāh'ı tutup zīr-i zemīnde bir ¹¹kubbede habs idüp ne kadar ehl-i kāl'a var-ısa sihr kuvveti-le kendüsine t̄abi' eylemiş-idi ve gāh-be-gāh gelüp Kābil Şāh ile ¹²görüştürdi ve Kābil Şāh'a kendüyi eşekler gibi oynadurdu.

Kābil Şāh tiz cāzūya ādem gönderüp dā'vet eyledi ¹³ve Būrasb eyitdi: "Var yā Būrasb, Hāmān'a benden selām idüp elem çekmesün. Şimden şöıra kendüsin hālāş oldu ¹⁴bilsün, işte Jende cāzūya haber gönderdüm. Geldükde varup çarb-ı dest ile kendüsin zindāndan alup belki Çīn'i ¹⁵bütün zabt eylerüz." didi. Būrasb dönüp Hāmān'a geldi. Hāmān şād oldu ammā Kābil Şāh'ın irsāl eylediği ādem ¹⁶Süheyl-ābād'a varup Şerende cāzūya buluşdı ve elin öpdü ve Kābil Şāh'ın dā'vetin bildürdi: "Tiz gelsün, anuñla bir ¹⁷gizlū müşāverem var." didi. "Buyuruñ iy melike-yi sāhīrān." didükde cāzū şād olup varup: "Hem kendümi [...] ¹⁸ve hem benümle müşāveresi nedür görem?" diyüp "Var imdi müjde eyle işte ben de vardum." didi. Hārīf ılğar-ıla yine Kābalya ¹⁹cānibine döndi. Cāzū la'īnün sihr torbalaruñ cümle alup boğazına takdı ve bir efsün idüp bütün kāl'a-yı Süheyl-²⁰ābād'ı āteşden bir yar çevürüp içine aldı. Şāyed gidince bir düşmen gelüp dest-res bulmasun diyü mel'ūna. Bilmezdi kim ²¹düşmene cānın kendi eli-le getirse gerek tamām bir kaç gün hem tedārūkin gördi. Kūpine binüp bir mār-ı 'azīmi tāziyāne eyledi ²²ve küpe efsün idüp ol mār ile urınca küp bir kerre ber-hevāya ağdı "Kandasın Kābalya?" diyüp revāne oldu. ²³Ammā muqaddem ol hārīf gelüp Kābil Şāh'a müjde eyledi.

Meger Kābil Şāh, hārīfi cāzūya gönderince 'asker yazmağa meşgūl ²⁴oldı ve Kābil Şāh'ın bir cihān pehlūvānı var idi. Adına Behrām-ı kemān-keş dirler idi. Nā-gāh Jende cāzū gelüp Kābil ²⁵Şāh istikbāl eyledi ve yanına alup ikisi bir tahta oturdu. Kābil Şāh, Jende cāzūya "Hoş geldün, iy melike-yi sāhīrān!" [443b] diyü ta'zīm idüp hāl hātırın şordı. Cāzū germ olup "Yā Kābil Şāh, beni dā'vetden murāduñ nedür? Yoħsa bir ²düşmen mi zühūr eyledi. Eger bir haşmuñ var ise söyle, haqqından gelem. Dilerseñ seni bütün dünyāya pādīşāh ideyüm." didi.

³Qābil Şāh dil-nüvāzlık idüp ‘özr dileyüp “Yā Jende Bānū seni görecegüm geldi. Aşl dā‘vet eyledügame sebeb oldur. Lākin ⁴benüm bir ‘azīz dostum vardur. Hāliyen Çīn pādīşāhı Fağfūr-ı Çīn’uñ şol vezīridür. Adına Hāmān hīle-cū dirlerdi. Şimdi ⁵Bürzī nām bir pehlüvān zühūr idüp vāfir ‘asker ile gelmiş darb-ı destle Fağfūr Şāh’uñ kızın alup ol Hāmān’ı ⁶zindāna urmuş. Murādum biraz ‘asker tedārük idüp varup ol Bürzī didükleri pehlüvānı öldürüp ‘askerin bozup ⁷dārātını zabt idüp Hāmān’ı hālāş eyleyem; ancak senüñ kuvvetüñle ide-bilürem, seni anuñ içün dā‘vet eyledüm. Müşāvere idüp ⁸ne yüzden münāsib ise öyle idelüm.” didi. Jende gülüp: “Yā Qābil Şāh, bu senüñ didüğüñ bir nesne degüldür; saña ne hācet? ⁹Ben yalūñuz varup cümlesinüñ kārın bir sihr ile tamām idem. Ammā çün-kim sen böyle murād eylemişsin, imdi bunda sen tedārük-i ¹⁰‘asker ide-dur. Ben evvel varup ol Bürzī didükleri pehlüvānı şayd idüp bunda getüreyüm. Dilerseñ öldür, dilerseñ ¹¹habs eyle. Andan senüñle tekrār kalkup ‘asker ile buradan āşikāre varalum. ‘Askerin dahı perişān idelüm ve Hāmān’ı ¹²habsden hālāş idelüm. Eger Fağfūr Şāh dahı muhālefet iderse anı helāk idüp yirine seni şāh-ı Çīn ideyüm.” didi. ¹³Bu rāyı münāsib gördiler. Hemān Jende cāzū bir efsūn idüp kendüsin bir ‘ankā şekline koydı. Bir efsūn dahı idüp ¹⁴pervāz urdı, ber-hevā ‘azm-i Çīn eyledi. Qābil, yine ‘asker cem‘ine meşgūl oldu.

Rāvī kavlince zende cāzū kal‘a-yı ¹⁵Çīn üzerine gelüp sihr-ile kendüsin ahfā eyledi ve tecessüs idüp Bürzī ‘askerin gördi ve dārāt ve mehābetine ¹⁶hayrān oldu, bu ki “Qābil Şāh cevāb viremez.” didi. Ammā la‘īne Bürzī’nüñ tāzeligin ve kuvvet [ü] kudretin görüp “Bunda ¹⁷[...] dahı iri ve saht olmak gerek” diyü bī’z-zarūrī Bürzū’ya meftūn oldu. Şabr idüp gice ‘ālem-i ¹⁸āgyārdan hāli olduğda bir sihr idüp yaturken sihrden geçürüp kapdı. Pençesine alup ber-hevā ‘uqab gibi ¹⁹az zamānda Qābil Şāh’a getürdi ve meydāna kodı. Qābil Şāh, Bürzū’yı görüp: “Bu kimdür?” didi. Cāzū eyitdi: “İşte, ²⁰Bürzī didükleri pehlüvān budur. Aşl gāvğānuñ başı budur, bu ‘askerde olmadukça sā’irlerüñ işi āsāndur. ²¹Ancak şimdi ben bunu helāk eylemeyelüm. Tamām cümle pehlüvānlaruñ da ele getürüp birden katl eyleyelüm. Bunuñ bir kaç ²²metin pehlüvānları dahı vardur ve bir zende qallāş ‘ayyārı vardur ve biraz dīv ‘askeri var. Ben varayum bunu kendi ²³kal‘amda habs ideyüm geleyüm, didügüm pehlüvān dahı getüreyüm. Yanında bile habs idüp ba‘de varup ‘asker-ile ²⁴Şāh-ı Çīn üzerine varup cümlesin darb-ı dest ile kendümüze tābi‘ eyleyelüm” didi. Qābil Şāh “Sen bilürsin.” ²⁵dididi. Bilmezdi kim mel‘ūnuñ tabi‘atından geçen fesād nedür.

Kābil Şāh, kendi işine meşğul oldu. Zende cāzū, Būrzī'yi [444a] meşhūr alup toğrı qal'asına vardı, tahtına çıkup kendi hūsnine cilā virdi ve Būrzī'nūñ sihrin ²aldı ve Būrzī'dür kendüye gelüp göz açdı. Bir bilmedügi taht üzerinde turur: "Bu ne hāldür?" diyü qarşusına baqdı ³bir pençe-yi āfitāb kendüsine nazar eyler. Būrzī dönüp: "İy bānū-yı 'ālem-ārā kimsin, beni bunda kim getürdi ve bu ⁴araya ne dirler?" didi. Cāzū biñ važ'-ı hāzāne ile qatār şīveleri iderek Būrzū'ya yanaşup "Yā Būrzī bunda seni ⁵ben getürdüm; ben bu qal'anūñ şāhıyam. Aşlında qal'a-yı Güher-ābād şāhı olan Şehnāz Şāh'ūñ kızıyam, aduma Şemse Bānū ⁶dirler. Saña derūnī 'āşık oldum gerekdür ki benümle hem-vişāl olasın ben de seni bütün dünyāya pādīşāh ideyüm." didi ⁷ve hem arada dudakları oynardı.

Būrzī bundan şübheye vardı, göñlinden "Bu la'īne cāzūdur." diyüp ammā şüretā ⁸bildürmeyüp "Hoş, güzel iy cihān, sözün yirinde ammā şimdi bunda beni niçün getürdün? Bārī yine menzilüme ⁹ilet de senūñle anda ber-murād olalum." didi. Cāzū bu tab'a mülāyim, cāna yakın sözi Būrzī'den işidince 'aqlı ¹⁰gidüp hemān la'īne iştiḥāsından kapdı, şalı-virdi. Taht üzerini sidük baḥrına ğarq ide-yazdı. Hemān ¹¹Būrzū'ya şarılıp "Yok olmaz, şimdi hem-vişāl olalum. Benüm gibi maḥbūbe-yi zamāndan niçün kaçarsın?" diyüp Būrzū'yu ¹²öpmek diledi. Ammā Būrzī bu mel'ünenūñ ağzınuñ bed rāyiḥasından buñalup ğayrı taḥkīk cāzū idüğine ¹³şübhesi qalmadı. "Girü tur, hey mel'üne!" diyüp aḥsuzdan kelle-yi bī-devletine bir muşt-ı pehlūvānī öyle urdı kim ¹⁴cāzūnuñ kellesi tār-mār olup cān-ber-cehennem eyledi. Derḥāl bir tırāka qopup qal'ada her ne kadar āşār-ı sihr-ile nisbī ¹⁵nesneler var ise cümlesi maḥv oldu. Būrzī cāzūnuñ lāşe-i murdārına nazar eyledi. Bir pas ü pīs ve menḥūs ¹⁶ve kir [...] 'avratdur kim yüzüñ şehere cinnī görse yidinci kat zemīne dek firār iderdi.

Ammā bu qal'ada kırk biñ ¹⁷mikḍārı ādem var idi. Cümle Ḥudā-perest idiler. Cāzūnuñ helāk olduğın tıyup geldiler. Būrzū'ya iṭā'at ¹⁸eylediler. Būrzī bunlardan cāzūnuñ aşlın ḥaber aldı ve Süheyl Şāh'ı zīr-i zemīnde ḥabs eyledüğün ḥaber alup tahtūñ ¹⁹altında bir kepenk irdi. Kepengi qaldurup dehliz ile bir qapuya irdi. Meger cāzū sihr-ile bend eylemişdi. Şimdi kapu ²⁰açuk Būrzī içeri girdi, gördi üç nefer kimse koltuklarından aşmışlar. Būrzī bunlarūñ üçin de indürdi. Bunlara ²¹nazar eyledi. Biri Efrāsiyāb'ūñ oğlu Siyāmek şeh-zāde ve biri Efrāsiyāb'ūñ şol vezīri Dāniş-pezir ve biri şāhāne ²²libāsı-la bir kimse anı bilmedi. Meger Süheyl Şāh imiş. Cāzū la'īnūñ bu

ķubbede ĥabs eylemiř-idi. Bűrzi ile bile ²³olanlara eyitdiler: “İřte ser-ver pādiřāhımız Sűheyl řāh budur.” diyűp Sűheyl řāh’ı gűsterdiler.

Ammā bunlaruñ biraz yatınca ²⁴aķılları bařlarına gelűp ķalkűp oturdılar. Siyāmek ibn-i Efrāsiyāb ile Dāniř-peziř vezir baķup Bűrzű’yı ²⁵gűrűp “Ĝāfil, siħr-ile bir řazar eyleye.” didiler. Bűrzi gűlűp “Elem ķekmeñ, cāzűyı ben űldűrdűm ancak siz bu cāzűnuñ [444b] bendine nice giriftār olduñuz?” didi. Siyāmek řeh-zāde eyitdi: “Pederűm Efrāsiyāb, Dāniř-peziř ile bizi ĥarāķ taķřiline ²gűnderdi. Bir gűn Ćin’e geldűk, nā-gāh bir gece bār-gāhda yaturken bir ‘uķāb gelűp penķe urdı ve bizi ķapup bunda ³getűrdi. Ol ‘uķāb silkinűp bir duħter oldu ve bize kendin ‘arz idűp tařarruf eylemek buyurdı. Biz de bildűk kim ⁴cāzűdur, emrine rām olmaduķ. Bizi alup bunda getűrdi ve ikiműzi daķı bűyle ařdı. Evvelden bu pādiřāh ařılı ⁵idi. Her gűn gelűp bize teklif eyler, biz ķā’il olmazduķ. İřte řimdi ĥalāř bulduķ.” didiler.

Sűheyl řāh daķı cāzűnuñ ⁶helāk olduķın iřidűp řād oldu ve Bűrzi’nűñ ķademinde bař koyup derűnī bende oldu. Ķal’ada kırķ biñ ⁷er var idi. Sűheyl řāh’a tābi’ oldılar. Cűmlesi Műselmān idiler, Bűrzű’ya tābi’ oldılar. Bűrzi cāzűnuñ eřyā’sın ⁸cűmle aldı. Sűheyl řāh, Bűrzi ile bile gidecek oldu. Kırķ biñ er-ile ķalkűp Ķābil řāh űzre yűridiler. Ol ⁹yañadan Ķābil řāh altmıř biñ ‘asker peydā eylemiř-idi. Bűrzi, cāzűyı űldűrűp űzerine geldűĝin ĥaber alduķda ¹⁰Behrām-ı siħām-dārı yigirmi biñ er-ile ķarřu gűnderdi. Behrām, ilerűde der-bend var idi. Bűrzi’nűñ űñin aldı, yol ¹¹virmedi. Bűrzi Behrām’ı bařup Behrām yigirmi biñ er-ile Bűrzű’ya tābi’ oldu. Altmıř biñ er-ile ķal’a űñine gelűp ¹²ķondılar. Bűrzi Ķābil řāh’a nāme gűnderdi. Ĭmāna dā’vet eyledi. Zīrā āteř-perest idi. Ķābil řāh red eyleyűp ¹³muķābil oldu, ceng idűp Bűrzi’yi bir gűrz ile yıķdı. “Műselmān ol.” didi. Ķābil řāh sűĝmege bařladı. Bűrzi ¹⁴gűrdi, olmaz, bařın kesűp yirine Behrām’ı pādiřāh eyledi. Kırķ biñ ‘asker Ĭmāna gelűp Bűrzű’ya tābi’ oldılar. İřte ¹⁵Bűrzi yűz biñ ‘asker ile iki pādiřāha mālİK oldu.

Bunlar bunda řursunlar, biz gelelűm ‘askerde olan keyfiyyet [ű] ¹⁶aħvāle. Ŭstād űyle rivāyet eyler kim ‘asker de ol gice Bűrzi cāme-ĥābda Ķamer-ruħ Bānű ile yaturken ĝā’ib ¹⁷oldı. řabāħ olunca gűrdiler, Bűrzi yokdur. ‘Acabā ķadem-gāha gitdi mi, diyű aradılar, bulunmadı. Beglere ve Faĝfűr řāh’a ¹⁸ĥaber oldu. Eřrāf u eknāfa ādemler ta’yin olındı. Aradılar, nām u niřānın bulmadılar. Herkes elem űzre oldılar. Ammā Bűrzi ¹⁹lā-bűd bir yirden zűhűr eyler. ‘Askerde bir bař lāzımdur, diyűp ‘Anķā-yı ķehār-dest

Bürzî'nün yirine geçdi. Vekâleten Nevâdir ²⁰Şâh-ı ejder-küşî kâ'il olmayup: "Bu kerre ben vekîl oluram, senden az pehlüvân degülem." diyüp nizâ'a düşdiler. Pehlüvânlar ²¹iki fırka olup kimi 'Ankâ'dan yaña oldı. Ba'zılar Nevâdir Şâh taraf-gîri oldı. 'Azîm gavgâ olup, 'âkıbet imtiḥân ²²olañ her kañıñuz gâlib gelürse ol vekîl postında otursun, didiler. 'Ankâ kâ'il ve Nevâdir Şâh da râzî oldı. ²³İkisi meydâna girüp düvâl tutuşdılar. 'Ankâ her vechle Nevâdir Şâh'a galebe eyledi. Nevâdir Şâh dañı gayrı muḥâlefet ²⁴eylemeyüp 'Ankâ, Bürzî yirinde karar eyledi.

Ammâ Şağâd 'ayyâr bir gün vardı, Nîgerây dānānuñ elin öpdı: "Luṭf eyle, ²⁵iy dānā efendüm, Bürzî nice bulınur ve sağ mı yoḥsa öldi mi bir kerre ne kadar zaḥmet ise yoḥla görelüm." didi. Nîgerây [445a] dañı 'ayyāruñ ḥāṭırı içün baḫup "Elem çekme şağdur ve filān cānibe gidersen bulursun." diyüp Kābaliyye tarafın ²gösterdi. Şağâd tekrâr elin öpüp, çıkup ol tarafı tutup gitdi. Tā kim Kābaliyye önine geldi, ne gördi, taḥmīnen yüz ³biñ miqdārı bir 'asker ḫonmışlar, ḫal'a öninde ammā bār-gāhlarınuñ ağızı Çīn cānibine. 'Ayyār bunı görüp eyitdi: "Eyā ⁴bu ḫal'a naşıl ḫal'adur ve bu 'asker naşıl 'askerdür, bir ḫaber alayum." diyüp tebdîl olup 'askerüñ içine girdi. Birinden ⁵su'âl eyledi: "Bu ḫal'anuñ adına ne dirler?" didi. Ḥarîf eyitdi: "Buña Kābaliyye dirler. Bir pehlüvân gelüp şāḫımuñı öldürdi ⁶ve bu 'asker bütün ol pehlüvāna tābi' oldılar." didi.

Şağâd pehlüvānuñ bār-gāhın ḫaber alup vardı. Taḥt üzerinde üç dāne ⁷pādīşāḫ oturlar ve bir vezîr oturur ve pāy-ı taḥt şandalīsinde Bürzî oturur. "Hāy, nā-bekār Türk beççe gördüñ mi? Bir ⁸dārātda bunda peydā eylemiş. Ancaḫ şunu tebdîl-i şüret söyledüp ve hem biraz altunun alayum." diyüp fi'l-ḥāl kendüsin ⁹Çīn sāzendeleri kıyāfetine koyup ḫoltuğı altına bir köhne rebāb aldı. Bürzî'nün bār-gāhı öninde oturup sāz çalmağa ¹⁰başladı. Ḥalk bunıñ başına üşüp gitdükçe çoğaldı. Bürzî bār-gāhdan işidüp: "Bire nedür ol sāz āvāzı?" didükde ¹¹bir kaç kimseler gelüp eyitdiler: "Sultānum, bār-gāh öninde bir sāzende ḫocası gelmiş, sāz çalar." didiler. Bürzî eyitdi: "Varuñ, ¹²çağıruñ gelsüñ. Bunda da faşl eylesün. Baḫayum benüm 'ayyārum Şağâd kadar çala-bilür mi ve hem biraz eglenelüm." didi. Varup ¹³Şağâd'ı getürdiler. Şağâd içeri girince diz çöküp eline rebābın aldı. Bir eyü faşl eyledi. Herkes ḫayrān oldılar.

Bürzî ¹⁴gördi, bir köylü ḫocası ammā sāzı pāk sözi pāk Şağâd'a taḥsīn idüp bir kīse altun virdi, dönüp eyitdi: ¹⁵"İḥtiyār ne semtlüsün?" Şağâd eyitdi: "Ḥayır, sultānum; bu diyārlardan degülem. Ammā bu diyārlarda çok gezdüm. Şimdi Çīn'de 'azîm ¹⁶'asker

vardur. Biş on gündür ol ‘askerde çaldum, çağardum. Vāfir altuncuk kazandum.” didi. Būrzī eyitdi: “Yā pīrūm, ol ¹⁷‘askerde ne işitdūñ?” diyüp su’āl eyledi. Şağād eyitdi: “Sultānum meger bir şāhib-kırānları var imiş, Būrzī dirler ¹⁸‘emiş. Bir gice gā’ib olmuş. Kimse bilmez kanda gitdi ve ne kazāya uğradı. Aradılar, bulımadılar.

Ammā pehlüvānları vekālet ¹⁹da‘vāsına düşüp aralarında çok nizā‘c oldu. Şoñra imtiḥān oldılar. ‘Anḳā-yı çehār-dest nām bir pehlüvān var, ol cümlesine ²⁰‘galebe idüp vekīl oldu. Cümlesi aña iṭā‘at eylediler ve Şağād dirler bir ‘ayyār var imiş. Meger derd-mendi, efendisi ²¹Būrzī pek severmiş. Būrzī gā’ib olunca vāfir aradı, bulımadı. Eleminden bī-çāre ḥasta olup üçinci gün vefāt ²²eyledi. İşte bugünkü gün yidisi idi.” diyince Būrzī’nüñ gözleri yaş-ıla ṭoldı. Şağād bildi kim Būrzī kendiyi ²³ziyāde sever imiş. Ammā Būrzī’nüñ keyfī bozulup: “Tüh, iy menḥūs ḳoca, ne yaman ḥalt idüp derūnuma ṭağ urduñ!” diyüp ²⁴başladı Şağād’ı şāhlara vaşf eylemege ve bildükçe kendüsine ḥüzn ü melālet geldi. Şağād Būrzū’ya baḳup söyledüğine ²⁵peşimān oldu, gördi olmaz, gülüp eyitdi: “Elem çekme ser-ver, Şağād ḳuluñ işte şağdur.” diyüp bir mu‘allaḳ itdi. Kendi [445b] şūretine girdi. Būrzī gördi, ḳoca Şağād kendüsüdür. Şād oldu, erbāb-ı dīvān daḳı şaşup Şağād’a ²taḥsīn eylediler. Andañ ol şevḳ ile ‘ayş [ü] nūşa meşḡul oldılar.

Eşnā-yı şoḥbetde Būrzū’ya Dāniş-pezir vezīr ³su’āl eyledi: “Bu cānibe düşüp böyle seyāḥat eylemege sebeb ne oldu?” diyü. Būrzī daḳı aşı ile aḥvālī ⁴naḳl eyledi: “Murādum dedem Rüstem’den intikām almaḳdur. Ve sā’irler ile daḳı bir eyü imtiḥān olup her birine daḳı miḳdār-⁵ların bildürmekdür.” didi. Dāniş-pezir: “Çün-kim böyledür ammā şimdi sen bu şūret ile varduḳda lā-būd seni ḥaber alurlar. ⁶Sen anlara, girü ṭuruñ, ben sizüñle ceng idüp imtiḥān olmaḳa geldüm, diyemezsin. Ğaraḫ bāṭıl olur, murāduñ ḥāşıl ⁷olmaz. Bārī gel seni siyāha boyayup bir zīşt çehrelü zengī ideyüm. Bu gice buradan gā’ib olursın, şabāḥ ⁸gel, Būrzī üzerüme gelüp öldürdüm. Devlet ü dārātın daḳı zabṭ iderem.” diyüp bu ‘askeri kendüñe tābi‘ eyle- ⁹dükden şoñra ilerüde der-bendde kendi ‘askerini daḳı ḳarb-ı destle kendüñe tābi‘ eylesin. Ancaḳ arada bir ḳaç ¹⁰pehlüvāna ve bir ḳaç pādişāha kendin bildürmedükçe olmaz.” didi. Būrzī bundan ziyāde ḥaḫ eyledi.

Dāniş-pezir-ḥakīm tedārük ¹¹görüp ṭaḳa gitdi. Boyaların ḳaynadup ḥāzır eyledi. Būrzī yatsudan şoñra ata binüp ṭaḳa gitdi. Dāniş-pezire ¹²varup bulışdı. Dāniş-pezir

Bürzî'yi şoyup miyânına bir peştemâl bağladı. Andan yidi çölmek boya peydâ eylemiş-¹³idi. Birin Bürzî'nün depesinden dökdi. Ammâ yüzi esmer-ül-levn oldu. Lâkin [...] Keyümers'ün iki ketfi mâ-beyninde¹⁴bir hâl-i beyâz vardır ki anuñla bilinürdi. Dâniş-pezir ol hâlün üzerine bal mûmı yapışdurup ol beñ yiri¹⁵öyle beyâz kaldı. İkinci çölmekde mumın yine degüşdürdi. Bürzî dañı siyâh oldu.

Hâşıl-ı kelâm yidinci çölmekde¹⁶öyle siyâh oldu kim kañrân tulumına döndi. Andan Dâniş-pezir-ñakîm boyanuñ üzerine bir dühn sürüp hemân¹⁷âbnûs gibi yalap yalap eylemege başladı ve yüzine bir yağ sürüp şerhalar gösterdi ve bir ma'cûn yidürüp¹⁸Bürzî'nün sesi bir gayrı gûne mühtib oldu ve gözleri aq ve dişleri aq ve sâ'ir yirleri siyâh ve dudaklarına¹⁹bir yağ sürüp Bürzî'nün dudakları iri ve şarkuk olup bir 'azîm mehâbet gösterdi. Dâniş-pezir-ñakîm²⁰Bürzî'nün eline bir âyîne virdi. Bürzî de nazar eyledi. Kendüsin ol şüretde görüp havf eyledi: "Böyle kalur²¹isem şoñra hâl nice olur?" diyü dönüp Dâniş-pezir'e eyitdi: "İy ñakîm şoñra yine ağarmak kâbil midür?" didi. Dâniş-²²pezir eyitdi: "Pehlûvân Allâh yüz aqlığı müyesser eyleye, elem çekme ser-ver. Şoñı âsândur. Ancañ sen bu gice ve yarın gezüp²³öbür gün gelürsin. Benüm kâtil Zengî Bürzî üzerime gelüp ceng eyledük, ğalib gelüp öldürdüm ve işitdüm iki²⁴yirde 'askeri var-ımış. Anları kendüme tâbi' idüp ĩrân'da dedesi var-ımış, Rüstem dirler. Bir şâhib-kırân imiş, varup²⁵andan hem şâhib-kırânlığı alsam gerek diyü bizüm ile ceng eylersin. Biz de âlet-i mülâhaza biraz senüñle elleşüp mağlûb [446a] olup tâbi' oluruz, oradan Çîn üzerine giderüz." didi. Bürzî dañı n'ola, diyüp hemân bir cânibe aldı yürüyü-virdi. ²Ol sâ'at Dâniş-pezir dañı esbâb-ı hikmetin dañı şanduka koyup gice ile yine çadırına geldi ve yatdı.

Ol gice³mürür idüp şabâh oldu, gördiler Bürzî yokdur, aradılar, bulımadılar. Gördiler atı da yokdur, ğama düşdiler. Şabâh⁴olınca anı gördiler, tağdan bir atlu zâhir oldu: "Ha, işte efendümüz Bürzî olmak gerek." diyüp ol tarafa nigerân⁵oldılar. Gele gele yakın gelüp ne gördiler, bir zişt-rû zengî atı siyâh ve kendi siyâh ve âlâtı bütün siyâh dudakları⁶inmiş bir heybet ve bir şalâbet ki yüzine bañan havfından berg-i hâzân gibi lertzân olur. Bunlar havfa düşdiler: "Eyâ ne⁷ola bu zengî?" diyüp herkes hâzır-baş oldılar. Ammâ Bürzî gelüp şöyle tırdı ve na'ra urup eyitdi: "İy 'asker⁸bir söz añlarıñuz ilerü gelsün, size bir sözüm var." didi. Hemân Şağâd ile Behrâm ilerü varup "Nedür?" Pehlûvân Bürzî⁹eyitdi: "Bu 'askerün şâhibine Bürzî mi dirler?" didi. Bunlar "Belî!" didiler. Bürzî eyitdi: "İmdi ol Bürzî didükleri ser-ver¹⁰dünki gün üzerime geldi. Meger

beni bu tağda olduğum işitmiş, gelüp benümle ceng eyledi ve beni öldürmege kaşd eyledi. ¹¹Ammā Tañrı fırsatı baña, gālib gelüp hattā öldürdüm. Lākin baña vaşıyyet eyledi. Eyitdi: “Var benüm ‘askerüm alup kendüñe ¹²ṭābi‘ eyle ve Çīn üzerinde dahı ‘aẓīm leşkerüm vardır. Anları dahı alup Īrān’a gidesin, dedem Rüstem’de bir gürz haqqum vardır. ¹³Anuñ intikāmuñ almağa veklüm olup alasın” didi. Benüm de murādum oldur ki varup Rüstem’den ālāt-ı şāhib-kırānīyi ¹⁴alup şāhib-kırān-ı ‘ālem olmak idi, bu eyü bahāne oldu, gelüñ baña ṭābi‘ oluñ.” didi.

Şağād ile Behrām ālet-i mülāhaza ¹⁵melül maḥzūn dönüp Siyāmek ve Süheyl yanına geldiler: “Aḥvāl şöyle olmuş.” didiler. Siyāmek Şāh zengīnūñ sözine: ¹⁶“Ne ‘amel biz ṭābi‘ olmazuz.” diyüp bindiler, Bürzū’ya muḳābil oldılar. İbtidā’ Şağād ‘ayyār öñin alup Bürzū’ya üç taş ¹⁷atdı, Bürzī eli-le tutdı. Şağād dilīr tīr çeküp yürüdi. Bürzī, Şağād’ı düvālinden kapup bende çekdi, ardınca ¹⁸Behrām girdi. Bürzī anı dahı bende çekdi, Siyāmek Şāh girdi ol da maḡlūb oldu. Bürzī bunları şalı-virüp ¹⁹berüye geldiler: “Süheyl Şāh ṭābi‘ olmaduḳça olmaz.” diyüp cümlesi Bürzū’ya ṭābi‘ oldılar. Yüz biñ er-ile Bürzī, kātıl Zengī ²⁰nāmı-la ‘azm-i Çīn eyledi ve Şağād’ı ilerü gönderüp: “Var ‘askere aḥvālī bildür ve Īrān’a gidecegüm bildür; görelüm begler ²¹mu‘āmele iderler, aña göre her birisine bir gūş-māl virüp pek muḥālefet idenlere kendümi bildürürem.” didi. Kendi ayak ayak ²²der-bend-i Çīn’e toḡrı yürüdi.

Ammā Şağād ṭaban ḳaldurup az zamānda ‘askere geldi. Biriden Bürzī dahı Şağād ‘ayyār ²³dahı gidüp bir ḥaber götürmedi. Niçe idelüm, dirken Şağād dīvān-ı Faḡfūr’dan içeri girdi. Şoğan şuyı-la ālūde olmuş, ²⁴bir dest-māl elinde gözin sildükçe yaş gözinden tolu dānesi gibi aḳar aḡlayuraḳ Faḡfūr Şāh öñinde yir öpdi, ‘Anḳā-yı ²⁵ḳehār-dest pāy-ı taḥt şandalīsinde Bürzī maḳāmında sā‘ir begler ve pādīşāhlar dahı yirlü yirinde ḳarar eylemişlerdi. Şağād ‘ayyārı [446b] aḡlar görüp bunda bir sır var ancaḳ ne yüzden ola, diyü cümle ḳeşm [ü] gūşda oldılar. Hemān ‘Anḳā-yı ḳehār-dest şabr ²idemeyüp eyitdi: “Yā Şağād, ne ḥaber tīz söyle, niçün aḡlarsın? Yoḥsa bir muvaḥḥiṣ ḥaber mi var veyā ne işitdūñ?” didi. ³Faḡfūr Şāh dahı şordı, Şağād eyitdi: “Bire naşıl ḥaber ḡayrı, bu devlet gitdi. Āḥir kimselere naḳl eylese gerekdür, meger ⁴Bürzī’yi bundan bir cāzū la‘īne kapup Süheyl-ābād nām bir ḳal‘aya iletmiş, Bürzī de cāzūyı öldürüp ḳal‘ayı zabṭ eylemiş ⁵ve ḳal‘a şāhı Süheyl ve Efrāsiyāb’uñ bir oḡlı Siyāmek Şāh’ı ve bir vezīri Dāniş-pezir nām bunları bulup ḥabsden ḥalāş ⁶eyler ve Süheyl Şāh’ı kırḳ biñ er-ile kendüye ṭābi‘ eyler. Meger cāzūyı, Ḳābil Şāh dirler bir pādīşāh göndermiş-imiş, anı dahı

⁷katl idüp yirine Behrām-ı kemān-dār nām bir pehlüvānuñ şāh diküp altmış biñ er-ile anlar da tābi‘ olup netice yüz biñ ⁸askere ve üç şāha ve bir vezīre dahı mālīk olmış. Ben de eṭrāfi cüst u cū iderek varup Būrzī’yi orada bulup ⁹görüştük.

Ammā ol ṭağlarda meger kātīl Zengī dirler bir dil-āver mekān ṭutup yaluñuz ol semtleri ḳabza-yı taṣarrufına alup ¹⁰kimse bu zengīnūñ pūştin zemīne getürmemiş ve murādī Īrān’a gidüp Rüstem’i başup ‘āleme şāhib-ḳırān olmaḳ imiş. ¹¹Būrzī bu zengīyi ḥaber alup: “Elbetde varup bir kerre imtiḥān oluram.” diyüp ikimüz varduḳ, Būrzī ile ḳavl eylediler. Andan ¹²başladılar cenge. Meger nā-bekār zengī, zehr-i kātīl imiş. Amān virmedi, Būrzū’yı ḍarb-ı gürz ile yıḳup kendi dahı ¹³üzerine atılıp eyitdi: “Baña bende ol.” didi. Būrzī olmadı, hemān: “Kes başımı yā kātīl Zengī, eger beni şalı-virürseñ ¹⁴evvel seni öldürüp ba‘de kendüm öldürürem. Baña şimden girü sağlḳ ḥarāmdur.” didi. Kātīl Zengī de Būrzī’nūñ başın kesüp ¹⁵“Baña gel.” didi. Ben ḳaçmaḳ murād eyledüm, na‘ra ile beni şaşurup ṭutdı: “Var ‘askerine söyle, işte pehlüvānlarınıñ ¹⁶vaşıyyeti üzre gelsünler, baña tābi‘ olsunlar.” didi ve şalı-virdi. Ben de ḳaçup geldüm, ‘askere aḥvālī bildürdüm. Bunlar: ¹⁷“Biz kimseye tābi‘ olmazuz.” didiler. Ammā zengī meger ardumca gelmiş, ḳarşu ṭurup ceng eylediler. Evvel beni bende çekdi, ardınca ¹⁸Behrām’ı ardınca Siyāmek Şāh girdi. Birer ḍarb ile yıḳup bend eyledi ve yemīn eyledi: “Baña tābi‘ olmazsañuz cümleñüzi ḳatl ¹⁹iderem.” diyü. Gördük olmaz cān-ı ‘azīz nā-ḳār biz dahı tābi‘ olduḳ. Īrān’a dek bile giderüz, eger Rüstem kātīl Zengī’yi öldürürse ²⁰Rüstem’üñ yanında ḳalup ve hem efendümüz Būrzī’nūñ intikāmuñ almış oluruz.” didi.

Dīvānda olanlar Şağād’uñ bu ḥaberini bunlar ²¹işidince bir ‘azīm vāveylādur ḳopdı. Şağād ise bunlardan dahı ziyāde aḡlardı. ‘Anḳā-yı ḳehār-dest olsun ve sār ir ²²pehlüvānlar olsun Şağād’a levm idüp: “Yüri nā-bekār ‘ayyār siz işte böyle bī-vefāsıñuz; her kimüñ arabasına binerseñüz ²³anuñ türkisin ḳaḡırsıñuz. Biz varup öyle ḳara yüzlü nā-bekāra bende olup Būrzī’nūñ dārātın teslīm idemezüz. ²⁴Hemān buradan ḳalkup doḡrı Īrān’a giderüz, Būrzī’nūñ eşyā’sın dedesine teslīm idüp dilersek Rüstem’üñ ²⁵yanında ḳaluruz, dilersek izn alup diyārlarımıza giderüz.” didiler. Cümlesi: “Öyle iderüz.” diyüp ittifaḳ eylediler ve ‘askerde [447a] dahı nidā olındı: “Üç gün tedārük dördünci gün göçdür Īrān’a.” diyü ammā Şağād dönüp eyitdi: “İy dil-āver sizüñ ²bu tedbīrūñuz yirinde ammā şimdi kātīl Zengī’ye ben bu cevābı virdükde elbetde gelür sizi Īrān’a gitmege yol virmez.” Anlar eyitdiler: ³“Gelürse ol da naşībin alur, bildüğinden ḳalmasun.” didiler. Şağād eyitdi: “Ḥoş imdi siz bilürsiñüz.” didi ve

dīvāndan ⁴çıkup gitdi, bār-gāhına gitdi. Halīfelerin cem‘ idüp ‘azm-i Būrzī eyledi. Şağād gidince Fağfūr Şāh ‘Ankā’ya eyitdi: ⁵“Şimdi nice idelüm?” didi. ‘Ankā eyitdi: “Nice eylesek gerek, ceng eylerüz. Lā-būd bir tarīk ile haqqından gelürüz. Anda efendümüzün ⁶intikāmın kımazuz.” didi. Ancağ müşāvere eylediler: “Der-bendi alup beri cānibe şalı-virmeyelüm.” didiler. ‘Askeri kıaldurup ⁷der-bend cānibine kıondurdılar ve kıātıl Zengī’nün gelmesine muntazır oldılar.

Bu yañadan Şağād, Būrzū’ya gelüp olan aḥvālī ⁸naql eyledi: “Būrzī hoş imdi görelüm Hūdā ne gösterür?” didi. Ammā tenhāda Dāniş-pezir-ḥakīm olsun Şağād olsun ⁹Būrzū’ya eyitdiler: “İy dil-āver, pehlüvānlar ile ceng eyledükde gerekdür kim üç günde ğalebe eyledüğine bir günde başasın,¹⁰on günde ğalebe eyledüğine üç günde ğalebe eyleyüp evvelkiden ziyāde her birine dest-bürd göster kim Būrzī’den bu kıātıl ¹¹Zengī ziyādedür disünler.” didiler.

Ol gün anda eglenüp irtesi gün gelüp Būrzī, der-bend-i Çīn’i alup geçdi. Bu cānibde ¹²yüz biñ er-ile kıonup kıarar eyledi. Būrzī ‘askeri bunları görüp ḥavfa düşdi. Ammā Būrzī kıonduğı gibi bir nāme ¹³inşā’ itdürüp Şağād ile Fağfūr Şāh’a gönderdi. Şağād dīvān-ı Fağfūr’a gelüp nāmeyi virdi. Mefhūm, gelüp baña ¹⁴tābi‘ olup Būrzī’nün dārātın teslīm idesin. Yok dirseñüz yarın meydānuma kııkasız, dimiş. Begler eyitdiler: “Yarın ¹⁵meydānda cevābın alsun.” didiler. Şağād gelüp böyle ḥaber virdi.

Ol gün iki cānibden tedārük görilüp şabāḥa ¹⁶muntazır oldılar. Çün-kim şabāḥ oldı, iki cānibden süvār olup birbirine muķābil oldılar. Būrzī meydana girüp: “Benüm,¹⁷kātıl Zengī! Her kim Būrzī’nün intikāmın almak dilerse meydānuma gelsün.” diyüp öyle bir na’ra urdı kim meydān bütün ¹⁸şarşıldı. Pehlüvānlardan Şīr-zād girüp üç ḥamle eyledi, Būrzī men‘ idüp geçerken bir sille ile yıkdı. Şağād ¹⁹bend idüp ‘alem sāyesine getürdi, kıarındaşı Mīr-zād girdi, anı da yıkdı. Andan Çāpūr-ı ciger-dār girdi. Ḥāşılı ol gün ²⁰otuz kıadar pehlüvānı kimin sille ile kimin pūşt-i pāy yıkıp bende çekdi. Ammā aḥşam olduķda ṭabl-ı ārām çalınup ²¹döndiler.

Būrzī bār-gāha geldükde cümle kıarşısına getürdüp: “Gelün, baña tābi‘ oluñ.” didi. Bunlar eyitdiler: “İy ²²Sultān-ı Zengbār, bizüm başımız ‘Ankā’ya ve Fağfūr Şāh’a bağıludur. Eger anlar tābi‘ olursa biz de oluruz, anlar olmazsa ²³biz de olmazuz.” didiler. Būrzī emr eyledi, cümlesinün bendin alup birer ḥil‘at ve birer raḥş virüp ‘askerine gönderdi ²⁴ve berüde ‘Ankā ve Fağfūr Şāh daḥı gelüp kıondılar. Melül maḥzūn dīvān

idüp, kâtil Zengî şordı, açıldı: “Nâ-bekâr ²⁵zengî Burzî’den ziyâde olduğına iştibâh yokdur.” didiler. Nâ-gâh esîr olanlar geldiler, anlardan “Kâtil Zengî ne mu‘âmele eyledi [447b] size?” diyü su’âl eylediler. Anlar dahı olduğu gibi naql eylediler. Ol gice geçüp şabâh oldu. Yine meydâna ²Bürzî girüp aḥşam olinca otuz kadar pehlüvân bend eyledi. Dönince anları da şalı-virdi.

Hulâsa-i kelâm ³Bürzî üç günde toḡsan kadar pehlüvâna ğalebe eyledi, dördünci gün Melik-zâd-ı Çînî girdi. Bürzî ol gün ⁴ruḥşat virüp aḥşam üsti bir ḍarb-ıla yıktı. Dönüp kondılar irtesi gün Münḳâl-i zerrîn-kemerı yıktı. Nevâdir ⁵Şâh’ı yıktı. Bu kerre ‘Anḳâ girdi, Bürzî üç gün ceng idüp düvâlde ğalebe eyledi ve bende çeküp döndi. ⁶‘Asker de dönüp ğayrı Faġfûr Şâh ğama düşdi. Nîgerây dâna tesellî virüp: “Elem çekme pâdişâhum, bu zengîden ⁷size fâ’ide görünür, zarar görünmez.” didi.

Bunlar bunda ammâ Bürzî bâr-gâha tenhâ ‘Anḳâ’yı karşıasına getürüp eyitdi: ⁸“Gel yâ ‘Anḳâ, baña tâbi‘ ol, seni yine kendüme baş ser-ḳaplan ideyüm.” didi. ‘Anḳâ tâbi‘ olmadı, Bürzî bu kadar söyledi ⁹mümkin olmadı. ‘Aḳıbet kendin bildürüp Şaġâd eyitdi yine olmadı. Nihâyetinde ketfînde olan ḥâlî gösterdi, ¹⁰‘Anḳâ inandı, ḳalkdı. Bürzî ‘Anḳâ’nuñ bendin aldı, ‘Anḳâ Bürzî’nüñ pâyına yüz sürüp, hele dünyâ gözi-le ¹¹gördüm, diyü şâd oldu ve dönüp Bürzî’ya eyitdi: “İy ser-ver-i ‘âlem çün-kim murâduñ budur. Elbetde Faġfûr Şâh’a ¹²bildürmedükçe olmaz.” diyüp müşâvere olındı. ‘Anḳâ eyitdi: “Ben varup hele Faġfûr Şâh’a bildüreyüm ve lâlalaruñ ¹³Getfâl ve Terke bilmedükçe olmaz. Zîrâ maḥalinde anlar da iḳtizâ eyler.” diyüp ol yirden ḳalkdı yine ‘askere geldi.

Begler: ¹⁴“Bu zengî başḳa bir zengîdür. Bürzî’ya her vechle ḳuvvetde ve saḥâ ve keremde de ğalebesi vardur. Nâ-çâr ben de tâbi‘ oldum, ¹⁵zîra gördüğün meydânda baña da ğalebe eyledi. Bürzî kırḳ günde güc-ile ğâlib gelebildi. Ammâ bu zengî bir ḥamlede ¹⁶ğalebe eylerdi. “Pes imdi öyle olduğdan soñra ḥükm ğâlibüñdür, kişi ğâlibine tâbi‘ olmaḳ ba’îd degüldür.” didi. Faġfûr ¹⁷Şâh eyitdi: “Hele ben tâbi‘ olmam.” diyüp muḥâlefet semtin tutdı. ‘Anḳâ birazdan Faġfûr Şâh’ı tenhâya çeküp andan ¹⁸Bürzî’den selâm eylediler ve aḣlın bildürdiler ve Faġfûr Şâh’ı tenhâ alup Bürzî’nüñ yanına iletdiler. Bürzî ikrâm ¹⁹idüp kendin bildürdi ve ḥâl-i Keyümers’i gösterdi, Nîgerây dahı bildürdi. Bunlar Bürzî’nüñ saġ idüğün bilüp ²⁰ḥaz eylediler.

Andan gice içinde yine leşkere gelüp yatdılar. Şabâh olunca Fağfūr Şāh dīvān idüp cümle Būrzī ²¹beglerin dā‘vet eyledi. İşte kâtil Zengī cümleye ğalebe itdi ve Būrzū’ya ğālib olduğu bilindi ve şimden girü Būrzī ²²bir daḥı ḥayāt bulup dirilmez. Eyüsi hemān getürüp kâtil, Būrzī postına geçürüp cümlemüz aña tābi‘ olmaḥdur.” didükde ²³‘Ankā ve Getfāl ve Terke ve sā’irleri tab‘iyyet itdiler. Ğayrı ‘asker daḥı muḥālefet idemeyüp vardılar Būrzū’yı kâtil ²⁴Zengī diyüp ta‘zīm ile getürüp Būrzī’nüñ dārātın cümle teslīm idüp emrine rām ve ḥükmine fermān-berüz.” didiler. ²⁵Būrzī daḥı ḥazīne açup cümleye ḥil‘atler geyürüp manşıbların muḥarrer eyledi. Bundan soñra Fağfūr Şāh Būrzū’ya ziyāfet **[448a]** eyledi. ‘Ankā-yı çehār-dest daḥı ziyāfet eyledi. Nevādir Şāh-ı ejder-geşt ziyāfet eyledi. Ḥaşıl-ı kelām cümle ḥaddi ²olanlar ziyāfet eyledi. Cümleden soñra Būrzī daḥı cümleye ziyāfetler eyledi.

Esnā-yı ziyāfetde Būrzī Fağfūr Şāh’dan ³Ḳamer-ruḥ Bānū’yı taleb eyledi. Fağfūr da virüp ‘aḳd ü nikāḥ oldı ve Būrzī, Ḳamer-ruḥ üzre gerdek eylediler. Ḳamer-ruḥ ⁴Bānū Būrzū’ya teslīm olmadı: “Kendüm helāk eylerem.” didi; gördi, Būrzī olmaz ‘aḳibet Ḳamer-ruḥ Bānū’ya daḥı kendin bildürdi. ⁵Andan Bānū da rām oldı, bir kaç gün mürür eyledi.

Bir gün Hāmān vezīrūñ dostları Hāmān’a eyitdi: “Varup şol ⁶kâtil Zengī’ye bir ‘arż-ı ḥāl yazup gönderseñ bil ki ḥālīñe merḥamet idüp seni şalı-vire.” didiler. Hāmān vezīr daḥı ⁷bu söz üzerine bir ‘arż-ı ḥāl yazup bir ḳulına virüp dīvāna gönderdi, Būrzū’ya getürüp virdiler. Būrzī okıyup ⁸“Kimdür, Hāmān ne cürm-ile zindāna urdılar?” diyü su‘āl eyledi. Fağfūr Şāh olsun ve begler olsun aşlın naḳl ⁹eylediler. Būrzī eyitdi: “Öyle ise ol mel‘ūna günde yüz dirhem beksimat çokdur. Bu günden soñra günde elli direm ¹⁰beksimat virilsün.” didi. Ğayrı beksimat elli dirhem ve degnegi yüz eylediler. Hāmān vezīr: “Şağlık ile gelmesün bu nā-bekār ¹¹zengī, raḥmet olsun yine Būrzī eyü pehlīvān idi. Bu zengīde ise aşlā merḥamet yoğmuş.” diyüp başladı ¹²Būrzū’ya raḥmet okımağa ammā cānına geçdi.

Būrzī daḥı ‘askere tenbīh eyledi: “Şimden soñra Īrān’a göçdür.” didi. ¹³“Altı gün tedārük yidinci gün göçdür.” diyüp münādīler nidā eylediler. Rāvī ḳavlince bu Çīn’den Türkistān semtine giderken ¹⁴der-bend-i Talḳan dirler bir der-bend var idi ve bir ḳal‘a idi, Argūniyye dirlerdi. Şāhlarına Argūn dirlerdi ve bu ¹⁵Argūn Şāh iki kerre yüz biñ ‘askere mālīk idi ve bir ser-çūbanı var idi. Argūn ser-çūban dirlerdi kırk biñ ¹⁶ḳārvānı nemedlü ve eli deste-çūblu çūbana mālīk idi. Yüz otuz arış ḳadd ü ḳāmet çekedi. Kūh-ı

Argun'da olur ¹⁷idi ve bir oğlu var idi. Adına Tamgâç hân dirlerdi, bir ma'kûl şeh-zâde idi ve bir kızı var idi. Adına Āşüfte ¹⁸Bânû dirlerdi. Hakkâ ki adı gibi Bânû da gâyet âşüfte idi ve ziyâde hasnâlardan idi.

Hâmân vezîr, Argun Şâh'ı ¹⁹evvelden bilürdi ve bir miqdâr dostlığı dağı var idi. Şimdi ise Bûrzî, İrân'a gidecek olduğda Hâmân vezîr ²⁰fıkr eyledi: "Bu nâ-bekâr zengî İrân'a varınca beni degnek çüridür, bir tarîk ile bār Argun Şâh yanına kaçsam, ²¹belki beni hâlâş ide-bilürdi." diyüp kendüsine her gün gelüp giden Pürâsb Çînî nâm kulına geldükde tenhâ bunı ²²did ki: "Acabâ beni şundan alup kaç-a-bilür misin?" didi. Pürâsb Çînî eyitdi: "Bağayum." diyüp fırsat gözetdi. Herkes ²³güç tedârükünde ve kendi umûrında, Hâmân'ı boş kodılar. Ol arada Pürâsb fırsat bulup Hâmân'ı habs olduğ ²⁴yirden çaldı. Muqaddem iki at ve iki hegbe ve lâzım olan çamaşur ve nevâle her ne ise hâzır eylemiş-idi. Birine Hâmân'ı ²⁵ve birine kendi binüp 'azm-i der-bend-i Tâlkan eylediler. İlğar ve ikdâm ile der-bende gelüp geçüp andan kal'a-yı Argunniyye'ye [448b] düşdiler. Ammâ Hâmân dīvân-ı Argun'a vardı, kendin 'arz idüp içeri aldılar. Argun Şâh gördi, su'âl ²eyledükde Hâmân vezîr keyfiyyet [ü] ahvâli beyân idüp ağladı. Argun Şâh, Hâmân'a merhamet idüp ve hâlüne rahm eyledi ³ve şâhib çıkup: "Elem üzre olma yâ Hâmân, işte kal'ada otur zevk ile, eger haber alup ardınca gelürse seni ⁴ele virmem. Hâtıruñ hoş tut." diyüp tesellî virdi ve bir sarây ta'yîn idüp yanında vezâret makâmına geçürdi.

⁵Bu yañadan gördiler, bir gice Hâmân hâpimde gâ'ib oldu. Bildiler kim kaçdı. Bûrzü'ya haber virdiler. Bûrzî ⁶ğazaba gelüp: "Tiz bulınsun!" didi, dīv-i Münakkaş'ı dâ'vet idüp etrâfa birkaç dīv gönderdi. Hâşılı dīvüñ biri ⁷Argun Şâh yanında bulup geldi. Bûrzü'ya haber virdi. Bûrzî bir nâme yazup Şagâd ile Argun Şâh'a gönderdi. ⁸Hâmân işitdi, Şagâd dağı yanına bile iki halîfesin alup 'azm-i Argunniyye eyledi. Ol taraftan Argun Şâh çün-kim ⁹Hâmân'a şâhib çıktı. Hâmân şevk idüp Argun Şâh hükm itdüğü dâ'ireye âdemler ta'yîn idüp az zamânda iki ¹⁰kerre yüz biñ er peydâ eyledi ve Argun ser-çübana dağı âdem gönderüp dâ'vet eyledi. Argun ser-çüban kırk biñ ¹¹kârvânî nemedlü çüban ile gelmekde.

Ez-in cânib Şagâd 'ayyâr bir gün Argunniyye kal'asına gelüp dâhil oldu. Dīvân-ı ¹²Argun'a varup kendin 'arz eyledi. Argun Şâh ızın virüp içeri girdi. Ādâb u erkân icrâsından soñra ¹³nâmesin virdi. Ammâ Hâmân, Şagâd'ı görince torbada yılan görmişe dönüp beñzinde kan kalmadı. Argun Şâh ¹⁴nâmeyi alup okıdı: "Ben ki hâliyen şâhib-zuhûr olan kâtil Zengî'yem. Siz ki Argunniyye Şâh'ı Argun Şâh'sın ¹⁵işitdüm, Hâmân

didükleri nā-bekār bizüm ḥabsimüzden kaçup yanına varmış. Nāmem vuşulünde bend-girāna urup ve yanına ¹⁶biraz ādem қоşup nāme ile varan ‘ayyāra teslīm idüp bu cānibe irsāl idesin. Yok dirseñ üzerine varup ¹⁷darb-ıla dahı ala-bilürem. Şoñra bildürmedüñ idi dimeyesün.” diyüp ḥatm eylemiş. Argun Şāh nāmeyi alup Şağād’a ¹⁸virdi: “‘Ayyār, var ol zengīye söyle, varsun yolına gitsün, Hāmān vezīrden el çeksün, hele ol Būrzī ¹⁹didükleri nā-bekār ile biraz vāz-geştileri olmuş. Bu zengīye ne itdi kim Būrzī’den ziyāde ğaraž bağladı? Eger ‘inād idüp ²⁰bunda gelürse naşībin alur. Var imdi efendüñüz kātīl Zengī’ye işitdügini cevāb vir. Hemān varsun kendi yolına ²¹gitsün. Bundan aña fā’ide yokdur.” didi.

Halīfeleri eyitdiler: “İy sultān-ı ‘ayyārān, yā sen bizümle bile gitmez misin?” ²²didiler. Şağād eyitdi: “Yok gitmem. Yabanuñ rü-siyāh nā-bekāruñ neylerem? Ha muḳaddem Būrzū’ya tābi‘ oldum. Hüs-n-i ihtiyārumla ²³nesl-i Qahramān’dan bir dil-āver idi. Böyle bed-aşl zengīye niçün kul olayum? Hızmet eylersem bārī şöyle bir ḳadr ²⁴ḳıymet bilür pādīşāha yanaşup” diyüp Argun Şāh’a yanaşdı, ḳaldı. Hāmān vezīr bu ḳadar ‘adū-yı cānī iken ²⁵inandı. ‘Ayyārlar “Hoş imdi sen bilürsin, şoñra peşīmān olursın.” diyü cā’izeyi alup gitdiler.

Şağād, şīve-kārılıklar [449a] idüp meclis-i aralık ve eline surāhī ve sāğar alup rakş eyledi ve rebāb çaldı. Argun Şāh ziyāde şafā eyledi. ²Huşūşā kim oğlu Tamğaç ḥān ile pek ülfet eyledi.

Bu arada Argun Şāh’uñ kızı Āşüfte Bānū Şağād’ı işidüp ³babasından işitdi: “Gelsün benüm öñümde de ḳaşmerlik eylesün!” didi. Argun Şāh da Şağād’ı gönderdi: “Var kızum Āşüfte ⁴Bānū öñinde de faşl eyle, eglendür.” diyü Şağād dahı varup biñ dürlü şan‘ātlar gösterdi. Āşüfte şafāsından ve gülmekden ⁵tonına hep çiş eyledi. Ammā Āşüfte Bānū ziyāde cilve-fürüş idi. Gören bi-ṭ-ṭabī‘ rübūde olurdı. Şağād’uñ ⁶dahı mürğ-ı dil-i şeh-bāz ‘aşḳına ḳapıldı. Hulāşa-i kelām Şağād Āşüfte Bānū’ya biñ cān u dil ile ‘aşḳı dīvānesi ⁷oldı. Kız da Şağād’dan ḥaz eyledi.

Rāvī ḳavlince ‘ayyār nāmenüñ cevābın alup dönüp Būrzū’ya gelüp Şağād ⁸ḳaldı. Argun Şāh şöyle cevāb virdi: “Didiler Būrzī şüretā-ḥū şimdi giderse varsun gitsün zīrā ‘ayyārlar ⁹bī-vefā olur degme ḥāl-ile kimseye yār olmazlar.” didi. Ammā gönünden eyitdi: “Bu nā-bekār ‘ayyār niye ḳaldı? Ḳorḳaram yine bir ¹⁰ḥīlesi vardur.” didi. Andan Münḳāl’i çağırup eyitdi: “Yā Münḳāl var, ‘askerde nidā eyle. Yarın göçdür, der-bend-i

Ṭalkān ¹¹üzerine.” didi. Münkāl daḥı n’ola, diyüp vardı ‘askerde göç nidāsın itdürdi. Ol gün ol gice tedārüklerin görüp ¹²irtesi gün tertīb üzre Ṭalkān üzerine der-bende toḡrı göçdiler.

Ez-in cānib Arḡun Şāh’a ḥaber geldi kim kātıl ¹³Zengī yir götürmez ‘asker ile yarın gelüp ḳal’a öñine ḳonar. Zīrā bu gün der-bendi berü geçdiler.” didiler. Arḡun Şāh tāt-¹⁴ḥāneyi döşedüp Hāmān ile Şaḡād’ı yanına aldı ve temāşāya ṭurdı. İrtesi gün hele ḳuşluk vaḳtı olinca bir ¹⁵toz ḳopdı. Muḳaddem-i ceys-i Münkāl-i zerrīn-kemer kırk biñ güzide sipāh ile gelüp serā-perde-yi Hüsrev-i Şīr’i ḳurdurdı. Ardınca ¹⁶pādişāhlar ve begler yollu yolınca bölük bölük gelüp geçdiler. Arḡun Şāh her birin şorup Hāmān ile Şaḡād ta’rīf ¹⁷eyledi. Cümleden şoñra kātıl Zengī gelüp cümle begler ḳarşu vardılar, piyāde öñine düşüp serā-perdesine getürdiler. ¹⁸Bürzī geldügi gibi üç gün āsāyiş diyüp münādīler nidā itdiler: “Bu ṭarafdan Arḡun Şāh daḥı Bürzī’nüñ dārāt u ¹⁹‘azametin görüp ḥayrān oldu ve ḥavfa düşdi. Ammā yine Arḡun ser-ḳūbanlaruñ cümlesinüñ ḥaḳḳından gelür.” diyüp ²⁰kendüye tesellī virdi.

Şaḡād ol gice Hāmān vezīri cāme-ḥābında pāk yaturken dārūlayup ustura ḳıkkardı. ²¹A’lā şaḳalın ve bıyıḳların ve ḳaşın kirpügin cümle tirāş eyledi. Andan Āşüfte Bānū’yı daḥı ḳalıp [...] kilīm-bürdesine ²²ḳodı. Bir burcdan indürüp ‘azm-i leşker eyledi. Getürüp kendi ḳadırında ‘aḳlın başına getürdi. Āşüfte Bānū göz ²³aḳdı. Kendin bilmedügi yirde görüp şaşdı. Şaḡād, Bānū’ya aḥvālī bildürdi. Bānū n’eylesün, nā-ḳār teslīm olup ²⁴‘ayyār-ıla ‘işrete başladı.

Ol gice geçüp şabāḥ oldu. Bānū’yı yirinde bulımayup bir feryāddur ḳopdı. Arḡun Şāh duyup ²⁵“Bu ne ḥāldür?” dirken Hāmān vezīrūñ ‘aḳlı başına gelüp yirinden ḳalkdı. Ġulāmlar gidermege yanına geldiler, ne gördiler: **[449b]** Hāmān’uñ yirinde bir torlaḳ yatur ammā ḳalkmış oturmuş ḡulāmlar şaşup ḳaçdılar. Hemān bir ikisi Arḡun Şāh’a ²segirdüp eyitdiler: “Pādişāhum Hāmān vezīr yirinden ḡā’ib olup yirine bir ‘ucbe şüret kimesne gelmiş bilmezüz aşlı nedür?” ³didiler. Arḡun Şāh’a dibelik ḥayret gelüp “Bu ne ḥāldür, görüñ Şaḡād ‘ayyār ḳandadır?” didi. Şaḡād’ı aradılar, bulunmadı.

⁴Ammā ötede Hāmān gördi, ḡulāmlar gelüp kendüye baḳınca ḡülüşüp ḳaçdılar. Ammā Hāmān’a şübhe gelüp: “Bire uşāḳlar! ⁵Niçün ḡülüşürsiñüz? Gelüñ esbābum virüñ.” didükde ḡulāmlar sesinden bildiler kim bu Hāmān’dur. Hele gelüp esbābın virdiler ⁶ve eline bir āyīne virdiler. Hāmān āyīneye baḳduḡı gibi ḳaldurup āyīneyi

hemân yire urdı. “Bire nice oldı benüm zînet-i⁷rüyum, olan şaķalum ve bıyığum, kaçum ve kirpüğüm?” dıdı. Ğulâmlar ĥadd-i zâtında: “Nice oldı sulţânım sizûñ şaķalıñuz?” dıdiler. Hâmân ⁸bildi kim Şağâd’uñ işıdır, âh idüp tîz geyindi ve yüzine niķâb aşup Argun Şâh yanına gitdi. Argun Şâh’a eyitdiler: ⁹“İşte Hâmân vezîr geliyor.” dıdiler. Ammâ Argun Şâh Hâmân’ı gördi, yüzinde niķâb aşılı; aşlını şordı. Hâmân ¹⁰âh idüp “Ķanı Şağâd?” dıdı. Argun Şâh: “Aratdum yokdur ve kızum Āşüfte Bânü daĥı câme-ĥâbindan bu gice ĝâ’ib olmış.” dıdı.¹¹Hâmân eyitdi: “Yâ Argun Şâh, beyhüde kızuñ arama. Anı Şağâd dıdükleri nâ-bekâr alup kaçdı ve baña daĥı bu rengi ¹²ol eyledi. Hele bir kerre ĥazîneyi daĥı yoklatduñ mı?” dıdı. Argun Şâh, yok, dıdükde Hâmân eyitdi: “Hele bir kerre baķ ĥazîneye ¹³iş bellü olur.” diyüp ĥazîneyi yokladılar, açılıp ĥazîne bir şey kıalmamış. Argun Şâh döğünmege başladı. Meger ¹⁴Hâmân vezîr Argun Şâh’a tenhâ eyitdi: “Pâdişâhum öyle pek hele Şağâd’a kıpılıp i’timâd eyleme, soñra belki bir ziyân ¹⁵görürsün.” dimiş-ıdı. Ammâ Argun Şâh kılağına kıoymamış-ıdı. Şimdi Hâmân: “Gördüñ mi pâdişâhum ben saña söyledüm ¹⁶ıdı. Sen diñlemedüñ?” dıdı.

Argun Şâh tîz bir nâme yazup Bûrzü’ya gönderdi. Nâme Bûrzü’ya gelüp okıdı. Dimiş ki: “Āferîn ¹⁷yâ kıatil Zengî merdlik ve pehlûvânlık yolu bu mıdur kim ‘ayyârıñı nâme ile ırsâl idüp orada kıal diyü ugradup ¹⁸kızum çaldurasın eger merd iseñ kızum ol nâ-bekâr ‘ayyârdan alup gönderesin.” dimiş. Bûrzî bu sözden ĝâyet ile ¹⁹ĝazâba gelüp: “Gördüñüz mi nâ-bekârıñ itdüĝi keyfiyyeti? Varıñ baķın çadırında var mıdur?” dıdı. Varup gördiler bir kıız ²⁰ile oturup şöĥbet eyler, gelüp Bûrzü’ya ĥaber virdiler. Bûrzî, Münķâl’i gönderdi: “Var yâ Münķâl söyle Şağâd’a kıızı ²¹alup gelsün ve eger getirmezse sen hemân kıızı kıolından kıapup bunda götür.” dıdı. Münķâl-i zerrîn-kemer varup Şağâd, kıız ²²ile şöĥbet eylerken ‘aşķ idüp: “Buyuruñ sizi kıatil Zengî ister.” dıdı. Şağâd muĥâlefet idüp Münķâl-i zerrîn-kemer ²³hemân kıızı kıapup Bûrzü’ya götürdi. Bûrzî kıızdan su’âl eyledi. Āşüfte Bânü eyitdi: “Beni Şağâd çalıp bunda ²⁴getürdi.” dıdı Bûrzî nâmeyi getüren âdeme teslîm idüp yanına âdemler kıoşup babası Argun Şâh’a gönderdi. ²⁵Varup Argun Şâh’a kıızı teslîm eylediler.

Şağâd ol gice varup kıızı yine dârûlayup çaldı. Ammâ biraz fıkr [450a] idüp Āşüfte Bânü’yı kıarındaş Tamĝâç şeh-zâdeye iletıdı. Gice yaturken uyarup aĥvâli bildürdi: “İşte ²hemşîreñ Āşüfte Bânü’yı çalıp getürdüm. Sende emânet tırsun. Eger tıyurursañ soñra saña kııyaram.” dıdı. ³Tamĝâç şeh-zâde daĥı bir yirde şaķladı. Şağâd oradan gelüp çadırında ĥasta olup yatdı. Ammâ Münķâl kıaravulda ⁴ıdı. Gice Şağâd’uñ

gidüp geldügin gördi. Ammā muḳayyed olmadı. Şabāḥ oldı. Argun Şāh'a yine ḥaber virdiler kim: ⁵“Āşüfte Bānū yine bu gice ġā'ib oldı.” didiler. Argun Şāh eyitdi: “Yine Şaġād ‘ayyāruñ işidür.” diyüp tekrār bir nāme ⁶yazup gönderdi. Nāmedür Būrzū'ya gelüp okıdı: “Tīz varuñ Şaġād'ı çağıruñ.” didi. Varup gördiler bār-gāḥda ⁷ḥasta yatur. Gelüp Būrzū'ya ḥaber virdiler. Būrzī eyitdi: “Varuñ ḥasta olsun getürüñ.” didi. Varup eyitdiler: ⁸“Gel, seni kätıl Zengī ister.” didiler. Şaġād añlayup: “Benüm gidecek ḥālüm yokdur.” didi. ‘Āķibet ḳoltuġına girüp dīvān-ı ⁹Būrzū'ya getürdiler. Şaġād aġlayup: “Benden ne istersinüz? İşte dün kıızı alduñuz, ben dünden beri ḥasta yaturam.” didi. ¹⁰Būrzī eyitdi: “Nā-bekār ‘ayyār kıız sendedür.” didi. Münḳāl-i zerrīn-kemer eyitdi: “Ben gördüm, gice gidüp yine geldüñ.” diyüp ¹¹şehādet eyledi. Şaġād ‘ayyāruñ gücine gelüp iki kimesne ḳoltuġında iken bir kerre silküp ḳoltuġında olan kimselerden ¹²kendin alup şıçradı ve el ḳabza-yı ḥançere urup hemān irişdi. Münḳāl'üñ bāzūsına öyle bir ḥançer urdı kim bir eyü zaḥm ¹³urdu. Būrzī bu ḥālī görince: “Hāy, nā-bekār ‘ayyār sen misin benüm ḥuzurumda böyle fesād eyleyen?” diyü nice atıldı ise ¹⁴Şaġād'ı ḳolından ḳavrayup çekdi. Öñine aldı ve arḳasına üç tāziyāne urdı. Dört cānibden begler ricā idüp ¹⁵şalı-virdiler. Şaġād şöyle çıkup: “Ḥoş imdi yā kätıl Zengī eger bu tāziyāne senüñ yanıña ḳalursa benüm daḥı nāmum ¹⁶Şaġād ‘ayyār olmasun.” diyüp aldı, yūriyü-virdi. Būrzī: “Cehenneme git!” diyüp muḳayyed olmadı. Seyāḥat Şaġād ¹⁷işte ‘ayyār küsüp üç gün çeşme-sāra gelüp yorġun ol çeşme-sārda uydu.

Rāvī ḳavlince meger ol yirde ¹⁸bir ḳal'a var idi. Sābıķan Hūşeng Şāh'üñ şol rikābında [...] Şīr pençe yapmış-ıdı ve anda olınuş Şīr-i ceng ¹⁹nām oġlı anuñ da Süsmār nāmında bir oġlı irişmiş-ıdı. Ḥālīyen ol ḳal'aya ḥükm eylerdi. Ḥalīfeleri gezerken Şaġād'ı ²⁰gördiler bir ‘ayyār şüret kimse yatup uyur. Bunlar Şaġād'ı bende çeküp Süsmār'a getürdiler. Süsmār ‘ayyār daḥı ²¹dārūsın aldurup ‘aḳlı geldi. Kendin bendde gördi ve ḳarşusunda Süsmār'ı gördi. Bildi kim kendüyi ‘ayyārlar ²²şikār eylemiş fikre vardı. Süsmār ‘ayyār Şaġād'a eyitdi: “İy ‘ayyār sen kimsin ve ḳandan gelüp ḳanda gidersin?” didi. ²³Şaġād ‘ayyār temennā şüreti gösterüp eyitdi: “Aduma Tīz-rū dirler. Behmen Şāh nām bir pādīşāhuñ peykiyem bir yire gönderdi. ²⁴Aña giderem.” didi. Süsmār eyitdi: “Bu söz yalandur.” diyüp Şaġād'ı bend ile bir yire ḥabs eyledi.

Ol gice Şaġād bir ²⁵taşā sūrtine sūrtine bendin kırup kendüsün ḥalāş eyledi ve gelüp Süsmār yaturken dārūlayup ḳal'adan **[450b]** taşra çıkardı ve ‘aḳlın getürüp kendüyi bildürdi. Süsmār, Şaġād'a tābī' oldı. İrtesi gün şikāra çıkıldılar. ²Şaġād bir ḳubbe

gördi, su'âl eyledi; Süsmār eyitdi: “Daḥmedür.” didi. Şağād gördi, bu daḥmenüñ etrāfi ḥendek ve içi ³tolu şu. Ammā kapu öñi köpri gibi ve şu yok ammā ortasında üç başlu bir ejder ağzın açmış. Şağād şöyle bir sütün ⁴gördi. Üzerinde yazı yazmışlar. Şağād okıdı: “Eger Şağād iseñ ejderüñ ağzına atlasın.” demiş. Şağād daḥı ejderüñ ⁵ağzına atılup kapu öñine düşdi. Şağād’uñ ardınca Süsmār ‘ayyār da atıldı ammā ejder Süsmār’ı yutdı.

Şağād ⁶gördi, kapunun üst eşiginde bir müdevver āyīne vaz‘ eylemişler pülāddan ve ortasında fındık kadar bir taş komışlar ⁷elmāsdan. “Şıçrayup eger ol taş ḥançer ile urursañ kapu açılır.” demiş. Şağād şıçrayup urdı, kapu açıla-düşdi. ⁸Şağād içerüye qarşudan girince yitmiş arış kadlu bir dīv zāhir olup Şağād’a ḥamle eyledi. Şağād cān ḥavli-le dīvüñ ⁹boğazına şarılup yıkdı. Dīv, amān, diyüp Şağād’a bende oldı: “Aduma Dūḥān nerre dirler.” didi. Şağād gördi bir ¹⁰kaç hücre var, birin açdı. Tıksan bir kubbeli timsāḥ postından bir bār-gāḥ buldı ve bir bāzū-bend buldı. Her ne şüret dilerse ¹¹ol niyyet ile bāzūsına bend eylese ol şüretde görünür ve birinde yigirmi sekiz kat ‘ayyār ālātı buldı ve birinde biş ¹²on şanduk altun buldı. Dönüp taşra çıkdı, gördi Süsmār ‘ayyār yamyaşşı olup ölmüş. Şağād eyitdi: “İşte ¹³bu eyü fırsatdur.” diyüp bāzū-bendi Süsmār niyyetine hemān bāzūsına bend idüp Süsmār şüretine girdi. Süsmār’ı ¹⁴bir yirde defn eyledi andan sürüp ol kal‘aya gelüp Şağād daḥmede helāk oldı. “Ben daḥmeyi bozdum ancak muḳaddem baña ¹⁵vaşıyyet eyledi, Kātıl Zengī’den benüm intikāmum al.” didi. İktizā eyledi kim: “Ben şimdi kātıl Zengī üzerine giderem.” diyüp bir ¹⁶‘aẓīm muḳavvādan bir gürz yapdurup için kül ve kireç ile tıldırdı ve bir fil üzerine yükletdi. Andan kırk biñ ¹⁷er-ile ḳalkup bir gün geldi. Kātıl Zengī muḳābelesine ḳondı ve nāme gönderüp Şağād ‘ayyāruñ eşyā’sın istedi. ¹⁸Bürzī virmeyp irtesi gün meydāna girdi. Münḳāl-i zerrīn-kemer’i dā‘vet idüp beriden Münḳāl daḥı meydāna girüp ¹⁹Şağād, Münḳāl’uñ öñin aldı ve ol müntehā gürzi-le Münḳāl’e ḥamle eyledi. Münḳāl daḥı gürz ber-ā-ber virdükde muḳavvā delinüp ²⁰Münḳāl’uñ boğazına geçüp kül ve kireç gözine tılop ol ḥalde Şağād ‘ayyār Münḳāl’i ‘ayyārlar ile bende çeküp alup ‘alem ²¹sāyesine ilettiler. Şağād daḥı ısmarlamış-ıdı. Tabl-ı ārām çaldurdılar, iki taraftan dönüp ḳondılar.

Ol gice Şağād ²²Bürzī pehlüvānlarından otuz kadar be-nām pehlüvānlardan çalup bir mağarada ḥabs eyledi. İrtesi gice kezālik her gice ²³pehlüvānlar gā‘ib olup kimse ḳalmadı faḳaṭ Bürzī ḳaldı. Bürzī ol gice yanına Terke’yi alup bekledi. Şağād, Terke’yi ²⁴çalup ve kendi Terke şüretine girdi ve gelüp Bürzū’yı daḥı dārūlayup ol mağaraya

getürdi. Andan tağdan ²⁵degnek kesüp getürdi. Andan pehlüvânları birer birer cümlesin döğdi. Nevbet Būrzū'ya geldükde Būrzī bendin kırıp **[451a]** Şağād'uñ üzerine yürüyince Şağād mağaradan taşra kaçdı. Būrzī pehlüvânları çözüp taşra çıkdılar. ²Ādem gönderüp leşkerden at getürdüp bindiler ve leşkere geldiler. Süsmār 'ayyāruñ kendülere eyledügi rengi söyleşüp her ³biri bir söz söyledi. Ol gice ne hāl ise geçüp şabāh oldı. Şağād kendi şüretine girüp dahmeden çıkardügi ⁴peşkeş ile geldi. Būrzī işāret eyleyüp Şağād'ı tutdılar. Būrzī hemān cellād eyledi: "Bire nā-bekār 'ayyār sen ne olduñ, ⁵bu kadar selāfın ser-verlerüñ 'ırzın pāy-māl idesin?" didi. Şağād dahı şaşdı. Hıç pehlüvānlardan bir kimesne kendüyi ⁶ricā eylemedi. Būrzī cellāda işāret idüp girü çekildi, eyitdi: "Gördüñ mi nā-bekār 'ayyār, hıç kimse seni ricā eyledi mi? ⁷Şağın imdi bir dahı beglerüñ 'ırzına toķınma! Şoñra nedāmetin çekersin." diyüp vāfır ta'zīr eyledi. Andan bendin alup cümlesi ⁸ile barışdı. Meger Argūn ser-çūban dahı gelmiş-idi. Būrzī irtesi gün nāme yazup Argūn Şāh'a gönderdi. Argūn ⁹Şāh redd idüp iki cānibden ceng muķarrer oldı.

Ol gice geçüp şabāh oldı. İki cānibden çeng-i hārbīler çalınup meydān ¹⁰açıldı. Argūn ser-çūban meydāna girüp giren pehlüvānı nepūd ile ālūde eyledi. Ol gün ahşam olunca çok pehlüvān ¹¹yıkdı. Ammā 'ayyārlar bağlatmayup ķaparlardı. Ahşam dönüp ķondılar, şabāh yine bindiler. Argūn ser-çūban girüp yine ahşam ¹²olunca haylī pehlüvān yıkdı. Hāşılı üç gün meydānı tutdı, dördünci gün Būrzī meydāna girüp öñin alup on ¹³sekiz gün Argūn'a ruķsat virdi. On sekizinci gün bir gürz ile atdan yıkdı ve kendi de inüp düvālde başdı. Argūn ¹⁴ser-çūban Būrzū'ya tābi' oldı. Argūn Şāh tabl-ı ārām çaldurup dönüp ķondılar. Argūn Şāh, ser-çūban Būrzīyi dördünci ¹⁵ser-ķaplan eyledi. Ammā Argūn Şāh bir nāme yazup Būrzī'den yidi gün mehl istedi, Būrzī virdi.

Meger Argūn Şāh'uñ ¹⁶ammi-zādesi var idi. Cihān-dār-ı Şāh-ı 'Amūd-keş dirlerdi. Bir muķalsam gürz ķullanurdı. Kimesne men' eylemege ķādir degüldi. ¹⁷Aña haber gönderüp geldi. Kırķ biñ er-ile Şağād meger gürz ķışşasın haber almış-ıdı. Gice varup ol gürzi çaldı. ¹⁸Yirine aña beñzer bir gürz ķodı. İrtesi gün Cihān-dār meydāna girüp Būrzī'nüñ öñin aldı. Cihān-dār hāmla eyledi, Būrzī ¹⁹men' idüp Cihān-dār ta'accüb eyledi. 'Āķibet Būrzī darb-ıla yıķup bende çekdi. Üç kerre yüz biñ 'asker birden yürimeķ ²⁰murād eyledi. Hāmān, Argūn Şāh'ı men' idüp tabl-ı ārām çaldurdı. Dönüp ķondılar, Cihān-dār dahı Būrzī'ye tābi' oldı. ²¹Ammā Hāmān dönüp ķonınca ķulı Pūrāsb'a eyitdi: "Ėayrı bize bunda ķurmak olmaz. Zīrā Argūn Şāh'uñ da ķātil Zengī'ye

²²bende olmağa gönli var. Boğazı ele virürüz.” diyüp ol gice birer ata binüp firār eylediler.

Evveliden Hāmān sorup haber almış-ıdı. ²³Mişkālīyye şahı Mişkāl Şāh’a gitdiler. Ammā bu taraftan Argun ser-çūban ile Cihān-dār Şāh, Būrzū’ya eyitdiler: “Yarın Argun ²⁴Şāh’ı götürelüm cürmünden geç.” didiler. Būrzī: “Öyle olsun.” didi. Gice geçüp şabāh oldı. Argun Şāh gördi. Hāmān ²⁵yokdur. Aratdı Pūrāsib-ıla gitmişler: “Gördün mi mel’ūnı benüm başumı gavğāya şalup kendi cehenneme gitdi.” diyüp bu endişe ile [451b] gamda. Ammā berüden Cihān-dār Şāh ile Argun ser-çūban rahşlarına süvār olup Argun Şāh cānibine revān ²oldılar.

Muḳaddem Argun piyāde gezerdi. Şoñra Būrzū’ya tābi‘ olduḳda Būrzī bir kaç gergedān bağışlayup adını Argun-ı ³gergedān-ı süvār ḳodı. Hāşılı bunlar Argun Şāh’a varup görışdiler ve naşīhat idüp: “Seni ḳātil Zengī’den ricā ⁴eyledük. Şuçından geçdi ancak Hāmān’ı ister.” didiler. Argun Şāh daḳı Hāmān’uñ gice firār eyledügin naḳl idüp tedārük ⁵görüp peşkeşlerin aldı. Biş yüz ḳadar atlu ile binüp Būrzī gözciler ḳomışlardı. Haber aldılar Būrzī, Argun Şāh’ı ⁶istikbāl itdürüp ta’zīm ve tekrīm ile serā-perde-yi Hüsrev ü Şīr’e getürdiler. Argun Şāh içeri girüp Būrzī öñinde temennā ⁷eyledi. Būrzī de ri’āyeten ayağa ḳalkup işāret eyledi. Argun Şāh’uñ ḳoltuḳına girüp Sencān ile Ḳaḫtan mā-beyninde ⁸tahta ḳıḳardılar. Būrzī’den Argun Şāh bu iltifātı görüp muḫabbet eyledi. Peşkeşlerin ‘arz idüp maḳbūle geçdi. Ta‘ām ⁹yindi, meclis gelüp biraz da bāde içildi. Keyifler germā-germ olduḳda Hāmān vezīr şadedi açılıp Būrzī, Argun Şāh’a: ¹⁰“Ol mel’ūn nice oldı?” diyü su’āl eyledi. Argun Şāh eyitdi: “Bu gice ḡā’ib oldı. Zāhir bir cānibe firār eylemişdür.” didi. ¹¹Būrzī “Hoş imdi cehenneme gitsün, lā-būd ben anı bulup ḫaḳḳından gelürem.” didi. Ol gün yidiler içdiler. Argun Şāh’a tāt ¹²ve libāce geyürüp altına bir şāhāne raḫtlu at çekdi. Argun Şāh binüp ordusına gitdi. Leşkere varup ziyāfet ¹³ışmarladı.

Ol gice geçüp şabāh Būrzī Münḳāl’e pehlüvānlar ile binüp şikāra gitse gerek idi. Nā-gāh: “Argun Şāh geliyor.” ¹⁴didiler. Būrzī istikbāl itdürüp Argun Şāh gelüp Būrzū’yı begler ile bār-gāhına dā’vet eyledi. Būrzī de icābet ¹⁵idüp ḳalkdı. Argun Şāh bār-gāhına vardı. Argun Şāh ol gün ziyāfet eyledi. Ol maḫalde Tamḡaç şeh-zāde daḳı ¹⁶gelüp Būrzī’nüñ elin öpdı. Būrzī sorup kim idügin bildi. ‘Azīm iltifāt idüp şeyler bağışladı.

Şağād ¹⁷‘ayyār dahı hemşiresi Āşüfte Bānū’yı emānet komış-ıdı. Alup Argun Şāh izni-le ber-murād oldu.

Hulāşa-i kelām ¹⁸iki ‘asker bir oldu, Būrzī Hāmān’ı aratmağa Şağād ‘ayyārı ta‘yīn eyledi ve her birin bir cānibe gitdi. Şağād, Mişkālīyye ¹⁹‘arafına gitdi. Ez-in cānib Hāmān vezīr kim ol gice Pūrāsib ile firār eyledi. İlğar ile gidüp bir gün Mişkālīyye hākine ²⁰‘adem başdılar. Andan Mişkālīyye ‘al‘asına dāhil olup Hāmān vezīr Mişkāl Şāh’a kendin ‘arz idüp keyfiyyet [ü] ahvālin ²¹bildürdi. Mişkāl Şāh: “Hoş geldün.” diyüp yanına alup ri‘āyet eyledi.

Ammā bu Mişkāl Şāh’uñ iki pehlüvānı var idi. Birine ²²Behrām-ı pīr-efgen ve birine Qahrāş zengī dirler idi. Yüz on ikişer arış ‘ad çekelerdi ve üç kerre yüz biñ ‘askere mālīk ²³idi ve yine Mişkāl nerre dirler bir dīve mālīk idi. Mişkāl dönüp Hāmān’a eyitdi: “Elem çekme, kātīl Zengī’nüñ saña haqqından ²⁴geli-vireyüm.” didi. Ammā Şağād dahı Hāmān’ı izleyerek gelüp Mişkālīyye’de buldı. Tebdīl-i şüret Mişkāl Şāh’uñ dīvānına ²⁵girüp Hāmān’ı gördi. Mişkāl Şāh dīvānın temāşā eyledi. Bu maḥal Mişkāl Şāh, Mişkāl nerreyi dā‘vet idüp geldi. Şağād [452a] gördi bir mūhīb nerredür; ḥavf eyledi. Mişkāl Şāh dönüp eyitdi: “Yā Mūnkāl, var bu vezīrūñ ḥaşmı olan kātīl Zengī’yi ²‘kapup bunda getür. Gözi ile görüp ‘albi muṭma’in olsun.” didi. Gehrāb dönüp hemān dem çekdi. Tütün mişālī ‘ıkup ³gitdi. Şağād ‘ayyār bu ḥālī görüp: “Hāy anasını! Bu Gehrāb şimdi gitdi. Ben de gitsem aña irişmek maḥāldür. Qorqaram bir iş ⁴yapar. Bārī bunda bulınayum. Belki iktizā eylerem.” diyüp ‘aldı.

Ammā Mişkāl nerre hemān dem çeküp ve kuvvet-i siḥr-ile ‘arfetü’l-‘ayn ⁵içinde vardı. Būrzī uyurken siḥrden geçürüp ‘apdı. Dīvān-ı Mişkāl Şāh’a getürüp meydāna bıraktı. Şağād ‘ayyār ⁶Būrzī’yi görince ‘aklı gitdi: “Hāy, mel‘ün qorqaram şimdi bir ḥaṭā eylerler.” diyü. Ammā Mişkāl Şāh dahı nazar eyledi. Bir mūhīb ⁷zengīdür. Yüzine bakanlar lerzān olur. Hāmān vezīr gördüğü gibi lerze tutdı: “Bire meded pādīşāhum hemān ‘aklı başında ⁸yoğ iken öldürsünler.” didi. Mişkāl Şāh dahı murād eyledi kim öldüre. Ammā dānālar ve pehlüvānlar kā’il olmadılar: “Pādīşāhum bunu ⁹öldürmeñ ḥaṭādur. Şoñra zaḥmetin çekersin. Zīrā bu zengīnūñ çok ‘askeri ve pehlüvānları vardur; anlar da ele girmedükçe ¹⁰olmaz.” didiler. Huşūşā ‘ayyārı var imiş. Belki bir gice gelüp cümlemüzüñ başın keser. Hele özkes öldürdüğüne şimdi ¹¹rāzī degülüz. Ḥabs eyle görelüm, şoñı neye varur.” diyüp Būrzī’yı öldürmekden men‘ eylediler. Zīrā Hāmān

vezîr Şağād'dan ¹²‘aẓīm şikāyet idüp zemm yüzinden medh eylemiş-idi ve hem eceli yoğ-ıdı. Mişkāl Şāh daḥı dānālaruñ ve pehlüvānlaruñ sözi ¹³ile ḥabse qaldurdı. Birazdan pehlüvānlar ve dānālar sarāylarına gitdiler. Münkāl Şāh, Hāmān ile tenhā qaldı.

Meger Mişkāl Şāh’uñ ¹⁴Qubād nāmında bir gencūrı var idi. Şāh’dan ašlā ayrılmazdı ve maḥrem ḥāşşı idi. Ol Qubād taşra çıqdı. Şağād gözler ¹⁵idi. Añsuzdan kafāsından gelüp şık boğaz eyledi. Amān ve zamān virmeyp boğdı. Qubād gencūruñ kıyāfetine girdi ¹⁶ve içeri girüp kendi maḥāmında tırdı. Mişkāl Şāh ḥalvet idüp cümle ğulāmları taşra itdi. Sākīlik iden ¹⁷oğlanı daḥı yollayup Qubād-gencūr-şüretinde Şağād gelüp sākīliğa şürū‘ eyledi. Ammā bu eşnāda Hāmān vezîr daḥı ¹⁸biraz mest olup Mişkāl Şāh’a başladı ibrām u ilḥāḥa kim hemān kātıl Zengī’yi getürüp katıl idelüm. Mā-dām ki ol ¹⁹nā-bekār şağdur soñı eyü gelmez.” didi. Mişkāl Şāh da keyif olmış-ıdı. Soñra: “Dānālara ne cevāb virelüm?” didükde Şağād eyitdi: ²⁰“Pādişāhum anuñ cevābı budur kim bir Gehrāb qapup gitmiş. Zāhir öldürmüşdür dirsın ve kātıl Zengī’nüñ küştesin ketm ²¹idersiñüz bunlar bu re’yi şavāb görüp tız varsunlar, ḥabsden getürsünler.” didi.

Ammā Mişkāl Şāh’uñ bir maḥremi var idi. ²²Ḥādimlerden adına ‘Anber Ağa dirlerdi. Mişkāl Şāh, Şağād’a eyitdi: “Var yā Qubād, ‘Anber Ağa’yı çağır gelsün.” didi. Şağād taşra ²³çıqup: “Qanı ‘Anber Ağa!” diyince bir ḥādim segirdüp geldi: “Bundayum.” diyüp Şağād bildi kim ‘Anber Ağa budur: “Gel seni pādişāhum ²⁴ister.” diyüp içeri getürdi. Mişkāl Şāh ḥātemin çıkarup ‘Anber Ağa’ya virdi: “Var bunı zindān-bān başıya vir. ²⁵Bugün gönderdügüm zengīyi iki cellād ile baña göndersin. Sen de bile alup getürüñ.” didi. ‘Anber Ağa “N’ola?” diyüp **[452b]** ḥātemi aldı ve zindāna gitdi. Qubād-şüret Şağād da şarāba dārūyı işleyüp bunlara: “Biraz mest oluñ, belki zengī ²yalvarup size ricā eylerse qabul eylemeyesiñüz.” diyüp bunlara dārūlı şarābı qapdurdı. Fi’l-ḥāl dārū alup yıkıldılar. ³Şağād bunları yük altına şaklayup taşra çıqdı. Pūrāsb bir tenhā hücrede idi. Aña daḥı dārūlı şarāb ilettdi. ⁴“Hāmān vezîr gönderdi. Bu gice işümüz vardır, uyumasun didi.” diyüp içürdi anı da dārūdan geçürdi.

⁵O yaña ‘Anber Ağa zindāna varup ḥātemi zindān-bāna gösterdi: “Şāh’uñ emri budur kim bu gün Gelān zengīyi iki cellād ⁶ile yanuma qoşup pādişāh ister, aña götüreyüz.” didi. Zindān-bān, şāhuñ mührin bilürdi. Görince tız Bürzī’yi bend-⁷girān ile ve hem dārūlı iki cellād ile ‘Anber Ağa’ya qoşup Şāh’a gönderdi. ‘Anber Ağa bunları

alup Mişkāl Şāh'ın ⁸olduğı oda kapısına getürdi. Şağād kapuda Kūbād-şüret tıururdi. Bunlar geldükde: “Siz taşrada biraz tıuruñ, görelüm ⁹pādişahuñ emri ne yüzden olur.” diyüp Būrzī'yı içeri aldı ve dārūsın def eyledi. Būrzī göz açdı. Kendūsın ¹⁰cāme-hāb esbābı ile muhkem bend içre gördi ve karşıusunda gencūr-şüret Şağād'ı görüp: “Beni böyle kim bend ¹¹idüp bunda getürdi.” didi. Şağād eyitdi: “Kim getürse gerek, işte bu oda Mişkāl Şāh'ın hālvat-hānesidür. Seni ¹²bir dīve emr idüp vardı, getürdi. Zindāna urmuş-ıdı. Şimdi tekrār zindāndan getürtdi kim biraz söyledüp andan ¹³başın kesse gerekdür. Ammā iy nā-bekār kış aḥşamı şüretlü zengī senūñ neñe gerek idi; Hāmān vezīri öyle incitmek. ¹⁴Hele işte senūñ öldürdügūñ Būrzī'nūñ Hāmān-ile biraz vāz-geştisi var-ımuş. Habs eylemiş. Saña ne eyledi kim ¹⁵beksimatı elli direm ve degnegi yüz eyledük. Şimdi sen de görürsin, hele şāhımız bir miqdār rāhat eyleyüp kalksun da ¹⁶kelleñi tenūñden cūdā eylesün.” diyüp biraz Būrzī'ya ta'azzūr ü 'itāb eyledi. Būrzī'yi ğazaba getürdi.

Būrzī bir kerre ¹⁷zūr eyledi. Gördi kırılacak bend degöldür. “Kāzāya rızā.” diyüp tıurdi. Şağād gördi, Būrzī ğazaba geldi: “Yiter!” ¹⁸diyüp gülmege başladı ve bir mu'allak atup kendi şüretine girdi ve gelüp bendin alı-virdi ve aşlı nice oldı ¹⁹ise naql eyledi ve Būrzī'nūñ öñine meclis düzüp Mişkāl Şāh'ı çıkardı ve 'aqlın başına getürdi. Mişkāl Şāh ²⁰göz açdı. Mekān kendi mekānı ammā elleri bağıu ve zengī karşıusunda oturmuş, öñinde şarāb içre ve bir 'ayyār ²¹kadeh sürer. Mişkāl Şāh şaşdı: “Düş olmak gerek.” diyü yine gözin yumdı. Ammā Şağād eyitdi: “Aç gözin yā Mūñkāl ²²Şāh, vāqı'a degöldür vāqı'dür.” diyince belinleyüp gözin açdı, gördi aḥvāl yine evvelki üslūb üzre fikre ²³vardı. Şağād aşlı ile Mişkāl Şāh'a bildürdi. Şimdi 'ilāc efendümüz kātıl Zengī'ye tābi' olur mısın? Yoḥsa ²⁴hemān başıñı kessün mi? Aña göre cevāb vir.” didükde Mişkāl Şāh ḥavfa düşüp: “Amān baña kıyma tābi' olayum ve lākin ²⁵Mişkāl nerreyi ve pehlūvānları nice eylesiñüz?” didi. Būrzī eyitdi: “Yā Mişkāl Şāh anlaruñ işi āsāndur. Hemān seni gör.” [453a] didükde Mişkāl Şāh derūnī Būrzī'ye bende oldı ve Şağād 'ayyārı Mişkāl nerre olduğı yire gönderüp gencūr-²şüret getürdi. Mişkāl nerre gelüp āḥvālī gördükde diledi kim Būrzī'yı kapup gide.

Ammā Būrzī bir na'ra urup ³Mişkāl nerreyi şaşurdi ve uyluklarından tıutup kaldırdı, yire urdı ve bende çekdi. Ammā Būrzī'nūñ na'rası ⁴bütün kal'ada işidildi. Hattā iki pehlūvān kim bunda bir ḥāl vardur. Kāhrāş ve Behrām'dur işidüp Mişkāl Şāh ⁵sarāyına segirttiler. Gelüp na'ranuñ aşlın şordılar. Ol arada Şağād bunları görüp

gencūr-şüret kâtil Zengī ⁶boşandı: “İrişüñ!” diyüp Būrzī üzerine getirüp Būrzū’ya dañı haber eyledi. Būrzī üzerine gelüp hamle eyledükde ⁷bunları da Būrzī yire urup Şağād bende çekdi. Bunlar gördiler ser-keşlik aqça itmez. Būrzū’ya: “Amān!” diyüp tābi⁸ oldılar. Mişķāl nerre dañı tābi⁸ oldu.

Ol gice bunlar şabāh olunca ‘işret eylediler. Hāmān’uñ ħod dārūsı def⁹ oldu. Hāl nidüğün duyup başına geleceği bildi. Būrzī şabāh olunca Mūnķāl Şāh’ı dīvāna çıkarup cümle ¹⁰ķal’ada olan ‘askeri āgāh eyledi kim cümle gelüp Būrzū’ya bende oldılar. Andan Būrzī emr eyledi. Hāmān-ıla Pūrās¹¹ getürdiler. Pūrās: “Amān!” diyüp bende oldu. Būrzī emr eyitdi. Hāmān’ı koltuklarından dār ağacına aşdılar ¹²ve ‘askere komañ eyledi. Herkes oķların ellerine alup bir yaylım oķ serpüp Hāmān’ın tenin ġırbāle döndürdiler. ¹³Būrzī dañı Hāmān’dan böyle intikām alup Hāmān bu Būrz’dan itdüğün buldı.

Būrzī çün-kim ‘askerde bir gice ¹⁴ğā’ib oldu. Aradılar bulımadılar, yine bir düşmenüñ şerrine uğramışdur, didiler. Dāniş-pezīr vezīr reml idüp: “Bir ¹⁵dīv şerrine uğramış.” didi ve dönüp Dīv-i Mūnaķķaş’a eyitdi: Hemān Mişķāliyye tarafına git. Anda bulursun.” didi. Dīv-i ¹⁶Mūnaķķaş dañı Dāniş-pezīr sözi-le Būrzī’yi arayu, Mişķāliyye üzerine gelüp gördi. Būrzī orayı feth idüp kendüsine ¹⁷bende eylemiş ve Hāmān vezīri tīr-bārān itdürmiş, şād olup geldi. Būrzū’ya bulışup yir öpdı. “Merħabā yā Mūnaķķaş, ¹⁸ne ħaber?” didi. Mūnaķķaş eyitdi: “Sizi arayu bunda geldüm. Hele selāmet buldum.” diyü du‘ā eyledi. Būrzī eyitdi: “Var yā ¹⁹Mūnaķķaş cümle beglere ve ‘askere söyle bunda gelsünler. Bu yirden doġrı giderüz.” didi. Dīv-i Mūnaķķaş: “N’ola?” diyüp hemān ²⁰dem çekdi, gitdi. Mişķāl nerre bildi kim kâtil Zengī dañı dīve mālīk imiş. Bende olduğına ġam yimedi.

Mūnaķķaş varup ²¹‘askere Būrzī’nüñ Mişķāliyye’yi feth idüp iki kerre yüz biñ ‘askere mālīk olduğın ve bütün ‘asker bunda gelsün ²²toġrı buradan giderüz didüğün cümle naķl eyledi. Faġfūr Şāh olsun ve sārīrleri olsun cümle şād olup ²³tedārüklerin görüp bir gün ķalkup ‘azm-i Mişķāliyye eylediler. Berüde ‘askere ordu yirleri ħāzır olup ‘asker geldükde ²⁴Būrzī, Mişķāl Şāh ile yol üzerinde bir yirde sāye-bān ķurdurup ‘işrete başladılar. Birazdan anı gördiler. Tozlar ²⁵ķopdı. Muķaddem-i çeyş-i Mūnķāl-i zerrīn-kemerı gördiler. Serā-perde-yi Ĥüsrev Şīr’i, dīvler ber-hevā ādem boyı ķadar yirden [453b] getirüp ķurdılar ve yanına Kārūn Şāh bār-ğāhın ķurdılar ve eñsesine ħarem bār-

gāhın kırdılar. Andan sonra her pādīšāh² ve her pehlīvān gelüp geçdi. Atlarından inüp Būrzī ber-ā-berinde yir öpüp geçerler idi. Cümleden sonra Fağfūr Šāh ‘azīm dārāt³ ile geçdi.

Hulāša-i kelām üç gün ‘asker geçüp Būrzī, Mişkāl Šāh ve dānālar ve pehlīvānlar ile ol sāye-bān altında oturup⁴ iŝret ve ‘askeri temāšā eylediler. Tamam ‘askerūñ ardı kesildi. Bunlar dađı kılķup Būrzī bunları alup tođrı serā-perdeye⁵ getürdi ve Mişkāl Šāh’a ve Arđun Šāh yanında yir gösterdiler. Pehlīvānlara dađı birer şandalī virildi, ziyāfetler olındı. ⁶Miškāl Šāh dađı Būrzū’ya ve cümle beglere ziyāfetler idüp heddiyyeler virildi.

Būrzī bir kaç gün şunda şayd u ŝikār idüp: ⁷“Ėayrı gidelüm.” didi. Andan bir on iki küngürelî bir efser-i Šāh’ı iŝmarladı. Her küngüresine bir ŝeb-çerāđ konmak üzere ya’nī ol ⁸tācı ŝimdi Fağfūr Šāh’a geydürüp bütün şāhlar üzerine ŝeh-en-šāh eyleye sonra İrān’da bilindükden sonra Keykāvūs’a ⁹peŝkeŝ vire. Murādı bu olsa gerek. İŝte zer-girān dađı tācı yapmaķda.

Būrzī bir gün yaluñuz ŝikāra çıķdı. Nā-gāh ¹⁰bir kimse gelüp Būrzī’nūñ ayađına ŝarıldı. Būrzī gördi, bir maĥbūb yigit ve lākin insāna nev‘ beñzemez: “Sen kimsin, yigidüm ¹¹ve murāduñ nedür?” didükde ol nev-civān Būrzī’nūñ ayađına düşüp eyitdi: “İy güzīde-yi benī ādem, perī ŝā’ifesindenem. Aduma ¹²Behrüz Šāh dirler. Hürmüz pādīšāhı olan Hürmüz Šāh perīnūñ ođlıyam. Ancak bir ‘ammim var idi. Adına Dil-nūvāz Šāh perī dirlerdi. ¹³Anuñ bir kıızı var idi. Adına ‘İŝve Bānū dirler. Evvelden nām-zādlumdur. ŝimdi kıza Ėaĥtamūr gerek. Ser-nām bir gehrāb kulaķdan ¹⁴iŝidüp kıızı ‘ammimden istemiŝ. ‘Ammim dađı korkusından virmem dimeyüp, kıız küçükdür, el virmez biraz büyüsün de vireyüm, ¹⁵dimiŝ. Gehrāb dađı tekrār ĥaber gönderüp: “Şaķın bir ĥayrıya virme! Şonra ziyān görürsün.” dimiŝ. ŝimdi kıızı isterem ¹⁶‘ammimden. Ammā dīvūñ ĥavfindan virmez. Ben ise ‘aşķı-la helāk mertebesine vardum. Gücüm yitmez kim varup Gehrāb’ı helāk ¹⁷eyleyem. Ammā dostlarum baña naŝīĥat idüp didiler kim ŝimdi rub‘-ı meskūnda Ėīn semtlerinde bir şāĥib-ĥurūc zūhūr eylemiŝ. ¹⁸Adına kātīl Zengī dirlermiŝ, diyüp öldürürse ol öldürür var tenhāca bulıŝup ayađına düş. Elbetde ol saña ¹⁹‘ilāc bulur, didiler. Ben de gelüp sizi iŝte bu arada buldum. Üç gündür dīvlerden sizi tenhā bulup ĥālüm ‘arz idemedüm. ²⁰ŝimdi hele fırŝat bulup görindüm, luĥf idüp

devletlü şāhib-ķıran bu derde bir çāre yine senden olur.” diyüp tekrār ²¹ayağına düşüp ağladı. Būrzī, Behrūz’a merḥamet idüp: “Olsun.” didi.

Oradan dönüp leşkere geldi. Serā-perde-yi ²²Hüsrev Şīr’e inüp dīvān eyledi. Cümle şāhlar ve begler geldiler. Būrzī baş kaldurup: “Dīñleñ imdi begler, baña şöyle bir ²³iş görindi. Ben gelince siz de tedārūk üzre oluñ ve ‘Anķā-yı çehār-dest vekīl midür? Fağfūr Şāh’ı cümleye şeh-en-şāh bilüñ. ²⁴Bunlaruñ sözine muḥālefet itmeñ.” diyü tenbīh eyledi ve ‘askeri Dīv-i Mūnaķķaş’a: “Bir hoş gözet.” diyü ısmarladı. Kendi Mişķāl ²⁵nerreye süvār oldu.

Behrūz Şāh öñince reh-ber olup çekilüp Cinnistān’a gitdiler: “Evvel dīvüñ mekānına varalum.” didi. Dīv, kūh-ı [454a] eflākda olurdı. Toğrı mağarası öñine inüp Mişķāl nerreyi gönderdi: “Var seni bir benī isterdi; ²görelüm ne ḥareket eyler?” didi. Mişķāl nerre dahı mağaraya girüp gördi. Kaḥtamūr nerre uyur, çıkup Būrzū’ya eyitdi: ³“Sultānum, Gehrāb uyur.” Būrzī’dür içeri yüridi. Mūnķāl nerre ile Behrūz ısmarladı: “Kačan üçünci na‘ramı işitdükde içeri ⁴gelüñ.” didi. Andan dīvüñ yatduğı yire vardı, gördi. Yüz toķsan altı arış kaddi var kurd başlu bir Gehrāb’dur. ⁵Būrzī, dīvüñ başı ucına gelüp bir na‘ra urdı. Ammā Gehrāb uyanmadı. Bir na‘ra dahı urdı. Yine uyanmadı. ⁶Būrzī ḥançeri çeküp dīvüñ burnına şokup karuşdurdı. Kan burnından revān oldu. Dīv uyanup Būrzī’yi başı ⁷ucında gördi. Kaṭrān tulumına beñzer bir siyāh benī ādemdür: “Hāy, nā-bekār ḥākī sen benüm mekānumda ne ararsın?” diyüp ⁸meger yanında ‘amūdı tıururdu. Kalkup ol ‘amūd ile Būrzū’ya ḥamle eyledi. Būrzī el açup ‘amūdına şarıldı ve ⁹çeküp elinden aldı ve kendi ‘amūd-ıla bir ‘amūd öyle urdı kim dīv tāķat getüremeyüp yıkıldı. Būrzī üzerine ¹⁰düşüp ellerin kafaşına bend eyledi ve bir na‘ra dahı urdı. Taşrada Behrūz Şāh ile Mişķāl nerre işidüp içeri ¹¹girdiler. Ammā Būrzī, Kaḥtamūr’uñ başın kesmek diledi. Kaḥtamūr: “Amān!” diyüp Būrzū’ya tābi‘ oldu.

Būrzī oradan ¹²çıkup Ḥarmen-ābād’a uğradı. Behrūz Şāh ilerü varup babasına ḥaber eyledi. Ḥarmen Şāh perī uluları ile istikbāl ¹³idüp Būrzī’nüñ kademinde baş kodılar. Bir kaç gün ziyāfet idüp Būrzī, Dil-nüvāz Şāh’a perī gönderüp dā‘vet ¹⁴eyledi. Dil-nüvāz Şāh gelüp aḥvāli bildi. Būrzū’ya temennā idüp andan Būrzī kızı ‘İşve Bānū’yı getürüp Behrūz Şāh’a ¹⁵perīleruñ dānāları ‘aķd ü nikāḥ eylediler. Behrūz Şāh, Bānū ile ber-murād oldu.

Bundan sonra Būrzī bunlara kendi ahvālın ¹⁶naql eyledi. Bunlar eyitdiler: “Bizle bile gide” didiler. Seksen biñ perī ile Hārmen Şāh ve Dil-nūvāz Şāh ve Behrūz Şāh tedārūk görüp ¹⁷ber-hevā Būrzū’ya bir taht idüp gehrāblar omuzlarına alup ‘azm-i Mişkāliyye eylediler.

Yolda gelürken Būrzī gördi deryā kenārında ¹⁸biraz köylüler kaçup giderler. Perī gönderüp aşlın şordı. Meger deryādan Sarsar-ı bahrī nām otuz başlu bir tinnīn ¹⁹çıkar. Köylüleri harāb eylerdi. Köylülerün kaçdukları oldı. Būrzī aşağı inüp bir yire kondı. Nā-gāh Sarsar-ı bahrī ²⁰zuhūr eyledi. Būrzī karşı varup bununla üç sāt miqdārı ceng eyledi. Fikr idüp: “Ben bunu diri tutup ²¹İrān’a getüreyüm, bir nām olsun.” diyüp canavarı zebūn idüp otuz başın dağı bağladı ve gehrāblara virüp ²²oradan Mişkāliyye üzere geldiler. Sarsar-ı bahrīyi görüp Būrzū’ya tahsīn eylediler.

Būrzī otuz pūlād halka yapdurup ²³her halkaya onar zencīr dağdurdı ve Sarsar-ı bahrīyi üç yüz gehrāba teslim idüp serā-perde-yi Hüsrev Şīr’ün ard kapusunda ²⁴dīvlerün ordusunda yir eyledi. Bundan sonra tāt tamām olup bir gün dīvān eyledi. Getürüp ol tātı emāneten Fağfūr ²⁵Şāh’ün başına ol on iki küngürelī tātı geydürüp cümleye şeh-en-şāh eyledi ve muhāsiblere fermān eyledi. ‘Askeri [454b] hisāb eylediler. Yigirmi dört kerre yüz biñ benī ādem dört kerre yüz biñ dīv ve perī ve on iki biñ ‘ayyār ve ²sekiz ‘ayyār başı cümlelün ser-dārı Şāgād gelüp Būrzū’ya defter virdiler. Az zamānda bu kadar devlet [ü] dārāt viren Hudā’ya ³şükrler eyledi. Andan ‘asker de münādīler nidā eyledi. Üç gün tedārūk dördünci gün göçdür diyü ‘asker haber-dār olup ⁴tedārūkde oldılar. Tamām tedārūklerin görüp Mişkāl Şāh dağı yerine vekīl koyup dördünci gün ibtidā’ Münkāl-i zerrīn-kemer ⁵kırk biñ er-ile göçüp ardınca begler yollu yolınca göçdiler. Cümleden sonra Fağfūr Şāh dağı ardınca Būrzī ⁶dağı ardınca perīler ve dīvler göçdi. Sarsar-ı bahrīyi üç yüz gehrāb Būrzī’nün öninde çekerlerdi. Bu üslūb üzere ⁷Būrzī yir götürmez ‘asker ile çekilüp “Kandasın İrān-zemīn ve kaşd-ı Rüstem zūr-āferīn?” diyüp gitmekde.

Gelelüm ⁸biz şimdi bir gayrı yüzden Şehnāme şadedine. Rāvī-i şīrīn-zebān öyle naql [ü] beyān eyler kim Şehnāme evvelinde ⁹Sehrāb-ı ser-fīrāz zuhūr idüp Rüstem bilmezlik ile helāk eyledükde āteşine taḥammül idemeyüp yitmiş gün miqdārı ¹⁰dīvāne olmuş-ıdı ve ol eşnāda bir gün hemān başın alup gitdi. Mesīḥ-ābād nām bir kal‘aya karīb yaylağda Türkmān ¹¹şāhlarından Mesīḥ Şāh nām bir şāha raşt gelüp Mesīḥ Şāh,

Rüstem'i ƙal'aya dā'vet idüp bir ƙaç gün ziyāfet eyledi. ¹²Gülendām Bānū nāmında bir ƙızı var idi. Rüstem'e 'arz idüp Rüstem de alup ber-murād olmış-ıdı. Rüstem biş on gün ¹³turup yine Īrān'a geldi.

İşte Būrī zühūr eyledi. Ammā gül-endām Bānū ol zamān Rüstem'den hāmile ƙalmış-ıdı. ¹⁴Müddet tamām olup bir gün gül-endām Bānū važ'-ı haml idüp bir oğlan vücūda geldi. Çehresinde şecā'at cevheri ¹⁵berƙ ururdu. Bu oğlanın adın Cihān-gīr ƙodılar. Dāyeler perverde idüp yidi yaşına girdi. İnüp binmege heves ¹⁶eyledi. Aşlında er oğlı olduğından babası ƙıgırına gitdi. Hāşıl-ı kelām yigit oldu. Ol diyārlarda pençesine ¹⁷yapışur bulunmadı. Bir gün evlenmek murād eyledi. Meger yine Türkmān tã'ifesinden bir pādīşāh var-ıdı. Adına Keyānūş¹⁸ dirler ƙırƙ biñ 'askere mālīk idi ve pehlüvānları vāfir var idi. Ammā üç metīn pehlüvānı var-ıdı. Birine ¹⁹İsfendiyār-ı Rūmī dirlerdi ve birine Elmās Çeng-cū dirlerdi ve birine de fertūt Şalīƙ-keş dirlerdi. Fertūt gerçi ²⁰pīr idi. Ammā cümlesine ġālib idi ve Cāne Bānū nām bir duħteri var idi. Hūsn iƙlīmīnūñ şāhı idi.

Bir gün ²¹Cihān-gīr bāzer-gānlardan bunuñ hūsnin işidüp ƙulaƙdan 'āşīƙ oldu. Dedesi Mesīh Şāh'a söyleyüp babasına ²²nāme gönderüp ƙızı Cihān-gīr'e istediler. Keyānūş virmedi: "Ben ƙızumuñ hāsetine tākāt getüremem." didi. Mesīh Şāh'a ²³bu haber geldükde Mesīh Şāh eyitdi: "Uğur olsun, virmezse ben nebīreme daħı eyüsin buluram." didi. Cihān-gīr bundan ²⁴ğazaba gelüp: "Elbetde ben anı zūr-ıla olsun alıram." didi. Mesīh Şāh eyitdi: "Olmaz gözüm nūrı, Keyānūş ƙuvvet ²⁵şāhibi ulu pādīşāhdur. Pehlüvānları çokdur, şāyed cevāb virilmeye." didi. Cihān-gīr eyitdi: "Devletüm dede, eger sen [455a] ƙorƙarsañ ben ƙorƙmam. Yaluñuz giderem." didi. Mesīh Şāh gördi olmaz, yanına on iki biñ 'asker-ile lalāsı Tūr ²Teberkeş'i ƙoşup gönderdi.

Cihān-gīr bir gün Keyānūş Şāh diyārına ƙadem başdı. Ammā Keyānūş Şāh'a: "Mesīh Şāh'ūñ ³oğlı on iki biñ 'asker-ile geliyor." didiler. Keyānūş Şāh 'askerine muƙābil ƙonup ol sā'at bir nāme gönderdi: ⁴"Yā ƙızı virsün yāhūd yarın meydānuma ƙıƙup cevāb virsün." didi. Tūr Teberkeş ile irsāl eyledi. Nāme, Keyānūş'a ⁵gelüp oƙıdı. Mefhūmına muṭṭalī' olup. "Bildüğinden ƙalmasun, yarın meydānda cevābın alsun." didi ve 'askerin de ⁶nidā itdürdi. Tūr Teberkeş bu cevābı gelüp söyledükde Cihān-gīr ġazaba gelüp 'askerin haber-dār eyledi.

Ol gice ⁷mürür idüp şabāh oldu. İki cānibden ceng-i harbī çalınup kırk biñ ‘asker ile Keyānūş Şāh bindi, on iki biñ ⁸asker ile iki taraftan şaf çeküp nazār-ber-meydān eylediler. Eyā evvel meydāna kim gire dirken bir kerre Cihān-gīr altmış yidi ⁹arış kaddi-le altında olan rahş-ı cihān-peymāsın yanar āteş gibi meydāna sürdi. Ol kadar silāh-şörlük gösterdi kim ¹⁰dost düşmen hayrān oldu. Andan kol kıldurup çalınan kūsuları dögdürdi ve na‘ra urup meydāna er taleb ¹¹eyledi. Keyānūş tarafından her kim meydāna girdi ise hemān cümlelerin men‘ idüp birer darb-ile ālūde eyledi ve bende çekdi. ¹²Ākıbet İsfendyār-ı Rūmī at sürüp toksan dört arış kaddi-le Cihān-gīr’ün öñin aldı. Söyleşürek azgaşup ¹³cenge başladılar. Cihān-gīr gördi, İsfendiyār metīn dil-āverdür. Üç sā‘at miqdārı ceng idüp ahşamda qarīb ¹⁴olmuş-ıdı. Cihān-gīr aña da bir darb-ı şedīd urup rahşından ayırdı ve düvālinden kapup bende çekdi. Keyānūş Şāh ¹⁵ğazabından tabl-ı ārām çaldırup döndiler. Cihān-gīr ibn-i Rüstem dahı dönüp ol gün esīr olan pehlüvānları hābse ¹⁶kaldurdi.

O taraftan Elmās ceng-cū ile fertūt Şalīk-keş, Keyānūş Şāh’a tesellī virüp eyttiler: “Elem çekme pādīshāhum, ¹⁷elbetde ol oğlanın hāqqından gelürüz.” didiler.

Gice mürür idüp şabāh oldu. Yine iki leşkerden ceng-i harbīler çalınup ¹⁸iki leşker birbirine muķābil oldılar. Meydān açıldı. Cihān-gīr at sürüp meydāna girdi, na‘ra urup er taleb eyledükde ¹⁹Elmās ceng-cū toksan sekiz arış kaddi-le meydāna girüp Cihān-gīr’ün öñin aldı. El nīze-i cān-sitāne urup başladılar ²⁰cenge. Cihān-gīr gördi, bu Elmās, İsfendyār’dan dahı ziyāde şecīr’dür. Āferīn idüp hāşılı ol gün ahşam olunca ²¹ceng eylediler. Ahşama qarīb Cihān-gīr, Elmās’a bir darb-ı şedīd urup Elmās’ı at boynına kapadı ve ayırup düvālinden ²²kapup kolına aldı ve bende çeküp ‘alem sāyesine döndi.

İki cānibden tabl-ı ārām çalınup dönüp kōndılar. Cihān-gīr ²³Elmās’ı dahı hābse gönderüp ol gice geçdi. Şabāh gene bendīler Keyānūş tarafından fertūt Şalīk-keş at sürüp ²⁴biraz tarīd-i cevelān eyledükden soñra çalınan kūsuları dögdürüp eyitdi: “Benüm fertūt Şalīk-keş ve bende-yi Keyānūş Şāh ²⁵gele. Yā Cihān-gīr meydānuma saña erlik nice olur göstereyüm.” didükde Cihān-gīr dahı at sürüp meydāna girdi ve fertūt **[455b]** Şalīk-keş’ün öñin aldı ve ādāb-ıla ‘aşk eyledi ve fertūta nazār eyledi. Şüretā bir pīr-i fāni görünür. Ammā cünbişi ²degme nev-civānda yokdur. Cihān-gīr tahsīn idüp begendi. Fertūt dahı Cihān-gīr’i begenüp ‘aşkuñ alduķda eyitdi: ³“İy nev-civān niçün gelüp böyle bir şāha fođullık eylersin? İşitmedüñ mi güc-ile güzellik olmaz. Hīç dimez misin belki

⁴benüm de arada ‘ırzum pāy-māl olup delükanlılığım da yazık olurdu. İmdi cümle ile görelüm benüm elümden nice rehā bulursun?” ⁵didi. Cihān-gīr eyitdi: “Pīrüm sen ihtiyārsın nevbet-i hamle ibtidā’ saña düşer elbetde pīrlere ri‘āyet lāzımdur.” didi. Bunlar ⁶biraz hamle nizā’ idüp ‘ākıbet fertüt el nīzeye urdı. Cihān-gīr’e bir nīze ‘aşk eyledi. Cihān-gīr fertütuñ nīzesin ⁷gördi, yalmanı cān almak kaçdına gelür. Nīze siper kapup ber-ā-ber virdi. Yalman-ı nīze, āyīne-i siperi pūs eyledükde ‘alev ‘alev ⁸āteşler saçıldı. Cihān-gīr nīze-i fertütü tabancalayup yolından ayırdı. Koltuk altından yol gösterüp fertüt nīzesin ⁹zabt idüp geçüp gitdi. Cihān-gīr bir nīze yidi kim fertüta āferīn eyledi. Fertüt öteden dönüp: “Dur!” didi. “İmdi ¹⁰iy nev-civān sen de hamle eyledükde Cihān-gīr dahı nīzesin eline alup irişdi. Fertüta bir nīze urdı. Fertüt ¹¹siper ber-ā-ber virdi. Yalman-ı nīze mir’āt-ı sipere baş urdukdā kolları бүkilüp siper gögsine kapandı. Fertüt gayret ¹²idüp hele nīzeyi yolından güc-ile ayıra-bildi. Ammā az kaldı, bir haṭā ola koltuk altından yol gösterdi. ¹³Cebe halkaların oḥşayup yan yana rikāb rikāba Cihān-gīr ser-meydāna gitdi. Fertüt başın şalup taḥsīn eyledi.

¹⁴Andan yidi toplu şalıgın eline alup Cihān-gīr’e havāle eyledi. Cihān-gīr gördi, yidi kaṣa kellesine birden gelür. Öyle ¹⁵nesne gördüğü yok tiziyye ‘aql idüp sağ eline tāziyāne ve şol eline siperin aldı inerken tāziyāne ile hemān şarup ¹⁶topları bir yire getürdi. Andan sipere alup gerçi men’ eyledi. Ammā çok şıklet çekdi. Fertüt dahı parmağın ışırdı.

¹⁷Bundan soñra Cihān-gīr gürz-i girāna dest urup irişdi. Fertüta bir ḍarb urdı. Fertüt dahı şalıgın deste-çübın ¹⁸ber-ā-ber virdi. Andan sipere aldı. Ḍarb-ı gürzden başı at başına ber-ā-ber olup men’ idince ecel terleri dökdi. İşte ¹⁹bu minvāl üzre aḥşam olinca ceng idüp fertütuñ Cihān-gīr gürz-ile biş atın öldürdi. Fertüt dahı şalık ile ²⁰Cihān-gīr’uñ üç atın öldürdi. Aḥşam Cihān-gīr ṭur idüp fertüta: “Var imdi pīrüm bu gice yi kebābı iç şarābı, taḳviyyet-i ²¹beden ḥāşıl eyle de yarın yine güreşelüm.” diyüp döndiler, kondılar.

Çün şabāḥ oldı yine Cihān-gīr meydāna girüp fertütü ²²dā’vet eyledi. Fertüt girüp cenge başladılar. Cihān-gīr fertütü bir hamlede yıkınca Keyānūş Şāh kol şalup bütün ‘asker ²³birden yüridiler. Biriden Cihān-gīr ‘askeri dahı yüriyüp bir eyü ceng mağlūbe oldı. Cihān-gīr bunları bozup ‘alem dibine ²⁴sürdi. Keyānūş Şāh’uñ taḥtına kaçd idüp vardı. Keyānūş Şāh tīg havāle eyledi. Cihān-gīr men’ idüp bir gürz ²⁵urup yıkdı ve

bende çekdi. Andan ‘asker-i Keyānūş cengden el çekdiler. Cihān-gīr, Keyānūş’uñ tahtını kılıçlayup pāy-ı tahtında [456a] karar eyledi. Andan dīvān eyledi. Keyānūş Şāh’ı karşısına getürüp kendüye tābi‘ oldı. Andan Cihān-gīr, Keyānūş’ı ²tahtına cülūs itdürdi. Mübārek-bād, didiler ve fertütı ser-‘asker eyledi ve ‘İşve Bānū’yı kendüyi virüp ‘azīm sūr eyleyüp ³şenlikler eylediler.

Bir gice Cihān-gīr’uñ aşlı ile haberin alup Rüstem oğlu olduğına ‘azīm hāz eyledi. İşte Cihān-gīr ⁴kırk biñ er-ile bir şāh ve üç pehlüvāna mālīk oldı. Bundan şoñra dedesi ‘Mesīh Şāh’a varup gāh anda ve gāh bunda eglenür ⁵idi. Bunuñ mā-beyni bir zamān mūrūr itdi.

Bir gün Cihān-gīr’uñ hātırına pederi Rüstem gelüp: “Bu kadar zamān oldı. Bir kerre ⁶varup pederüm Rüstem’e ve birāderüm Ferāmurz ve hemşirem Bānū-yı Güşāsb ve Azrā Bānū ve dedem Zāl-ı Zamān’a ve ‘ammum Zevāre ile görüşmedüm. ⁷Lāyık olan bir kerre varup görüşmekdür.” didi. Zīrā hep geregi gibi haber almış-ıdı. Bunı kayın atası olan Keyānūş Şāh’a ⁸bildürdi. Keyānūş Şāh dañı ma‘kūl, diyüp Cihān-gīr tedārükın gördi.

Bir gün hemān kırk biñ er-ile üç pehlüvānı ve lālası ⁹Tūr Teberkeş’i aldı. Keyānūş Şāh’a ve ehline vedā‘ idüp ‘azm-i Mesīh-ābād eyledi. Gelüp vālidesi gül-endām Bānū ile ve dedesi ¹⁰Mesīh Şāh ile görüşdi. Üç gün eglenüp bunlara vedā‘ idüp ‘azm-i Īrān eyledi. Yiye içe kōna göçe bir gün Tūrān ¹¹memleketine kadem başdı. Tūrān içinde giderken yolu şahrā-yı Kāse-rūd’a uğradı ve anda kōndı. Ammā rāvī-i şīrīn-edā ¹²böyle hikāyāt ider. Tūrān hānı Efrāsiyāb ibn-i Peşenk birāderi Kerşeyüz dā’imā etrāfa ādemler ta’yīn eylemiş-idi. ¹³Ne cānibden havādiş zuhūr eylese gelüp haber virirlerdi. Şimdi Cihān-gīr’i haber alup Kerşeyüz’ı āgāh eylediler. Kerşeyüz ¹⁴şād olup kalkdı, Efrāsiyāb yanına vardı. Gülerək müjde eyledi: “Birāder gene bir şikār zuhūr eyledi. Rüstem’e bir ‘azīm ¹⁵dağ tāze olur, maħall-i intikāmdur.” diyü neyledi-se eyledi. Efrāsiyāb’ı biş on senedür kendi ‘āleminde fāriğ āzāde iken yine ¹⁶başın ğavġāya şaldı, āġvā virüp göñlin eyledi. Efrāsiyāb dañı tīz elden yüz biñ Türk ve Tātār ‘askeri peydā idüp ¹⁷Kerşeyüz’ı üzerlerine ser-dār naşb idüp gönderdi. Kerşeyüz yüz biñ er ile ılgar idüp Cihān-gīr’e ol maħalde irişdi kim ¹⁸der-bend-i Kāse-rüy geçüp şahrāya kōnmuş-ıdı. Kerşeyüz fikr idüp iş oldur kim giceye dek şabr idüp gice bir eyü şebihūn ¹⁹idelüm didi ve ‘asker-i Tātār’a böyle tenbīh idüp giceye muntazır oldılar.

Ammā rāwī kavlince Cihān-gīr'ün lalası olan Tūr ²⁰Teberkeş'ün bir [...] oğlu irişmiş-idi. Ğāyet çābük ve çālāk fedāi kōpmış idi. Adına Tīz-rū dirlerdi. Tūrān 'askerin ²¹görüp tebdīl-i şūret içlerine girüp haber aldı. Bunların murādları gice gelüp kendülerin şebihūn eylemek, oradan ²²taban alup geldi. Cihān-gīr'e: "İy dil-āver-i 'ālem işte aḥvāl şöyledür. Ğāfil mebaş" diyü haber virdi. Cihān-gīr daḥı müşāvere ²³idüp kırk biñ 'askeri dört bölük eylediler. Dört pehlüvān kemīne girüp gelüp der-bend-i Kāse-rūy'ı aldılar. Birazdan nıṣfu'l-²⁴lejl olunca Kerşeyüz yüz biñ 'asker ile yürüyüp dört taraftan orduya koyuldılar. Gördiler çadırlada kimesne yokdur. ²⁵Besbellü kaçmışlardır diyü bunlardır eşyā'ya şarıldılar Kerşeyüz: "Bre, şaḫınuñ bir ḥile olmasun!" filān dirken anı gördiler. [456b] Dört pehlüvān onar biñ er-ile kemīnden çıkup Tātār 'askerin bozdılar. Kerşeyüz hemān şıngun 'asker ile Efrāsiyāb'a ²vardı: "Nā-bekār oḡlan bizi bozdı." didi. Hemān Terke 'ayyār: "Ben varup götüreyüm Cihān-gīr'i." diyüp gitdi. Cihān-gīr daḥı ³manşūr ve muzaffer dönüp karar eyledi ve bu fetḫe şafā idüp tāzelik ile ğurūr eyledi. Ammā Terke 'ayyār fırsatdur, diyüp Cihān-gīr ⁴ḥāba varup 'ayyār buña dārū virüp pāk Cihān-gīr'i bir kilīm içine kōdı ve taban getürüp az zamānda Cihān-gīr'i Efrāsiyāb ⁵dīvānına ilettdi.

Ammā berūde Tīz-rū da bār-gāḥ Cihān-gīr'ün kapusunda teberine ṭayanup tūrurken gözlerin ḥāb alup uyudı ⁶ve vāḫı'asında gördi bir 'uḫāb gelüp Cihān-gīr'i kapup ber-hevā gitdi. Tīz-rū: "Hāy!" diyüp ḥavfı-la uyandı. O maḥal Terke de ⁷Cihān-gīr'i alup gitdi. Tīz-rū'nuñ gözine bir karanlu görindi. Tīz-rū'nuñ 'aklı gidüp tīz içeri girdi, gördi şem'alar ⁸sönmiş. Şem'a yakup baḫdı. Cihān-gīr cāme-ḥābında yokdur. Āḥ idüp beglere haber eyledi. İşte aḥvāl şu yüzden olmuş. ⁹Hīç degül bu ol Tūrān Şāḥ'ı tarafındandır, ben varup bir haber götüreyüm, diyüp kendi Terke'nün izin bulup gitdi. Terke daḥı ¹⁰Efrāsiyāb dīvānına girdi Tīz-rū da ber-ā-ber girdi. Bir kūşede tūrdı. Temāşāda oldu. Ammā Efrāsiyāb Cihān-gīr'i gördi, ¹¹bir tāze nev-civān: "Bu da benüm başuma şoñra Rüstem gibi bir belā olur. Eyüsi ḫatlı eylemekdür. Vücūdın 'ālemden ref' eylemekdür." diyüp ¹²cellād eyledi. Ammā Pīrān ve Hūmān ve Yārmān ve ba'zı dānālar ḫā'il olmadılar: "Tīzlik eyleme pādīşāhum, bunuñ pehlüvānları vardur, ¹³şoñra ğavḡā büyü, ma'ḫül olan şimdi bunu ḥabs idüp andan pehlüvānları cümle ele getürüp birden nice dilerseñ ¹⁴öyle eyle." didiler. Efrāsiyāb gördi söz yirinde fermān eyledi. Hemān Cihān-gīr'i ḥabse kıldurdı, eline ve ayaḡına muḫkem ¹⁵bend-girān urdılar.

Andan [...] bir metin oğlu irişmiş idi. Adına Pilten dirlerdi. Efrāsiyāb anuñla otuz pehlüvān ¹⁶dağı koşup kırk biñ er-ile yolladı: “Varuñ, Cihān-gīr’uñ pehlüvānların tutup dest-i bīkr-dān-beste cümle huzuruma ¹⁷getürüñ.” didi. Pilten kırk biñ er-ile otuz kadar Tūrān pehlüvānları ile kim āmmisi ve kimisi ‘ammi-zādeleri zīrā ¹⁸Nebīre-zādeleri çokdur. Īrān’da Gūderz Pīr-oğulları çok olduğu gibi netice anlar gitdi. Tīz-rū kalup bulıña Cihān-gīr’i ¹⁹bir tarık ile halāş iderem diyü çok çalışdı, olmadı bir hāl ile halāş idemedi, gördi olmaz fīkr idüp: “Olursa ²⁰efendümüñ halāşına çāre yine pederi Rüstem’den olur. Varayum aña haber ideyüm.” diyüp oradan çıktı: “Kandasın Īrān?” diyüp ²¹bād-ı şabā gibi esdi. Gıceyi gündüze katup bir gün Belh’e geldi. Hikmet-i Hudā, Rüstem ve Ferāmurz ve cümle dil-āverler anda mevcūd idi. ²²Tīz-rū girüp Rüstem’e bulışdı ve Cihān-gīr’uñ başına gelen kazāyı Rüstem’e nakl eyledi. Rüstem bunu işidince: “Kāvus-ı Kāmran ²³pādişāhum turma, mevcūd olan ‘asker ile ardumca Behişt-kend’e gel.” didi ve pehlüvānlardan Ferāmurz, Pījen Sām, Hüsrev Gūderz, ²⁴Zenge, Tenge, Behrām, Dūhān, Kārūn, Girgīn, Berzīn, Gūstehem, Hām, Behmen, Şīrāsb ve Rāhūş, Taḥār, Merzebān, Nīger, Sāfil ve Kāmīl keza Behrām ²⁵ve keza Īrān dil-āverlerinden yitmiş nefer be-nām alup tebdīl-i şūret ‘azm-i Tūrān ve şehir-i Behişt-kend, diyüp gitdiler.

İşte [457a] Rüstem yitmiş nefer pehlüvānı-la gelmede. Anuñ kafāsınca dağı Kāvus-ı Kāmran biraz hāzır olan leşker ile süvār olup ‘azm-i ²Behişt-kend eyleyüp gelmekde ez-in cānib Efrāsiyāb’uñ Cihān-gīr ‘askerine ta’yīn eylediği pehlüvānlar ile Pilten bir gün ³der-bend-i Kāse-rūd’a gelüp Cihān-gīr ‘askerine muqābil oldu. Ne selām ve ne kelām birden hamle eylediler. Cihān-gīr ‘askeri ⁴şaşup tiziyye atlarına süvār olunca çok kimse hārice sürüldi. Pilten ibn-i Pilsem ceng içre Īsfendiyār-ı Rūmī’ye raşt ⁵gelüp rahşın öldürdi. Īsfendiyār yıkılınca Tūrānīler üzerine üşüp davrandurmayup Īsfendiyār’ı bende çekdiler. Pilten ⁶oradan gidüp Elmās ceng-cū üzerine geldi. Anuñ dağı hışt ile rahşın öldürüp üzerine üşdiler, hāh nā hāh ⁷bende çekdiler.

Meger Tūr Teberkeş yakın geldi kim Elmās’ı kurtara. Dört taraftan hücum idüp anı da yıkdılar, bağladılar, kaldı. ⁸Fertūt şalıgından şalıg ile Tūrān ‘askerinden çok kimse öldürdi. Āḥir kafāsından rahşın oğa tutup gırbāle döndürdiler ⁹ve kendiye dağı nice yirden ok zahmī urup zebūn itdiler. Piyāde kalınca üzerine kemend atup ‘ākibet anı da bende çekdiler. Andan ¹⁰Cihān-gīr’uñ ‘askeri perākende oldu. Tūrānīler manşūr ol dört pehlüvānı alup bend-ile döndiler. Bir gün Behişt-kend’e gelüp ¹¹dāhil oldılar.

Rüstem dağı pehlüvânlar ile gelüp ol gün Behişt-kend'e girdiler. Pilten dört pehlüvânı götürüp Efrāsiyāb'a ¹²arz eyledi. Efrāsiyāb bunlara 'itāb idüp: "Nā-bekārlar, nice görürsünüz kendiñüzi ol sefil oğlanuñ ardına taşılup ¹³geldünüz memleketümde 'askerüm bozup mālum yağmā eyledünüz, yanuñıza kalur mı şanduñız, görüñ imdi. Şimdi hālūñizi varuñ oğlanı ¹⁴dağı zindāndan getürüñ. Cümlesin birden katl ideyüm." didi. Cellādlar varup zindāna Cihān-gīr'i getürmege gitdiler.

Ammā bu maḥalde ¹⁵Rüstem, Ferāmurz ile tebdīl dīvān-ı Efrāsiyāb'a girüp bir yirde turdılar. Dīvān içi ğalebe kim kimseye bakar cümleñüñ nazarı ¹⁶esirlerde. Rüstem, Ferāmurz'a eyitdi: "Ciger-küşem, görelüm birāderüñ nice mu'āmele eyler?" didi. Nā-gāh varup hele Cihān-gīr'i cellādlar ¹⁷zindāndan alup getürdiler. Efrāsiyāb Cihān-gīr'e 'itāb idüp: "Nā-bekār oğlan işte pehlüvānlaruñ dağı getürdiler. Şimdi ¹⁸emr eylerem, cümleñüzüñ başın keserler." didi. Hemān Cihān-gīr, Efrāsiyāb'a eyitdi: "Diñle diñle yā Efrāsiyāb, sen beni ve benüm dört ¹⁹pehlüvānum katl eylemeñ ile dünyā ḥarāb olmaz. Koç yigit kurbān içün gelür. Aşlā ben öldüğüme ğam yimem ve ölümden dağı ḥavf ²⁰idenlerden degülem. Ancağ şu kadar var kim pederüm Rüstem'üñ ve birāderüm Ferāmurz'üñ yüzlerin görmek naşīb olmadı. Hemān aña ²¹yüregüm yanar. Yohsa ölmek benüm yanumda bir şey degüldür. Şimdi hoş bizi öldürürsün. Ammā pederüm Rüstem ve birāder Ferāmurz ²²duyup geldükde anlara ne cevāb virürsin?" didi. Efrāsiyāb: "Nā-bekār oğlan, beni anlar ile mi kōrkutsañ gerek ben şimdi seni ²³öldüreyüm de anlar da gelüp senüñ kanın benden taleb eylesünler. Bire kanı cellād, ur şu sefīh oğlanuñ boynını!" diyü fermān ²⁴eyledükde cellād bī-amān dağı Cihān-gīr'üñ kafāsına geçüp tīğın 'uryān eyledi. Pehlüvānlar ğayrı imdi kesüp birbirlerine ²⁵ḥelālleşmege başladılar. Cellād murād eyledi kim kōl kıldurup Cihān-gīr'üñ kellesini cūdā eyleye; ğayrı Ferāmurz-ı ser-āmedüñ 'inān-ı **[457b]** iḥtiyārī dest-i irādetinden selb olup kelle-i bī-devletine nice bir muşt-ı şāḥib-kīrānī urdı ise ḥarīfūñ ²başı öñine düşdi: "Bire bunuñ aşlı nedür?" dirken Ferāmurz öyle bir na'ra urdı kim dīvān-ı Efrāsiyāb lerzeye gelüp ³erbāb-ı dīvān yirlerinde ğış olup kıldılar. Hemān el urup ibtidā' Cihān-gīr'üñ ardınca fertütüñ bendin aldı. Ferāmurz'üñ ⁴ardınca Rüstem na'ra urup Efrāsiyāb şaşup tiziyye Rüstem'e ğaddāre ḥavāle eyledi. Rüstem kōlçağ ile çarpup men' ⁵eyledi ve el şunup düvālinden kapup yire urdı. 'Ayyār bağladılar Pilten, Ferāmurz'a tīğ ḥavāle eyledi. Ferāmurz çevire getürüp ⁶Pilten'üñ şuratına bir sille-i saḥt urdı. Pilten'üñ başı dönüp gözleri qarardı ve kılıç elinden fırladı. Yüzi üzre ⁷yıkılıp 'ayyārlar üzerine düşüp bende çekdiler.

Pehlüvânlar kimi Pîrân'ı ve kimi Hümân'ı ve Yärmân'ı cümle bende çekdiler. [...] ⁸fırsat bulup kaçdı. Pîjen'ün gözi raşt gelüp kafâsına düşdi. Ardından irüp bir sille urup yıkdı ve bağladı ⁹ve alup getürdi. Rüstem taht-ı Efrâsiyâb'ı kılıçlayup zabt eylediler ve ne kadar Tûrân pehlüvânları var ise bende çeküp Efrâsiyâb ¹⁰ile bir yirde cümlesin habs eylediler. Cihân-gîr gelüp pehlüvânları ile pederi Rüstem ile görüşüp Rüstem, Cihângîr'i ¹¹bağrına başup gözlerinden öpdü ve gördü Cihân-gîr şeh-bâz yigit olmuş, hâz eyledi. Nâ-gâh biraz 'asker ile Kāvus-ı ¹²Kāmrân gelüp Rüstem begler ile qarşuladı ve getürüp taht-ı Efrâsiyâb'a cülûs virdi ve kendi pây-ı tahta geçdi.

¹³Hâşılı Rüstem Behîst-kend'i zabt eyledi. Kāvus, pâdişâh-ı Tûrân oldu. Yidi gün memâlik-i Tûrân'ı bütün zabt eylediler. ¹⁴Efrâsiyâb ibn-i Peşenk'ün 'âkıbet araya muşlîhün düşürüp Kāvus-ı Kāmrân ile Efrâsiyâb'ı muşâlahaya çekdiler. Efrâsiyâb ¹⁵uç yıllık 'avâ'îdi peşin virecek oldu ve Cihân-gîr'ün zâyî' olan eşyâ'sın tekmi'l ve tazmîn idecek oldu. ¹⁶Kāvus-ı Kāmrân ile Efrâsiyâb bir tahtda oturup andan sonra Efrâsiyâb cümleye ziyâfetler idüp biş on gün yidiler ¹⁷içdiler zevk [ü] şafâda oldılar. Cihân-gîr'ün 'askeri gelüp yine cem' oldılar. Efrâsiyâb dağı Cihân-gîr'ün zâyî' olan ¹⁸eşyâ'sın cümle tazmîn eyledi.

Bir gün Kāvus-ı Kāmrân ve Rüstem Īrân'a gidecek oldu. Ammâ Cihân-gîr kalkup Rüstem'ün ¹⁹dest ve dâmenin pûs eyledi ve pây-ı hâcâta geçüp tûrdı. Rüstem eyitdi: "Nedür ciger kûşem murâduñ?" didükde Cihân-gîr eyitdi: ²⁰"Devletüm ata şükr cemâlün görüp murâdum hâşıl oldu. Biş on gün görîşdüm. Şimden girü yine diyâruma gidüp ehl ²¹ve vâlidem ile kendü hâlümde olayum." didi. Rüstem dağı ne disün: "Sen gitmek murâd eyledükden sonra biz ne diyelüm? Var sağlîk ²²ile; ancak yine Īrân cānibin ferāmuş eylemege gâhice yine gel." didi. Cihân-gîr dağı n'ola, diyüp ellerin öpdü. Andan cümleye ²³vedâ' idüp 'askerin alup gitdi.

Bir gün Mesîh-âbâd diyüp giderken Süheyl-i der-bend-nişîn nāmında bir reh-zen ²⁴olurdu. Cihân-gîr 'askerden ilerü yalūñuz varup Süheyl'i gördü: "Saña yanaşmağa geldüm." didi. Meger Süheyl harāmî maḥbûb-²⁵dost idi. Cihân-gîr'i sâķī ideyüm, didi. Cihân-gîr eyitdi: "İmtihān olmadukça hizmet eylemem." didi. Süheyl ile düvāl [458a] düvâle oldılar. Cihân-gîr, Süheyl'i kaldurup yire urdu ve iki elin kafâsına bend eyledi. Süheyl'ün kırk refîķi ²var idi. Dönüp Cihân-gîr'e hücüm eylediler. Cihân-gîr kimün muşt ile ve kimin sille ile ve kimün pûst-i pâ-ile urup ³yıkdı. Kırkın da bağladı. Meger

Tîz-rû gelmiş-idi. Cihân-gîr bakup nâ-gâh ‘asker de geldi. Cihân-gîr Süheyl’i karşısına getirüp: ⁴“Nicesin yâ Süheyl?” didükde Süheyl: “Amân!” diyüp reh-zenlige tevbe eyledi ve Cihân-gîr’e tâbi‘ oldılar. Cihân-gîr Süheyl’i şol ⁵ser-kaşlan eyledi. Andan göçüp ‘azm-i Mesîh-âbâd eyledi. Bir gün Mesîh-âbâd’a varup vâlidesi gül-endâm Bânû-ile ve dedesi ⁶Mesîh Şâh-ile görüşüp ellerin öpdî ve hediyeler virdi. Zîrâ öteden çok tefârih nesneler bağışlamışlar idi. Bundan ⁷şoñra Cihân-gîr âdem gönderüp ehlin dahı Mesîh-âbâd’a getirüp ğayrı Mesîh-âbâd’da kaldı. İşte Cihân-gîr ibn-i ⁸Rüstem’ün zühûrî böyle oldı.

Gelelüm biz Behîşt-kend’e Kāvus ve Rüstem’e. Bunlar üç gün Efrâsiyâb-ıla oturup şulh-nâmeler ⁹yazılup birbirlerine virdiler. Efrâsiyâb üç yıllık ‘avâ’îdi peşîn teslim eyledi. Dördinci gün Kāvus ve Rüstem göç ¹⁰idüp Efrâsiyâb bir konak bile geldi. Kāvus: “Elbetde dön, yâ Efrâsiyâb hâtırum dilerseñ!” diyüp döndürdi. Efrâsiyâb ¹¹varup Behîşt-kend’e karar eyledi. Kāvus ve Rüstem bir gün Belh’e gelüp Kāvus taht-ı Ġrân’da ve Rüstem şâhib-kırânlık postında ¹²karar idüp ‘ayş [ü] nûşlarında oldılar. Ammâ râvî kavlince işte Bûrzî ibn-i Sührâb Mîşkaliyye üzerinden kâtil Zengî ¹³nâmı-la yigirmi dört kerre yüz biñ ‘asker-ile ‘azm-i Ġrân gidüp gelürdi. Bir gün bir yire gelüp qondı. Gördi bir lañf ¹⁴yirdür: “Yarın oturağ olsun.” didi. Çün şabâh oldı.

Bûrzî’nün Dilârâm nâmında bir sâzende câriyesi var idi. Bûrzî ¹⁵Dilârâm Bânû’yı aldı ve Şağâd’ı alup tenhâca şikâra gitdiler. Bir kaç şikâr urup gezerek bir qubbe öñine geleyler. Qubbe öñinde ¹⁶bir şuffe var. Ol şuffede oturdılar. Şağâd âteş yakup urdukları âhûları kebâb eylediler. Şağâd enbânından şarâb ¹⁷çıkarup yiyüp içmege başladılar. Nâ-gâh bir âhû çıkup bunların üzerine gelürken bunları görüp ürküp bir cânibe ¹⁸çavdı. Şağâd hemân pertâb idüp teberin qapup âhûnün ardınca gitdi. Bûrzî de tıramayup kalkdı, âhûnün ¹⁹ardına düşdi.

Meger ol qubbede Cabbâr zengî nâm bir zengî olur idi. Bir vâlidesi var idi. ‘Anberkâf cāzû dirler ²⁰idi. Ol araya yakın yirde qal‘ası var idi. Şimdi Cabbâr merdüm-hor qubbeden taşra çıkdı. Karşu şuffede ²¹gördi bir duhter oturmuş rebâb çalar. Eyü şikâra düş oldım, diyü Dilârâm Bânû’yı qapup qubbeye girdi. Dilârâm ²²Bânû feryâd eyledi. Ammâ çi-fâ’ide, kimesneden meded yok. ‘Ayyâr âhûya irüp teber döğdüsü ile urdı, yıkdı. Bu mağal ²³Bûrzî de irişdi. “Ha meded nâ-bekâr ‘ayyâr, benden evvel âhûyı alduñ!” diyü şeqa iderek âhûyı alup döndiler. Şuffeye ²⁴geldiler, gördiler Dilârâm Bânû

yokdur. Dört yaña baqdılar, görünmez. Nā-gāh qubbeyi gördiler bunda olmak gerek diyüp Būrzī ²⁵qalkup ol qubbeye vardı. Şağād dahı bile varup Būrzī qubbenūñ qapusına varınca: “Yā Şağād gir içerüye, baq [458b] bunda ne vardır?” didi. Şağād da içerü girdi. Ne gördi? Bir zışt-lıka zengī oturur. Őñinde meclis, bir benī ādeme ²kebāb eylemişler, őñinde tırur. Şağād bildi kim bu zengī merdüm-hor zengīdür. Şağād’ı görince: “Bir şikār dahı geldi.” diyüp ³Şağād’a yürüdi. Şağād qorqup: “Hāy anasını!” diyüp taşra çıqdı. Būrzī’nün yanına geldi. Būrzī gördi ‘ayyāruñ yüzünde ⁴qan qalmamış: “Bire n’olduñ?” didükde Şağād: “İçerüde ādem yiyici var.” diyüp zengīye haber virdi. Būrzī bunu işidüp: “Hāy, ⁵gitdi cāriye! Nā-bekār zengī yutmışdur.” diyüp qubbeden içerü oldı.

Cabbār zengī dahı qalkup Şağād ‘ayyāruñ ardınca gelürdi. ⁶Būrzī ile gögüs gögüse geldi. Cabbār zengī Būrzī’yi gördi. Kendi gibi bir siyāh-rū zengīdür: “Hāy, şanaram zengī sen ⁷benüm mekānumda ne ararsın?” diyüp Būrzī’ya şarıldı. Būrzī de buña şarılup Cabbār zengī zūr ide-gördi, olmadı. ⁸Būrzī qaldurup zengīyi yire urdı. Şağād bende çekdi.

Būrzī qubbenūñ dört yanına baqup cāriyeyi ararken bir qapu gördi. ⁹Qapuya gelüp baqdı. İçerüden şadā gelür. Būrzī qapuyı açup içerüye girdi, ne gördi? Cāriye anda tırur. Dahı çok kimseler ¹⁰var maqbūs. Ammā içlerinde bir pīr-i rüşen-zamīr var söyle oturur. Būrzī ol pīre selām virdi. Pīr ‘aleyk alup: “İy pehlüvān-ı ¹¹siyāh sen de mi giriftār olduñ?” didi. Būrzī: “Yok pīrüm ben giriftār olmadum. Ancaq anı giriftār itdüm. Hāliyā taşrada eli ¹²baqlu tıruyor. Ammā sizūñ hāliñüz nedür ve siz nice giriftār olduñuz?” didi. Ol pīr bu cevābı işidince şad olup dünyālar ¹³kendinūñ oldı, dönüp: “İy dil-āver-i ‘ālem bu zengīye Cabbār merdüm-hor dirler. Bu qubbede mekān tıtmışdur. Bunda dā’im merdüm-horlıq ¹⁴ider. Bir vālidesi vardır, adına ‘Anber Fām cāzū dirler. Ğāyet sāhire mel’ūnedür. Bu yakında qal’ası vardır ve biz bāzar-gānlaruz. ¹⁵Ben qāfile sālārı idüm, aduma hāce İdris Berberī dirler. Berber-zemīnden gelüp Tūrān ve Īrān-zemīnlerine giderken bu zengī ¹⁶gelüp bizi cümle esīr idüp bunda habs eyledi. Her gün gelüp birimüz alup kebāb idüp yir.” didi. Būrzī: “Hāy, mel’ün!” ¹⁷diyüp bunları hālāş eyledi. Bunlar şükr eyleyüp Būrzī’nün ayağına düşdiler, ve du‘ālar eylediler. Būrzī qubbeye çıqup ¹⁸Cabbār merdüm-horuñ yanına vardı: “İy, zengī gel merdüm-horlığa tevbe ve istiğfār idüp īmāna gel ve baña tābi‘ ol. Saña hadem ve ¹⁹haşem ve tabl-ı ‘ālem ve ‘asker virüp küllī ri‘āyet idem. Eger yok diyüp muhālefet iderseñ helāk iderem.” didi.

Cabbār merdüm-ğor ²⁰dönüp eyitdi: “Senüñ didüklerin hep mümkün lākin anam ‘Anber Fām cāzū mā-dām ki şağdur; ne seni qor ve ne beni qor. Zīrā ziyāde ²¹sāhiredür.” didi. Būrzi bu cevābı işidüp: “Hoş imdi seni o murādına dahı nā’il ideyüm.” diyüp Cabbār merdüm-ğorı bir ağaca ²²depeden tırnağa varınca şara-qodı ve bāzar-gānlara: “Sizler yanında tūruñ.” diyüp Şağād ve cāriye üçi dahı qal’aya çekilüp ²³gitdiler.

Ammā Būrzi başqa yaluñuz gidüp nā-gāh qal’a öñine geldi, gördi, bir qal’aya metin burc-ı bārısı eflāk ser çekmiş ²⁴ve bu qal’anuñ öñinden bir nehr-i ‘azīm cereyān idüp qal’ayı dolanur. Rāvī qavlince meger bu qal’a ‘Anber Fām qal’asıdur. Cāzū ²⁵dahı gördi. Bir zengī gelüp qal’ayı temāşā eyler. Bu zengī hayırlı zengīye beñzemez: “Varuñ sunı tūtup baña getürüñ.” diyü on nefer kimesne [459a] gönderdi. Bunlar qal’adan çıkup Būrzi’ya toğrı yüridiler. Būrzi görüp qal’adan çıkanlara muqayyed olmadı. Ammā ²bunlar gelüp şöyle tūrdılar. Hemān biri ilerü gelüp çevrālūñ bağlayup: “Seni götürelüm. Zīrā seni sultān-ı şāhirān ‘Anber Fām ³ister.” didi. Būrzi: “Yürüñ imdi gidelüm bend eylemege ne hācet?” didi. Ol kimseler: “Yok olmaz, elbetde bende çekmedükçe qoymazuz. ⁴Tenbīh öyledür. Eger iyilik ile bağlatmaz iseñ zūr ile bağlaruz.” didi. Būrzi: “Gel imdi öyle ise bağlañ.” diyüp elin tūtu-virdi. ⁵Harīf gerçek kıyās idüp geldi kim Būrzi’yi bende çeke. Būrzi harīfūñ kellesine bir muşt öyle urdı kim harīfūñ kellesi ⁶toz qabağı gibi tār-mār oldu. Ol toquz nefer kimesne bu hāli görüp yüridiler. Būrzi bunlaruñ cümlesin helāk eyledi.

⁷‘Anber Fām cāzū gāzaba geldi. Meger dānāları: “Yaqında senüñ ecelüñ bir benī ādem elindedür.” dimişlerdi. Andan ziyāde ⁸havfı var idi. Tīz sihrin tāzeleyüp Būrzi’ya añsuzın bir sihr ignesi çarpup Būrzi’yi sihrden geçürdi ve alup qal’aya ⁹götürdi ve gelüp tahtında oturdı ve Būrzi’nūñ eline bend-girān urup sihrin aldı. Būrzi kendüsin cāzūnuñ ¹⁰öñinde gördi. Bildi kim sihr şerrine uğramışdur. “Qazāya rızā.” diyüp durdı. Ammā cāzū-yı ‘Anber Fām, Būrzi’ye hitāb idüp: ¹¹“Nicesin iy zengī? Şimdi seni helāk iderem benüm ādemlerüm niçün öldürdüñ?” didi. Būrzi: “Zāhir beni öldürmege geldiler, ¹²ben de öldürdüm. Eger senüñ de fırsatūñ bulursam öldürürem.” didi. ‘Anber Fām cāzū: “Nā-bekār zengī, ben seni helāk ideyüm de sen de ¹³beni bulursañ öldür. Meger şol qadar var kim benümle sīne şāf olup ben de seni işte bu qal’ada yirüme pādīşāh ideyüm.” ¹⁴didi. Būrzi bundan gāzaba gelüp: “Şuş bire la’ne! La’net saña da ve senüñle bir olana da!” diyüp iki dizinūñ üzerine ¹⁵geldi ve niyyet eyledi kim bendin kıra. ‘Anber Fām cāzūnuñ ‘aqlı gitdi: “Şimdi bendin kırar ise iş harāba varur.” diyüp tiziyye ¹⁶bir efsūn idüp

Bürzī'nün kuvvetin alup süst eyledi. Bürzī ölmedi, bendin kıramadı. Cāzū tekrār sihr idüp 'aqlın ¹⁷aldı ve murād eyledi kim öldüre. Ammā Bürzī de [...] görüp: “Bu zengīde kuvvet çokdur, [...] fermūde olmak gerekdür. ¹⁸Bil kim gönli ola.” diyüp hābse kaldırdı ve hem bu mel'üne aślında yine bu ƙal'anuñ pādīśāhı olan Seylān Şāh'uñ ¹⁹kızı idi. Kendüler daħı zengīler idi. Babası ölüp bu la'ine sihre heves idüp sihrde kāmīle olmış-ıdı ve pederi ²⁰yirine pādīśāh olup tertīb dīvānı yirinde idi ve dīvānında pehlüvānlar eksük degül idi.

Şimdi Şīrgīr ve Şīr-zād nām iki ²¹pehlüvāna emr eyledi: “Elüñ bu nā-bekārı zindāna getürüp bende uruñ!” didi. Bunlar da Bürzī'yi alup zindāna iletdiler ve bende ²²urdılar. Ez-in cānib Şaġād 'ayyār ile Dilārām Bānū daħı ƙal'a öñine geldiler, gördiler bir ƙal'a-yı metīn öñinden bir nehr-i 'azīm ²³aƙar ve Bürzī'nün helāk eyledüġi on nefer kimsenüñ küştesin gördiler, bildiler kim Bürzī gelüp ceng eylemiş: “Āyā nice ²⁴oldı?” diyüp Şaġād, Dilārām Bānū'yu bir yirde pinhān eyledi. Kendüsi bir dihkānī bulup su'āl eyledi. Haber aldı kim Bürzī'yi ²⁵cāzū sihr-ile tutup hābs eylemiş. Ammā ƙal'aya girmek bir vechle maħāl idi. Ol dihkānīye eyitdi: “Acabā ƙal'aya girüp [459b] 'Anber Fām'a bir faşl eylesem ĥaz ider mi ola?” didi. Ol dihkānī eyitdi: “Şaƙın derd-mend seni görmesün! Amān zamān ²virmez, ƙatl eyler. Zīrā dānāları yakında senüñ ecelüñ bir benī ādem 'ayyārı elinde olsa gerekdür.” didiler. “Şimdi senüñ gibi bī-gāneleri ³görse hemān ƙatl eyler.” didi. 'Ayyār ĥaberi alup ƙal'aya dolanmaġa başladı. Āyā bir yirden gire-bilür miyem diyü olmadı, bir girecek ⁴yir bulımadı.

Çün-kim aħşam oldu, 'ayyār gördi. Her burcdan āteşler nümāyān oldu. Şaġād bütün ƙal'a ƙolandı, gördi, bir ⁵bureda rūşinā yokdur. 'Acabā bu burcda niçün şem'a yanmaz, diyüp yakın vardı, gördi bir saƙƙā şu çeker. 'Ayyār fırsatdur diyüp ⁶şoyınuپ kendüñ ĥendek içine atdı. Yüzerek varup ƙavġayı tutdı. Ĥarīf şu ƙoldı. Ƙıyās idüp ƙavġayı yukarı ⁷çeküp gördi kim Şaġād añsuzın saƙƙānuñ boġazına şarılıp şıƙdı ve boġup saƙƙānuñ şekline girüp ol burcdan yāb ⁸yāb aşāġa indi, gördi. İndüġi yir bir la'īf bāġ idi. Meger saƙƙā bāġ-bān idi.

Şaġād 'ayyār bāġdan çıƙup gezerek bir ⁹yire geldi. Meger 'Anber Fām cāzūnuñ sarāy-ı ĥavlısı idi. Şaġād'dur yukarı çıƙup dīvān ƙapusına geldi, gördi. Cāzū ¹⁰içerüde oturmuş, saġ ve şol pehlüvānlar kim Şīrgīr ve Şīr-zād oturur. Şaġād tebdīl-i şüret içeri girüp bir köşede ¹¹ƙarar idüp temāşāya durdı. Birazdan 'Anber Fām cāzūnuñ Bürzī

hâşırına geldi: “Varuñ şol zengîyi getürüñ.” diyü Şîrgîr ¹²ile Şîr-zâd fermân eyledi. Bunlar Bûrzî’yi getürmege zindâna gitdiler. Şağâd dañı ber-â-ber gidüp vardılar. Bûrzî’yi alup ¹³döndiler.

Yolda Şağâd, Bûrzû’ya yanaşup uşul ile kendin bildürdi: “Ser-ver, elem çekme. Ben cāzûyı bir ʔarîḳ-ile ʔatlı eyleyem. Hemān ¹⁴sen dañı işin gör.” diyüp Bûrzî’nüñ bendin iki ʔatın kesüp [...]. Bûrzî, Şağâd’a taḥsîn eyledi. Andan ‘Anber Fām ¹⁵cāzûnuñ öñine getürdiler. Cāzû eyitdi: “İnşāfa geldüñ mi? Yoḥsa yine ser-keşlik ider misin?” didi. Bûrzî aşlā cevāb ¹⁶virmedi. Şağâd hemān cellād-ı şûret vardı: “İy melike-yi sâḥirān. Bu zengîyi bir miḳdār işkence eylemedükce olmaz. Baña izn virüñ, ¹⁷ben bunu size bir günde yumşadayum.” didi. Cāzû ḥaḫ eyledi ve elin cebine şokup Şağâd’a biraz altun virdi. Şağâd altunı ¹⁸alup cāzûnuñ elin öpmek bahānesi-le yaḳın varup aḥsuzın sînesine bir ḥaṇçer öyle urdı kim ḳabẓaya varınca ¹⁹gümledi. Ḥaṇçeri silküp sînesin yarup cāzû bir kerre ḥayḳırup cān virdi. Ol sâ‘at bir tırāḳa ḳopup ne ḳadar siḥr-ile ²⁰mebnî şeyler var-ısa ġā‘ib oldı. Erbāb-ı dîvān bunu görüp: “Bire bu nā-bekārı uruñ!” diyüp ‘ayyāra ḥücüm idince ²¹Bûrzî bir na‘ra urup bendlerin ḳırup bir eli-le Şîrgîr’i ve bir eli-le Şîr-zâd’ı düvālinden ḳapup ḳolına aldı ve bunları ²²murād eyledi kim birbirine çarpup helāk eyleye. Bunlar: “Amān iy dil-āver-i ‘ālem biz Müselmān’uz. Bize ḳıyma. Aşlında bizüm pâdişāhumuz ²³Behmen Şāḥ felāket-zede dirlerdi. Bu mel‘üne ‘ammusı-la pederi Seylān Şāḥ vefāt eyledükde taḥtı birāderi Behmen Şāḥ’a vaşıyyet ²⁴eyledi. Bu la‘ıne siḥr ḳuvveti-le Behmen Şāḥ’ı tutup ḥabs eyledi. On sekiz sene yirine pâdişāḥ oldılar.” didiler. Bûrzî bunları ²⁵şalı-virdi.

Andan Behmen Şāḥ’uñ ḥabs olduğı yire varup Behmen Şāḥ’ı ḥabsden çıkardı. Behmen Şāḥ, Bûrzî’nüñ ḳademinde [460a] baş ḳoyup ve ḳal‘ada yüz biñ ‘asker var idi. Cümle Bûrzû’ya tâbi‘ oldılar. Bûrzî, Behmen Şāḥ’ı taḥtına iclās ²idüp yine pâdişāḥ eyledi ve Şağâd’ı leşkere gönderdi. Kendi ḳal‘adan çıkup bāzar-gānlar ile Cabbār zengînuñ bend ³olduğı yire geldiler. Bûrzî Cabbārı şalı-virdi ve ‘Anber Fām cāzûnuñ helāk olduğın bildürdi. Zengî dañı ⁴imāna gelüp Bûrzû’ya tâbi‘ oldı. Andan tekrār ḳal‘aya geldiler.

Ez-in cānib leşkerde Bûrzî Şağâd ile şikāra ⁵gitdi. Aḥşam oldı gelmedi. Pehlüvānlar ġama düşdiler, ‘acabā ne ḳazāya uğradı, diyü şabāḥ olunca pehlüvānlar bir yire gelüp ⁶‘ayyārları cüst u cūya gönderdiler. Öteden Şağâd da gelürdi. Bunlara raşt

gelüp döndürdi gelüp serā-perde-yi Hüsrev ⁷Şîr’de pehlûvānlara bulışup olan aḥvālî naql ve müjde eyledi ve leşkeri kaldurup kal’a öñine getürdi. Üç gün ⁸eglenüp Behmen Şāh dahı tedārûkin görüp bir gün göç eylediler. Yigirmi toköz kerre yüz biñ ‘asker ile: “Kandasın İrān-⁹zemîn?” diyüp revān oldılar.

Ammā Şîr-zād ve Şîrgîr, Bürzû’ya: “Devletlü şāhib-kırān öñümüzde bir tağ vardır. Ol tağda ¹⁰bir deli gehrāb olur, adına Ferḥāl-i şeş dest-i ḥar püşt-i gāv ser-i şütur dendān-ı merdüm-ḥor dirler. Üç yüz arış kad çeker. ¹¹Dā’imā ol tağda olur. Ammā âdemler şikār idüp yir. Gerçi ol tağun yöresinden irilmez. Yoḥsa ḥarāba virürdi. ¹²Lākin gāh-be-gāh inüp kārbandan âdem kıpar. ‘Asker gāfil olmasun.” didiler. Bürzî bunu işidüp eyitdi: “İktizā eyledi kim ¹³varup ol mūzî Gehrāb’uñ ḥaḳḳından geleyüz. Bir dahı kimseye zararı toḳınmaya.” didi. Tağa yakın kalınca ‘askeri ¹⁴ḳondurup kendi Şağād’ı aldı. Yaluñuz ol tağa revāne oldı. Tā kim bunlar tağa geldiler. Ammā ağaçlar arasında ¹⁵bir ‘azîm âteş yanar. Bunlar âteşe toḡrı varup ne gördiler. Gehrāb bir benî âdem esbābı ile âteşe tütmiş; ¹⁶çağırdı kebāb eyler.

Ammā delünün zengülesi ḥamām ḳubbesi gibi şarkup tırur. Her bir kılları güyā kim birer nîzeye dönmiş. Başı ¹⁷öküz başına beñzer. Altı eli var, arslan pençesi gibi. Şırtı eşek şırtına beñzer. Vücūdı yek-pāre kirpi gibi ve dişleri deve ¹⁸dişine beñzer ve gözleri birer ḳalkana beñzer. Şöyle çömelüp âteşe ḳarşu oturur, kebāb çevürür.

Şağād ‘ayyār ḳarşudan şapanın ¹⁹eline aldı. Keffesine üç vaḳıyye miḳdārı bir taş koyup âteşe bir taş nice urdı-ısa âteşler delünün altına toḡrı ²⁰tağılınca kılları tıtuşup pāre daḳ yandı. Delü acısından öküz gibi baḡırup elinde olan kebābı dahı âteşe atup ²¹ol acı ile gözi bunlara raşt geldi. Hemān kendüye ol işi iden Bürzî’yi şanup bir dirāḥt müntehāya şarılup ²²zür idüp ḳopardı ve Bürzû’ya ḥavāle eyledi. Bürzî dahı bir dirāḥt şarılup yirinden ḳopardı ber-ā-ber virdi. ²³İki dirāḥt birbirine toḳınup dalları çatur kütür ḥurd u ḥām olup ellerinde deste-çūpları ḳaldı. Bürzî elinde ²⁴ḳalan ağaç pāresi-le Ferḡāl’e bir ağaç urdı. Ferḡāl altı eli-le muḥkem tıtuşup elinde olan ağacı ḳarşu virdi. ²⁵Bürzî’nün ağacına inince iki ağaç şırtına birden inince Ferḡāl yüzi üstine ḳapanup yine ḳalkdı. Ol ḡazab-ıla **[460b]** irüp Bürzû’ya bir ḍarb urdı. Bürzî men‘ idüp Bürzî urdı. Ferḡāl men‘ idüp bunlar başladılar yek-ā-yek ²cenge. Elllerinde olan ağaçlar pāre pāre oldı. Hemān şarılup birer dirāḥt dahı ḳoparup netice aḥşam olınca ceng ³idüp birbirlerine zafer bulımadılar.

Şağād ‘ayyār segirdüp leşkere haber eyledi: “Ser-verümüz Ferğāl ile cengdedür.” diyüp ⁴ve yine segirdüp Būrzī’nüñ yanında bulundu. Ammā bunlar bu cengi giceye ibkâ idüp Şağād ‘ayyār tağda yir yir qarûreler ⁵yağup giceyi gündüze döndürdi.

Hâşılı üç gün diraht cengi idüp ‘aķibet deli Būrzī’nüñ darbından ‘āciz oldu. ⁶Hemān elinde olan ağacı birağup Būrzū’ya şarıldı. Aşağa yukarı çekdi. Nesne idemedi. Meger Ferğāl’üñ iki boynuzu ⁷var idi. Hemān Būrzī’nüñ eline girüp öyle şıkdı kim Ferğāl bar bar bağırup zebūn oldu ve boynuzlarından muhkem ⁸bend eyleyüp öñine katdı. Şağād-ile leşkere getürdiler. Būrzī: “Ben bunı Īrān diyārına iletüp Sarsar-ı baķrī ile Īrān ⁹pehlūvānlarına Ĥorāsān birağuram.” didi. Buñun da miyānına üstād āhen-gerler cem‘ idüp bir ‘aķīm kaşuk yapdurdı ve ¹⁰kaşuğa dört yüz yirden pulād halka kaynatdurup her halkaya bir zencīr ve bir āhen sūtūn yapdurup dört yüz zincīrleri ¹¹ol āhen sūtūnlara bend eyleyeler. Gehrāblardan dört yüz nerre intiħāb idüp Ferğāl-ı şeş desti bunlara teslim eyledi. ¹²Bu işleri tamām olunca ol yirde oturaķ idüp andan göç idüp hemān dođrı yoldan çıkmayalum.” didi.

Yiye içe ¹³ķona göçe der-bend-i Behramān-ābād’a gelüp ķondılar. Ferhād ve Elmās haber-dār oldu. Yüz biñ er-ile der-bendi almış idiler. ¹⁴Būrzī ilerü ādemler gönderüp der-bendi yoklatdı. Gelen cāsūs gördi. Yüz biñ er-ile Ferhād ve Elmās gelüp ¹⁵der-bend-i Ķahramān-ābād’ı alup tūrurlar. Gelüp haber virdiler. Būrzī fermān eyledi. Nigerāy dānā bir nāme inşā’ idüp ¹⁶Melik-zād ile Şağād’a virdi: “Var bu nāmeyi Ķahramān-oğulları’na vir. Ne cevāb eylerse al gel.” didi. Bunlar da: “N’ola?” diyüp ¹⁷‘azm-i der-bend eylediler. Gelüp kendülerin ‘arz eylediler. Īzin olup içeri girdiler: “Ĥoş geldüñüz dil-āverler.” diyüp ¹⁸şandalīlerde karar eylediler. Şerbet içildi andan Ferhād ve Elmās eyitdi: “Ne ĥizmetine geldüñüz?” diyince nāmeyi şundılar. ¹⁹Vezīr eline virüp mütālā’a eyledi, mefhūm nāme bu idi kim: “Ben ki şāķib-ķurūc olan zengīyem sen ki evlād-ı Ķahramānlar-²⁰sıñuz Īrān’a gitmek murād eyleyem. Bir semte tūrasuz, ‘asker geķsün soñra siz bilürsüz.” Döndi: “Şimdi biz anlara yol virüp ²¹geķürsek Ķahramān-oğulları pehlūvān degülller imiş. Ķorķularından ķātil Zengī’ye ķarşu tūrup men‘ idememişler. Geķmiş ²²gitmiş dirler. Bu sözi işitmekden ölmek yegdür. Hemān varsun ķaņķı yoldan giderse gitsün. Bu der-bendden yol yokdur. ²²Bildüğinden ķalmasun.” didiler.

Melik-zād'a hil'at ve Şağād'a cā'izesin virüp yolladılar, gelüp Būrzū'ya haber virdiler. ²⁴Būrzī eyitdi: "Yarın göçdür, doğru der-bend-i Qahramān-ābād'a, hīç bir yirde ārām olunmasun." didi. Ol gice ārām ²⁵idüp irtesi gün Būrzī 'askerin öñine düşdi. Bu tarz üzre tabl-hānesin çalarak der-bende yürüdi. [461a] O tarafından Ferhād ve Elmās dağı Sedd-i Sikender mişāl kararda oldılar. Birazdan anı gördiler. Tozlar nümāyān oldı. ²Bād-ı şabā karşı varup iki bölüp 'alemler ve tūğlar yürüdi. Dağı yakın geldükde Ferhād der-bendin biri başında idi. ³Gördi kätil Zengī kaṭrān tulumı gibi gelür. Aşlā konmak şadedine varmayup hemān der-bende yürüdi.

Ferhād birāderine ⁴haber gönderdi. Elli biñ ādem ile Būrzī'nüñ öñin aldı. Ammā Būrzī hemān der-bende yürüdi. Ferhād karşılayup ⁵"Nireye iy rū-siyāh?" diyüp bir nīze havāle eyledi. Būrzī gördi Ferhād'ın nīzesi cān almak kaşdına gelür. Siper ⁶virüp 'alev 'alev āteşler çıkup Būrzī tabancalayup nīzeyi şapıtdı. Ferhād at kuvveti-le geçdi, dönüp haşmını ⁷şag ve sālīm görüp el gürze urdı. Andan Būrzū'ya bir darb-ı şedīd urdı. Būrzī men' eyledi. Būrzī de el ⁸nīzeye urup Ferhād'a bir nīze havāle eyledi. Ammā Ferhād'ın göğsinden koltuğı altına toğrı zırhınıñ halkalarına ⁹çayır çayır söküp kevākib mişāl zemīne şaçdı. Ferhād'ın 'aklı gitdi, hele kendüyü dirüp kätil Zengī ne rütbede ¹⁰olduğın bildi. Būrzī dönüp Ferhād'a bir darb-ı şedīd urdı. Ferhād dağı gürz ber-ā-ber virüp kolları bükilüp ¹¹başın kaçurup arkasın ber-ā-ber virdi. Zengīye cevāb viremeyeceğini 'aklı şehādet eyledi. Ammā gayret-ile cenge ¹²başladı. Hemān nevbet Būrzū'ya geldükde bir kerre düvālinden kapup kolına aldı. 'Ayyārlara teslīm eyledi. Bende çekdiler.

¹³Būrzī elli biñ 'askeri sürüp öte başına çıkdı. Bu kez Elmās'ın cān başına şıçrayup ilerü yürüdi. Būrzī'yi ¹⁴gördi. Kendi 'askerin öñine katmış kovup ve kırup gelüp hemān karşılayup: "İy rū-siyāh nedür bu senüñ itdüğün?" ¹⁵diyüp Būrzū'ya tīg havāle eyledi. Būrzī bileğinden kapup şıkdı, tīg elinden düşdi ve düvālinden kapup 'ayyārlara ¹⁶virdi ve 'askeri sürüp öte başa çıkdılar.

Serā-perdeyi kurup karar eyledi. Andan Ferhād ve Elmās'ı karşısına ¹⁷getürdiler, eyitdi: "Nicesiñüz?" didükde bunlar eyitdi: "Nice dilerseñüz öyle idüñ. Hemān bizüm başımız kes de bir dağı dünyāda ¹⁸şag olup Qahramān-zādelerüz dimeyelüm." didiler. Būrzī bunlara her tarafından el-zamāne söz getürdi. Ammā bunlar kabül ¹⁹eylemediler. Būrzī eyitdi: "Qalduruñ bunları." diyüp qaldurdılar. Birazdan halvet idüp bunları

karşısına alup: ²⁰“Gelün baña tâbi‘ oluñ. Size ri‘āyet ideyüm.” diyüp olmadı. ‘ākibet bunlara kendin bildürdi. Anlar da şehādet eylediler ²¹ve hāl-i Keyūmersi gösterüp bunlar kim idügin bildükde tâbi‘ oldılar. Bendlerin alup gözlerinden öpdi ve yine kimse ²²bilmesün diyü tekrār dīvāna getürüp: “Gelün baña tâbi‘ oluñ.” didi. Bunlar da muhālefet eylemeyüp oldılar. Būrzī işāret eyledi. ²³Bunlaruñ bendlerin alup birer hil‘at geyürdiler ve yukarıda şandalī virüp oturdılar. Bunlar birazdan kalğup: “Sultānum ²⁴varup ‘askerümüz dağı bir yire getürüp tâbi‘ idelüm.” diyü izz alup kal‘alarına gittiler. ‘Asker ise pehlüvānlar esir ²⁵olınca bozulup kal‘aya kaçmışlardı.

Şimdi Ferhād ve Elmās varup kal‘ayı açdurup içeri girdiler, sarāylarına varup **[461b]** ‘askerüñ güzīdelerin dā‘vet eyledi: “İşte biz kätıl Zengī’ye tâbi‘ olduk İrān’a bile giderüz siz ne dirsez biz size ²tâbi‘üz. Nice dilerseñüz öyle idüñ.” didiler. Bunlar peşkeşler düzüp tekrār Būrzī dīvānına geldiler. Peşkeşlerin ‘arz eylediler. ³Maqbüle geçüp Būrzī bunlara birer hil‘at dağı geydürüp: “İy Qahramān-zādeler sizi bundan İrān’a varınca ser-‘asker ⁴naşb eyledüm. Zīrā siz yolları eyü bilürsñüz.” didi. Bunları muqaddem ceyş ta‘yīn eyledi. Münkāl-i zerrīn-kemerine bār-gāhlar üzerine ⁵ta‘yīn olınup bir kâ‘ide kura ve boza. Hāşılı üç gün tedārük görüp dördüncü gün kal‘aya Qahramān-ābād’dan kendi ⁶yüz biñ er-ile Ferhād ve Elmās muqaddem kalğup ardınca Münkāl-i zerrīn-kemer bār-gāhlar ile dağı ardınca ‘asker bölük bölük ⁷yüriyüp ‘azm-i Türkistān idüp revāne oldılar.

Ammā ekşerī Būrzī ‘askerüñ tozından buñalup ilerü başka giderdi. ⁸Yaluñuz çekilüp giderken gördi. Bir yirde biraz kimseler oturmuş. Ammā içlerinde bir pīr-i rüşen zamīr, bunlar melül ve maḥzūn cümle ⁹bār-gīr ve kaṭarların dā‘ireye almışlar. Ma‘lūm kim bunlar kārban halkından kimesnelerdir. Būrzī biraz dağı yakın varup ¹⁰bunlaruñ üzerine toğrıldı. Bunlar dağı ol hāce Behrām gevher-fürüşdur, eyitdi: “İy hāceler bunda niçün oturursñuz?” ¹¹Hāce Behrām bakdı bu zengī dil-āveri üzerinde ālāt pāk altında at pāk reh-zen vādīsinde degül bir leşker-keş ser-ver ¹²kimsedür. Hāce Behrām ayağa durup bāzar-gānlar ile Būrzū’ya ta‘zīm ve tekrār gösterüp eyitdi: “Ben kâfile-sālārum. ¹³Aduma hāce Behrām gevher-fürüş dirler. Ancak çāpūr ḥarāmī dirler bir ḥarāmī vardır. Kırk ḥarāmī ile der-bendi zabt ¹⁴eylemişdür. Şimdi aña fīkr eylerüz kim nice idelüm aşı budur.” didi. Būrzī eyitdi: “İy hāce didüğüñ der-bend ırak mıdur? ¹⁵Bir günde ol der-bende varılır mı?” didi. Hāce eyitdi: “Yok işte şunda.” didi. Būrzī: “Elem çekme girüden ‘asker geliyor. ¹⁶‘Asker ile ber-ā-ber konağa gelün. Ben evvel varup

ḥarāmīlerüñ ḥaqqından geleyüm.” diyüp ilerüye at depdi. Şağād rikābınca aldı ¹⁷yürüyü-virdi. Būrzī gitdükden şoñra bāzar-gānlar ḥāce Behrām’a: “Şol zengīnūñ sözünūñ aşlı var mı ola? Yohsa bu da ¹⁸ḥarāmīlerden midür? Zīrā kaba fitne göre. Ḥarāmīlik münāsib degüldür. Görelüm eger ‘asker didüginūñ aşlı çıkarsa ğayrı sözleri ¹⁹daḥı gerçektür.” didi.

Bunlar bu sözde iken ṭabl-ḥāne sesi gelüp, gitdükçe yakın geldi. Nā-gāh yüz biñ er-ile Ferhād ve Elmās ²⁰gelüp geçdiler. Ḥāce Behrām: “Gördüñüz mi zengīnūñ sözi gerçek imiş. Biz de ardlarına düşüp gidelüm.” dirken girüden ²¹daḥı tozlar belürdi. Bu ‘askerüñ daḥı girüsi var ancaḡ, diyüp şöyle bunlar ḡalküp alarġa çekildiler ve ırāqdan ²²seyre-ṭurdılar. Anı gördiler kırk biñ er-ile Mūñḡāl-i zerrīn-kemer, serā-perde-yi Ḥüsrev Şīr’i ve bār-gāh-ı Ḳārūn Şāh’ı dīvler başı ²³üzerinde ber-hevā getürüp geçdiler gitdiler. Ğayrı birbiri ardınca begler ve pādīşāhlar yollu yolınca gelüp geçdiler. Ol ḡadar ²⁴‘asker gelüp geçdi kim ḡaddin Allāh’dan ğayrı kimse bilmez. Bāzar-gānlar şaşup ḡaldılar. Tā kim Faġfūr Şāh gelüp geçdükden şoñra ‘Anḡā-yı ²⁵ḡehār-dest şāḡīb-ḡırān menzilinde gelüp geçerken bāzar-gānlar: “Bu ‘askerüñ şāḡibi bu olmaḡ gerek.” diyüp ilerü geldiler temāşā [462a] içün ammā ‘Anḡā’nuñ gözi bu bāzar-gānlara düş oldu. Gördi biraz ḡāfile ṭurup kendülerin temāşā iderler. ²Rikābında olan ‘ayyārlardan birine eyitdi: “Var şol ḡācelere söyle. Eger anlar giderler ise ṭurmasunlar gitsünler. ³Zīrā girüde merdüm-ḡor dīvler gelür. Bil ki kendülere ḡarar gele.” didi. ‘Ayyār daḥı gelüp bunlara ‘Anḡā’nuñ cevābın virdi. ⁴Bunlaruñ ‘aḡılları gitdi.

Ammā ḡāce Behrām ‘ayyāra su’āl eyledi: “Bu pehlīvān kimdür? Zāḡir bu ‘askerüñ sālārıdır. Böyle ⁵yir götürmez ‘asker ile ḡanda gider?” didi. ‘Ayyār eyitdi: “İy ḡāce, bu dīl-āvere ‘Anḡā-yı ḡehār-dest dirler ve ‘askerüñ ⁶sālārına ḡātil Zengī dirler. Şāḡīb-ḡırānlıḡ almaġa gider. Kendi yaluñuz ilerü gitdi.” didi. Ḥāce Behrām ve bāzar-gānlar ⁷bildiler kim iptidā raşt geldükleri zengīdür. Bunlar daḥı yola revāne oldılar. ‘Ayyār yine ‘Anḡā’nuñ rikābına varup ‘azm-i ⁸rāḡ eyledi.

Ez-in cānib Būrzī ḡāceden ilerü ayrılup der-bende yürüdi. Meger ḡāpūruñ gözcileri, bāzar-gānları ⁹görmüşlerdi. Varup ḡaber eylediler. Ḳāpūr biraz baḡdı: “Bāzar-gānlar belki duyup ḡaçarlar.” diyüp kırk ḡarāmī ile binüp ¹⁰ılġar ile gelür iken Būrzū’ya raşt geldi. Būrzī bunlaruñ önün alup kırkın daḥı helāk eyledi ve ilerü der-bende ¹¹varup bunlaruñ Şağād mekānların buldı ve Efrāsīyā ḡıḡdı girüden ‘asker de gelüp der-bendi

geçüp kondılar. ¹²Bürzī bār-gāha gelüp hāce Behrām'ı getürtdi. 'İzzet eyledi ve üç nāme yazup hāce Behrām'a virdi: "Yā hāce ¹³Behrām, bu nāmenūñ birin giderken der-bend-i Mesīh-ābād'a uğrayup Cihān-gīr ibn-i Rüstem'e vir ve birin Tūrān pādīshāhı ¹⁴Efrāsiyāb'a vir ve birin dahı Īrān'a varduğda Rüstem'e vir." didi. Hāce Behrām: "N'ola?" diyüp nāmeleri aldı. Bürzī, ¹⁵hāce Behrām'a vāfir nesne bağışladı ve ta'zīm ile yolladı. Hāce Behrām, Bürzū'ya du'ā iderek çıkup bāzar-gānlar ¹⁶ile 'azm-i rāh eylediler.

Bir gün Mesīh-ābād'a gelüp hāce Behrām, Cihān-gīr'e bulışup Bürzī'nūñ nāmesin virdi: ¹⁷"Şöyle bir şāhib-hurūc geliyor. Īrān'a gider, pederūñ Rüstem'den ālāt-ı şāhib-kırānı almak niyyeti-le yolda raşt gelüp bu ¹⁸nāmeyi virdi; emānetdür getürdüm." diyüp geçüp gitdi. Cihān-gīr nāmeyi okıdı: "Ben ki rub'-ı meskūnda zuhūr iden kātıl ¹⁹Zengī ve şāhib-hurūcum. Murādum Īrān'a varup pederūñ Rüstem'den ālāt-ı şāhib-kırānīyī alup bütün 'āleme ben de bir zamān-ı şāhib-kırān ²⁰olmağdur. Yolum bu diyāra uğradı. İmdi nāmem vuşūlında baña qarşu gelüp öñümde ser-firū idüp tābi' olasun ve öñüme ²¹düşüp Īrān'a bile gidesin. Eger muhālefet idüp ser-keşlik iderseñ zarar görürsün." dimiş. Cihān-gīr hemān āteş- ²²mağz olup tiziyye kırk biñ 'askerin ve pehlüvānların dahı alup hemān der-bendi gelüp evvel zabt eyledi ve oturup ²³Bürzī'nūñ gelmesine muntazır oldı.

Ammā bu tarafdan rāvī eydür. Bürzī-yi şeh-bāz ve ol dilīr-i mümtāz ol pehlüvān-ı ser-firāz ²⁴çün-kim hāce Behrām'ı yolladı. İrtesi gün ol yirden kalkup 'azm-i der-bend ve kaşd-ı Cihān-gīr eyledi. İşte ²⁵bunlar bu tarz üzre gelmekde.

Ammā ol vādilerde meger bir gün gelüp bir yire konup şikāra çıkdı. Nā-gāh anı gördi kim [462b] qarşudan bir zeber-dest sīne-çāk zuhūr eyledi. Ammā iki elinde birer arslan şöyle kim eñselerinden kapmış elinde fāre ²gibi silküp kalmışlar. Bürzī'yi görince hemān ol elinde olan arslanları birbirine çarpup hurd u ham eyledi ve hemān bir kerre ³çıkarup Bürzū'ya hamle eyledi. Ammā Bürzī dahı gördi, bu bir kuvvet-i Kāhire şāhibi bir pehlüvān ammā dīvāne: "Vāh yazık şöyle ⁴dil-āvere kim dīvāne olmuş." didi. Ammā gördi kendüye kaşd eyledi. Bürzī gönlinde eyitdi: "Elbetde böyle dīvānelere ⁵korğutmak ister." diyüp bunuñ hemān açuk sīnesine öyle bir muşt-ı pehlüvānī urup mu'allak yıkdı ve dāll-ı hançer olup ⁶eyitdi: "Gidi, delü nā-bekār şimdi nicesin? Senūñ başını keseyüm mi?" diyüp gögsine çıkdı. Ammā ol dīvāne göz açup ⁷kendüyi ol hālde

görüp eyitdi: “Amān iy ser-ver baña kıyma! Zīrā ben ‘āşıkum.” didi. Būrzī-yi şeh-bāz dönüp eyitdi: ⁸“İy dīvāne ٲođrı söyle kime ‘āşıkşın ve aduñ nedür ve böyle yirde yaluñuz ne gezersin?” didi. Ol şahş āh idüp eyitdi: ⁹“Benüm aduma Ser-bürehne sīne-çāk dirler. Ekrem-ābād şahı Ekrem Şāh’uñ kıızı Gülnār Bānū’ya ‘āşıkum.” didi. Būrzī bunuñ ¹⁰sīnesinden kılķup: “Yā Ser-bürehne, Ekrem-ābād bu araya yakın mıdur? Elem çekme seni murādına ırgüreyüm. Ancaķ baña Ekrem-ābād’ı, ¹¹gösteresin. İrakdan temāşā ile saña kıızı zār zūr alı-vireyüm.” didi.

Sīne-çāk kılķup Būrzī’nüñ kademinde ¹²baş koyup andan Būrzī süvār olup Ser-bürehne ile Ekrem-ābād’a revāne oldu. Az zamānda Ekrem-ābād’a gelüp ٲođrı ¹³sarāy-ı Ekrem Şāh’a kadem başdı. Dīvān-hāne kapusına gelüp ğurābdan indi. Yuķarı çıkup dīvān-ı Ekrem Şāh’a girüp ¹⁴tā varup taht öñinde ٲurup nazar eyledi. Ekrem Şāh taht üzerinde oturmış, sağ ve şol dīvānda pehlüvānlar şandalı ¹⁵üzerlerinde karar eylemişler. Ammā sağ ٲarafda pāy-ı hūn-āşām yüz on iki arış kad çeker bir pehlüvān oturur ve şolında ¹⁶dağı Derbendī nām bir pehlüvān oturur. Bunlar da Būrzī’yi gördiler. Bir zengī pehlüvānı, belā teklīf añsuzın dīvāna girüp ¹⁷ٲırdı.

Ekrem Şāh bunu görünce vehm eyleyüp: “Kimdür bu zengī? Haber virmeden niçün şalı-virdüñüz?” didi. Serhengler eyitdiler: “Hey ¹⁸pādişāhum söyledük ammā diñlemedi. Hemān içeri yüridi.” didiler. Ekrem Şāh dönüp eyitdi: “Pehlüvān sen kimsin ve ne hizmete ¹⁹geldüñ? Besbellü pādişāhlara hizmet eylemedüñ kim āyīn erkān nidügin bilmezsin.” didi. Būrzī eyitdi: “Yā Ekrem Şāh, ben ²⁰āyīn erkān nidügin hūb bilürem ve lākin bu maħalüñ iķtizāsı böyle oldu. Şimdiki hālde elçiyem. Senden bir şey ricā ²¹eylemege geldüm. Vekāletüm ħasbi-le isterem. Eger eylük ile virürseñ ne hoş. Virmedüĝüñ şüretde zūr ile de aluram.” didi. ²²Ekrem Şāh: “Bire ne söylersin iy zengī? Nedür istediĝin söyle görelüm.” didükde Būrzī: “Yā Ekrem Şāh kızuñ Gülnāz Bānū’yı ²³Ser-bürehne sīne-çāk nām pehlüvāna menkūħalığa isterem. Elbetde benüm ħāṭırum içün virürsin.” didi. Ekrem Şāh daraldı, ²⁴vehm güldi: “Bu zengī kıyāfetine göre degül imiş. Bu da dīvāne imiş. Kim öyle bir delünüñ sözi ile gelmiş. İy zengī senüñ ²⁵başına şovuk geçmiş! Var yūri şundan.” didi. Būrzī: “Yā Ekrem Şāh ben böyle pejmürde ve perişān sözler ile dağı [463a] bu aradan gitmem. Hemān ‘akluñ başında ise kıızı virürsin yoħsa benden soñra ziyān görürsin.” didi. Ekrem Şāh ²bir kerre sağ ve şol pehlüvānlara bakup: “Bire ne ٲurursıñuz iy erbāb-ı dīvān uruñ şol zengī zengī nā-bekārı!” diyince sağ ³ve şol dil-āverler iki cānibden yirlerinden ħareket eylemek murād eyledükde Būrzī bir

na'ra öyle urdı kim cümlesi ğış olup ⁴kaldılar. Hemān Būrzī, tahtdan bir kerre Ekrem Şāh'ı düvālinden kapup kolına aldı ve: “Kııldanmañ iy erbāb-ı dīvān, size bir Ekrem ⁵Şāh ururum ki cümleñüzi hürd u ham olursıñuz.” didi ve Ekrem Şāh'ı bende çekdi ve Şağād'a teslim eyledi ve Behmen hūn-āşāmı ⁶düvālinden çeküp fırlatdı geçüp pāy-ı taht şandalisinde karar eyledi.

Ammā Nūş'in ve Behmen'ün 'ağılları başlarına gelüp ⁷iki cānibden kalkup Būrzī'ye yürüyüp hamle eylediler. Būrzī bunları birer sille ile yıkup bende çekdi ve “Nicesin?” diyince ⁸bunlar: “Amān!” diyüp Būrzū'ya tābi' oldılar. Būrzī Şağād'ı gönderüp vardı. Ser-bürehne sīne-çākı getürdi. Ekrem Şāh-ile ⁹barışdurdı ve kızı Gülnār Bānū'yı 'ağd idüp üç gün sür ışmarlandı. Būrzī, Şağād'ı leşkere gönderüp Ekrem-¹⁰ābād öñine gelüp kondılar. Üç gün sür tamām olup dördünci gice Ser-bürehne'yi Gülnār Bānū ile gerdege koyup ber-murād ¹¹eylediler.

Meger bu şey'ine sebeb Gülnār Bānū'nuñ bir dāyesi var idi. Şahire la'īne idi. Sihr-ile Ser-bürehne'yi öyle dīvāne ¹²meşreb eylemiş-idi. Ol la'īne geldi. Sihr-ile Ser-bürehne'yi meşhūr idüp kapdı, ber-hevā çıkardı. Ammā Şağād meger beklerdi. ¹³Görüp Būrzū'ya haber eyledi. Būrzī gelüp öyle bir na'ra urdı kim cāzū la'īnenün zehresi çāk olup helāk oldu. ¹⁴Ser-bürehne sīne-çāk bir tarafa ve cāzūnuñ lāşe-i murdārı bir tarafa düşdi. Būrzī, Ser-bürehne'yi kapup zemīne kodı. ¹⁵Ser-bürehne'nün 'aqlı başına geldi. Cāzūnuñ leşin gördi ve ahvāle vākıf olup şād oldu. Andan yine cāme-hābına ¹⁶varup yatdı.

Şabāh ba'de-l-ğusl divān-ı Ekrem Şāh'a varup yine pāy-ı taht şandalisine geçüp karar eyledi. Ekrem Şāh ¹⁷hıl'at geyürdi. İki gün dahı eglenüp Ekrem Şāh yüz biñ 'asker peydā eyledi ve Būrzī 'askerine katılup bir gün yir getürmez ¹⁸'asker ile Ekrem-ābād öñinden kalkup: “Kandasın Mesīh-ābād ve kaşd-ı Cihān-gīr?” diyüp revāne oldılar. Yiye içe kona göçe ¹⁹bir gün derbende altı sâ'at kadar yire gelüp kondılar. Būrzī, Şağād'ı çağırup: “Var yā Şağād bir kerre der-bend-i Mesīh-ābād'ı ²⁰yokla, 'asker var mıdur ve Cihān-gīr anda mıdur ve ne güne tedārükdedür? Bir haber alup getir.” didi.

Şağād 'ayyār be-ser [ü] çeşm, diyüp ²¹revān oldu. Tarfetü'l-'ayn içre tabān kaldurup der-bende geldi, ne gördi; kırk biñ 'asker ile Cihān-gīr der-bend ²²ağzını almış Sedd-i Sikender mişāl oturup der-bendden kuş uçurmaz degül kim ādem geçüre. Tebdil-i şüret Cihān-gīr'ün ²³bār-gāhına varup bir küşede тұrup temāşā eyledi, gördi. Pāy-ı taht

şandalisinde bir nev-civān oturur. Ammā heybet ve ²⁴şalābet ve mehābetinden yüzine bakılmaz ‘aynı ile tarz ve tavrı ve cünbişi daḥı Būrzū’ya beñzer ve baş ser-ķaplan yirinde bir pīr-i ²⁵kūhen maķāl oturmuş öñinde yidi toplu bir şalık tutar ve şol ķolda bir vecīh pehlūvān oturur. Adına Süheyl-i Derbendī [463b] dirler imiş. Elmās ceng-cū ve İsfendiyār Rūmī ve Tūr Teberkeş.

Hāşılı Cihān-gīr’uñ cümle pehlūvānların ism ve resmi ile ²nişānlayup haber aldı ve ‘ayyār başı maķāmında Tīz-rū ‘ayyārı gördi. Bir rind ‘ayyārdur. Oradan tabān aldı. Az zamānda gelüp ³leşkere dāḥil ve Būrzū’ya bulışup gördüğü üzre Cihān-gīr’i vaşf eyledi. Būrzī: “Hoş imdi o da bir şey degüldür, anuñ da ⁴ipligi tīz pazara çıkar.” diyüp bir miķdār ğurūr gösterdi. Ol gice menzilden seherī ķalkup yine bir ķā’ide tertīb üzre yollarına ⁵revāne oldılar. Ammā aġar ‘asker çok gidemezler. Dört sā’at kadar gidüp ķondılar. Der-bende iki sā’at miķdārı yir ķaldı. ⁶Ol gice anda ārām idüp Būrzī, Ferhād’a ve Elmās’a tenbīh eyledi: “Siz muķaddem yürüyüp yüz biñ er-ile der-bende uğrañ, ⁷geçe-bilürseñüz geķüp öte cānibe konuñ. Eger yol virmeyüp geķemezseñüz der-bendüñ berü cānibinde konuñ.” didi.

Şabāḥ olduķda ⁸Ferhād ve Elmās yüz biñ er-ile ķalkup der-bende toġrı ‘azm eyledi. Daḥı ķafālarınca Mūnķāl-i zerrīn-kemer ķalkdı. Tertīb üzre ⁹asker ķalkup revāne oldılar. Ammā Ferhād ve Elmās öteden der-bende geldi. Meger Tīz-rū ‘ayyār tebdīl gelüp leşker-i Būrzī’yi temāşā ¹⁰idüp gelüp Cihān-gīr’e haber virmiş-idi. Cihān-gīr daḥı ‘askerin aleste idüp kendü daḥı çīn-i pūlāda ġarķ olup pehlūvānları ¹¹ķafāsında der-bend aġzın alup durur. Birazdan Ķahramān-oġulları gelüp der-bende yürüdiler, gördiler kim Cihān-gīr der-bendin ¹²aġzın almış tūrur. Hemān ilerü gelüp Cihān-gīr’e ādem gönderdiler: “Der-bend aġzından bir cānibe tūr geķüp gidelüm. Eger yok dirseñ ¹³şoñra ‘arzuñı yıķaruz.” didiler. Cihān-gīr daḥı cevāb idüp eyitdi: “Yebāna söylemişler. Bundan anlara yol yokdur. Nireden giderlerse ¹⁴gitsünler.” didi. Gelen ādem dönüp bu cevābı söyledükde hemān Ferhād at sürüp der-bend aġzına geldi ve Cihān-gīr’i dā’vet ¹⁵eyledi. Cihān-gīr öñin alup cenge durdılar. Cihān-gīr, Ferhād’uñ ḥamlelerin āsān-ı vech üzre men’ idüp ‘āķibet bir đarb-ı ¹⁶şedīd urup yıķdı. Tīz-rū ‘ayyār üzerine düşüp bende çekdi ve getürüp ‘alem dibine gitdi. Ķarındaşı Elmās bu ḥālī ¹⁷görüp at depdi. Cihān-gīr’e: “İy nā-bekār sen misin benüm birāderüm bende çeken?” diyüp ġayret ile Cihān-gīr’e bir nīze ḥavāle eyledi. ¹⁸Cihān-gīr anuñ da nīzesin men’ eyledi. Elmās ġürz-ile geldi. Cihān-gīr ġürzin de men’ idüp biraz ġürz çengi eylediler.

Ammā girüden ¹⁹Münkāl de gelüp irişdi. Cihān-gīr gördi, ‘askerüñ girüsi geldi. Hemān Elmās’a daḥı bir ḍard-ı şedīd urup yıḳdı. Tīz-rū ²⁰‘ayyār bend idüp ‘alem sāyesine alup ḡitdi. Cihān-gīr meydānda ḳaldı. Münkāl bu ḥālī görüp ‘āḳıl pehlüvān idi. Hemān emr ²¹eyledi. ‘Asker ol araya ḳonup serā-perde-yi Ḥüsrev Şīr’i ḳurdılar. Gelen ḳondı. Tā kim Bürzī gelüp gördi. ‘Asker ḳonmışlar. Su’āl ²²eyledi: “Cihān-gīr Ferhād’ı ve Elmās’ı yıḳup bende çekdi.” didiler. Bürzī muḳayyed olmadı. Ammā Şaḡād’a eyitdi: “Var yā Şaḡād, gör; ²³Cihān-gīr, Ferhād’a ve Elmās’a ne mu‘āmele eyler? Eger bir yaramaz ḳaşd idüp ya‘nī bir öldürmek murād ider ise gelüp baña ḥaber eyle. ²⁴Varup dīvānın başup pehlüvānları ḥalāş ideyüm.” didi. Şaḡād da: “N’ola?” diyüp ṭabān aldı dīvān-ı Cihān-gīr’e girüp ²⁵bir kūşede ṭurdi.

Ammā ez-in cānib Cihān-gīr ibn-i Rüstem Ḳahramān-oğulların bende çeküp gördi kim ḡayrı meydānına kimse [464a] gelmeyüp ḳondılar. Cihān-gīr daḥı dönüp ḳondı. Bār-gāhına gelüp Ferhād’ı ve Elmās’ı ḳarşısına getürtdi. Bunlara ḥiṭāb ²idüp: “Nice görürsüz kendüñüzi?” didükde bunlar eyitdiler: “Nice görsek gerek. Şimdiki ḥālde elinde esīrüz. Zāhir sen de ³‘ālemüñ şāḥib-ḳırānı olan Rüstem’üñ oḡlısın. Bize ḡālib gelseñ ne var?” didiler. Cihān-gīr eyitdi: “Gelüñ imdi baña tābi‘ ⁴oluñ, size ri‘āyet ideyüm.” didi. Bunlar: “Ḥayır, biz ḳātil Zengī’den ḡayrıya ḥizmet eylemezüz.” didiler. Cihān-gīr: “Ḥoş imdi şimdi ⁵pehlüvānuñuz olan ḳātil Zengī belkim sizüñ daḥı ḳasāvetiñüzdedür.” diyüp bendlerin aldı. Birer ḥil‘at ve birer rahş virüp ⁶yolladı. Şaḡād ‘ayyār bunu görüp āferīn eyledi ve ṭaşra ḳıḳınca ol da ber-ā-ber ḳıḳup ordunuñ kenārında bunlara ⁷bulıḫdı ve ne içün geldüḡin naḳl eyledi. Andan sürüp Bürzū’ya geldiler. Cihān-gīr’i medḥ idüp olduḡı gibi naḳl ⁸eylediler. Bürzī Cihān-gīr’e taḥsīn ve āferīn eyledi.

Ol gice mūrūr idüp şabāḥı oldı. Bürzī dīvān idüp Cihān-gīr’e ⁹bir nāme yazdurup sağ ve şol dīvānı gözden geḳürüp Argun-ı gergedān-ı süvāra raşt gelüp işāret eyledi. ¹⁰Argun ayaḡa durup gelüp Bürzī öñinde temānna eyledi. Bürzī eyitdi: “Yā Argun, seni Cihān-gīr’e elḳi naşīb eyledüm. Var bu ¹¹nāmeyi vir; okıyup her ne cevāb virürse getür.” didi. Argun: “Be-ser [ü] çeşm.” diyüp nāmeyi alup ṭaşra ḳıḳdı ve gergedānına ¹²süvār olup ṭoḡrı Cihān-gīr ‘askerine geldi. Ammā ki görenler Cihān-gīr’e ḥaber eylediler, ḳātil Zengī’nüñ ṭarafından bir pehlüvān ¹³geliyor, diyü Cihān-gīr: “Gelsün.” diyüp Tīz-rū ‘ayyār, bār-gāḥ ḳapusında ḳarşuladı. Argun gelince öñine düşüp içeriye ¹⁴getürdiler. Argun-ı gergedān-ı süvār, dīvān-ı Cihān-gīr’i gözden geḳürüp sağ ve şol pehlüvānlarını daḥı gördi. Gelüp temennā ¹⁵eyledi. Cihān-gīr: “Ḥoş geldüñ pehlüvān.” diyüp Argun’a

‘izzet idüp işâret eyledi. Bir pülâd şandalî getürdiler. Argun ¹⁶geçüp karar eyledi. Şerbet virdiler, içdi. Andan nâmeyi çıkarup Cihân-gîr’e şundi. Cihân-gîr alup okıtdı. “Mefhûm ¹⁷bu ki elbetde gelüp baña tâbi’ olasin ve öñüme düşüp beni İrân’a götürösin. Yok diyüp muhâlefet iderseñ soñra ¹⁸arzıñı yıkaram ve yol alup geçörem. Bilmedüm işitmedüm dimeyesin.” dimiş.

Cihân-gîr nâmeyi Argun’a virüp: “Var ol aklı yok zengîye ¹⁹söyle, anuñ başıña şovuk geçmiş. Nâmesinüñ cevâbın yarın meydânda alsun benden.” didi ve Argun’a bir hil’at virüp ve bir ²⁰kise altun virdi. Argun da çıkup toğrı Bürzû’ya geldi. Cihân-gîr’üñ cevâbın virdi. Bürzî: “Hoş imdi günâhı boynıña.” ²¹diyüp ‘askerde ceng nidâ itdürdi. İki cânibden şabâha muntazır oldılar.

Çün-kim şabâh oldı. İki taraftan çeng-i harbîler ²²çalınup süvâr oldılar. ‘Alemler ve şaflar dizüp derün sipâh nażar-ber-meydân idüp: “Āyâ meydâna kim gire?” didüklerinde hemân Cihân-gîr ²³at depüp meydâna girdi. ‘Alem silâh-şörlük icrâsından soñra na’ra urup er taleb eyledi. Bürzî murâd eyledi kim kendi meydâna ²⁴gire. Yine fikr eyledi kim pehlüvânlar neyleyelüm, bize destür virmez yohsa bizler de haqqından gelürdük dimesünler, diyüp pehlüvanlara eyitdi: ²⁵“Her kim isterse Cihân-gîr’üñ meydânına girsün.” didi. Pehlüvânlar ol kadar izn alup birer birer Cihân-gîr’üñ meydânına çıkup **[464b]** mağlûb oldılar.

Ol gün Cihân-gîr aḥşam olunca kırk kadar pehlüvân başdı, bende çekdi. Aḥşam olduğda iki ²cânibden ṭabl-ı ārām çalınup dönüp ḳondılar. Cihân-gîr dönüp bār-gāhına geldükde ol gün esîr eyledükleri pehlüvânlaruñ ³bendlerin aldı ve birer hil’at virüp Bürzî’nüñ ṭarafına yolladı. Pehlüvânlar gelüp Cihân-gîr’i medḥ eylediler. Ol gice mürür ⁴idüp çün şabâh oldı. Yine iki taraftan süvâr olup meydân merkezine geldiler. Cihân-gîr meydâna girüp Bürzî ṭarafından ⁵giren pehlüvânı yıkup bende çekdi. Aḥşam olunca yine vāfir pehlüvân bende çekdi. Aḥşam olunca ṭarafından ṭabl-ı ārām ⁶çalınup dönüp ḳondılar. Cihân-gîr yine bende çekdüklerin şalı-virdiler.

Hulâşa-i kelâm, Cihân-gîr yidi günde Bürzî’nüñ ⁷cümle pehlüvânına ğalebe idüp faḳaṭ ‘Anḳâ-yı çehâr-dest ile Nevâdir Şâh ḳaldı. Bir de kendi ḳaldı. “Yarın çeng olmayup ⁸āsâyiş olinsun.” diyüp Bürzî leşkere tenbîh eyledi. Tîz-rû ‘ayyâr ḥaber-dâr olup varup Cihân-gîr’e bildürdi. Cihân-gîr ⁹daḥı muḳayyed olmadı.

Ol gice geçüp şabāh oldu. Ceng yok, herkes kendi zevkünde Tîz-rû kendü kendüsine fikr idüp ¹⁰eyitdi: “Varayum şol kâtilûn ‘ayyârı olan Şağād’ı bir tarîk ile şayd idüp bir reng ideyüm. Ol dahı bilsün kim cihānda ¹¹naşıl ‘ayyârlar var imiş.” diyüp tebdîl-i şüret tağyîr-i cāme eyledi. Kendüyi bir abdāl şekline koyup leşker-i Bûrzî’ya geldi. ¹²Gezerek Bûrzî’nün bār-gāhına irdi, gördi Bûrzî şikāra gitmege hâzırlanur; seyr eyledi. Tamām Bûrzî, gurāba süvār olup ¹³Şağād’ı dahı yanına aldı. Yaluñuz ‘azm-i şikār eyledi. Tîz-rû ‘ayyār dahı ardına düşdi. Bûrzî leşkerden çıkup biraz gitdi, ¹⁴bir āhū şayd eyledi. Bir dahı şayd eyledi ve bir laţîf yire gelüp indi. Ğurābı öte şaldı. Şağād āhūları üzüp kebāb ¹⁵eylese gerek. Hikmet-i Hudā tuz almağa unıtmışlar idi. Şağād: “Varayum fi’l-hāl tuz alup getüreyüm.” diyüp orduya gitdi.

Ammā ¹⁶Tîz-rû yol üzerinde durup dervîş-şüret elinde bir deste dārûlî gül, “Eyü Allāh!” diyüp “Şağād’a ‘aşîk Ğorāsān ¹⁷erenlerinin armağanıdır.” diyüp Şağād’a şundi. Şağād ‘acele ile giderdi, hâtırına bir nesne gelmedi. Güli alup Tîz-rûh ¹⁸bir kalıb altun virdi ve koğılayup “Ben bunı kâtil Zengî’ye vireyüm.” diyü yilerek orduya doğru gitdi. Ammā dārû da kattāl ¹⁹idi ve irüp Şağād: “Bire bu ne hāldür?” diyesiye kalmadı yıkıldı. Tîz-rû kaparak Şağād’ı dārûdan geçürüp bende çekdi ve “[...]” ²⁰[...] koyup dahı kendi şüretine kodı ve kendi Şağād şüretine girüp toğrı Şağād’uñ bār-gāhına vardı. Hālîflerinden ²¹Çestüñ ‘ayyāra, Şağād’ı virüp “Bu Cihān-gîr’uñ ‘ayyârı Tîz-rû’dur, bunı şakla.” diyüp bıraktı ve biraz tuz alup döndi, ²²Bûrzî’nün olduğı yire geldi. Āhūları tuzaldı ve şişe şancup kebāb eyledi ve getürüp Bûrzî’nün öñine kodı. ²³Bûrzî yaluñuz oturup kebābdan yidi ve bir surāhî bāde var idi, anı içdi gördi kim Şağād gelmedi. Bûrzî: “Bire nā-bekār ‘ayyār ²⁴niçün gidüp gelmedi. Yohsa bir każāya mı düş oldu?” diyüp cānı şıkıldı, ‘ākîbet ğazaba gelüp kalkup orduya geldi. ²⁵Serā-perde-yi Ğüsrev Şîr’e inüp Şağād’ı aratdı: “Gelüp tuz alup gitdi.” diyü cevāb virdiler. Ammā Şağād’uñ dārûsı def [465a] olup gözin açdı ne gördi bend içinde.

Ammā çadırında düşündi: “Be cānum ben tuz almağa gelürken bir dervîşe ²raşt geldüm. Baña bir deste gül virdi. Ğayrı ötesin bilmem. İşte baña her ne oldu ise ol dervîşden oldu.” diyüp ³ün eyledi. ‘Ayyār gelüp “Nedür bire nā-bekārlar ne yebāna söylersinüz?” didi. Eyitdiler: “Bire nā-bekār ne istersin?” didiler. Şağād da eyitdi: “Ben ⁴efendünüz Şağād degül miyem?” diyüp söyledükde ‘ayyârlar kākaha ile gülüp “Var yûri nā-bekār ‘ayyār senüñ ‘aqluñda hiffet var. Ancağ güyā ⁵zarāfet-ile elümüzden hālāş olsañ gerek. Senüñ Şağād nereñe beñzer kim Şağād’um diyesin. Meger kişi kendi

şüretin âyîneye nazar ⁶eylemedükçe fark eylemez imiş. Sen Cihân-gîr'ün 'ayyârı Tîz-rû 'ayyâr didükleri nâ-bekârsın." didiler ve Şağād'uñ eline bir âyîne virdiler. ⁷Şağād dahı kendüye bakdı, Tîz-rû 'ayyâr kıyâfetinde: "Hây, kıltaban 'ayyâr!" diyüp güldi ve 'ayyârlara "Varuñ baña Cüstüñ 'ayyârı ve Nesîm ⁸'ayyârı ve Çâlāk 'ayyârı çağıruñ." diyüp hâlîfelerin çağırttı ve kendin bildürüp: "Ben Şağād'um işte ahvâl şöyle oldu." ⁹diyüp aşlı ile naql eyledi. Dahı bildiler kim dürüst, efendileri Şağād'dur, şalı-virdiler.

Şağād kendi şüretine girüp 'ayyârlara ¹⁰tenbîh eyledi, "Şaķınıñ bu sırrı kimseye söylemeñ." diyüp ve kâlkup Bûrzî dîvânına gitdi. Bûrzî Şağād'ı görünce gâzab bile ¹¹"Bire nâ-bekâr 'ayyârsın bu gün nereye alduñ yürüyü-virdüñ, beni şikârda yalunuz niçün bıraktıduñ?" didi. Şağād gördi kim Bûrzî darılmış. ¹²İktizâ eyledi kim toğrısın söylemek, gülüp eyitdi: "İy pehlüvân baña ne ahvâl şol yüzden oldu, nâ-bekâr 'ayyâr beni dervîş-şüret ¹³aldadup reng eyledi." didi. Bûrzî gülüp: "Yâ Şağād ha şöyle sen de bir huşûma raşt gele. İşte İrân, Tûrân fedâîleri ¹⁴böyledür. Şimden girü gâfil olma." didi. Şağād: "Hoş imdi ben de intikâmum kômam. Lâ-büd bir fırsatın buldukda ben de aña bir reng eylemem ¹⁵vardur." didi. Bûrzî: "Yok, yok yâ Şağād, şaķın pehlüvânınıñ 'ırzına şân getürecek mertebe kâşd eyleme. Şoñra saña incinürem." ¹⁶didi.

İrtesi gün çeng içün hâzır oldılar. Ol gice iki cānibden tedārüklerin görüp şabāha müterakķıb oldılar. Çün-kim ¹⁷şabāh oldu, iki leşkerden çeng-i harbîler dögölüp meydān açıldı. Cihân-gîr ibn-i Rüstem meydāna girüp na'ra urdı: "Yâ kâtil Zengî ¹⁸meydānuma sen gel bir alay derd-mendi gönderüp beyhüde niçün 'ırzların pây-māl itdürürsin? Bu 'askerde murād sensin." ¹⁹didükde Bûrzî sağ ve şol iki yanında tûran dil-āverlere bakup: "İy begler Cihân-gîr beni taleb eyler, nevbet benümdür." diyüp gurāb-ı bahrîyi ²⁰sürüp Nevādir Şāh ile 'Anķa meydāna girmek murād eylediler. Ammā Bûrzî rızā virmedi. Kendi girüp Cihân-gîr'e ber-ā-ber oldu ²¹ve ādāb-ile 'aşķ eyledi. Cihân-gîr dahı Bûrzî'nüñ ādāb üzre 'aşķın alup ser-ā-pā Bûrzü'ya nazar eyledi. Egerçi kâtrān tulumına ²²beñzer bir zîşt-rû zengîdür. Ammā atı pāk, ālātı pāk, mehābet ve şalābet şāhibi dil-āverdür, gāyet begendi ve tahsîn eyledi ²³ve gönünden "Yâ-Rabb İrân ser-verlerin bu zengîden sen hıfz eyle." diyü du'ā eyledi.

Bûrzî dönüp eyitdi: "Yâ Cihân-gîr niçün bize ²⁴yol vermeyüp böyle önümüze sedd-i rāh olduñ? Ben senden memleket istemedüm ve zahîre istemedük ve senüñ diyārına aşlā zararumuz ²⁵olmazdı, geçer giderdük. Ha yolumuz böyle vāķı'a oldu. El-

hamdü li'llāh ikimüz daḥı ehl-i İslām'dan; 'izz [ü] imān ehlinde yād olmaz, dirler [465b] böyle ser-keşlik eylemek saña münāsib degül idi." didi. Cihān-gīr: "Yā k̄atil Zengī benüm oralar ḥācetüm degüldür. Mümkün olsa ben ²senüñ 'askerini bir yıl zāḥīreye ğark iderdüm, gücüme gelmezdi. Ancak daḥı işidenler bak Cihān-gīr, k̄atil Zengī'den k̄or̄k̄up yol ³virmiş, dirler. Ben ise bu nāmı k̄abül eylemem. Bir de bu kim yarın pederüm ibn-i Rüstem bunu duyup, Cihān-gīr ne muḥanneş oğlanmış, benüm üzerime gelen ⁴ḥaşma k̄arşu ṭurup ölince çalışup yol virmege sā'ī idecek iken ašlā muḳayyed olmamış, pek k̄aba imiş, diyüp nāmum muḥanneşlik ⁵İrān pehlüvānları arasında yād olmağa sebeb olur. Ben māni' degülem ver bundan daḥı dönüp ğayrı yoldan her ne ṭarafa giderseñ ⁶git illā bu der-bendden geçürmem. Meger kim baña ğalebe idüp başum kesesin, böyle geçersin. Yoḥsa mā-dām ki şağum saña bu der-bendden ⁷yol yokdur." didi.

Bürzī: "Çün-kim öyledür imdi ḥamle eyle, görelüm nice olur. Ben de yā senden yol alup geçerem ve yāḥud helāk ⁸olup devlet ü dārātum sen zābṭ eylersin." didi. Cihān-gīr: "Yā k̄atil Zengī ḥamleyi sen eyle ben ibtidā' ḥamle eylemem. Zīrā bir bu kim ⁹ḥāliyā şāḥib-k̄irān-zāde ve nesl-i K̄ahramān ikinci bu kim sen yol aluram diyü da'vācısın ḥamle saña düşer. Eger murāduñ yol ¹⁰almaḳ ise hemān ṭurma ḥamle eyle." diyüp bunlardur vāfir ḥamle nizā'ına düşdiler, birisi mülzim olmayup 'āk̄ibet ¹¹iki cānibden pehlüvānlar gelüp bunları ber-ā-ber ḥamleye rızālaşdurdılar. Hemān ikisi ber-ā-ber ellerine nīzelerin alup (minyatür) ¹²birbirlerine birer nīze urdılar. İkisiniñ daḥı kolları bükilüp ber-ā-ber virdükleri siperler göğüslerine k̄apandı. Ne ḥāl ise ¹³koltuḳ altlarından yol gösterüp biri bir ṭarafa biri bir ṭarafa gitdi. Ammā ikisiniñ vücdları darb-ı nīzeden ra'ş-e-nāk [466a] oldı.

Şol kadar var kim Bürzī'nüñ ālātı süleymānī ammā Cihān-gīr'üñ degül ve Bürzī otuz yıla yaḳındur her gün ceng ²idüp [...] kemālinde Cihān-gīr Bürzī'den bir nīze yidi kim daḥı müddet-i 'ömrinde bu nīzeyi kimseden yimiş degül idi. Bildi kim k̄atil ³Zengī ne mertebede dil-āver imiş, göñlinden eyitdi: "İftāḥ 'aynek yā Cihān-gīr olmaya ki k̄atil Zengī 'ırzuñı yıḳıp bed-nām olasın. ⁴Ĝayret ile bu zengī sā'ire k̄ıyās olmaz deyyān koca Rüstem ve İrān pehlüvānları size bir ḥaşm-ı kavī varıyor kim her biriñüze ⁵miḳdārın bildürüp [...] ." didi. Bürzī daḥı bir nīze Cihān-gīr'den yidi kim seyāḥatde bu nīzeyi kimseden ⁶yimemiş-idi. Rüstem'den ve Ferāmurz'dan yidüğü nīzelerüñ çāšnisi damāğında lezzet virdi. Başın şalup: "Āferīn yā 'ammi taḥsīn ⁷seni eken ataya ve ṭoğuran anaya." diyüp taḥsīn eyledi. Bundan soñra māni' degüldür. Her k̄angısı ḥamle

eylerse hemān Cihān-gīr⁸ tarafından gürzüñ de peykerin çeküp deste-çübından zabt idüp ve rahşına meydān virüp: “Al imdi yā kātıl Zengī⁹ benden bu yādigārı.” diyüp irişdi, Būrzū’ya bir darb urdı. Būrzī, Cihān-gīr’üñ gürzin hevādan inerken gördi tağ¹⁰ gibi üzerine iner. Tiziyye Būrzī dahı Hüsrev Şīr gürzin ber-ā-ber virdi.

Beyt:

Toķındı gürz gürze kopdı tırāķa

¹¹Üni irdi Hōrāsān ve ‘Irāk’a

Hāşılı gürz gürze indükde taķ tırāķa tımıturak āfāk’ül-taķ olup Būrzū’nuñ¹² kolları bükildi, baş kaçurup arķaya alduķda arķasında olan siper āyīneleri çarķa girdi. Būrzī lenger virince¹³ ğurāb-ı baħrīnūñ öñ ayakları ilerü ve kıç ayakları girü, şikemi tahte’ş-serāya dōşendi. Cihān-gīr gürzin zabt idüp¹⁴ geçüp ser-meydāna vardı. Būrzī miyānın raşt idüp vücūdın yokladı, gerçi bir yirinde haķā olmamış ammā¹⁵ vücūdı tamar be tamar haber-dār olmuş kendüye eyitdi: “Yā Būrzī gözün aç kim Cihān-gīr çok yakındır, bu kadar seyāhat¹⁶ idüp tekmīl-i ‘arz eyleyecek zamān olmaya ki ‘arzuñı dahı pāy-māl itdürüp hā’ib ü hāsir qalasın.” diyüp¹⁷ kendü kendüsine ğayret virdi.

Andan gürz-i Hüsrev Şīri kapup irişdi. Cihān-gīr’e bir darb urdı, Cihān-gīr¹⁸ gürz ber-ā-ber virüp arķaya alduķda arķasında olan siper oluķ oluķ olup başı at başına ber-ā-ber oldu ve mest¹⁹ olup vücūdından dāne dāne ‘arak hāşıl oldu. Ne hāl ise gerçi men’e eyledi. Māderinden emdügi sūd damağında²⁰ lezzet virdi. İşte bu minvāl üzre birbirlerinin vücūdların sendān-ı āhen-gīr mişāl dōgüp aħşam olunca bir yirlerine²¹ yitmişer ve seksener darb urdılar. Būrzī tūr idüp: “Yā Cihān-gīr bu gün senūñle bu kadar ceng eyledük. Ğālib ve mağlūb²² belli olmadı, var bu gice, yi kebābı iç şarābı taķviyet-i beden hāşıl eyle de yarın yine görışelüm.” diyüp döndiler.

Ol²³ gice birbirlerin medħ idüp irtesi şabāħ oldu. Yine iki leşker binüp Būrzī ile Cihān-gīr meydāna girdi. Aħşam²⁴ olunca ceng idüp döndiler. Şabāħ yine bindiler el-‘uhdetü ‘ale’r-rāwī yidi gün, ceng eylediler. Ğālib ve mağlūb²⁵ bilinmedi. “Yarın çeng olmayup şikāra gidilsün.” diyüp ‘askere iki taraftan tenbīh oldu.

Çün-kim ol gice geçüp [466b] şabāħ Būrzī cümle begler ile şikāra gitdi. Cihān-gīr ise bir yire gitmez. Bir hāl ile der-bendi geçerler diyü Şağād kendü² kendüsine fīkr idüp: “Bir gün ortalıķ hālī iken varayum şol nā-bekār Tīz-rū ‘ayyārı [...] şayd idüp direng ide-³ bildüm.” diyüp Būrzī’yi şavdı. Kendi tebdīl-i şūret Cihān-gīr ‘askerine vardı. Tīz-rū ‘ayyārı araşdurmağa başladı. ⁴Meger Tīz-rū dahı Cihān-gīr’üñ yanında idi. Cānı şıkılup, biraz çıkup def’-i sevdā iderem bāri bu gün ceng yokdur, diyü⁵ gezerek leşkerden taşra

çıktı. Şağād bunı görüp kafāsına düşüp Tîz-rû ‘ayyār dahı diraht sāyesine gelüp ⁶oturdu. Dört cânibden temāşāya başladı. Baķup dururken bir miķdār gözlerin hāb aldı. Şağād ol maħall-i firşat ⁷bulup bunuñ üzerine kemend ‘ayyārı atup girift eyledi. Tîz-rû belinleyüp hāl nidügin bildi. Çabalayup feryād ideyüm ⁸şandı. Şağād ağzına tûb ‘ayyārı virüp burnına zār u zūr dārüyı kattāl tıutup dārüdan geçürdi. [...] ⁹koyup şalla şırt eyledi ve tabān kıaldurup toğrı kendi çadırına getürdi andan pāk bir küçük hazîne şandugı ¹⁰bulup Tîz-rû ‘ayyārı şımşıkı içine yirleşdürdi ve kapağın kapayup mühürledi ve şırtına urdı. Toğrı Cihān-gır’uñ ¹¹bār-gāhına vardı.

Cihān-gır dahı yaluñuz oturur idi. Varup Şağād temennā idüp ve şandugı önine koyup eyitdi: ¹²“İy dil-āver-i ‘ālem efendüm, kätıl Zengī selām eyledi. Şol şandugı dahı size hediye irsāl eyledi. Aşlı bu kim şikārda ¹³bir define bulup biş on şanduk çıktı. Birin size gönderdi.” didi. Cihān-gır dahı ne disün: “Hoş imdi kıalduruñ ¹⁴hazîne bār-gāhına.” diyüp şandugı kıaldurdılar. Şağād’a dahı bir kise altun virdi: “Bizden kätıl Zengī’ye selām eyle ¹⁵‘ayyār.” didi. Şağād, n’ola, diyüp döndi, o da gelmedi. Cihān-gır: “Āferīn, zengīye insānıyyetlü imiş.” diyüp kendü ‘āleminde oldı.

¹⁶Ammā birazdan Tîz-rû ‘ayyāruñ ‘aklı başına gelüp kendüyı bir zıyyık ve karañuluk yirde gördi. Şımşıkı olmış kımıldanmağa yir ¹⁷yok: “Ġalıbā yā dolab yā yük altı veyā şanduk ola, şifā kendüyı şayd eyledügin bilür besbelli, beni böyle bir yirde habs ¹⁸eylemiş. Ammā bura neredür?” didi ve kulaķ urup ba‘zı şadā da gelür ammā dahı ırakdan gelür Tîz-rû ‘ayyāruñ cânı şıkılıp ¹⁹şandukda çağırmağa başladı: “Nā-bekār kıaltaban ‘ayyār! Beni habs eyledükde seni böyle ben tar yirde mi habs eyledüm? Yine seni ²⁰kendi çadırında habs eyledüm.” diyü söylenür, bekciler anı gördiler kim añsuzın hazîne şandukları arasında bir şadā ²¹ve bir feryād belürdi. Bunlar şaşup: “Bu ne hāldür?” diyü hazne-dār ağaya haber eylediler. Hazîne-dār ağa gelüp diñledi. Ol gün ²²gelen şandukdan gelür: “Bunda bir sır var ancak.” diyüp hazîne-dār mührin bozmağa korkdı. Zirā kendi mühri altına girmemişdür. ²³Varup Cihān-gır’e haber eyledi. Cihān-gır ta‘accüb idüp: “Varuñ ol şandugı buraya getürüñ göreyüm içinde ne vardır?” didi. ²⁴Varup şandugı alup Cihān-gır’uñ önine getürdiler.

Cihān-gır mührin bozup şandugin kapağın açup ne gördiler, ²⁵Tîz-rû ‘ayyār çaldur çaldur baķup tıurur. Harīf gülmege başladı, Cihān-gır şandugı “Bire nā-bekār ne gülersin, söyle nedür?” didi. [467a] Ammā harīf gülmekden söyleyemez. Biri dahı gelüp baķup gülmege başladı. Cihān-gır: “Şandugı baş aşāğa idüñ.” ²didi. Gelüp şandugı başın aşāğa devürdiler. Ammā Tîz-rû ‘ayyār bir mertebe şıkışmışdı kim çıkacak hāli yok zūr ³idüp hele güç-ile çıktı ve dönüp gitdi.

Cihān-gır dahı gördi; Şağād, Tîz-rû ‘ayyārı hediye getürmiş. Bundan ⁴bir miķdār ğazaba geldi: “Bizi kätıl Zengī böyle musahķhar mı aldı ne dimekdür?” diyü soñra yine

fıkr eyledi: “Belki kâtil Zengî’nün ⁵haberi olmaya muṭlak kabâḥat Şağād’uñ ola, hele Tîz-rû’dan aşlın haber alayum.” diyüp “Varuñ baña Tîz-rû’yı çağıruñ ⁶gelsün.” didi. Bevvâblar segirdüp ardınca çadırında buldular ve alup geldiler. Cihân-gîr daḥı Tîz-rû veh eyitdi: “Toğrı söyle ⁷yâ ‘ayyār, bunuñ aşlı nice oldı?” didi. Tîz-rû daḥı aşlı ile naḳl eyledi: “Kâtil Zengî’nün haberi yokdur.” didi. Cihân-gîr daḥı aşlın ⁸bilüp ğazabı sākin oldı. Evveli kabâḥat yine Tîz-rû’nuñdur, añlayup muḳayyed olmadı ve biraz Tîz-rûh ta’zîr eyledi: “Ne istersin ⁹bilmedüğüñ kimseden işte baḳ saña ne eyledi. Şaḳın, bir daḥı ulaşma soñra seni incidürem.” didi ve şabâḥa ceng sipâriş ¹⁰eyledi.

Bu yañadan Bûrzî şikâr idüp aḥşâma qarîb yine serâ-perde-yi Hüsrev Şîr geldi, yarın ceng nidâ itdürüp ¹¹iki cānibden şabâḥa muntazır oldılar. Çün-kim şabâḥ oldı iki taraftan yirlerinden tûrup çeng-i ḥarbîler çalınup atlar yine ¹²süvâr olup ‘alem-i sancaḳ şukḳaların küşād idüp ‘azm-i meydān eylediler. Alaylar ve şaflar düzildi, meydāndur açıldı. Herkes ¹³mejdāna nāzır olup tûrdılar. Cihân-gîr ile Bûrzî de mejdāna girüp başladılar aḥşama dek çenge. Çün-kim aḥşam oldı ¹⁴döndiler; şabâḥ yine bindiler.

Hulāşa-i kelām bir hafta ceng ve bir gün āsāyiş iderek bu kâ’ide üzre tamām kırk gün ceng ¹⁵eylediler. Kırkıncı gün ḍuhā vaḳti Cihân-gîr ğayrete gelüp Bûrzü’ya bir ḍarb-ı şedîd öyle urdı kim Bûrzî’nün başı ğurāb-ı baḥrîye ¹⁶düşüp mest oldı ve ğurāb-ı baḥrî’nün pâyaları topuḳlarına varınca yire batdı. Bûrzî’nün otağasınun ucı zemîne ¹⁷indı. Cihân-gîr ğürzin zabṭ idüp gitdi. Şağād toza girüp Bûrzî’nün yüzine gelüp şaçdı. ‘Aḳlı başına gelüp ¹⁸ğurāba daḥı mahmûz urdı. Ğurāb dört pâyın bir yire getürüp bir kerre atladı, ayakların zemînden alup lenger virdi ve ḳan ¹⁹ḳaşandı. Bûrzî bunı görüp iḳtizā eyledi: “Biz daḥı Cihân-gîr’e bir ğüş-māl vireyüz.” diyüp ğürz-i Hüsrev Şîr’i on ikinci ²⁰baḥşından ḳavrayup başınun üzerinden devr itdürerek irişdi. Cihân-gîr’e bir ḍarb-ı şedîd ḥavāle eyledi. Cihân-gîr de ²¹bu ḍarbı sâ’ire ğürzlere ḳıyās idüp ğürz ber-ā-ber virdükde Cihân-gîr’ün ḳolları bükilüp gördi iki ğürz bir olup başına ²²iner. Cān ḥavli-le tîz başın ḳaçurup arḳaya aldı. Arḳasında olan siper oluḳ oluḳ olup başı bindügi gergedān başına ²³ber-ā-ber oldı ve lenger virince ḍarb-ı ğürzüñ şiddetinden ve Cihân-gîr’ün lengerinden gergedānuñ beli tākāt getürmeyüp şikest oldı. ²⁴Zemîne yıḳılacaḳ maḥal Cihân-gîr kendin dirüp pür-tāb eyledi ve getürüp kendin zemîne itdi. Bûrzî ğürzin zabṭ ²⁵idüp raḥş ḳuvveti-le geḳüp gitdi. Öteden döndükde Cihân-gîr daḥı: “Sen misin beni raḥşumdan zemîne indüren?” diyüp **[467b]** yûriyüp ğurāba ḳaşd eyledi. Bûrzî murādın bilüp ol daḥı zemîne atladı. Cihân-gîr muştın döküp irişdi, ²Bûrzü’ya bir muşt urdı. Bûrzî el āyâların ber-ā-ber virdi. Ellerinden ḳoyup sînesine ṭoḳındukda Bûrzî bir iki ³adım girü gidüp kendin zabṭ eyledi ve Bûrzî daḥı muştın dögüp irişdi Cihân-gîr’e ol daḥı keff-i destin ber-ā-ber ⁴virüp sînesine irdükde üç dört adım girüye gidüp kendin zabṭ eyledi.

Gayrı bunlar muşt muşt, yağa yağaya, ⁵ sille silleye ol kadar biribirin sürdiler kim ayakları altında zemîn güyâ sürülmüş tarlaya döndi. ‘Āķibet Būrzī Cihān-gīr’e ⁶zūr idüp: “Yā Cihān-gīr böyle olmaz, gel imdi düvālūmden tut eger ayağum zemīnden kaldura-bilürseñ mağlūb kim nice diler ⁷iseñ öyle eyle.” didi. Cihān-gīr gelüp Būrzī’nūñ düvāline yapışdı, zūr-ı evvelde ökçelerin zemīnden ayırdı. Būrzī ⁸lenger virüp Cihān-gīr’ūñ kolları büküldi. Būrzī pāyların zemīne başdı. Cihān-gīr ikinci hāmleyi öyle zūr eyledi kim ⁹Būrzī’yi tāraklığa bindürdi. Būrzī yine zūr idüp pāyların zemīne başdı. Cihān-gīr üçinci zūrda Būrzī’yi ¹⁰tırnağ üzerine dikdi. Şağād’ūñ ‘aklı gidüp: “Nā-bekār ‘Arab göge mi gidersin!” diyü çağırınca Būrzī gayret ile öyle ¹¹lenger virdi kim hāh nā hāh Cihān-gīr’ūñ kolları bükilüp Būrzī pāyların dürüst zemīne başdı. Cihān-gīr kapup ¹²Būrzī’nūñ düvālın şalı-virdi, biraz teneffūs eyledükden şoñra Būrzī Cihān-gīr’e eyitdi: “Yā Cihān-gīr hāķķıñā rāzī mısın, ¹³ben de senūñ düvāline yapışayum mı?” didi.

Cihān-gīr dahı düvālın teslīm eyledi. Būrzī Cihān-gīr’ūñ düvāline el tākup zūr ¹⁴evvelde tāraklığa dik kaldurdi. Cihān-gīr lenger ura, gördi olmadı Būrzī’nūñ kolları büküp pāyların zemīne başamadı. ¹⁵Būrzī ikinci zūrda nice silkti ise Cihān-gīr’i tırnağ üzre dikdi. Cihān-gīr dahı lenger virdi ammā Būrzī fırsat ¹⁶virmeyüp üçinci zūrı öyle eyledi kim Cihān-gīr’i iki qarış kadar zemīnden kaldurup ayırdı. Cihān-gīr bu hāli ¹⁷görince gayret pehlūvānı müstevlī olup öyle zūr eyledi kim Būrzī’nūñ kolları bükülmeyüp ikisinūñ zūrından düvāl-i ¹⁸Cihān-gīr tākāt getürmeyüp kütür kütür bir kaç katı kırılup düvāl gevşedi. Cihān-gīr pāyların zemīne başdı hemān ¹⁹miyānından hançeri ser-tūzin keşide kılıp ‘uryān eyledi: “Hāy, nā-bekār rū-siyāh zengī sen misin beni yirden ayırup ‘ırzumu ²⁰pāy-māl iden? Yā seni sağ mı koram?” diyüp hançeri Būrzī’ya havāle idince Būrzī tiziyye bunuñ düvālın şalı-virüp hançeri ²¹tutan bileğine şarıldı ve zābt eyledi. Cihān-gīr: “Şalı-virelüm nā-bekār zengī, bāri kendūmi helāk ideyüm.” diyüp bu keşākeşde.

²²Ammā öteden Būrzī pehlūvānları irişüp ikisinūñ arasında girdiler. Cihān-gīr’e tesellī virüp: “Öyle olur ser-ver ²³ha, bu dil-āverūñ [...] ziyāde olduğından bir miķdār ğalebe göstermiş, bir def’a da sen de aña ğālib gelürsin.” diyüp ²⁴Cihān-gīr’i Būrzī’den ayırdılar. Būrzī Cihān-gīr’ūñ pehlūvānlarına: “Aluñ götürūñ çadıra pend ü naşīhat idūñ.” didi. Pehlūvānlar ²⁵alup Cihān-gīr’i döndiler bu maḥale dek Būrzī: “Sendān-ı merdüm-horin gergedānın öninceye dek çekdür.” didi. Ol gergedānı [468a] Cihān-gīr’e çeki-virdi. Cihān-gīr ğazabından bakmadı, böyle süvār olup gitdi. Būrzī de dönüp iki cānibden t̄abl-ı ²ārām çalınup dönüp kondılar.

Cihān-gīr bār-gāhına gelüp keyifsüz oturdu: “Şimden girü sağ olmakdan ölmek yegdür. Ancaķ ³der-bendden yine yol virmem, ölince ceng eylerem.” diyüp kendü kendūsine bu fikirde ammā bu tārafdān Būrzī dahı gelüp bār-gāhına ⁴indi. Üzerinden

ceng ālātın cümle çıkarup biraz yorgunluğu def⁵ için bāde nūş eyledi. Andan at kürük idüp⁵ atın hāzır eylediler.

Ya‘nī ol gün [...] süvār olup Şağād’ı rikābına alup ‘azm-i bār-gāh-ı Cihān-gīr eyledi. Leşkere irüp⁶ bār-gāha yakın varduğda görüp: “Kātil Zengī geliyor.” diyüp Cihān-gīr’e haber eyledi. Cihān-gīr: “Kātil niye gelür?” didi. Çün-kim⁷ misāfirdür ne disün, gelsün, didi. Būrzī tamām bār-gāh öñine geldükde Cihān-gīr karşı çıķup: “Hoş geldüñ şafa geldüñ.”⁸ didi ve içeri girdiler. Cihān-gīr pāy-ı taht şandalīsın teklīf idüp Būrzī geçüp karar eyledi, Cihān-gīr işāret eyledi.⁹ Bir mülūkī meclis getürüp Būrzī’nüñ öñine kodılar. Būrzī Cihān-gīr’i yanına alup biraz bāde içdiler.

Būrzī eşnā-yı şöhetde:¹⁰ “Gel yā Cihān-gīr benümle bile ol baña māni‘ olma, der-bendi giçelüm andan ber-ā-ber kalkup İrān’a gidelüm.” didi. Cihān-gīr eyitdi: “Olmaz¹¹ yā kātil Zengī beyhūde cevherüñ žāyi‘ eyleme, benden saña hayr yoğdur. Mā-dām şağum der-bendi dağı geçürmem. Meger beni katl idesin¹² dağı andan giçesin. Çün-kim misāfir geldüñ, murādın kadar yi ve iç andan var şağlıcağ ile git.” didi. Būrzī gördi bir vech-ile¹³ Cihān-gīr rām olmaz dönüp: “Yā Cihān-gīr saña bir sözüm vardur. İnde söyleyem andan şöñra nice bilürseñ öyle eyle ve lākin¹⁴ bār-gāhı halvet eyle, kimse olmasun.” didi. Cihān-gīr dağı halvet eyledi dönüp Būrzī eyitdi: “Yā ‘ammi elem çekme ben¹⁵ Būrzū’yam, murādum bu şūret ile dedem ve ‘ammilerüm ile ve sā’ir mübārizān ile imtiḥān olup ser-firāz olmağdur.” diyüp¹⁶ kendin bildürdi ve soyınup ketfinde olan ḥāl-i Keyūmers’i gösterdi. Cihān-gīr, Būrzī olduğın bilince şād olup¹⁷ öpüşüp kuçuşdılar andan Cihān-gīr emr eyledi, pehlüvānlar gelüp: “Ben kātil Zengī’ye gayrı bende oldum, ḥükm gālībūñdür,¹⁸ ne dirsiñüz?” didi. Cümle pehlüvānlar eyitdiler: “Ne disek gerek, biz saña tābi‘üz, sen kime olursañ ol.” didiler.

Cihān-gīr dağı¹⁹ ziyāfet ışmarlayup Būrzī’yi şalı-virmedi. Şağād ‘ayyārı gönderüp ordudan pehlüvānları da getürtdi. Cümle²⁰ ile sīne şāf olup ‘azīm ziyāfetler eyledi ve bütün leşker geçüp berü tarafa kondılar. Bir hafta kadar Būrzī oturağ²¹ idüp Cihān-gīr de tedārüklerin gördi ve leşker tekrār ḥisāb eylediler. Otuz bir kerre yüz biñ benī ādem ve biş kerre yüz biñ²² dīv ve perrī mecmū‘ otuz altı kerre yüz biñ ‘asker ve on altı pādişāh ve biş biñ altı yüz kırğ dört şāhib-i şandalī²³ dil-āver, ceng-āver, iki bār-gāh ve iki raḥş, sekiz ser-kağlan, otuz iki ser-ḥalka ve sekiz ‘ayyār başı, altı ecnās pādişāhı²⁴ Būrzū’ya defterin virdiler. Būrzī az zamānda bu kadar devleti viren Ḥudā’ya şükrler eyledi.

İr gün cümle işler tamām olup²⁵ der-bend öñinden kalkdılar, Tūrān üzerinden Şahrā-yı Kāse-rūd ve kaşd-ı Efrāsiyāb, diyüp gelmekde қо imdi Būrzī [468b] yir götürmez ‘asker ile gele-ṭursun.

Ammā rāwī-i šīrīn-zebān bu naql ü beyānı öyle eyler kim dāsītān evvelinde Kāvus-ı ²Kāmran Māzenderāne gidüp Sevdāve Bānū’yı aldığı eşnāda Gīlān-zemīn’de Siyeh Merd-i Gīlānī zühūr idüp Īrān’ı zabt ³eylemek sevdāsı ile yir getürmez ‘asker çeküp geldi. Rüstem irişüp Sāmpīl’i başdı. Kendüye ser-kaşlan eyledi ve Siyeh Merd-i ⁴Gīlānī’yi kaşl eyledi. Ammā ol maḥal Sīne-merd’ün karındaşları ve bir kaç oğulları kendü ile cengde bile idiler. Cümlesi kaşl ⁵olunup bir ferdi kalmamış idi. Ālā Gīlān-zemīn’de bir küçük kız kalmış-ıdı. Ol kızı Türkistān şāhlarından Behrüz ⁶Şāh nām bir ihtiyār pādīšāhuñ oğlu ve kızı olmazdı. Ol ḥaber alup getürtdi evlād ve dünyā ve āḥiret kızı idindi. Ḥattā bulūga ⁷irdükde bir kimseye ‘akd idüp ol kıızdan bir veled vücūda geldi. Ġāyet ḥüsn şāḥibi oğlan olup cemālī güneş gibi ziyā ⁸virürdi. Adın Ḥūrşīd Şāh kodılar ve dā’imā niḳāb ile gezerdi.

Bir gün aḳrān ve emşāl vezīr-zādelar ve beg-zādelar ile bāğda ⁹oturup şoḥbet eylerken Ḥūrşīd Şāh: “İşte pederüm Behrüz Şāh şöyle eyledi.” diyüp atup tutınca dōrt taraḑan: “Yā Ḥūrşīd ¹⁰Şāh, Behrüz Şāh senün neden pederündür. Pederün degüldür.” didükde ve “Senün aşl dedeñ Siyeh Merd-i Gīlānī idi. Gīlān-zemīn’e ¹¹ḥükm eylerdi, bir ulu şāh idi. Sāmpīl nām bir şāḥib-kīrānī var idi ve Tūrān’ı zabt eylemek sevdāsına düşüp on ¹²yidi kerre yüz biñ ‘asker ile kaşkıdı, Īrān’a gitdi. Īrān şāḥib-kīrānī olan Rüstem dedeñ Siyeh Merd’i öldürdi ve ¹³şāḥib-kīrānī olan Sām’ı başup kendüsine ser-kaşlan eyledi ve Gīlān-zemīn’i ol Sām’a arpalık virdi.” didiler.

Ḥūrşīd ¹⁴Şāh çün-kim bunı işitdi biraz fīkr idüp: “İmdi öyledür, ben varup Īrān’da Rüstem’den dedem Siyeh Merd-i Gīlānī’nün kaşn ¹⁵ṭaleb idüp aluram ve Gīlān-zemīn benüm dedem taḥtına heydür varup zabt eylerem.” didi. Bunlar: “Ḥoş güzel yā Ḥūrşīd Şāh. Gīlān-¹⁶zemīn senün biñ baş ḥaḳkuñdur ammā yaluñuz idemezsin. Rüstem bir ḥaşm-ı kaḑīye muḥtācdur. Bu yakında bir pādīšāh vardur. Adına ¹⁷Armün Şāh dirler. Ol Armün Şāh’uñ yanında bir ‘ayyār-ı ṭarrār-ı ḥançer-güzār vardur kim cihān sarāyında ḥālīyen aḳrānı bulınmaz. Nesl-i ¹⁸gerden-keşāndur. Yigirmi arış kaḑ çeker. Hem pehlüvān ve hem ‘ayyārdur. Başında balık kemügi gibi bir kemük vardur. Bir tişe kār eylemez. Anuñ çün ¹⁹adına Semek Mümtāz dirler ‘aynı ile Rüstem gibi bir beyābān-gīr arslan ser ṭüglıga ile ve nīze-i bār-keş ile Ebreş-i gül-endām ²⁰ile meydāna çıkup gerçekden Rüstem budur, kıyās iderler. İşte Semek öyle bir mümtāz cihān ‘ayyār ve pehlüvāndur. Eger ol Semek ²¹‘ayyārı taḥşīl idüp dost olup anuñla ber-ā-ber gide-bilürseñ biz de bilürüz kim bir iş göre-bilürsin.” didiler.

Pes Ḥūrşīd ²²Şāh ḡayrı buña da bel bağlayup oradan ṭoğrı Behrüz Şāh’uñ yanına vardı ve bu aḥvālī Behrüz Şāh’a bildürüp: “Elbetde ²³ben varup hem dedem Siyeh Merd’uñ kaşn ṭaleb iderem ve hem taḥtın ṭaleb eylerem ancak Armün Şāh’uñ yanında olan Semek ‘ayyārı ²⁴Armün Şāh’dan ricā idüp isteseñ Semek gelüp anuñla ber-ā-ber

gitseñ, bu işi huşul-pezir olurdu.” didükde Behrüz Şāh ²⁵dağı ma’kul görüp meger Armün Şāh ziyāde dostlaşurdu. Tiz mufaşşal nāme inşā’ idüp mühürledi.

Behrüz Şāh’uñ [469a] bir lālası var idi. ‘Āmir Pīr dirler, Behrüz Şāh nāmeyi lālası ‘Āmir Pīr’e virüp Armün Şāh’a irsāl eyledi. ²Bir gün ‘Āmir Pīr, Armün Şāh diyārına varup Armün Şāh dīvānına girdi. Armün Şāh’a buluşup nāmeyi Behrüz Şāh ³virdi. Armün Şāh nāmeyi açup okıdı. Ahvāle muṭṭali’ olduğda Semek ‘ayyārı dā’vet idüp nāmeyi gösterdi: ⁴“Ne dirsün, Īrān’a bile gider misin?” didi. Meger Semek ‘ayyārūñ çokdan derūnında cāy-gīr imiş. “Āh, bir kerre Īrān’a varup ⁵Ḳahramān-oğullarına ve Īrān ‘ayyārlarına nice şınuḳlar gösterüp nice rengler eylesem.” diyüp şimdi bu zuhūr eyledükde ⁶güyā Semek, birüsi-le bulup giderem, didi. Armün Şāh dağı izn virdi.

Semek’uñ on iki biñ şākirdi var-ıdı. ⁷Cümlesi ‘ayyārlığa ṭālib idi. Semek tedārük görüp on iki biñ ‘askerin aldı. Bir gün Armün Şāh’a vedā’ ⁸idüp ‘azm-i Behrüz Şāh eyledi. Bir gün bir yire gelüp ḳondı. Semek şikāra çıḳdı. Meger Hūrşid Şāh dağı şikāra ⁹çıḳmış-ıdı. Yüzinde niḳāb nā-gāh öñinden āhū pūr-tāb idüp Hūrşid Şāh bu āhūnuñ üzerine sürdi ve bir ¹⁰ḥadeng urdı ammā yufḳa yirine raşt gelüp yıkılmadı. Āhū ḥadegi de alup kaçdı. Hūrşid Şāh at sürüp ¹¹ardına düşdi. Öte yanında Semek ‘ayyār yakın gelmiş-idi. Āhūyı görüp bir teber dögdüsi urup yıḳdı ve aldı. ¹²Hūrşid Şāh dağı ol maḥal geldi ne gördi bir piyāde, āhūsın yıḳup almış, eyitdi: “Nā-bekār sen kim olasın kim ¹³benüm āhūmı yıḳup alasın.” diyü Semek ‘ayyāra ḥamle eyledi. Semek, Hūrşid Şāh’ı gördi. Bir niḳāb-dār añsuzın gelüp ¹⁴dağı kendüye bu mu‘āmeleyi eyledi. Hemān bunuñ ḥamlesin bir ṭarīḳ ile şavup Hūrşid Şāh’ı teber dögdüsi ile ¹⁵yıḳdı ve gögsine çıḳup dāll-ı ḥançer olup murād eyledi kim başın teninden cüdā eyleye.

Yüzinden niḳābın def’ idince Hūrşid ¹⁶Şāh’uñ cemālī gün gibi ṭulū’ eyleye-düşdi. Semek ‘ayyār gördi bu bir pençe-yi āfitāba beñzer. Hüsni-ile Yūsuf ḡānī ¹⁷ve ḥublıḳ burcınıñ Hūrşid-i dirahşānı, meger bī-çāre Semek ‘ayyār bir miḳdār ehl-i keyif olmaḡla maḥcūb dost idi. ¹⁸Gördüḡi sā‘at Hūrşid Şāh’a ḳapıldı. Bi-t-ṭab’ mā‘il olup el çekdi: “Bire cānum pāresi nev-civān nāzenīn, ¹⁹sen kimsin ḳulıña kendin bildür. Yoḡsa şimdi ḥançeri kendi sīneme urup helāk oluram. Şoñra günāhum ²⁰gerdānuñda ḳalur.” diyüp zükūret ḡulām-pāre ṭarzın ṭutdı. Hūrşid Şāh kendinüñ kim idüḡin bildürdi. ²¹Semek: “Hāy, sultānum ḥaṭā eyledüm, ‘afv ḳıl. Hüsnuñle küstāḡ nigāḡ itdüm ise.” diyüp sīnesinden ḳalkdı ve öñinde ²²temennā idüp kendin bildürdi. Hūrşid Şāh, dağı Semek’den ‘özr dileyüp görışdiler.

Andan şehre geldiler. Hūrşid ²³Şāh, Semek’i alup Behrüz Şāh dīvānına getürdi. Behrüz Şāh ayaḡa durup ta‘zīm eyledi, girüden on iki biñ ‘ayyār ²⁴askeri dağı gelüp ḳondılar. Behrüz Şāh nüzül-ı ni‘met ta‘ayyün eyledi ve ‘āmiri gönderince ḥükm

eyledüğü yirlere haberler ²⁵şalup ‘asker cem‘ine mübāşeret eyledi. Az zamānda yüz biñ ‘asker peydā eylediler.

Behrüz Şāh’uñ Şehrüz Şāh nām bir qarındaşı [469b] var idi. Aña dahı Behrüz Şāh haber gönderüp dā‘vet eyledi. Nāme, Şehrüz Şāh’a varduğda pehlüvānları Behzād ²dīler ve Gird-āb-ı gergedān-ı süvār ile yüz biñ ‘asker tedārük idüp bir gün geldi. Behrüz Şāh istikbāl idüp ķondurdılar. ³Bu maħale dek yüz biñ ‘asker dahı yazup üç kerre yüz biñ ‘asker oldılar.

Semek bir gün dīvān idüp Behzād’ı sağda ⁴ve Gird-āb’ı solda şandalī virüp andan Behrüz Şāh’a dahı “Pādişāhum ben bu kārı boynuma aluram ve aldum lākin senden bir ricām ⁵vardur, sen de anı yirine getürmeñ gereksin.” didi. Behrüz Şāh: “Nedür?” didükde Semek eyitdi: “Pādişāhum ğayrı sen ihtiyār olduñ ⁶ve evlād ensābuñ dahı yokdur. Yirine ecnebīden biri olacağına bārī hāl-i hayātuñda kendi elüñle Hürşīd Şāh’ı yirine ⁷pādişāh naşb eyle, sen şimden girü du‘āda ve kendi zevķüñde ol.” didi. Behrüz Şāh dahı muħālefet itmeyüp Hürşīd Şāh’ı ⁸velī-‘ahd eyledi.

Tamām tedārüklerin görüp bir gün Semek ve Hürşīd Şāh ve Şehrüz Şāh ve Behzād ve Gird-āb üç kerre yüz biñ ⁹er-ile ķalkup ‘azm-i Īrān eylediler. Bir gün bir der-bende geldiler. Der-bendüñ başında bir ķal‘a yapmışlardı. Behrām-ı Derbendī nām ¹⁰bir pehlüvān ħukm eylerdi. Yüz biñ ‘askere mālīk idi. Ammā dā‘imā kārı gelen bāzer-ġānları bāc isterem, diyüp şoyardı. ¹¹Semek ‘ayyār bunı haber alup seksen ķadar şanduġa pehlüvānlaruñ ķodı. Kendi dahı ħāceġi şüretine girdi ve kırķ ¹²ķadar pehlüvānı dahı kimin bāzer-ġān ve kimin ħaddām şüretine ķoyup der-bende uğradı. Gözciler görüp Behrām’a haber eylediler. ¹³Behrām biraz ādem gönderüp bunları ķarşuladı. Ammā Semek ķal‘aya toġrı yüridiler. Gelenler gördiler, bunlar ķal‘aya yüridiler; ¹⁴anlar dahı muķayyed olmadılar.

Semek ķal‘adan girüp: “Pādişāh sarāyı ķandadır?” diyüp su‘āl eyledi. Gösterdiler, Semek ¹⁵toġrı Behrām’uñ sarāyına irdi. Biraz tefāriķ ile Behrām’a bulışdı. Ol tefāriķleri peşkeş virdi. Behrām ħaz eyledi, ¹⁶gördi ġāyet ile ihtiyārdur hemān aħşāmda ve şabāħda bu olur. İmdi var Behrām Semek’e izzet-i ikrām eyledi. Semek bütün ¹⁷şanduķları odaya taşıtdı. Ol ġice Semek fırsat bulup Behrām’ı dārūdān geķürdi varup şanduķları açup ¹⁸pehlüvānları taşra ķıķardılar. Semek Behrām’ı bende çekdi. Andan pehlüvānlar na‘ralar urup ķal‘aya yüridiler. ‘Asker-i ķal‘a şaşdılar ¹⁹Semek na‘ra urup: “İy ehl-i ķal‘a, pādişāhıñuz Behrām esīrdür. Kimüñ içün ceng idersiñüz?” diyince, ehl-i ķal‘a, amān, diyüp ²⁰cengden el çekdiler.

Hāşılı ķal‘ayı zabt idüp girüden ‘asker de geldi. Behrām’ı Hürşīd Şāh’uñ öñine getürdiler. ²¹Semek ‘ayyār aşlı ile bildürüp Behrām-ı der-bend-nīşin dahı yüz biñ er-ile tābi‘ oldu. Dört kerre yüz biñ er olup ²²ol aradan ķalkdılar. Behrām-ı Derbendī, Hürşīd

Şāh'a ve Semek'e eyitdi: "Çün-kim murāduñuz 'askerdür bu tağda bir dīvāne ²³ olur, adına Cāvīd nemed-püş kūhī dirler. Bir kız için dīvāne olmuştur ve bir karındaşı vardır adına Cemşīd-i şahrā-niştīn ²⁴ dirler. Babaları şāh oldu. Yirine Cemşīd şāh oldu. Hādīse iki kerre yüz biñ leşkere kadardur, didi.

Semek 'ayyār ²⁵ tağa yakın geldükde leşkери kondurup kendi tağa çıktı, gördi Cāvīd-i dīvāne bir āteş yakup karşıasına geçmiş [470a] oturur ve vücūdı kıldan görünmez. Semek 'ayyār şapanın eline alup āteşe bir taş urup āteş delīnūñ üzerine ² tağılup ve kılları tutuşup delīnūñ cānı acıdı. Semek'i karşıasında görüp cān acısı ile nice şaldıysa ³ Semek 'ayyārı şaşurup tutdı ve sırtına urup baş aşağı bacaklarından kavrayup aldı, yürüyü-virdi. Ammā bir şey ⁴ delī gitdükçe şak şak Semek'ūñ alnına urur. Her urdukça bal yimez topı kellesi gibi toķınur. Semek: "N'ola?" diyüp elleri-le tutdı. ⁵ Meger delūnūñ taşakları idi. Semek 'ayyār pek tutup cān havli-le öyle şıkdı kim ğayrı delūdür zebūn olup bayıldı. ⁶ Hemān Semek 'ayyār fırsat bulup delūyi bende çekdi ve sırtına urup leškere getürdi. Hükemā daķı bir kaç gün terbiye ve tīmār ⁷ idüp 'aqlını başına getürdiler. Cāvīd-i kūh-niştīn diyüp lakab kodılar.

Bundan sonra birāderi Cemşīd Şāh şahrā-niştīn ⁸ Şāh'a haber gönderüp yüz biñ er-ile geldi. Birāderin ol hālde görüp hāz eyledi. Semek aşlın su'āl eyledi: ⁹ "Şehriyār Şāh nām bir pādīşāhuñ kızına nām-zād idi. Pederümüz vefāt idince Şehriyār, kızı virmedi. Bu da āh idüp ¹⁰ yakasın çāk eyledi ve tağlara düşüp biş altı yıldur böyle dīvāne oldu." didi. Semek 'ayyār eyitdi: "O Şehriyār ¹¹ Şāh bunda yakın mıdur?" didi. Cemşīd Şāh eyitdi: "Belī yakındur." didi ve "Bizümle şınurdaşdur ve hem öñümüze düşer." didi. ¹² Semek: "İmdi öyle ise ol kızı daķı bu dil-āvere alup ber-murād idelüm." didi.

Andan biş on kerre yüz biñ er-ile ¹³ kalkup Şehriyār Şāh şınurına geldükde bir yire 'askeri kondurup Semek bir gice varup hem kızı çaldı ve hem ¹⁴ Şehriyār Şāh'ı çalup götürdi. Şehriyār Şāh'ūñ 'aqlın başına getürüp ahvāli bildürdi. Şehriyār Şāh şaşdı, ¹⁵ ğayrı ne disün, rızā virüp kızı hükemā Cāvīd'e 'aķd eylediler ve ber-murād eylediler. Bir kaç gün Şehriyār Şāh'ūñ kal'ası ¹⁶ öñinde eglenüp Şehriyār Şāh daķı 'asker cem' idüp tedārükün gördi. Bir gün altı kerre yüz biñ er-ile kalkup 'azm-i ¹⁷ İrān eylediler. Kō imdi bunlar da gele-dursunlar.

Ammā ez-in cānib rāvī eydür: Ol zamān kim Bürzī gelürken hāce Behrām ¹⁸ gevher-fürüşī çāpūr-ı hārāmīden hālāş idüp hāce Behrām'a üç dāne nāme virdi. Birin Cihān-gīr'e vire ve birin ¹⁹ Efrāsiyāb'a ve birin daķı İrān'da Rüstem'e vir, didi. Hāce Behrām daķı nāmeleri alup gelürken Mesīh-ābād'a uğradı. ²⁰ Birin Cihān-gīr'e virdi ve geçüp gitdi birin daķı bir gün Behişt-kend'e geldi. Hāce Behrām'ı bilmez yok, toĝrı ²¹ Efrāsiyāb dīvānına vardı. Kendin 'arz idüp bir miķdār peşkeşler ile Efrāsiyāb'a bulışdı ve kātīl Zengī ahvālin ²² ve kendūyi çāpūr-ı hārāmīden kurtarup nāme virdüğün naķl

eyledi ve çıkarup Efrāsiyāb’a olan nāmeyi viridi. Efrāsiyāb ²³dağı nāmeyi dānāya virüp kırā’at itdürdi: “Hāliyen rub’-ı meskūnda zühūr iden kâtil Būrī olan şāhib-kırān ve şāhib- ²⁴hūrūc kâtil Zengī’yem. Murādum Īrān’da Rüstem’i başup elinden selefūmüzden kalan ālāt-ı şāhib-kırānīyi almağdur. Yir götürmez ²⁵asker ile varıyorum imdi. Nāmum ve şolında gerekdür kim sen de ‘askerūñi başña cem’ idüp şahrā-yı Kāse-rūd’a [470b] beni dağı istikbāl idüp kondurasın ve öñümde temennā idüp Tūrān menşūrın benüm dest-i haṭṭum-ıla zabṭ idüp ²öñüme düşüp benümle ber-ā-ber Īrān ülkesine bile gidesin. Eger yok diyüp ‘inād ve muḥālefet iderseñ soñra seni ³kātil idüp yiriñe āḫiri Tūrān ḥānı eylerem. Bildüm bilmedüm dağı iṣitmedüm diyüp ‘özr bahāne itmeyesin aña göre ‘amel tedārük ⁴üzre olasın.” diyüp nāmeyi ḥatm eylemiş.

Efrāsiyāb çün-kim nāmenūñ cevābın işidüp göñli bulandı. Būrī’nūñ helāk ⁵olduğına biraz acıdı ve bir de ḥaṣ eyledi: “Yine Īrān taḥtumdur. Anlardan bañadur.” diyüp dönüp ḥāce Behrām’dan leşkerin ⁶ve dārātın sū’al eyledi. Ḥāce Behrām dağı gördüğü ve iṣitdüğü üzre vaşf eyledi. Efrāsiyāb bundan ḥavfa düşdi. ⁷Bir vech-ile dağı şād oldı kim gelürse bütün Rüstem’ūñ neslin keser ve Kāvus’ūñ neslin keser. Īrān memleketi ḥālī qalır Zengī ⁸bir ḥāl olursa ben zabṭ eylerem.” diyü. Ḥāce Behrām Efrāsiyāb’a vedā’ idüp gitdükden soñra Efrāsiyāb galebe-i dīvān ⁹idüp cümle begleri ve dānāları ile müşāvere eyledi: “Bundan ḡaflet gerekmez, ‘aṣīm tedārūke muḥtācdur.” didiler. Efrāsiyāb ¹⁰bütün ḥūkm eyledüğü yirlere nāmeler perākende idüp ol kadar ulaqlar ta’yīn eyledi. Evvelā ḥāḡān Seyüm’e ve ḥāḡān Gücek’e ¹¹ve ḥāḡān Şengül Hind’e ve Çengüş-çīş’e ve Kāvus keşāneye ve Behmen kūhsitāneye.

Hāşıl-ı kelām az müddet içinde on ¹²altı kerre yüz biñ ‘asker peydā idüp ḥāzır āmāde oldı ve gözciler koyup kâtil Zengī’nūñ gelmesine mütereḡḡıb oldı ¹³ve ḡalkup şahrā-yı Kāse-rūd’a bār-ḡāhlar ḡurup ḡarār eyledi. Arası bir ḡaç gün geḡdi, gözciler gördiler kim bir ‘asker ¹⁴zühūr eyledi. ḡalibā kâtil Zengī ‘askeridür, diyü gelüp Efrāsiyāb’a: “Pādişāhum bir ‘asker zühūr eyledi. Bilmezüz naşıl ‘askerdür.” ¹⁵didiler. Efrāsiyāb, Terke’yi gönderdi: “Var ḡaber al naşıl ‘askerdür? Zīrā bunlar ‘askeri azdur dirler, öyle olunca kâtil ¹⁶Zengī ‘askeri olmamaḡ görünür.”

Terke ‘ayyār dağı ṭabān alup tebdīl-i şūret leşker-i Ḥūrşīd Şāh’a vardı. ¹⁷Dīvān-ı Ḥūrşīd’e girüp bir kūşede durdı ve dīvānı gözden geḡürdi. Pehlūvānları gördi ve Semek’i gördi ve ḡaber ¹⁸aldı kimlerdür ve ne içün gelürler. Ancaḡ Semek’dan ḡavf eyledi güḡ-ile dīvāndan ḡıkup ṭaban aldı. Şaluyaraḡ Efrāsiyāb ¹⁹ḡuzurına girüp aşlı ile kimler olduḡın ve ne içün geldüklerin naḡl ve beyān eyledi. Efrāsiyāb ile Rüstem ve Kāvus’a ²⁰bir ḡaşm-ı ḡavī dağı geldi. ḡayrı Īrānīler’ūñ devri tamām oldı ancaḡ, diyüp iki günden Semek ‘askere tertīb ziynet ²¹virüp alayla geldi. Efrāsiyāb’ūñ muḡabelesinde ḡonup altı kerre yüz biñ er-ile ḡarār eyledi.

Ol gün āsāyiş idüp ²²irtesi gün Semek ta‘lîmi ile Hūrşîd Şāh dīvān idüp Efrāsiyāb’a bir nāme inşā’ eyledi ve Semek’e virüp Semek ²³iki halīfesin bile alup ‘azm-i Efrāsiyāb eyledi. Ordudan geçüp Efrāsiyāb’a vardı. Na‘ra urup: “Elçiyem, bir ʔarīḳ-i ²⁴resūl nāmem var. ‘Arz eyleñ pādişāhuñuza!” diyince serhengān ve bevvābān segirdüp Efrāsiyāb’a ḫaber virdiler. ²⁵Destūr olup Semek’i içeri aldılar. Semek Mümtāz daḫı Efrāsiyāb öñine varınca yidi mu‘allaḳ atup ʔapular kıldı.

SÖZLÜK

āb (F.) i. Su 442a/21

→ hançer-i zehr-āb

ābād (A.) i. Mamur, şen, bayındır

→ ‘azm-i Mesīh-ābād eyle-, der-bend-i

Behramān-ābād, der-bend-i

Ḳahramān-ābād, der-bend-i Mesīh-

ābād, Ekrem-ābād, Ḥarmen-ābād,

Ḳahramān-ābād, ḳal‘a-yı Güher-

ābād, ḳal‘a-yı Süheyl-ābād, Mesīh-

ābād, Sehl/Süheyl-ābād

ābnūs (F.) i. Sert ve siyah renkli bir ağaç türü, abanoz 445b/17

abdāl (A.) i. Dünya ile ilgisini kesip

Tanrı’ya bağlanmış olan derviş

464b/11

‘acabā (A. ‘acebā) zf. Şüphe ve tereddüt bildiren edat, acaba 442b/19, 444b/17, 448a/22

‘acele (A.) zf. Çabuk, çabukluk 464b/17

acı i. Ağrı, acı 460a/20, 460a/21

acı- 1. Acılı, ağırlı olmak: *Semek ‘ayyār*

şapanın eline alup âteşe bir taş urup

âteş delīnūn üzerine tağılup ve kılları

tutuşup delīnūn cānı acıdı. 470a/02

2. Başkasının uğradığı bir duruma

üzülmek: *Ḳābil Şāh okıyup Hāmān’a*

acıdı: “Vāh vāh ne yaman, yazık

olmuş. Hāmān vezīre iktizā eyledi

kim ol bendden Hāmān’ı hālāş

ideyüz.” didi. 443a/08, 470b/05

‘aciz (A.) sf. Zayıf, güçsüz

‘aciz ol- Güçsüz, çaresiz olmak

460b/05

aç- 1. Bir şeyi kapalı durumdan

çıkarmak, açık hale getirmek: *Bürzī*

kapuyı açup içerüye girdi, ne gördi?

444a/02, 447b/25, 449a/23

2. Bir konu ile ilgili konuşmak:

Ammā gördi kim Bürzī aşlā ol

tarafdan bir şaded açmadı. 440b/09

3. Katlanmış bir şeyi bu durumdan

kurtarmak: *Armūn Şāh nāmeyi açup*

okıdı. 469a/03

→ el aç-, göz aç-

açdur- Açtırmak: *Şimdi Ferhād ve*

Elmās varup ḳal‘ayı açdurup içeri

girdiler, sarāylarına varup... 461a/25

açıl- 1. Kapalı durumdan kurtarılmak:

Şıçrayup: “Eger ol taşı hançer ile

urusañ kapu açılır.” dimiş. 449b/13,

450b/07, 451a/10

2. Serbest hale gelmek, boşalmak: *İki*

bölük sipāh vech-i meşrūh üzre süvār

olup meydān açıldı. 441a/08,

455a/18, 465a/17

3. Üzüntüsünü, sırrını birine

söylemek: *Melūl mahzūn dīvān idüp,*

ḳātil Zengī şordı, açıldı: “Nā-bekār

zengī Burzī’den ziyāde olduğına

iştibāh yokdur.” didiler. 447a/24

4. (Söz) açılmak: *Keyifler germā-*

germ olduğda Hāmān vezīr şadedi

açılup Bürzī, Argun Şāh’a: “Ol

mel‘ūn nice oldı?” diyü su‘āl eyledi.

451b/10

açıla-düş- Açılmak 450b/07

açuk 1. i. Açılmış, kapalı olmayan:

Şimdi kapu açuk Bürzī içeri girdi,

gördi üç nefer kimse ḳoltuḳlarından

aşmışlar. 462b/05

2. sf. Örtüsüz, çıplak: ...*bunuñ hemān açuķ sīnesine öyle bir muşt-ı pehlüvānī urup mu‘allaķ yıķdı...* 444a/20

ad i. İsim 443a/02, 443a/09, 443b/04

ādāb (A.) i. Kurallar, usuller 455b/01, 465a/21, 465a/21

ādāb u erkān Saygı, hürmet 448b/12

ādem (A.) i. Kişi 440a/04, 440a/06, 443a/12

ādem қоş- Adam göndermek 448b/16, 449b/24, 456b/16

→ benī ādem, güzīde-yi benī ādem

adım i. Adım 467b/03, 467b/04

‘adū (A.) i. Düşman

‘adū-yı cānī 448b/24

→ ḥased-ı kalb-i ‘adū

āfāk (A.) i. Ufuklar

āfāk’ül-ṭaķ Göklerin gürlemesi 466a/11

āferīn (F.) 1. ün. Aferin, bravo 449b/16, 466a/06, 466b/15

2. i. Takdir, beğenme

āferīn eyle- Beğenmek 455b/09, 464a/06, 464a/08

āferīn it- Beğenmek 455a/20

→ zūr-āferīn

āfitāb (F.) i. Güneş

→ pençe-yi āfitāb

‘afv (A.) i. Bağışlama, af

‘afv eyle- Bağışlamak 440b/03

āgāh (F.) i. Bilgi, haber

āgāh eyle- Haberdar etmek 453a/10, 456a/13

āgāh ol- Haberdar olmak 441a/06

āgāhlık i. Tecrübe

āgāhlık vir- Bilgili kılmak, haberdar etmek: ...*Bürzī dahı pehlüvānlara*

āgāhlık virüp bir miķdār ‘asker ile muķābil olacaķ oldu. 441a/07

ağ- Yukarı çıkmak, yükselmek 443a/22

ağa i. Bey, efendi: “*Bu ne ḥāldür?*” *diyi* ḥazīne-dār ağaya ḥaber eylediler. *Ḥazīne-dār ağa gelüp diñledi.* 452a/24, 452b/05, 466b/21

ağaç i. 1. Ağaç: ...*Cabbār merdüm-ḥor’ı bir ağaca depeden tırnağa varınca sara-ķodı...* 458b/21, 460a/14

2. Odun, kütük: *Bürzī elinde қalan ağaç pāresi-le Fergāl’e bir ağaç urdı...* 460a/24, 460a/25, 460b/02

→ dār ağacı

ağar sf. Kalabalık: ...*Ammā ağar ‘asker çok gidemezler.* 463b/05

ağar- Beyazlaşmak 445b/21

ağız i. 1. Ağız: *Neheng-i mecma‘-ül-baḥreyn ḥurūc itdi mekânından / Şadef ağzındaki dürrin bırақdı қа‘r-ı deryāya* 442a/14, 444a/12, 450b/03

2. Yol, geçit gibi yerlerin açık olan kısmı: *Gelen ādem dönüp bu cevābı söyledükde hemān Ferhād at sürüp der-bend ağzına geldi...* 450b/05, 463b/11, 463b/14

ağla- Göz yaşı dökmek 446b/01, 446b/21, 448b/02

ağlayurak zf. Ağlayarak 446a/24

āgūş (F.) i. Kucak

→ der-āgūş eyle-

ağvā (A.) i. Delalete en çok sapan 456a/16

ağyār (A.) i. Yabancılar

→ ‘ālem-i ağyār

āh (F.) ün. Ah, feryat 469a/04

āh it- Feryat etmek 449b/08, 456b/08, 462b/08

āhen (F.) i. Demir 460b/10, 460b/11

***āhen-ger** Demirci

***āhen-gīr** Demirci, demir ustası

→ mismār-ı āhen, sindān-ı āhen-gīr
mişāl

ahfā (A.) sf. Gizli, en gizli

ahfā eyle- Gizlemek 443b/15

āhir (A.) 1. i. Son, nihayet: *Būrzī'nūn bu*

kızdan bir oğlu zuhūr eylese

gerekdür. Şehnāme āhirinde gelür.

442a/15, 470b/03

2. zf. Sonra, sonunda: *Āhir*

kafasından rahşın oka tutup ğurebāle

döndürdiler... 446b/03, 457a/08

āhiret (A.) i. Öbür dünya, ahiret 468b/06

ahşam (A.) i. Akşam 440b/11, 441b/14, 447a/20

ahşama dek Akşama kadar 467a/13

ahşam üsti Akşam üstü 447b/04

ahşam ol- Akşam olmak 451a/11, 452b/13, 455a/13

ahter (F.) i. Yıldız

→ duhter-i pākīze-ahter

āhū (F.) i. Ceylan 458a/16, 464b/14, 469a/10

ahvāl (A.) i. Haller 440a/13, 441a/02, 470a/21

→ keyfiyyet [ü] ahvāl

ak i. Beyaz, ak 445b/18, 445b/18

ak- Akmak 446a/24, 459a/23

akça i. Para

akça eyleme- Değersiz, işe yaramaz 442a/04

akça itme- Değersiz, işe yaramaz 453a/07

'akd (A.) i. Nikah, evlilik bağı

'akd eyle- Nikahlamak 470a/15

'akd it- Nikahlamak 463a/09, 468b/07

'akd ü nikāh eyle- Nikahlamak, evlendirmek 441b/14, 454a/15

'akd ü nikāh it- Nikahlamak, evlendirmek 441b/12

'akd ü nikāh ol- Nikahlanmak, evlenmek 448a/03

'ākibet (A.) zf. Nihayet, sonunda 441b/24, 444b/21, 447b/09

'ākil (A.) sf. Akıllı 463b/20

'akl (A.) i. Akıl, us 464a/18, 465a/04

'aklı başına gel- Kendine gelmek, ayılmak: *Ammā birazdan Tīz-rū*

'ayyāruñ 'aklı başına gelüp kendüyi

bir zıyyık ve karañluğ yirde gördi.

449a/25, 463a/15, 466b/16

'aklı başında Akıllı: *Hemān 'akluñ başında ise kıızı virürsin yoħsa benden şöñra ziyān görürsin."* *didi.* 463a/01

'aklı git- Şaşırmak, akli başından gitmek: *Meger Bānū bīdār idi. Bu ħālī görince ħavfindan 'aklı gitdi.* 442b/09, 459a/15, 467b/10

'aklı şehādet eyle- Aklına uygun, makul gelmek: *Zengīye cevāb viremeyeceğini 'aklı şehādet eyledi.* 461a/11

'aklın al- Bayıltmak: *Cāzū tekrār siħr idüp 'aklın aldı ve murād eyledi kim öldüre.* 459a/16

'aklın başına götür- Kendine getirmek, ayıltmak, uyandırmak: *Bir burcdan indürüp 'azm-i leşker eyledi. Getürüp kendi çadırında 'aklın başına*

getürdi. *Āşüfte Bānū göz açdı.*
449a/22, 452b/19, 470a/14

‘akl it- Herhangi bir önlem veya çareyi zamanında düşünmek, vaktinde hatırlamak: ...*tiziyye ‘akl idüp sağ eline tāziyāne ve şol eline siperin aldı inerken tāziyāne ile hemān şarup topları bir yire getürdi.* 455b/15

aqlık i. Beyazlık

→ yüz aqlığı

akrān (A.) i. Yaşıt, akran 441a/15, 468b/08, 468b/17

al sf. Kırmızı 441b/13

al- 1. Almak: ...*tezkereyi yazup*

Pūrasb’a virdi. Būrasb daḥı alup bir rahşa süvār olup ‘azm-i Kabalya eyledi. 441b/23, 443a/19, 465b/11

2. Yanına alıp götürmek: ...*ümerā ve vūzerā Būrzī’yi alup Şagād ile gerdek-ḥāne kaşrına götürdiler.* 440a/15, 441b/15, 444a/02

3. Bir şeyi veya kimseyi bulunduğu yerden ayırmak: ...*namāzı kılup andan geldi Bānū’nuñ yüzinden kınā’ı aldı.* 440a/23, 443b/18

4. Ele geçirmek, feth etmek: *Ol gün anda eglenüp irtesi gün gelüp Būrzī, der-bend-i Çīn’i alup geçdi.* 446a/14, 447a/11, 460b/13

5. Kaçırarak: *Geldükde varup darb-ı dest ile kendüsün zindāndan alup belki Çīn’i bütün zabt eylerüz.* 443a/14, 459/21

6. Evlenmek: ...*ḥāşıl olan duḥter-i pākīze-aḥterūñ Kamer-rūḥ Bānū’yi Būrzī nām bir pehlivān alacak imiş*

sen daḥı virmişsin. 440b/20, 440b/24, 441b/04

7. Bürümek, sarmak, kaplamak: *bir efsūn idüp bütün ḳal’a-yı Süheyl-ābād’ı āteşden bir yar çevürüp içine aldı.* 443a/20

8. Kuşatmak, zabt etmek: *Ancaḳ müşāvere eylediler: “Der-bend’i alup beri cānibe şalı-virmeyelüm.” didiler.* 447a/06

ala-bil- Alabilmek 448b/17

alı-vir- Alıvermek, almak 441a/20, 462b/11

→ ‘aqlın al-, ‘aleyk al-, ‘aşkuñ al-, başın alup git-, bendin al-, bendin alı-vir-, bikrini al-, cān al-, cevābın al-, gözlerin ḥāb al-, ḥaber al-, intikām al-, ızın al-, ḳabza-yı taşarrufına al-, kām al-, kendin al-, kuvvetin al-, meshūr al-, musahḥaraya al-, naşībin al-, öñin al-, siḥrin al-, ṭaban al-, tenhā al-, yol al-

a‘lā (A.) **1.** i. Yüksek: *Gerek a‘lā gerek ednā gerek şāh-ı cihān olsun/Saḥā ‘āşık geçinenler benümle imtiḥān olsun* 440b/23

2. sf. Uzun: *A‘lā şaḳalın ve bıyıkların ve ḳaşın kirpigin cümle tirāş eyledi.* 449a/21

ālā (A.) zf. İyi, pek iyi 468b/05

alargā (İt.) i. Uzak

alargā çekil- Geriye

çekilmek: ...*bunlar ḳalkup alargā çekildiler ve ırakdan seyretürdiler.* 461b/21

ālāt (A.) i. Aletler, aygıtlar 446a/05, 450b/11, 461b/11, 465a/22

ālāt-ı şāhib-kırānī Sahib-kıranlığa mahsus aletler 446a/13, 462a/19, 470a/24

alay (F. *ālāy*) i. 1. Ordu, asker

topluluğu: *Semek ‘askere tertīb*

ziynet virüp alayla geldi. 470b/21

2. sf. Herhangi bir şeyden çok

mikdarda olan: “*Yā kātīl Zengī*

meydānuma sen gel, bir alay derd-

mendi gönderüp beyhūde niçün

‘ırzların pāy-māl itdürürsin? 465a/18

alaylar düzil- Askerin saf saf

dizilmesi 467a/12

aldat- Oyalamak, aldatmak 465a/13

aldur- Bir şeyin etkisinden kurtarmak:

Süsmār ‘ayyār dahı dārūsın aldurup

‘aklı geldi. 450a/21

‘alem (A.) i. Bayrak, sancak 440b/13,

447a/19, 450b/20

‘alemler diz- Sancaklar dizmek

464a/22

‘alem-i sancak Sancak, bayrak

467a/12

→ tabl-ı ‘alem

‘ālem (A.) i. 1. Dünya, cihan, yeryüzü:

Murādum Īrān’a varup pederūñ

Rüstem’den ālāt-ı şāhib-kırānīyi alup

bütün ‘āleme ben de bir zamān-ı

şāhib-kırān olmakdur.

462a/19, 464a/03, 446b/10

2. Eğlence, kendi aleminde olma:

Münkāl-i zerrīn-kemer kendi

‘ālemünde çadırda ‘işret eyler iken...

440a/05, 456a/15

→ Āllah-u ‘ālem, bānū-yı ‘ālem-ārā,
dilāver-i ‘ālem, ‘ālem-i ağıyār, şāhib-
kırān-ı ‘ālem, ser-ver-i ‘ālem

‘ale-s-seher (A.) zf. Seher vakti, gün
doğmadan evvel 442a/17

aleste (F.) Hazır, müheyya

aleste it- Hazırlamak 463b/10

ālet (A.) mec. Erkeklik organı: *Ālet-i*

Bürzī baş urınca kapup ālet başında

kanlu kuyu ta‘bīr olınan cāh-ı beste-

dere varup dayandı. 442a/11, 442a/13

ālet-i Bürzī 442a/10, 442a/12

ālet-i mülāhaza Düşüncenin gereği

olarak, düşünceye göre 442a/10,

445b/25, 446a/14

‘alev i. Alev

‘alev ‘alev Alev alev 455b/07,

461a/06

‘aleyk (A.) i. Selam

‘aleyk al- Selam almak 458b/10

alın i. Alın 470a/04

Allāh Allah 445b/22, 461b/24, 464b/16

Allāhu a‘lem Tanrı bilir 440b/16

Allāhu ekber Tanrı uluların ulusudur

440a/20

→ na‘ra-yı tañtana-yı Allāhu ekber

alt 1. Bir şeyin yere yakın olan bölümü,

üst karşıtı: *Bürzī bunlardan cāzūnuñ*

aşlın haber aldı ve Süheyl Şāh’ı zīr-i

zemīnde ḥabs eyledügin haber alup

tahtuñ altında bir kepenk irdi.

444a/19, 452b/03, 453b/03

2. Bir nesnenin tabanı: *...sille silleye*

ol kadar biribirin sürdiler kim

ayaqları altında zemīn güyā sürülmüş

tarlaya döndi. 467b/05

3. Otururken uyluk kemiklerinin yere gelen bölümü: *Argun Şāh'a tāt ve libāce giyürüp altına bir şāhāne rahtlu at çekdi.* 451b/12, 455a/09, 460a/19
→ koltuk altı, mühri altına girme-
altı *sf.* Altı 448a/13, 460a/17, 460a/24
altmış *sf.* Altmış 455a/08
altmış biñ 444b/09, 444b/11, 446b/07
altun *i.* Altın 445a/08, 450b/12, 464a/20
altuncuk *i.* Altıncık 445a/16
ālūde (*F.*) *i.* Bulaşmış, karışmış
ālūde eyle- Dövmek, hırpalamak 451a/10, 455a/11
ālūde ol- Karışmak, bulaşmak 446a/23
āmāde (*F.*) *sf.* Hazır
āmāde ol- Hazır olmak 470b/12
amān (*A.*) *i.* Yardım, imdad 450b/09, 452b/24, 459b/22
amān-el-amān 440b/01
amān virme- Bağışlamamak, aman vermemek 446b/12, 452a/15, 459b/01
→ bī-amān
‘amel (*A.*) *i.* İş 446a/16, 470b/03
‘āmīr (*A.*) *i.* Bir işte emir verme yetkisi olan kimse 469a/24
Āmir Pīr *ö.i.* Kişi adı 469a/01, 469a/01, 469a/02
ammā (*A.*) *bağ.* Ama 440a/03, 462b/03, 468a/03
‘ammi (*A.*) *i.* Amca 453b/12, 466a/06, 468a/15
‘ammi-zāde 451a/16, 456b/17
‘ammu (*A.*) *i.* Amca 456a/06, 459b/23
‘amūd (*A.*) *i.* Savaş aleti olarak kullanılan uzun ve kalın direk 443b/17, 454a/08, 454a/09

‘amūd ur- Savaş aleti olarak kullanılan uzun ve kalın direklerle vurmak 454a/09
→ Cihān-dār Şāh-ı ‘Amūd-keş
ana *i.* Anne 452a/03, 458b/20, 466a/07
→ hāy anasını
aña *zm.* 1. Üçüncü teklik şahıs yönelme hali; ona: *Cümlesi aña itā‘at eylediler ve Şagād dirler bir ‘ayyār var imiş.* 440a/15, 443a/04, 445a/20
2. Oraya: *Behmen Şāh nām bir pādīşāhuñ peykiyem bir yire gönderdi. Aña giderem.* 450a/24
‘Anber Ağa *ö.i.* Kişi adı 452a/23, 452a/25, 452b/05
‘Anber Fām *ö.i.* Kişi adı 458b/14, 458b/24, 459a/07
→ sultān-ı şāhīrān ‘Anber Fām
‘Anberķāf *ö.i.* Kişi adı 458a/19
ancaķ 1. *zf.* Sadece, yalnız: *...zabı idüp Hāmān’ı halāş eyleyem; ancaķ senüñ kuvvetüñle ide-bilürem.* 443b/07, 453b/12
2. *bağ.* Fakat, ama: *Bürzī gülüp “Elem çekmeñ, cāzūyı ben öldürdüm ancaķ siz bu cāzūnuñ bendine nice giriftār olduñuz.” didi.* 444a/25, 445b/22, 450b/14
anda *i.* 1. Orada: *...Ol gün anda eglenüp irtesi gün gelüp Bürzī der-bend-i Çīn’i alup geçdi.* 447a/05, 458b/09, 463a/20
2. Ondan: *Lā-būd bir tarīķ ile hakkından gelürüz. Anda efendümüzüñ intikāmın kımazuz.* 447a/05

andan i. 1. Ondan: *Andan [...]* bir metin oğlu irişmiş idi. Adına Piltan dirlerdi. 456b/15

2. Oradan: “*Gel yā Cihān-gīr benümle bile ol baña māni‘ olma, der-bend’i giçelüm andan ber-ā-ber kalkup Īrān’a gidelüm.*” didi. 447a/25, 450b/14, 468a/10

3. e. Ondan sonra: ...*değnek kesüp getürdi. Andan pehlivānları birer birer cümlesin döğdi.* 440b/05, 440b/10, 441a/02

anı zm. Onu 440b/12, 442a/10, 446a/18

‘Ankā (A.) i. Anka kuşu, Simurg 444b/21, 447b/23, 462a/01

‘Ankā-yı çehār-dest Bir pehlivan adı 441b/01, 445a/19, 448a/01

anlar zm. Onlar 446b/07, 447a/02, 447a/22

anlara zm. Onlara 445b/06, 457a/22, 460b/20

anlardan zm. Onlardan 447a/25, 470b/05

anları zm. Onları 445b/24, 446a/12, 447b/02

anuñ zm. Onun 443a/05, 452a/20, 468b/18

→ kimüñ arabasına binerse anuñ türkisin çağır-

añla- Anlamak 446/08, 450a/08, 467a/08

añsuzdan zf. Ansızın, birdenbire 444a/13, 452a/15

añsuzın zf. Ansızın 440a/04, 459a/08, 466b/20

ara i. 1. İki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman, fasıla: ...*kalkup šahrā-yı Kāse-rūd’a bār-gāhlar kurup qarār eyledi. Arası bir kaç gün geçdi,*

gözciler gördiler kim bir ‘asker zuhūr eyledi. 470b/13

2. Sıra, esna, vakit: *Bu arada Dīv-i Münakkaş karındaşı Dīv-i şarşarı Būrzū’ya gönderdi.* 440a/12, 441b/5, 449a/02

3. Yer, mekân: ‘*Anberkāf cāzū dirler idi. Ol araya yakın yirde kal‘ası var idi.* 453b/19, 458a/20, 462b/10,

4. Kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi: *Ammā pehlivānları vekālet da‘vāsına düşüp aralarında çok nizā‘ oldı.* 445a/19, 467b/22

5. Toplu bulunan nesnelerin veya kimselerin içi: *Būrzī şıçrayup aralarına girüp birin bir eli-le ve birin bir eli-le kapup kolına aldı.* 442b/14, 460a/14, 465b/05

araya muşliḥūn düşür- Arabulucular koymak 457b/14

→ bu arada, ol arada

ara- 1. Aramak, bulmaya çalışmak:

‘Acabā kadem-gāha gitdi mi, diyü aradılar, bulunmadı. 444b/17, 444b/18, 445a/21

2. Bulunmak: “*Hāy nā-bekār ḥākī sen benüm mekānumda ne ararsın?’*” *diyüp...* 458b/07, 458b/08

‘Arab (A.) i. Arap kavminden olan, Arap 467b/10

araba i. Araba 446b/22

→ kimüñ arabasına binerse anuñ türkisin çağır-

arada i. Orada 455b/04

‘arak (A.) i. Ter 466a/19

aralık i. Yer, mahal

meclis-i aralık 449a/01

ārām (F.) i. Durma, dinlenme

ārām it- Dinlenmek 460b/24, 463b/06

ārām olınma- Dinlenmemek 460b/24

→ tabl-ı ārām çaldur-, tabl-ı ārām çalın-

araşdur- Birini veya bir şeyi bulmak için bir yeri gözden geçirmek 466b/03

arat- Aramak işini başkasına yaptırmak 449b/10, 451a/25, 464b/25

ard 1. i. Peş, arka taraf: *Pījen'ün gözi raşt gelüp kafasına düşdi. Ardından irüp bir sille urup yıkdı ve bağladı...* 457b/08, 456b/23, 461b/23

2. sf. Arka: ...*Sarsar-ı bahrīyi üç yüz gehrāba teslīm idüp serā-perde-yi Hüsrev Şīr'ün ard kapusunda dīvlerün ordusunda yir eyledi.* 454a/23

ardı kesil- Arkası gelmemek 453b/04

ardına düş- Peşinden gitmek, takip etmek 458a/19, 461b/20, 464b/13

ardına takıl- Peşinden gitmek, takip etmek 457a/12

ardınca zf. Arkasından, peşinde, peşi sıra 441a/06, 446a/17, 448b/03

Argun ö.i. Kişi adı 448a/14, 448a/20, 448b/01

Argun-ı gergedān-ı süvār 451b/02, 464a/09, 464a/14

→ dīvān-ı Argun, Kūh-ı Argun

Argunniyye ö.i. Yer adı 448a/14, 448b/14, 448b/11

→ 'azm-i Argunniyye eyle-, qal'a-yı Argunniyye

arış i. Arşın 440b/14, 448a/16, 466a/18

arka 1. i. Ön yüzün zıttı: ...*Cihān-gīr gürz ber-ā-ber virüp arkaya aldukdā arkasında olan siper oluğ oluğ olup başı at başına ber-ā-ber oldu.* 441b/03, 466a/12, 467a/22

2. i. Sırt, arka: *Şagād'ı kolından*

kavrayup çekdi. Öñine aldı ve arkasına üç tāziyāne urdı. 441a/24, 450a/14

arkasın ber-ā-ber vir- Sırtını dönmek, arkasını vermek 461a/11

arkasın şığa- Sırtını sıvazlamak 441a/24

armağān (F.) i. Armağan, hediye 464b/17

Armūn ö.i. Kişi adı 468b/17, 468b/23, 469a/01

arpalık i. Ayniyat, maaş yerine verilen para, ödül 468b/13

arslan i. Arslan 460a/17, 462b/01, 468b/19

'arz (A.) i. Bir büyüğe sunma, gösterme, bildirme, önüne koyma 463b/13, 464a/18, 466a/16

'arz eyle- Sunmak 448b/12, 457a/12, 460b/17

'arz-ı hāl Durumunu bildirmek 448a/06, 448a/07

'arz ideme- Sunmamak, ortaya koyamamak 453b/19

'arz it- Sunmak, ortaya koymak 444b/03, 448b/01, 451b/08

→ tekmil-i 'arz eyle-

aş- 1. Üzerine takmak: *Hāmān bildi kim Şagād'un işidür, āh idüp tīz giyindi ve yüzine niķāb aşup Argun Şāh yanına gitdi.* 449b/08

2. İdam etmek: ...*Şimdi kapu açuk Bürzī içeri girdi, gördi üç nefer kimse koltuqlarından aşmışlar.* 444a/20, 444b/04, 453a/11

āsān (F.) i. Kolay 443b/20, 445b/22, 452b/25

āsān-ı vech Kolay yoldan 463b/15

āṣār (A.) *i.* Alamet, iz, nişan

āṣār-ı sihr Sihir alamenti 444a/14

āsāyiş (F.) *i.* Dinlenme 449a/18

āsāyiş it- Dinlenmek 467a/14, 470b/21

āsāyiş olun- Huzur sağlanmak 464b/08

aşılı Asılmış, asılı 440a/24, 444b/04, 449b/09

‘asker (A.) *i.* 1. Asker: “*Seksen biñ ‘askeri kondur.*” *diyüp tenbîh eyledi.* 440a/03, 440a/08, 440b/05

2. Ordu: *Ammā aġar ‘asker çok gidemezler. Dört sâ‘at kadar gidüp kondılar.* 440a/04, 447a/06, 462a/04

‘asker-i kal‘a Kale askeri 469b/18

‘asker-i Keyānūş Keyānūş askeri 455b/25

‘asker-i Tatar Tatar askeri 456a/19

→ ser-‘asker, tedārük-i ‘asker

aşl (A.) *i.* 1. Esas, gerçek, doğru: *Faġfūr Şāh aşlını bilmez, şaşup: “Nedür aşlı iy ser-ver!” diyüp su’āl idince Būrzi dahı aşlın naql eyledi.* 440a/06, 440a/08, 440a/14

2. Soy, neseb: ... “*Senüñ aşl dedeñ Siyeh Merd-i Gīlānī idi. Gīlān-zemīn’e hūkm eylerdi, bir ulu sah idi.* 468b/10

aşl-ı bed 448b/23

aşl-ı maḫṣūd 443a/01

aşlā (A.) *zf.* Hiçbir zaman 440b/09, 448a/11, 452a/14

aşlında (A.) *i.* Esasında, gerçekte 454b/16, 459a/18, 459b/22

‘aşr (A.) *i.* Asır, devir 441b/12, 442a/07

aşağa/ aşığı Aşağı, aşağıya 442a/06, 454a/19, 459b/08

→ baş aşağı it-, baş aşağı devür-

āṣām (F.) *sf.* İçen, içici 462b/15, 463a/05

→ hūn-āṣām, pāy-ı hūn-āṣām

‘aşk (A.) *i.* Aşk, sevgi 441a/10, 442a/05, 449a/06

‘aşk eyle- 1. Selam vermek, sevgi ve saygı sunmak: *Būrzi dahı gergedānın sürüp meydāna girüp Melik-zād’uñ öñin alup ‘aşk eyledi.* 441a/10, 455b/01, 465a/21

2. *hlk.* Ani ve şiddetli vuruş: *Bunlar biraz ḫamle nizā‘ idüp ‘ākıbet Fertūt el nīzeye urdı. Cihān-gīr’e bir nīze ‘aşk eyledi.* 455b/06, 465a/21

‘aşkın al- Selam almak: *Melik-zād dahı ‘aşkuñ alup birbirine başdan başa varınca naẓar eyleyüp birbirlerin begendiler, andan birbirine ḫamle teklīfā eylediler.* 455b/02, 465a/21

‘aşk it- Sevgi göstermek: *Münkāl-i zerrīn-kemer varup Şaġād kız ile şöḫbet eylerken ‘aşk idüp: “Buyuruñ sizi kātıl Zengī ister.” didi.* 449b/22

‘āşık (A.) *i.* Tutkulu bir sevgiyle birine ya da bir varlığa bağlı olmak 449a/06, 462b/07, 462b/08

‘āşık ol- Aşık olmak 444a/06, 454b/21

āşikār (F.) *i.* Açık, belli, meydanda (olan) 443b/11

āşinā (F.) *i.* Bildik, tanıdık 443a/09

aşırı *i.* Öte, yukarı 440b/14

āşüfte (F.) *i.* Oynak kadın, kokot 448a/18, 449a/04

Āşüfte Bānū ö.i. Kişi adı 448a/17, 449a/02, 449a/06

at *i.* At 440a/13, 445b/11, 446a/03

at başı Aynı hizada 455b/18, 466a/18
at çek- At sürmek 451b/12
atdan yık- Attan yere düşürmek, yıkmak 451a/13
at dep- At sürmek 461b/16, 464a/23
at kürük it- Yük taşımak için yük hayvanlarının hazırlanması 468a/04
at- 1. (Bir şeyi) Fırlatmak, atmak: *Delü acısından öküz gibi bağırup elinde olan kebâbı dağı ateşe atup ol acı ile gözi bunlara raşt geldi.* 446a/17, 460a/20
 2. Bir yere atlamak: *‘Ayyār fırsatdur diyüp soyınup kendün hendek içine atdı.* 459b/06
 3. Bir şeyin açılması: *Derūndan derr ü dervāze harāb olup cāh kapağın atınca kör kuyuya düşer gibi ālet-i Bürzī ol cāha düşüp pür-ḥūn oldı.* 442a/12
atup tut- Bir kimse veya bir şey için kötü konuşmak 468b/09
 → kemend at-, mu‘allaḳ at-
ata *i.* Baba 457b/20, 466a/07
āteş (*F.*) *i.* Ateş 442a/21, 443a/20, 454b/09
āteş-maḥẓ ol- Aşırı derecede sinirlenmek 462a/21
***āteş-perest** *i.* Ateşe tapan 444b/12
atıl- Bir şeye doğru birden gitmek, aniden bir davranışta bulunmak 450a/13, 450b/05, 450b/05
 → üzerine atıl-
atla- Atlamak 450b/04, 467a/18, 467b/01
atlu *i.* Atlı, süvari 446a/04, 451b/05
‘avā’id (*A.*) *i.* Gelirler 457b/15, 458a/09
āvāz (*F.*) *i.* Ses, sada 445a/10

āver (*F.*) *sf.* Getiren, taşıyan
 → dil-āver, dil-āver-i ‘ālem
‘avrat (*A.*) *i.* Kadın 441b/21, 444a/16
āyā (*F.*) *zf.* Acaba 459a/23, 459b/03, 464a/22
ayaḳ / ayağ *i.* Ayak 442a/06, 466a/13, 467b/05
ayağa dur- / tūr- Ayağa kalkmak 441b/05, 461b/12, 464a/10
ayağına düş- Aciz kalmak 453b/11, 453b/18, 453b/21
ayağa kalk- Ayağa kalkmak 451b/07
ayağ üzre tūr- Ayağa kalkmak 441b/19
ayaḳ ayaḳ Adım adım 446a/21
ayır- 1. Çevirmek, ayırmak: *Cihān-gīr nīzeyi Fertūt’u ṭabancalayup yolından ayırdı.* 455b/08
 2. Uzaklaştırmak: *Sa‘d zerrīn-pūş dağı ol hançeri yanından ayırmazdı ve dā’imā fırsat gözedür idi.* 441a/23, 455a/21, 467b/07
ayıra-bil- Ayırabilmek 441b/04, 455b/12
āyīn (*F.*) *i.* 1. Merasim, tören: *Ol ‘aşruñ resm-i āyīni üzre Kamer-rūḥ Bānū’ya Bürzū’ya ‘aḳd ü nikāḥ idüp...* 441b/12
 2. Kaide, kural, tarz: *Besbellü pādişāhlara ḥizmet eylemedün kim āyīn erkān nidügin bilmezsin.” didi.* 462b/19, 462b/20
āyīn erkān Adet usul 462b/19, 462b/20
āyīn-i ḡusl Guslün kuralları 442a/17
 → resm-i āyīn
āyīne (*F.*) *i.* 1. Ayna: *Bürzī’nün eline bir āyīne virdi. Bürzī de nazar eyledi.* 445b/20, 449b/06, 450b/06

2. Bir şeyin düzgün, pürüzsüz ve parlak tarafı: *Bürzū’nuñ kolları bükildi, baş kaçurup arkaya aldukdā arkasında olan siper āyīneleri çarha girdi.* 466a/12
- āyīne-i siper** Kalkanın dış yüzü 455b/07
- ‘ayn** (A.) i. Bir şeyin tıpkısı 463a/24, 468b/19
- ayrıl-** (Bir yerden, bir kimseden) uzaklaşmak 452a/14, 462a/08
- ‘ayş** (A.) i. Zevk, safa
- ‘ayş [ü] nüş** Yiyip içme, safa 440b/11, 442b/24, 445b/02
- ‘ayyār** (A.) 1. i. Zeki, kurnaz: *‘Ayyār bunı görüp eyitdi: “Eyā bu kal’a nasıl kal’adur ve bu ‘asker nasıl ‘askerdür, bir haber alayum.”* 445a/03, 445a/20, 446a/22
2. sf. *Haliķaları gezerken Şagād’ı gördiler bir ‘ayyār şüret kimse yatup uyur.* 450a/20, 469b/11
- ‘ayyār başı** 463b/02
- ‘ayyār-ı tarrār-ı hançer-güzār** 468b/17
- ‘ayyārān** (A.) i. Ayyarlar, aldatanlar
→ sulṭān-ı ‘ayyārān
- ‘ayyārlik** (A.) i. Zekilik, kurnazlık 469a/07
- az** 1. i. Az: *“Var haber al nasıl ‘askerdür? Zīrā bunlar ‘askeri azdur dirler, öyle olunca kātīl Zengī ‘askeri olmamak görünür.* 470b/15
2. sf. Kısa: *Būrasb dahı alup bir rahşa süvār olup ‘azm-i Qabalya eyledi ve az zamānda Qabalya diyārına irüp ve Qābil Şāh’a bulışdı.* 443a/07, 448b/09, 454b/02
3. zf. Az: *Ammā az kaldı, bir haṭā ola koltuķ altından yol gösterdi.* 462b/12
- āzād** (F.) i. Kurtulmuş, serbest
- āzād eyle-** Kurtarmak, serbest bırakmak 442a/24
- āzād it-** Kurtarmak 442b/16
- āzād ol-** Kurtulmak 442b/02
- āzāde** (F.) i. Serbest, hür 456a/15
- azgaş-** Kızmak 455a/12
- ‘azīm** (A.) 1. sf. Büyük: *...bir ‘azīm muķavvādan bir gürz yapıdurup için kül ve kireç ile ṭoldurdı* 450b/16, 460a/15, 460b/09
2. zf. Çok, fazla: *‘Azīm iltifāt idüp şeyler bağışladı.* 451b/16, 452a/12, 456a/03
- mār-ı ‘azīm, nehr-i ‘azīm
- ‘azamet** (A.) i. Büyüklük 449a/19
→ dārāt u ‘azamet
- ‘azīz** (A.) i. Muhterem, değerli, aziz 443b/04
→ cān-ı ‘azīz
- ‘azm** (A.) i. Gitme, gidiş
- ‘azm eyle-** Yönelmek, bir tarafa doğru gitmek 440b/05, 463b/08
- ‘azm-i Argunniyye eyle-** Argunniyye’ye gitmek üzere harekete geçmek 448b/08
- ‘azm-i bār-gāh-ı Cihān-gūr eyle-** 468a/05
- ‘azm-i Behrūz Şāh eyle-** Behruz şaha yönelmek 469a/08
- ‘azm-i Behişt-kend eyle-** Behişt-kend’e gitmek üzere harekete geçmek 457a/01
- ‘azm-i Bürzī eyle-** Burzi’ye yönelmek 447a/04
- ‘azm-i Çin eyle-** Çin’e gitmek üzere harekete geçmek 443b/14, 446a/20

‘azm-i der-bend eyle- Der-bend’e
gitmek üzere harekete geçmek
460b/17, 462a/24

‘azm-i der-bend-i Tālkan eyle-
448a/25

‘azm-i Efrāsiyāb eyle- Efrasiyab’a
yönelmek 470b/23

‘azm-i Īrān eyle- Īran’a gitmek üzere
harekete geçmek 469b/09, 470a/16

‘azm-i Īrān it- Īran’a gitmek,
yönelmek 442b/25, 456a/10, 458a/13

‘azm-i Kābalya eyle- Kabalya’ya
gitmek üzere harekete geçmek
443a/07

‘azm-i leşker eyle- 440a/16, 449a/22

‘azm-i Mesīh-ābād eyle- Mesih-
abad’a gitmek üzere harekete geçmek
456a/09, 458a/05

‘azm-i meydān eyle- Savaş
meydanına yönelmek 467a/12

‘azm-i Mişkālīyye eyle-
Miskaliyye’ye gitmek üzere harekete
geçmek 453a/23, 454a/17

‘azm-i rāh eyle- Yola çıkmak
462a/07, 462a/16

‘azm-i şikār eyle- Ava niyet etmek
464b/13

‘azm-i Tūrān 456b/25

‘azm-i Tūrkistān it- Tūrkistan’a
gitmek, yönelmek 461b/07

‘azm-i saḡar eyle- 442a/19

Azrā Bānū (A.) ö.i. Kişi adı 456a/06

-B-

baba (A.) *i.* Baba 449a/03, 454b/16, 454b/21

bāc (F.) *i.* Vergi, haraç 469b/10

bacak *i.* Bacak 470a/03

bāçe (F.) *i.* Bahçe 442a/06

bād (F.) *i.* Rüzgâr

bād-ı şabā Sabâ rüzgârı 440b/12, 456b/21, 461a/02

ba'de (A.) *z.f.* Sonra 441b/11, 442b/25, 443b/23

ba'de-l-ğusl Gusûlden sonra 442b/22, 463a/16

bāde (F.) *i.* İçki, şarap

bāde nūş eyle- İçki içmek 468a/04

bāğ (F.) *i.* Bahçe, bostan, bağ 459b/08, 459b/08, 468b/08

***bāğ-bān** *i.* Bahçıvan 459b/08

bağır *i.* Göğüs, bağır

bağırına baş- Kucaklamak, bağırına basmak 457b/11

bağır- Bağırmak 460a/20

→ bar bar bağır-

bağışla- Vermek, ihsan etmek 451b/02, 458a/06, 462a/15

bağla- 1. Bağlamak: *Dāniş-pezîr*

Bürzî'yi şoyup miyânına bir peştemāl bağladı. 445b/12, 454a/21, 459a/02

2. Zabtetmek, tutmak: *Ardından irüp bir sille urup yıkdı ve bağladı ve alup getürdi.* 457b/08, 458a/03, 459a/04

→ bel bağla-, ğaraž bağla-

bağlat- Bağlatmak 451a/11, 459a/04

bağlu *i.* Bağlı 447a/22, 452b/20, 458b/12

→ başı bağlu

baḥādur (F.) *sf.* Cesur, yiğit 440b/21

bahāne (F.) *i.* Sebep, bahane 459b/18

bahāne it- Bahane etmek 470b/03

bahāne ol- Bahane olmak 446a/14

baḥr (A.) *i.* Deniz 444a/10

baḥreyn

→ neheng-i mecma^c-ül-baḥreyn

baḥrî (A.) *i.* Denizle ilgili, denize ait

→ ğurāb-ı baḥrî, Sarsar-ı baḥrî

baḥş (F.) *i.* (I) Kısım, bölüm: ...*ğürz-i*

Hüsrev Şîr'i on ikinci baḥşından

ķavrayup başınuñ üzerinden devr

itdürerek irişdi. 467a/20

baḥş (F.) *i.* (II) Bağış, ihsan

baḥş eyle- Bütün gücünü sarf ederek bir eylemde bulunmak 440a/20

baḥş ol- Yayılmak 441b/22

ba'îd (A.) *sf.* Uzak, ırak 447b/16

baķ- 1. Bakışı bir yöne çevirmek: *Bürzî-*

yi şeh-bāz uyanup baķdı. 442b/10, 444a/02, 444a/24

2. Anlamak, görmek: *Bürzî daḥı naķl*

eyledi. Fağfūr Şāh baķdı, bildi.

442b/21, 467a/09

3. Bir kişi veya bir durum hakkında

bilgi sahibi olmak, inceleyip

araştırmak: *Bunda da faşl eylesün.*

Baķayum benüm 'ayyārum Şağād

ķadar ķala-bilür mi ve hem biraz

eglenelüm. ” *didi.* 445a/12, 448a/22, 449b/12

baķup tūr-/baķup dur- Bakıp durmak

466b/06, 466b/25

baķıl- Bakmak işine konu olmak veya bakmak işi yapılmak 463a/24

bal *i.* Bal 470a/04

bal mūmī Mum, bal mumu 445b/14

balık *i.* Balık 468b/18

-bān (*F.*) *e.* ...-ci

→ girye-bān, sāye-bān, zindān-bān,
zindān-bān başı

baña *zm.* Ben zamirinin yönelme hali;
bana 440b/25, 458b/25, 462a/20

bānū (*F.*) *i.* Kadın, hanım 441b/21,
442b/09, 448a/05, 448a/18

bānū-yı ‘ālem-ārā Dünyayı süsleyen
kadın 444a/03

bānū-yı cihān Dünyanın güzel kadını
442a/04

Bānū-yı Gūšās *ö.i.* Kişi adı 456a/06

bār (*F.*) *i.* Yük

***bār-gāh** Huzur, yüksek divan, saltanat
çadırı 444b/02, 445a/06, 468a/06

***bār-gāh-ı Kārūn Şāh** Karun Şah'ın
divanı 461b/22

***bār-gīr** Beygir, at 461b/09

***bār-keş** Yük taşıyan

→ ‘azm-i bār-gāh-ı Cihān-gīr eyle-,
nīze-i bār-keş

bārān (*F.*) *i.* Yağmur

→ tīr-bārān itdūr-

barış- Uzlaşmak, anlaşmak 451a/08

barışdur- Uzlaştırmak 463a/09

bārī (*F.*) *e.* Hiç olmazsa, hiç değilse
441a/24, 444a/08, 445b/07

bārū (*F.*) *i.* Kale duvarı, sur

→ burc u bārū

baş- 1. (Ayak) basmak: *Bürzī pāyların
zemīne başdı.* 467b/08, 467b/09,
467b/11

2. Baskın yapmak, basmak: *...Eger
bir yaramaz kaçd idüp ya’nī bir
öldürmek murād ider ise gelüp baña*

haber eyle. Varup dīvānın başup

pehlüvānları halāş ideyüm.” didi.
444b/11, 446b/10, 470a/24

3. Üstünlük sağlamak, rakiplerini
geçmek: *Bürzū’ya eyitdiler: “İy dil-
āver, pehlüvānlar ile ceng eyledükde
gerekdür kim üç günde galebe
eyledüğine bir günde başasın, on
günde galebe eyledüğüne üç günde
galebe eyleyüp evvelkiden ziyāde...*
447a/09

→ bağına baş-, kadem baş-

başdur- Üstün gelmek, alt etmek
441b/23

baş *i.* 1. Baş, kafa: *Getürüp ol tācı
emāneten Fağfūr Şāh’uñ başına ol on
iki künkürelī tācı giydürüp cümleye
şeh-en-şāh eyledi ve muhāsiblere
fermān eyledi.* 444b/14, 446b/13,
446b/14

2. Başkan, reis: *‘Askerde bir baş
lāzımdur, diyüp ‘Ankā-yı çehār-dest
Bürzī’nüñ yir ine geçdi.* 444b/19,

3. Temel, esas: *Aşl gavgānuñ başı
budur, bu ‘askerde olmadukça
sā’irlerüñ işi āsāndur.* 443b/20

4. Bir şeyin uçlarından biri: *Bād-ı
şabā karşı varup iki bölüp ‘alemler
ve tūğlar yüridi. Dağı yakın geldükde
Ferhād der-bend’in biri başında idi.*
461a/02, 461a/13, 461a/16

baş aşğa al- Bir şeyi baş aşğa
çevirmek 470a/03

baş aşğa it- Bir şeyi baş aşğa
çevirmek 467a/01

başı at başına ber-ā-ber ol- Aynı
hizada, beraberce olmak 455b/18,
466a/18, 467a/22

başı dön- Baş dönmek, aklı gitmek 457b/06

başın alup git- İzin almadan ve gideceği yeri bildirmeden gitmek 454b/10

başın aşağı devür- Bir şeyi baş aşağı çevirmek 467a/02

başın kaçur- Başını korumak, tehlikeden uzak tutmak amacıyla yapılan baş hareketi 461a/11, 466a/12, 467a/22

başın kes- 444b/14, 452a/10

başın teninden cüdā eyle- Kellesini uçurmak 469a/15

başına belā ol- Sıkıntı vermek, tedirgin etmek, musallat olmak 456b/11

başıña cem' it- (Birin) Başına toplanmak 470a/25

başına geleceği bil- 453a/09

başına gel- (Kötü bir durum) başına gelmek 456b/22

başına üş- (Birin) Başına toplanmak 445a/10

başını gavgāya şal- 451a/25

başına şovak geç- Anlayışını yitirmek, anlayıştan uzak kalmak 462b/25, 464a/19

baş kaldur- 1. *Bürzī baş kaldurup: "Diñleñ imdi begler, baña şöyle bir iş görindi.* 453b/22

2. *Nā-gāh Bürzī'nün ebū-l-ubeyd kâşānesi harekete gelip baş kaldurdu ve mismār-ı āhene dönüp nāfesin dökmege başladı.* 442a/03

başdan başa *zf.* Başından sonuna kadar 441a/11

başı bağılu *sf.* Birinin yandaşı olma 447a/22

baş ucu i. Bir şeyin yakını 441b/18, 454a/05, 454a/06

→ 'aklı başında, 'aklı başına gel-, 'aklını başına götür-, at başı, 'ayyār başı, cān başına şıçra-, hāzır-baş ol-, kademinde baş ko-, zindān-bān başı

başar- Başarmak, üstesinden gelmek 443a/06

başka *sf.* Değişik, farklı, özge: *Begler: "Bu zengī başka bir zengīdür.* 447b/14

zf. Ayrı: *Ammā ekşerī Bürzī 'askerūñ tozından buñalup ilerü başka giderdi.* 458b/23, 461b/07

başla- (Bir işe) başlamak 440a/02, 441b/23, 466b/19

başlu *sf.* Başlı olan, başlı 450b/03, 454a/04, 454a/18

bat- Batmak 467a/16

bātıl (A.) i. Geçersiz

bātıl ol- Hükümsüz kalmak 445b/06

bayıl- Kendinden geçmek 470a/05

bāzar (F.) i. Çarşı, pazar

***bāzar-gān/ bāzer-gān** Bezirgān, satıcı, tacir 458b/14, 460a/02, 461b/12

ba'zı (A.) zf. Bir takım, kimi 442a/06, 444b/21, 456b/12

bāzū (F.) i. Pazı 450a/12, 450b/11, 450b/13

***bāzū-bend i.** Kolbağı 450b/10, 450b/13
→ zūr-ı bāzū 442a/04

be (F.) I. e. İle, ...'li; kelimelere -e halini verir.

***be-nām** Namlı, şöhretli 450b/22, 456b/25

***be-ser [ü] çeşm** Baş göz üstüne 463a/20, 464a/11

→ gāh-be-gāh

be II ünl. Çıkışma bildirmek için
kullanılan ünlem; hey: *Ammā*
çadırında düşündi: "Be cānum, ben
tuz almağa gelürken bir dervīşe raşt
geldüm. 440a/07, 465a/01

beççe (F.) i. Yavru 445a/07

bed (F.) sf. Fena, kötü: *Ammā Būrī bu*
mel'ūnenūñ ağzınūñ bed
rāyihāsından buñalup ğayrı taḥkīk
cāzū idüğine şübhesi kalmadı.
444a/12

***bed-aşl** Aslı fena, rezil 448b/23

***bed-nām ol-** Adı kötüye çıkmak
466a/03

beden (A.) i. Gövde, vücut
→ taḥviyyet-i beden, taḥviyyet-i beden

beg i. Bey 440a/15, 441a/25, 444b/17

***beg-zāde** i. Soylu kişi, beyzade
468b/08

begen- (F.) i. Kabul etmek, takdir etmek
441a/11, 455b/02, 455b/02

Behişt-kend ö.i. Yer adı 456b/23,
457a/10, 457a/11

→ 'azm-i Behişt-kend eyle-, şehir-i
Behişt-kend

Behmen ö.i. Kişi adı 450a/23, 456b/24,
459b/23

Behmen kūh-sitān 470b/11

Behrām ö.i. Kişi adı 444b/11, 446a/08,
453a/04

Behrām-ı der-bend-niṣin 469b/21

Behrām-ı Derbendī 469b/09, 469b/22

Behrām-ı kemān-dār 446b/07

Behrām-ı kemān-keş 443a/24

Behrām-ı pīr-efgen 451b/22

Behrām-ı siḥām-dār 444b/10

Behramān ö.i. Kişi adı

→ der-bend-i Behramān-ābād

Behrūz ö.i. Kişi adı 453b/12, 453b/21,
454a/03

→ azm-i Behrūz Şāh eyle-

Behzād ö.i. Kişi adı 469b/01, 469b/03,
469b/08

bekār (A.) sf. Olgun kimse

→ nā-bekār

bekci/bekçi i. Bekçi 442b/04, 466b/20

bekle- Beklemek 450b/23, 463a/12

beksimat (F.) i. Katı ekmek, peksimet
442b/24, 448a/09, 452b/15

bel i. İnsan bedeninde göğüsle karın
arasında daralmış bölüm 441a/17,
467a/23

bel bağla- Güvenmek 468b/22

belā (A.) i. Musibet, afet 441b/09,
443a/05, 462b/16

→ başına belā ol-

Belḥ ö.i. Yer adı 456b/21, 458a/11

belī (F.) e. Evet, tamam, pekiyi 446a/09,
470a/11

beliñle- Uykudan sıçrayarak uyanmak
452b/22, 466b/07

belki / belkim (A., F. *bel ki*) bağ. Hatta
442a/25, 443a/06, 464a/05

belli/bellü sf. Belli, açık, aşikar

belli ol- Ortaya çıkmak, belirmek,
belli olmak 449b/13, 466a/22

belür- 1. Ortaya çıkmak: *Ammā*
günlerde bir gün anı gördiler ki yine
bir cānibden tozlar peydā olup
belürdi. 440b/12, 461b/21

2. İşitilmek:...*añsuzın ḥazāne*
şandukları arasında bir şadā ve bir
feryād belürdi. 466b/21

ben zm. Tekil birinci şahıs kişi zamiri
440b/19, 441a/21, 443a/05

beñ *i.* Ben, vücutta olan noktacık
445b/14

bend (*F.*) *i.* 1. Bağ 443a/08, 444b/01,
447a/23

2. Boğaz, iki dağ arasındaki dar
geçit; der-bend: *Ez-in cānib Būrzī*
ḥāceden ilerü ayrılıp der-bende
yüridi. 448a/14, 450a/21, 462a/08

bend eyle- Bağlamak, esir etmek
446b/18, 447b/02, 450b/11

bend-girān ur- 448b/15, 456b/15,
459a/09

bendin al- 447a/10, 451a/07, 457b/03

bendin alı-vir- 452b/18

bendin kır- 450b/25

bend it- Bağlamak, esir etmek
447a/19, 450b/13, 452b/10

bend ol- Bağlanmak, esir olmak
460a/02

***bend-girān** 452b/06

bend-i şalvār Şalvar bağı 442a/06,
442a/07

→ ‘azm-i der-bend eyle-, ‘azm-i der-
bend-i Tālkan, bāzū-bend, Behrām-ı
Derbendī, Behrām-ı der-bend-nīşin,
der-bend, der-bend-i Behramān-ābād,
der-bend-i Çīn, der-bend-i
Kāhramān-ābād, der-bend-i Kāse-
rūy, der-bend-i Kāse-rūd, der-bend-i
Mesīḥ-ābād, der-bend-i Tālkan,
Süheyl-i der-bend-nīşin

bende (*F.*) *i.* Kul, köle

bende çek- Esir etmek, esir almak
446a/17, 447a/20, 450a/20

bende eyle- Esir etmek, esir almak
453a/17

bende ol- Esir olmak, esir düşmek
440b/08, 444b/06, 446b/13

bende ur- Esir etmek, esir almak
459a/21, 459a/21

bende-yi ḥalka-be-güş Kulağı halkalı
köle, esir 440b/02

bende-yi Keyānūş Keyānūş’un kölesi
455a/24

benden *zm.* Ben zamirinin ayrılma hali
443a/13, 458a/23, 464a/19

beni *zm.* Ben zamirinin belirtme hali
443a/05, 444a/08, 446a/10

benī ādem *i.* Adem oğulları 440a/08,
454a/07, 454b/01

→ güzīde-yi benī ādem

beñiz *i.* Beniz, çehre

beñzinde kan kalma- Rengi sararmak,
yüzünün rengi solmak 448b/13

beñze- Benzemek, andırmak 442a/22,
453b/10, 454a/07

ber (*F.*) *e.* Üzere

***ber-hevā** Havada, yukarıda; havaya,
yukarıya 443a/22, 443b/14, 453a/25

***ber-murād eyle-** Muradına erdirmek,
isteğine kavuşturmak 463a/10,
470a/15

***ber-murād it-** Muradına erdirmek,
isteğine kavuşturmak 470a/12

***ber-murād ol-** Muradına ermek,
isteğine kavuşmak 442a/20, 442b/08,
444a/09

→ Būrzū-yı ber-cāzū, fermān-ber,
naẓar-ber-meydān eyle-, naẓar-ber-
meydān it-

ber-ā-ber (*F.*) *zf.* Beraber, birlikte
442b/03, 456b/10, 459b/12

ber-ā-ber ol- Aynı durumda
bulunmak 455b/18, 465a/20, 466a/18

ber-ā-ber vir- Dövüş sırasında
düşmanın silahına karşılık vermek
için aynı nitelikteki silahını

kullanmak 441a/14, 450b/19,
455b/07

→ arkasın ber-ā-ber vir-

ber-ā-berce (F.) *zf.* Birlikte, beraber
olarak 440b/23

ber-ā-berinde (F.) *zf.* Beraberinde,
birlikte 453b/02

Berber (F.) *i.* Kavim adı

Berber-zemīn 458b/15

berg (F.) *i.* Yaprak

berg-i ḥazān Sonbahar yaprağı
446a/06

beri / berü 1. *i.* Bu yana, buraya, beriye:

*Berūde ‘askere ordu yirleri ḥāzır olup
‘asker geldükde Būrzī, Mişkāl Şāh ile
yol üzerinde bir yirde sāye-bān*

*ḳurdurup ‘işrete başladılar. 447a/06,
450a/09, 451b/01*

2. *sf.* Yakın mesafe, yakın mesafede
bulunan: *Cümle ile sīne şāf olup
‘azīm ziyāfetler eyledi ve bütün
leşker geçüp berü ṭarafā ḳondılar.*
463b/07, 468a/20

3. *zf.* Bir vakitten başlayarak ifade
edilen devamlılık durumu: *Şagād
ağlayup: “Benden ne istersinüz? İşte
dün ḳızı alduñuz, ben dünden beri
ḥasta yaturam.” didi. 450a/09*

berḳ *sf.* Sıkı, kuvvetli

berḳ ur- Kuvvetlice vurmak 454b/15

Berzīn *ö.i.* Bir ateşhane adı 456b/24

besbelli / besbellü *sf.* Apaçık 456a/25,
462b/19, 466b/17

beste *i.* Kapalı 456b/16

→ cāh-ı beste-der, dest-i bīkr-dān-beste

bevvāb (A.) *i.* Kapıcı, hademe 467a/06

bevvābān (A.) *i.* Kapıcılar, hademeler
470b/24

beyābān (F.) *i.* Çöl

beyābān-gīr 468b/19

beyān (A.) *i.* Açıklama, bildirme, beyan

beyān eyle- Açıklamak, beyan etmek
470b/19

beyān it- Açıklamak, beyan etmek
448b/02

→ naḳl [ü] beyān eyle-

beyāz (A.) *i. ve sf.* Beyaz, ak 442a/09,
445b/15

→ ḥāl-i beyāz

beyt (A.) *i.* (Şiirde) beyit 440b/23,
442a/14, 442a/21

bıçak *i.* Bıçak 441b/03

bırak- 1. Bırakmak: *Hemān elinde olan
ağacı birağup Būrzū’ya şarıldı.*
460b/06

2. (-i, -e) Koymak: *Neheng-i
mecma‘-ül- bahreyn ḥurūc itdi
mekānından/ Şadef ağzındaki dürrin
bırakdı ḳa‘r-ı deryāya 442a/14*

3. Terk etmek: *Būrzī Şagād’ı görince
ğāzab bile “Bire nā-bekār ‘ayyārsın
bu gün nereye alduñ yürüyü-virdüñ,
beni şikārda yalñuz niçün bıraḳduñ?”
didi. 465a/11*

4. (Bir kimseyi) bir mekana
götürmek: *Būrzī uyurken sihrden
geçürüp ḳapdı. Dīvān-ı Mişkāl Şāh’a
getürüp meydāna bıraḳdı. 452a/05,
460b/09, 464b/21*

bırakıl- Bırakılmak 441b/18

bıyık *i.* Bıyık 440b/14, 449a/21, 449b/07

bī (A.) Harf-i cer

***bī-t-ṭab‘** *zf.* Tabiatıyla 469a/18

bī (F.) Olumsuzluk eki

***bī-amān** *i.* Amansız, acımasız 457a/24

***bī-çāre** *i.* Çaresiz, zavallı 445a/21, 469a/17

***bī-dār** *i.* Uyanık, uyumayan 442b/09

***bī-devlet** *i.* Devletsiz, işe yaramaz kişi 44a/13

***bī-gāne** *i.* Kayıtsız, ilgisiz 459b/02

***bī-hūde** *zf.* Boşuna, boş yere 449b/11, 465a/18, 468a/11

***bī-vefā** *i.* Vefasız, hayırsız 446b/22

***bī-vefā ol-** Vefasız, hayırsız olmak 449a/09

***bī'z-żarūrī** *zf.* İster istemez 441a/13, 443b/17

→ kelle-yi bī-devlet

bikr (A.) *i.* Bakire 442a/13

bikrini al- Bekaretini almak 442a/20

→ dest-i bikr-dān-beste

bil- 1. Bilmek: *Zīrā bilürem anuñ bir cāzū dostı vardur.* 442b/19, 443a/05, 461b/04

2. (Birini) tanımak: *Hāce Behrām'ı bilmez yok, toğrı Efrāsiyāb dīvānına vardı.* 444a/22, 449b/05, 470a/20

3. Anlamak: *Şagād bildi kim Būrzi kendiyi ziyāde sever imiş.* 440b/15, 444a/22, 450a/21

4. Kabul etmek: *Fağfūr Şāh'ı cümleye şeh-en-şāh bilüñ.* 453b/23

5. Öğrenmek: *Būrzi şorup kim idügin bildi.* 447b/19, 451b/16,

bildüğinden kalma- Hiçbir şeye aldırış etmeden doğru bildiği davranışı sürdürmek 447a/03, 455a/05

→ ala-bil-, ayıra-bil-, başına geleceği bil-, bula-bil-, çala-bil-, direng ide-bil-, fırsatı ğanimet bil-, geçe-bil-, gide-bil-, gire-bil-, göre-bil-, ħalāş

ide-bil-, ide-bil-, kaç-a-bil-, ħaldura-bil-, kim idügin bil-, nidügin bilme-, yaralaya-bil-

bildür Haber vermek, haberdar etmek:

'Anķā eyitdi: "Ben varup hele Fağfūr Şāh'a bildüreyüm ve lālalaruñ Getfāl ve Terke bilmedükçe olmaz. 443a/16, 446a/20, 446b/16

→ kendin bildür-, kim idügin bildür-, miķdārın bildür-

bile 1. *zf.* Birlikte, beraber: *Süheyl Şāh, Būrzi ile bile gidecek oldı.* 441a/02, 442b/07, 444a/22

2. *bağ.* de, dahı: ... *"İşte biz ħātil Zengī'ye tābi' olduk İrān'a bile giderüz siz ne dirsez biz size tābi'üz.* 440a/15, 446b/19, 461b/01

bilek *i.* Bilek, el 461a/15, 467b/21

bilin- Ortaya çıkmak, anlaşılmaq, bilinmek 445b/14, 447b/21, 453b/08

bilmezlik *i.* Bilmeme, cehalet 454b/09

bin- (Ata) binmek 445b/11, 451a/02, 451a/22

→ kimüñ arabasına binerse anuñ türkisin çağır-

bināgūş (F.) *i.* Kulak memesi 440b/14

bindür- Bindirmek 467b/09

biñ *sf.* Bin 440b/04, 441a/12, 444a/04

→ altmış biñ, altı kerre yüz biñ, biş biñ, altı yüz kırk dört, biş kerre yüz biñ, biş-on kerre yüz biñ, dört kerre yüz biñ, elli biñ, iki kerre yüz biñ, kırk biñ, kırkar biñ, on iki biñ, onar biñ, otuz bir kerre yüz biñ, otuz altı kerre yüz biñ, seksen biñ, üç kerre yüz biñ, yidi kerre yüz biñ, yigirmi biñ,

- yigirmi dört kerre yüz biñ, yigirmi
 tokuz kerre yüz biñ, yüz biñ
- bir** 1. *i. ve sf.* Bir 440a/06, 440a/16, 440a/19
2. (Herhangi) bir: *Ammā günlerde bir gün anı gördiler ki yine bir cānibden tozlar peydā olup belürdi.* 440b/12, 441b/03, 444b/02
3. Aynı, tek: *Nā-gāh Jende cāzū gelüp Qābil Şāh istiḳbāl eyledi ve yanına alup ikisi bir tahta oturdu.* 441b/25
- bir tişe kār eyleme-** 468b/18
- bir ol-** Birlik olmak 451b/18, 459a/14, 467a/21
- bir bir** Bir bir, tek tek 441a/05
- birāder** (*F.*) *i.* Erkek kardeş, kardeş 440a/02, 456a/06, 457a/16
- biraz** (*A.*) 1. *sf.* Biraz: *Bunuñ bir kaç metin pehlüvānları dañı vardır ve bir zende qallāş ‘ayyārı vardır ve biraz dīv ‘askeri var.* 443b/22, 448b/16, 457b/11
2. *zf.* Kısa bir müddet, kısa bir müddet için: *Ammā bunlaruñ biraz yatınca ‘ağılları başlarına gelüp kalkup oturdılar.* 444a/23, 445a/12, 449b/25
- birazdan** Az sonra 447b/17, 452a/13, 453a/24
- birbiri** *i.* Biribiri, birbiri 440b/01, 441a/11, 442b/17
- birbirin sür-** Birbirini sürüklemek 467b/05
- birbirine çarp-** Birbirine şiddetle vurmak 442b/17, 459b/22, 462b/02
- birbirleri** *i.* Biribirleri, birbirleri 441a/11, 457a/24, 458a/09
- birden** *zf.* 1. Beraber: *Ol zamān ikiñüz de birden içerü girüp yaturken Būrzi’yi urup helāk idüñ.* 440b/01, 442b/05, 443b/21
2. Aniden, ansızın: *Ne selām ve ne kelām birden hamle eylediler.* 457a/03, 457a/14, 460a/25
- bire ünl.** Ey, behey, yahu! 440a/06, 445a/10, 446b/03
- birer** *sf.* Birer 441a/25, 446b/18, 447a/23
- birer birer** Birer birer 440a/17, 441b/25, 450b/25
- biri / birisi / birüsi** *zm.* Biri, birisi 440a/18, 442a/22, 444a/21
- birkaç** *sf.* Az sayıda 448b/06
- biş** *sf.* Beş 442b/25, 445a/16, 450b/11
- biş biñ altı yüz kırk dört** 468a/22
- biş yüz** 451b/05
- biş kerre yüz biñ** 468/21
- biş-on kerre yüz biñ** 470a/12
- biz** *zm.* Biz 440b/16, 441b/16, 442b/03
- bizden** *zm.* Biz zamirinin ayrılma hali 466b/14
- bize** *zm.* Biz zamirinin yönelme hali 440b/02, 444b/03, 444b/05
- bizi** *zm.* Biz zamirinin belirtme hali 442b/03, 442b/15, 444b/01
- bizler** *zm.* Bizler 464a/24
- boğ-** Boğmak 452a/15, 459b/07
- boğaz** *i.* Boğaz 442b/17, 443a/19, 450b/09
 → sık boğaz eyle-
- bolay ki** *e.* Ola ki, belki 443a/06
- boş** *i.* Boş
- boş ko-** Serbest bırakmak 448a/23
- boşan-** Fırlamak, çıkmak 453a/06
- boy** *i.* Boy 453a/25
- boya** *i.* Boya 445b/11, 445b/12, 445b/16

boya- Boyamak 445b/07

boyun i. Boyun 455a/21, 457a/23, 469b/04

→ günāhı boynıña

boynuz i. Boynuz 460b/06, 460b/07

boz- 1. Bozmak: *Münkāl-i zerrīn-kemerine bār-gāhlar üzerine ta‘yīn olınup bir kâ‘ide kura ve boza.* 450b/14, 461b/05

2. Bozguna uğratmak: *Cihān-gīr bunları bozup ‘alem dibine sürdi.* 455b/23, 456b/02

→ mührin boz-

bozıl- *mec.* Bir şeye kızmak, morali bozulmak 440a/13, 440b/09, 461a/25

→ keyfi bozıl-

böl- Ayırmak 461a/02

bölük i. Askeri birlik 441a/08, 456a/23

bölük bölük Küme küme, bölük bölük 449a/16, 461b/06

böyle 1 *i.* Böyle: Dāniş-pezir: “Çün kim böyledür ammā şimdi sen bu şüret ile varduğda lā-büd seni haber alurlar... 445b/05, 465a/14

2 *sf.* Böyle, bu şekilde: “İy nev-cüvān niçün gelüp böyle bir şāha foğullık eylersin? 441a/21, 455b/03, 462a/04

3 *zf.* Böyle, bu şekilde: *Bizi alup bunda getürdi ve ikümizi dağı böyle aşdı.* 440b/08, 444b/04, 445b

bu 1 *i.* Bu “İşte, Būrzi didükleri pehlüvān budur. Aşl gāvğānuñ başı budur, bu ‘askerde olmaduğça sālirlerüñ işi āsāndur... 443b/20, 444a/23, 447b/11

2 *sf.* Bu “Bire bu gāvğānuñ aşlı nedür?” diyince... 440a/06, 440a/18, 441a/02

3 *zm.* Bu *Ammā Būrzi dağı görüp göñlinden eyitdi:* “Allāhu a‘lem bu da yine bizüm dostumuz olan Hāmān vezirüñ çıraqlarındandır... 440b/16,

bu arada 1. Bura, bu yer 453b/19, 463a/01

2. Bu arada, bu esnada 440a/12, 441b/05, 449a/02

bu eşnāda Bu sırada 452a/17

buçuklık i. Yarım paralık

buçuklık ciger Değersiz 440a/24

bud i. Vücudun kalça ile diz arasındaki bölümü 442a/08

bugün i. Bugün, içinde bulunduğumuz gün 452a/25

bugünkü sf. Bugüne özgü, bugün olan, bugün yapılan 445a/22

bul- 1. Aramak, arayıp bulmak: *Nigerāy dağı ‘ayyāruñ hāfırı için bakup “Elem çekme sağdur ve filān cānibe gidersen bulursun.” diyüp... 445a/01, 444b/18, 446b/05*

2. Ortaya çıkarmak, bulmak: Aşlı bu kim şikārda bir defīne bulup biş on şanduk çıkıdı. 450b/12, 466b/13

3. Ele geçirmek: *Būrzi “Hu şimdi cehenneme gitsün, lā-büd ben anı bulup haqqından gelürem.” didi.* 450b/11

4. (Bir şeyin karşılığını) görmek: *Ammā çe fā‘ide yine Būrzi’den elem çeküp eyitdi:* “Ser-ver iden bulur.” 441b/11

bula-bil- Bulabilmek 441a/22

→ felāḥ bul-, fırsat bulma-, fırsat bula-
bil-, ḥalāṣ bul-, ḥayāt bul-, itdūgin
bul-, kemālin bul-, selāmet bul-

bulan- Karışmak, müşevveş olmak,
bulanmak

→ gönli bulan-

bulıma- Bulmak fiilinin yeterlik birleşik
olumsuz şekli 453a/14

→ yir bulıma-, zafer bulıma-

bulın- 1. Bulmak işine konu olmak:

Bürzī ḡāzaba gelüp: “Tīz bulınsun!”
didī... 444b/17, 444b/25, 448b/06

2. (Bir yerde) mevcut olmak 452a/04,
460b/04

bulıṣ- Bir araya gelip görüşmek,

buluşmak: *Bir gün Mesīḥ-ābād’a*
gelüp ḥāce Behrām, Cihān-gīr’e
bulıṣup Bürzī’nüñ nāmesin virdi.
443a/07, 443a/16, 445b/12

bulūḡ (A.) i. Erin olma, erinlik

bulūḡa ir- Erinleşmek 468b/06

buña *zm.* Bu zamirinin yönelme hali
445a/05, 468b/22

buñal- Sıkılmak, bunalmak 444a/12,
461b/07

bunda *zm.* 1. Burada: *Bunlar bunda*

tursunlar, biz geletüm ‘askerde olan
keyfiyyet [ü] aḥvāle. 441b/24,
443b/09, 444b/15

2. Buraya: *Ben evvel varup ol Bürzī*
didükleri pehlüvānı şayd idüp bunda
getüreyüm. 443b/10, 444a/03,
444a/08

3. Bu hususta: *Ba‘zı rāvīler bunda*
iḥtilāf eylemişlerdür. 442a/06

bundan 1. *zm.* Buradan: *Bürzī’yi bundan*
bir cāzū la‘īne ḡapup Süheyl-ābād

nām bir ḡal‘aya iletmiş... 446b/04,
461b/03, 463b/13

2. Bundan: *Cihān-gīr bundan ḡāzaba*
gelüp: “Elbetde ben anı zūr-ıla olsun
alıram.” didi. 444a/07, 454b/23,
459a/14

bunı *zm.* Bu zamirinin belirtme hali
443a/04, 445a/03, 448a/21

bunlar / buñlar *zm.* Bunlar 440a/02,
442b/07, 443a/02

bunlara *zm.* Bunlara 444a/20, 452b/01,
454a/15

bunlardan *zm.* Bunlardan 444a/18,
446b/21

bunları *zm.* Bunları 440b/04, 442a/23,
446a/18

bunlarıñ *zm.* Bunların 444a/20, 458a/17,
462a/04

bunuñ *zm.* Bu zamirinin ilgi hali
440a/08, 442a/22, 445a/10

buña *zm.* Bu zamirinin yönelme hali
456b/04, 458b/07

bura *zm.* Bura 442a/02, 466b/18,
466b/23

buradan *zm.* Buradan 443b/11, 445b/07,
446b/24

Būrasb *ö.i.* Kişi adı 443a/13, 443a/13,
443a/15

burc (A.) i. 1. Kale, kale bedeni 449a/22,
459b/07

2. Burç 459b/04, 459b/05, 469a/17

burc-ı bārū Kale kulesi 458b/23

burun i. Burun 454a/06, 454a/06,
466b/08

Bürzī / Bürz/ Bürzū *ö.i.* Kişi adı
440a/01, 440a/10, 441a/01

Bürzū-yı ber-cāzū 441a/22

Bürzī ibn-i Sührāb 458a/12

→ ālet-i Būrzī, Būrzī-yi şeh-bāz, ‘azm-i
Būrzī eyle-, dīvān-ı Būrzū, leşker-i
Būrzī / leşker-i Būrzū

buyur- 1. Emeretmek: Bunlar: “*N’ola
buyuruñ, her ne ise icrā idelüm.*”
didiler. 442b/01, 444b/03

2. (Bir nezaket ifadesi olarak) davet
etmek, öncelik tanımak: *Münkāl-i
zerrīn-kemer varup Şagād, kız ile
şoḥbet eylerken ‘aşk idüp: “Buyuruñ
sizi kātīl Zengī ister.” didi.* 443a/17,
449b/22

büdd (A.) i. Vazgeçme

→ lā-büdd

bük- Eğmek, bükmek 467b/14

bükil- Bükülmek, kıvrılmak 455b/11,
461a/10, 465b/12

bulbul (F.) i. Bülbül 442a/01

bürehne (F.) i. Çıplak

→ Ser-bürehne, Ser-bürehne sīne-çāk

bütün 1. *sf.* Bütün: *Eger bütün orduyı
düşmen zabt iderse daḥı karşı
durmañ...* 440a/09, 441b/14, 443b/02
2. *zf.* Bütünüyle, tamamen: *Yidi gün
memālik Tūrān’ı bütün zabt
eylediler.* 443a/15, 447a/17, 457b/13

büyü- 1. Yaşı artmak, yaşlanmak: ...*kız
küçüküdür, el virmez biraz büyüün de
vireyüm, dimiş.* 453b/14

2. Artmak, güçlenmek, şiddeti
artmak: *Tīzlik eyleme pādişāhum,
bunuñ pehlivānları vardur, şoñra
ğavḡā büyür...* 456b/13

-C-

Cabbār *ö.i.* Kişi adı 458a/20, 458b/13, 458b/18

Cabbār zengī 458a/19, 458b/05, 458b/06

cāh/çāh (*F.*) *i.* Kuyu, çukur 442a/12

cāh-ı beste-der 442a/11

cā'ize (*F.*) *i.* Hediye, bahşış, armağan 448b/25, 460b/22

cāme (*F.*) *i.* Elbise, çamaşır 441b/25

***cāme-hāb** Yatak 441b/17, 444b/16, 449a/20

→ ka'r-ı cāme-hāb, şoḥbet-i cāme-hāb it-, taḡyīr-i cāme

cān (*F.*) *i.* 1. Can, ruh: 440a/07, 443a/21, 455b/07

2. Can, gönül: *Hulāṣa-i kelām Şagād Āşūfte Bānū'ya biñ cān u dil ile 'āşık dīvānesi oldı.* 440b/04, 449a/06

cāna yakın *şf.* Sevimli 444a/09

cān al- Öldürmek 461a/05

cān başına şıçra- Öfkelenmek 461a/13

cān-ber-cehennem 442b/18

cān-ber-cehennem eyle- 444a/14

cān ḥavli-le Ölüm korkusundan doğan güçlü bir tepki 450b/08, 467a/22, 470a/05

cān-ı 'azīz 446b/19

cānı acı- İçi yanmak 470a/02

cān acısı Vücudun herhangi bir yerinde duyulan şiddetli acı 470a/02

cān pāresi 469a/18

cānı sıkıl- İçi sıkılmak, keyfi kaçmak 464b/24, 466b/04, 466b/18

cānına geç- Canından bezmek 448a/12

cān vir- Ölmek 459b/19

canavar (*F. cān-āver*) *i.* Canavar 454a/21

Cāne Bānū *ö.i.* Kişi adı 454b/20

cānī (*A.*) *i.* Cinayet işleyen, cani → 'adū-yı cānī

cānib (*A.*) *i.* Taraf, cihet 440a/17, 443a/19, 445a/01

cāriye (*A.*) *i.* Halayık, hizmetçi 458a/14, 458b/09, 458b/22

cāsūs (*A.*) *i.* Casus 441a/06, 441a/06, 460b/14

Cāvīd *ö.i.* Kişi adı 470a/15

Cāvīd-i dīvāne 469b/25

Cāvīd-i kūh-niṣīn 470a/07

Cāvīd nemed-pūş kūhī 469b/23

cāy (*F.*) *i.* Yer

***cāy-gīr** Yer tutan, yerleşen, yerleşmiş 469a/04

cāzū (*F.*) *i.* Cadı, büyücü 441b/02, 443a/05, 444a/04

cāzū-yı mekkāre Düzenbaz, hileci cadı 443a/09

→ Būrzū-yı ber-cāzū

ceb (*A.*) *i.* Cep 459b/17

cebe (*F.*) *i.* Zırh 455b/13

cehennem (*A.*) *i.* Cehennem 450a/16

cehenneme git- Def olmak 451a/25, 451b/11

→ cān-ber-cehennem

cellād (*A.*) *i.* Cellat 451a/06, 452a/25, 452b/05

cellād eyle- Öldürmeye kastetmek 451a/04, 456b/12

cellād-ı şūret Zalim yüzölçü 459b/16

cem^c (A.) *i.* Toplama; topluluk 443b/14, 469a/25

cem^c it- Toplamak, bir araya getirmek 447a/04, 460b/09, 470a/16

cem^c ol- Toplanmak, bir araya gelmek 457b/17

cemāl (A.) *i.* Yüz, yüz güzelliği 441b/22, 457b/20, 468b/07

Cemşīd *ö.i.* Kişi adı 469b/24, 470a/11

Cemşīd-i şahrā-nişīn 469b/23

Cemşīd Şāh şahrā-nişīn 470a/07

ceng / çeng (F.) *i.* Savaş 441a/06, 446b/12, 450a/18

cenge başla- Savaşa başlamak 455a/13

cenge dur- Savaşmak, savaşa girmek 463b/15

ceng eyle- Savaşmak 440a/09, 441a/18, 445b/23

ceng-i harbī çal- 455a/07, 455a/17

ceng it- Savaşmak 444b/13, 445b/06, 447b/05

ceng/çeng ol- Savaşmak 464b/07, 466a/25

***ceng-āver** Savaşçı 468a/23

***ceng-cū/çeng- cū** *i.* Kavgacı, savaş isteyen 455a/19, 457a/06, 463b/01

→ düvāl cengi eyle-, Elmās-ı ceng-cū, gürz cengi, Şīr-i ceng, yek-ā-yek ceng

cereyān (A.) *i.* Gidiş, hareket

cereyān it- Hareket etmek, gitmek 458b/24

cevāb (A.) *i.* Cevap 441a/04, 452a/20, 455a/06

cevābın al- Cevap almak 447a/15, 449a/07, 455a/05

cevāb it- Cevap vermek 463b/13

cevāb viril- Cevap verilmek 454b/25

cevāb vir- Cevap vermek 440a/10, 440a/17, 443b/16

cevelān (A.) *i.* Gezinme, dolaşma

→ tarīd-i cevelān eyle-

cevher (A.) *i.* Öz, maya 454b/14, 468a/11

ceyş / çeyş (A.) *i.* Asker, ordu 461b/04

→ muḳaddem-i ceyş-i Münḳāl-i zerrīn-kemer

ciger (F.) *i.* Ciger, bağır 440a/19, 440a/24, 457a/16

***ciger-dār** *sf.* Yürekli, cesaretli

→ çāpūr-ı ciger-dār

***ciger-kūşe** *i.* Evlat, sevgili 457a/16, 457b/19

cihān (F.) *i.* Dünya, cihan 443a/24, 444a/08, 464b/10

→ Bānū-yı cihān, raḥş-ı cihān-peymāsı, şāh-ı cihān

***cihān-dār** *sf.* Dünyayı tutan 440b/15, 440b/19, 441a/01

→ cihān-dār-ı Şāh-ı ‘Amūd-keş, Melik-zād-ı cihān-dār

Cihān-dār *ö.i.* Kişi adı 451a/18, 451a/23, 451b/01

Cihān-gīr *ö.i.* Kişi adı 454b/15, 454b/22, 455a/02

Cihān-gīr ibn-i Rüstem 455a/15, 458a/07, 462a/13

→ ‘azm-i bār-gāh-ı Cihān-gīr, dīvān-ı Cihān-gīr, ḳaşd-ı Cihān-gīr, düvāl-i Cihān-gīr, ḳaşd-ı Cihān-gīr eyle-

cilā (A.) *i.* Parlaklık

cilā vir- Cilalamak 444a/01

cilve (A.) *i.* Kırıtma

***cilve-fürūş** (A.+F. *sf.*) Cilveli 449a/05

Cinnistān *ö.i.* Yer adı 453b/25

civān (F.) *i.* Genç

→ nev-civān

cū (F.) i. Arama, araştırma

→ cūst u cū it-

cūdā (F.) i. Ayrı düşmüş, ayrılmış

cūdā eyle- Ayırmak 452b/16, 457a/25

→ başın teninden cūdā eyle-, kelleñi

tenüñden cūdā eyle-

cülūs (A.) i. Tahta çıkma

cülūs itdür- Tahta çıkarmak 456a/02

cülūs vir- Oturtmak 457b/12

cümle (A.)1. i. Bütün, hep: *Cāzū la'īnūñ*

sihr torbalaruñ cümle alup boğazına

tağdı... 443a/19, 447b/24, 449a/21

2. sf. Bütün: *Hikmet-i Hudā, Rüstem*

ve Ferāmurz ve cümle dil-āverler

anda mevcūd idi. 443b/21, 456b/21,

466b/01

3. zm. Herkes, hepsi: *Ben yalñuz*

varup cümlesinüñ kārın bir sihr ile

tamām idem. 443b/09, 443b/24,

451a/07

cünbiş (F.) i. Hikmetli iş 455b/01,

463a/24

cürm (A.) i. Suç 448a/08

cūst (F.) i. Araştırma, arama

cūst ü cū Arayıp sorma, araştırma

460a/06

cūst ü cū it- Aramak, araştırmak

446b/08

Cüstüñ ö.i. Kişi adı 465a/07

-Ç-

çabala- Güç bir durumdan kurtulmaya uğraşmak 466b/07

çābūk (F.) sf. Çabuk, atak 456a/20

çadır/çāder (T.-F.) i. Çadır 440a/05, 446a/02, 449a/22

çağır- 1. Seslenmek, yanına çağırmak:

Miṣḡāl Ṣāh, Ṣaḡād'a eyitdi: "Var yā Kubād, 'Anber Ağa'yı çağır gelsün." didi. 445a/12, 445a/16, 449a/10

2. Bağırarak, haykırmak: *Tīz-rū 'ayyārūn cānı şıķılıp şandukda çağırmağa başladı.* 463a/19, 467b/10

→ kimūn arabasına binerse anuñ türkisın çağır-

çağırdı çağırdı Cayır cayır 460a/15

çağırt- Nida ettirmek, dellal bağırtmak 442a/18, 465a/08

çāk (F.) i. Yırtık, yarık

çāk ol- Yırtılmak, parçalanmak 463a/13

→ yaķasın çāk eyle-, zehresi çāk ol-

çal- 1. (Bir müzik aleti) çalmak:

"Sultānum, bār-gāh önünde bir sāzende ķocası gelmiş, sāz çalar." didiler. 445a/09, 445a/16, 449a/01

2. Birisini kaçırmak: *Ṣaḡād ol gice varup kıızı yine dārūlayup çaldı.* 448a/24, 449a/21, 449b/23

çala-bil- (Bir müzik aleti) çalabilmek 445a/12

→ tabl-āne çal-

çālāk (F.) sf. Atak, atik, seri 456a/20, 465a/08

çaldur çaldur zf. Çabuk ve sürekli bir

biçimde: *Tīz-rū 'ayyār çaldur çaldur baķup ıturur.* 466b/25

çaldur- 1. (Bir kimseyi) kaçırtmak 449b/18

2. (Bir müzik aleti) çaldırmak

→ tabl-ı ārām çaldur-

çalın- (Bir müzik aleti) çalınmak 455a/10, 455a/24, 464a/22

→ ceng-i ģarbī çalın-, tabl-ı ārām çalın-

çalış- Gayret etmek, çalışmak 442a/12, 456b/19, 465b/04

çalkān- Herkesin ağzında dolaşmak 440a/20

çamaşur (F.) i. İç giysisi 448a/24

çāpūr 461b/13, 462a/08, 462a/09

Çāpūr-ı ciger-dār 447a/19

çāpūr-ı ģarāmī 470a/18, 470a/22

çār (F.) i. Çare

→ nā-çār

çāre (F.) i. Çare, tedbir, derman 442a/05, 453b/20, 456b/20

→ bī-çāre

çarġ (F.) i. Gök 466a/12

çarp- Şiddetle vurmak 440b/01, 442b/17, 457b/04

→ birbirine çarp-, ıgne çarp-

çāşni (F.) i. Lezzet, tat 466a/06

çatur kütür yan. Sert bir şey kırılırken çıkan ses 460a/23

çav- hlk. Sapmak, yol değiştirmek 458a/18

çayır çayır yan. 461a/09

çehār (F.) sf. Dört

*çehār-dest Dört elli

→ ‘Ankā-yı çehār-dest

çehre (F.) i. Yüz, çehre 454b/14

çehrelü sf. Suratlı, yüz ifadesi 445b/07

çek- 1. Çekmek: *Bürzī el açup ‘amūdına şarıldı ve çeküp elinden aldı.* 454a/09,

2. (Silaha) davranmak, (silahını) hazırlamak: *Münkāl’ün üzerine tığlar çeküp hamle eylemişler..* 440a/18, 440b/06, 454a/06

3. Kendine doğru çekmek: *Şagād’ı kolından kavrayup çekdi.* 450a/14, 463a/06

4. Ağırılığı veya uzunluğu olmak: *Yüz otuz arış kadd u kâmet çekerdı.* 455b/16,

5. Yürütmek, sürmek: *Sarsar-i bahrīyi üç yüz gehrāb Bürzī’nün önünde çekerlerdi.* 454b/06

6. (Su) çıkarmak: *‘Acabā bu burcda niçün şem‘a yanmaz, diyüp yakın vardı, gördi bir sakķā şu çeker.* 459b/05,

7. Bir yerden bir şeyi yukarı doğru almak: *Hemān elinde olan ağacı bırağup Bürzū’ya şarıldı. Aşağa yukarı çekdi.* 460b/06, 459b/07

çeki-vir- Çekivermek 468a/01

→ at çek-, bende çek-, dem çek- el çek-, elem çek-, kad çek-, kad ü kâmet çek-, muşālahaya çek-, nedāmetin çek-, pūşīde çek-, şaflar çek-, ser çek-, şıklet çek, tenhāya çek-, tīr çek-, zahmet çek-

çekdür- Getirtmek 467b/25

çekil- Bir yerden ayrılmak: *Behrūz Şāh önince reh-ber olup çekilüp*

Cinnistān’a gitdiler... 453b/25, 458b/22, 461b/08

→ alarga çekil-, girü çekil-

çeng (F.) i. Kanuna benzer bir çeşit saz

çeng-i harbī Savaş davulu 451a/09, 464a/21, 467a/11

çeng-i harbīler döğül- Savaş davulu çalınmak 465a/17

→ gürz çengi eyle-

Çengüş-çış ö.i. Kişi adı 470b/11

Çestūñ ö.i. Kişi adı 464b/21

çeşm (F.) i. Göz

çeşm [ü] gūşda ol- Görerek ve duyarak kontrol etmek 446b/01

→ be-ser [ü] çeşm

çeşme (F.) i. Çeşme

***çeşme-sār** Çeşme başı, pınar başı 450a/17, 450a/17

çevür- Sarmak 443a/20

→ kebāb çevür-

çevire getür- Sinirlenmek 457b/05

çevrāl i. 459a/02

çığır i. Yol 454b/16

çık- 1. Dışarı çıkmak: *Bunlar kal‘adan çıkup Bürzū’ya toğrı yürüdiler.* 447a/04, 459a/01

2. (Yüksek bir yere) çıkmak, yükselmek: *Semek ‘ayyār tağa yakın geldükde leşkeri kondurup kendi tağa çıkıdı...* 458a/17, 462b/13, 469b/25

3. Meydana gelmek: *Siper virüp ‘alev ‘alev āteşler çıkup Bürzī tabancalayup nīzeyi şapıtdı.* 461a/06

4. Birdenbire görünmek: *Nā-gāh bir āhū çıkup bunlaruñ üzerine gelürken bunları görüp ürküp bir cānibe çavdı.* 458b/17

5. (-e) Bir yere ulaşmak, varmak:

*Bürzī elli biñ ‘askeri sürüp öte başına
çıkdı. 461a/13, 461a/16*

6. Niteliği sonradan anlaşılmak:

*...Görelüm eger ‘asker didüğünün aşlı
çıkarsa gayrı sözleri dahı gerçektür.”
didi. 461b/18*

7. (Bir şeyin) üstüne çıkmak: *Senün
başını keseyüm mi?” diyüp gögsine
çıkdı. 444a/01, 462b/06, 469a/15*

8. Bulmak: *Aşlı bu kim şikārda bir
defîne bulup biş on şanduk çıkdı.
454a/19, 466b/13*

9. (-dan, -e) Bulunduğu yeri bırakıp
başka bir yere geçmek, ayrılmak:
*Şağād ‘ayyār bāğdan çıkup gezerek
bir yire geldi. 454a/12, 459b/08,
470b/18*

→ ipliği pazara çık-, karşı çık-, şāhib
çık-, şikāra çık-, taşra çık-, yoldan
çık-

çıkar- 1. Çıkmasını sağlamak:

*...çıkdırdılar mektūbı, Bürzī’nün eline
virdiler. 440b/07, 452a/24, 458a/17*

2. (Kıyafet) çıkarmak: *Bürzī ‘aşk-ıla
el urup bend-i şalvāra küşād virdi ve
aşağı sıyırup bāçelerin Bānū’nuñ
ayağından çıkardı. 441b/25, 442a/06,
468a/04*

3. (Yüksek bir yere) çıkarmak: *Sihr-
ile Ser-bürehne’yi meshūr idüp
kaptı, ber-hevā çıkardı. 463a/12*

→ dīvāna çıkar-, na’ra çıkar-, taşra
çık-

çırak *i.* Çırak 440b/17

çi (*F.*) *e.* Ne

çi-fā’ide Ne fayda 441b/11, 458a/22

çirāğ (*F.*) *i.* Çırak 442b/16

Çīn *ö.i.* Yer adı 443a/14, 444b/02,
445a/03

→ ‘azm-i Çīn eyle-, der-bend-i Çīn,
Fağfūr-ı Çīn, qal’a-yı Çīn, şāh-ı Çīn,
şahrā-yı Çīn

Çīnī *sf.* Çin ülkesine ait

→ Qahrām-ı Çīnī, Qahre-me-yi Çīnī,
Melik-zād-ı Çīnī, Pūrās-b Çīnī

çīn (*F.*) *i.* Kıvrım, büküm

çīn-i pūlād Zırh 463b/10

çiş *i.* Sidik

→ gülmekten tonına hep çiş eyle-

çoğal- Artmak, çoğalmak 445a/10

çok 1. *i.* Çok, fazla: ...Öyle ise ol
mel’ūna günde yüz dirhem beksimat
çokdur. Bu günden soñra günde elli
direm beksimat virilsün.” *didi.*
448a/09, 454b/25, 456b/18

2. *sf.* Çok, fazla: *Ol gün ahşam olınca
çok pehlüvān yıkdı. 451a/10,
452a/09, 457a/04*

3. *sf.* Çok fazla: *Ammā bu diyārlarda
çok gezdüm. 445a/15, 456b/19,
463b/05*

çök- Oturmak

→ diz çök-

çölmek *i.* Toprak tencere 460a/18

çömel- Dizleri bükerek topukları üzerine
oturmak 445b/12, 445b/15

çöz- Çözmek, serbest bırakmak 451a/01

çüb (*F.*) *i.* Sopa 455b/17

→ deste-çüb

çūban (*F.*) *i.* Çoban 448a/16, 448b/11

→ ser-çūban

çulhalık *i.*

çulhalık it- 442a/17

çün (*F.*) *bağ.* Çünkü, mademki;
...dığında, -dığı zaman 455b/21,
458a/14, 464b/04

çün-kim (*F.*) *bağ.* Çünkü, mademki;
...dığında, -dığı zaman 441a/08,
443b/09, 445b/05

çürüt- Çürütmek, yıpratmak 448a/20

-D-

da / de bağ. 447a/03, 449a/07, 451b/09

dağ i. Dağ 456a/15

dağı e. 1. Dahi, de *Münkāl dağı gāh*

birine ve gāh birine dönüp arada

qalmış. 440a/18, 445b/03, 450a/15

2. Bile, hatta: *Zengī dağı imāna gelüp*

Bürzū'ya tābi' oldı. 442a/25,

443b/11, 460a/03

3. z.f. Daha: *Mesīh Şāh eyitdi: "Uğur*

olsun, virmezse ben nebireme dağı

eyüsin buluram." didi. 454b/23,

458b/09, 460a/13

4. Olana ek olarak, olana katarak:

Şağād'ı görünce: "Bir şikār dağı

geldi." diyüp *Şağād'a yüridi.* 458b/02

dāhil (A.) i. İç, içinde, dahil 448b/11,

457a/11, 463b/03

dāhil ol- Katılmak, dahil olmak

451b/20

dahme (F.) i. Mezar 450b/02, 450b/14,

451a/03

dā'im (A.) z.f. Sürekli, sonsuz 458b/13

dā'imā (A.) z.f. Her zaman 441a/21,

456a/12, 460a/11

dā'ire (A.) i. Çember, daire 448b/09,

461b/09

dağ 460a/20

dağdur- Taktırmak 454a/23

dal- (Bir şeyin) üzerine atlamak:

Bānū'yı miyānından qapup bülbul

qafesi gibi qār-ı cāme-hāba daldı.

442a/01

dal Ağacın gövdesinden ayrılan

kollarından her biri 460a/23

dāll (A.) sf. Gösteren, işaret eden

dāll-ı hançer ol- Hançer çekip

saldırmak 462b/05, 469a/15

dāmād (F.) i. Damat

dāmād-ı şehriyārī 442a/25, 442b/16

dāmādlık (F.) i. Damatlık 442a/18

damak i. Damak 466a/06, 466a/19

→ māderinden emdüğü süd damağında

lezzet vir-

dāmen (F.) i. Etek 440b/12, 457b/19

dānā (F.) i. ve sf. Bilgili, bilen 444b/24,

452a/08, 453b/03

dāne (F.) i. Tane 445a/06, 446a/24,

470a/18

dāne dāne Tane tane 466a/19

dāniş (F.) i. Bilgi, ilim

Dāniş-pezir ö.i. Kişi adı 444a/21,

445b/02, 446a/02

dār (I) (F.) i. Dar ağacı

dār ağacı Dar ağacı 453a/11

dār (II) (F.) sf. 1. Tutan

2. Sahip,...li

→ Behrām-ı kemān-dār, bī-dār, Çāpūr-ı

ciger-dār, haber-dār ol-, haber-dār

eyle-, hazine-dār, Melik-zād-ı cihān-

dār, niqāb-dār, ser-dār

daral- Daralmak 462b/23

dārāt (F.) i. Debdebe, şan, büyük

gösteriş 442b/25, 443b/07, 445a/08

dārāt u azamet 449a/18

→ devlet [ü] dārāt

darb (A.) i. Vurma, döğme 446b/18,

447b/04, 448b/17

darb-ı dest Bilek gücü, zor 440b/22,

443b/05, 445b/09

darb-ı gürz Gürz darbesi 446b/12

darb-ı nîze Mızrak darbesi 465b/13
darb-ı şedîd Şiddetli vuruş, darbe 467a/20
darb-ı şedîd ur- Şiddetli bir şekilde vurmak 455a/14, 461a/07, 461a/10
darb ur- Vurmak 455b/17, 460b/01, 466a/09
darıl- Darılmak, gücenmek 465a/11
dârû (F.) i. İlaç 450a/21, 452b/09, 453a/08
dârûdan geçür- İlaçla bayıltmak 452b/04, 464b/19, 466b/08
dârûla- İlaçlamak 449a/20, 449b/25, 450a/25
dârûlı İlaçlı 452b/02, 452b/03, 452b/07
dâsitân (F.) i. Destan 468b/01
da'vâ (A. da'va, F. da'vî) i. İddia, dava 445a/19
da'vâcî (A.) i. Dava açan kimse 465b/09
dâ'vet (A.) i. Çağrı, davet 443a/16, 443b/01
dâ'vet eyle- Çağırarak, davet etmek 441a/09, 443a/12, 444b/12
dâ'vet it- Çağırarak, davet etmek 448b/06, 450b/18, 451b/25
davrandur- Bir işi yaptırmak, harekete geçirmek 457a/05
dayan- Varmak, ulaşmak 442a/11
dâye (F.) i. Dadı 441b/14, 454b/15, 463a/11
dede i. Dede 445b/04, 446a/12, 454b/21
def (A.) i. Ortadan kaldırma, def etme 468a/04
def eyle- Ortadan kaldırmak (başından) savmak 452b/09
def-i sevdâ it- Bir şeye duyulan isteği ortadan kaldırmak 466b/04
def it- Defetmek, savmak 469a/15
def ol- Ortadan kaldırılmak, yok olmak 453a/08, 464b/25

def'a (A.) i. Defa, kere 467b/23
define (A.) i. 466b/13
defn (A.) i. Gömme, gömülme, defin
defn eyle- Gömmek, defnetmek 450b/14
defn it- Gömmek, defnetmek 441b/11
defter (A.) i. Defter 454b/02, 468a/24
degme sf. Her, herhangi bir 449a/09, 455b/02
degnek i. Sopa 442b/23, 448a/10, 450b/25
degül 1. bağ. Değil 441a/01, 461b/11, 463a/22
2. i. 440b/22, 443b/08, 444b/20
degüşdür- Değiştirmek 445b/15
dehliz (A.) i. Geçit, dehliz 444a/19
dek e. Kadar, değin: *Şagâd da gidüp şabâha dek yine zevklerinde oldılar.* 442a/17, 442b/22, 444a/16
deli / delü i. sf. Deli 460a/10, 460b/05, 470a/01
delûkanlılık Delikanlı olma durumu 455b/04
delin- Delinmek 450b/19
dem (F.) i. Soluk, nefes
dem çek- Nefes almak 452a/02, 452a/04, 453a/20
dem ur- Nefes almak, nefes çekmek, üflemek 440b/14
dep- (At vb.) sürmek 461b/16, 463b/17, 464a/23
depe i. Başın üst kısmı 445b/13
depeden tırnağa Tepeden tırnağa 458b/22
der (I) (F.) ...de, içinde; kimi kalıplaşmış şekillerin başında bulunur.
***der-âgûş i.** Kucaklama

der-āgūş eyle- Kucaklamak, sarılmak 442a/02

der (II) (F.) i. Kapı

***der-bend i.** Geçit, boğaz 444b/10, 445b/09, 447a/06

der-bend-i Behramān-ābād 460b/13

der-bend-i ÇİN 446a/22, 447a/11

der-bend-i Kāhramān-ābād 460b/15, 460b/24

der-bend-i Kāse-rūy, , 456a/18, 456a/23

der-bend-i Kāse-rūd 457a/03

der-bend-i Mesīh-ābād 462a/13, 463a/19

der-bend-i Talkān 448a/14, 449a/10

→ ‘azm-i der-bend eyle-, ‘azm-i der-bend-i Talkān, Behrām-ı der-bend-nişin, cāh-ı beste-der, Süheyl-i der-bend-nişin

***der-gāh** 440a/19

Derbendī Derbend şehrine ait, Derbend işi 463a/25

→ Behrām-ı Derbendī, Süheyl-i Derbendī

derd (F.) i. Gam, keder 453b/20

***derd-mend i.** Derd sahibi, tasalı, kaygılı 445a/20, 459b/01, 465a/18

derhāl (F.) zf. Hemen, o anda, şimdi 444a/14

dermān (F.) i. Çare, ilaç 443a/03

derūn (F.) i. İç, kalp, gönül 441b/04, 442a/11, 445a/23

derūn-ı dilden Gönülden, içten 440b/04

derūnī (F.) sf. İçten, gönülden 444a/06, 444b/06, 453a/01

dervāze (F.) i. Kapı, kale kapısı 442a/11

dervīş (F.) i. Fakir; derviş 465a/01, 465a/02

dervīş-şūret 464b/16, 465a/12

deryā (F.) i. Deniz 454a/17, 454a/18

→ ka‘r-ı deryā

dest (F.) i. El, bilek 440a/24, 455b/17, 456b/16

dest ur- El uzatmak, el vurmak 455b/17

dest-i bīkr-dān-beste 456b/16

dest-i haṭ El yazısı 470b/01

dest-i irādet Kendi iradesi 457b/01

→ ‘Ankā-yı çehār-dest, çarb-ı dest, keff-i dest, Ferhāl-i şeş dest-i har pūşt-i gāv ser-i şūtur dendān-ı merdūm ḥor

***dest-būrd i.** Kuvvet, üstünlük; maharet, marifet 447a/10

***dest-māl i.** Mendil, peçe 446a/24

***dest-res i.** Kuvvet, zenginlik, üstünlük 443a/20

deste (F.) i. 1. Deste 464b/16, 465a/02

2. Kabza, sap

***deste-çūb/çūp i.** Değnek, sopa, topuz 460a/23, 466a/08

***deste-çūblu i.** Değnekli, sopalı, topuzlu 448a/16

destūr (F.) i. Müsaade, izin

destūr ol- İzin verilmek, müsaade edilmek 470b/25

destūr vir- İzin vermek, müsaade etmek 464a/24

deve i. Deve 460a/17

devlet (A.) i. 1 Saltanat, hükümdarlık:

“Bire nasıl haber gayrı, bu devlet gitdi. Āhīr kimselere naql eylese gerekdür...446b/03, 465b/08,

2. Baht, talih: Būrzī az zamānda bu kadar devleti viren Ḥudā’ya şükrlər eyledi. 468a/24

devletüm ata Sevgi ve saygı ifadesi için söylenen söz 457b/20

devletüm dede Sevgi ve saygı ifadesi için söylenen söz 454b/25

devlet [ü] dārāt 445b/08, 454b/02
→ kelle-yi bī-devlet

devletlü *sf.* Devlet sahibi 453b/20, 460a/09

devr (A.) *i.* 1. Zaman, çağ 470b/20
2. Döndürme, dolaştırma
devr itdür- Döndürmek 467a/20

devür- Devirmek, yıkmak
→ başın aşağı devür-

deyyān (A.) *sf.* Mükāfatlandırıcı veya cezalandırıcı, hākim 466a/04

di- 1. Demek, söylemek: *Dīvler gelüp Munkāl'e: "Şöyle bir asker gelüp orduyu urdılar." didi.* 440a/07, 440a/14, 441a/02
2. Düşünmek, içinden geçirmek: *Hatta Fağfūr Šāh, Būrzī'nūn na'rasın işidüp "Yine ne hāl oldu?" diyü gerdek-hāne kapısına segirtti.* 442b/12, 441a/21, 444a/07
3. Anılmak, adlandırılmak: *Meger Hāmān vezīrūn bir oğlu var-ıdı. Kabaliyye pādīšāhı idi. Adına Qābil Šāh dirlerdi.* 440b/23, 441a/20, 442b/06
→ amān di-, każāya rızā di-

dib *i.* Dip 440b/14, 455b/23, 463b/16

dibelik *zf.* Çok fazla 449b/03

dihkānī (A.) *i.* Eski İran efsanelerini anlatan bilge 459a/24, 459a/25, 459b/01

dik Eğik olmayan 467b/14

dik- 1. Dik olarak durdurmak: *Būrzī ikinci zūrda nice silkdi ise Cihān-*

gīr'i tırnağ üzre dikdi. 467b/10, 467b/15

2. (Bir yerin) başına getirmek, tayin etmek: *Behrām-ı kemān-dār nām bir pehlīvānuñ šāh diküp altmış biñ er-ile anlar da tābi' olup netice yüz biñ askere ve üç šāha ve bir vezīre dahı mālīk olmuş.* 446b/07

dil (F.) *i.* Gönül

***dil-āver** Yiğit, kahraman 446b/09, 447a/01, 448b/23

***dil-āver-i ālem** Yiğit, kahraman 458b/13, 456a/22, 459b/22

***dil-nūvāz** (F. *dil-nevāz*) Gönül okşayan 453b/12, 454a/13, 454a/14, 454a/16

***dil-nūvāzlık it-** Gönül okşamak 443b/03

→ cān u dil, derūn-ı dil, mürğ-ı dil-i şeh-bāz

Dilārām *ö.i.* Kişi adı 458a/14

Dilārām Bānū *ö.i.* Kişi adı 458a/15, 458a/21, 458a/24

dile- İstemek 441a/04, 443b/02, 444a/12

→ gadr dile-, 'özür dile-

dilīr (F.) *i.* Yürekli, yiğit, cesur 446a/17, 469b/02

dilīr-i mūmtāz 462a/23

diñle- Dinlemek 442a/23, 453b/22, 457a/18

dir- Dermek, bir araya getirmek, toplamak 455a/08

→ kendin dir-, kendüyi dir-

dirahşān (F.) *sf.* Parlak, parlayan

→ Hūrşīd-i dirahşān

diraht (F.) *i.* Ağaç 460a/21, 460a/23, 460b/02

direm (A.) *i.* Okkanın dörtte biri 448a/09, 452b/15

direng

direng ide-bil- 466b/02

dirhem (A.) *i.* Okkanın dörtte biri
442b/24, 448a/09, 448a/10

diri *i.* Canlı, diri 454a/20

diril- Canlanmak 447b/22

diş *i.* Diş 445b/18, 460a/17, 460a/18

ditre- Titremek

→ dizleri ditre-

dīv (F.) *i.* Dev; şeytan; cin; canavar
440a/07, 443b/22, 448b/06

divān (A.) *i.* Büyük meclis 442a/18,
446b/20, 448a/07

***dīvān-hāne** Divanın toplandığı yer
462b/13

dīvāna çıkar- Divana çıkarmak
453a/09

dīvān eyle- Divan toplamak 453b/22,
454a/24, 456a/01

dīvān it- Divanda toplanmak, bir
araya gelmek 447a/24, 464a/08,
469b/03

dīvān-ı Argun Argun'un divanı
448b/01, 448b/11

dīvān-ı Bürzū Burzu'nun divanı
450a/08

dīvān-ı Cihān-gīr Cihangir'in divanı
463b/24, 464a/14

dīvān-ı Efrāsiyāb Efrasiyab'ın divanı
457b/02

dīvān-ı Ekrem Şāh Ekrem şahın
divanı 462b/13

dīvān-ı Fağfūr Fağfur'un divanı
446a/23, 447a/13

dīvān-ı Hūrşid Hurşid'in divanı
470b/17

dīvān-ı Mişkāl Şāh Miskal şahın
divanı 452a/05

→ erbāb-ı dīvān

dīvāne (F.) *i.* Deli, divane 462b/04,
462b/06, 462b/08

dīvāne ol- Deli olmak 449a/06,
454b/10, 469b/23

dīvāne meşreb eyle- Delirtmek
463a/12

→ Cāvīd-i dīvāne

Dīv-i Mūnākkaş / Mūnākkaş *ö.i.* Bir cin
adı 440a/12, 448b/06, 453a/17

Dīv-i Şarşar *ö.i.* Bir cin adı 440a/12

diyār (A.) *i.* Memleket, ülke 443a/07,
445a/15, 446b/25

diyū *e.* Diye 440a/10, 442b/12, 443a/20

diz *i.* Diz 459a/14

diz çök- Eğilmek, dizlerinin üzerine
çökmek 445a/13

dizleri ditre- Dizleri titremek 441b/07

diz- Sıralamak, dizmek 441a/22,
461b/02

→ şaflar diz-

doğrı 1. *şf.* Bu işleri tamām olunca ol
yirde oturağ idüp andan göç idüp
hemān doğrı yoldan çıkmayalum.”
didi. 460b/12

2. *şf.* Hiçbir yöne sapmadan,
doğruca: Hemān buradan kalğup
doğrı Īrān'a giderüz...446b/24,
453a/19, 460b/24

3. e. Karşı yönünce: Tīz-rūh bir kalıp
altun virdi ve koğılayup “Ben buni
kātıl Zengī'ye vireyüm.” *diyū* yilerek
orduya doğrı gitdi. 464b/18

dolab *i.* Dolap 466b/17

dolan- Gezmek 458b/24, 459b/03

dost (F.) *i.* Dost, arkadaş 440b/16,
443a/05, 448a/05

dost ol- Dost olmak 468b/21

→ maḥbūb-dost

dostlaş- 468b/25

dostluk *i.* Dostluk 448a/19

dög- (Canını acıtmak için) vurmak,
dövmek, dayak atmak 450b/25,
466a/20

dögdü *i.* Çekiç, keser gibi aletlerin bir
şeyi döğmeye ve ezmeye yarayan
tarafı, düz ve yuvarlak kısmı
458a/22, 469a/11, 469a/14

dögdür- (Davul vb. için) çalma işini
yaptırmak 455a/10, 455a/24

dögül- (Davul vb.) çalınmak, vurulmak
→ çeng-i harbîler dögül-

dögün- Dövünmek 449b/13

dök- 1. Sıvı veya tane durumunda olan
şeyleri bulundukları yerden, kaptan
başka bir yere boşaltmak: *Andan yidi
çölmek boya peydā eylemiş-idi. Birin
Bürzī'nüñ depesinden dökdi.* 445b/13
2. Akıtmak: *Nā-gāh Bürzī'nüñ ebū-l-
ubeyd kâşānesi harekete gelüp baş
kaldurdi ve mismār-ı āhene dönüp
nāfēsın dökmege başladı.* 442a/03

→ ecel terleri dök-

dön- 1. Bir şey söylemek için bir kişiye
yönelmek: *Bürzī dönüp beglere: "Siz
zevķiñüzde oluñ, yirüñüzden
ķııldamañ." didi.* 440a/15, 440a/25,
441a/01

2. Geri gelmek: *Ammā ibtidā
Bürzū'yı Kāmer-rūh Bānū üzerine
koyup döndiler.* 441b/16, 442b/03,
442b/07

3. ...haline gelmek, inkılap etmek,
dönmek:... *Bürzī'nüñ ebū-l-ubeyd
kâşānesi harekete gelüp baş kaldurdi
ve mismār-ı āhene dönüp nāfēsın
dökmege başladı.* 442a/03

→ başı dön-, gönli dön-, torbada yılan
görmüşe dön-

döndür- 1. Yolundan çevirmek: *Bunlara
raşt gelüp döndürdi gelüp serā-perde-
yi Hüsrev Şīr de pehlüvānlara
bulışup olan aḥvālī naḳl ve müjde
eyledi ve leşkeri kaldurup ḳal'a öñine
getürdi.* 458a/10, 460a/06

2. ...haline gelmek, döndermek:
*Herkes oḳların ellerine alup bir
yaylım oḳ serpüp Hāmān'ın tenin
ḡırbāle döndürdiler.* 453a/12,
457a/08, 460b/05

dördünci *sf.* Dördüncü 447a/01, ,
451a/12, 454b/03

dört *sf.* Dört 450a/14, 454b/01, 456a/23

dört yüz 460b/10, 460b/11

döşek *i.* Döşek 442b/04

döşen- Yere yayılmak, döşenmek
441b/18, 466a/13

döşet- Döşetmek 449a/14

du'ā (A.) *i.* Dua 469b/07

du'ā eyle- Dua etmek 453a/18,
458b/17, 465a/23

du'ā it- Dua etmek 462a/15

dudak *i.* Dudak 444a/07, 445b/18,
446a/05

duḥā (A.) *i.* Kaba kuşluk vakti

duḥā vakti Kaba kuşluk vakti
467a/15

duḥter (F.) *i.* Kız 444b/03, 454b/20,
458a/21

duḥter-i pākīze-aḥter Bahtı açık güzel
kız 440b/20

dur- *bk.* ṭur-

duy- Duymak 449a/24, 453a/09,
457a/22

Dühān *ö.i.* Kişi adı 450b/09, 456b/24

dühn (A.) *i.* Yağ 445b/16

dün *zf.* Dün, önceki gün 450a/09

dünki *sf.* Bugünden bir önceki günle ilgili 446a/10

dünyā (A.) *i.* Dünya 442a/25, 443b/02, 444a/06

dünyā gözi-le gör- Ölmeden önce, sağlığında 447b/10

dünyālar kendinüñ ol- Çok sevinmek 458b/12

dürlü *sf.* Türlü 449a/04

dür (A. *dürr*) *i.* İnci 442a/14

dürr-i yek-tā Büyük inci 442a/15

dürüst (F.) *i. ve sf.* Doğru, düzgün 465a/09, 467b/11

düş *i.* Rüya, düş 452b/21

düş- 1. Yukarıdan aşağıya doğru inmek, düşmek: ...*elinde ma'hūd hançeri düşüp kendi karnına şaplandı.* 441b/07, 461a/15

2. Uygun olmak, yakışmak: *Cihān-gīr eyitdi: "Pīrüm sen ihtiyārsın nevbet-i hamle ibtidā' saña düşer elbetde pīrlere ri'āyet lāzımdur."* *didi.* 440b/22, 455b/05, 465b/09

3. Varmak, ulaşmak: *Ilğar ve ikdām ile der-bende gelüp geçüp andan kal'a-yı Argunniyye'ye düşdiler.* 448a/25

4. Yere devrilmek, yere serilmek: ...*kendi 'amūd-ıla bir 'amūd öyle urdı kim dīv tākat getüremeyüp yıkıldı. Būrzī üzerine düşüp ellerin kafāsına bend eyledi ve bir na'ra dahı urdı.* 454a/10, 457b/07, 463a/14

5. İsabet etmek: *Pījen 'ün gözi raşt gelüp kafāsına düşdi.* 457b/08

6. Bir zorunluluk sebebiyle bulunduğu yerden ayrılmak, gitmek:

Bu da āh idüp yakasın çāk eyledi ve tağlara düşüp biş altı yıldur böyle dīvāne oldı... 445b/03, 470a/10

düş ol- Rast gelmek, tesadüf etmek 458a/21, 462a/01, 464b/24

→ açıla-düş-, ardına düş-, ayağına düş-, gama düş-, havfa düş-, nizā'a düş-, öñine düş-, sevdāya düş-, telāşa düş-, tulū' eyleye-düş-

düşmen (F.) *i.* Düşman 440a/09, 443a/20, 453a/14

düşün- Muhakeme etmek 465a/01

düşür- Giriftar etmek

→ araya muşlihūn düşür-

düvāl (F.) *i.* Kayış 441a/18, 446a/17, 447b/05

düvāl düvāle ol- 458a/01

düvāl tutuş- 441b/01, 444b/23

düvāl-i Cihān-gīr 467b/17

düz- Tanzim etmek, tertip etmek

→ meclis düz-, peşkeşler düz-

düzil- Tanzim edilmek

→ şaflar düzil-

-E-

Ebreş (A.) *i.* Alaca benekli at
 Ebreş-i gül endām Gül endamlı,
 nazenin, alaca benekli at 468b/19
ebū (A.) *i.* Baba, ata
 ebū-l-ubeyd 442a/02
ecel (A.) *i.* Ecel 452a/12, 459a/07,
 459b/02
 ecel terleri dök- Aşırı korkudan
 terlemek, ölüm duygusuna kapılmak
 441a/16, 455b/18
ecnās (A.) *i.* Cinsler, türler 468a/23
ecnebī (A.) *i.* Yabancı, nâmahrem
 469b/06
edā (A.) *i.* Tavır
→ rāvī-i şīrīn-edā 456a/11
ednā (A.) *sf.* En bayağı, en kötü 440b/23
efendi (Yun.) *i.* Kibar, efendi 444b/25,
 445a/20, 446a/04
-efgen (F.) *sf.* Atıcı, yıkıcı, düşürücü
→ Behrām-ı pīr-efgen
eflāk (A.) *i.* Semalar, gökler, felekler
 458b/23
→ kūh-ı eflāk
Efrāsiyāb *ö.i.* Kivi adı 444a/21, 446b/05,
 456a/14
 Efrāsiyāb ibn-i Peşenk
→ ‘azm-i Efrāsiyāb eyle-, dīvān-ı
 Efrāsiyāb, Siyāmek ibn-i Efrāsiyāb,
 taht-ı Efrāsiyāb
efser (F.) *i.* Taç
 efser-i Şāh Padişahın tacı 453b/07
efsūn (F.) *i.* Sihir, büyü
 efsūn it- Büyü yapmak, efsun
 yapmak 443a/19, 443b/13, 459a/16

eger (F.) *bağ.* Eğer, şayet 440a/09,
 441a/12, 442a/24
egerçi (F.) *zf.* Gerçi, şayet; her ne kadar
 465a/21
egin *i.* Arka, sırt 441b/25
eglen- **1.** Vakit geçirmek, oyalanmak: *Ol*
 gün anda eglenüp irtesi gün gelüp
 Bürzī der-bend-i Çīn’i alup geçdi.
 447a/11, 456a/04, 456a/10
2. Eğlenmek, avunmak: *Bürzī eyitdi:*
 “Varuñ, çağıruñ gelsün. Bunda da
 fāşl eylesün. Bakayum benüm
 ‘ayyārum Şağād kadar çala-bilür mi
 ve hem biraz eglenelüm.” didi.
 445a/12
eglendür- Eğlendirmek, oyalamak
 449a/04
ehl (A.) *i.* **1.** Bir işi güzel yapabilen
 maharet sahibi kimse, ehil: *El-*
 ḥamdülillāh ikimüz daḥı ehl-i
 İslām’dan; ‘iz-i imān ehlinde yād
 olmaz, dirler... 465a/25
2. Karı kocadan herbiri: *...Şimden*
 girü yine diyāruma gidüp ehl ve
 vālidem ile kendü ḥālümde olayum.”
 didi. 456a/09, 457b/20, 458a/07
ehl-i İslām İslām topluluğu 465a/25
ehl-i kal’a Kale halkı 442b/11,
 443a/11, 469b/19
ehl-i keyf Keyfe, eğlenceye düşkün
 469a/17
ejder (F.) *i.* Ejderha 450b/03, 450b/04,
 450b/05
→ Nevādir Şāh-ı ejder-küş

ek- “*Āferīn yā ‘ammi taḥsīn seni eken ataya ve toğuran anaya.*” 466a/07

ekber (A.) *sf.* Daha, (en, pek) büyük
→ na‘ra-yı tañtana-yı Allāhu ekber
eknāf (A.) *i.* Dört taraf, her bir yön
→ eṭrāf u eknāf

Ekrem *ö.i.* Kişi adı 462b/09, 462b/25, 463a/16

Ekrem-ābād 462b/09, 463a/09, 463a/18

→ dīvān-ı Ekrem Şāh, sarāy-ı Ekrem Şāh

ekşerī (A.) *zf.* Genellikle, çoğu zaman 461b/07

eksük *i.* Fazla olmayan, eksik, az 459a/20

el (I) *i.* 1. El: ...*Şagād’uñ eline bir āyīne virdiler.* 440a/18, 440a/21, 441b/07
2. (İyelik ekleriyle veya bazı deyimlerde) Sahiplik, mülkiyet: *Meger dānāları: “Yağında senüñ ecelüñ bir benī ādem elindedür.” dimişlerdi.* 455b/04, 459a/07, 459b/02

el aç- Yakalamak için el uzatmak 454a/08

el çek- Vazgeçmek 448b/18, 455b/25, 469a/18

ele götür- Ele geçirmek, yakalamak 443b/21, 456b/13

ele gir- Ele geçmek, elde edilmek, yakalanmak 452a/09

ele vir- Teslim etmek 442b/17, 448b/04, 451a/22

el öp- (Saygı ifadesi olarak) el öpmek 443a/16, 444b/24, 445a/02

el şun- El uzatmak 457b/05

el ur- El atmak, tutmak için elini uzatmak 442a/05, 457b/03, 461a/07

el virme- 453b/14

→ tīz elden

el (II) (A.) Arapça harf-i tarif, tanımlık
***el-ḥamdü li’llāh** Allah’a hamd olsun 465a/25

***el’uhdetü ‘ale’r-rāvī** “Sorumluluk rivayet edene aittir.” anlamında bir söz 466a/24

***el-zamāne** 461a/18

→ amān-el-amān

elbet / elbetde (A.) *zf.* Mutlaka, kesin olarak, elbette 446b/11, 447a/02, 468b/22

elçi *i.* Elçi 462b/20, 464a/10, 470b/23

elem (A.) *i.* Keder 444b/18, 445a/21, 448b/03

elem çek- Dertlenmek, kederlenmek 440a/11, 441b/11, 443a/13

elleş- Tutuşmak, savaşa girişmek 445b/25

elli *sf.* Elli 442b/24, 448a/09, 452b/15
elli biñ 461a/04, 461a/13

elmās (Yun.) *i.* Elmas 450b/07

Elmās *ö.i.* Kişi adı 455a/20, 457a/07, 460b/13

em- Emmek 466a/19

→ mäderinden emdügi süd damağında lezzet vir-

emānet (A.) *i.* Emanet 450a/02, 451b/17, 462a/18

emāneten (A.) *zf.* Emanet olarak 454a/24

emr (A.) *i.* Buyruk, emir 444b/04, 447b/24, 452b/05

emr eyit- Buyurmak, emretmek 453a/11

emr eyle- Buyurmak, emretmek 447a/23, 453a/10, 457a/18

emr it- Buyurmak, emretmek 452b/12

emşāl (A.) *i.* Benzer, eş, emsal 468b/08

enbān (F.) *i.* Heybe 458a/16

endām (F.) *i.* Vücut, boybos

→ Ebreş-i Gül-endām

endişe (F.) *i.* Düşünce, endişe, tasa
451a/25

ensāb (A.) *i.* Neseb, soy sop 469b/06

→ evlād u ensāb

eñise *i.* Ense 453b/01, 462b/01

er *i. ve sf.* 1. Yiğit, kahraman 454b/16,
2. Asker, nefer 440a/02, 444b/08,
446b/06

erbāb (A.) *i.* Sâhipler, mâlikler

erbāb-ı dīvān Devletin ileri gelenleri,
divana katılanlar 445b/01, 457b/03,
459b/20

eren *i.* Yiğit, kahraman kimse 464b/17

erkān (A.) *i.* Kural, kaide, usul

→ ādāb u erkān, āyīn erkān

erlik *i.* Yiğitlik, kahramanlık 455a/25

es- Esmek 456b/21

esbāb (< A. *eşvāb*) *i.* Giyecek, giyim
kuşam 449b/05, 452b/10, 460a/15

esbāb-ı hikmet 446a/02

eşer (A.) *i.* Nişan, iz, alamet

eşer it- Tesir etmek, iz bırakmak
442a/21

esīr (A.) *i.* Tutsak, esir 447a/25,
457a/16, 464a/02

esīr eyle- Esir etmek 464b/02

esīr it- Esir etmek 458b/16

esīr ol- Esir olmak 455a/15, 461a/24

esmer (A.) *i.* Esmer

esmer-ül-levn Esmer, karayağız
445b/13

eşnā (A. *eşnā'*) *i.* Ara, aralık, sıra, an
468b/02

eşnā-yı şöhet 445b/02, 468a/09

eşnā-yı ziyāfet 448a/02

→ bu eşnāda, ol eşnāda

eşek *i.* Eşek 443a/12, 460a/17

eşik *i.* Eşik 450b/06

eşyā' (A.) *i.* Nesneler, varlıklar 444b/07,
446b/24, 450b/17

eş'ime (A.) *i.* Yemekler 441b/24

eṭrāf (A.) *i.* Civar, yöre, etraf 446b/08,
448b/06, 450b/02

eṭrāf u eknāf Her bir taraf 444b/18

evlād (A.) *i.* Çocuk, evlāt

evlād-ı kahramān Kahraman oğlu
460b/19

evlād idin- Evlāt edinmek 468b/06

evlād u ensāb Soy sop 469b/06

evlen- Evlenmek 454b/17

evvel (A.) 1. *i.* Geçmişteki zaman,

başlangıç: *Şimdiki 'avratlar gibi
evvel yüz görümligi istemezlerdi.*
441b/21, 444b/04, 448a/19

2. *zf.* Önce, ilk olarak: *Ben evvel
varup ol Būrzī didükleri pehlīvānı
şayd idüp bunda getüreyüm.* 443b/10,
446b/14, 453b/25

***evvelā** Öncelikle, ilk olarak 470b/10

→ zūr-ı evvel

evvelki 1. *zf.* Önceki: *...üç günde galebe
eyleyüp evvelkiden ziyāde her birine
dest-bürd göster kim Būrzī'den bu
kātıl Zengī ziyādedür disünler."*
didiler. 447a/10

2. *sf.* Önceki: *...açdı, gördi aḥvāl
yine evvelki üslūb üzre fikre vardı.*
452b/22

eyā ün. Ey, hey 445a/03, 446a/06,
455a/08

eyit- Söylemek 440a/25, 441a/01,
442a/23

→ emr eyit-, gönünden eyit-, tenhā eyit-

eyle- 1. Yapmak, işlemek: *Anı Şagād*

*didükleri nā-bekār alup kaçdı ve baña
dahı bu rengi ol eyledi.* 441a/02,
449b/12, 451a/02

2. Yapmak: *‘Ankā eyitdi: “Nice
eylesek gerek, ceng eylerüz...*
447a/05

3. Tayin etmek: *Bürzī gördi, olmaz,
başın kesüp yirine Behrām’ı pādīşāh
eyledi.* 442a/25, 444a/14, 451a/15

4. (Sayı) arttırmak: *Ġayrı beksimat
elli dirhem ve degnegi yüz eylediler.*
448a/10, 452b/15

→ ‘azm-i Mesīh-ābād eyle-, āferīn
eyle-, ‘afv eyle-, āgāh eyle-, aḥfā
eyle-, aḳça eyleme-, ‘aḳd eyle-, ‘aḳd ü
nikāh eyle-, ‘aḳlı şehādet eyle-, ālūde
eyle-, ‘arz eyle-, ‘aşḳ eyle-, āzād
eyle-, ‘azm eyle-, ‘azm-i Argunniyye
eyle-, ‘azm-i bār-gāh-ı Cihān-gīr
eyle-, ‘azm-i Behrūz Şāh eyle-, ‘azm-
i Bürzī eyle-, Behişt-kend eyle-, ‘azm-
i Çīn eyle-, ‘azm-i der-bend eyle-,
‘azm-i der-bend-i Tālḳan eyle-, ‘azm-
i Efrāsiyāb eyle-, ‘azm-i Ġrān eyle-,
‘azm-i Ḳabalya eyle-, ‘azm-i leşker
eyle-, ‘azm-i Mesīh-ābād eyle-, ‘azm-
i meydān eyle-, ‘azm-i Mişḳāliyye
eyle-, ‘azm-i rāh eyle-, ‘azm-i şikār
eyle-, ‘azm-i saḳar eyle-, bāde nūş
eyle-, baḥş eyle-, başın teninden cūdā
eyle-, bend eyle-, bende eyle-, ber-
murād eyle-, beyān eyle-, cān-ber-
cehennem eyle-, bir tişe kār eyleme-,
cellād eyle-, ceng eyle-, cūdā eyle-,

çāk eyle-, dā‘vet eyle-, def‘ eyle-,
defn eyle-, der-āḡūş eyle-, dīvān
eyle-, dīvāne meşreb eyle-, du‘ā eyle-
, emr eyle-, esīr eyle-, fark eyle-, faşl
eyle-, ferāḡat eyle-, ferāmūş eyle-,
fermān eyle-, feryād eyle-, fesād
eyle-, fikr eyle-, firār eyle-, foḡullıḳ
eyle-, girift eyle-, gülmekden ṭonına
hep çiş eyle-, gürz çengi eyle-, ḡalebe
eyle-, ḡurūr eyle-, ḡaberdār eyle-,
ḡaber eyle-, ḡalāş eyle-, ḡalvet eyle-,
ḡurd u ḡam eyle-, ḡamle eyle-, ḡabs
eyle-, ḡareket eyle-, ḡāşıl eyle-, ḡaṭā
eyle-, ḡatm eyle-, ḡavāle eyle-, ḡavf
eyle-, ḡaz eyle-, ḡāzır eyle-, helāk
eyle-, heves eyle-, ḡıfḡ eyle-, ḡīle
eyle-, ḡisāb eyle-, ḡızmet eyle-,
ḡücüm eyle-, ḡükm eyle-, ifāde eyle-,
iḡtilāf eyle-, ‘izzet ü ikrām eyle-, iki
şak eyle-, iḡtizā eyle-, īmāna da‘vet
eyle-, inşaf eyle-, inşā eyle-, irsāl
eyle-, istiḳbāl eyle-, işāret eyle-,
işkence eyle-, ‘işret eyle-, iṭā‘at eyle-,
i‘timād eyle-, ittifāḳ eyle-, ‘izzet eyle-
, ‘izzet ü ikrām eyle-, ḳabūl eyle-,
kār eyle-, ḳarār eyle-, ḳaşd eyle-,
ḳaşd-ı Cihān-gīr eyle-, ḳaşmirlik
eyle-, ḳatl eyle-, ḳavl eyle-, ḳay eyle-
, kebāb eyle-, kelleñi tenüñden cūdā
eyle-, ḳıyās eyle-, ḳomañ eyle-, luṭf
eyle-, maḡal iḡtizā eyle-, medḡ eyle-,
men‘ eyle-, meşreb eyle-, mu‘āmele
eyle-, muḡabbet eyle-, muḡālefet
eyle-, muḳarrer eyle-, murād eyle-,
mübāşeret eyle-, müjde eyle-, mürūr
eyle-, müşāvere eyle-, müṭāla‘a eyle-,

müyesser eyle-, naql [ü] beyân eyle-,
naql eyle-, naşb eyle-, naşib eyle-,
nazar-ber-meydân eyle-, nazar-ber-
meydân it-, nazar eyle-, ne eyle-, nidâ
eyle-, niyâz eyle-, niyyet eyle-, nîze
eyle-, peydâ eyle-, pînhân eyle-, pûs
eyle-, pür-tâb eyle-, raḥat eyle-, raḥm
eyle-, rakş eyle-, red eyle-, ref^e eyle-,
ri‘āyet eyle-, ricā eyle-, rivāyet eyle-,
şafâ eyle-, şalla şirt eyle-, şayd eyle-,
selām eyle-, ser-kaḫlan eyle-, ser-
keşlik eyle-, seyāḥat eyle-, seyr eyle-,
şık boğaz eyle-, sipāriş eyle-, sitem
eyle-, şoḥbet eyle-, su‘āl eyle-, sūr
eyle-, süst eyle-, şebihūn eyle-,
şehādet eyle-, şenlikler eyle-, şikār
eyle-, şükr eyle-, şürū^e eyle-, ta‘accüb
eyle-, ta‘azzür ü ‘itāb eyle-, tābi^e
eyle-, taḥsîn eyle-, ṭaleb eyle-, ṭarīd-i
cevelān eyle-, ta‘rīf eyle-, taşarruf
eyle-, ta‘yîn eyle-, tażarru^e eyle-,
ta‘zīm eyle-, ta‘zīr eyle-, tāziyāne
eyle-, taẓmîn eyle-, teklīf eyle-,
teklīfā eyle-, tekmīl-i ‘arz eyle-,
temannā eyle-, temāşā eyle-, temennā
eyle-, tenāvül eyle-, tenbīh eyle-,
teneffüs eyle-, teslīm eyle-, tevbe
eyle-, tezyīn eyle-, tirāş eyle-, tizlik
eyle-, ‘uryān eyle-, ülfet eyle-, ün
eyle-, vaşf eyle-, vaşıyyet eyle-, vaż^e
eyle-, vefāt eyle-, vehm eyle-, velī-
‘ahd eyle-, yağmā eyle-, yalap yalap
eyle-, yaḫasın çāk eyle-, yemīn eyle-,
yir eyle-, żabt eyle-, żarar eyle-, żāyi^e
eyle-, zevk eyle-, ziyāfet eyle-, zuhūr
eyle-, zūr eyle-

eylūk i. İyilik 462b/21

eyit- Söylemek, anlatmak 443a/02,
462a/23, 470a/17

eyü 1. i. İstenilen, beğenilen: *Eyüsi*
hemān getürüp ḳātil Būrzī postına
geçürüp cümlemüz aña tābi^e
olmaḫdur. 447b/22, 456b/11,
455b/23

2. sf. İyi, güzel: ...*raḥmet olsun yine*
Būrzī eyü pehlivān idi. 448a/11,
450b/13

3. zf. İstenilen, beğenilen: *Bir eyü*
fāşl eyledi. 445a/13, 445b/04,
450a/12

→ şoñi eyü gelme-

ez (F.) sf. Diğer, öte

ez-in cānib Diğer taraftan, öte
taraftan 440a/02, 448b/11, 449a/12

-F-

fağfūr (F.) *i.* Çin imparatorlarının unvanı
fağfūr-ı ÇİN Çin İmparatoru 443b/04
→ dīvān-ı Fağfūr, sarāy-ı Fağfūr Şāh
Fağfūr (F.) *ö.i.* Kişi adı 440a/14, 441a/01, 442a/18
→ sarāy-ı Fağfūr Şāh
fā'ide (A.) *i.* Fayda, yarar 447b/07, 448b/21
→ çi-fā'ide
faḫaṭ (A.) *e.* Ancak, ama 450b/23, 464b/07
fāni (A.) *sf.* Ölümlü
→ pīr-i fāni
fāre *i.* Fare 462b/01
fāriğ (A.) *sf.* Vazgeçmiş 456a/15
fark (A.) *i.* Fark
fark eyle- Fark etmek, farkına varmak 465a/06
faşl (A.) *i.* (müz.) Bir defada çalınan peşrev, şarkı vesâirenin hepsi
faşl eyle- Fasil yapmak 445a/12, 449a/04, 459b/01
fedāi (A.) *i.* Canını esirgemeyen 465a/13
fedāi kop- Fedai doğmak 456a/20
felāh (A.) *i.* Kurtuluş, selâmet
felāh bul- Kurtulmak 441a/23
felâket (A.) *i.* Belâ, musibet, felâket
***felâket-zede** (A.+F.) *b.s.* Belâyaya uğramış, musibet görmüş 459b/23
ferâgat (A.) *i.* (Bir şeyden) kendi isteğiyle vazgeçme
ferâgat eyle- Vazgeçmek, el çekmek 440b/25
Ferāmurz / Ferāmurz-ı Ser-âmed *ö.i.* Kişi adı 443a/01, 456a/06, 457a/25

ferāmuş (F.) *i.* Unutma, unutulma
ferāmuş eyle- Unutmak 457b/22
ferd (A.) *i.* Kişi, fert 468b/05
Fergāl *ö.i.* Kişi adı 460a/24, 460a/25, 460b/11
Fergāl-ı şeş dest 460b/11
Ferhāl-i şeş dest-i har pūşt-i gāv ser-i şütur dendān-ı merdüm ḥor 460a/10
Ferhād *ö.i.* Kişi adı 460b/18, 461a/01, 463b/06
fermān (F.) *i.* Emir, buyruk, ferman
fermān eyle- Emretmek, buyurmak 454a/25, 456b/14, 457a/23
***fermān-ber** *i.* Emri yerine getiren 447b/24
fermūde (F.) *i.* Emir, ferman
fermūde ol- Emrine girmek 459a/17
fertūt (F.) *sf.* Pek ihtiyar, kocamış 454b/19, 455a/16, 456a/02
→ nīze-i fertūt
feryād (F.) *i.* Bağırma, haykırma 466b/21
feryād kop- Feryat etmek 449a/24
feryād eyle- Feryat etmek 458a/22
feryād it- Feryat etmek 466b/07
feryād u figān it- Feryat etmek, haykırmak 441b/10
fesād (A.) *i.* Bozgunculuk, fitne, fesat 443b/25
fesād eyle- Fitne çıkarmak 450a/13
feth (A.) *i.* Fetih 456b/03
feth it- Fethetmek 453a/16, 453a/21
findık (F.) *i.* Fındık 450b/06
fırka (A.) *i.* İnsan topluluğu 444b/21
fırila- Birdenbire bulunduğu yerden çıkmak, ayrılmak 457b/06

fırlat- Hızla atmak, bulunduğu yerden dışarı atmak 463a/06

fırşat (A. *fırşat*) *i.* Uygun zaman, elverişli durum 441a/22, 446a/11, 450b/13

fırşat bul- Uygun, elverişli zaman bulmak 441a/24, 459a/12, 466b/06

fırşatı ğanīmet bil- Fırsatı değerlendirmek 441b/05, 442b/08

fırşat gözet- Uygun vakti beklemek 441a/24, 448a/22

fırşat virme- (Bir iş için) Uygun, elverişli şartı sağlamamak 467b/15

→ maḥall-i fırşat

fī (A.) Arapça harf-i cer

fī'l-ḥāl Hemen, derhal 445a/08, 452b/02, 464b/15

fiğān (F.) *i.* Bağırma, çağırma, inleme, feryat

→ feryād u fiğān it-

fıkr (A.) *i.* Düşünce, fikir 468a/03

fıkr eyle- Düşünmek, tefekkür etmek 448a/20, 461b/14, 464a/24

fıkr it- Düşünmek 442a/22, 443a/03, 449b/25

fıkre var- Düşünmek 450a/22, 452b/22

fīl (A.) *i.* Fil 450b/16

filān (A. *fulān*) *sf.* Falan, bilinmeyen yer:

“*Elem çekme sağdur ve filān cānibe gidersen bulursun.*” diyüp Kābaliyye tarafın gösterdi. 445a/01

2. *i.* Cümlede “ve benzerleri” anlamında kullanılır: *Kerşeyüz: “Bre, şakınuñ bir ḥīle olmasun!” filān dirken anı gördiler.* 456a/25

fırār (A.) *i.* Kaçma

fırār eyle- Kaçmak 451a/22, 451b/10, 451b/19

fırār it- Kaçmak 444a/16

fırāz (F.) *sf.* Yükselten, kaldıran

→ pehlüvān-ı ser-fırāz, Sehrāb-ı ser-fırāz

fitne (A.) *i.* Karışıklık, fitne 461b/18

foḍullıḳ *i.* Üstünlük taslama durumu, fodalca davranış

foḍullıḳ eyle- Üstünlük taslamak 455b/03

fuzūlī (A.) *sf.* Çok konuşan, boş konuşan 440b/22

-fūrūş (F.) *sf.* Satan, satıcı

→ cılve-fūrūş, gevher-fūrūş

fūrūzān (F.) *sf.* Parlak

fūrūzān ol- Parlamak 441b/18

-G-

ğaddäre (A.) *i.* Büyük bıçak 457b/04

ğāfil (A.) *i.* Gaflette bulunan kimse
444a/25, 456a/22

ğāfil ol- Boş bulunmak, habersiz
olmak 460a/12, 465a/14

ğaflet (A.) *i.* Dalgınlık, dikkatsizlik
470b/09

gāh (F.) *z.f.* Ara sıra, bazen

gāh...gāh Bazen, zaman zaman: *Gāh
kendi yidi ve gāh Bānū'ya yidürdi.*
441b/2, 4440a/18, 456a/04

gāh-be-gāh Zaman zaman 443a/04,
443a/11, 460a/12

-gāh (F.) *e.* Yer bildirir: *Tīz-rū 'ayyār
bār-gāh kapusunda karşıladı.*

→ 'azm-i bār-gāh-ı Cihān-gīr, bār-gāh,
der-gāh, gürz-gāh, 'işret-gāh, kadem-
gāh, nā-gāh

gāhīce (A.) *z.f.* Ara sıra, bazen 457b/22

gā'ib (A.) *i.* Görünmeyen, yok olan,
kayıp

gā'ib ol- Ortadan kaybolmak
444b/16, 445a/18, 448b/05

galebe (A.) *i.* 1. Üstünlük 447b/14
2. Kalabalık, çokluk 457a/15

galebe ide-bil- Üstün gelebilmek
440b/24, 440b/25

galebe eyle- Üstünlük sağlamak,
yenmek 441a/19, 444b/23, 447a/09

galebe göster- Üstünlük sağlamak
467b/23

galebe it- Üstünlük sağlamak,
yenmek 445a/20, 447b/21, 464b/07

gālib (A.) *i.* Üstün gelen, yenen 447b/15,
454b/20, 466a/21

gālib gele-bil- Yenebilmek 47b/15

gālib gel- Yenmek 440b/25, 446a/11,
464a/03

gālib ol- Galip olmak 447b/21

gāliba (A.) *z.f.* Görünüşe göre, belki
466b/17, 470b/14

gam (A.) *i.* Dert, keder 442a/20, 451b/01

gama düş- Kaygılanmak,
tasalanmak 446a/03, 447b/06,
460a/05

gam yime- Üzülmemek,
tasalanmamak, 453a/20, 457a/19

ganīmet (A.) *i.* Faydalanılacak şey
→ fırsatı ganīmet bil-

garaz (A.) *i.* 1. Maksat, niyet 445b/06
2. Kin, düşmanlık

garaz bağla- Birine karşı düşmanlık
beslemek 448b/19

garķ (A.) *i.* Boğma, boğulma 444a/10

garķ it- Boğmak, garketmak 441b/13,
465b/02

garķ ol- Batmak, boğulmak,
garkolmak 463b/10

gāv (F.) *i.* Öküz, sığır

→ Ferhāl-i şeş dest-i har püşt-i gāv ser-i
şütur dendān-ı merdüm ħor

gavgā (A.) *i.* 1. Kavga, dövüşme,
vuruşma 444b/21

2. Kargaşa; feryat, figan 440a/06,
443b/20, 456b/13

→ başın gavgāya şal-

gāyet (A.) *z.f.* Son derece, çok fazla
458b/14, 465a/22, 468b/07

gayret (A.) *i.* Çalışma, çabalama, gayret
461a/11, 466a/04, 467b/10

gayrete gel- Bütün gücüyle hareket
etmek 467a/15

ğayret it- Çalışmak, çabalamak
455b/11

ğayret vir- Cesaret vermek,
cesaretlendirmek 466a/17

ğayrı (A.) i. 1. Yabancı, el 453b/15

2. Başka, özge 441b/09, 454b/08,
461b/24

3. z.f. Bundan sonra, artık 441a/23,
442a/05, 442a/19

ğazab (A.) i. Hiddet, öfke, gazap
455a/15, 460a/25, 465a/10

ğazaba gel- Hiddetlenmek,
öfkelenmek 448b/06, 449b/19,
452b/17

ğazaba götür- Öfkelenlendirmek,
sinirlendirmek 452b/16

geç-/ giç- 1. (Bir yerden) geçmek
442b/25, 447a/18, 470b/23

2. (Bir yeri) aşmak, geçmek
447a/11, 449a/13, 456a/18

3. (Zaman) geçip gitmek: *Çün-kim*
gice geçüp şabâh irdi. 441a/08,
447b/01, 470b/13

4. Öte tarafına aşmak: *Münkāl daḥı*
gürz ber-ā-ber virdükde muḳavvā
delinüp Münkāl'ün boğazına geçüp
kül ve kireç gözine tolup... 450b/20

5. Göz yummak, affetmek,
vazgeçmek: *Bu kerre Būrzi bunlaruñ*
günāhından geçüp 'afv eyledi ve yine
tekrār rahşlarınıñ üzerine
ḳodı... 440b/03, 451a/24, 451b/04

6. (Oturmak için) ilerlemek: *Bir*
pülād şandalı getürdiler. Argun
geçüp karar eyledi. 463a/16, 464a/16,
468a/08

geçe-bil- Geçebilmek 463b/07

→ başına şovuk geç-, cânına geç-, gelüp
geç-, gönünden geç-, maḳbûle geç-,

pây-ı tahta geç-, pây-ı hâcâte geç-,
tūr geç-, yirine geç-

geçin- *mec.* Sanmak 440b/14

geçür- 1. Geçirmek, geçmesine izin
vermek: *Döndi: "Şimdi biz anlara yol*
virüp geçürsek Ḳahramān-oğulları
pehlüvān degüller imiş. 460b/21,
463a/22, 465b/06

2. Etkisinde bırakmak: *Būrzi'yı*
siḥrden geçürdi ve alup ḳal'aya
götürdi... 443b/18, 452a/05, 459a/08

3. Giymek, giyinmek: *Eyüsi hemān*
getürüp ḳātil, Būrzi postına geçürüp
cümlemüz aña tābi' olmaḳdur."
didükde... 447b/22, 448b/04

→ gözden geçür-

Gehrāb ö.i. Kişi adı 452a/20, 453b/13,
454a/03

gelen sf. Gelmek işini yapan (kimse
veya nesne) 440b/15, 441a/04,
463b/21

gel- 1. Gelmek: *Ammā bunlar daḥı*
olduḡı yirden seksen biñ 'asker ile
ḳalkup ḳal'a-yı Çtn öñine geldiler.
440a/04, 443b/15, 448b/11

2. Ulaşmak, rast gelmek: *Tā kim*
bunlar taḡa geldiler. 460a/14

3. İsabet etmek: *Cihān-gır gördi, yidi*
ḳaḷa kellesine birden gelür. 455b/14

4. (Name, nize, gürz, hadeng, vb.)
hedefine ulaşmak: *Bu kerre nāmedür*
Faḡfūr Şāh'a geldi. 440b/19,
441a/03, 449b/16

5. Daha önce üzerinde durulmuş bir
konuya dönmek: *Gelelüm biz şimdi*
bir ḡayrı yüzden Şehnāme şadedine.
441b/16, 444b/15, 454b/07

6. Toplanmak, birikmek: *Ta‘ām yindi, meclis gelüp biraz da bāde içildi.* 451b/09

7. Geriye dönmek: *Bürzī bunları şalı-virüp berüye geldiler: “Süheyl Şāh ṭābi‘ olmadukça olmaz.” diyüp cümlesi Bürzū’ya ṭābi‘ oldılar.* 443a/16

8. (Zaman gösteren sözlerle birlikte) Başlamak, ulaşmak: *Vaḫti geldükde naḫl olunur.* 442a/16

9. (Sıra) gelmek: *Hemān nevbet Bürzū’ya geldükde bir kerre düvālinden kapup kolına aldı.* 450b/25, 461a/12

gele-bil- Gelebilmek 447b/15

gele-dur- / gele-tur- Geledurmak 468b/01, 470a/17

→ ‘aklı başına gel-, başına gel-, başına geleceği bil-, gālib gele-bil-, gālib gel-, ğayrete gel-, ğazaba gel-, göğüs göğüse gel-, göreceği gel-, gücine gel-, haber gel-, haḫḫından gel-, haḫḫından geli-vir-, harekete gel-, hāḫırına gelme-, hayret gel-, hoş gel-, ilerü gel-, imāna gel-, inşafa gel-, karşı gel-, kendüye gel-, lerzeye gel-, raşt gel-, şafā geldüñ, soñı eyü gelme-, şübhe gel-, tebdīl gel-, üzerine gel-, vücūda gel-, yakın gel-

Gelān ö.i. Kişi adı 452b/05

gencūr (F.) i. Hazine bekçisi 452a/14, 452a/15

***gencūr-şüret** Bekçi kılıklı 452b/10, 453a/01, 453a/05

→ Kūbād-gencūr-şüret 452a/17

gene z.f. Tekrar, yine 455a/23, 456a/14

gerçek i. Gerçek, hakikat 459a/05, 461b/19, 461b/20

gerçekden z.f. Gerçek olarak, hakikaten 468b/20

gerçi (F.) z.f. Her ne kadar, ise de 441a/14, 442a/13, 454b/19

gerdān / gerden (F. *gerden*) i. Boyun, gerdan

→ günāhı gerdānuñda ḫal-

gerden-keş (F.) s.f. Serkeş, âsi

***gerden-keşān** Serkeşler, âsiler

→ nesl-i gerden-keşān

gerdek (F. *girdek*) i. 1. Gelin ile güveyin düğün gecesi başbaşa kaldıkları oda: *Bu zengīler dahı bu ḫavle rāzī oldılar ve bile gidüp Bürzī’yi gerdege koyup döndükde bunlar kapu yanında bir yirde siñdiler.* 442b/07, 463a/10

2. Zıfaf: *Fağfūr da virüp ‘aḫd ü nikāh oldı ve Bürzī, Kāmer-ruḫ üzre gerdek eylediler.* 441a/24, 448a/03

***gerdek-hāne** Gerdek odası 441b/13, 442b/02, 442b/12

gerdege gir- (güvey) düğün gecesi gelinle bir araya gelmek 442b/01

gerdek eyle- (güvey) düğün gecesi gelinle bir araya gelmek 441a/24, 448a/03

gerden bk. **gerdān**

gerek i. 1. Güçlü ihtimal bildirir: *Hāmān vezīrūñ çıraḫlarındandır, öyle olmak gerekdür ammā görelüm ne mu‘āmele eyler?”* 440b/17, 442a/15, 446a/04

2. bağ. Kelimeleri ve kelime öbeklerini, aynı görevli kelimeleri birleştirme, eşitlik, istenileni seçme gibi anlamalar katarak bağlar: *Gerek*

*a'lā gerek ednā gerek şāh-ı cihān
olsun...* 440b/23

gerek- Uygun düşmek 470b/09

gergedān (F.) i. Canavar, gergedan
441a/17, 451b/02, 464a/11

gergedān-ı metīn 440b/15

→ Arğun-ı gergedān-ı süvār , gird-āb-ı
gergedān-ı süvār

germ (F.) i. Sıcak

germ ol- Isınmak, kızışmak 443b/01

***germā-germ ol-** Isınmak, kızışmak

→ keyifler germā-germ ol-

geşti 448b/19

→ vāz geşti

Getfāl ö. i. Kişi adı 447b/13, 447b/23

getür- Alıp gelmek, getirmek: *Ben evvel
varup ol Būrzī didükleri pehlüvānı
şayd idüp bunda getüreyüm.* 443b/10,
449b/21, 452a/02

→ 'aqlın başına getür-, çevire getür-, ele
getür-, gāzaba getür-, meclis getür-, söz
getür-, şān getür, taban getür-, tākāt
getür-, yirine getür-

getürt- Getirtmek 447a/21, 451a/02,
452b/12

gevher (F.) i. Gevher, elmas

***gevher-fürüş** i. Cevahirci, kuyumcu
461b/10, 461b/13, 470a/18

gevşe- Gevşemek 467b/18

gey- Giymek 442a/07

geydür- Giydirmek 453b/08, 454a/25,
461b/03

geyin- Giyinmek 449b/08

geyür- Giydirmek 442a/18, 447b/25,
451b/12

gez- Dolaşmak, gezmek 445a/15,
450a/19, 458a/15

→ piyāde gez-

ğırbāl (A.) i. Kalbur 453a/12, 457a/08

ğış (A. ğışş) i. Hile, karışıklık

ğış olup kal- *mec.* Şaşkınlıktan
donakalmak 457b/03, 463a/03

gibi e. Gibi 440a/24, 446a/06, 452a/07

gice i. Gece 441a/08, 442a/16, 448b/05

giceyi gündüze kat- (Bir işi) aralıksız
yapmak, geceyi gündüze katmak
456b/21

gider- Ortadan kaldırmak, yok etmek
449a/25

gidi ünl. Azarlama sözü 462b/06

gidil- Gidilmek “*Yarın çeng olmayup
şikāra gidilsün.*” *diyüp ‘askere iki
tarafdan tenbīh oldı.* 466a/25

Gılān / Gılān-zemīn ö. i. Yer adı
468b/02, 468b/13, 468b/15

Gılānī Gılān şehrine ait 468b/04

→ Siyeh Merd-i Gılānī

gīr (F.) e. Tutan, tutucu

→ bār-gīr

gir- 1. (Bir yere) girmek: *Niçe idelüm,
dirken Şagād dīvān-ı Fağfūr’dan içeri
girdi.* 441b/17, 446a/23

2. Yer almak, katılmak, iltihak
etmek: *Būrzī sıçrayup aralarına girüp
birin bir eli-le ve birin bir eli-le
kapup kolına aldı.* 442b/14, 445a/04,
456a/21

3. Ulaşmak, erişmek: *Dāyeler
perverde idüp yidi yaşına girdi.*
454b/15

4. (Huzura) çıkmak: *Şaluyarak
Efrāsiyāb huzurına girüp aşlı ile
kimler olduğın ve ne içün geldüklerin
naql ve beyān eyledi.* 470b/19

5. Kol kola takışmak: *‘Āķibet ҡoltuđına girüp dīvān-ı Būrzu’ya getürdiler.* 450a/08, 451b/07

6. Kıyafet deđiřtirmek: *Ķubād gencūruñ ķıyāfetine girdi...* 452a/15

gire-bil- Girebilmek 459b/03

→ ele gir-, gerdege gir-, meydāna gir-, mūhri altına girme-, řūretine gir-, řekline gir-

girān (F.) *sf. ve i.* Ağır

→ bend-girān, bend-girān ur-, gürz-i girān, zer-girān

gird (F.) *i.* Yuvarlak

***gird-āb** (F.) *i.* Girdap 469b/04, 469b/08

***gird-āb-ı gergedān-ı sūvār** 469b/02

Girgīn *ö.i.* Kişi adı 456b/24

girift (F.) *i.* Birbirinin içine girip karışmış, girişik

girift eyle- Dolařtırmak, birbirine dolamak 466b/07

giriftār (F.) *i.* Düşmüş, yakalanmış, tutsak kimse

giriftār it- (Bende) düşürmek, esir etmek 458b/11

giriftār ol- (Bende) düşmek, esir olmak 444b/01, 458b/11, 458b/12

girü *zf.* Geriye, geriye doğru 466a/13, 467b/03, 467b/04

girü çekil- Bulunduğu yerden arkaya doğru geçmek 451a/06

girü dön- Geldiği yere dönmek 444a/13, 461b/15, 462a/03

girü tur- Geri durmak 442b/03, 445b/06

→ şimden girü

girye (F.) *i.* Ağlama, ağlayış, inleme

***girye-bān** 440b/13

git- 1. Gitmek: *‘Acabā ķadem-gāha gitdi mi, diyü aradılar, bulunmadı.* 444b/17, 445a/02, 447a/04

2. Fırlamak: *Ne hāl ise ķoltuķ altlarından yol gösterüp biri bir şarafa biri bir şarafa gitdi.* 465b/13

3. Zaman ilerlemek, vakit geçmek: *Halk bunuñ başına üşüp gitdükçe çoğaldı.* 445a/10, 461b/19

4. Yok olmak, elden çıkmak: *Şagād eyitdi: “Bire naşıl haber ğayrı, bu devlet gitdi. Āhir kimselere naķl eylese gerekdür...”* 446b/03

5. Uçmak, yükselmek: *...vāķı‘asında gördi bir ‘uķāb gelüp Cihān-ġır’i ķapup ber-hevā gitdi.* 456b/06

gide-bil- Gidebilmek 468b/21

→ ‘aķılları git-, ‘aķlı git-, başın alup git-, cehenneme git-, göge git-, řikāra git-, üzerine git-

gizlü *sf.* Gizli, saklı 443a/17

göç *i.* Göç 447a/01, 448a/12, 449a/10

göç- Göç etmek 449a/12, 454b/05, 458a/05

→ yiye içe ķona göçe

gögüs *i.* Göğüs 455b/11, 461a/08, 462b/06

gögüs gögüse gel- Karşı karşıya gelmek 458b/06

gök *i.* Gökyüzü, hava

göge git- Ölmek 467b/10

gönder- Göndermek 440a/12, 443a/12, 448b/10

→ haber gönder-, ğabse gönder-, şarşu gönder-

göñül *i.* 1. Gönül 444a/07

2. İstek, arzu 451a/22, 465a/23

gönlünden eyit- Düşünmek,
gönlünden geçmek 440b/16, 449a/09,
462b/04

göñli bulan- Kuşkulanmak 470b/04

göñli dön- Midesi bulanmak 442a/13

göñli ol- 459a/18

göñlin eyle- Birini razı ve hoşnut
etmek 456a/16

göñlünden geç- Düşünmek,
gönlünden geçmek 441b/03

→ cān u göñül

gör- 1. Görmek: *Bunlar kendülere gelüp*

*göz açdılar, gördiler ki ikisi dahı
Bürzī'nüñ destinde buçuqlık ciger
gibi aşılı kalmışlar...* 440a/23,
441b/17, 450b/02

2. Anlamak, kavramak; öğrenmek:

*Şimdi Hāmān: "Gördüñ mi
pādişāhum ben saña söyledüm idi.
Sen dinlemedüñ?" didi.* 443b/16,
446a/20, 449b/15

görecegi gel- Görmek isteğini
duymak, özlemle görmek istemek,
özlemek 443b/03

→ dünyā gözi-le gör-, ikrām u ihsān u
hüs-n-i mu'āmele gör-, işin gör-, iş
göre-bil-, ma'kûl gör-, münāsib gör-,
tedārük gör-, torbada yılan görmişe
dön-, zarar gör-, ziyān gör-

göre e. Göre 440b/10, 446a/21, 452b/24

göril- Görülmek, giderilmek

→ tedārük göril-

görümlük i. Nişanlanan kıza, ilk kez
görmeye gidildiğinde erkek
tarafından takılan veya verilen
armağan 441b/21

→ yüz görümlüğü

görin- / görün- 1. Görünmek: *Dilārām
Bānū yokdur. Dört yaña bakdılar,
görinmez...* 450b/11, 453b/20

2. Anlaşılmaq: *Zirā bunlar 'askeri
azdur dirler, öyle olunca kâtil Zengī
'askeri olmamağ görünür.* 447b/07,
470b/16

göriş- / görüş- Görüşmek 443a/12,
451b/03, 456a/06

göster- 1. Göstermek: *Nihāyetinde
ketfinde olan hālî gösterdi, 'Ankā
inandı, kalkdı.* 440a/04, 447b/09,
452b/05

2. Birini veya bir şeyi işaretle
göstermek: ... "Elem çekme sağdur ve
filān cānibe gidersen bulursun."
diyüp Kabaliyye tarafın gösterdi.
444a/23, 445a/02

→ galebe göster-, gurūr göster-,
mehābet göster-, şınıklar göster-,
ta'zīm göster-, tekrîr göster-, yol
göster-

götür- 1. Taşımak, götürmek: *Şagād
muḥālefet idüp Münkal-i zerrin-
kemer hemān kıızı kapup Bürzū'ya
götürdi.* 449b/23, 451a/24, 456b/02
2. Taşımak, ulaştırmak: *Cāsūs bu
haberî alup götürdi, Bürzū'ya
söyledi.* 441a/07, 449b/23, 456b/09
3. Bir kimseyi bir yere kadar yanında
yürütmek: *Bürzī Bānū'nuñ elinden
tutup götürüp kenār-ı meclise
oturtdı...* 441b/15

→ yir götürmez

göz i. Göz 445a/22, 445b/18, 446a/24

göz aç- 1. Bakmak 440a/23, 444a/02,
449a/22

2. Dikkat etmek 466a/15
gözden geçür- İncelemek, kontrol etmek: *Bürzī dīvān idüp Cihān-gīr'e bir nāme yazdurup sağ ve şol dīvānı gözden geçürüp Argun-ı gergedān-ı süvāra raşt gelüp işāret eyledi.* 464a/09, 464a/14, 470b/17
gözin yum- Uyumak 452b/21
gözlerin hāb al- Uykusu gelmek, uyuklamak: *Bakup dururken bir miqdār gözlerin hāb aldı.* 456b/05, 466b/06
gözleri karar- Başı dönmek, gözleri bulanık görmek: *Pīlten 'ün başı dönüp gözleri karardı ve kılıç elinden fırladı.* 457b/06
gözüm nūrı ün! Sevgi anlamı belirten seslenme ünlemi: *Mesīh Şāh eyitdi: "Olmaz gözüm nūrı, Keyānūş kuvvet şāhibi ulu pādīşāhdur. Pehlūvānları çoqdur, şāyed cevāb virilmeye." didi.* 454b/24
→ dünyā gözi-le gör-
gözcü i. Gözcü, bekçi 451b/05, 462a/08, 469b/12
gözet- Gözetlemek 440a/16, 453b/24
→ fırsat gözet-
gözle- Gözetlemek 452a/14
Güderz ö.i. Kişi adı
Güderz Pīr-oğulları 456b/18
gūlām (A.) i. Köle, esir 449a/25, 449b/07, 452a/16
***gūlām-pāre** Kulamapara, oğlancı 469a/20
gūne (F.) i. Türlü, çeşit 445b/18
→ ne gūne
gurāb (A.) i. Karga 462b/13, 464b/14, 467a/18
gurāb-ı bahār i. Üzerine binilen bir çeşit deniz atı 440a/21, 441a/17, 467a/15
gurūr (A.) i. Kibir, gurur
gurūr eyle- 456b/03
gurūr göster- 463b/04
gusl (A.) i. Din gereğince yıkanma, arınma
→ āyīn-i gusl, ba'dü'l-gusl
gūş (F.) i. Kulak
→ bende-yi halka-be-gūş, bināgūş, çeşm [ü] gūşda ol-
***gūş-māl i.** Kulağını bükme
gūş-māl vir- "Kulak bükme", azarlamak, tehdit etmek 446a/21, 467a/19
Gücek ö.i. Kişi adı 470b/10
güç i. Güç, kuvvet, takat 447b/15, 454b/03, 470b/18
güc-ile güzellik olma- 455b/03
gücine gel- Zoruna gitmek 450a/11, 465b/02
gücü yitme- Gücü yetmemek 453b/16
güher (F.) i. Cevher
***Güher-ābād ö.i.** Yer adı
→ kal'a-yı Güher-ābād
gül (F.) i. Gül çiçeği 464b/16, 464b/17, 465a/02
***gül-endām sf.** Güzeli endamlı 454b/12, 456a/09, 458a/05
→ Ebreş-i gül-endām
Gülnār Bānū ö.i. Kişi adı 462b/09, 463a/09, 463a/10
Gülnāz Bānū ö.i. Kişi adı 462b/22
gül- Gülmek 443b/08, 452b/18, 456a/14

- gölmekden tonına hep çış eyle-** Aşırı derecede gölmek 449a/04
- göliş-** Gölişmek; alay etmek 449b/04, 449b/05
- gömlle-** Göml diye ses çıkarmak 459b/19
- gün 1.** Gün 440b/12, 441a/19, 447b/03
2. Güneş 469a/16
- günāh (F.) i.** Günah 440b/03
- günāhı boynıña** Ben karışmam, sorumluluk sana düşer 464a/20
- günāhı gerdānuñda kal-** (Birin) günahına girmek 469a/19
- gündüz i.** Gündüz 460b/05
→ gıceyi gündüze kat-
- güneş i.** Güneş 441b/22, 468b/07
- güreş- i.** Güreşmek 455b/21
- gürz (F.) i.** Büyük topuz, gürz 441a/18, 443a/01, 446a/12
- gürz çengi eyle-** 463b/18
- gürz gürze in-** 466a/11
- gürz gürze tokın-** 466a/10
- *gürz-gāh** Gürzün koyulduğu yer 440a/19, 440a/19
- gürz-i girān** Ağır gürz, topuz 455b/17
- gürz-i Hüsrev Şîr** Hüsrev Şîr'in gürzü 466a/17, 467a/19
→ darb-ı gürz
- Güstehem ö.i.** Kişi adı 456b/24
- güvercin i.** Güvercin 442a/09
- güyā (F.) zıf.** Sanki, sözde, güya 460a/16, 465a/04, 467b/05
- güzār (F.) i.** Geçme, geçiş
→ hançer-güzār
- güzel zıf.** Güzel, uygun 441a/04, 444a/08, 468b/15
- güzellik i.** Güzellik
→ güc-ile güzellik olma-
- güzide (F.) i. ve zıf.** Seçkin, seçilmiş 449a/15, 461b/01
- güzide-yi benī ādem** Seçilmiş insan 453b/11

-H-

ha ünl. Evet, işte anlamı katar 446a/04, 448b/22, 458a/23

hāb (F.) i. Uyku

hāba var- Uyumak 442b/08, 456b/04

→ cāme-hāb, gözlerin hāb al-, қаʿr-ı

cāme-hāb, şöhet-i cāme-hāb it-

haber (A.) i. Havadis, bilgi 446b/02, 453a/18, 454b/23

haber al- Kendisine bildirilmek, bilgi edinmek 440b/21, 444a/18, 446b/11

haber eyle- Haber göndermek 453a/06, 456b/08, 462a/09

haber gel- Haber ulaşmak 449a/12

haber gönder- Haber salmak 441a/02, 451a/17, 461a/04

haber götür- Haber iletmek 446a/23, 456b/09

haberi ol- Haberdar olmak 467a/05

haber it- Haber vermek 456b/20

haber ol- Haberi iletmek 444b/18

haber vir- Haber vermek 440a/10, 447a/15, 449b/20

***haber-dār i.** Haberli, haberdar

haber-dār eyle- Haberdar etmek 455a/06

haber-dār ol- Haberdar olmak 440a/20, 454b/03, 460b/13

habs (A.) i. Hapis, alıkoyma, hapishane 443b/12, 446b/05, 448b/05

habse gönder- Hapse göndermek 455a/23

habse kıldur- Hapse göndermek 452a/13, 456b/14, 459a/18

habs eyle- Hapsetmek 443b/11, 450a/24, 457b/10

habs it- Hapsetmek 442b/23, 443a/11, 456b/13

habs ol- Hapsolmak 448a/23, 459b/25

hācāt (A.) i. İstekler, dilekler, hacetler

→ pāy-ı hācāta geç-

hāce (A.) i. Hoca, efendi 458b/15, 461b/10, 470a/17

hācegī (F.) i. Tüccar 469b/11

hacet (A.) i. İstek, dilek 441b/20, 443b/08, 459a/03

had (A. hadd) i. 1. Sınır 448a/01
2. Derece 461b/24

hadd-i zātında Zaten, esâsen, aslında 443a/09, 449b/07

haddām (A.) i. Hizmetçi, yardımcı 469b/12

hadem (A.) i. Hizmetçiler 458b/18

hadeng (F.) i. Kayın ağacından yapılan ok 469a/10

hadeng ur- Ok atmak 469a/10

hādīm (A.) i. 1. Hizmet eden, hizmetçi 442b/04, 442b/19

2. Hadım, harem ağası 452a/22, 452a/23

hādīse (A.) i. 469b/24

hafta (F.) i. Hafta 467a/14, 468a/20

-hāh (F.) sf. “İsteyen, ister” manasında kelimelere takılır

hāh nā hāh İster istemez 457a/06, 467b/11

hāʾib (A.) sf. Mahrum

hāʾib ü hāsir kal- Hiç bir şey elde edememek 466a/16

hak (A. haḳḳ) i. 1. Allah, tanrı: ...yönin
*Hak der-gāhına kodı ve cigerden öyle
bir naʿra-yı tañtana-yı Allāhu ekber*

baḥş eyledi kim bütün şahrā-yı
Çīn’de olan leşker çalқанup haber-
dār olmaduḡ aṣlā kimse kalmadı.
440a/19

2. Bir insana âit olan şey: ...*Būrzi*
Cihān-gīr’e eyitdi: “Yā Cihān-gīr
ḥaḡḡıñā rāzī mısın, ben de senüñ
düvāline yapışayum mı?” didi.
467b/12, 468b/16

3. Geçmiş hak, harcanmış emek:
Anları daḡı alup Īrān’a gidesin,
dedem Rüstem’de bir gürz ḥaḡḡum
vardur. 446a/12

ḥaḡḡından gel- Hakkından gelmek
443b/02, 449a/19, 455a/17

ḥaḡḡından geli-vir- Hakkından
gelivermek 451b/23

ḥāk (F.) i. Toprak 451b/19

ḥākān (A.) i. Hükümdar, hakan 470b/10,
470b/11

ḥāḡi (F.) sf. Toprak rengi, toprakla ilgili
454a/07

ḥākīm (A.) i. ve sf. Hikmet sahibi, bilgin,
âlim 445b/19, 447a/08, 445b/21

→ Dāniş-peziṛ-ḥākīm

ḥaḡḡā (A.) zf. Gerçekten, muhakkak
448a/18

ḥāl (F.) i. Vücutta oluşan ben, nokta
445b/14

ḥāl-i beyāz Beyaz ben 445b/14

ḥāl (A.) i. 1. Durum, vaziyet, hal: *Būrzi*
bu ḥāli görince vişāl taleb eyledi.
440a/18, 442b/09, 449a/25

2. Güç, kuvvet, takat: *Şaḡād añlayup:*
“Benüm gidecek ḥālüm yoḡdur.”
didi. 443b/18, 450a/08

ḥāl ḥatırın sor- Halini hatırını sormak
443b/01

ḥāl-i ḥayāt 469b/06

ḥāl-i Keyūmers 447b/19

→ ‘arz-ı ḥāl, kendü ḥālünde ol-, fi’l-ḥāl

ḥalāş (A.) i. Kurtulma, kurtuluş 456b/20

ḥalāş bul- Kurtulmak 444b/05

ḥalāş eyle- Kurtarmak 443b/07,
446b/05, 458b/17

ḥalāş ide-bil- Kurtarabilmek 448a/21

ḥalāş it- Kurtarmak 443a/05,
450a/25, 456b/19, 463b/24

ḥalāş ol- Kurtulmak 465a/05

ḥalīf (A.) i. Arkadan gelen, sonradan
gelen; birinin yerine geçen 464b/20

ḥalīfe (A.) i. Halife 447a/04, 448b/21,
465a/08

ḥāliyā / ḥāliyen (A.) zf. Şu anda, şimdiki
zamanda 443b/04, 458b/11, 465b/09

ḥalk (A.) i. Mahluk, yaratık insanlar
442b/03, 445a/10, 461b/09

ḥalka (A.) i. Halka 454a/22, 460b/10,
461a/08

→ ser-ḥalka

***ḥalka-be-güş** mec. Kulaḡı küpeli, köle,
kul

→ bende-yi ḥalka-be-güş

ḥalt (A.) i. Karıştırma

ḥalt it- Karıştırmak 445a/23

ḥalvet (A.) i. Bir kimsenin hususi
dairesi, huzur, kat

ḥalvet eyle- Bir yeri yabancılardan
tahliye etmek, boşaltmak; dağıtmak
468a/14

ḥalvet it- 1. Bir yeri yabancılardan
tahliye etmek, boşaltmak; dağıtmak:

Mişḡāl Şāh ḥalvet idüp cümle

ḡulāmları ṭaşra itdi. 452a/16

2. Özel olarak sohbet etmek,
görüşmek; yalnız kalmak: *Birazdan*
ḥalvet idüp bunları ḡarşusına alup:

“Gelüñ baña tâbi‘ oluñ. Size ri‘āyet
ideyüm.” diyüp olmadı. 461a/19

***ḥalvet-ḥāne** Bir kimsenin hususi
dairesi, odası 452b/11

Hām ö. i. Kişi adı 456b/24

ḥam (F.) i. Eğri, bükülmüş

→ ḥurd u ḥam eyle-, ḥurd u ḥam it-,
ḥurd u ḥam ol-

ḥamām (A.) i. Güvercin 460a/16

Hāmān ö. i. Kişi adı 443b/11, 448a/05,
449b/07

ḥamd (A.) i. Hamd

→ el-ḥamdü li‘llāh

ḥāmīle (A.) i. Hamile, gebe

ḥāmīle kal- Hamile kalmak 454b/13

ḥaml (A.) i. “Yük”, anne karnındaki
çocuk

→ vaż‘-ı ḥaml it-

ḥamle (A.) i. Saldırma, hamle, hücum
441a/11, 447b/15, 455b/06

ḥamle eyle- Saldırmak, hücum etmek
440a/18, 447a/18, 450b/08

→ nevbet-i ḥamle

ḥān (F.) i. Hükümdar, hakan 448a/17,
449a/02, 456a/12

ḥançer (A.) i. Hançer 441a/21, 450a/12,
454a/06

ḥançer ur- Hançer ile vurmak,
saldırmak 459b/18

ḥançer-i zehr-āb Zehirli hançer
441b/09

→ dāll-ı ḥançer

***ḥançer-güzār** sf. Hançer kullanan,
cengaver

→ ‘ayyār-ı ṭarrār-ı ḥançer-güzār

ḥāne (F.) i. Ev, ev bark 441b/14,
449a/14

→ dīvān-ḥāne, gerdek-ḥāne, ṭabl-ḥāne,
ṭabl-ḥāne çal-, tāt-ḥāne

ḥar

→ Ferḥāl-i şeş dest-i ḥar püşt-i gāv ser-i
şütur dendān-ı merdüm ḥor

ḥarāb (A.) i. Harabe, harap, viran

ḥarāb eyle- Yıkma, harap etmek,
bozma 454a/19

ḥarāba var- Yıkma, harap etmek,
bozma 459a/15

ḥarāba vir- Yıkma, tahrip etmek
460a/11

ḥarāb ol- Yıkılmak, harap olmak
442a/11, 457a/19

ḥarāc (A.) i. Haraç; vergi 444b/01

ḥarām (A.) i. Dinen yasaklanmış olan
şey, haram 446b/14

***ḥarām-zāde** Hileci, namussuz 441b/09

ḥarāmī (A.) i. Haydut, yol kesen
461b/13, 461b/18, 462a/09

→ çāpūr-ı ḥarāmī

ḥarāmīlik (A.) i. Haydutluk, hırsızlık
461b/18

harbī (A.) sf. Savaşla ilgili

→ ceng-i ḥarbī çalın-, çeng-i ḥarbī
çalın-

hareket (A.) i. Vücudu oynatma,
kıpırdatma, kımıldanma

harekete gel- Hareketlenmek,
kımıldamak 442a/03

hareket eyle- Hareket etmek 440a/06,
454a/02, 463a/03

harek (A.) i. Mahrem, gizli, saklı
453b/01

harīf (A.) i. Kişi, şahıs 443a/18,
457b/01, 459b/06

Ḥarmen ö. i. Kişi adı 454a/12

***Ḥarmen-ābād** 454a/12

ḥāric (A.) i. Dışta, dışarıda olan 457a/04

ḥarīf (A.) i. Kişi, şahıs 445a/05
Ḥarmen ö.i. Kişi adı 454a/16
ḥāş (A.) sf. En iyisi, en güzeli 452a/14
ḥasāret (A.) i. Zarar, ziyan, hasar
ḥasāret ol- Ziyan olmak 440a/06
ḥasb (A.) zf. Göre, nazaran, cihetiyle 462b/21
ḥased (A.) i. Kıskanma, kıskançlık, haset
ḥased-ı kalb-i ‘adū 442a/21
→ nār-ı ḥased
ḥāşıl (A.) i. Meydana gelme, olma
ḥāşıl eyle- Elde etmek 455b/21, 466a/22
ḥāşıl ol- Ortaya çıkarmak, meydana gelmek 440b/20, 445b/06, 457b/20
ḥāşıl-ı kelām Sözüün kısası, kısacası 440b/11, 445b/15, 448a/01
ḥāşılı (A.) i. Sözüün kısası, kısacası 448b/06, 451a/12, 457b/13
ḥāsir (A.) sf. Eli boş, müdafaadan aciz
→ ḥā’ib ü ḥāsir kal-
ḥaşm (A.) i. Düşman, hasım 443b/02, 452a/01, 461a/06
ḥaşm-ı kavī Güçlü düşman 466a/04, 468b/16, 470b/20
ḥasnā (A.) sf. Güzel 448a/18
ḥasret (A.) i. Özleyiş, hasret 454b/22
ḥasta (F. *ḥasta*) i. Yaralı, hasta 450a/09
ḥasta ol- Hastalanmak 445a/21, 450a/03, 450a/07
ḥaşem (A.) i. Bir kimsenin yanında bulunanlar, maiyet 458b/19
ḥaṭ (A. *ḥaṭṭ*) i. Yazı
→ dest-i ḥaṭ
ḥaṭā (A.) i. Yanlış 452a/09, 455b/12, 466a/14
ḥaṭā eyle- Yanılmak 452a/06, 469a/21

ḥātem (A.) i. Mühür 452a/24, 452b/01, 452b/05
ḥāṭır (A.) i. 1. Zihin: *Bir gün Cihān-gīr’ün ḥāṭırına pederi Rüstem gelüp: “Bu kadar zamān oldu. Bir kerre varup pederüm Rüstem’e ve birāderüm Ferāmurz ve hemşirem Bānū-yı Güşāsb ve Azrā Bānū ve dedem Zāl-ı Zamān’a ve ‘ammum Zevāre ile görüşmedüm.* 456a/05, 464b/17
2. Gönül, kalp: ...*ṣāḥib çıkup: “Elem üzre olma yā Hāmān, işte kal’ada otur zevk ile, eger ḥaber alup ardınca gelürse seni ele virmem. Ḥāṭırūñ hoş tut.” diyüp tesellī viridi...* 448b/04
3. Birine karşı duyulan saygı, sevgi: *Nigerāy dahı ‘ayyārūñ ḥāṭırını için bakup “Elem çekme sağdur ve filān cānibe gidersen bulursun.” diyüp Kabaliyye tarafın gösterdi.* 445a/01, 458a/10, 462b/23
ḥāṭıru hoş tut- Birini tutum ve davranışlarıyla mutlu etmek, gönlünü eylemek 448b/04
ḥāṭırına gelme- Hatırlamamak, aklına gelmemek 459b/11
→ ḥāl ḥāṭırın şor-
ḥatm (A.) i. Mühür
ḥatm eyle- Kapatıp mühürlemek 448b/17, 470b/04
ḥattā (A.) bağ. Bundan başka, fazla olarak 442b/12, 453a/04, 468b/06
ḥavādiş (A.) i. Hadiseler, olaylar 456a/13
ḥavāle (A.) i. Atma, fırlatma, gönderme
ḥavāle eyle- Bir savaş aletiyle vurmak, saldırmak 441a/14, 455b/14, 460a/22

havāle it- Bir savaş aletiyle vurmak 467b/20

havf (A.) i. Korku, korkma 441b/07, 446a/06, 453b/16

havfa düş- Korkuya kapılmak 449a/19, 452b/24, 470b/06

havf eyle- Korkmak 445b/20, 452a/01, 470b/18

havf it- Korkmak 457a/19

havl (I) (A.) i. Etraf, çevre, avlu
→ sarāy-ı havlı

havl (II) (A.) i. Güç, kuvvet
→ cān havli-le

hāy (F.) ünl. Eyvah; hay, hey 445a/07, 465a/07, 467b/19

hāy anasını Hayal kırıklığı ve kızma belirten ünlem 452a/03, 458b/03

hayāt (A.) i. Dirilik, canlılık

hayāt bul- Kendine gelmek, canlanmak 447b/22
→ hāl-i hayāt

hayır e. Hayır, olmaz 445a/15, 464a/04

hayırlı (A.) sf. İyi, faydalı 458b/25

haykır- (A.) i. Bağırarak, feryad etmek 459b/19

haylī (F.) 1. sf. Birçok, epey: *Argun ser-cūban girüp yine aḥşam olunca haylī pehlīvān yıkdı.* 451a/12

2. zf. Çok, oldukça, fazlaca: *Ammā haylī zahmet çekdi ve Melik-zād'a taḥsīn eyledi.* 441a/14

hayr (A.) i. İyilik, fayda 68a/11

hayrān (A.) i. Tutkun

hayrān ol- Tutulmak 443b/16, 449a/19, 455a/10

hayret (A.) i. Şaşma, şaşırma

hayret gel- Şaşırarak 449b/03

haz (A. hazz) i. Hoşlanma, memnunluk

haz eyle- Hoşnut olmak, memnun olmak 445b/10, 456a/03, 469b/15

haz it- Hoşnut olmak, memnun olmak 459b/01

hazān (F.) i. Sonbahar
→ berg-i hazān

hazāne / hazīne (A.) i. Hazine 449b/13, 466b/09, 466b/14
→ vaż'-ı hazāne

***hazne-dār i.** Hazineyi muhafaza eden kimse, haznedār 466b/21, 466b/22

hāzır (A.) i. Bizzat bulunan, mevcut

hāzır eyle- Hazırlamak 445b/11, 448a/24, 468a/05

hāzır ol- Hazır olmak 453a/23, 457a/01, 465a/16

***hāzır-baş (A.-F. hāzır-baḥş) i.** Hazırlıklı, hazır 446a/07

hāzır-baş ol- Hazırlıklı olmak 446a/07

hāzırlan- Hazırlanmak 464b/12

hediyye (A. hediyye) i. Hediye 453b/06, 458a/06, 466b/12

hegbe i. (A. 'aybe) Heybe 448a/24

helāk (A.) i. Mahvolma, yok olma, helak 442a/20, 453b/16

helāk eyle- Mahvetmek 441a/21, 448a/04, 453b/16

helāk it- Mahvetmek 442b/05, 458b/19, 467b/21

helāk ol- Mahvolmak 441a/23, 444a/17, 450b/14

helālleş- (A.) Hakkını helel etmek, hakkını birine bağışlamak 457a/25

hele bağ. 1. Uyarma, korkutma ve söz verme anlamı anlatan bir söz: ...*Hele miḳdāruñızı bildüñiz mi? Şimdi sizüñ ikiñüzi birbirüñüze çarpup ḥurd u*

hām ideyüm mi? 440a/25, 449b/12, 452b/15

2. Nihayet: *Bürzī ‘Anḳā’nuñ bendin aldı, ‘Anḳā Bürzī’nuñ pâyına yüz sürüp, hele dünyā gözi-le gördüm, diyü şād oldı...* 447b/10, 453a/18, 453b/20

3. Özellikle: *Fağfür Şāh eyitdi: “Hele ben tābi‘ olmam.”* diyüp *muḥālefet semtin tutdı.* 447b/17

hem 1. Hem: *Baḳayum benüm ‘ayyārūm Şağād kadar çala-bilür mi ve hem biraz eglenelüm.* 443a/21, 445a/12, 470a/11

2. Bir de, hem de: ... *eger Rüstem ḳātil Zengī’yi öldürürse Rüstem’ün yanında ḳalup ve hem efendümüz Bürzī’nuñ intikāmuñ almış oluruz.”* *didi.* 444a/07, 445b/25, 452a/12

3. Hem... hem biçiminde tekrarlanarak görevdeş sözleri, cümleleri, eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlar: *Hem pehlüvān ve hem ‘ayyārdur.* 443a/18, 468b/18, 468b/23

hem-vişāl ol- 444a/11

hemān (F.) *z.f.* Hemen, derhal 440b/01, 446a/08, 450a/12

hemşīre (F.) *i.* Kızkardeş 450a/02, 451b/17, 456a/06

hendek (A. *ḥendak*) *i.* Hendek 450b/02, 459b/06

hep *z.f.* 1. Tamamıyla, tamamen: *Āşüfte şafāsından ve gülmekden ṭonına hep çiş eyledi.* 449a/05, 458b/20

2. Her zaman: *Zīrā hep geregi gibi ḥaber almış-ıdı.* 456a/07

her (F.) *sf.* Her, her bir 441a/20, 444b/05, 446a/21

herkes (F.) *zm.* İnsanların bütünü 441a/24, 444b/18, 448a/22

hevā (A.) *i.* Gökyüzü 466a/09

→ ber-hevā

heves (A.) *i.* Arzu, istek

heves eyle- Arzu etmek, heves etmek 454b/15

heves it- Arzu etmek, heves etmek 459a/19

hey ün. Hey 444a/13, 462b/17, 468b/15

heybet (A.) *i.* Gösteriş, heybet 446a/06, 463a/23

hıfz (A.) *i.* Saklama, muhafaza

hıfz eyle- Korumak, muhafaza etmek 465a/23

hışt (F.) *i.* Kerpiç, tuğla 57a/06

hiç (F.) 1 *sf.* Hiçbir: *Bürzī eyitdi: “Yarın göçdür, doğru der-bend-i Ḳahramān-ābād’a, hīç bir yirde ārām olınmasun.”* *didi.* 451a/05, 451a/06, 460b/24

2 *z.f.* Asla, hiç: *Hīç dimez misin belki benüm de arada ‘ırzum pây-māl olup delükanlıḡum da yazık olurdı.* 440b/17, 441a/24, 455b/03

hiffet (A.) *i.* Hoppalık 465a/04

hikāye (A.) *i.* Hikāye 442a/09

hikāyāt (A.) *i.* Hikāyeler

hikāyāt it- Anlatmak 456a/12

hikmet (A.) *i.* Bilgelik, hikmet

***hikmet-i Hudā** Allah’ın hikmeti
→ esbāb-ı hikmet

hil‘at (A.) *i.* Padişah tarafından mükafat için verilen kaftan, teşrifat kaftanı, hil‘at 442a/18, 447a/23, 460b/22

hīle (A.) *i.* Aldatma, oyun, hile 442b/21, 449a/10, 456a/25

hīle eyle- Aldatmak, hile yapmak 440a/16

***hīle-cū** *i.* Hileci, hile yapan kimse 443b/04

hisāb (A.) *i.* Hesap, tahmin

hisāb eyle- Hesaplamak 454b/01, 468a/21

hiṭāb (A.) *i.* Söz, hitap, çağırma

hiṭāb it- Seslenmek, çağırma 459a/10, 464a/01

hizmet (A. *hidmet*) *i.* Hizmet, iş görme 440b/02, 460b/18, 462b/18

hizmet eyle- Hizmet etmek, iş görmek 457b/25, 462b/19, 464a/04

hod (F.) *zm.* Kendi, bizzat, öz 440b/20, 442a/17, 453a/08

-hor (F. *hōr*) *sf.* Yiyen, yiyici

→ merdüm-hor, merdüm-horlık, sendān-ı merdüm-hor

Horāsān (F.) *ö.i.* İran'ın doğusunda buluna bir yer 460b/09, 464b/16, 466a/11

hoş (F.) **1.** *bağ.* Bununla birlikte: *Şagād:*

“Hoş imdi ben de intikāmum

komam... 447a/08, 448b/25, 465a/14

2. *zf.* Güzel, hoş: *Bunlaruñ sözine*

muḥālefet itmeñ.” *diyü tenbīh eyledi*

ve ‘askeri Dīv-i Münakkaş’a: “Bir

hoş gözet.” diyü ısmarladı. 453b/24

“Hoş, güzel iy cihān sözün yirinde ammā

şimdi bunda beni niçün getürdüñ?

444a/08,

hoş geldüñ Gelene söylenen seslenme sözü; hoş geldin 443a/25, 451b/21, 460b/17

***hoşça** *zf.* Hoş olarak, iyice, güzelce 440a/16

→ ḥāṭiruñ hoş ṭut-

hūb (F.) *sf.* Güzel, hoş 462b/20

hūblık *i.* Güzellik 469a/17

Hudā (F.) Allah 447a/08, 454b/02, 468a/24

***Hudā-perest** Allah’a ibâdet eden

→ ḥikmet-i Hudā

hulāşa (A.) *i.* Bir sözün özü

hulāşa-i kelām Sözün kıyası 440a/11, 447b/02, 451b/17

Hūmān *ö.i.* Kişi adı 456b/12, 457b/07

hūn (F.) *i.* Kan

***hūn-āşām** *sf.* Kan içen, kan içici 463a/05

→ pāy-ı hūn-āşām, pūr-hūn ol-, şebiḥūn eyle-, şebiḥūn it-

hurd (F.) *i.* Kırılmış, parçalanmış

hurd u ḥam Dağılmış, paramparça

hurd u ḥam eyle- Parçalamak 462b/02

hurd u ḥam it- Dağıtmak, parçalamak 440b/01

hurd u ḥam ol- Dağılmak, paramparça olmak 442b/17, 460a/23, 463a/05

Hūrşīd *ö.i.* Kişi adı 468b/08, 469a/12, 470b/16

Hūrşīd-i dirahşān 469a/17

→ dīvān-ı Hūrşīd, leşker-i Hūrşīd Şāh

hurūc (A.) *i.* Çıkma, çıkış

hurūc it- Sefere çıkmak, savaşa gitmek 442a/14

→ şāhib-hurūc

huşūl (A.) *i.* Hasıl olma, meydana gelme

huşūl-pezir Hasıl olmuş

huşūl-pezir ol- Hasıl olmak 468b/24

huşūm (A.) *i.* Düşmanlar 465a/13

huṣūṣā (A.) *z.f.* Bilhassa, ayrıca 449a/02,
452a/10

Hūṣeng *ö.i.* Kişi adı 450a/18

hūzur (A.) *i.* Ön, yan, kat 450a/13,
456b/16, 470b/19

hücre (A.) *i.* Haspishane odası 450b/10,
452b/03

hūcūm (A.) *i.* Saldırı, saldırma, hücum

hūcūm eyle- Saldırmak, hücum
etmek 458a/02

hūcūm it- Saldırmak, hücum etmek
457a/07, 459b/20

hūkemā (A.) *i.* Hâkimler, âlimler,
bilginler 470a/06, 470a/15

hūkm (A.) *i.* Emir, hükümrânlık
447b/16, 447b/24, 468a/17

hūkm eyle- Hüküm sürmek,
hükmetmek 450a/19, 468b/11,
470b/10

hūkm it- Hüküm sürmek, hükmetmek
448b/09

Hürmüz *ö.i.* Kişi adı 453b/12, 453b/12

hūsn (A.) *i.* Güzellik; iyilik 444a/01,
454b/20, 468b/07

hūsn-i ihtiyār Kendi isteği
doğrultusunda 448b/22

→ ikrām u ihsān u hūsn-i mu‘āmele gör-

Hüsrev *ö.i.* Kişi adı

Hüsrev Güderz *ö.i.* Kişi adı 456b/23

Hüsrev Şîr *ö.i.* Kişi adı 466a/10

→ gürz-i Hüsrev Şîr, serā-perde-yi
Hüsrev Şîr

hūzn (A.) *i.* Gam, keder

hūzn ü melālet Gam, sıkıntı 445a/24

-I-

ılğar (A.) i. At sürüsü: *Ilğar ile gidüp bir*

gün Mişkālīyye hākine kadem

başdılar. 443a/18, 448a/25, 451b/19

ılğar it- Hücum etmek *Kerşeyüz yüz*

biñ er ile ılğar idüp Cihān-gīr’e ol

maħalde irişdi kim der-bend-i Kāse-

rūy geçüp şahrāya konmuş-ıdı.

456a/17

ırak (A.) i. Uzak 461b/14, 462b/11,

466a/11

ırz (A.) i. Namus, şeref 451a/07,

465a/15

ırzın pāy-māl it- Şanını ayaklar altına

almak 451a/05, 455b/04, 465a/18

ırzın yık- (Savaşta) şanını yıkmak

466a/03

ısr- Isırmak 455b/16

ışmarla- Bir şeyin yapılmasını veya

getirilmesini birine söylemek: *Andan*

bir on iki künkūreli bir efser-i Şāh’ı

ışmarladı. 451b/13, 453b/07

2. Tembih etmek: *Münkāl nerre ile*

Behrūz ışmarladı: “Kaçan üçünci

na‘ramı işitdükde içeri gelüñ.” didi.

450b/21, 453b/24, 454a/03

ışmarlan- Tembih edilmek 463a/09

ıztırāb (A.) i. Acı, elem

ıztırāb vir- Acı vermek 442a/22

ibkâ (A.) *i.* Devamlı, sürekli kılma

ibkâ it- Devam etmek, sürdürmek
460b/04

ibn (A.) *i.* Oğul

ibn-i Rüstem Rüstem'in oğlu

→ Bürzî ibn-i Sührâb, Cihân-gîr ibn-i
Rüstem, Efrâsiyâb ibn-i Peşenk,
Pîlten ibn-i Pilsem, Siyâmek ibn-i
Efrâsiyâb

ibrâm (A.) *i.* Israr etme, üstüne düşme

ibrâm u ilhâh Zorlama, ısrar 452a/18

ibtidâ (A.) *i.* Başlama 441b/15, 446a/16,
454b/04

icâbet (A.) *i.* Kabul etme, razı olma

icâbet it- Kabul etmek 451b/14

iclâs (A.) *i.* Oturma, oturulma

iclâs it- Oturmak 460a/01

icrâ (A. *icrâ*) *i.* Yerine getirme, yapma
448b/12, 464a/23

icrâ it- Yerine getirmek 442a/24,
442b/01

iç *i.* 1. Herhangi bir durumun, cismin
veya alanın sınırları arasında bulunan
yer; dahil: *Hemân Bürzî öyle bir
na'ra çıkardı kim gicenün içinde
kal'a-yı Çîn zîr ü zeber ola-yazdı ve
ehl-i kal'ada işitmedük bir kimse
kalmadı.* 442b/11, 443a/20, 447b/20

2. Toplu bir durumda bulunan kimse
veya şeylerin durumu: *'Ayyâr bunı
görüüp eyitdi: "Eyâ bu kal'a nasıl
kal'adur ve bu 'asker nasıl 'askerdür,
bir haber alayum." diyüp tebdîl olup
'askerün içine girdi.* 445a/04,
456a/21, 458b/10

3. Oyuk olan veya oyuk sayılabilen
şeylerin boşluğu: *Şagâd gördi, bu
dahmenün eṭrâfi hendek ve içi tolu
şu.* 441b/22, 450b/02, 459b/06

iç- İçmek 441a/19, 451b/11, 455b/20

→ yiye içe kona göçe, yiyüp iç-

içeri / içerü *i.* İçe doğru, içeri *Şagâd
dahı bile varup Bürzî kubbenün
kapusına varınca: "Yâ Şagâd gir
içerüye, bak bunda ne vardur?" didi.*
458a/25, 458b/09, 459b/10

zf. İçeri, içeriye *Bürzî içeri girüp selâm
virüp toğrı seccâde üzerine varup iki
rek'at hâcet namâzı kılup andan
geldi; Bânû 'nuñ yüzinden kınâ'ı aldı.*
441b/20, 448b/12, 458b/01

içerü ol- İçeri girmek 458b/05

içil- İçilmek 451b/09, 460b/18

içre zf. İçinde, içine 452b/10, 457a/04,
463a/21

içün *e.* 1. Amacıyla, maksadıyla: *Koç
yigît kurbân içün gelir.* 457a/19,
464a/07, 465a/16

2. -dan/-den dolayı: *...Hâmân'ı halâş
eyleyem; ancak senün kuvvetünle
ide-bilürem, seni anuñ içün dâ'vet
eyledüm.* 443b/07, 445a/01, 462b/23

içür- İçirmek 452b/04

idin- Edinmek

→ evlâd idin-

İdris ö. *i.* Kişi adı

İdris Berberî 458b/15

idügi Olduğu 447b/19, 451b/16

→ kim idügin bil-, kim idügin bildür-

ifâde (A.) *i.* Anlatma, anlatış

ifāde eyle- Anlatmak 441a/02
ifāde it- Anlatmak 440a/13
iftāḥ (A.) *i.* Fethetme, açma
iftāḥ ‘aynek 466a/03
igne *i.* İğne
igne çarp- İğne yapmak 459a/08
iḥsān (A.) *i.* İyilik, lutuf, bağış 442a/20
iḥsān it- Bağışlamak, vermek 442a/25
→ ikrām u iḥsān u ḥüsn-i mu‘āmele gör-
iḥtilāf (A.) *i.* Anlaşmazlık
iḥtilāf eyle- Anlaşmazlığa düşmek 442a/07
iḥtiyār (A.) *i.* 1. Seçme hakkı, irade
→ ḥüsn-i iḥtiyār
2. Yaşlı, kocamış, pir 445a/15, 455b/05, 468b/06
***iḥtiyārī** (A.) *sf.* İsteğe bağlı
→ ‘inān-ı iḥtiyārī dest-i irādet
iḫdām (A.) *i.* Gayretle çalışma 448a/25
iki *sf.* İki 440a/02, 442a/08, 455a/08
iki şak eyle- İkiye ayrılmak, parçalanmak 440b/13
ikinci *i. ve sf.* İkinci 445b/15, 467b/08, 467b/15
iḳlīm (A.) *i.* Ülke, memleket *Ḥüsn iḳlīmünūñ şāhı idi.* 454b/20
ikrām (A.) *i.* Hürmet, saygı, ağırlama
ikrām it- Saygı göstermek, ağırlamak 447b/18
ikrām u iḥsān u ḥüsn-i mu‘āmele gör-
Saygı, hürmet, güzel muamele görmek 442a/20
→ ‘izzet ü ikrām eyle-
iḳtizā (A.) *i.* İhtiyaç, gerekme 442a/07, 462b/20
iḳtizā eyle- Gerekmek 443a/08, 450b/15
→ maḥal iḳtizā eyle-

‘ilāc (A.) *i.* Çare, tedbir 452b/23, 453b/19
‘ilāc it- Çare bulmak 443a/05
ile *e.* 1. Birliktelik, beraberlik, araç, sebep vb. durumları anlatır: *Kepengi ḳaldurup dehliz ile bir ḳapuya irdi.* 441b/19, 444b/15, 446a/02
2. bağ. Ve: *Hemān Şagād ile Behrām ilerü varup “Nedür?”...444a/24, 446a/08, 449a/14*
ilerü *i.* 1. İleri ...*soñra ilerüde der-bendde kendi ‘askerini dahı ḳarb-ı destle kendüñe tābi‘ eylersin.* 444b/10, 445b/09, 461b/16
2. *zf.* Öne doğru, ileri doğru: *Ammā Būrzī gelüp şöyle ṭurdı ve na‘ra urup eyitdi: “İy ‘asker bir söz añlaruñuz ilerü gelsün, size bir sözüm var.” didi.* 446a/20, 454a/12
ilerü gel- Öne çıkmak 446a/08, 459a/02, 461b/25
ilerü var- İleri gitmek 446a/08
ilet- Götürmek, yerine ulaştırmak 446b/04, 450a/01, 452b/03
ilḥāḥ (A.) *i.* Üzerine düşme, ısrar
→ ibrām u ilḥāḥ
ilişdür- İliştirmek 442a/09
illā (A.) *i.* Ancak, sadece, ...den başka
Ben māni‘ degülem ver bundan dahı dönüp gayrı yoldan her ne ṭarafa giderseñ git illā bu der-bendden geçürmem. 465b/06
iltifāt (A.) *i.* İtibâr etme; gönül alma
iltifāt it- İlgilenmek *‘Aẓīm iltifāt idüp şeyler bağışladı.* 451b/16
īmān (A.) *i.* İman, inanç

- İmāna da‘vet eyle-** Müslümanlığa davet etmek 444b/12
- İmāna gel-** Sonradan bir şeyi kabul edip uymak 444b/14, 458b/18, 460a/04
- ‘izz [ü] imān
- imtiḥān** (A.) *i.* Deneme, sınama 441a/12
- imtiḥān ol-** Yarışmak 440b/24, 444b/21, 457b/25
- in- 1.** (Bir yerden) aşağı inmek: *Būrzī aṣağa inüp bir yire kondı.* 454a/19, 459b/08
- 2.** Bir taşıt veya binek hayvanından yere basmak: *Atlarından inüp Būrzī ber-ā-berinde yir öpüp geçerler idi.* 440b/03, 451a/13, 453b/02
- 3.** Gelmek, ulaşmak: *Bir daḥı şayd eyledi ve bir laṭīf yire gelüp indi.* 454a/01, 459b/08, 464b/14
- 4.** Vurmak, çarpmak : *Būrzī’nūñ ağacına inince iki ağaç sırtına birden inince Ferḡāl yūzī üstine kapanup yine kalkdı.* 460a/25, 466a/10
- gürz gürze in-
- ‘inād** (A.) *i.* Ayak direme, ısrar etme, inat
- ‘inād it-** İnât etmek 448b/19, 470b/02
- ‘inān** (A.) *i.* Dizgin
- ‘inān-ı ihtiyārī dest-i irādet** 457a/25
- inan-** Güvenmek, inanmak 447b/10, 448b/25
- incin-** Üzüntü duymak, gücenmek 465a/15
- incit-** Üzüntü vermek, gücendirmek, incitmek 452b/13, 467a/09
- inde** Şimdi 468a/13
- indür-** İndirmek 444a/20, 449a/22, 467a/25
- inṣāf** (A.) *i.* Adalet
- inṣafa gel-** İnsaf gelmek 459b/15
- inṣaf eyle-** İnsaf etmek 440a/25
- insān** (A.) *i.* İnsan 453b/10
- insānīyyetlü** (A.) *sf.* İnsanlığı olan, insan, mürüvvetli 466b/15
- inṣā’** (A.) *i.* Sanatlı nesir
- inṣā’ eyle-** Yazmak 440b/18, 470b/22
- inṣā’ itdür-** Yazdırmak 447a/13
- inṣā’ it-** Yazmak 460b/15, 468b/25
- intiḥāb** (A.) *i.* Seçme, seçerek alma
- intiḥāb it-** Seçmek 460b/11
- intikām** (A.) *i.* Öc alma, intikam 447a/06, 465a/14
- intikām al-** Öc almak 443a/01, 445b/04, 453a/13
- maḥall-i intikām 456a/15
- inzāl** (A.) *i.* Meni boşalması
- inzāl ol-** Boşalmak 442a/14
- iplik** *i.* İplik
- ipligi pazara çık-** Kötü nitelik ve suçları ortaya çıkmak 463b/04
- iptidā** (A. *ibtidā’*) *i.* İlk, en önce, başta 462a/07
- ir** *zf.* Erken 468a/24
- ir-** Vasil olmak, yetişmek, erişmek 441a/08, 443a/07, 457b/08
- bulūga ir-
- irādet** (A.) *i.* Gönül isteği
- ‘inān-ı ihtiyārī dest-i irādet
- İrān** *ö. i.* Yer adı 445b/24, 448a/20, 453b/08
- *İrān-zemīn** İran ülkesi 454b/07, 458b/15, 460a/08
- azm-i İrān eyle-, azm-i İrān it-, taḥt-ı İrān
- İrānī** (A.) *i.* İranlı 470b/20
- irgür-** Ulaştırmak, eriştirmek
- murādına irgür-

iri *i.* Büyük ...*Bürzī'nüñ dudakları iri ve şarkuk olup bir 'azīm mehābet gösterdi.* 443b/17, 445b/19

iril- Ulaşılmak 460a/11

iriş- 1. Ulaşmak, erişmek: *Ammā girüden Münkāl de gelüp irişdi.* 456a/17, 467b/22, 468b/03

2. Büyümek, yetişmek: *anuñ da Süsmār nāmında bir oğlı irişmiş-idi.* 450a/19, 456a/20, 456b/15

irsāl (A.) *i.* Gönderme, yollama

irsāl eyle- Göndermek 441a/03, 443a/15, 455a/04

irsāl it- Göndermek 448b/16, 449b/17

irtesi *sf.* Bir sonraki gün, ertesi gün 447a/11, 450b/01, 460b/25

ise *e.* Şart anlamında edat 440a/22, 445b/21, 450a/13

İsfendiyār / İsfendyār *ö.i.* Kişi adı 455a/13, 457a/05, 463b/01

İsfendiyār-ı Rūmī / İsfendyār-ı Rūmī 454b/19, 457a/04, 455a/12

İslām (A.) *i.* İslamiyet

→ ehl-i İslām

ism (A.) *i.* Ad, isim 463b/01

‘işmet (A.) *i.* Masumluk, günahsızlık, temizlik

→ pes-perde-i ‘işmet

iste- 1. İstek duymak, arzulamak:

Semek ‘ayyārı Armūn Şāh’dan ricā idüp isteseñ Semek gelüp anuñla ber-ā-ber gitseñ, bu işi huşul-pezir olurdu... 468b/24

2. Bir şeyin kendisine verilmesini veya yapılmasını söylemek: *Ḳātil Zengī muḳābelesine ḳondı ve nāme gönderüp Şagād ‘ayyāruñ eşyā’sın istedi.* 450b/17, 450a/09, 453b/15

3. Çağırarak: *Varup eyitdiler: “Gel, seni ḳātil Zengī ister.”* didiler. 449b/22, 450a/08, 451b/04

4. Gerek olmak: *Bürzī göñlinden eyitdi: “Elbetde böyle dīvānelere ḳorḳutmak ister.”* diyüp bunuñ hemān açuḳ sīnesine öyle bir muşt-ı pehlivānī urup mu‘allaḳ yıḳdı... 462b/05

5. Evlenmek dileğinde bulunmak: *Ser-nām bir gehrāb ḳulaḳdan işidüp ḳızı ‘ammimden istemiş.* 453b/14, 454b/22

→ mehl iste-

istiḡfār (A.) *i.* Günahın bağışlanmasını dileme

istiḡfār it- Tövbe etmek 458b/18

istikbāl (A.) *i.* Bir kimseyi ḳarşılama

istikbāl eyle- Ḳarşılamak 443a/25

istikbāl itdür- Ḳarşılatmak 451b/06, 451b/14

istikbāl it- Ḳarşılamak 440a/01, 454a/12, 469b/02

iş *i.* İş, amel 442a/24, 449b/08, 452a/03

işin gör- (Birisinin) işini halletmek 459b/14

iş göre-bil- İş yapabilmek 468b/21

iş it- İş yapmak 460a/21

işāret (A.) *i.* İşaret

işāret eyle- İşaret etmek 451a/04, 461a/22, 464a/09

işāret it- İşaret etmek 451a/06

işidil- Duyulmak, işitilmek 453a/04

işit- Duymak 442b/12, 444a/09, 448b/15

→ ḳulaḳdan işit-

işkence (F.) *i.* Ezizet, işkence

işkence eyle- İşkence etmek 459b/16

işle- Tesir etmek *Kubād-şūret Şağād da
şarāba dārūyī işleyüp...* 452b/01

‘işret (A.) *i.* Zevk ü sefa, içki meclisi
440a/02, 449a/24, 453a/24

‘işret eyle- Yiyip içmek 440a/05,
440a/13, 453a/08

***‘işret-gāh** İçki içilecek yer 440a/01,
440a/13, 440b/05

işte İşaret edatı, işte 440b/21, 442b/01,
446b/15

iştibāh (A.) *i.* Benzeme, benzerlik
447a/25

iştihā (A.) *i.* İştah, istek 444a/10

iştirāken (A.) *zf.* Ortak olarak, birlikte
440a/03

‘işve (A.) *i.* Naz, eda

‘İşve Bānū *ö. i.* Kişi adı 453b/13,
454a/14, 456a/02

it- (I) İleriye doğru itmek 452a/21,
467a/24,
(II) Yapmak, işlemek 444a/04,
446a/23, 461a/14

itdügin bul- Yaptığı kötü davranışın
karşılığını görmek 453a/13

ide-bil- Yapabilmek 440b/24,
440b/25, 443b/07

ideme- Yapamamak, edememek
441b/05, 441b/06, 468b/16

→ direng ide-bil-, hālāş ide-bil-

ide-dur- Yapmak 443b/10

ide-gör- Yapmak 458b/07

ide-yaz- Yapmak 444a/10

→ āferīn it-, āh it-, aqça itme-, ‘aqd it-,

‘aqd-i nikāh it-, ‘aql it-, aleste it-, ārām
it-, ‘arz it-, āsāyış it-, ‘aşk it-, at kürük
it-, āzād it-, ‘azm-i Īrān it-, ‘azm-i

Türkistān it-, bahāne it-, baş aşğa it-,

bend it-, ber-murād it-, beyān it-, cem‘

it-, ceng it-, cereyān it-, cevāb it-, cüst u

cū it-, çulhalık it-, dā‘vet it-, def‘-i sevdā

it-, def‘ it-, defn it-, dil-nüvāzlık it-,

dīvān it-, du‘ā it-, efsūn it-, emr it-, eşer

it-, esīr it-, feryād it-, feryād u figān it-,

feth it-, fikr it-, firār it-, ğalebe it-, ğark

it-, ğayret it-, giriftār it-, haber it-, habs

it-, hālāş it-, hālī it-, hālvēt it-, havāle

it-, havf it-, hāz it-, helāk it-, heves it-,

hikāyāt it-, hīṭāb it-, hūrd u ham it-,

hurūc it-, hūcūm it-, hūkm it-, ilğar it-,

‘ırzun pāy-māl it-, ibkā it-, icābet it-,

iclās it-, icrā it-, ifāde it-, ihsān it-,

ikrām it-, ‘ilāc it-, iltifāt it-, ‘inād it-,

inşā‘ it-, intihāb it-, irsāl it-, istiğfār it-,

istikbāl it-, iş it-, işāret it-, ‘itāb it-, izāle

it-, ‘izzet it-, karār it-, kaşd it-, katl it-,

kebāb it-, ketm it-, kıyās it-, küşād it-,

levm it-, luṭf it-, medh it-, men‘ it-,

merḥamet it-, meshūr it-, mu‘allaq it-,

mu‘āmele it-, muḥālefet ideme-,

muḥālefet it-, murād it-, mūrūr it-,

müşāvere it-, nā‘il it-, naql it-, naşb it-,

naşīḥat it-, nāz it-, nazar-ber-meydān it-,

nidā it-, nigāh it-, nizā‘ it-, oturak it-,

pāy-māl it-, pādīşāh it-, pend ü naşīḥat

it-, perākende it-, perīşān it-, pertāb it-,

perverde it-, peydā it-, pūr-tāb it-, raşt

it-, red it-, reml it-, reng it-, ri‘āyet it-,

ricā it-, şabr it-, şafā it-, sā‘ī it-, sākīlik

it-, şayd it-, şayd u şikār it-, selām it-,

ser-firū it-, ser-keşlik it-, seyāḥat it-,

sihr it-, şoḥbet-i cāme-hāb it-, şoḥbet it-,

su‘āl it-, şebihūn it-, şeķa it-, şevk it-,

şikār it-, şikāyet it-, şīve-kārlik it-,

ta‘accüb it-, tābi‘ it-, tab‘iyyet it-, taḥşīl

it-, ṭaleb it-, tamām it-, ta‘yīn it-, ta‘zīm

it-, taẓmīn it-, teceṣṣūs it-, tedārūk it-,
te‘eddūb it-, teklīf it-, tekmīl it-, temāṣā
it-, temannā it-, tenbīh it-, terbiye it-,
teslīm it-, tevbe it-, tīmār it-, ṭur it-,
‘uryān it-, vaṣ‘-ı ḥaml it-, vedā‘ it-,
vefāt it-, ḡabṭ it-, zebūn it-, ḡiyāfet it-,
zuhūr it-, zūr it-

itā‘at (A.) *i.* Boyun eğme, itaat etmek

itā‘at eyle- Boyun eğmek, itaat etmek
444a/17, 445a/20

‘itāb (A.) *i.* Azarlama

‘itāb it- Azarlamak 457a/12, 457a/17

→ ta‘azzūr ü ‘itāb eyle-

itdür- Ettirmek

→ cülūs itdür-, devr itdür-, inṣā‘ itdür-,
istiḡbāl itdür-, ḡırā‘at itdür-, nidā
itdür-, pāy-māl itdür-, tīr-bārān itdür-

i‘timād (A.) *i.* Emniyet, güven

i‘timād eyle- Güvenmek 449b/14

iṭmān (A.) *i.* İdman, antreman 467b/23

ittifāk (A.) *i.* Anlaşma, ittifak

ittifāk eyle- Anlamak, ittifak etmek
446b/25

iy ünl. Ey, hey, yâ 440b/01, 443a/25,
450a/22

iyilik İhsan, iyilik 459a/04

iz i. İz 456b/09

‘iz (A. ‘izz) *i.* Yücelik, ululuk

***‘izz [ü] imān** 465a/25

izāle (A.) *i.* Giderme, giderilme, yok
etme

izāle it- Gidermek, yok etmek
442a/13

izle- İzlemek 451b/24

izn (A.) *i.* İzin 451b/17

izn al- İzin almak 446b/25, 464a/25,
461a/24

izn ol- İzin verilmek 460b/17

izn vir- İzin vermek 448b/12,
459b/16, 469a/06

‘izzet (A.) *i.* Hürmet, saygı

‘izzet eyle- Saygı göstermek 462a/12

‘izzet ü ikrām eyle- Saygı sevgi
göstermek 469b/16

‘izzet it- Saygı göstermek 464a/15

-J-

Jende *ö. i.* Kişi adı 443a/24, 443b/08,
443a/14

Jende Bānū *ö. i.* Kişi adı 443b/03

-K-

ḳaba sf. 1. Büyük, iri 461b/18

2. Terbiyesi, görgüsü kıt,
nezaketsiz 465b/04

ḳabāḥat (A.) i. Çirkin hareket, uygunsuz
iş, kabahat; çirkinlik 467a/05,
467a/08

ḳabak i. 459a/06

Ḳabaliyye / Ḳabalya ö.i. Yer adı
443a/02, 445a/01, 445a/02

→‘azm-i Ḳabalya eyle-

ḳābil (A.) i. Mümkün, olabilir 445b/21

Ḳābil ö.i. Kişi adı 443a/04, 444b/08,
446b/06

ḳabūl (A.) i. Razi olma, benimseme

ḳabūl eyle- Kabul etmek 452b/02,
461a/18, 465b/03

ḳabza (A.) i. Kabza 459b/18

ḳabza-yı ḥançer Hançerin kabzası
450a/12

ḳabza-yı taşarrufına al- Çekip
çevirmek, eline almak 446b/09

ḳaç Soru sıfatı, kaç 441a/19, 443a/21,
448a/05

ḳaç- Kaçmak 442b/06, 446b/16,
449b/01

ḳaç-a-bil- Kaçabilmek 448a/22

ḳaçan zf. Ne zaman, ne zaman ki:

Münḳāl nerre ile Behrūz işmarladı:

*“Ḳaçan üçünci na‘ramı işitdükde
içeri gelüñ.” didi.* 440b/08, 454a/03

ḳaçur- Çevirmek, çevirerek kurtarmak:

*Cān ḥavli-le tīz başın ḳaçurup arḳaya
aldı.* 461a/11, 466a/12, 467a/22

ḳadar (A.) e. 1. ...denli, ...derece: *Ol*

ḳadar silahşörlük gösterdi kim dost

düşmen ḥayrān oldı. 442a/24,
455a/09, 467b/05

2. Yaklaşık: *Otuz ḳadar kimse ḳalkup
Bürzī’nüñ düvāline şarıldılar,
idemediler.* 441b/04, 447a/20,
450b/22

3. Büyüklüğünde, genişliğinde:
*Şaḡād gördi, ḳapunuñ üst eşiginde bir
müdevver āyīne vaż‘ eylemişler*

*pūlāddan ve ortasında findık ḳadar
bir taş ḳomışlar elmāsdan.* 442a/09,
450b/06, 453a/25

4. Süre belirtir: *Dört sâ‘at ḳadar
gidüp ḳondılar.* 463a/19, 463b/05,
468a/20

ḳad (A. *ḳadd*) i. Boy 440b/14, 454a/04,
455a/09

ḳadd çek- (Bir şeyin) Boy uzunluğu
451b/22, 460a/10, 462b/15

ḳadd ü ḳāmet Boy bos 448a/16

ḳadeḥ (A.) i. Kadeh

ḳadeḥ sür- Kadeh doldurmak 452b/21

ḳadem (A.) i. Ayak

ḳadem bas- Ayak basmak 451b/20,
455a/02, 456a/11

ḳademine baş ḳo- 444b/06, 454a/13,
459b/25

***ḳadem-gāh** 444b/17

ḳādir (A.) i. Gücü yeten 451a/16

ḳādir ol- Gücü yetmek, muktedir
olmak 440a/11

ḳadr (A.) i. Değer, itibâr

ḳadr kıymet bil- Değerini bilmek
448b/23

ḳadlu Boylu 450b/08

kafā (A.) *i.* Baş, kafa 452a/15, 454a/10, 463b/08

kafāsınca *zf.* Peşi sıra, arkasından giderek 457a/01

kafes (F.) *i.* Kafes 442a/01

kāfile (A.) *i.* Kafele 458b/15, 461b/12, 462a/01

kāfur (A.) *i.* Güzel kokulu bir madde, kâfur

***kāfūrī** *sf.* Kâfurdan yapılmış

→ şem‘a-yı kâfūrī

kāhire (A.) *sf.* Kahreden, yok eden

→ kuvvet-i kāhire

kahkaha (A.) *i.* Kahkaha 465a/04

Ḳahrām *ö.i.* Kişi adı 440a/11, 440a/22, 440b/08

Ḳahrām-ı Çīnī 440a/02

Ḳahramān *ö.i.* Kişi adı

Ḳahramān-ābād *ö.i.* Yer adı 461b/05

Ḳahramān-oğulları 460b/16, 463b/11, 469a/05

Ḳahramān-zāde 461a/18, 461b/03

→ der-bend-i Ḳahramān-ābād, evlād-ı

Ḳahramānlar, nesl-i Ḳahramān

Ḳahreme *ö.i.* Kişi adı 440a/11, 440a/21, 440b/08

Ḳahreme-yi Çīnī 440a/02

Ḳahrāş *ö.i.* Kişi adı 453a/04

Ḳahrāş zengī 451b/22

Ḳaḥṭamūr *ö.i.* Kişi adı 453b/13, 454a/11, 454a/02

Ḳaḥṭan *ö.i.* Kişi adı 451b/07

kā‘ide (A.) *i.* Usul, esas 461b/05, 463b/04, 467a/14

kā‘il (A.) *i.* Razi olmuş, boyun eğmiş 444b/22

kā‘il ol- Razi olmak 444b/05, 452a/08, 456b/12

kal- 1. Geride bırakılmak: *Cümlesi katl olunup bir ferdi kalmamış idi.* 468b/05, 470a/24

2. *Dāniş-pezir ol hālūñ üzerine bal mūmı yapışdurup ol beñ yiri öyle beyāz kaldı.* 445b/15

3. (Takılıp, asılıp, düşüp, durup) kalmak: *Būrzi’nūñ destinde buçuḳlık ciger gibi aşılı kalmışlar ve tīḡları da ellerinde şalınup durur.* 440a/24

4. Zaman, uzaklık ve nicelik belirten miktarda bulunmak: *Der-bende iki sā‘at miḳdārı yir kaldı.* 441b/02, 455b/12, 463b/05

5. (Bir yerde) kalmak: *Bundan şoñra Cihān-gīr ādem gönderüp ehlin daḥı Mesīḥ-ābād’a getürüp ḡayrı Mesīḥ-ābād’da kaldı.* 449b/17, 456b/18, 458a/07

6. Bazı -ip ekiyle yapılmış zarf fiillerden sonra gelerek sürerlik bildirir: *Kerşeyüz şād olup kalkdı, Efrāsiyāb yanına vardı.* 452a/04, 456a/14, 457a/07

→ beñzinde ḳan ḳalma-, bildüğinden ḳalma-, günāhı gerdānuñda ḳal-, ḡış olup ḳal-, ḥā‘ib ü ḥāsir ḳal-, ḥāmile ḳal-, tenhā ḳal-, yakın ḳal-, yanuñna ḳal-, yüzinde ḳan ḳalma-

kal‘a (A.) *i.* Kale 443a/10, 451b/20, 458b/24

kal‘a-yı Argunniyye Arguniyye kalesi 448a/25

kal‘a-yı Çīn Çin kalesi 440a/04, 442b/11, 443b/14

kal‘a-yı Güher-ābād Güher-abad kalesi 444a/05

kal‘a-yı metīn Sağlam kale 459a/22

kal'a-yı Süheyl-âbâd Süheyl-abad
kalesi 443a/19

→ 'asker-i kal'a, ehl-i kal'a

kalb (A.) *mec.* Gönül, yürek 452a/02

→ hâsed-ı kalb-i 'adû

kaldur- 1. Bulunduğu yerden almak:

*Cihân-gîr dahı ne disün: "Hoş imdi
kalduruñ hazîne bâr-gâhına." diyüp
şandugı kaldurdılar.* 442b/23,
466b/14

2. Yukarı doğru kaldırmak: *Bürzî,*

*Bânû'nuñ iki ayağından tutup
kaldurdı ve pâyların koltuğ altına
aldı.* 442a/08, 444a/19, 453a/03

3. (Ölü için) Gerekli töreni yaparak

gömmek: *Ammâ çî-fâ'ide yine
Bürzî'den elem çeküp eyitdi: "Ser-
ver, iden bulur." diyüp küştesin
kaldurup defn itdiler.* 441b/11

kaldura-bil- Kaldırabilmek 467b/06

→ baş kaldur-, hâbse kaldur-, taban
kaldur-

kalıb (A. *kalıb*) *i.* Kalıp 464b/18

kalk- 1. Doğrulmak, ayağa kalkmak:

*...iki ağaç şırtına birden inince Fergâl
yüzi üstine kapanup yine kalkdı.*
440b/11, 456a/14, 460a/25

2. Uyanmak, kendine gelmek: *Bürzî,
Kamer-rûh Bânû ile ol gice yatup şabâh
olinca şöhet-i câme-hâb idüp 'ale-s-
seher kalkup âyîn-i guslı yirine
getürüp...* 442a/17, 444a/24, 463b/04

3. Bir işe girişmek, başlamak: *Kalkup ol
'amûd ile Bürzû'ya hamle eyledi.*
454a/08

4. Yola koyulmak: *Kırk biñ er-ile*

kalkup Kâbil Şâh üzre yürüdiler.

440a/04, 444b/08, 462a/24

→ ayağa kalk-

kalkın Kalkan 460a/18

kallâş (A.) *sf.* Kalles, dönek 443b/22

kaltaban (F.) *i.* Namussuz, kaltaban
465a/07, 466b/19

kâm (F.) *i.* Arzu, emel, istek

kâm al- Zevk almak, neşelenmek
442b/04, 442b/24

Kamer-rûh / Kamer-rûh Bânû *ö.i.* Kişi
adı 440b/21, 448a/03, 444b/16

kâmet (A.) *i.* Boy, boybos

→ kadd ü kâmet çek-

Kâmil *ö.i.* Kişi adı 456b/24

kâmile (A.) *i.* Olgun

kâmile ol- Olgunlaşmak 459a/19

Kâmurân *ö.i.* Kişi adı 457b/12, 468b/02

kan Kan 454a/06, 457a/23

kana vir- Kana bulamak 440a/11

kan kaşan- Kan içmek 467a/18

→ beñzinde kan kalma-, yüzinde kan
kalma- 458b/04

kanda *zf.* Nereye 443a/22, 449b/03,
450a/22

kandan *zf.* Nereden 450a/22

kanğı *sf.* Hangi 444b/22, 466a/07,
460b/22

kanı *sf.* Hangi 449b/10, 452a/23,
457a/23

kanlı *i.* Kanlı 442a/11

kap- Yakalayıp almak, kapmak 440a/22,
443b/18, 446a/17

kapa- Kapamak 455a/21, 466b/10

kapak Kapak 442a/12, 466b/10, 466b/24

ķapan- (A.) *i.* Yüzü, gövdesi bir yere gelecek biçimde eğilmek 455b/11, 465b/12

→ yüzi üstine ķapan-

ķapdur- Kapdırmak 452b/02

ķapıl- Etkisinde kalmak, bağlamak, kapılmak 449a/06, 449b/14, 469a/18

ķaplan *i.* Kaplan

→ ser-ķaplan, ser-ķaplan eyle-

ķapu *i.* Kapı 442b/02, 444a/19, 450b/03

kār (F.) *i.* İş 443b/09, 469b/04, 469b/10

→ bir tişe kār eyleme-

ķaʿr (A.) *i.* Derinlik

ķaʿr-ı cāme-hāb 442a/01

ķaʿr-ı deryā Denizin derinliği 442a/14

ķara *sf.* Siyah, kara 446b/23

ķaranluk *i.* Karanlık 456b/07,

ķarañuluk *i.* Karanlık 466b/16

ķarār (A.) *i.* Devam, süreklilik

ķarārda ol- Kararlaştırmak 461a/01

ķarār eyle- Oturmak, durmak 444b/24, 446a/25, 456a/01

ķarār it- Bulunmak, durmak 458a/12, 459b/11

ķarar- *mec.* Niteliğini yitirmek

→ gözleri ķarar-

ķaravul *i.* Gözcü, nöbetçi 450a/03

kārbān (F.) *i.* Kervan 460a/12, 461b/09

ķarın *i.* Karın 441b/08

ķarındaş *i.* Kardeş 440a/12, 447a/19, 450a/01

ķarış *i.* Karış, bir karışlık mesafe 467b/16

ķarīb (A.) *i.* Yakın 454b/10, 455a/21, 467a/10

ķarīb ol- Yakın olamak 455a/13

-kārlik (F.) *e.* İsimleri sıfat yapan ek

→ şīve-kārlik it-

ķarşu *i.* Karşı 441a/12, 447a/21, 450a/21

ķarşu çık- Karşılamak 468a/07

ķarşu dur- / ķarşu tur- Karşı çıkmak 440a/09, 446b/17, 460b/21

ķarşu gel- Emrini dinlememek, karşı gelmek 462a/20

ķarşu gönder- 444b/10

ķarşu var- Karşı çıkmak 440b/12, 449a/17, 454a/20

ķarşu vir- Karşılık vermek 460a/24

ķarşu yūri- Karşılamak, karşısına varmak 440a/12

ķarşula- Karşılamak 457b/12, 461a/04, 464a/13

Ķārūn *ö.i.* Kişi adı 453b/01, 456b/24

→ bār-gāh-ı Ķārūn Şāh

ķarūre (A.) *i.* Sırçadan yapılan kap 460b/04

ķaruşdur- Karışdırmak 454a/06

ķārvān (F.) *i.* Kervān 448a/16, 448b/11

ķasāvet (A.) *i.* Gam, keder 464a/05

ķaşd (A.) *i.* Kötü niyet, kasıt: *Cihān-gīr*

fertūtuñ nīzesin gördi Yalman'ı cān almaķ ķaşdına gelür. 442b/09, 455b/07, 461a/05

ķaşd eyle- Kast etmek, yapmaya davranmak 442b/15, 446a/10, 465a/15

ķaşd-ı Cihān-gīr 463a/18

ķaşd-ı Cihān-gīr eyle- 462a/24

ķaşd-ı Efrāsiyāb 468a/25

ķaşd-ı Rūstem 454b/07

ķaşd it- Niyet etmek 455b/24, 463b/23

→ kendüye ķaşd eyle-

Kāse-rūd / Kāse-rüy *ö.i.* Yer adı

→ der-bend-i Kāse-rūd, der-bend-i Kāse-rüy, şahrā-yı Kāse-rūd

Kāşıd ö.i. Kişi adı 441a/04, 441a/06

kaşr (A.) i. Köşk, saray 440a/01,
441b/14, 441b/17

kaş i. Kaş 449a/21, 449b/07

kaşan- İşemek

→ kan kuşan-

kāşāne (F.) i. Yuva

→ ebū-l-ubeyd kāşānesi

kaşmerlik i. Soytarılık

kaşmerlik eyle- Soytarılık yapmak
449a/03

kaşuk i. Kaşık 460b/09, 460b/10

kat i. Kat 444a/16, 450b/11, 459b/14

kat- Eklemek, katmak

→ giceyi gündüze kat-, öñine kat-

kaţar (A.) i. Katar, dizi 444a/04, 461b/09

katıl- Katılmak 463a/17

kaţī (A.) sf. Kesin 467a/15

kātil (A.) i. Öldüren, katleden 447b/22,
464b/10, 468a/06

kātil Būrzi 470a/23

kātil Zengī 445b/23, 447b/23,
448a/06

→ zehr-i kâtil

katl (A.) i. Öldürme

katl eyle- Öldürmek 443b/21,
456b/11, 459b/02

katl it- Öldürmek, yok etmek
446b/07, 452a/18, 457a/14

katl olın- Öldürülmek 468b/04

kaţrān (A.) i. Katran 445b/16, 454a/07,
465a/21

kaţrān tulumı 461a/03

kattāl (A.) i. Katleden, öldüren 464b/18

kattāl tut- 466b/08

kavğa i. Kavga 459b/06

kavğayı tut- Kavgaya başlamak
459b/06

kavī (A.) sf. Kuvvetli, güçlü 466a/04,
470b/20

→ haşm-ı kavī

kavl (A.) i. Söz 442b/06, 443b/14,
448a/13

kavl eyle- Anlaşmak 446b/11

kavra- Sıkıca yakalayıp tutmak 50a/14,
467a/20, 470a/03

Kāvus / Kāvus-ı Kāmran / Keykāvus ö.i.
İran hükümdarı 457b/13, 458a/08,
453b/08

kay (A.) i. Kusma

kay eyle- Kusmak 442a/13

kayın ata i. Kayınpeder 456a/07

kaynat- Kaynatmak 445b/11

kaynatdur- Kaynatdırmak 460b/10

każā (A. *każāʔ*) i. Allah tarafından takdir
edilen şey 455b/14, 456b/22, 464b/24

każāya rızā di- 452b/17, 459a/10

każāya uğra- Başına bir iş gelmek
445a/18, 460a/05

kazan- Kazanmak 445a/16

kebāb (A.) i. Kebap 455b/20, 460a/20,
464b/23

kebāb çevür- 460a/18

kebāb eyle- 458a/16, 460a/16,
464b/14

kebāb it- 458b/16

keff (A.) i. El içi, el ayası, avuç

***keff-i dest** El ayası 467b/03

keffe (A.) i. Kefe,terazi gözü 460a/19

kelām (A.) i. Söz 457a/03

→ hāşıl-ı kelām, hūlāşa-i kelām

kelle (F.) i. Baş, kafa 444a/14, 457a/25

kellehi tenüfiden cüdā eyle- Kellesini
uçurmak 452b/16

kelle-i bī-devlet 444a/13, 457b/01

kemāl (A.) *i.* Olgunluk, mükemmellik,
kemāl 466a/02
kemālin bul- Olgunlaşmak 442a/05
kemān (F.) *i.* Yay
***kemān-dār** *i.* Yayı
→ Behrām-ı kemān-dār
***kemān-keş** *i.* Yay çeken ok
→ Behrām-ı kemān-keş
kemend (F.) *i.* Ucu ilmekli uzun ip,
kement 466b/07
kemend at- Bağlamak 457a/09
kemer (F.) *i.* Kemer 441b/06
→ muḳaddem-i ceyš-i Münḳāl-i zerrīn-
kemer, Muḳaddem-i ceyš-i Münḳāl-i
zerrīn-kemer, Münḳāl-i zerrīn-kemer
kemük *i.* Kemik 468b/18, 468b/18
kemīn (A.) *i.* Pusu 456a/23, 456b/01
kenār (A.) *i.* Kıyı, kenar 454a/17,
464a/06
kenār-ı meclis Meclisin kenarı
441b/23
kendi / kendü *zm.* Kendi 442a/13,
446b/12, 463b/10
kendin al- Kendini çekmek 450a/12
kendin bildür- (Kendisini) tanıtmak
445b/10, 447b/09, 459b/13
kendin dir- / kendüyi dir-
Toparlanmak 442b/10,
461a/09467a/24
kendü ‘āleminde ol- Etrafında
olanların farkına varmamak 466b/15
kendü ḥālünde ol- Hiç bir şeye
karışmamak 457b/21
kendüye gel- Ayılmak 440a/23,
444a/02
kendüye ḳaşd eyle- Öldürmek
istemek 462b/04
kendüyi vir- 456a/02

kendü kendüsine Kendi kendine
464b/09, 466a/17, 468a/03
→ dünyālar kendinüñ ol-
kepenk *i.* Kepenk 444a/19
kerem (A.) *i.* Cömertlik, lütuf 442a/05,
447b/14
kerre (A.) *i.* Defa, kez, kere 440a/08,
443a/22, 450a/11
Keşeyüz *ö.i.* Kişi adı 456a/12, 456a/18,
456b/01
kes- Kesmek: *Andan tağdan degnek
kesüp getürdi.* 450b/25, 452b/24,
459b/14
→ başın kes-, neslin kes-
kesil- Devam etmemek, sona ermek
→ ardı kesil-
-keş (F.) *sf.* Çeken, taşıyan
→ Behrām-ı kemān-keş, Cihān-dār-ı
Şāh-ı ‘Amūd-keş, leşker-keş, ser-
keşlik, Şalık-keş, nīze-i bār-keş
keşākeş (F.) *i.* Çekişme, münakaşa
467b/21
keşān (F.) *sf.* Çekenler, çekiciler
→ nesl-i gerden-keşān
keşāne 470b/11
keşīde (F.) *sf.* Çekilmiş, çekmiş
keşīde kıl- Çekmek 467b/19
ketf (A.) *i.* Omuz 445b/13, 447b/09,
468a/16
ketm (A.) *i.* Bir sözü, bir haberi, sırrı
saklama
ketm it- Sır saklamak 452a/20
kevākib (A.) *i.* Yıldızlar
kevākib mişāl Yıldızlar gibi 461a/09
Keyānūş *ö.i.* Kişi adı 454b/17, 455b/25,
456a/01
→ ‘asker-i Keyānūş, bende-yi Keyānūş
keyif (A. *keyf*) *i.* Sağlık, afiyet

keyfi bozıl- Rahatı, huzuru kaçmak 445a/23

keyifler germā-germ ol- İçkiden sarhoş olmak 451b/09

keyif ol- Keyiflenmek, neşelenmek 452a/19

→ ehl-i keyf

keyfiyyet (A.) *i.* Nitelik, keyfiyyet 449b/19

keyfiyyet [ü] ahvāl Durum ve vaziyet 444b/15, 448b/02, 451b/20

keyifsüz *i.* Keyifsiz 468a/02

Keyūmers *ö.i.* Kişi adı 445b/13, 461a/21, 468a/16

→ ḥāl-i Keyūmers

kez *i.* Kere, defa, kez 441b/01, 461a/13

kezā (A.) *e.* Böyle, böylece; bu da öyle 456b/24, 456b/25

kezālik (A.) *e.* Kezā, bu; bu da öyle 450b/22

kıç *i.* Arka, art 466a/13

kıl *i.* Kıl 460a/16, 470a/01

kıl- Yapmak, etmek

→ ‘afv kıl, keşide kıl-, namāz kıl, tapu kıl-

kılıç *i.* Kılıç 442b/10, 457b/06

kılıçla- Kılıçlamak 455b/25, 457b/09

→ taht kılıçla-

kımıl-da- Hareket etmek 440a/15, 463a/04

kımıl-dan- Hareket etmek 466b/16

kınā‘ (A.) *i.* Örtü, peçe 441b/13, 441b/19, 441b/21

kır- Kırmak 441a/17, 459a/15, 461a/14
→ bendin kır-

kırā‘at (A.) *i.* Okuma

kırā‘at itdūr- Okutmak 470a/23

kırıl- Kırılmak 452b/17, 467b/18

kırk *sf.* Kırk 440b/13, 447b/15, 458a/01

kırk biñ 440b/13, 444a/16, 451a/17

kırkar 440a/02, 440b/04

kırkıncı 467a/15

kıssa (A.) *i.* Kıssa, hikâye 451a/17

kış *i.* Kış 452b/13

kıy- Kıymak 440b/02, 452b/24, 459b/22

kıyāfet (A.) *i.* İnsanın yüzünden ve dış görünüşünden iç hayatına dair ahkam çıkarma bilgisi, kıyafet ilmi 445a/09, 452a/15, 462b/24

kıyāmet (A.) *mec.* Büyük sıkıntı, belâ

→ kızılca kıyāmet kop-

kıyās (A.) *i.* Karşılaştırma, kıyas

kıyās eyle- Mukayese etmek, karşılaştırmak 442a/10, 442b/04

kıyās it- Mukayese etmek, karşılaştırmak 459a/05, 459b/06, 467a/21, 468b/20

kıyās ol- Mukayese etmek, karşılaştırmak 466a/04

kıymet (A.) *i.* Değer, kıymet 448b/24

→ qadr kıymet bil-, zī-kıymet

kız *i.* Kız 440b/24, 443b/05, 449a/07

kızılca *sf.* Kızıla çalar

kızılca kıyāmet kop- Kavga, gürültü olmak 440a/06

ki (F.) *bağ.* Ki 440a/23, 444a/06, 448a/06

kilīm (F.) *i.* Aba, hırka 456b/04

kim *zm.* 1. Ki (bağlama zamiri) *Mişkāl*

Şāh dahı murād eyledi kim öldüre. 440a/08, 463a/03, 465a/09

2. Kim (soru zamiri) *Kim öyle bir delünün sözi ile gelmiş.* 462a/04, 462a/24, 464a/22

kim idügin bildür- Kim olduğun bildirmek 469a/20

kim idügin bilme- Kim olduğun bilmemek 461a/21

kimüñ arabasına binerse anuñ türkisin

çağır- Kimden bir çıkar sağlarsa, onun hoşuna gidecek biçimde davranan döneke ve dalkavuk kimseler için kullanılır 446b/22

kimesne i. Kimse 449b/02, 450a/11, 456a/24

kimi i. Kimi, bazısı 444b/21, 457b/07, 457b/07

kimisi i. Kimisi 456b/17

kimse i. 1. Kişi, fert : *Otuz kadar kimse kalkup Būrzī'nūñ düvāline şarıldılar, idemediler.* 441b/04, 450a/11, 450a/20

2. zm. Hiç kimse: *“Şakınuñ muqayyed olmañ kimse tuymasun.”* didi. 440b/07, 445a/18, 446b/17

3. zm. Herhangi biri: *Nā-gāh bir kimse gelüp Būrzī'nūñ ayağına şarıldı.* 440a/22, 442b/12, 453b/10

kimseye yār olma- 449a/09

kireç i. Kireç 450b/16, 450b/20

kirpi i. Kirpi 460a/17

kirpük i. Kirpik 449a/21, 449b/07

kīse (F.) i. Kese 445a/14, 464a/20, 466b/14

kişi i. Kişi 447b/16, 465a/05

ko- / koy- **1.** Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek: *Şagād gördi, kapunuñ üst eşiginde bir müdevver āyine vāz' eylemişler pūlāddan ve ortasında fındık kadar bir taş komışlar elmāsdan.* 440a/19, 440b/03, 450b/06, **2.** Bırakmak, koymak: *Āhūları tuzaldı ve şişe şancup kebāb eyledi*

ve getürüp Būrzī'nūñ öñine kodı. 463a/14, 464b/22

3. (İsim) Vermek: *Şoñra Būrzū'ya tābi' olduğda Būrzī bir kaç gergedān bağışlayup adını Argun-ı gergedān-ı süvār kodı.* 451b/03, 454b/15, 468b/08

4. Yaşatmak, hayatta bırakmak: ... *'Anber Fām cāzū mā-dām ki şağdur; ne seni kor ve ne beni kor.* 458b/20

5. Bırakmak: *Ol kimseler: “Yok olmaz, elbetde bende çekmedükçe koymazuz. Tenbīh öyledür. Eger iyilik ile bağlatmaz iseñ zūr ile bağlaruz.” didi.* 459a/03

komañ eyle- “Koymayın, bırakmayın!” komutunu vermek 453a/12

→ baş koy-, boş ko-, kademinde baş ko-, şara-ko-, şüretine ko-/koy-, şekline koy-, vekil koy-

koca i. İhtiyar, yaşlı 445a/11, 445a/23, 466a/04

koç sf. mec. Yiğit 457a/19

kokıla- Koklamak 464b/18

kol i. 1. Kol 442b/14, 449b/21, 450a/14

2. Taraf, yan ... *öñinde yidi toplu bir salık tutar ve şol kolda bir vecīh pehlivān oturur.* 463a/25

kolçak Kola geçirilen kılıf 457b/04

koltuk i. Kol, koltuk 444a/20, 450a/08, 453a/11

koltuk altı Kol altı 442a/08, 445a/09, 455b/08

kon- Bir yere inip oturmak, konaklamak 440b/15, 444b/12, 449a/13

→ yiye içe kona göçe

konak *i.* Konak, dinlenilecek yer
458a/10, 461b/16

kondur- (Bir yere) oturtmak, yerletirmek
440b/05, 447a/07, 460a/14

konmak Kısa bir süre için bir yere
yerleşmek, bir yeri yurt edinmek
461a/03

kop- *mec.* Gürültülü ve tehlikeli
olayların birdenbire başlaması
→ fedāi kop-, feryād kop-, kızılca
kıyāmet kop-, tırāka kop-, toz kop-,
vāveylā kop-

kopar- (Bir şeyi) koparmak 460a/22,
460a/22, 460b/02

kork- Korkmak 442b/05, 449a/09,
452a/03

korku *i.* Korku 453b/14, 460b/21

korkut- Korkutmak 457a/22, 462b/05

koş- Göndermek, görevlendirmek
452b/06, 452b/07, 455a/02
→ ādem koş-

kov- Kovalamak 461a/14

koy *bk. ko-*

koyul- Hücum etmek 456a/24

köhne (*F.*) *sf.* Eski, eskimiş 445a/09

köprü *i.* Köprü 50b/03

kör kuyu Suyu olmayan veya suyu
çekilen kuyu 442a/12

köylü *i.* Köylü 445a/14, 454a/18,
454a/19

Kubād *ö.i.* Kişi adı 452a/14, 452a/15,
452a/22

Kubād-gencür-şüret 452a/17

Kubād-şüret 452b/01, 452b/08

kubbe (*A.*) *i.* Kubbe 443a/11, 450b/02,
458a/15

kubbeli *i.* Kubbeli 450b/10

kuç- Kucaklamak 442a/02

kuçuş- Kucaklaşmak 468a/17

kudret (*A.*) *i.* Kuvvet, güç
→ kuvvet [ü] kudret

küh (*A.*) *i.* Dağ
→ Cāvīd-i küh-nişīn

küh-ı Argun *ö. i.* Yer adı 448a/16

küh-ı eflāk 453b/25

kul (*A.*) *i.* Kul 442a/22, 448a/07,
451a/21

kul ol- Kul olmak 440b/04, 440b/25,
448b/23

kulağ *i.* Kulak 454b/21

kulağdan işit- Duyulmak 453b/13

kulağına koyma- Nazarı itibara
almamak 449b/15

kulağ ur- Dinlemek 466b/18

kullan- Kullanmak 451a/16

kur- Hazırlamak, düzenlemek, kurmak
453b/01, 461a/16, 463b/21

kurbān (*A.*) *i.* Fedā 457a/19

kurd *i.* Kurt 454a/04

kurdur- Hazırlatmak, kurdurmak
449a/15, 453a/24

kurtar- Kurtarmak 457a/07, 470a/22

kūs (*F.*) *i.* Savaşlarda çalınan büyük
davul 455a/10, 455a/24

kurul- Hazırlanmak 441b/19

kuş *i.* Kuş

kuş uçurma- Hiçbir şeyin veya
kimsenin geçmesine imkân
vermemek 463a/22

küşe (*F.*) *i.* Köşe; taraf 441b/19,
456b/10, 459b/10
→ ciger-küşe

kuşluk *i.* Kuşluk vakti

kuşluk vakti Kuşluk vakti 449a/14

kuvvet (*A.*) *i.* Güç, kuvvet 454b/24,
461a/06, 467a/25

ķuvvet-i ķāhire Ezici güç 442a/23,
462b/03
ķuvvet-i sihr Sihir gücü 452a/04
ķuvvetin al- Gücünü tüketmek
459a/16
ķuvvet [ü] ķudret Güç, kuvvet
443b/16
ķuyu *i.* Kuyu 442a/11, 442a/12
ķūķūk *i. ve sf.* Küçük 453b/14, 466b/09,
468b/05
ķūhen (*F.*) *sf.* Yaşlı
→ pīr-i ķūhen
ķūl *i.* Kül 450b/16, 450b/20
ķūllī (*A.*) *sf.* Bütün 458b/19
ķūngüre (*F.*) *i.* Kubbenin tepesi, en
yüksek yeri 453b/07
ķūngürelī *i.* Süsülü çıkıntısı olan
453b/07, 454a/25
ķūp (*A. ķūb*) *i.* Küp 443a/21, 443a/22
ķūrūk *i.* Boynuzsuz öküz
→ at ķūrūk it-
ķūs- Gücenmek, darılmak 450a/17
ķūstāh (*F.*) *zf.* Saygısız, küstah 469a/21
ķūşād (*F.*) *i.* Açma, açılma 442a/07
ķūşād it- Açmak 467a/12
ķūşād vīr- Serbest bırakmak 442a/06
ķūşte (*F.*) *i.* Öldürölmüş, ölü 441b/11,
452a/20, 459a/23
ķütür *yan.* Kırılma sesi 460a/23
ķütür ķütür Kütür kütür 467b/18

-L-

lā (A.) *e.* Olumsuzluk edatı

***lā-būd** (*lā-büdd* A.) *i.* Lazım, gerekli
444b/19, 447a/05, 451b/11, 465a/14

***lā-yaʿkil** (A.) *i. ve sf.* Akli başında
olmayan 442b/13

laʿīn (A.) *sf.* Lanetlenmiş, istenilmeyen
441b/09, 442b/21, 444a/22

laʿīne (A.) *sf.* Lanetlenmiş, istenilmeyen
444a/07, 446b/04, 459a/14

laḳab (A.) *i.* Takma ad 470a/07

lākin (A.) *bağ.* Ama, fakat 441a/01,
445b/13, 452b/24

lāla (F.) *i.* Dadı 447b/12, 455a/01,
469a/01

laʿnet (A.) *i.* Lânet, beddua 459a/14

lāşe (F.) *i.* Leş

lāşe-i murdār Pis leş 444a/15,
463a/14

laṭīf (A.) *sf.* Yumuşak, hoş, güzel
458a/13, 459b/08, 464b/14

lāyık (A.) *i.* Yaraşır, uygun

lāyık ol- Yakışmak, yaraşmak
456a/07

lāzım (A.) *i.* Gerekli, lüzumlu 444b/19,
448a/24, 455b/05

lenger (F.) *i.* Zincir, çapa 467a/23

lenger ur- Zincir vurmak 467b/14

lenger vir- Ayaklarını yere sıkıca
kapamak 466a/12, 467b/08, 467b/15

lerzān (F.) *sf.* Titrek, titreyen

lerzān ol- Titremek 446a/06, 452a/07

lerze (F.) *i.* Titreme, titreyiş

lerze tut- Titreme gelmek 452a/07

lerzeye gel- Titremek 457b/02

leş (F.) *i.* Leş 463a/15

leşker (F.) *i.* Asker, ordu 440a/05,
446a/12, 451a/02

leşker-i Bürzī / leşker-i Bürzū
Burzi'nin askeri, ordusu 440a/07,
463a/09, 464b/11,

leşker-i Hürşīd Şāh Hurşid Şah'ın
askeri, ordusu 470b/16

***leşker-keş** *sf.* Asker çeken, askeri idare
eden 461b/11

→ ʿazm-i leşker eyle-

levm (A.) *i.* Zemmetme, kınama

levm it- Kınamak 446b/22

levn (A.) *i.* Renk

→ esmer-ül-levn

leyl (A.) *i.* Gece

→ nişfu'l-leyl

lezzet (A.) *i.* Tat, zevk; lezzet

lezzet vir- Tat vermek 466a/06

→ māderinden emdügi süd damağında
lezzet vir-

libāce (F.) *i.* Elbise 451b/12

libās (A.) *i.* Elbise 444a/22

līka (A.) *i.* Mürekkep hokkalarına
konulan ham ipek, lök

→ zişt-līka

luṭf (A.) *i.* İyilik, lutuf 442a/21

luṭf eyle- İyilik etmek, lutufta
bulunmak 444b/24

luṭf it- İyilik etmek, lutufta bulunmak
453b/20

-M-

mā (A.) *e.* Kimi kalıplaşmış şekillerin başında bulunur

***mā-dām** (A.) *bağ.* Madem, çünkü, değil mi ki 452a/18, 465b/06,

***mā-dām ki** (A.) *bağ.* Madem ki, çünkü 458b/20, 468a/11

***mā-beyn** (A.) *i.* İki şeyin arası, aradaki şey, ara 445b/13, 451b/07, 456a/05

ma'cūn (A.) *i.* Baharlı, tarçınlı şekerleme 445b/17

māder (F.) *i.* Anne

māderinden emdügi sūd damağında lezzet vir- 466a/19

→ rahm-ı māder

mağāra (A.) *i.* Mağara 450b/24, 451a/01, 454a/01

mağlūb (A.) *i.* Yenilgiye uğramış olan, mağlup 466a/21, 466a/24, 467b/06

mağlūb ol- Yenik düşmek 445b/25, 446a/18, 464b/01

maḥal (A. *maḥall*) *i.* 1. Yer, konum

Kerşeyüz yüz biñ er ile ılgar idüp Cihān-gīr'e ol maḥalde irişdi kim der-bend-i Kāse-rūy geçüp şahrāya konmuş-ıdı. 469a/12, 456a/17

2. Zaman, vakit, an: *Bu maḥale dek yüz biñ asker daḥı yazup üç kerre yüz biñ asker oldılar.* 442a/04, 467b/25, 469b/03

maḥal iktizā eyle- (Bir konunun) yeri ve sırası gelmek 447b/13

maḥall-i fırsat Uygun zaman 466b/06

maḥall-i intikām İntikam zamanı, sırası 456a/15

maḥbūb (A.) *i.* Sevilen kimse, sevgili 453b/10

***maḥbūb-dost** Oğlan seven, oğlancı, kulampara 457b/24

maḥbūbe (A.) *i.* Sevilmiş, sevilen (kadın)

maḥbūbe-yi zamān Zamanın sevilen kadını 444a/11

maḥbūs (A.) *i.* Alıkonulmuş, esir 458b/10

maḥcūb (A.) *sf.* Utanan, utangaç, utanmış 469a/17

mahmūz (A. *mihmāz*) *i.* Mahmuz

mahmūz ur- Mahmuzlamak 467a/18

maḥrem (A.) *i.* Dost, içli dışlı olunan kimse 443a/03, 452a/14, 452a/21

māh (F.) *i. mec.* Yüzü ay gibi parlak olan (kimse)

***māh-rū** *sf.* Ay yüzlü (kimse) 441b/14, 441b/16, 442a/17

ma'hūd (A.) *sf.* Sözü geçen 441b/07

maḥv (A.) *i.* Yok etme, ortadan kaldırma

maḥv ol- Ortadan kalkmak, yok olmak 444a/15

maḥz (A.) *i.* Halis

→ āteş-maḥz ol-

maḥzūn (A.) *sf.* Hüzünlü, kaygılı 446a/15, 447a/24, 461b/08

mā'il (A.) *sf.* Hevesli, istekli, düşkün

mā'il ol- İstekli olmak 469a/18

maḥāl (A.) *i.* Söz, konuşma 463a/25

maḥām (A.) *i.* 1. Oturulan yer, mevki:

'Anḳā-yı çehār-dest pāy-ı taḥt şandalīsinde Būrzī maḥāmında sā'ir begler ve pādīşāhlar daḥı yirlü yirinde karar eylemişlerdi. 446a/25, 452a/16, 463b/02

2. Seviye, derece: ...*Hâtırûñ hoş tut.*”
diyüp tesellî virdi ve bir sarây ta‘yîn
idüp yanında vezâret ma‘âmına
geçürdi. 448b/04

ma‘bûl (A.) *sf.* Kabul gören, beğenilen, uygun
ma‘bûle geç- Çok beğenilmek, hoş gitmek 451b/08, 461b/03

ma‘şad (A.) *i.* Maksat, gaye 441b/09

ma‘şûd (A.) *i.* Dilenilen, umulan şey, emel
→ aşl-ı ma‘şûd

ma‘kûl (A.) *i.ve sf.* Mantığa, akla ters gelmeyen, makul 448a/17, 456a/08
ma‘kûl gör- Uygun görmek 468b/25
ma‘kûl ol- Uygun olmak 456b/13

-mâl (F.) *sf.* “Süren, sürülen, takılan, sarılan” anlamlarıyla terkipler yapar.
→ dest-mâl, gûş-mâl vir-, ‘ırzın pây-mâl it-, pây-mâl it-, pây-mâl itdür-, pây-mâl ol-

mâlik (A.) *i.* Sahip 442a/23, 448a/15, 451b/22
mâlik ol- Sahip olmak 444b/15, 446b/08, 453a/21

ma‘lûm (A.) *i.* Bilinen, belirli, malum 440b/13, 457a/13, 461b/09

mâni‘ (A.) *i.* Engel 465b/05, 466a/07
mâni‘ ol- Engellemek, engel olmak 468a/10

manşib (A.) *i.* Makam, rütbe 447b/25

manşûr (A.) *i.* Üstün, galip, muzaffer 456b/03, 457a/10

mâr (F.) *i.* Yılan 443a/22
mâr-ı ‘azîm Büyük yılan 443a/21

mart *i.* Yılın otuz bir gün süren üçüncü ayı 442a/09

Mâzenderân *ö.i.* Yer adı 468b/02

me (F.) Yok, değil anlamında ön ek
***me-bâş** Olma! 456a/22

mebnî (A.) *sf.* Binâ olunmuş, yapılmış, kurulmuş 459b/20

meclis (A.) *i.* 1. Oturulan, toplanılan yer 441b/19
2. Ziyafet, sohbet, istişare gibi vesilelerle bir araya gelmiş insan topluluğu 451b/09, 458b/01
meclis düz- Toplantı yapmak 452b/19
meclis getir- Toplantı yapmak 468a/09
meclis-i aralık 449a/01
→ kenâr-ı meclis

mecma‘ (A.) *i.* Toplantı yeri, toplanılan yer, meclis
→ neheng-i mecma‘-ül-bahreyn

mecmû‘ (A.) *i.* Hep, hepsi, tamamı 468a/22

meded (A.) *i.* 1. Yardım, çare, imkan 458a/22
2. ün. Eyvah!... 442a/17, 452a/07, 458a/23

medh (A.) *i.* Övgü
medh eyle- Övmek, methetmek 452a/12, 464b/03
medh it- Övmek, methetmek 464a/07, 466a/23

mefhûm (A.) *i.* Bir şeyde vurgulanmak istenen anlam, iç yüz 447a/13, 455a/05, 460b/19, 464a/16

meftûn (A.) *i.* Gönül vermiş, tutkun (kimse)
meftûn ol- Gönül vermek, tutulmak 443b/17

meger (F.) *bağ.* Meğer, oysa 441a/06, 445a/17, 451a/08

mehâbet (A.) *i.* Ululuk, azamet 443b/15, 463a/24, 465a/22

mehābet göster- Büyüklük göstermek 445b/19

mehīb (A.) *sf.* Heybetli, azametli, korkunç 440b/14

mehl (A.) *i.* Vade, zaman verme

mehl iste- Zaman istemek 451a/15

mekān (A.) *i.* Yer, mahal, bölge 442a/14, 452b/20, 458b/07

mekān tut- Yerleşmek 446b/09, 458b/13

mekkāre (A.) *sf.* Düzenbaz, hileci

→ cāzū-yı mekkāre

mektüb (A.) *i.* Mektup, name 440b/06, 440b/07

melālet (A.) *i.* Sıkıntı, tasa

→ hüzn ü melālet

melike (A.) *i.* Kadın hükümdar

melike-yi sāhīrān Büyücülerin hükümdarı 443a/17, 443a/25, 459b/16

melik (A.) *i.* Padişah, hükümdar

***melik-zād** *i.* Şehzade

Melik-zād *ö.i.* Kişi adı 440b/17, 441b/01, 460b/16

Melik-zād-ı cihān-dār 440b/15, 441a/08, 441b/02

Melik-zād-ı Çīnī 447b/03

melūl (A.) *i.* Üzüntülü 446a/15, 447a/24, 461b/08

mel'ūn (A.) *i.* Lanetlenmiş, melun 443a/20, 448a/09, 451a/25

mel'ūne (A.) *i.* Lanetlenmiş, melun 444a/12, 458b/14, 459a/18

memālik (A.) *i.* Memleketler

memālik-i Tūrān Turan memleketleri 457b/13

memleket (A.) *i.* Ülke 456a/11, 465a/24, 470b/07

menāre (A.) *i.* Minare

→ mīl-i menāre

men' (A.) *i.* Yasaklama

men' eyle- (Savaşta ok, gürz, kılıç vb.) saldırısını durdurmak, püskürtmek 440a/08, 451a/16, 455b/16

men' ideme- (Savaşta ok, gürz, kılıç vb.) saldırısını durduramamak, püskürtememek 460b/21

men' it- (Savaşta ok, gürz, kılıç vb.) saldırısını durdurmak, püskürtmek 447a/18, 451a/19, 460b/01

menhūs (A.) *sf.* Uğursuz 444a/15, 445a/23

menkūha (A.) *i.* Nikahlı kadın

menkūhalık (A.) *i.* Eş olma, evlilik 462b/23

menşūr (A.) *i.* Ferman 470b/01

menzil (A.) *i.* 1. Konaklama yeri: *Ol*

gice menzilden şehir kılçup yine bir kâ'ide tertīb üzre yollarına revāne oldılar. 463b/04

2. Oturulan yer, mekân: *Andan*

herkes menzillerine gidüp işretlerinde oldılar. 441b/16, 444a/08, 461b/25

merām (A.) *i.* İstek, amaç

→ netice-yi merām

merd (F.) *i.* Er kişi, adam 449b/18

merdlik *i.* Yiğitlik 449b/17

merdüm (F.) *i.* İnsan, adam

***merdüm-hor** *i.* İnsan yiyici, vahşi 458b/02, 458b/18, 462a/03

***merdüm-horlık** *i.* Vahşilik

→ sendān-ı merdüm-hor

merhabā (A.) *ün.* Merhaba! 453a/17

merhamet (A.) *i.* Şefkat, acıma 448a/11

merhamet it- Merhamet etmek,
acımak; esirgemek 448a/06, 448b/02,
453b/21

merkez (A.) *i.* Bir yerin en işlek yeri,
orta yeri, işler yer 464b/04

mertebe (A.) *i.* Derece, aşama 440a/23,
442a/20, 453b/16

Merzbān *ö.i.* Kişi adı 456b/24

meşhūr (A.) *sf.* Sihirlenmiş, sihire
uğramış, büyülenmiş

meshūr al- Sihirlemek, büyülemek
444a/01

meshūr it- Sihirlemek, büyülemek
463a/12

Mesīh *ö.i.* Kişi adı 454b/11, 456a/04,
458a/06

Mesīh-ābād *ö.i.* Yer adı 454b/10,
457b/23, 462a/16

→ ‘azm-i Mesīh-ābād eyle-, der-bend-i
Mesīh-ābād

meskūn (A.) *i.* Yaşanan, oturulan yer
→ rub‘-ı meskūn

mest (F.) *i.* Sarhoş

mest ol- Sarhoş olmak 440a/21,
452a/18, 452b/01

meşğūl (A.) *i.* Bir işle uğraşan, meşgul

meşğūl ol- (Bir işle) uğraşmak,
oyalanmak 442b/25, 443a/23,
445b/02

meşreb (A.) *i.* Usul, yöntem
→ dīvāne meşreb eyle-

meşrūh (A.) *sf.* Uzun uzadıya anlatılan
→ vech-i meşrūh

metīn (A.) *i.* Dayanıklı, metanetli
443b/22, 454b/18, 456b/15
→ gergedān-ı metīn

mevcūd (A.) *i.* Var olan şey, mevcut
456b/21

mevcūd ol- Var olmak, meydana
gelmek 456b/23

meydān (A.) *i.* 1. Meydan: *Būrzī*
uyurken sihrden geçirüp kapdı.
Dīvān-ı Mişkāl Şāh’a getirüp
meydāna bıraktı. 443b/19, 452a/05

2. Savaş meydanı, cephe: *Keyānūş*
tarafından her kim meydāna girdi ise
hemān cümlelerin men‘ idüp birer
darb-ile ālūde eyledi ve bende çekdi.
441a/04, 447a/17, 450b/18

meydāna gir- (Savaşmak, dövüşmek
vb.) için ortaya atılmak 444b/23,
465a/17

meydānı tut- Savaş meydanına
çıkarmak; meydan okumak 451a/12

meydān vir- (Atını) sürüp ilerlemek
466a/08

→ ‘azm-i meydān eyle-, nazar-ber-
meydān eyle-, nazar-ber-meydān it-,
ser-meydān

meze (F.) *mec.* Eğlence, alay: *Gāh kendi*
yidi ve gāh Bānū’ya yidürdi. Olmadı
Bānū’yı söyledemedi. “‘Āķibet
bunda meze yok” diyüp başladı
Bānū’nuñ birer birer cāmesin
egninden çıkarmağa. 441b/24

mi / mı Soru edatı 440b/01, 451a/06,
461b/17

mikdār (A.) *i.* 1. Derece, seviye, ölçü:
Keffesine üç vakıyye mikdārı bir taş
koyup āteşe, bir taş nice urdı-ısa
āteşler delünūñ altına toğrı tağılınca
kılları tutuşup pāre dağ yandı.
460a/19, 467a/04, 467b/23

2. Nicelik: *Bu kerre Būrzī dahı*
pehlivānlara āgāhlık virüp bir

miḳdār ^casker ile muḳābil olacaḳ
oldı. 441a/07, 444a/17

3. Süre, zaman: *Bürzī* karşı varup
bunuñla üç sâ'at miḳdārı ceng eyledi.
442b/08, 454a/20, 455a/13

4. Güç, erk: *Bürzī* dönüp bunlara
eyitdi: "İy nâ-bekârlar, nice
görürsünüz kendiñüzü? Hele
miḳdârıñız bildüñiz mi? Şimdi sizüñ
ikiñüzü birbirüñüze çarpup hurd u
ḥām ideyüm mi?" 440a/25

miḳdārın bildür- Haddini bildirmek
445b/04

mīl (A.) *i.* Sivri dağ tepesi

mīl-i menāre Minare boylu 442a/22

minvāl (A.) *i.* Tarz, suret, biçim
455b/19, 466a/20

mīr (F.) *i.* Komutan, bey, emir

Mīr-zād *ö.i.* Kişi adı 447a/19

mir'āt (A.) *i.* Ayna

mir'āt-ı siper Aynalı siper 455b/11

misāfir (A.) *i.* Konuk 468a/07, 468a/12

mişāl (A.) *i.* Örnek gösterilen şey, ...gibi
440b/14, 452a/02

→ kevākib mişāl, Sedd-i Sikender

mişāl, sendān-ı āhen-gīr mişāl

Mişkāl *ö.i.* Kişi adı 451a/23, 452b/11,
454b/04

→ muḳaddem-i çeyş-i Mişkāl-i zerrīn-
kemer, dīvān-ı Mişkāl Şāh

Mişkālīyye *ö.i.* Yer adı 451a/23,
453a/21, 458a/12

→ 'azm-i Mişkālīyye eyle-

mismār (A.) *i.* Çivi, kazık

mismār-ı āhen Demir kazık 442a/03

miyān (F.) *i.* 1. Orta, ara 460b/09,

2. Bel 442a/01, 445b/12, 467b/19

mu'allak (A.) *z.f.* Baş aşağı asılmış gibi
462b/05

mu'allak at- 452b/18, 470b/25

mu'allak it- Son 445a/25

mu'āmele (A.) *i.* Davranma, davranış

mu'āmele eyle- Davranmak 440b/17,
447a/25, 457a/16

mu'āmele it- Davranmak 446a/21

→ ikrām u iḥsān u ḥüsn-i mu'āmele gör-

mufaşşal (A.) *z.f.* Ayrıntılı olarak,
ayrıntısıyla, inceden inceye 468b/25

muḥabbet (A.) *i.* Sevgi, muhabbet

muḥabbet eyle- Sevmek 451b/08

muḥālefet (A.) *i.* Bir tutuma, düşünceye,
davranışa karşı olma durumu
447b/17

muḥālefet eyle- Karşı çıkmak, karşı
davranışta bulunmak 444b/23,
461a/22

muḥālefet ideme- Karşı çıkamamak
447b/23

muḥālefet it- Karşı çıkmak, karşı
davranışta bulunmak 443b/12,
449b/22, 458b/19

muḥanneş (A.) *ş.f.* Korkak 465b/03

muḥanneşlik *i.* Korkaklık 465b/04

muḥāsib (A.) *i.* Hesap işlerine bakan
görevli, muhasip 454a/25

muḥkem (A.) 1. *ş.f.* Sağlam, kuvvetli
452b/10, 456b/14, 460b/07

2. *z.f.* Tamamen, iyice, sıkıca, zorlu
442a/08, 460a/24

muḥtāc (A.) *i.* İhtiyacı olan, muhtaç
468b/16, 470b/09

muḥtāc ol- Gereksinim duymak
442a/25

muḳābele (A.) *i.* Karşısına gelme
440b/15, 450b/17, 470b/21

muḳābil (A.) *i.* Eş, benzer, akran, bir
şeyin karşısında bulunan

mukābil ol- 1. Karşısına çıkmak;
karşı karşıya gelmek *Çün-kim şabāh
oldı, iki cānibden süvār olup birbirine
mukābil oldılar.* 441a/07, 447a/16,
455a/18

2. İtirazcı olmak: *Kābil Şāh red
eyleyüp mukābil oldı, ceng idüp
Bürzī'yi bir gürz ile yıkdı.* 446a/16,
444b/13

mukaddem (A.) *zf.* Önce, önceden:
*Mukaddem Argun piyāde gezerdi.
Şoñra Bürzū'ya tābi' olduğda Bürzī
bir kaç gergedān bağışlayup adını
Argun-ı gergedān-ı süvār kodı.*
451b/02, 450b/14, 463b/06
mukaddem-i ceyš Ordunun başı,
kumandan
mukaddem-i ceyš-i Münkāl-i zerrin-
kemer 449a/15

mukarrer (A.) *i.* Kararlaştırılmış
mukarrer eyle- Kararlaştırmak
447b/25
mukarrer ol- Kararlaştırılmak
451a/09

mukavvā (A.) *i.* Mukavva 450b/16,
450b/19

mukayyed (A.) *i.* Dikkat eden, ihtimam
gösteren
mukayyed olma- Dikkate almamak,
önemsememek 440b/07, 450a/04,
459a/01

muktezā (A.) *i.* İhtiyaç, istek 440b/24

mūm (F.) *i.* Mum, balmumu

→ bal mūmı

muntazır (A.) *i.* Bekleyen, yol gözleyen
442a/18
muntazır ol- Beklemek 447a/07,
456a/19, 462a/23

murād (A.) *i.* Dilek, istek, maksat,
meram 440b/21, 447b/11, 453b/09

murād eyle- İstemek, dilemek
443b/09, 446b/15, 451a/20

murādına ırgür- İsteğine kavuşturmak
462b/10

murād it- İstemek, dilemek 463b/23

→ ber-murād ol-

murdār (A.) *sf.* Kirli, pis

→ lāşe-i murdār

musahhar (A.) *i.* Ele geçirilmiş, tâbi
kılınmış

musahharaya al- Ele geçirmek
467a/04

muşālahā (A.) *i.* Barışma, uzlaşma

muşālahaya çek- Barıştırmak,
uzlaştırmak 457b/14

muşlihūn (A.) *sf.* Arabulucular, ıslah
edenler, iyileştirenler

→ araya muşlihūn düşür-

muşt (F.) *i.* Yumruk; tokat 458a/02,
459a/05, 467b/01

muşt-ı pehlüvānī Pehlivanlara mahsus
yumruk 444a/13, 462b/05

muşt-ı şahib-kırānī Sahipkırınlara
mahsus yumruk 457b/01

muşt mušta Yumruk yumruğa
467b/04

muţalsam (A.) *i.* Tılsımlı, büyülu
451a/16

muţlak (A.) *zf.* Kesin olarak, mutlaka,
kayıtsız, şartsız 467a/05

muţma'in (A.) *sf.* Gönlü kalmış, içi
rahat, şüphesiz

muţma'in ol- İçi rahat olmak, şüphesi
kalmamak 452a/02

muţţali' (A.) *i.* Haberdar, bilgili

muţţali' ol- Haberdar olmak 441a/03,
443a/05, 455a/05

muvaḥḥiṣ (A.) *sf.* Tevhiş eden, korkutup
ürküten 446b/02

muẓaffer (A.) *i.* Üstün, galip gelmiş,
muzaffer 456b/03

mūẓī (A.) *i.* İncitici, rahatsız edici; vahşi
460a/13

muẓmer (A.) *i.* Gizli, saklı

muẓmer ol- Saklanmak, gizlenmek
442a/21

mübārek (A.) *i.* Uğurlu, kutlu, hayrlı

***mübārek-bād** *i.* “Mübarek olsun!”
anlamında dua sözü 456a/02

mübārizān (A.) *i.* Savaşçılar, cengâverler
468a/15

mübāşeret (A.) *i.* Bir işe başlama

mübāşeret eyle- Başlamak, girişmek
469a/25

mücellā (A.) *sf.* Parlatılmış, cilalanmış
442a/10

mücevher (A.) *sf.* Süslenmiş, elmaslı
441b/18

müddet (A.) **1.** *i.* Zaman, vakit: *Müddet
tamām olup bir gün gül-endām Bānū
vaẓ‘-ı ḥaml idüp bir oğlan vücūda
geldi.* 454b/14

2. *zf.* Bir müddet, bir zaman: *Ḥāşıl-ı
kelām az müddet içinde on altı kerre
yüz biñ ‘asker peydā idüp ḥāzır
āmāde oldu...* 470b/11

müddet-i ‘ömr Ömür boyu 466a/02

müdevver (A.) *sf.* Yuvarlak, değirmi
450b/06

mühīb (A.) *sf.* Heybetli, korkunç,
korkutan 452a/01, 452a/06

mühīb ol- Korkunç olmak 445b/18

mühr (F.) *i.* Mühür; imzâ 452b/06,
466b/22

mührin boz- Mühürlenerek

kapatılmış mektup ya da fermanın
mührünü açmak 466b/22, 466b/24

mühri altına girme- Himayesi altına
girmemek 466b/22

mühürle- Mühürlemek, mühür basmak
466b/10, 468b/25

müjde (F.) *i.* Müjde

müjde eyle- Müjdelemek, müjde
vermek 443a/18, 456a/14, 460a/07

mülāḥaza (A.) *i.* Düşünce

→ ālet-i mülāḥaza

mülāyim (A.) *sf.* Uygun 444a/09

mülūkī (A.) *sf.* Padişaha ait, padişahla
ilgili 468a/09

mülzim (A.) *i.* İlzâm eden, baskın
çıkarak susturan kimse

mülzim ol- Baskın olmak 465b/10

mümkin (A.) *i.* Olabilir, mümkün
458b/20

mümkin ol- Mümkün olmak,
olabilmek 447b/09, 465b/01

mümtāz (A.) *sf.* Seçkin 468b/20

→ dilîr-i mümtāz

münādī (A.) *i.* Bir şeyi haber veren,
tellal 441a/05, 448a/13, 454b/03

münāsib (A.) *i.* Uygun, yerinde, munasip
443b/08, 461b/18, 465b/01

münāsib gör- Uygun görmek 443b/13

Münḳāl / Münḳāl-i zerrîn-kemer *ö.i.* Kişi
adı 440a/07, 449b/20, 463b/19

→ muḳaddem-i ceşş-i Münḳāl-i zerrîn-
kemer

Münḳāliyye *ö.i.* Yer adı 451b/20

müntehā (A.) *i.* Yüksek 450b/19,
460a/21

mürğ (F.) *i.* Kuş

mürğ-ı dil-i şeh-bāz Büyük gönül
kuşu 449a/06

mürür (A.) *i.* Geçme

mürür eyle- Geçmek 448a/05

mürür it- Geçmek 446a/03, 455a/17,
464a/08

Müselmān (F.) *i.* Müslüman 444b/07,
444b/13, 459b/22

müstevlī (A.) *i.* İstila eden, ele geçiren

müstevlī ol- Baskın çıkmak, galip
gelmek 467b/17

müşāvere (A.) *i.* Danışma, görüşme
443a/17, 443a/18

müşāvere eyle- Görüşmek, fikir
alışverişinde bulunmak 447a/06,
470b/09

müşāvere it- Görüşmek, fikir
alışverişinde bulunmak 440b/18,
443b/07, 456a/22

müşāvere olun- Görüşülmek 447b/12

mütālaʿa (A.) *i.* Tetkik, inceleme

mütālaʿa eyle- İncelemek 460b/19

müterakķıb (A.) *sf.* Bekleyen, gözleyen,,
gözetleyen

müterakķıb ol- Gözetlemek,
beklemek 465a/16, 470b/12

müyesser (A.) *i.* Halledilmesi kolay,
yapılabilen, gerçekleşebilen

müyesser eyle- Gerçekleştirmek
445b/22

müzeyyen (A.) *i.* Süslü 441b/17

-N-

nā (F.) e. Önüne geldiği sözcüklere olumsuzluk anlamı veren takı

***nā-bekār** i. Hayırsız, yaramaz 440a/25, 445a/07, 451a/06

***nā-çār** z.f. Çaresiz, çaresizce 446b/19, 447b/14, 449a/23

***nā-gāh** z.f. Ansızın, birden bire 442a/02, 447a/25, 451b/13

→ ḥāh nā-ḥāh

nāfe (F.) i. Misk ahusunun göbeğinden çıkarılan güzel koku 442a/03

nā'il (A.) s.f. Ulaşan, ulaşmış

nā'il it- Arzusuna kavuşturmak 458b/21

naql (A.) i. Anlatılan şey, hikaye

naql [ū] beyān eyle- Anlatmak ve izah etmek 454b/08, 468b/01

naql eyle- Anlatmak, nakletmek 440a/14, 446b/03, 452b/19

naql it- Anlatmak, nakletmek 451b/04

naql olun- Anlatılmak, bildirilmek 442a/16

nām (F.) i. Ad, isim 440b/20, 445a/19, 450a/23

nām u nişān İz ve işaret 444b/18

→ be-nām, bed-nām ol-, ser-nām

nām-zād (F.) s.f. Nişanlı, sözlü, yavuklu 470a/09

nām-zādlu i. Nişanlı, sözlü, yavuklu 440b/21, 453b/13

namāz (F.) i. Namaz

namāz kıl- Namaz kılmak 441b/20

nāme (F.) i. Mektup; ferman 440b/18, 448b/14, 460b/16

→ şulḥ-nāme

nār (F.) i. Ateş

nār-ı ḥased Haset ateşi 442a/21

na'ra (A.) i. Haykırış, bağırma 442b/12, 446b/15, 453a/03

na'ra çıkar- Haykırmak 442b/11

na'ra ur- Haykırmak 440a/05, 446a/07, 453a/02

na'ra-yı taṭṭana-yı Allāhu ekber "Allahu ekber!" diyerek atılan nara 440a/19

naşb (A.) i. Bir göreve tayin etme

naşb eyle- Tayin etmek 469b/07

naşb it- Tayin etmek 456a/17

naşıl s.f. Nasıl 445a/04, 464b/11, 470b/14

naşīb (A.) i. Pay, hisse, nasip

naşīb eyle- Görevlendirmek: *Būrzī eyitdi: "Yā Argun, seni Cihān-gīr'e elçi naşīb eyledüm. Var bu nāmeyi vir; okıyup her ne cevāb virürse getir."* didi. 461b/04, 464a/10

naşīb al- Boyunun ölçüsünü almak, gününü görmek: *Eger 'inād idüp bunda gelürse naşīb alur.* 447a/03, 448b/20

naşīb olma- Kısmet olmamak: *Ancaḡ şu kadar var kim pederüm Rüstem 'uñ ve birāderüm Ferāmurz'uñ yüzlerin görmek naşīb olmadı.* 457a/20

naşīḥat (A.) i. Öğüt, nasihat

naşīḥat it- Nasihat etmek 451b/03, 453b/17

→ pend ü naşīḥat it-

nāv-dān (F.) i. Oluk 442a/10

nāz (F.) i. Cilve, işve

nāz it- Nazlanmak 442a/04

nāz u niyāz Dua, yalvarma; rica 442a/05

naẓar (A.) *i.* Bakma, bakış 457a/15, 464a/22

naẓar-ber-meydān eyle- Meydana bakmak, gözlemek 455a/08

naẓar-ber-meydān it- Meydana bakmak, gözlemek 464a/22

naẓar eyle- Bakmak 441a/11, 444a/03, 452a/06

nāzenīn (F.) *i.* Narin, ince yapılı (Kimse) 469a/18

nāẓır (A.) *sf.* Bakan, gözleyen

nāẓır ol- Bakmak, gözlemek 467a/13

nāzil (A.) *i.* İnen, inici

nāzil ol- Nüzul etmek, inmek 442a/15

ne/ni 1. *zm.* Ne: *Birinden su’āl eyledi:*

“Bu ƙal’anuñ adına ne dirlir?” *didi.* 440a/06, 442b/18, 444a/04

2. Herhangi bir şey: *Muƙaddem iki at ve iki hegbe ve lāzım olan ƙamaşur ve nevāle her ne ise hāẓır eylemiş-idi.* 442b/01, 448a/24

3. *sf.* Hangi, nasıl: “İhtiyār ne semtlüsin?” 445a/15, 446b/02, 449a/25

4. *zf.* Nasıl: ...*taşrada olanlara eyitdi:* “Acabā bu na’ranuñ aşı ne ola?” *diyü su’āl eyledi.* 442b/19

5. Niçin, neden, niye: *Harīf gülmege başladı, Cihān-gīr şanduğı “Bire nā-bekār ne gülersin, söyle nedür?” didi.* 466b/25

6. Şaşkınlık ifade eder: *Bürzī ƙapuyı açup içerüye girdi, ne gördi? Cāriye anda ƙurur.* 460a/15, 463a/21, 465a/01

ne gūne Ne çeşit, ne tarz 440a/24, 463a/20

ne... ne... (F.) *bağ.* Cümle içinde birden fazla unsuru inkar etmek ya da birleştirmek için kullanılan bağlaç: *Ne selām ve ne kelām birden ƙamle eylediler.* 457a/03, 458b/20,

n’ola Ne olur, ne çıkar, nedir? 442b/01, 446a/01, 452a/25

n’oldu Ne oldu? 458b/04

nebīre (A.) *i.* Torun 454b/23

***nebīre-zāde** Torundan doğmuş 456b/18

nedāmet (A.) *i.* Pişmanlık

nedāmetin çek- Pişmanlığını duymak, pişmanlığını çekmek 451a/07

neden *i.* Niçin, ne sebepten 468b/10

nefer (A.) *i.* Bir kimsenin yanında çalışan adam 444a/20, 458b/25, 459a/06

neheng (F.) *i.* Timsah

neheng-i mecma’-ül-bahreyn 442a/14

nehr (A.) *i.* Irmak

nehr-i ‘azīm 458b/24, 459a/22

nemedlū (F.) *sf.* Kelepçeli 448a/16, 448b/11

neñe *i.* Neyine 452b/13

nepūd *i.* 451a/10

nere *i.* Nereye, hangi yöne 465a/05, 465a/11, 466b/18

nerre (F.) *i.* Erkek 450b/09, 453b/25, 460b/11

Nesīm *ö.i.* Kişi adı 465a/07

nesl (A.) *i.* Soy, nesil

nesl-i gerden-keşān Serkeşlerin, âsilerin soyu 468b/17

nesl-i Ƙahramān Kahraman’ın soyu 448b/23, 465b/09

neslin kes- Soyunu kurutmak 470b/07

nesne *i.* **1.** Şey 442a/09, 444a/15, 458a/06

2. (Olumsuz cümlelerde) hiçbir şey:
*Jende gülüp: “Yā Kābil Šāh, bu
 senüñ didügünñ bir nesne degüldür;
 saña ne hācet?... 442b/06, 443b/08*

netīce (A.) *zf.* Sonuç olarak, özetle,
 hulasa: *Hemān şarılp birer dirāht
 dağı koparup netīce aḥşam olunca
 ceng idüp birbirlerine zafer
 bulımadılar. 446b/07, 456b/18,
 460b/02*

netīce-i merām İsteğin sonu 442a/13

nev (F.) *sf.* Yeni

***nev-civān** Genç, delikanlı 453b/11,
 455b/10, 463a/23

nev^c (A.) *i.* Çeşit, tür 453b/10

Nevādir *ö.i.* Kişi adı 441b/01, 447b/04,
 464b/07

Nevādir Šāh-ı ejder-küşt 444b/19

nevāle (A.) *i.* Yiyecek içecek şey, ihtiyaç
 maddesi 448a/24

nevbet (A.) *i.* Sıra 450b/25, 461a/12,
 465a/19

nevbet-i hamle Hamle sırası 455b/05

neyle- 448b/22, 456a/15, 464a/24

nısf (A.) *i.* Yarım, yarı

nısfu’l-leyl Gece yarısı 456a/23

nice 1. *zf.* Ne kadar, ne derecede: *Bürzī
 ikinci zūrda nice silkdi ise Cihān-
 gīr’i tırnağ üzre dikdi. 440a/22,
 450a/13, 467b/15*

2. Nasıl: *Şagād gidince Fağfūr Šāh
 ‘ankāya eyitdi: “Şimdi nice idelüm?”
 didi. 440a/25, 441a/02, 447a/05*

3. Çok, bir çok: *Āhır kaḫāsından
 raḥşın oḫa tutup gīrbāle döndürdiler*

*ve kendiye dağı nice yirden oḫ zaḫmī
 urup zebūn itdiler. 457a/09, 457b/01*

nicesin *i.* Nasılsın? 458a/04, 459a/11,
 462b/06,

niçe *bk.* nice

niçün *zf.* Niçin, neden 440a/08, 446b/02
 455b/03

nidā (A.) *i.* Seslenme, hitap

nidā eyle- Haykırmak 448a/13,
 449a/10, 454b/03

nidā itdür- Duyurmak, ilan ettirmek
 441a/05, 449a/11, 455a/06

nidā it- Bağırarak duyurmak 449a/18

nidā olın- Bağırarak ilan edilmek
 447a/01

nigāh (F.) *i.* Bakış, bakma

nigāh it- Bakmak 469a/21

Niger *ö.i.* Kişi adı 456b/24

nigerān (F.) *sf.* Bakıveren, bakan,
 bakakalan

nigerān ol- Bakmak, bakakalmak
 446a/04

Nigerāy *ö.i.* Kişi adı 441a/01, 447b/19,
 460b/15

nihāyet (A.) *i.* Son, sonunda 447b/09

niḫāb (A.) *i.* Peçe, yüz örtüsü 441b/22,
 449b/08, 468b/08,

***niḫāb-dār** Peçeli 469a/13

nikāh (A.) *i.* Nikāh

→ ‘aḫd ü nikāh eyle-, ‘aḫd ü nikāh it-,
 ‘aḫd ü nikāh ol-

ni‘met (A.) *i.* Yiyecek, içecek, azık

→ nüzül-ı ni‘met

nire *zf.* Nereye 461a/05, 463b/13

nisbī (A.) *sf.* Nisbetle olan, kıyasla olan
 444a/14

nişān / nişāne (F.) *i.* İz, belirti 440b/13

→ nām u nişān

nişānla- (A.) *i.* Nişan almak, hedef almak 463b/02

-nişīn (F.) *sf.* “Oturana, oturmuş”
mânâsıyla kelimeleri sınıflandırır
→ Süheyl-i der-bend-nişīn

niyāz (A.) *i.* Yalvarma, dua

niyāz eyle- Dua edip, yalvarmak
440b/02, 442a/04

→ nāz u niyāz

niye *zf.* Niye, niçin 449a/09, 468a/06

niyyet (A.) *i.* Niyet 443a/01, 450b/11, 462a/17

niyyet eyle- Niyetlenmek 459a/15

nizāʿ (A.) *i.* Çekişme, kavga

nizāʿ it- İtiraz etmek, karşı çıkmak
455b/06

nizāʿ ol- Çekişmek, kavga etmek
445a/19

nizāʿa düş- Çekişmek, kavga etmek
444b/20, 465b/10

nīze (F.) *i.* Mızrak, süngü 441a/14, , 455b/06, 460a/16

nīze eyle- Mızrakla vurmak 463b/17

nīze ur- Mızrakla vurmak 465b/12

nīze-i bār-keş Düşmanın başının kesilip, takıldığı mızrak 468b/19

nīze-i fertūt Pirin mızrağı 455b/08

nīze-i Hüsrev Şīr Hüsrev Şīr’in mızrağı 441a/16

→ darb-ı nīze, yalman-ı nīze

nūr (A.) *i.* Işık 441b/22

→ gözüm nūrı

nūş (A.) *i.*

→ ‘ayş [ü] nūş, bāde nūş eyle- 468a/04

nūmāyān (F.) *sf.* Görünen, meydana

nūmāyān ol- Görünmek, belirlemek
459b/04, 461a/01

nūvāz (F. *nevāz*) *i.* Gönül alma, okşama

→ dil-nūvāz, dil-nūvāzlık it-

nūzūl (A.) *i.* Konaklama

nūzūl-ı niʿmet Azık, yiyecek içecek
469a/24

o bk. ol

oda i. Oda 441b/19, 452b/08, 469b/17

oğlan 1. Erkek çocuk: ... *Efrāsiyāb'a* vardı: "*Nā-bekār oğlan bizi bozdi.*" *didi.* 452a/17, 456b/02, 457a/17
2. Kız ya da erkek çocuk, evlat: *Ġāyet hūsn šāhibi oğlan olup cemāli güneş gibi ziyā virürdi. Adın Hūrşīd Şāh kodılar ve dā'imā niķāb ile gezerdi.* 454b/14, 454b/15, 468b/07
3. Delikanlı, genç: *Cihān-gīr ne muħanneş oğlanmış, benüm üzerime gelen haşma karşı turup ölince çalısup yol virmege sāt idecek iken aşlā muķayyed olmamış...* 465b/03

oğul i. Erkek çocuk, oğul, evlat 441a/19, 443a/02, 468b/04

→ Güderz Pīr-oğulları, Qahramān-oğulları

oḡşa- Çok yakınından geçmek, değmek: *Cebe ḡalkaların oḡşayup yan yana rikāb rikāba Cihān-gīr ser-meydāna gitdi.* 455b/13

oķ i. Ok 453a/12, 453a/12, 457a/09

oķa tūt- Ok atmak 457a/08

oķı- Okumak 440b/19, 443a/08, 448a/07
→ rahmet oķı-

oķıt- Okutmak 464a/16

ol / o zm. 1. Tekil üçüncü şahıs zamiri, o: *Şağād 'ayyār bunı görüp āferīn eyledi ve taşra çıkınca ol da ber-ā-ber çıkup ordunuñ kenārında bunlara bulışdı ve ne içün geldügin naķl eyledi.* 440b/25, 463b/06, 466b/15

2. İşaret zamiri: *Bürzī: "hoş imdi o da bir şey degüldür, anuñ da ipligi tiz pazara çıkar." diyüp bir miķdār gurūr gösterdi.* 463b/03,

3. sf. İşaret sıfatı İrtesi gün ol yirden kılķup 'azm-i der-bend ve kaşd-ı Cihān-gīr eyledi. 441b/10, 455a/16, 462a/24

ol arada O arada, o esnada 448a/23, 453a/05

ol aradan Oradan 469b/22

ol ešnāda O anda, o sırada 454b/10

ol ķadar O kadar 442a/24, 455a/09, 461b/23

ol- 1. Bulunma, mevcut olma:

Nihāyetinde ketfinde olan ḡālī gösterdi, 'Anķā inandı, kılķdı. 440a/20, 447b/09, 455a/09

2. Bulunmak: *Dīvānda olanlar Şağād'uñ bu ḡaberini bunlar işidince bir 'azīm vāveylādur ķopdı.* 446b/21, 448a/16, 460a/11

3. Meydana gelmek, vuku bulmak: *Şağād ile Behrām ālet-i mülāḡaza melūl maḡzūn dönüp Siyāmek ve Şüheyl yanına geldiler: "Aḡvāl şöyle olmış." didiler.* 446a/15, 447a/08, 460a/07

4. Herhangi bir nitelikte bulunmak: ...*Bürzī'nüñ dudakları iri ve şarkuķ olup bir 'azīm mehābet gösterdi.* 445b/19, 450b/12, 466b/16

5. Bir durumdan başka duruma geçmek: *Ol 'uķāb silkinüp bir duḡter oldı ve bize kendin 'arz idüp taşarruf*

eylemek buyurdu. 444b/03, 445b/13, 462b/05

6. “Ne” zamiri ile birlikte kullanıldığında bilgi sormak veya belirtmek amacıyla kullanılır:

...taşrada olanlara eyitdi: “Acabā bu na‘ranuñ aşlı ne ola?” diyü su’āl eyledi. 440b/06, 442b/19, 445b/03

7. Doğmak: *Ol kıızı Türkistān şāhlarından Behrūz Şāh nām bir iḥtiyār pādīşāhuñ oğlu ve kıızı olmazdı.* 468b/06

8. Sayıca artmak: *Bu maḥale dek yüz biñ ‘asker daḥı yazup üç kerre yüz biñ ‘asker oldılar.* 469b/03

9. (Zaman bildiren bir isimle) Yaklaşmak, gelip çatmak: *Tā aḥşam olinca ol ‘işret-gāhda şöḥbet idüp kalkdılar, yine çadırlarına geldiler.* 440b/11, 442a/16, 444b/17

10. (Özne olarak zaman bildiren kelimelerle) Geçmek, tamamlanmak: *Ḥāşıl-ı kelām sūr otuz gün oldu.* 440b/12, 441a/25

11. Bir görev, makam, san veya nitelik kazanmak: *Bu kerre Nevādir Şāh daḥı cāzūyı ğalebe eyleyüp bu kerre Melik-zād-ı cihān-dār üçünci ser-kaḫlan oldu.* 441b/02, 457b/13

12. (Bir fiilin) gerçekleşmesinin yakın olması: *Süheyl Şāh, Bürzī ile bile gidecek oldu.* 444a/08, 448a/19, 457b/15

13. “Gibi” edatı ile “aynen, gerçekleştiği şekliyle” anlamında kullanılır: *Anlar daḥı olduğı gibi naḫl eylediler.* 447b/01, 464a/07

14. bağ. Gerek gerek: *Fağfūr Şāh olsun ve begler olsun aşlın naḫl eylediler.* 448a/08, 453a/22

→ ‘āciz ol-, āgāh ol-, aḥşam ol-, ‘aḫd ü nikāḥ ol-, ālūde ol-, ‘āşık ol-, āteş-maḥz ol-, āzād ol-, bahāne ol-, baḥş ol-, başı at başına ber-ā-ber ol-, başına belā ol-, bāṭıl ol-, bed-nām ol-, belli ol-, bend ol-, bende ol-, ber-murād ol-, ber-ā-ber ol-, bī-vefā ol-, bir ol-, cem‘ ol-, ceng/çeng ol-, çāk ol-, çeşm [ü] gūşda ol-, dāḥil ol-, dāll-ı ḥançer ol-, def‘ ol-, destūr ol-, dīvāne ol-, dost ol-, dünyālar kendinüñ ol-, düş ol-, düvāl düvāle ol-, esir ol-, fermūde ol-, fūrūzān ol-, ğāfil ol-, ğā‘ib ol-, ğālib ol-, ğarḫ ol-, germ ol-, germā-germ ol-, giriftār ol-, göñli ol-, ḥaberi ol-, ḥaber ol-, ḥaber-dār ol-, ḥabs ol-, ḥalāş ol-, ḥarāb ol-, ḥasāret ol-, ḥāşıl ol-, ḥasta ol-, ḥayrān ol-, ḥāzır ol-, ḥāzır-baş ol-, helāk ol-, hem-vişāl ol-, ḥurd u ḥam ol-, ḥuşūl-pezīr ol-, iḫerü ol-, imtiḥān ol-, inzāl ol-, izn ol-, kādīr ol-, kā‘il ol-, kāmīle ol-, qarārda ol-, qarīb ol-, kendü ‘āleminde ol-, keyifler germā-germ ol-, keyif ol-, kıyās ol-, kul ol-, lāyık ol-, lerzān ol-, maġlūb ol-, maḥv ol-, mā‘il ol-, ma‘ḫūl ol-, mālīk ol-, māni‘ ol-, meftūn ol-, mest ol-, meşġūl ol-, mevcūd ol-, muḫtāc ol-, muḫābil ol-, muḫarrer ol-, muḫayyed olma-, muntazır ol-, muṭma‘in ol-, muṭṭali‘ ol-, mużmer ol-, mūḥīb ol-, mūlzim ol-, mūmkin ol-, müstevlī ol-, müterakḫīb ol-, nāzır ol-, nāzil ol-, nigerān ol-, nizā‘ ol-, nūmāyān ol-, oluḫ oluḫ ol-, pāy-māl

ol-, pāre pāre ol-, peşīmān ol-, peydā ol-,
pīnhān ol-, pūr-hūn ol-, reh-ber ol-,
rām ol-, raʿše-nāk ol-, rāzī ol-, refʿ ol-,
revān ol-, rūbūde ol-, şağ ol-, sākin ol-,
sebeb ol-, selb ol-, sīne şāf ol-, süvār ol-,
şād ol-, şikest ol-, tābiʿ ol-, tābiʿ olma-,
tamām ol-, tār-mār ol-, tebdīl ol-,
tedārükde ol-, tedārük üzre ol-,
temāşāda ol-, tenbīh ol-, teslīm ol-, uğur
ol-, vāqıʿa ol-, vārid ol-, vekīl ol-, yād
ol-, zāhir ol-, zāyiʿ ol-, zebūn ol-,
zehresi çāk ol-, zevķinde ol-, zevķ [ü]
şafāda ol-, zīr ü zeber ola-yaz-, ziyāde
ol-

ola-yaz- Neredeyse olmak, olmak üzere
bulunmak 442b/11

olın- Yapılmak, edilmek 450a/18

→ ārām olın-, āsāyiş olın-, katl olın-,
müşāvere olın-, naql olın-, nidā olın-,
taʿbīr olın-, taʿyīn olın-, ziyāfetler
olın-

oluk *i.* Oluk

oluk oluk ol- Yol yol olmak 466a/18,
467a/22

omuz *i.* Omuz 454a/17

on *sf.* On 447a/10, 450b/12, 454b/12

on altı 468a/22

on iki biñ 454b/01, 455a/07, 469a/06

on iki 453b/07, 454a/25

on ikinci 467a/19

on sekiz 451a/12

on sekizinci 451a/13

on yidi 468b/11

onar *zf.* Üleştirme sayı sıfatı, onar
454a/23

onar biñ 456b/01

onı *bk. anı* 466a/11

ora *i.* O yer, ora 442a/02, 446a/01,
453a/16

orada *i.* O yerde, orada 446b/08,
449b/17

oradan *i.* O yerden, oradan 450a/03,
454a/11, 457a/06

ordu *i.* Ordu 440a/07, 451b/12, 464a/06

orta **1. i.** Bir yerin içi, merkezi, orta:

*Şağād gördi, kapunuñ üst eşiginde bir
müdevver āyīne vażʿ eylemişler
pūlāddan ve ortasında findık kadar
bir taş komışlar elmāsdan. 450b/03,
450b/06*

2. sf. Bütün uçlardan, kenarlardan
başlangıç ve bitişten eşit uzaklıkta
bulunan yer:...*sincāb ve semmūr ile
müzeyyen bir oda orta yirinde cāme-
hāb birağılmış. 441b/17*

ortalık *i.* Ortalık yer, orta, ara 440a/16,
466b/02

otağa (*F.*) *i.* Sorguç, tuğ 467a/16

otur- 1. Oturmak: *Bürzī'nün bār-gāhı
öñinde oturup sāz çalmağa başladı.
440a/01, 445a/07, 445a/09*

2. Tahta geçmek: *ʿAẓīm gāvğā olup,
ʿāķibet imtiḥān olañ her kañğıñuz
gālib gelürse ol vekīl postında
otursun, didiler. 444b/22*

2. Durmak, kalmak: *Murādı biş on
gün oturup zevķ eyleye, baʿde geçüp
bu kadar dārāt-ıla ʿazm-i Īrān idüp
varayum. 442b/25*

oturak *i.* Durma, konaklama, mola;
ordunun konaklaması

oturak it- Konaklamak 460b/12,
468a/20

oturt- Oturtmak 441b/23

otuz *sf.* Otuz 440b/11, 447a/20, 454a/18

otuz altı 441a/25, 468a/22

otuz iki 468a/23

→ yüz otuz

oyna- Hareket etmek 444a/07

oynat- (Oyun) oynatmak 443a/12

-Ö-

öbür *sf.* Diğer, öteki 45b/23

ökçe *i.* Topuğun arka bölümü 467b/07

öküz *i.* Öküz 460a/17, 460a/20

ölüm *i.* Ölüm 457a/19

öl- Ölmek 440b/02, 450b/12, 459a/16

öldür- Öldürmek 440a/03, 444b/09, 452a/08

‘ömr (A) *i.* Ömür

→ müddet-i ‘ömr

öñ *i.* 1. Bir nesnenin baş, ön tarafı:

Ammā bunlar dahı olduğu yirden

seksen biñ ‘asker ile qalkup qal’a-yı

Çīn öñine geldiler. 440a/04, 445a/03, 449a/13

2. Huzur, kat, nezd: *Pehlüvānlar*

gelüp Fağfūr Şāh’uñ öñinde yir öpüp

turdılar. 440b/10, 446a/24, 459b/15

3. (Bir nesnenin ya da kimsenin)

ilerisi: *Yüzinde niķāb nā-gāh öñinden*

āhū pūr-tāb idüp Hūrşīd Şāh bu

āhūnuñ üzerine sürdi... 469a/09,

4. Bir şeyin baktığı yer, karşı: *Bir*

mülūkī meclis getirüp Būrzi’nüñ

öñine qodılar. 449a/03, 466b/11, 468a/09

öñin al- Önünü kesmek, engel olmak 440a/17, 446a/16, 455a/12

öñine düş- Yol göstermek için birisinin önünden gitmek, rehberlik yapmak 449a/17, 460b/25, 464a/13

öñine kat- Önine alıp arkasından

gitmek, kovalamak 460b/08, 461a/14

öñince *zf.* Önüsıra, önünden 453b/25, 467b/25

öp- Öpmek 440b/04, 442a/02, 444a/12, 457b/11, 461a/21

→ elöp-, rikābınöp-, yiröp-

öpüş- Öpüşmek 468a/17

ört- Örtmek, kapamak 441b/19

öte 1. *i.* Öbür taraf, ileri: *Bu kerre*

Melik-zād öteden dönüp durdı.

441a/15, 449b/04, 455b/09

2. Bir şeyin arkadan gelen bölümü:

Ġayrı ötesin bilmem. 465a/02

3. *sf.* Öbür yan: *Öte yanında Semek*

‘ayyār yakın gelmiş-idi. 461a/13, 463b/07, 469a/11

öyle 1. *sf.* Onun gibi, öyle: Biz varup

öyle kara yüzlü nā-bekāra bende olup

Būrzi’nüñ dārātın teslīm idemezüz.

446b/23, 462b/24, 468b/20

2. *zf.* O şekilde, o biçimde: 443b/08, 451a/24, 462b/05

özkes Bizzat kendi 452a/10

‘özr (A.) *i.* Mazeret 470b/03

‘özr dile- Bağışlanmayı istemek

443b/03, 469a/22

-P-

- pā / pāy** (F) i. Ayak 441b/03, 447b/10, 467a/18
pāy-ı hūn-āṣām 462b/15
pāy-ı taht Tahtın olduğu yer, yönetim merkezi 457b/12
pāy-ı taht şandalısi Tahtın sağlı sollu iki yanında bulunan kişilerin rütbelerine göre sahip oldukları mevkiler ve oturdukları sandalyeler 445a/07, 446a/25, 455b/25
pāy-ı hācāte geç- 457b/19
***pāy-māl** Ayaklar altında kalmış, çiğnenmiş
pāy-māl itdūr- Ayaklar altına almak 465a/18, 466a/16
pāy-māl it- Ayaklar altına almak 451a/05, 467b/20
pāy-māl ol- Ayaklar altına alınmak, çiğnenmek 455b/04
→ pūšt-i pā, pūšt ü pāy, ‘ırzın pāy-māl it-
pādiṣāh (F) i. Padişah, hükümdar 442a/25, 447b/06, 452a/23
pādiṣāh-ı Tūrān Turan padişahı 457b/13
pādiṣāh it- Padişah yapmak 443b/02, 444a/06, 459a/13
pāk i. ve sf. 1. Temiz, arı: Hāce Behrām baqdı bu zengī dil-āveri üzerinde ālāt pāk altında at pāk reh-zen vādīsinde degül bir leşker-keş ser-ver kimsedür. 456b/04, 461b/11, 465a/22
2. Saf, halis: *Bürzī gördi, bir köylü kocası ammā sāzi pāk sözi pāk Şagād’a taḥsīn idüp bir kīse altun viridi...* 445a/14
pākīze (F) sf. Temiz, saf

- *pākīze-aḥter** mec. Bahtı açık
→ duḥter-i pākīze-aḥter
pāre (F) i. ve sf. Parça 460a/20, 460a/24, 469a/18
pāre pāre ol- Parça parka olmak, yaralanmak 460b/02
→ yek pāre, gulām-pāre
parmak i. Parmak 455b/16
pas sf. Pas, kir
pas ü pīs Pis, kirli 444a/15
pazar (F. *bāzār*) i. Pazar
→ ipliği pazara çık-
peder (F.) i. Baba 441a/20, 456a/05, 462a/17
→ şulb-ı peder
pehlüvān (F. *pehlevān*) i. Savaşçı; yiğit, kahraman 440b/09, 445a/05, 454b/18
pehlüvān-ı ser-firāz 462a/23
pehlüvān-ı siyāh 458b/10
pehlüvān-ı zamān 440b/01
pehlüvānī Kahramana yaraşır biçimde
→ muşt-ı pehlüvānī
pehlüvānlık Yiğitlik, kahramanlık 440b/22, 449b/17
pejmürde (F.) sf. Kötü 462b/25
pek sf ve zf. Çok 445a/21, 446a/21, 449a/02
pençe (F. *pence*) i. 1. Kol, bilek: *Hāşıl-ı kelām yigit oldı. Ol diyārlarda pençesine yapışur bulunmadı.* 454b/16, 450a/18
2. Vahşi hayvanların ön ayaklarının parmaklarıyla tırnakları: *Pençesine alup ber-hevā ‘uḳab gibi az zamānda*

*Ḳābil Ṣāh'a getürdi ve meydāna
kodu. 443b/18, 460a/17*

pençe ur- Vurmak, çarpmak 444b/02

pençe-yi āfitāb 444a/03, 469a/16

pend (F.) i. Öğüt, nasihat

pend ü naṣīḥat it- Öğüt ve nasihat
vermek 467b/24

perākende (F.) sf. Dağınık 457a/10

perākende it- Dağıtmak, göndermek
470b/10

perde (F.) i. Örtü, engel

→ pes-i perde-i ʿiṣmet, serā-perde, serā-
perde-yi Hüsrev Şīr

perest (F.) i. Tapan

→ āteş-perest, Hudā-perest

perī (F.) i. Peri 453b/11, 454b/06,
468a/22

perīṣān (F.) sf. Dağınık, karışık,
düzensiz 462b/25

perīṣān it- Dağıtmak, perişan etmek
443b/11

pertāb (F.) i. Atılma, sıçrama

pertāb it- Bir şeyin üzerine atılmak
458a/18

pervāz (F.) i. Uçma, uçuş

pervāz ur- Kanat açmak, uçmak
443b/14

perverde (F.) i. Yetiştirilmiş,
büyütülmüş, hizmetçi

perverde it- Beslemek, yetiştirmek
454b/15

pes bağ. O halde, öyle ise: “*Pes imdi
öyle olduğdan ṣoñra hüküm
gālībūñdür, kişi gālībine tābi‘ olmak
baʿīd degüldür.*” *didi.* 447b/16

zf. Sonra: *Hürşīd Ṣāh gayrı buña da
bel bağlayup oradan toğrı Behrüz
Ṣāh’uñ yanına vardı.* 468b/21

pes-i perde-i ʿiṣmet Namusluluk ve
temizlik 440b/19

Peşenk ö.i. Kişi adı

→ Efrāsiyāb ibn-i Peşenk

peşīmān (F.) i. Pişman

peşīmān ol- Pişman olmak 445a/25,
448b/25

peşīn (F.) zf. ve sf. Peşin, once; önden
verilen 442a/24, 458a/09

peşīn vir- Önden, peşin vermek
457b/15

peşkeş (F. pīş-keş) i. Hediye, armağan
451b/08, 461b/02, 470a/21

peşkeşler düz- Hediyeler hazırlamak
461b/02

peşkeş vir- Hediye vermek 453b/09,
469b/15

peşteṁāl (F. pūşt-māl) i. Peşteṁal
445b/12

peydā (F.) i. Ortaya çıkan, var olan,
görünen

peydā eyle- Ortaya çıkarmak 445b/12

peydā it- Ortaya çıkarmak 456a/16,
470b/12

peydā ol- Ortaya çıkmak 440b/12,
444b/09, 463a/17

peyk (F.) i. Haberci, ulak 450a/23

peyker (F.) i. Yüz, çehre 466a/08

pezīr (F.) sf. “Kabul eden, edici, alan;
Kabul edilebilir” manalarıyla Arapça
ve Farsça kelimelere eklenerek
birleşik kelimeler yapar

→ Dāniş-pezīr, Dāniş-pezīr-ḥakīm,
ḥuṣūl-pezīr ol-

Pījen / Pījen Sām ö.i. Kişi adı 443a/01,
456b/23, 457b/08

Pilsem ö.i. Kişi adı

→ Pīlten ibn-i Pilsem

Pīlten ö.i. Kişi adı 456b/15, 457a/02,
457b/06

Pılten ibn-i Pilsem 457a/04
pīnhān (*F.*) *i.* Gizli, saklı
pīnhān eyle- Gizlemek, saklamak 459a/24
pīnhān ol- Gizlenmek, saklanmak 442b/03
pīr (*F.*) *i.ve sf.* Yaşlı, ihtiyar 445a/16, 454b/20, 458b/12
pīr-i fāni Pek yaşlı kimse 455b/01
pīr-i kūhen Yaşlı, kocamış 463a/24
pīr-i rūšen-zāmīr Gerçeklerden haberli ihtiyar, gönlü aydın ihtiyar 458b/10, 461b/08
→ Behrām-ı pīr-efgen
pīrāhen (*F.*) *i.* Gömlek 441b/25
Pīrān *ö.i.* Kişi adı 456b/12, 457b/07
pīs *sf.* Leke, kir
→ pas ü pīs
piyāde (*F.*) *i.* Yaya 449a/17, 457a/09, 469a/12
piyāde gez- Yaya gezmek 451b/02
post (*F. pūst*) *i.* Post, deri 444b/22, 447b, 450b/10
pūlād (*F.*) *i.* Çelik 450b/06, 454a/22, 460b/10
→ çīn-i pūlād
pulla- Pullarla süslemek
→ telleyüp pulla-
Pūrasb *ö.i.* Kişi adı 443a/06, 448a/23, 451a/21
Pūrasb-ı Çīnī 443a/03, 448a/21, 448a/22
pūs (*F.*) *i.* Öpme, öpüş
pūs eyle- Öpmek; çarpmak 455b/07, 457b/19
-pūş (*F.*) *sf.* “Örten, giyen” anlamlarıyla birleşik kelimeler yapar
→ zerrīn-pūş
pūşīde (*F.*) *i.* Örtü 441b/19, 441b/23

pūşīde çek- Örtmek 441b/13
pūr (*F.*) *i.* Dolu
***pūr-hūn** Kanlı, kan içinde
pūr-hūn ol- Kana boyanmak 442a/12
***pūr-tāb** Güç dolu, güçlü
pūr-tāb eyle- Fırlamak, sıçramak 467a/24
pūr-tāb it- Fırlamak, sıçramak 469a/09
pūşt (*F.*) *i.* Sırt, arka
pūşt-i gāv Öküz sırtlı
pūşt-i pā / pūşt-i pāy Tekme 458a/02, 447a/20
→ Ferhāl-i şeş dest-i har pūşt-i gāv ser-i şütur dendān-ı merdüm hor

-R-

rāh / reh (F.) *i.* Yol

***reh-ber** *i.* Kılavuz, rehber

reh-ber ol- Kılavuz olmak 453b/25

***reh-zen** *i.* Yol kesen 457b/23, 461b/11

***reh-zenlik** *i.* Yol kesenlik 458a/04

→ ‘azm-i rāh eyle-, sedd-i rāh

rāhat (A.) *i.* Rahatlık, huzur

rāhat eyle- 452b/15

rahm I (A.) *i.* Rahim, dölyatağı

rahm-ı māder Ana karnı 442a/15

rahm II (A.) *i.* Acıma, esirgeme, merhamet

rahm eyle- Acımak, merhamet etmek 448b/02

rahmet (A.) *i.* Acıma, esirgeme, koruma; merhamet

rahmet okı- Dua etmek 448a/12

rahmet olsun “Allah rahmet eylesin!” anlamında bir söz 448a/11

rahş (A.) *i.* At 440a/22, 451b/01, 464a/05

rahş-ı cihān-peymā Dünyayı dolaşan güzel at 455a/09

rahtlu *i.* At takımlı 451b/12

Rāhūş *ö.i.* Kişi adı 456b/24

raķş (F.) *i.* Dans etme

raķş eyle- Dans etmek 449a/01

rām (A.) *i.* Boyun eğen, itaat eden 447b/24

rām ol- Boyun eğmek, itaat etmek 444b/04, 448a/05, 468a/13

raşt (F. *rāst*) *i.* Doğru, düzgün, uygun

raşt gel- 1. İsabet etmek: *Pījen ’ūñ gözi raşt gelüp kafāsına düşdi.* 457b/08, 469a/10

2. Karşılaşmak: *Mesīh-ābād nām bir kal’aya karīb yaylaķda Türkmān şāhlarından Mesīh Şāh nām bir şāha raşt gelüp Mesīh Şāh, Rüstem’i kal’aya dā’vet idüp bir kaç gün ziyāfet eyledi.* 454b/11, 457a/04, 460a/06

raşt it- İsabet etmek 466a/14

ra’şe (A.) *i.* Titreme, titreyiş

ra’şe-nāk ol- Titremek 465b/13

rāvī (A.) *sf.* Rivayet eden, anlatan 440a/02, 450a/17, 458a/12

→ el-’uhdetü ‘ale’r-rāvī

rāvī-i şīrīn-edā Hoş edalı anlatıcı 456a/11

rāvī-i şīrīn-zebān Tatlı dilli anlatıcı 454b/08

rāy (A.) *i.* Düşünce, fakir, görüş 443b/13

rāyiha (A.) *i.* Koku 444a/12

rāzī (A.) *i.* Rıza gösteren, kabul eden 452a/11, 467b/12

rāzī ol- Kabul etmek 442b/06, 444b/22

rebāb (A.) *i.* Gövdesi hindistancevizi kabuğundan yapılmış bir çeşit kemance 445a/09, 449a/01, 458a/21

red (A. *redd*) *i.* Geri döndürme, geri çevirme

red eyle- Geri döndürmek, geri çevirmek 444b/12

red it- Geri döndürmek, geri çevirmek 451a/09

ref (A.) *i.* Ortadan kaldırma

ref eyle- Ortadan kaldırmak 456b/11

ref ol- Ortadan kalkmak, kaybolmak 441b/22

refik (A.) *i.* Yardımcı 458a/01

reh *bk.* **rāh**

rehā (F.) *i.* Kurtuluş 455b/04

rekʿat (A.) *i.* Rekât 441b/20

reml (A.) *i.* Falcılık

reml it- Fala bakmak 453a/14

reng (F.) *i.* Hile, oyun

reng eyle- Hile yapmak 449b/11,
451a/02, 465a/13

reng it- Hile yapmak 464b/10

-res (F.) *sf.* “Erişen, yetişen, ulaşan”
manalarıyla birleşik kelimeler yapar
→ dest-res

resm (A.) *i.* Âdet, usul, tarz 463b/01

resm-i āyīn Âdet, usul, tarz 441b/12

resül (A.) *i.* Elçi

→ **ṭarīk-i resül**

revān / revāne (F.) *i.* Akan, akıp giden

revān ol- 1. Akıp gitmek: *Ḳan
burnından revān oldu.* 454a/06,

2. Yönelmek: *Ammā berüden
Cihān-dār Şāh ile Argun ser-çūban
raḥşlarına süvār olup Argun Şāh
cānibine revān oldılar.* 451b/01,
460a/09, 463a/21

3. Gitmek, yola çıkmak: *Bunlar
daḥı yola revāne oldılar.* 461b/07,
462b/12, 463a/18

reʿy (A.) *i.* Görüş, düşünce 452a/21

rızā (A. *rızāʿ*) *i.* İzin, müsaade

rızā vir- İzin vermek, müsaade etmek
465a/20, 470a/15

→ **ḳazāya rızā di-**

rızālaşdur- 465b/11

riʿāyet (A.) *i.* Gözetme, koruma 455b/05

riʿāyet eyle- Ağırlamak, ikram etmek
451b/21

riʿāyet it- Gözetmek, korumak
458b/19, 461a/20, 464a/04

***riʿāyeten** *zf.* Sayarak, saygı göstererek
451b/07

ricā (A. *recā*) *i.* İstek, dilek 469b/04

ricā eyle- İstemek, dilemek 451a/06,
452b/02, 462b/20

ricā it- İstemek, dilemek 450a/14,
468b/24

rikāb (A.) *i.* 1. Üzengi: ...*ilerüye at*

*depdi. Şagād rikābınca aldı yürüyü-
virdi.* 461b/16, 468a/05

2. Ulu bir kimsenin katı, yanı:

*Rikābında olan ʿayyārlardan birine
eyitdi: “Var şol ḥācelere söyle. Eger
anlar giderler ise ṭurmasunlar
gitsünler.* 450a/18, 462a/02, 462a/07

rikābın öp- Bir büyüğün önünde
tazimen eğilmek 440b/03

rikāb rikāba Üzengi üzengi üsüne
(vurarak) 455b/13

rind (F.) *sf.* Kalender, aldırışsız

rivāyet (A.) *i.* Anlatma

rivāyet eyle- Anlatmak 442a/19,
444b/16

rū / rūy (F. *rū[y]*) *i.* Yüz, çehre 449b/07

rū-siyāh *i.* Kara yüzlü, ayıblı olan
kimse 442b/14, 448b/22, 467b/19

→ **māh-rū, siyāh-rū, zīnet-i rū, zişt-rū**

rubʿ (A.) *i.* Dörtte bir, çeyrek

rubʿ-ı meskūn Bütün dünya, yedi
iklim dört bucak 453b/17, 462a/18,
470a/23

ruḥşat (A.) *i.* İzin

ruḥşat vir- İzin vermek 447b/04,
451a/13

Rūmī Rumlarla ilgili 463b/01

→ İsfendiyār-ı Rūmī

rūşen (F.) *sf.* Parlak, nurlu, aydınlık

→ pīr-i rūšen-zamīr

rūşinā (*F. rūşenā*) *i.* Aydınlık 459b/05

rübūde (*F.*) *sf.* Kapılmış, kapılan

rübūde ol- Kapılmak 449a/05

Rüstem *ö.i.* Kişi adı 443a/01, 454b/09,
457a/16

→ Cihān-gīr ibn-i Rüstem, ғаşd-ı

Rüstem

rütbe (*A.*) *i.* Rütbe, derece 461a/09

Sa'd ö.i. Kişi adı 441a/23, 441b/10, 442a/19

sā'at (A.) i. 1. Zaman, vakit: *Ol sā'at Dāniş-pezîr dağı esbāb-ı hikmetin dağı şanduka koyup gice ile yine çadırına geldi ve yatdı.* 441a/23, 441b/08, 455a/03
2. Muayyen bir zaman dilimi: *Bürzî karşı varup bununla üç sā'at miqdārı ceng eyledi.* 454a/20, 459b/19, 463a/19

şabā (A.) i. Gün doğusundan esen hafif rüzgâr, sabâ
→ bād-ı şabā

şabāh (A.) i. Sabah 441a/08, 445b/07, 451a/11

sābıkan (A.) z.f. Evvelce, bundan önce 450a/18

sabr (A.) i. Sabr
şabr ideme- Sabredememek 446b/01
şabr it- Sabretmek 443b/17, 456a/18

saç- Saçmak 461a/09, 467a/17

saçıl- Saçılmak 455b/08

şadā (A.) i. Ses 458b/09, 466b/18, 466b/20

şaded (A.) i. 1. Fikir, niyet, teşebbüs: *Aşlā konmak şadedine varmayup hemān der-bende yürüdi.* 461a/03
2. Konu, bahis, mevzu: *Gelelüm biz şimdi bir gayrı yüzden Şehnāme şadedine.* 440b/09, 451b/09, 454b/08

şadef (A.) i. Sedef 442a/14

şaf (A. şaff) i. Sıra, kat, saf
şaf çek- Sıralanmak, dizilmek 455a/08

şaf lar diz- Sıralamak, dizmek 464a/22

şaf lar düzil- Sıralanmak, dizilmek 467a/12

→ sîne şāf ol-

şafā (A. şafā') i. Ferahlık, kedersizlik, huzur

şafā eyle- Eğlenmek 449a/01, 449a/04

şafā it- Eğlenmek 456b/03

şafā geldün "Hoş geldin, safalar getirdin" 468a/07

→ zevk [ü] şafāda ol-

şuffe (A.) i. Sofa 458a/16, 458a/20, 458a/23

Sāfil ö.i. Kişi adı 456b/24

şağ I. i. Solun karşıtı sağ 440a/18, 455b/15, 464a/14

şağ II. i. Yaşamakta olan; diri 445a/01, 447b/19, 452a/19

şağ ol- Yaşamak 461a/18

sāgar (F.) i. Kadeh 449a/01

şağlıcağ ile z.f. Sağlıkla, esenlikle, rahatlık içinde 468a/12

sağlık i. Sağlık, sıhhat 446b/14, 448a/10, 457b/21

saḥā (A. saḥā') i. Gömertlik el açıklığı 447b/14

şāhib (A.) i. 1. Malik, sahip: *Pehlūvān Bürzî eyitdi: "Bu 'askerün şāhibine Bürzî mi dirler?" didi.* 446a/09, 462b/03, 461b/25

2. Bir niteliği olan, ehil: *Ġāyet ḥüsn şāhibi oğlan olup cemāli güneş gibi ziyā virürdi.* 454b/25, 465a/22, 468b/07

şāhib çık- Korumak, ilgilenip gözetmek 448b/03, 448b/09

***şāhib-ḥurūc** Ayaklanmış, âsî 453b/17, 460b/19, 462a/17

***şāhib-kırān 1.** Yiğit, kahraman
2. Hükümdar: 445a/17, 445b/24, 446b/10, 453b/20, 460a/09, 461b/25, 464a/03, 470a/23

***şāhib-kırān-zāde** Sahipkıranın oğlu 465b/09

***şāhib-kırānī** Sahipkıranlara has, sahipkıranlara ait 468b/11, 468b/12, 468b/13
→ ālāt-ı şāhib-kırānī, muşt-ı şāhib-kırānī

***şāhib-kırānlık** Yiğitlik 445b/25, 458a/11, 462a/06

***şāhib-kırān-ı ‘ālem** Dünyanın sahip kıranı 446a/14

***şāhib-zuhūr** 448b/14
→ ālāt-ı şāhib-kırān, zamān-ı şāhib-kırān

sāhirān (A.) *sf.* Sihirli
→ sultān-ı sāhirān ‘Anber Fām, meleke-yi sāhirān

sāhire (A.) *i.* Büyücü, büyü yapan 458b/14, 458b/21, 463a/11

şahrā (A. *şahrā’*) *i.* Çöl, kır 456a/18
şahrā-yı Çīn 440a/20
Şahrā-yı Kāse-rūd 456a/11, 468a/25, 470a/25
→ Cemşīd-i şahrā-niṣīn, Cemşīd Şāh şahrā-niṣīn

saht (F.) *i.* Sert 443b/17
→ sille-i saht ur-

sā’ī (A.) *sf.* Hızlı yürüyen
sā’ī it- Yürümek 465b/04

sā’ir (A.) **1.** *i.* Diğer, başka 443b/20, 466a/04

2. *sf.* Diğer, başka: ... ‘Ankā-yı çehār-dest pāy-ı taht şandalīsinde Būrzī maḳāmında sālīr begler ve pādīşāhlar daḥı yirlü yirinde karar eylemişlerdi. 446a/25

şakal *i.* Sakal 449a/21, 449b/07, 449b/07

saḳar (A.) *i.* Cehennem
→ ‘azm-i saḳar eyle-

şakın *ünl.* Zinhar, sakın 451a/07, 453b/15, 459b/01

şakın- 1. Korumak, saklamak, esirgemek 440a/09, 440b/07, 456a/25
2. Korunmak, sakınmak, çekinmek 465a/10

sākī (A.) *i.* İçki sunan, dağıtan 457b/25

sākīlik *i.* 452a/17
sākīlik it- İçki sunmak 452a/16

sākin (A.) *i.* Azalan, dinen, sakinleşen
sākin ol- Sakinleşmek 467a/08

sakḳā (A.) *i.* Su dağıtan, sucu, saka 459b/05, 459b/07, 459b/08

şakla- 1. Saklamak, gizlemek: *Fī’l-hāl dārū alup yıkıldılar. Şaḡād bunları yük altına şaklayup taşra çıktı.* 452b/03
2. Alıkoymak, tutmak: *Ḥalīflerinden Çestūn ‘ayyāra, Şaḡād’ı virüp “Bu Cihān-gīr’ün ‘ayyārı Tīz-rū’dur, bunu şakla.” diyüp bıraktı ve biraz tuz alup döndi, Būrzī’nün olduğu yire geldi.* 450a/03, 464b/21

şal- 1. Sallamak: *Cihān-gīr fertūtü bir ḥamlede yıkınca Keyānūş Şāh kol şalup bütün ‘asker birden yürüdiler.* 455b/22

2. Serbest bırakmak, göndermek: *Bir dahı şayd eyledi ve bir laṭif yire gelüp indi. Ğurābı öte şaldı.* 464b/14

3. Başını sallamak, karşısındakinin söz ve davranışlarını uygun bulur görünmek: *Başın şalup: “Āferīn yā ‘ammi taḥsīn seni eken ataya ve toğuran anaya.” diyüp taḥsīn eyledi.* 455b/13, 466a/06, 470b/18

şalı-vir- Serbest bırakmak, salmak 444a/10, 447b/02, 450a/15

→ başın gavgāya şal-

şalābet (A.) i. Kuvvet, sağlamlık 446a/06, 463a/24, 465a/22

sālār (F.) i. Kumandan, başbuğ 458b/15, 461b/12, 462a/04

şalığ bk. şalık

şalık / şalığ i. Ucunda kısa zincirlere bağlı birkaç demir yuvarlağı bulunan sopadan ibaret eski savaş âleti, çomak, şeşper, gürz 455b/19, 457a/08, 463a/25

→ Fertüt Şalık-keş

şalın- Sallanmak 440a/24

sālīm (A.) z.f. Sağ, sağlam 461a/07

şalla- Sallamak

şalla şırt eyle- Sırtına almak 466b/09

Sām ö.i. Kişi adı 468b/13, 468b/13

Sāmpīl ö. i. Kişi adı 468b/03, 468b/11

şan- Zannetmek 457a/13, 460a/21, 466b/08

saña zm. Sen zamirinin yönelme hali, sana 440b/22, 449b/15, 455a/25

şan‘āt (A.) i. Hüner, marifet 449a/04

sancaḳ i. Sancak

→ ‘alem-i sancaḳ

şanç- (Sivri bir şeyi) saplamak, batırmak 464b/22

şandalī (A.) i. Yönetim merkezinde yüksek dereceli insanların oturması için gösterilen makam, mevki; taht 453b/05, 460b/18, 464a/15

şanduk (A. *şāndūk*) i. Sandık 446a/02, 450b/12, 466b/09

şapan i. Sapan 460a/18, 470a/01

şapıt- (Bir şeyin) yönünü değiştirmek 461a/06

şaplan- Batmak, saplanmak 441b/08

şar- Sarmak 455b/15

şar-a ko- Sarmak 458b/22

sarāy (F. *serāy*) i. Saray 448b/04, 452a/13469b/14

sarāy-ı havlı Sarayın etrafı 459b/09

sarāy-ı Ekrem Şāh Ekrem Şah’ın sarayı 462b/13

sarāy-ı Fağfür Şāh Fağfur Şah’ın sarayı 441b/13

şarıl- Kucaklaşmak, sarılmak 441b/05, 450b/09, 456a/25

şark- Sarkmak 460a/16

şarkuk sf. Sarkmış, aşağı doğru uzamış 445b/19

Şarşar ö.i. Kişi adı 440a/13

→ Dīv-i şarşar

Sarsar-ı bahrī ö.i. Bir cin adı 454a/18, 454b/06, 460b/08

şarşıl- Titremek, sarsılmak 447a/18

şav- Uzaklaştırmak, berteraf etmek 466b/03, 469a/14

şavāb (A.) i. Doğru, uygun 452a/21

şayd (A.) i. Avlanma, av

şayd eyle- 1. Avlamak: *Būrzi leşkerden çıkup biraz gitdi, bir āhū şayd eyledi.* 464b/14

2. Yakalamak: *Şımşıkı olmuş kımıldanmağa yir yok: “Ġalibā yā dolab yā yük altı veyā şanduk ola,*

- şifâ kendüyi şayd eyledügin bilür besbelli, beni böyle bir yirde ħabs eylemiş.* 466b/17
- şayd it-** Yakalamak: *Ben evvel varup ol Bürzî didükleri pehlüvânı şayd idüp bunda getüreyüm.* 443b/10, 464b/10, 466b/02
- şayd u şikâr it-** Avlamak 453b/06
- sāye (F.) i.** Gölge 447a/19, 450b/21, 466b/05
- *sāye-bān** Gölge, çadır 453a/24, 453b/03
- sāz (F.) i.** Bir çalgı, saz 445a/09, 445a/11, 445a/14
- sāzende (F.) i.** Çalgıcı 445a/09, 445a/11, 458a/14
- sebeb (A.) i.** Sebep 443b/03, 463a/11
- sebeb ol-** Sebep olmak 440b/06, 445b/03, 465b/05
- seccāde (A.) i.** Seccade 441b/18, 441b/20
- sedd (A. sedd) i.** Sur, set
- sedd-i rāh** Yol engeli 465a/24
- Sedd-i Sikender mişāl** İskender'in seddi gibi 461a/01, 463a/22
- sefh (A.) i.** Düşkün, akılsız kimse 457a/23
- sefil (A.) sf.** Alçak 457a/12
- segirt-** Koşmak 460b/04, 467a/06, 470b/24
- sehere (A.) sf.** Büyücü 444a/16
- seherī (A.) zf.** Sabahın en erken saati, sabahtan 463b/04
- Sehl-ābād ö.i.** Bir kale adı 443a/10
- sehrāb i.**
- Sehrāb-ı ser-firāz** 454b/09
- sekiz sf.** Sekiz 451a/13, 454b/02, 459b/24
- seksen sf.** Seksen 469b/11
- seksen biñ** 440a/03, 440a/05, 454a/16
- seksener zf.** Üleştirme sayı sıfatı, seksener 466a/21
- selām (A.) i.** Selām 457a/03
- selām eyle-** Selām göndermek 447b/18, 466b/12, 466b/14
- selām it-** Selām göndermek 443a/13
- selām vir-** Selām vermek 441b/20, 458b/10
- selāmet (A.) i.** Selāmete çıkma, kurtulma
- selāmet bul-** Huzur bulmak 453a/18
- selātin (A.) i.** Sultanlar 451a/05
- selb (A.) i.** Kapma, zorla alma
- selb ol-** Kapmak 457b/01
- selef (A.) i.** Daha önce yaşayanlar, eskiler 470a/24
- Semek ö.i.** Kişi adı 468b/20, 469b/18, 470b/25
- Semek Mümtāz ö.i.** Kişi adı 468b/19, 470b/25
- semmūr (A.) i.** Samurdan yapılmış kürk 441b/17
- semt (A.) i.** Taraf, cihet, yön 446b/09, 453b/17, 460b/20
- semtlū i.** Semtli 45a/15
- sen zm.** Tekil ikinci şahıs zamiri, sen 440a/16, 445b/05, 459a/12
- Sencān ö. i.** Kişi adı 451b/07
- sendān (A.) i.** Örs
- sendān-ı āhen-gīr mişāl** Demir örs gibi 466a/20
- sendān-ı merdüm-ħor** 467b/25
- sende zm.** Tekil ikinci şahıs zamirinin bulunma hali 450a/02
- senden zm.** Tekil ikinci şahıs zamirinin ayrılma hali 444b/20, 453b/20, 462b/20
- sene (A.) i.** Yıl, sene 456a/15, 459b/24
- seng (F.) i.** Taş, kaya 442a/21

seni *zm.* Tekil ikinci şahıs zamirinin belirtme hali 443b/02, 448b/03, 458b/21

senüñ *zm.* Tekil ikinci şahıs zamirinin ilgi hali 443b/07

ser (*F.*) *i.* Baş, kafa 456a/02, 461b/03, 468b/19

ser çek- İsyan etmek, baş kaldırmak 458b/23

***ser-ā-pā** Baştan başa 465a/21

***ser-‘asker** Baş kumandan, başbuğ 456a/02, 461b/03

***ser-çūban** Baş çoban, çobanların başı 448a/15, 451a/08, 451b/01

***ser-dār** Kumandan 454b/02, 456a/17

***ser-firāz** *i.* Benzerlerinden üstün olan, kahraman 468a/15

ser-firū it- Baş eğmek 462a/20

***ser-halka** Halka hâlinde oturanların başı 468a/23

***ser-kaplan** *mec.* Baş savaşçı 441b/02, 447b/08, 463a/24

ser-kaplan eyle- Baş savaşçı yapmak 451a/15, 458a/05, 468b/03

ser-kaplanlık Baş savaşçılık 441a/25

***ser-keşlik** Dik başlılık, inatçılık 453a/07

ser-keşlik eyle- İnat etmek 465b/01

ser-keşlik it- İnat etmek 459b/15, 462a/21

***ser-meydān** *i.* Meydan başı 455b/13, 466a/14

***ser-nām** 453b/13

***ser-tīz** Ucu, baş tarafı sivri olan, keskin 467b/19

***ser-ver** *i.* Yiğit, kahraman 440a/14, 445a/25, 456b/25

ser-ver-i ‘ālem Dünyanın en yiğit kişisi, büyük kahraman 447b/11

→ pehlüvān-ı ser-firāz, Sehrāb-ı ser-firāz, be-ser [ü] çeşm

Ser-bürehne *ö.i.* Kişi adı 462b/09, 463a/08, 463a/10

serā-perde (*F.*) *i.* Çadır, otağ 449a/17, 453b/04, 461a/16

serā-perde-yi Hüsrev Şir Hüsrev Şir’in otağı 449a/15, 451b/06, 467a/10

serāmed (*F.*) *sf.* Başta bulunan, ileri gelen 457a/25

→ Ferāmurz-ı ser-āmed

Şerende / Şerende Sāhūre *ö.i.* Kişi adı 443a/09, 443a/16

serheng (*F.*) *i.* Çavuş, yasakçı 462b/17

serhengān (*F.*) *i.* Çavuşlar, yasakçılar:

Na’ra urup: “Elçiyem, bir tarīk-i resūl nāmem var. ‘Arz eyleñ pādīşāhuñuza!” diyince serhengān ve bevvābān segirdüp Efrāsiyāb’a haber virdiler. 470b/24

serp- Saçmak 453a/12

ses *i.* Ses, sadā 445b/18, 449b/05, 461b/19

sev- Sevmek 445a/21, 445a/23

sevdā (*F.*) *i.* Heves, istek, arzu 468b/03

sevdāya düş- Heves etmek, arzu etmek 468b/11

→ def-i sevdā it-

Sevdāve Bānū *ö.i.* Kişi adı 468b/02

seyāhat (*A.*) *i.* Yolculuk, gezi 450a/16, 466a/05

seyāhat eyle- Yolculuk etmek 445b/03

seyāhat it- Yolculuk etmek 466a/15

Seylān *ö.i.* Kişi adı 459a/18, 459b/23

seyr (*A.*) *i.* Temaşa, bakış

seyr-e tur- Seyretmek 461b/22

seyr eyle- Seyretmek 464b/12
Seyüm ö.i. Kişi adı 470b/10
şıçra- 1. Birden bire bulunduğu yerden ayağa kalkmak, fırlamak: *Şağād şıçrayup urdı, kapu açıla-düşdi.* 450b/07
2. İleriye doğru atılmak, zıplamak: *Bürzī şıçrayup aralarına girüp birin bir eli-le ve birin bir eli-le kapup kolına aldı.* 442b/13, 450a/12
→ cān başına şıçra-
şığa- Sıvazlamak, okşamak 441a/24
→ arkasın şığa-
şık- Sıkıca kavramak, sıkmak 459b/07, 460b/07, 461a/15
şık boğaz eyle- Bir şeyi yaptırmak için birini zorlamak, baskı yapmak 452a/15
şıkıl- Sıkıntıya kapılmak
→ cānı şıkıl-
şıkış- Dar bir yere zorla sığmak ya da sığdırılmak 467a/02
şıklet (A.) i. Zahmet
şıklet çek- Zahmet çekmek 455b/16
şımşıkı z.f. Çok sıkı (bir biçimde) 466b/10, 466b/16
şingun i. Yenilmiş, mağlup olmuş 456b/01
şınuk i. Kırık, parçalanmış
şınuklar göster- Bozguna uğratmak 469a/05
şınur i. Sınır, hudut 470a/13
şınurdaş i. Sınırdas, sınır komşusu 470a/11
sır (A. sırr) i. Gizli tutulan şey, sır 446b/01, 465a/10, 466b/22
sırt i. Sırt 442a/05, 460a/17, 460a/17, 460a/25

şırtına ur- Sırtına almak 466b/10, 470a/03, 470a/06
→ şalla şırt eyle-
şıyır- (Elbisesini) soymak, sıyırmak 442a/06
sidük i. Sidik 444a/10
sihr (A.) i. Sihir, büyü 443a/10, 459a/08, 459b/24
sihrin al- Büyüsünü bozmak 459a/09
sihr it- Büyü yapmak 443b/18, 459a/16
→ āşār-ı sihr, kuvvet-i sihr
Sikender ö.i. Kişi adı
→ Sedd-i Sikender mişāl
sil- Kurulamak, silmek 446a/24
silāh (A.) i. Silah
***silāh-şör** Savaşçı, silahşör
silāh-şörlük Savaşçılık 464a/23, 455a/09
silk- Silkelemek, silkmek 450a/11, 459b/19, 462b/02
silkin- Silkinmek 444b/03
sille (F.) i. Tokat 447a/18, 458a/02, 463a/07
sille-i saht ur- Sert tokat atmak 457b/06
sille ur- Tokat atmak 457b/08
sille silleye Tokat tokata 467b/05
sincāb (F.) i. Sincap 441b/17
sīne (F.) i. Göğüs, bağır 459b/18, 462b/05, 469a/19
sīnesin yar- Eziyet etmek, acı vermek 459b/19
***sīne şāf** Sarılıp kucaklaşmış
sīne şāf ol- Sarılıp kucaklaşmak 459a/13, 468a/20
***sīne-çāk** Yüreği yaralı 462b/01, 463a/08, 463a/14

siñ- Büzülmek, saklanmak, gizlenmek, sinmek 442b/07

sipāh (F.) i. Ordu 441a/08, 449a/15, 464a/22

sipāriş (F.) i. Ismarlama

sipāriş eyle- Ismarlamak 440b/04, 467a/09

siper (F.) i. Kalkan 441a/14, 455b/07, 466a/18

→ āyīne-i siper, mir'āt-ı siper

-sitān (F.) sf. "Alan, alıcı" manalarıyla birleşik kelimeler yapar

→ nīze-i cān-sitān

sitem (F.) i. Zulüm, haksızlık

sitem eyle- Zulmetmek, haksızlık yapmak 441a/20

siyāh (F.) 1. i. ve sf. Kara, siyah 445b/07, 446a/05, 446a/05

2. i. Zenci 454a/07

siyāh-rū 458b/06

→ pehlüvān-ı siyāh, rū-siyāh

Siyāmek ö.i. Kişi adı 444a/21, 446a/15, 446b/18

Siyāmek ibn-i Efrāsiyāb 444a/24

siyeh bk. siyāh

Siyeh Merd / Siyeh Merd-i Gīlānī ö.i. Kişi adı 468b/04, 468b/10, 468b/14

siz zm. Çoğul ikinci şahıs zamiri, siz 440a/09, 449b/07, 452b/08

size zm. Çoğul ikinci şahıs zamirinin yönelme hali, size 442a/23, 447b/07, 452b/02

sizi zm. Çoğul ikinci şahıs zamirinin belirtme hali, sizi 442a/24, 449b/22, 461b/03

sizūñ zm. Çoğul ikinci şahıs zamirinin ilgi hali 445b/06, 447a/01, 458b/12

soğan i. Soğan 446a/23

sohbet (A.) i. Konuşma, görüşme, sohbet

sohbet eyle- Sohbet etmek, söyleşmek 449b/20, 449b/22, 468b/09

sohbet-i cāme-hāb it- Yatakta sohbet etmek 442a/16

sohbet it- Sohbet etmek, söyleşmek 440b/11

→ ešnā-yı sohbet

şok- Sokmak, yerleştirmek 442a/01, 454a/06, 459b/17

şol i. ve sf. Sağın karşıtı, sol 440a/19, 458a/04, 463a/25

şoñ i. Son, nihayet 445b/22, 452a/11

şoñ eyü gelme- Sonu iyi olmamak 452a/19

şoñra 1. e. Sonra: *Bürzī gurāb-ı bahrīye*

süvār olup biraz dahı cengden şoñra

Bürzī Melik-zād'ı gürz ile zemīne

indürüp kendi de indi. 441a/09,

441a/18, 442a/24

zf. 2. Bundan sonra, daha sonra:

Ammā pehlüvānları vekālet da'vāsına

düşüp aralarında çok nizā' oldu.

Şoñra imtiḥān oldılar. 445a/19,

445b/21, 469a/19

3. Gelecekte, ileride; akibet, nihayet:

Dāniş-pezir'e eyitdi: "İy ḥakīm şoñra

yine ağarmak ḳābil midür?" didi.

445b/21, 448b/25, 449b/14

→ şimden şoñra

şor- 1. Sormak, sual etmek: *Fağfūr Şāh*

dahı şordı, Şağād eyitdi: "Bire nasıl

haber gayrı, bu devlet gitdi...

446b/03, 447a/24, 451b/16

2. Araştırmak, aramak: *Nā-gāh*

Fağfūr Şāh dahı gelüp hemān içeri

girdi, gördi, iki zengī helāk olmuş;

aşlın şordı. 442b/20, 449a/16,

449b/09

→ hāl [ü] hâtırın şor-

şovuk i. Soğuk

→ başña şovuk geç-

şoy- 1. (Elbisesini) çıkarmak, soyamak:

Tamām şoyup bir pīrāhenle qodı.
441b/25, 445b/12,

2. Çalmak: *Ammā dā'imā kārı gelen
bāzer-gānları bāc isterem, diyüp
şoyardı.* 469b/10

şoyın- (Soyunmak, elbisesini) çıkarmak
441b/25, 459b/06, 468a/16

sög- Hakaret etmek, kötü söz söylemek
444b/13

sök- Koparmak, çekmek 461a/09

sön- Sönmek 456b/08

söyle- 1. Demek, söylemek; anlatmak:

*Cāsūs bu haberi alup götürdi,
Bürzū'ya söyledi.* 441a/05, 441a/07,
442b/15

2. Konuşmak: *Ayyār gelüp "Nedür
bire nā-bekārlar ne yebāna
söylersinüz?" didi.* 442b/14, 465a/03,
467a/01

söz götür- Söz vermek 461a/18

söz söyle- Söylemek, demek 441a/02,
451a/03

söyledeme- Konuşturamamak 441b/24

söylen- Denmek, söylenmek; anlatılmak
466b/20

söyleş- 1. Karşılıklı konuşmak:

Söyleşüre azgaşup cenge başladılar.
455a/12

2. Anlatmak: *Süsmār ayyāruñ
kendülere eyledügi rengi söyleşüp
her biri bir söz söyledi.* 451a/02

söylet- Konuşturmak, söyletmek
445a/08, 452b/12

söz i. 1. Kelâm, söz; konuşma: *Siyāmek*

*Şāh zengīnūñ sözine: "Ne 'amel biz
tābi' olmazuz." diyüp bindiler,*

Bürzū'ya muķābil oldılar. 441a/01,
444a/09, 445a/14

2. Fikir, düşünce, görüş: *Bunlar bu
sözde iken tabl-hāne sesi gelüp
gıtdükçe yakın geldi.* 461b/19

3. Konuşulacak husus, iş, mesele: ...
*"İy asker bir söz añlarıñuz ilerü
gelsün, size bir sözüm var." didi.*
446a/08

söz söyle- Konuşmak 441a/01,
451a/03

şu i. Su 446a/23, 450b/03, 459b/05

su'āl (A.) i. Soru 440a/07

su'āl eyle- Soru sormak 440b/06,
445a/05, 463b/21

su'āl it- Soru sormak 440a/14

şuç i. Kabahat, hata, günah 451b/04

şulb (A.) i. Döl

şulb-ı peder 442a/15

şulh (A.) i. Uzlaşma, baş

***şulh-nāme** Barış kâğıdı 458a/08

sultān (A.) i. Hükümdar, padişah
445a/11, 449b/07, 454a/03

sultān-ı ayyārān 448b/21

sultān-ı şāhīrān 'Anber Fām 459a/02

sultān-ı Zengbār 447a/22

şun- 1. Sunmak, arz etmek, vermek:

*Andan nāmeyi çıkarup Cihān-gır'e
şundi.* 460b/18, 464a/16, 464b/17

2. (Elini) uzatmak, uzanmak

→ el şun-

sūr (F.) i. 1. Düğün: 441a/25, 442a/19,
463a/10

2. Ziyafet, şenlik 440b/11, 442a/19,
463a/10

sūr eyle- Dügün yapmak 456a/02
surāhī (A.) i. Surāhi, su şişesi 449a/01, 464b/23
şūret / şurat (F.) i. 1. Yüz, çehre 445b/05, 449b/02, 465a/05
 2. Biçim, kılık 445b/20, 450a/20,
 3. Tarz, yol, gidiş 462b/21, 468a/15
şūretine gir- Kılığına girmek 445b/01, 450b/13, 464b/20
şūretine ko- / şūretine koy- Kılığına sokmak 464b/20, 469b/12
 → cellād-ı şūret, dervīş-şūret, gencūr-şūret, Kūbād-gencūr-şūret, Kūbād-şūret, tebdīl-i şūret
***şūretā** z.f. Görünüşte 444a/07, 455b/01
***şūretā-hū** 449a/08
şūretlū i. Yüzlü, çehreli 452b/13
şuş- Susmak 459a/14
sūd i. Süt 466a/19
 → māderinden emdügi sūd damağında lezzet vir-
Sūheyl ö.i. Kişi adı 443a/10, 457b/24, 458a/04
Sūheyl-ābād ö.i. Yer adı 443a/16, 446b/04
Sūheyl-i Derbendī 463a/25
Sūheyl-i der-bend-nişīn 457b/23
kal'a-yı Sūheyl-ābād 443a/19
Sūhrāb ö.i. Kişi adı
 → Būrzī ibn-i Sūhrāb
sūleymānī (F.) i. Sırt 466a/01
sūr- 1. (At vb.) yürütmek, sürmek:
Ferhād at sürüp der-bend ağzına geldi ve Cihān-gīr'i dā'vet eyledi. 441a/09, 455a/12, 463b/14
 2. (Asker) sevk etmek: *Būrzī elli biñ 'askeri sürüp öte başına çıkdı.* 461a/13, 469a/09, 469a/10

3. Saldırmak: *Yüzinde niķāb nā-gāh öñinden āhū pūr-tāb idüp Hūrşīd Şāh bu āhūnuñ üzerine sürdi ve bir hadeng urdı...* 469a/09
 4. (Yağ vb.) yaymak, sürmek: *Dāniş-pezir-hakīm boyanuñ üzerine bir dühn sürüp hemān ābnūs gibi yalap yalap eylemege başladı ve yüzine bir yağ sürüp şerhalar gösterdi...* 445b/16, 445b/17
 → birbirin sür-, kadeh sür-, üzerine sür-, yüz sür-
sürtin- Sürtünmek, sürünmek
sürtine sürüne Sürüne sürüne 450a/25
sürül- 1. Kovulmak, uzaklaştırılmak:
Cihān-gīr 'askeri şaşup tiziyye atlarına süvār olunca çok kimse hārice sürüldi. 457a/04,
 2. Sürmek: *Ġayrı bunlar muşt muşt, yaķa yaķaya, sille silleye ol kadar birbirin sürdiler kim ayakları altında zemīn güyā sürülmüş tarlaya döndi.* 467b/05
Sūsmār ö.i. Kişi adı 450a/19, 450b/13, 451a/02
süst (F.) i. Hareketsiz, miskin tenbel
süst eyle- Hareketsiz bırakmak 459a/16
sütün (F.) i. Direk, sütun 450b/03, 460b/10, 460b/11
süvār (F.) i. Ata binen, süvari
süvār ol- Ata binmek 440a/12, 447a/16, 457a/01
 → Argun-ı gergedān-ı süvār, Gird-āb-ı gergedān-ı süvār

şād (F.) *i.* Sevinçli, mesrur

şād ol- Sevinmek 442b/01, 445b/01, 453a/17

Şagād *ö.i.* Kişi adı 440a/15, 446b/21, 450a/24

şāh / şeh (F.) *i.* Hükümdar, padişah

şeh-en-şāh Hükümdar 453b/08, 453b/23, 454a/25

şāh-ı cihān Cihanın şahı 440b/23

şāh-ı Çin Çin'in şahı 443b/12, 443b/24

***şāhāne** *sf.* Şahane, şaha yakışacak biçimde, mükemmel 444a/21, 451b/12

***şeh-bāz** *i.* Yiğit, şanlı, gösterişli adam 457b/11

***şeh-zāde** *i.* Şehzade, prens 444a/21, 447a/22, 450a/23

→ dīvān-ı Ekrem Şāh, efser-i Şāh, Nevādir Şāh-ı ejder-küşt, sarāy-ı Ekrem Şāh, sarāy-ı Fağfūr Şāh, mürğ-ı dil-i şeh-bāz, şeh-en-şāh, Bürzī-yi şeh-bāz, Cihān-dār-ı Şāh-ı 'Amūd-keş

şahş (A.) *i.* Kişi, şahıs 462b/08

şak I *yan.* Enlice bir şeyle vurulduğu zaman çıkan sesi anlatır

şak şak 470a/04

şak II (A. *şakḳ*) *i.* Yarık, çatlak; parça → iki şak eyle-

şākird (F. *şāgird*) *i.* Çırak, yamak 469a/06

şalvār (F. *şelvār*) *i.* Şalvar

→ bend-i şalvār

şān (A.) *i.* Ün, şöhet

şān getür- (Kötü) Ün salmak 465a/15

şarāb (A.) *i.* İçki, şarap 452b/01, 452b/20, 455b/20

şaş- Şaşırmak 440a/14, 445b/01, 451a/05

şaşur- Şaşırtmak: *Ben kaçmak murād eyledüm, na'ra ile beni şaşurup tutdı...* 446b/15, 453a/03, 470a/03

şāyed (F.) *bağ.* Eğer, şayet 443a/05, 443a/20, 454b/25

şeb (F.) *i.* Gece

***şeb-çerāğ** *i.* Gece parıldayan yakut taşı 453b/07

şebihūn (F. *şeb-ḥūn*) *i.* Gece baskını

şebihūn eyle- Gece baskını yapmak 456a/21

şebihūn it- Gece baskını yapmak 456a/18

şecā'at (A.) *i.* Yiğitlik 454b/14

şecīr (A.) *i.* Cesur, yürekli, yiğit 455a/20

şedīd (A.) *sf.* Şiddetli

→ darb-ı şedīd, darb-ı şedīd ur-

şehādet (A.) *i.* Bir şeyin doğruluğuna inanma

şehādet eyle- Bir şeyin doğruluğuna inanmak 450a/11, 461a/20

→ 'aklı şehādet eyle-

Şehnāme *i.* Firdevsî'nin tanınmış eserinin adı 442a/15, 454b/08, 454b/08

Şehnāz *ö.i.* Kişi adı 444a/05

şehr (F.) *i.* Şehir, kent 469a/22

şehr-i Behişt-kend Behişt-kent şehri 456b/25

şehriyār (F. *şehr-yār*) *i.* Padişah, hükümdar 470a/09, 470a/14, 470a/16

***şehriyārī** *sf.* Şaha ait

→ dāmād-ı şehriyārī

Şehrüz ö.i. Kişi adı 469a/25, 469b/01, 469b/08

şeķa (A.) i. Alçaklık

şeķa it- Alçaklık etmek 458a/23

şekl (A.) i. Biçim, görünüş 443b/13

şekline gir- Herhangibir şeyin şekline girmek 459b/07

şekline koy- Herhangibir şeyin şekline sokmak 464b/11

şem[¢] (A.) i. Mum

***şem[¢]-dān** i. Şamdan 441b/18

şem[¢]a (A.) i. Yağlı fitil, mumlu fitil 441b/22, 456b/07, 459b/05

şem[¢]a-yı kāfūrī Kâfurdan yapılan mumlu fitil 441b/18

Şemse ö.i. Kişi adı

Şemse Bānū 444a/05

Şengül ö.i. Kişi adı

Şengül Hind ö.i. Kişi adı 470b/11

şenlik i. Şenlik

şenlikler eyle- Şenlik yapmak, eğlenmek 456a/03

şerbet (A.) i. Şerbet 460b/18, 464a/16

şerha (A.) i. Dilim, parça 445b/17

şer (A. *şerr*) i. Kötülük, fenalık

şerrine uğra- 453a/14, 453a/15, 459a/10

şeş (F.) *sf.* Altı 460b/11

→ Ferhāl-i şeş dest-i har püşt-i gāv ser-i şütür dendān-ı merdüm hor

şevk (A.) i. Neşe, sevinç, haz 441a/19, 445b/02

şevk it- Neşelenmek 448b/09

şey (A. *şey[?]*) i. Nesne, şey 449b/13, 451b/16, 457a/21

şiddet (A.) i. Sertlik, şiddet 467a/23

şifā (A.) i. Derman, şifa 466b/17

şikāf (A.) i. Yarık, yırtık, çatlak 442a/09, 442a/10

şikār (F.) i. 1. Av, avlanma 451b/13, 458a/15, 460a/04

2. Avlanan hayvan, şey 456a/14, 458a/15, 458b/02

şikāra çık- Ava çıkmak 450b/01, 453b/09, 462a/25

şikār eyle- Avlamak 450a/22

şikār it- 1. Avlanmak 453b/06, 467a/10

2. Avlamak 460a/11

→ ‘azm-i şikār eyle-, şayd u şikār it-

şikāyet (A.) i. Yakınma, şikayet

şikāyet it- Yakınmak 452a/12

şikem (F.) i. Karın 466a/13

şikest (F.) *sf.* Kırık, kırılmış

şikest ol- Kırılmak 467a/23

şimdi *zf.* 1. Şu anda: *Ammā cāzū-yı*

‘Anber Fām, Būrzī’ye hitāb idüp:

“Nicesin iy zengī? Şimdi seni helāk

iderem benüm ādemlerüm niçün

öldürdün?” didi. 442a/24, 457a/17, 459a/11

2. Bundan sonra: ...Şimdi sen de

görürsin, hele şāhımız bir miqdār

rāhat eyleyüp ҡalksun da kelleñi

tenün̄den cūdā eylesün...452b/15

3. Az önce, biraz önce, demin: *Şagād*

‘ayyār bu hālī görüp: “Hāy anasını!

Bu Gehrāb şimdi gitdi. Ben de

gitsem aña irişmek maḥāldür.

452a/03

şimden girü Bundan sonra, bundan

böyle 446b/14, 457b/20, 465a/14

şimden soñra Bundan sonra, bundan

böyle 443a/13, 448a/12

şimdiki *zf.* Bu anki, bu zamandaki

441b/21, 462b/20, 464a/02

şīr (A.) *i.* Arslan
 şīr-i ceng *mec.* Kahraman kimse
 450a/18
Şīr-zād *ö.i.* Kişi adı 447a/18, 459b/21,
 460a/09
Şīrās *ö.i.* Kişi adı 456b/24
Şīrgīr *ö.i.* Kişi adı 459a/20, 459b/21,
 460a/09
şīrīn (F.) *sf.* Tatlı, sevimli, hoş 468b/01
***şīrīn-zebān** *i.* Tatlı dilli, güzel konuşan
→ rāvī-i şīrīn-edā, rāvī-i şīrīn-zebān
şiş *i.* Sivri demir çubuk, şiş 464b/22
şiş- Şişmek 441b/08
şīve (F.) *i.* Naz, eda 444a/04
***şīve-kārlik** (F.) *sf.* İşveli, cilveli
 şīve-kārlik it- Cilve yapmak 448b/25
şol *sf.* Şu 440a/10, 459a/13, 461b/17
şöyle *zf.* Şöyle 440a/07, 446a/07,
 450b/03
şu *sf.* İşaret sıfatı, şu 441a/12, 456b/08,
 457a/23
şukka (A.) *i.* Kumaş, kâğıt parçası
 467a/12
şunda *zm* Şu zamirinin bulunma hali
 453b/06, 461b/15
şundan *zm* Şu zamirinin ayrılma hali
 448a/22, 462b/25
şunı *zm* Şu zamirinin belirtme hali
 445a/08, 458b/25
şübhe (A.) *i.* Kuşku, şüphe 444a/13
 şübhe gel- Kuşkulanmak 449b/04
 şübheye var- Kuşkulanmak 444a/07
şükr (A.) *i.* Şükür 457b/20
 şükr eyle- Şükretmek 454b/03,
 458b/17, 468a/24
şürü (A.) *i.* Başlama
 şürü eyle- Başlamak 452a/17

-T-

tā (F.) *zf.* 1. ...e kadar, ...a değin,
...ıncaya kadar: *Tā aḥşam olunca ol*
‘işret-gāhda şohbet idüp kalkdılar, yine
çadırlarına geldiler. 440b/11

2. Ta ki, nihayet: *Tā kim Kābaliyye*
öñine geldi, ne gördi, taḥmīnen yüz biñ
miḳdārı bir ‘asker konmuşlar, kal‘a
öñinde ammā bār-gāhlarınuñ ağızı Çīn
cānibine. 445a/02, 460a/14, 461b/24

3. Zaman ve mesafe bakımından
uzaklık ifade eder: *Altında bir*
gergedān-ı metīn gele gele tā ‘askerūñ
mukābelesine gelüp kondı. 440b/15,
462b/14

ta‘accüb (A.) *i.* Şaşkınlık, şaşırma
ta‘accüb eyle- Şaşırmak, hayrete
düşmek 451a/19

ta‘accüb it- Şaşırmak, hayrete
düşmek 466b/23

ta‘ām (A.) *i.* Yemek, aş 451b/08

ta‘azzūr (A.) *i.* Özür bildirme

ta‘azzūr ü ‘itāb eyle- Azarlamak,
kızmak 452b/16

ṭāb‘ (A.) *i.* Tabiat, huy 444a/09

ṭaban *i.* Ayak altı; taban

ṭaban al- *mec.* Hızlı gitmek, koşmak
456a/22, 463b/02, 470b/16

ṭaban getür- *mec.* Hızlı gitmek,
koşmak 456b/04

ṭaban ḳaldur- *mec.* Hızlı gitmek,
koşmak 446a/22, 463a/21, 466b/09

ṭabancala- Tokatlamak 455b/08,
461a/06

tābi‘ (A.) *i.* Uyan, itaat eden 461b/02,
468a/18

tābi‘ eyle- İtaat ettirmek 443a/11,
445b/08, 446b/06

tābi‘ it- İtaat ettirmek 445b/24,
461a/24

tābi‘ ol- Uymak, itaat etmek 441a/19,
447b/16, 453a/07

tābi‘ olma- Uymamak, itaat etmemek
446b/17, 447b/08, 447b/17

ṭabī‘at (A.) *i.* Huy, yaratılış 443b/25

ta‘bīr (A.) *i.* Yorum

ta‘bīr olun- Yorumlanmak 442a/11

tab‘iyyet (A.) *i.* Tabi olma

tab‘iyyet it- Tabi etmek 447b/23

ṭabl (F.) *i.* Davul

***ṭabl-ḥāne** *i.* Büyük davul 461b/19

ṭabl-ḥāne çal- Büyük davul çalmak
460b/25

ṭabl-ı ‘alem Davul ve bayrak 458b/19

ṭabl-ı ārām Yapılan işe ara vermek
için davul çalma

ṭabl-ı ārām ḳaldur- Yapılan işe ara
vermek için davul çaldırmak
450b/21, 451a/14, 455a/15

ṭabl-ı ārām ḳalın- Yapılan işe ara
vermek için davul çaldırılmak
447a/20, 455a/22, 464b/02

tāc (A.) *i.* Taç 451b/11, 453b/08,
454a/25

***tāc-ḥāne** Kalenin yüksek yeri 449a/13

ṭağ (I) *i.* Dağ, büyük tepe 445b/11,
450b/24, 460a/09

ṭağ (II) (F.) *i.* Yara

ṭağ ur- Yaralamak 445a/23

tağyīr (A.) *i.* Değiştirme, başkalaştırma

tağyîr-i cāme Elbise değiştirme
464b/11

tağıl- Dağılmak, yayılmak 460a/20,
470a/02

taḥammül (A.) *i.* Dayanma, katlanma,
tahammül

taḥammül ideme- Sabredememek,
dayanamamak 454b/09

Ṭahār ö.i. Kişi adı 456b/24

taḥkîk (A.) *sf.* Doğru, gerçek 442b/21,
444a/12

taḥmînen (A.) *zf.* Takriben, aşağı yukarı
445a/02

taḥşîl (A.) *i.* Elde etme, ele geçirme
444b/01

taḥşîl it- Ele geçirmek, elde etmek
468b/21

taḥsîn (A.) *ünl.* Aferin, bravo 466a/06

taḥsîn eyle- Takdir etmek, beğenmek
441a/15, 445b/02, 454a/22

taḥsîn it- Takdir etmek, beğenmek
445a/14, 455b/02

taht (A.) *i.* 1. Taht: *Bir bilmediği taht
üzerinde oturur: "Bu ne hâldür?" diyü
karşısına bakdı bir pençe-yi âfîṭâb
kendüsine nazar eyler.* 443a/25,
445a/06, 462b/14

2. Saltanat, hükümdarlık: *Siyeh
Merd'ün kanın taleb iderem ve hem
tahtın taleb eylerem* 455b/24,
468b/23, 470b/05

3. Saltanat makamı, payitaht: *Bu
mel'ûne 'ammusı-la pederi Seylân
Şâh vefât eyledükde tahtı birâderi
Behmen Şâh'a vaşıyyet eyledi.*
459b/23, 460a/01

taht kılıçla- Tahttan düşürmek
455b/25

taht-ı Efrâsiyâb Efrasiyab'ın tahtı
457b/09, 457b/12

taht-ı İrân İran tahtı 458a/11

→ pây-ı taht, pây-ı tahta geç-

taht (A.) *i.* Alt, aşağı

tahte's-serâ Toprağın altı, yer altı
466a/13

tâ'ife (A.) *i.* Kavim, kabile 453b/11,
454b/17

taḥ *yan.* Tahta ve benzeri bir şeye
vurulduğunda çıkan tok vesert ses

taḥ tırâka tımṭurâk *yan.* Vurma,
çarpma sırasında çıkan ses 466a/11

taḥ- Geçirmek, takmak 443a/19,
467b/13

tâkat (A.) *i.* Kuvvet, direnç, güç, takat

tâkat getür- Dayanmak, katlanmak
454a/09, 467a/23, 467b/18

taḥıl- Takılmak

→ ardına taḥıl-

taḥviyet (A.) *i.* Kuvvetlendirme,
sağlamlaştırma

taḥviyet-i beden (Beslenip) güçlenme
466a/22, 455b/20, 455b/21

taleb (A.) *i.* İstek, arzu

taleb eyle- İstemek, talep etmek
442a/04, 448a/03, 455a/10

taleb it- İstemek, talep etmek
468b/15, 468b/23

tâlib (A.) *i.* İsteyen, istekli talip 469a/07

ta'lîm (A.) *i.* Öğretme, talim 470b/22

Ṭalkân ö.i. Yer adı 449a/12

→ 'azm-i Der-bend-i Ṭalkân eyle-, Der-
bend-i Ṭalkân

tamām (A.) 1. *sf.* Bütün, hep: *Tamām
cümle pehlivânlaruñ da ele getürüp
birden katl eyleyelüm.* 443b/21

2. Tam olarak, eksiksiz, tam: *Hulāşa-i kelām bir hafta ceng ve bir gün āsāyiş iderek bu kā‘ide üzre tamām kırk gün ceng eylediler.* 467a/14
3. *zf.* Bütünü, bütünüyle: *Tamām soyup bir pīrāhenle kodı.* 441b/25, 454b/04, 469b/08
4. Sonunda, nihayet: *Tamām Būrzī, Bānū ile döşege girüp kām alduktan soñra uyusa gerekdür.* 442b/04, 442b/07, 464b/12
- tamām it-** Tamamlamak 443b/09
- tamām ol-** Bitmek, tamamlanmak 441b/12, 454a/24, 460b/12
- ṭamar i.** Damar
- tāmar be ṭamar** Damar damar 466a/15
- Ṭamgāç** ö.i. Kişi adı 448a/17, 449a/02, 450a/01
- ṭanṭana(A.) i.** Gürültü, patırtı
→ nara‘-yı ṭanṭana-yı Allāhu ekber
- Taṭnī i.** Allah 446a/11
- ṭapu (A.) i.** Saygı, tazim, hürmet
- ṭapular kıl-** Hürmet etmek 470b/25
- ṭar i.** Dar 466b/19
- ṭaraf (A.) i. 1.** Yan, yön: *Ser-būrehne sīne-çāk bir ṭarafā ve cāzūnuñ lāşe-i murdārı bir ṭarafā düşdi.* 455a/08, 456a/24, 463a/14
2. Yer, bölge, ülke: *Şagād, Mişkāliyye ṭarafına gıtdi.* 451b/19, 453a/15, 465b/05
3. Savaşta karşılaşan taraflardan her biri: *Keyānūş ṭarafından her kim meydāna girdi ise hemān cümlelerin men‘ idüp birer ḍarb-ile ālūde eyledi ve bende çekdi.* 455a/11, 455a/23, 464b/04
4. Herhangi birinin aracılığıyla, vasıtasıyla: *Andan eyitdi: “Tiz söyleñ, iy rū-siyāhlar, siz kimüñ ṭarafından gelüp bu kaçdı eyledüñüz?” didükde bunlar dañı toğrısın söyleyüp, “Biz Hāmān kullarıyuz, bizi Hāmān āzād idüp saña gönderdi.* 442b/15, 464a/12
- *ṭaraf-gīr sf.** Bir tarafı tutan, bir tarafı kayıran 444b/21
- ṭaraklık i.** Tarama aletinin konulduğu yer 467b/09, 467b/14
- ṭarfe(A.) i.** Göz kapağının bir kere açılıp kapanması
- ṭarfetü’l-‘ayn (A.) i.** Bir kez göz açıp kapayınca kadar geçen an 452a/04, 463a/21
- ṭarīd (A.) i.** Çıkarılmış, kovulmuş
- ṭarīd-i cevelān eyle-** Sürülmüş gibi yerinde durmayıp gezmek, dolaşmak 441a/09, 455a/24
- ta‘rīf (A.) i.** Bildirme, anlatma, tarif
- ta‘rīf eyle-** Anlatmak, bildirmek 449a/16
- ṭarīk (A.) mec.** Tarz, usul, âdet 447a/05, 456b/19, 459b/13
- ṭarīk-i resūl** 470b/23
- tarla i.** Tarla 467b/05
- tār-mār (A.) i.** Perişan, darmadağınık
- tār-mār ol-** Dağılmak, perişan olmak 444a/14, 459a/06
- ṭarrār (A.) i.** Yankesici
→ ‘ayyār-ı ṭarrār-ı ḥançer-güzār 468b/17
- ṭarz (A.) i.** Usul, yöntem 460b/25, 462a/25, 463a/24
- ṭarzın tut-** 469a/20
- taşarruf (A.) i.** Kullanma
- taşarruf eyle-** Kullanmak 444b/03

→ kabza-yı taşarrufına al-

taş *i.* 1. Taş 446a/16, 450a/25, 460a/19

2. Mücevher 450b/06, 450b/07,
470a/01

taşak *i.* Er bezi, erkeklik bezi, haya
470a/05

taşıt- Taşıma işini yaptırmak, taşımak
469b/17

taşra *i. ve e.* Dışarı 442b/18, 451a/01,
458b/11

taşra çıkar- Dışarı çıkarmak 450b/01,
469b/18

taşra çık- Dışarı çıkmak 450b/12,
458a/20, 464a/06

taşra it- Dışarı çıkarmak 452a/16

Tātār *ö.i.* Tatar 456a/16, 456b/01

→ ‘asker-i Tātār

tavr (A.) *i.* Konu, husus 463a/24

taayan- Dayanmak 456b/05

ta’yîn (A.) *i.* Belirleme; tayin

ta’yîn eyle- 1. Belirlemek, tesbit
etmek 440b/10, 442b/24

2. Görevlendirmek 451b/18, 456a/12,
457a/12

ta’yîn it- 1. Belirlemek, tesbit etmek
448b/04

2. Görevlendirmek 448b/09

ta’yîn olın- 1. Belirlenmek, mukarrer
kılınmak 461b/05

2. Görevlendirilmek 444b/18

tažarru’ (A.) *i.* Yalvarma, niyaz etme

tažarru’ eyle- Yalvarmak, niyaz
etmek 440b/02

tāze (F.) *i.* 1. 456a/15

2. *sf.* Genç 456b/11

tāzele- Yenilemek 459a/08

tāzelik *i.* Gençlik 443b/16, 456b/03

ta’zīm (A.) *i.* Saygı gösterme, ululama
447b/24, 451b/06, 462a/15

ta’zīm eyle- Saygı göstermek 469a/23

ta’zīm göster- Saygı göstermek
461b/12

ta’zīm it- Saygı göstermek 443b/01

ta’zīr (A.) *i.* Azarlama

ta’zīr eyle- Azarlamak 451a/07,
467a/08

tāziyāne (F.) *i.* Kırbaç, kamçı 450a/15,
455b/15, 455b/15

tāziyāne eyle- Kırbaçlamak 443a/21

tazmīn (A.) *i.* Sebebolunan zarar ve
ziyânı ödeme

tazmīn eyle- Zarar ve ziyânı
ödemek 457b/18

tazmīn it- Zarar ve ziyânı ödemek
457b/15

tebdīl (A.) *i.* Değiştirme 457a/15

tebdīl gel- Değişmek 463b/09

tebdīl-i şüret Görünüşünü değiştirme
445a/08, 451b/24, 456a/21

tebdīl ol- Değişmek 445a/04

teber (F.) *i.* Balta 456b/05, 458a/18,
469a/11

Tür Teberkeş *ö.i.* Kişi adı 455a/02,
457a/07, 463b/01

tecessüs (A.) *i.* Araştırma, yoklama

tecessüs it- Araştırmak 443b/15

tedārūk (A.) *i.* Hazırlık, tedbir 447a/01,
453b/23, 463a/20

tedārūkde ol- Hazırlık yapmak, tedbir
düşünmek 454b/04

tedārūk göril- Hazırlanmak 447a/15

tedārūk gör- Hazırlık yapmak
445b/10, 451b/04, 454a/16

tedārūk it- Hazırlamak, sağlamak
443b/06, 469b/02

tedārūk üzre ol- 470b/03

tedārūk-i ‘asker 443b/09

tedbīr (A.) *i.* Çare, tedbir 447a/02

te‘eddüb (A.) *i.* Utanma, edep
te‘eddüb it- Utanmak 442b/18
tefāriḳ (A.) *i.* Ufak tefek hediyeler
458a/06, 469b/15
teklīf (A.) *i.* Öneri, teklif 442a/24,
462b/16
teklīf eyle- Teklif etmek 444b/05
teklīf it- Teklif etmek 468a/08
teklifā (A.) *i.*
teklifā eyle- 441a/11
tekmīl (A.) *i.* Tamamlama, bitirme
tekmīl-i ‘arz eyle- 466a/16
tekmīl it- Tamamlamak 457b/15
tekrār (A.) *z.f.* Yeniden 443b/11,
450a/05, 453b/20
tekrīm (A.) *i.* Ululama, saygı gösterme
451b/06
tekrīr (A.) *i.* Tekrarlama, tekrar etme
tekrīr göster- 461b/12
telāṣ (A.) *i.* Endişe, kaygı, tasa, sıkıntı
telāṣa düş- Sıkıntıya düşmek 440b/09
telle- Süslemek
telleyp pulla- 441b/13
temāṣā (A.) *i.* Bakma, seyretme 461b/25,
462b/11, 466b/06
temāṣā eyle- Seyretmek 453b/04,
458b/25, 463a/23
temāṣā it- Seyretmek, bakmak
462a/01, 463b/09
temāṣāda ol- Seyretmek 456b/10
temāṣāya dur- / temāṣāya ṭur-
Seyretmek 449a/14, 459b/11
temennā (A.) *i.* Eli başa götürülerek
verilen selam 450a/23
temannā eyle- Selam vermek
451b/06, 464a/10, 464a/14
temannā it- Selam vermek 454a/14,
466b/11, 469a/22

ten (F.) *i.* Beden, vücut 453a/12
→ başın teninden cüdā eyle-, kelleñi
tenünden cüdā eyle-
tenāvül (A.) *i.* Yeme; içme
tenāvül eyle- Yemek; içmek 441b/24
tenbīh (A.) *i.* Uyarma, uyarı 459a/04
tenbīh eyle- Uyarmak 440a/09,
448a/12, 453b/24
tenbīh it- Uyarmak 456a/19
tenbīh ol- Uyarılmak 466a/25
teneffūs (A.) *i.* Nefes, soluk alma
teneffūs eyle- Nefes, soluk almak
467b/12
Tenge *ö.i.* Kişi adı 456b/24
tenhā (F.) **1.** *i.* Issız, boş 452b/03,
453b/19
2. *z.f.* Yalnız, tek, tek başına 442a/23,
447b/07, 448a/21
tenhā al- 447b/18
tenhā eyit- 449b/14
tenhā kal- Yalnız kalmak 452a/13
tenhāya çek- 447b/17
tenhāca *z.f.* Yalnız, tek başına 453b/18,
458a/15
ter (F.) *i.* Ter
→ ecel terleri dök-
terbiye (A.) *i.* Eğitim, görgü, edep
terbiye it- Eğitmek, terbiye etmek
470a/06
Terke *ö.i.* Kişi adı 447b/13, 450b/23,
456b/02
tertīb (A.) *i.* Düzen, nizam, tertip
449a/12, 459a/20, 463b/04
tesellī (A.) *i.* Avutma, avunma, teselli
tesellī vir- Avutmak, teselli etmek
447b/06, 449a/20, 455a/16
teslīm (A.) *i.* Verme, teslim

teslīm eyle- Vermek, teslim etmek 449b/25, 458a/09, 460b/11

teslīm ide-bil- Verebilmek, teslim edebilmek 446b/23

teslīm it- Vermek, teslim etmek 446b/24, 447a/14, 447b/24, 448b/16, 449b/24, 454a/23

teslīm ol- (Bir erkeğe) kendini vermek 448a/04, 449a/23

tevbe (A.) i. Tövbe

tevbe eyle- Tövbe etmek 458a/04

tevbe it- Tövbe etmek 458b/18

tez̄kere (A.) i. Teskere, pusula 443a/04, 443a/06, 443a/07

tezyīn (A.) i. Süsleme, süs, bezek

tezyīn eyle- Süslemek 441b/14

tırāka (A. tırāk) i. İki şeyi birbirine vurmaktan çıkan ses, gürültü 466a/11

tırāka kop- 444a/14, 459b/19, 466a/10

tırnak i. Tırnak, pençe 467b/10, 467b/15

tīg (F.) i. Kılıç 440a/21, 442b/08, 455b/24

tīg çek- Kılıç çekmek 440a/18

tīmār (F.) i. Çare, deva

tīmār it- Çare bulmak, deva bulmak 470a/06

timsāh (A.) i. Timsah 450b/10

tinnīn (A.) i. Büyük yılan, ejderhâ 454a/18

tīr (F.) i. Ok

tīr çek- Ok atmak 446a/17

tīr-bārān itdūr- Ok yağmuruna tutturmak 453a/17

tirāş (F.) i. Tıraş

tirāş eyle- Tıraş etmek 449a/21

tiş i. Diş

→ bir tişe kār eyleme- 468b/18

tīz (F.) z̄f. Çabuk, tez 442b/09, 443a/12, 446b/02

tīz elden z̄f. Çabuk olarak 456a/16

→ ser-tīz

tīziyye z̄f. Çabucak, derhal 440a/10, 455b/15, 459a/15

tīzlik i. Çabukluk

tīzlik eyle- Acele etmek 456b/12

Tīz-rū / Tīz-rūh ö.i. Kişi adı 450a/23, 464b/17, 467a/08

toğrı 1. i. Yalan olmayan, gerçek:

...bunlar daḥı toğrısın söyleyüp, “Biz Hāmān kullarıyuz, bizi Hāmān āzād idüp saña gönderdi. 442b/15, 462b/08, 462b/12

2. z̄f. Hiçbir yere sapmadan: *Bürzī içeri girüp selām virüp toğrı seccāde üzerine varup iki rek‘at ḥācet namāzı kılup andan geldi; Bānū ‘nuñ yüzinden kınā‘ı aldı. 441b/20, 444a/01, 453a/22*

3. e...-e doğru: *Kendi ayak ayak der-bend-i Çīn’e toğrı yürüdi. 446a/22, 449a/12, 459a/01*

toğrıl- Doğrulamak 461b/10

toğur- Doğurmak 466a/07

tokın- 1. Dokunmak, değmek: *İki diraḥt birbirine tokınup dalları çatır kütür hurd u ḥām olup ellerinde deste-çūpları kaldı. 460a/23, 466a/10, 470a/04*

2. Tedirgin etmek, sataşmak: *Şaḥın imdi bir daḥı beglerūñ ‘ırzına tokınma! Şoñra nedāmetin çekersin... 451a/07*

3. (İyilik, kötülük gibi kavramlarda) Olmak: *Bürzī bunı işidüp eyitdi: “İktizā eyledi kim varup ol mūzī*

Gehrāb 'uñ haqqından geleyüz. Bir dañı kimseye zararı toqınmaya.” didi.

toqsan *i.* Doksan 447b/03

toqsan bir 450b/10

toqsan dört 455a/12

toqsan sekiz 455a/19

toquz *i.* Dokuz 59a/06

tol- Dolmak 445a/22, 450b/20, 459b/06

tolan- Dolanmak, tur atmak 459b/04

toldur- Doldurmak 450b/16

tolu (I) *i.* Boş olmayan, dolu 450b/03

tolu (II) *i.* Buz parçaları halinde yağın yağmur, dolu 446a/24

ton *i.* Elbise, giysi 442a/07

→ gülmekten tonına çış eyle-

top *i.* Top 455b/16, 470a/04

toplu *i.* 455b/14, 463a/25

topuk *i.* Topuk 467a/16

torba *i.* Torba, heybe 443a/19

torbada yılan görmişe dön-

Beklenmeyen bir olay ya da durum karşısında şaşkınlıkla birlikte çok korkmak 448b/13

torlak *i.* Genç, toy 449b/01

toz *i.* Toz 440b/12, 459a/06, 461a/01

toz kop- Toz kalkmak 453a/24, 449a/15

tüb (A.) *i.* 466b/08

tüğ (F.) *i.* Tuğ 461a/02

tüğlğa *i.* Tuğluk 468b/19

→ ser tüğlğa

tülü* (A.) *i.* Doğma, ufuktan yükselme

tülü* eyleye-düş- Doğayazmak 469a/16

tulum *i.* Tulum 445b/16, 454a/07, 465a/21

tumturağ *i.* 466a/11

tur *i.* Dolaşma

tur it- Dolaşmak 455b/20, 466a/21

tur geç- Dolaşmak 463b/12

tur- 1. Hareketsiz kalmak, durmak:

Ammā Bürzī gelüp şöyle turdı ve na'ra urup eyitdi: “İy ‘asker bir söz añlarıñuz ilerü gelsün, size bir sözüm var.” didi. 446a/07, 452b/17

2. Oturmak: *Bir bilmedügi taht üzerinde turur: “Bu ne hāldür?” diyü karşısına bağıdı bir pençe-yi āfitāb kendüsine nazar eyler.* 444a/02

3. (Bir yerde) olmak veya bulunmak: *Qatrān tulumına beñzer bir siyāh benī ādemdür: “Hāy, nā-bekār hākī sen benüm mekānumda ne ararsın?” diyüp meger yanında ‘amūdī tururdu.* 442a/09, 454a/08

4. Birlikte kullanıldığı -zarf-fiil halindeki- fiilin sürekli yapıldığını ifade eder: *Pehlūvānlar gelüp Fağfūr Şāh 'uñ öñinde yir öpüp turdılar.* 440b/10, 456b/05

5. Beklemek: *Bunlar geldükde: “Siz taşrada biraz turuñ, görelüm pādişāhuñ emri ne yüzden olur.” diyüp Bürzū'yı içeri aldı ve dārūsın def' eyledi.* 452a/16, 452b/08, 456b/10

→ ayağa tur-/dur-, ayağ üzre tur-, bakup tur-, cenge dur-, gele-tur-/dur-, girü tur-, ide-dur-, karşı tur-/dur-, seyre tur-, temāşāya tur-/dur-

Tür Teberkeş *ö.i.* Kişi adı 455a/01, 457a/07, 463b/01

Türān *ö.i.* Yer adı 456a/10, 462a/13, 465a/13

→ ‘azm-i Tūrān, memālik-i Tūrān,
pādišāh-ı Tūrān

Tūrānī *i.* Turanlı 457a/05, 457a/10

ıtut- 1. Kavramak, tutmak: *İki eli-le
muḥkem ıtutup Bānū’nuñ iki budınuñ
arasında bir yıllık mart güvercini
kadar bir beyāz yumru nesne ıturur.*
440a/23, 442a/08, 446a/17

2. Yakalamak, ele geçirmek: *Bu
zengī hayırlı zengīye beñzemez:
“Varuñ şunu ıtutup baña getürüñ.”
diyü on nefër kimesne gönderdi.*
446b/15, 451a/04, 458b/25

3. Bir tarafa yönelmek: *Şağād tekrār
elin öpüp, çıkup ol ıtarañı ıtutup gitdi.*
445a/02

4. Herhangi bir durumda kalmasını
sağlamak: *Fıkr idüp: “Ben bunu dıri
ıtutup İrān’a getüreyüm, bir nām
olsun.” diyüp canavarı zebün idüp
otuz başın dahı bağladı...* 454a/20,

5. (-i, -e) Yaklaştırmak: *Gehrāb bir
benī ādem esbābı ile āteşe ıtutmuş.*
460a/15

ıtutu-vir- Tutuvermek 459a/04

→ atup ıtut-, ḥātırıñ hoş ıtut-, kavğayı
ıtut-, lerze ıtut-, mekān ıtut-, meydānı
ıtut-, oқа ıtut-, ıtazın ıtut-

ıtutdur- Tutturmak, yakalattırmak
442b/23

ıtutuş- 1. Mücadeleye girişmek

→ düvāl ıtutuş-

2. Yanmak, alev almak, tutuşmak
460a/20, 470a/02

ıtuy- 1. Duymak, işitmek 440b/08

2. Haber almak: *Cāzūnuñ helāk
olduğın ıtuyup geldiler. Būrzü’ya
iṭā‘at eylediler.* 444a/17

ıtuyur- Duyurmak 450a/02

ıtuz *i.* Tuz 464b/15, 464b/25, 465a/01

ıtuzal- Tuzlamak 464b/22

ıtüh *ünl.* Hayıflanma bildirir 445a/23

Türk *i.* Türk 445a/07, 456a/16

türki *i.* Türkü

→ kimüñ arabasına binerse anuñ
türkisin çağır-

Türkistān *ö.i.* Yer adı 448a/13, 468b/05

→ ‘azm-i Türkistān it-

Türkman. *i.* Türkmen 454b/10, 454b/17

tütün *i.* Duman 452a/02

-U-

u / ü / ve (A.) *bağ.* Ve

ubeyd (A.) *i.*

→ ebū-l-ubeyd kâşānesi

‘ucbe (A.) *sf.* Garip, tuhaf 449b/02

uç *i.* 1. Uç taraf, uç: *Başı ve ayağı ucında mücevher şem‘-dānlar ile şem‘a-yı kâfūrī fūrūzān olmuş ve bir zī-kıymet seccāde döşenmiş...* 441b/18, 442a/09

2. Bir şeyin sivri kısmı: *Bürzī’nüñ otağasınıñ ucu zemīne indī.* 467a/16

→ baş ucu

uçur- Uçurmak

→ kuş uçurma-

uğra- 1. Bir yerde kısa bir süre kalmak: *...bu nāmenüñ birin giderken der-bend-i Mesīh-ābād’a uğrayup Cihān-gīr ibn-i Rüstem’e vir ve birin Tūrān pādīşāhı Efrāsiyāb’a vir.* 462a/13, 463b/06, 470a/19

2. Gitmek, yol almak: *Bürzī oradan çıkup Harmen-ābād’a uğradı.* 454a/12, 456a/11

3. Rastlamak, tesadüf etmek: *Yolum bu diyāra uğradı.* 462a/20

→ kazāya uğra-, şerre uğra-

uğrat- Uğratmak 449b/17

uğur *i.* Bereket, şans, talih

uğur ol- Uğurlar olmak, yolu açık olmak 454b/23

‘ukāb (A. *‘ukāb*) *i.* Kartal 443b/18, 444b/02, 456b/06

ulağ *i.* Haberci, haber veren kimse 470b/10

ulaş- Çekişmek, mücadele etmek 467a/09

ulu *i.* 1. İleri gelen, reis: *Harment Şāh perī uluları ile istiḳbāl idüp*

Bürzī’nüñ ḳademinde baş ḳodılar. 454a/12

2. Yüce, azametli: *...Keyānūş ḳuvvet ṣāhibi ulu pādīşāhdur.* 454b/25, 468b/11

umūr (A.) *i.* İşler, hususlar; keyfiyet 448a/23

unut- Unutmak 464b/15

ur- 1. Vurmak, çarpmak: *Ammā bir şey delī gitdükçe ṣaḳ ṣaḳ Semek’üñ alnına urur.* 470a/04

2. Nişan alarak atmak, vurmak: *Āhīr ḳafāsından raḥşın oḳa tutup gīrbāle döndürdiler ve kendiye daḥı nice yirden oḳ zaḥmi urup zebūn itdiler.* 457a/09

3. Öldürmek: *Ol zamān ikiñüz de birden içerü girüp yaturken Bürzī’yi urup helāk idüñ.* 441a/24, 442b/05

4. Kesmek: *...Bire ḳanı cellād ur şu sefīh oğlanuñ boynını” diyü fermān eyledükde cellād bī-amān daḥı Cihān-gīr’üñ ḳafāsına geçüp tīgını ‘uryān eyledi.* 457a/23

5. Avlamak: *Bir ḳaç ṣikār urup gezerek bir ḳubbe öñine geleyler.* 458a/15, 458a/16, 458a/22

6. Saldırmak: *Dīvler gelüp Münḳal’e: “Şöyle bir ‘asker gelüp orduyu urdılar.” didi.* 440a/07

7. Dövmek: *...Şağād’ı ḳolından ḳavrayup çekdi. Öñine aldı ve*

arkasına üç tazyâne urdı. 442b/23,
444a/13, 450a/14

8. İsabet almak, vurmak: . *Semek*
‘ayyār şapanın eline alup âteşe bir taş
urup âteş delînüñ üzerine tağılup ve
kılları tutuşup delînüñ cânı acıdı.
470a/01

9. Çok etki etmek, yaralamak *mec.*:
Ammā Būrzī’nüñ keyfi bozılup:
“Tüh, iy menhūs koca, ne yamān hāl!
idüp derünuma tağ urduñ!” 445a/23

10. Silaha davranmak: *Melik-zād*
gördi olmaz bî’z-žarūrī bir kerre el
nîze ye urup irişdi. 441a/13, 450a/12,
455b/06

→ ‘amūd ur-, baş ur-, bend-girān ur-,
bende ur-, berķ ur-, dārb-ı şedīd ur-,
dārb ur-, dem ur-, dest ur-, el ur-,
hadeng ur-, hançer ur-, kulaķ ur-, lenger
ur-, mahmūz ur-, na‘ra ur-, nîze ur-,
pervāz ur-, şırtına ur-, sille-i saht ur-,
sille ur-, şikār ur-, tağ ur-, yire ur-, zaħm
ur-, zindāna ur-

‘uryān (A.) *i.* Kınından çekilmiş (Kılıç,
hançer vb.)

‘uryān eyle- Kınından çıkarmak
(Kılıç, hançer vb.) 457a/24, 467b/19

‘uryān it- Kınından çıkarmak (Kılıç,
hançer vb.) 442b/08

uštura (F. *üstüre*) *i.* Ustura, neşter
449a/20

uşul (A.) *z.f.* Yavaşça, sessizce 459b/13

uşak *i.* Köle, esir 449b/04

uyan- Uykudan uyanmak 442b/10,
454a/05, 456b/06

uyandur- Uyandırmak 442b/10

uyar- (Uykudan) uyandırmak 450a/01

uyluk *i.* Uyluk, bacağın üst kısmı
453a/03

uyu- Uyumak 442b/05, 450a/17,
454a/02

-Ü-

ü bk. u

üç sf. Üç 441b/02, 444a/20, 450a/14

üç kerre yüz biñ 451b/22, 469b/03,
469b/08

üç yüz 454a/23, 454b/06, 460a/10

üçünci / üçinci sf. 441b/02, 445a/21,
454a/03

ülfet (A.) *i.* Dostluk

ülfet eyle- Dostluk kurmak 449a/02

ülke *i.* Memleket 470b/02

ümerā (A.) *i.* Beyler, emirler 441b/15

ün *i.* Ses 466a/11

ün eyle- Seslenmek 465a/03

ürk- Kaçmak, uzaklaşmak 458a/17

üslüb (A.) *i.* Tarz, yol 452b/22, 454b/06

üst (A.) *i.* Üst, üst taraf 442a/02, 450b/06

→ ahşam üsti, yüzi üstine kapan-

üstād (F.) *i.* 1. Firdevsî: *Üstād öyle*

rivāyet eyler kim ‘asker de ol gice

Būrzī cāme-ḥābda Kamer-ruḥ Bānū

ile yaturken gā’ib oldı. 443a/02,

444b/16

2. Usta, mahir kimse: *Buñun da*

miyānına üstād āhen-gerler cem‘ idüp

bir ‘azīm kaşuk yapdurdı... 460b/09

üş- Üşüşmek, toplanmak

→ başına üş-, üzerine üş-

üz- (Derisini) yüzmek 464b/14

üzeri *i.* Üst, üzeri 440a/17, 444a/02,
450b/04

üzerine atıl- Üstüne yürümek, atılmak
446b/13

üzerine gel- Üstüne yürümek

442b/10, 446a/10, 453a/06

üzerine git- Üstüne yürümek 450b/15

üzerine sür- 469a/09

üzerine üş- (Başına) toplanmak

457a/05, 457a/06

üzerine var- Üstüne yürümek 448b/16

→ yüzi üzerine yıkıl-

üzre i. 1. Üzerine; üzerinde: *Ḳırk biñ*

er-ile ḳalkup Ḳābil Ṣāh üzre

yüridiler. 444b/08

2. Gibi, (bu) şekilde, ...'a göre,

...içinde: *Ol ‘aşruñ resm-i āyīni üzre*

Ḳamer-rūḥ Bānū’yı Būrzū’ya ‘aḳd ü

nikāḥ idüp andan Ḳamer-ruḥ Bānū’yı

zer [ü] zīvere ḡarḳ idüp telleyüp

pulladılar. 441a/12

Bu niyyet üzre bunlar bunda ammā

üstād eydür: Meger Hāmān vezīrūñ

bir oḒlı var-ıdı. 443a/01, 454b/06,

460b/25

3. Bir duygu içinde olmayı anlatır:

Herkes elem üzre oldılar. 441b/12,

444b/18, 448b/03

→ ayaḒ üzre ṭur-, tedārük üzre ol-, yüzi

üzre yıkıl-

V-

vādī (A.) *i.* Vadi 461b/11, 462a/25

vāfir (A.) *i.ve sf.* Çok, bol 443b/05, 445a/16, 454b/18

vāh (A.) *i.* Feryat, inleme 462b/03

vāh vāh Yazık acırım 443a/08

vākī'a (A.) *i.* Rüyâ, düş: *Ammā berūde Tīz-rū da bār-gāh Cihān-gīr'ūñ kapusunda teberine tayanup tūrurken gözlerin hāb alup uyudı ve vākī'asında gördi bir uqāb gelüp Cihān-gīr'i kapup ber-hevā gitdi.* 452b/22, 456b/06

vākī'a ol- Meydana gelmek, vuku bulmak 465a/25

vākīf (A.) *i.* Bir şeyden haberi bilgisi olan

vākīf ol- Bilmek, haberi olmak 463a/15

vakıyye (A.) *i.* Okka, dört yüz dirhemlik tartı 460a/19

vākī' (A.) *i.* Başa gelen, meydana gelen, vuku bulan 452b/22

vakt (A.) *i.* Vakit, zaman 442a/16

→ duhā vakti, kuşluk vakti

vālide (A.) *i.* Anne 456a/09, 457b/21, 458a/05

var *i.* Mevcut 440a/08, 442a/22, 448a/14

var- 1. Gitmek: *Andan Münkāl'i çağırup eyitdi: "Yā Münkāl var, askerde nidā eyle. Yarın göçdür, der-bend-i Tālkan üzerine." didi.* 443b/06, 446b/23, 449a/10

2. Ulaşmak: *Andan dīvūñ yatduğı yire vardı, gördi.* 454a/04, 455b/24, 459b/18

3. Belli bir duruma veya düzeye gelmek: *Ben ise aşkı-la helāk mertebesine vardum.* 453b/16

→ fikre var-, hāba var-, harābe var-, ilerü var-, karşı var-, şübheye var-, yakın var-

varıl- Varılmak, ulaşmak 461b/15

varınca *z.f.* Kadar 441a/11, 458b/22, 467a/16

vārid (A.) *i.* Hasıl olan

vārid ol- Meydana gelmek, hasıl olmak 440a/07

vaşf (A.) *i.* Vasfetme, tamlama

vaşf eyle- Vasfetmek 445a/24, 463b/03, 470b/06

vaşiiyet (A.) *i.* Vasiyet 446b/16

vaşiiyet eyle- Ismarlamak, vasiyet etmek 446a/11, 450b/15, 459b/23

vāveylā (A.) *i.* Çılgılık, feryat

vāveylā kop- Feryat kopmak 446b/21

vaz' (A.) *i.* Koyma, konulma

vaz' eyle- Ortaya koymak 450b/06

vazf-ı hazāne 444a/04

vazf-ı haml it- (Çocuk) doğurmak 454b/14

vāz-geşti (A.) *i.* 448b/19, 452b/14

ve *bk. u*

vech (A.) *i.* Üslup, tarz 444b/23, 447b/14, 459a/25

vech-i meşrūh Uzun uzadıya anlatıldığı üzere 441a/08

→ āsān-ı vech

vecīh (A.) *sf.* Güzel, hoş, lâtif 463a/25

vedāʿ (A.) *i.* Ayrılma, ayrılış

vedāʿ it- Veda etmek, ayrılmak 456a/09, 469a/07, 470b/08

vefā (A.) *i.* Sözünde durma, doğruluk, vefa

→ bī-vefā

vefāt (A.) *i.* Ölüm

vefāt eyle- Ölmek 445a/21, 459b/23

vefāt it- Ölmek 470a/09

veh ünl. Vah, yazık, ay! 467a/06, 468b/02

vehm (A.) *i.* Kuruntu, endişe 462b/24

vehm eyle- Korkuya kapılmak 462b/17

vekālet (A.) *i.* 1. Vekillik, başkasının işini görmeye memur olma: *Senden bir şey ricā eylemege geldüm. Vekāletüm hasbī-le isterem.* 462b/21

2. Birinin yerini tutma: *Ammā pehlüvānları vekālet daʿvāsına düşüp aralarında çok nizāʿ oldı.* 445a/18

vekāleten (A.) *zf.* Vekil olarak, başkasının adına 444b/19

vekīl (A.) *i.* Vekil 444b/22, 445a/20, 453b/23

vekīl koy- Vekil tayin etmek 454b/04

vekīl ol- Vekil olmak 444b/20, 446a/13

veled (A.) *i.* Oğul, çocuk 468b/07

velī (A.) *i.* Sahip

***velī-ʿahd** Veliaht

velī-ʿahd eyle- Veliaht eylemek 469b/08

-ver (F.) *sf.* “Sahip, malik, usta” anlamlarına gelerek birleşik kelimeler yapar

→ ser-ver, ser-ver-i ʿālem

ve sāʾir (A.) *i. ve sf.* Diğer, diğerleri 445b/18, 447b/23, 453a/22

veyā (F.) *bağ.* Ya da, veya 446b/02, 466b/17

vezāret (A.) *i.* Vezirlik, paşalık 448b/04

vezīr (A.) *i.* Vezir 440b/06, 444a/24, 451b/09

vezîr-zāde Vezir oğlu 468b/08

vir- 1. Vermek, teslim etmek: *Şağād dīvān-ı Fağfūr'a gelüp nāmeyi virdi.* 443a/04, 445b/20, 447a/13

2. İhsan etmek, bağışlamak: *Bürzī az zamānda bu kadar devleti viren Hudā'ya şükrleri eyledi.* 468a/24

3. Evlendirmek: ...*Hemān 'aqluñ başında ise kıızı virürsin yoḥsa benden soñra ziyān görürsin.*” *didi.* 440b/20, 453b/14, 463a/01

→ āgāhlık vir-, alı-vir-, amān virme-, ber-ā-ber vir-, cān vir-, cevāb vir-, cilā vir-, cülūs vir-, çeki-vir-, destūr vir-, el virme-, ele vir-, ele virme-, fırşat virme-, ğayret vir-, geli-vir-, gūş-māl vir-, haber vir-, hil'at vir-, ıztırāb vir-, ızın vir-, kana vir-, karşı vir-, kendüyi vir-, küşād vir-, lenger vir-, lezzet vir-, meydān vir-, peşin vir-, peşkeş vir-, rızā virme-, ruḥşat vir-, şalı-vir-, selām vir-, tesellī vir-, tezkere vir-, tutu-vir-, yol virme-, yürüyü-vir-, zamān virme-, ziyā vir-

viril- Teslim edilmek, verilmek 448a/10, 453b/05, 453b/06

→ cevāb viril-

vişāl (A.) i. Kavuşma, birleşme, vuslat 442a/03

→ hem-vişāl ol-

vuşūl (A.) i. Ulaşma, gelme 448b/15

vücūd (A.) i. Beden, gövde 460a/17, 465b/13, 466a/19

vücūda gel- Doğmak, dünyaya gelmek 454b/14, 468b/07

vüzerā (A. vüzerā') i. Vezirler 441b/15

-Y-

yā (I) (A.) *ünl.* Ey 443b/08, 444a/04, 446b/13, 450a/15

* **yā-Rabb** (A.) *ünl.* Allahım, ey Tanrım 465a/23

yā (II) (F.) *bağ.* 465b/07, 466b/17

yāb *sf.* Yavaş

yāb yāb Yavaş yavaş, sessizce 442a/09, 459b/07

yaban (F. *yābān*) *i.* Yabancı, el 448b/22

yād (F.) *i.* Anma, hatırlama

yād ol- Anılmak, hatırlanmak 465a/25, 465b/05

yādigār (F. *yād-gār*) *i.* Hatıra, yadigâr 466a/09

yağ *i.* Yağ 445b/17, 445b/19

yağmā (F.) *i.* Yağma, çapul

yağmā eyle- Yağmalamak, yağma etmek 457a/13

yāhūd (F. *yā-ḥod*) *bağ.* Veya, ya da 441a/13, 455a/04, 465b/07

- yak-** 1. Yakmak 458a/16, 469b/25
2. Işık vermesini sağlamak 456b/08, 460b/05
3. Acıtmak 442a/22

yaka *i.* Boyun, yaka

yakasın çāk eyle- 470a/10

yaka yakaya Boğaz boğaza 467b/04

yakın 1. *i. ve sf.* Uzak olmayan: *Ol araya*

yakın yirde kal'ası var idi. 458a/20, 458b/14, 462b/10

2. *zf.* Zaman ve yer bakımından uzak olmayan: *Meger dānāları: "Yakında senüñ ecelüñ bir benī ādem elindedür." dimişlerdi.* 459a/07, 459b/02, 460a/13

yakın gel- Yaklaşmak 446a/05, 457a/07, 461a/02

yakın kal- Yaklaşmak 460a/13

yakın var- Yaklaşmak 459b/05, 461b/09, 468a/06

→ cāna yakın

yalan (A.) *i.* Yalan 450a/24

yalap yalap *i.* Parıl parıl, alev, ışık saçarak

yalap yalap eyle- Parıl parıl parlatmak 445b/17

yalın *sf.* Kınından çekilmiş, hazır (kılıç hançer vb.) 442b/10

yalman *i.* Kılıç hançer vb. nesnelerin ucu 455b/07

yalman-ı nīze Mızrağın ucu 455b/07, 455b/11

yaluñuz *zf.* Yalnız, tek başına: *Ben*

yaluñuz varup cümlesinüñ kārın bir sihr ile tamām idem. 440a/15, 443b/09, 453b/09

yalvar- Yalvarmak 442a/04, 452b/02

yaman *i. ve sf.* Kötü, fena 443a/08, 445a/23

yamyaşşı *sf.* Çok yassı, dümdüz 450b/12

yan 1. *i.* Yan, taraf: *...ḥalk döndükde siz*

kapu yanında bir yirde pinhān

olursıñuz ... 442b/03, 442b/07

2. *i.* Taraf, cihet: *Bürzī kubbenüñ dört yanına bakup cāriyeyi ararken bir kapu gördi.* 441b/10, 442b/07, 458b/08

3. Beraberlik: *Nā-gāh Jende cāzū gelüp Qābil Şāh istikbāl eyledi ve yanına alup ikisi bir tahta oturdu.* 443a/25, 448b/08, 451b/21

4. *i.* Huzur, nezd: bir sarāy ta'yīn idüp yanında vezāret maḳāmına geçürdi. 448b/04

yanıña kılma- Cezasız kalmamak 457a/13

yanıña kıl- Cezasız kalmak 450a/15

yan yana *zf.* Beraber, yakın bir şekilde 455b/13,

yan- 1. Tutuşmak, yanmak: *Keffesine üç vaqıyye miqdārı bir taş koyup âteşe bir taş nice urdı-ısa âteşler delünün altına toğrı tağılınca kılları tutuşup päre dağ yandı.* 455a/09, 460a/15, 460a/20

2. Isı, ışık veren bir konuma geçmek: *‘Acabā bu burcda niçün şem‘a yanmaz, diyüp yakın vardı...* 441b/22, 459b/05
→ yüregi yan-

yaña 1. i. Taraf, cihet: *Ol yañadan Kābil Şāh altmış biñ ‘asker peydā eylemiş-idi.* 442b/13, 444b/09, 444b/21

2. *zm.* Buradan: *Bu yañadan Būrzi şikār idüp aḥşāma qarīb yine serā-perde-yi Hüsrev Şir geldi.* 455b/13, 467a/10

3. *e.* Tarafta, tarafa: *Pehlüvānlar iki fırka olup kimi ‘Anḳā’dan yaña oldu.* 444b/17, 458a/24

bu yaña Öte yanda 442b/13

bu yañadan Öte yandan 447a/07, 448b/05, 467a/10

yanaş- Yaklaşmak, yanaşmak 448b/24, 457b/24, 459b/13

ya‘nī (A.) *bağ.* Yani 453b/07, 463b/23, 468a/05

yap- 1. Yerine getirmek, eda etmek 452a/04

2. İnşa etmek, yapmak, kurmak 450a/18, 453b/09, 469b/09

yapdur- İnşa ettirmek, yaptırmak, kurdurmak 450b/16, 454a/22, 460b/10

yapış- Tutmak, sarılmak 454b/17, 467b/07, 467b/13

yapışdur- Yapıştırmak 445b/14

yar i. Uçurum 443a/20

yār (F.) i. Sevgili, yâr
→ kimseye yâr olma-

yar- Yarmak

→ sînesin yar-

yarala- Yaralamak

yaralaya-bil- Yaralayabilmek 441a/22

yaramaz i. Kötü, fena, zararlı 463b/23

yarın i. Yarın 441a/04, 447a/14, 451a/23

Yārmān ö.i. Kişi adı 456b/12, 457b/07

yaş (I) i. Yaş: *Dāyeler perverde idüp yidi yaşına girdi.* 445a/22, 446a/24

yaş (II) i. Gözyaşı: *Şogan suyu-la ālūde olmuş, bir dest-māl elinde gözün sildükçe yaş gözinden tolu dānesi gibi akar...* 454b/15

yat- Yatmak, uyumak: *Ol zamān ikiñüz de birden içertü girüp yaturken Būrzi’yi urup helāk idüñ.* 442a/16, 446a/02, 450a/07

yatsu i. Güneşin batmasından bir buçuk, iki saat sonraki vakit: *Būrzi yatsudan soñra ata binüp tağa gitdi.* 445b/11

yaylak i. Yayla 454b/10

yaylım i. Yayılmak, dağılmak işi 453a/12

yaz- 1. Yazmak: 443a/06, 448b/07, 450a/06

2. Kaydetmek, bir göreve almak: *Bu maḥale dek yüz biñ ‘asker daḥı yazup üç kerre yüz biñ ‘asker oldılar.* 443a/23, 469b/03

3. Bazı fiillere getirilerek yaklaşma fiilleri yapar: *Hemān Būrzi öyle bir*

*na'ra çıkardı kim gicenüñ içinde
kal'a-yı Çîn zîr ü zeber ola-yazdı ve
ehl-i kal'ada işitmedük bir kimse
kalmadı.* 442b/11, 444a/10

yazdur- Yazdırmak 464a/09

yazı i. Yazı 450b/04

yazık i. 1. Yazık 443a/08, 455b/04

*2. ünl. Yazık! Ammā Būrzi dahı
gördi, bu bir kuvvet-i Kāhire şāhibi
bir pehlüvān ammā dīvāne: "Vāh
yazık şöyle dil-āvere kim dīvāne
olmuş." didi.* 462b/03

yazıl- Yazılmak 458a/09

yebāna (A.) i. 463b/13, 465a/03

yeg i. İyi, daha iyi 460b/21, 468a/02

yek (F.) sf. Bir, tek

***yek-ā-yek** Teke tek 460b/01

***yek-pāre i.** Tek parçadan oluşan, bütün,
yekpare 460a/17

yek-tā (F.) i. Eşsiz, benzersiz

→ dürr-i yek-tā

yemīn (A.) i. Ant, yemin

yemīn eyle- Yemin etmek 446b/18

yık- Devirmek, düşürmek, yıkmak
444b/13, 447a/20, 450b/09

→ atdan yık-, 'ırzuñı yık-

yıkıl- Devrilmek, düşmek, yıkılmak
452b/02, 464b/19, 469a/10

→ yüzi üzerine yıkıl- / yüzi üzre yıkıl-

yıl i. Sene, yıl 441a/12, 465b/02,
470a/10

yılan i. Yılan

→ torbada yılan görmişe dön-

yıllık sf. Yıllık 442a/09, 457b/15,
464b/23

yi- 1. Yemek 441a/19, 451b/11, 457b/16

2. (Hoşa gitmeyen bir duruma)

*uğramak: ...Cihān-gır Būrzi'den
bir nīze yidi kim dahı müddet-i
'ömrinde bu nīzeyi kimseden
yimiş degül idi.* 455b/09,
466a/02, 466a/05

yiye içe kona göçe zf. Eğlenerek,
konaklayarak; acele etmeden 456/10,
460b/12, 463a/18

yyüp iç- Yiyip içmek 458a/17

→ gam yime-

yidi i. ve sf. Yedi 441a/17, 445a/22,
451a/15

on yidi kerre yüz biñ 468b/12,
470b/25

yidinci sf. Yedinci 444a/16, 445b/15,
448a/13

yidür- (Yemek) yedirmek 441b/24,
445b/17

yigirmi sf. Yirmi 468b/18

yigirmi biñ 444b/10, 444b/11

yigirmi dört 454b/01, 458a/13

yigirmi sekiz 450b/11

yigirmi tokuz 460a/08

yigit i. Genç; kahraman, yiğit 453b/10,
454b/16, 457a/19

yıl- Koşmak 464b/18

yin- (Yemek) yenmek 451b/09

yine zf. Yeniden, tekrar, bir daha
440a/16, 447b/08, 454a/05

yir i. 1. Mekân, mevki, mahal, yer:

*Ammā bunlar dahı olduğı yirden
seksen biñ 'asker ile kalkup kal'a-yı
Çîn öñine geldiler.* 440a/03, 447b/13,
449a/23

2. Ülke, memleket, diyar: Efrāsiyāb
bütün hüküm eylediği yirlere nāmeler

perākende idüp ol kadar ulaqlar
ta'yîn eyledi. 469a/24, 470b/10

3. Makam, derece, rütbe: *Eger Fağfūr
Şāh dahı muhālefet iderse anı helāk
idüp yirine seni şāh-ı Çīn ideyüm.*” *didi.*
443b/12, 444b/14, 446b/07

4. Taraf, cihet, yer: *Ammā Būrzī lā-
būd bir yirden zuhūr eyler.* 444b/19,
457a/09, 459b/03

5. Mesafe, uzaklık: *Serā-perde-yi
Hüsrev Şīr’i dīvler ber-hevā ādem
boyı kadar yirden getirüp kurdılar...*
453a/25, 463a/19, 463b/05

6. Toprak: *Būrzī’nün başı gurāb-ı
bahriye düşüp mest oldu ve gurāb-ı
bahrinün pâyaları topuqlarına varınca
yire batdı.* 467a/16

7. Yer, zemin: *Bir dahı şayd eyledi
ve bir laṭif yire gelüp indi.* 454a/ 19,
464b/14, 459b/08

8. İz: *Dāniş-pezir ol hālün üzerine bal
mümü yapışdurup ol beñ yiri öyle
beyāz kaldı.* 445b/14

yire ur- Yere çarpmak, yere vurmak
453a/03, 457b/05, 458b/08

yir eyle- Yer etmek 454a/24

yir götürmez Pek çok 449a/13,
454b/07, 468b/01

yirine geç- (Birinini yerini) almak,
ona halef olmak 444b/19

yirine getir- (Gereğini) yapmak,
layıkıyla tamamlamak 442a/17,
469b/05

yir öp- Bir büyüğün önünde tazimen
eğilmek 440b/10, 446a/24, 453a/17

yirlü yirinde *zf.* Yerli yerinde 446a/25

yirinde *zf.* Gerektiği biçimde (olan),
münasip 444a/08, 447a/02, 456b/14

yirleşdür- Yerleşirmek 466b/10

yit- Kâfi gelmek, yetişmek 441b/09,
452b/17

→ gücü yitme-

yitmiş i. ve sf. Yetmiş 450b/08, 454b/09,
456b/25

yitmişer *zf.* Üleştirme sayı sıfatı,
yetmişer 466a/21

yiyci i. Yiyci 458b/04

yoğ bk. yok

yohsa *bağ.* Yoksa 440a/10, 443b/01,
452b/23

yok i. 1. Var olmayan, yok: *Ammā kapu
öñi köpri gibi ve şu yok ammā*

*ortasında üç başlu bir ejder ağzın
açmış.* 444b/17, 446a/03, 450b/03

2. *ünl.* Hayır!, olmaz!, yok!: *Būrzī:*

“Yok, yok yā Şağād, şakin

pehlivānınıñ ‘ırzına şān getürecek

meretebe kaşd eyleme. Şoñra saña

incinürem.” didi. 458b/19, 459a/03,
465a/15

yokla- Araştırmak, bakmak 443a/04,
449b/13, 463a/20

yoklat- Kontrol ettirmek, baktırmak
449b/12, 460b/14

yol i. 1. Yol: *Andan şoñra dönüp ‘işret-*

gāha ‘azm eylediler ammā yolda

giderken bunlara su’āl eyledi...

440b/05, 454a/18, 459b/13

2. *mec.* Bir amaca ulaşmak için

başvurulması gereken çare, yöntem:

Dimiş ki: “Āferīn yā kätıl Zengī

merdlik ve pehlivānlık yolu bu mıdur

kim ‘ayyāruñı nāme ile irsāl idüp

orada kal diyü ugradup kızum

çaldurasın... 449b/17

3. Güzergâh: *Tūrān içinde giderken yolu şahırā-yı Kāse-rūd'a uğradı ve anda kondı.* 453a/24, 456a/11, 462a/17

yol al- Mesafe katetmek, gitmek 464a/18, 465b/07, 465b/09

yol göster- Yönünü değiştirmek 455b/08, 455b/12, 465b/13

yol vir- Geçmesine izin vermek 444b/10, 460b/20, 465b/02

yol virme- Geçmesine engel olmak 447a/02, 463b/07, 468a/03

yoldan çık- 460b/12

yolla- Göndermek, yollamak 441a/04, 452a/17, 456b/16

yollu yolınca *z.f.* Uzulüne göre, gerektiği gibi 440a/01, 449a/16, 454b/05

yorgun *i.* Yorgun 450a/17

yorgunluk *i.* Yorgunluk 442b/08, 468a/04

yön *i.* Taraf, cihet 440a/19

yöre *i.* Çevre, etraf, civar 460a/11

yufka *i.* Zayıf, dayanıksız 469a/10

yukarı / yukarı 1. *i.* Üst taraf, yukarı: *Hemān elinde olan ağacı birağup Būrzū'ya şarıldı. Aşağı yukarı çekdi.* 459b/06, 460b/06, 461a/23

2. *z.f.* Üst tarafa, yukarıya: *Yukarı çıkup dīvān-ı Ekrem Şāh'a girüp tā varup taht önünde turup nazar eyledi.* 459b/09, 460b/06, 462b/13

yum- Kapamak, örtmek, yummak
→ gözin yum-

yumru *i.* Yuvarlak 442a/09

yumşat- *mec.* Yatıştırmak, teskin etmek 459b/17

Yūsuf *ö.i.* Kişi adı
Yūsuf sānī 469a/16

yut- Yutmak 450b/05, 458b/05

yuvalan- Yuvarlanmak 441b/10

yük *i.* Yük 452b/03, 466b/17

yüklet- Yükletmek 450b/16

yürek *i.* Kalp, yürek
yüregi yan- Pek çok acımak 457a/21

yüri- / yürü- 1. Yürümek, gitmek:
Serhengler eyitdiler: “Hey pādīshāhum söyledük ammā diñlemedi. Hemān içeri yürüdi.” didiler. 454a/03, 459a/01, 462b/18

2. Üstüne yürümek, saldırmak: *Hemān ol hançeri çeküp Būrzī'nün üzerine yürüdi kim ol hançer ile ura ve Būrzī'yi helāk eyleye...* 441b/06, 442b/09, 446a/17

3. Bir yöne doğru hareket etmek, ilerlemek: Kendi ayak ayak der-bend-i Çīn'e toğrı yürüdi. 446a/22, 460b/25, 461a/03

yüriyü-vir- Birden yürümek 446a/01, 450a/16, 461b/17
→ karşı yürü-

yüz (I) *sf.* Yüz (sayı)
yüz on iki 462b/15
yüz on ikişer 451b/22
yüz toksan altı 454a/04
yüz yigirmi dört 440b/14
yüz biñ 440a/08, 446b/07, 451a/19
yüz otuz 448a/16

yüz (II) *i.* 1. Yüz, çehre, surat: *Ammā yüzi esmer-ül-levn oldı.* 442b/23, 444a/16, 445b/13

2. Sebep, vesile, cihet: *İşte aḥvāl şu yüzden olmış.* 446b/01, 452b/09, 456b/08

3. Bakım, yön: *Gelelüm biz şimdi bir
ğayrı yüzden Şehnāme şadedine.*

443b/08, 454b/08

yüz sür- Saygı göstermek, tâzimle
eğilmek 447b/10

yüzi üstine kapan- Düşmek 460a/25

yüz görümlüğü i. Güveyin düğün
günü geline verdiği armağan 441b/21

yüzi üzerine / üzre yıkıl- Kendinden
geçmek, bayılmak 441b/07, 457b/06

yüzinde kan kalma- (Korkudan)
Benzi solmak 458b/04

yüz- (Suda) yüzmek 459b/06

yüzden *z.f.* Sebebiyle, sebepten 446b/01,
452b/09, 454b/08, 456b/08, 465a/12

yüzinden *z.f.* Sebebiyle 452a/12

yüzlü i. Yüzlü, çehreli 446b/23

-Z-

zabt (A.) i. Hükmi altında bulundurma, muhafaza etme

zabt eyle- 1. Ele geçirmek:

...*Geldükde varup darb-ı dest ile kendüsin zindāndan alup belki Çîn’i bütün zabt eylerüz.” didi.* 443a/15, 446b/04, 457b/09

2. Sıkıca, kuvvetlice tutmak:

Bürzî tiziyye bunuñ düvālin şalı-virüp hançeri tutan bileğine şarıldı ve zabt eyledi. 467b/21

zabt it- 1. Ele geçirmek: *Hāşılı*

kal’ayı zabt idüp girüden asker de geldi. 440a/09, 445b/08, 469b/20

2. Hakim olmak, tutmak: *Qoltuq*

altından yol gösterüp fertüt nizesin zabt idüp geçüp gitdi. 455b/09, 466a/08, 466a/13

zād (F.) sf. “doğma, doğuş” manasına gelerek, birleşik kelimeler yapar

→ Melik-zād, Mîr-zād, Şîr-zād

zāde (F.) i. Evlât, oğul

→ ‘ammi-zāde, beg-zāde, Harām-zāde, Kahramān-zāde, Nebîre-zāde, şāhib-kırān-zāde, şeh-zāde, vezîr-zāde

zādli (A.) i.

→ nām-zādli

zafer (A.) i. Başarma, bir meselenin üstesinden gelme, yenme, üstünlük

zafer bulıma- Yenememek, üstünlük sağlayamamak 460b/03

zāhir (A.) i. 1. Görünen, açık, belli,

meydanda: *Argun Şāh eyitdi: “Bu gice gā’ib oldı. Zāhir bir cānibe firār eylemişdür.” didi.* 451b/10, 459a/11

2. Elbette, şüphesiz: ...*Zāhir sen de ‘ālemün şāhib-kırānı olan Rüstem’ün oğlısın.* 452a/20, 462a/04, 464a/02

zāhir ol- Ortaya çıkmak, görünmek 440b/13, 446a/04, 450b/08

zahîre (A.) i. Gerektiği zaman

harcanmak üzere anbarda saklanan hububat, yiyecek 465a/24, 465b/02

zaḥm (A.) i. Vurma, darbe

zaḥm ur- Yaralamak, darbe vurmak 450a/12, 457a/09

zaḥmet (A.) i. Sıkıntı, eziyet, güçlük 444b/25

zaḥmet çek- Sıkıntı çekmek 441a/14, 452a/09

zā’il (A.) i. Sona eren, devamlı olmayan

zā’il olma- Sona ermemek 442a/21

Zāl ö.i. Kişi adı

Zāl-ı Zamān 456a/06

zamān (A.) i. Vakit, zaman 442b/03, 446a/22, 454b/02

zamān virme- Vakit vermemek 452a/15, 459b/01

→ el-zamān, zamān-ı şāhib-kırān, maḥbûbe-yi zamān, pehlüvân-ı zamān, Zāl-ı Zamān

zār i.

zār u zūr Güçlülükle 466b/08

zār zūr Güçlülükle 462b/11

zarāfet (A.) i. Zarıflık, incelik, naziklik 465a/05

zarar (A.) i. Zarar, ziyan 447b/07, 462a/03, 465a/24

zarar eyle- Zarar vermek 444a/25

zarar gör- Zarar görmek 462a/21

zararı tokın- Zararı dokunmak
460a/13

zāt (A.) *i.* Kendi, asıl, öz
→ hadd-i zāt

zāyi° (A.) *i.* Boşa giden, ziyan olmuş

zāyi° eyle- Ziyan etmek, araya vermek 468a/11

zāyi° ol- Ziyan olmak, araya gitmek 457b/15, 457b/17

zebān (F.) *i.* Dil, lisan
→ rāvī-i šīrīn-zebān

zeber (F.) *i.* Üst
→ zīr ü zeber ola-yaz-

***zeber-dest** *i.* Güçlü 462b/01

zebūn (F.) *i.* Zayıf, takatsiz; yenilmiş, yenik

zebūn it- Zayıf ve güçsüz bırakmak 454a/21, 457a/09

zebūn ol- Güçsüz kalmak 460b/07, 470a/05

zehirlü *i.* Zehirli 441a/21

zehr (F.) *i.* Zehir

zehr-i kātīl 446b/12
→ hañcer-i zehr-āb

zehre (F.) *i.* Bağır, göğüs

zehresi çāk ol- Bağrı yarılmak, parçalanmak 463a/13

zemīn (F.) *i.* Yer, toprak: *Būrzī pāyların zemīne başdı.* 444a/16, 461a/09, 467b/08
→ Berber-zemīn, Gīlān-zemīn, Īrān-zemīn, zīr-i zemīn

zemm (A.) *i.* 452a/12

zencīr (F.) *i.* Zincir 454a/23, 460b/10

zende (F. *zinde*) *sf.* Güçlü, kuvvetli 443b/14, 443b/22, 443b/25

Zengbār *ö.i.* Kişi adı
→ Sulṭān-ı Zengbār

Zenge *ö.i.* Kişi adı 456b/24

Zengī / zengī (F.) *i.* Kara yüzlü, zenci 442a/22, 446a/07, 452b/13

zengüle (F.) *i.* Çıngırak 460a/16

zer (A.) *i.* Altın

zer [ü] zīver Altın ve süs eşyası 441b/13

***zer-gerān** *i.* Kuyumcular 453b/09

zerrīn (A.) *sf.* Altından yapılmış

***zerrīn-pūş** *i.* Altın zırh 441a/20, 441a/23, 441b/10
→ Muḳaddem-i ceyš-i Münḳāl-i zerrīn-kemer, Muḳaddem-i çeyş-i Münḳāl-i zerrīn-kemer

Zevāre *ö.i.* Kişi adı 456a/06

zevk (A.) *i.* Tat, haz 448b/03, 464b/09

zevk eyle- Eğlenmek 442b/25

zevkinde ol- Eğlenmek 440a/15, 442b/22, 469b/07

zevk [ü] şafāda ol- Zevk ve safada olmak 457b/17

zırh (A.) *i.* Zırh 461a/08

zıyyık (A.) *sf.* Pek dar 466b/16

zī (A.) *sf.* “Sahip” manasında kelimelerin başlarına getirilerek birleşikler yapar

***zī-kıymet** Kıymetli, değerli 441b/18

zindān (F.) *i.* Hücre, zindan 442b/23, 452b/01, 457a/14

zindāna ur- 443b/06, 448a/08, 452b/12

***zindān-bān** 452b/05, 452b/06

zindān-bān başı 452a/24

zīnet (A.) *i.* Süs, bezek

***zīnet-rū** 449b/06

zīr (F.) *i.* Alt, aşağı

zīr-i zemīn Toprağın altı, yerin altı 443a/10, 444a/18

zīr ü zeber ola-yaz- Alt üst olayazmak
442b/11

zīrā (F.) *bağ.* Çünkü, zira 440a/10,
444b/12, 451a/21

zişt (F.) *sf.* Çirkin 445b/07

***zişt-rū** *i.* Çirkin yüzlü, çirkin görünümlü
kimse 446a/05, 465a/22

***zişt-līka** *i.* Çirkin yüzlü, çirkin
görünümlü kimse 458b/01

zīver (F.) *i.* Süs, bezek

→ zer ü zīver

ziyā (A. *ziyāʾ*) *i.* Işık, aydınlık 441b/22

ziyā vir- Aydınlatmak 468b/07

ziyāde (A.) *i.* 1. *i.* Güçlü, üstün, yeğ:
... “Nā-bekār zengī, Burzī’den ziyāde
olduğına iştibāh yokdur.” *didiler.*
447a/11, 447a/25

2. *sf.* Çok, fazla: *Ammā Āşūfte Bānū*
ziyāde cılve-fūrūş idi. 448a/18,
449a/05, 455a/20

3. *zf.* Çok, fazla: *Şağād bildi kim*
Bürzī kendiyi ziyāde sever imiş.
445a/23

4. *e.* Çok, fazla: ...*evvelkiden ziyāde*
her birine dest-bürd göster kim
Bürzī’den bu kātıl Zengī ziyādedür
disünler.” didiler. 447a/10, 448b/19,
449a/01

ziyāde ol- Artmak, çoğalmak 467b/23

ziyāfet (A.) *i.* Ziyafet, toy

eşnā-yı ziyāfet Ziyafet esnasında,
sırasında 448a/02

ziyāfet eyle- Ziyafet vermek, yedirip
içirmek 447b/25, 451b/15, 454b/11

ziyāfet it- Ziyafet vermek, yedirip
içirmek 454a/13, 453b/06, 457b/16

ziyāfetler olın- Ziyafet verilmek,
yedirilip içirilmek 453b/05

ziyān (A.) *i.* Zıyan, tehlike

ziyān gör- Zarar görmek 449b/14,
453b/15, 463a/01

ziynet (A.) *i.* 470b/20

zuhūr (A.) *i.* Görünme, ortaya çıkma,
meydana gelme 458a/08

zuhūr eyle- Ortaya çıkma, meydana
gelmek 442a/15, 444b/19, 453b/17

zuhūr it- Ortaya çıkma, meydana
gelmek 443b/05, 454b/09, 462a/18

→ şāhib-zuhūr 448b/14

zūr (F.) *i.* Kuvvet, güç 454b/24,
459a/04, 462b/21

zūr-āferīn *sf.* Güç yaratan 454b/07

zūr eyle- Zorlamak, güç uygulamak
440a/22, 452b/17, 467b/08

zūr-ı bāzū Bilek gücü 442a/04

zūr-ı evvel Önceki darp 467b/07

zūr ide-gör- Zorlayadurmak 458b/07

zūr it- Güce başvurmak, zorlamak
460a/22, 467a/02, 467b/06

→ zār u zūr

zūkūret (A.) *i.* Erkeklik 469a/20

Toplam kelime : 26779

Geçerli kelime : 26779

Geçersiz kelime : 0

Alt madde : 5275

Madde : 2679

BİBLİYOGRAFYA

- ALGAN, İshak, *Mensur Şehnâme Tercumesi 160a-200b*, İstanbul 2005, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- ATALAY, Besim, *Divanü Lügat- it – Türk Dizini “ Endeks”*, c. IV, Ankara 1986
- ATEŞ, Ahmed, “Şehnâme’nin Yazılış Tarihi ve Firdevsî’nin Sultan Mahmud’a Yazdığı Hicviye Meselesi Hakkında”, *Türk Tarih Kurumu- Belleten*, XVIII/70, Ankara 1954, s. 159-168
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara 1986
- ERGİN, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul 1992
- EYÜBOĞLU, E. Kemal, *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler, Birinci Kitap*, İstanbul 1973
- , *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler, Deyimler-(Tabirler), İkinci Kitap*, İstanbul 1975
- KANAR Mehmet, “Firdevsî” ,*Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* ,c. X111, İst. 1996, s. 125-127
- KORKMAZ Zeynep, *Gramer Terimleri Sözlüğü* ,Ank.2003
- KÖPRÜLÜ , M. Fuad, “*Türkler (Türk Edebiyatı)*” *İslâm Ansiklopedisi*, c. X111, İst. 1998, s. 549
- KÜLTÜRAL, Zuhâl – BEYRELİ, Latif, *Şerifi Şehnâme Çevirisi*, Ankara 1999
- LUGAL, Necati (çev.[Ön söz:Kenan AKYÜZ]),*Şehnâme*, IV c., İstanbul 1967- 1968
- MEYDAN-LAROUSSE, *Büyük Lügat va Ansiklopedi*, XII c.,İstanbul 1969-1982
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI, *Örnekleriyle Türkçe Sözlük*, IV c., İstanbul 2002
- MUALLİM Naci, *Lügat-i Naci*, İst. 1995
- ÖZKAN Mustafa, *Türk Dilinin gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İst.2000
- ÖZÖN, Mustafa Nihat, *Büyük Osmanlıca-Türkçe Sözlük*, İstanbul 1979
- [REDHOUSE, Sir James Walter], *Kitâb-ı Müntebehât-ı Lugât-i Osmaniye*, [İstanbul] 1269 (1852)
- RITTER, H.[ellmut] “*Firdevsî, İslâm Ansiklopedisi*, c. IV, İst. 1945, s. 643-649

- ŞEMSEDDİN SÂMÎ, *Kāmus-ı Türkî*, II c., Dersaâdet 1317-1318 [1899-1900]
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul 1977
- TOPALOĞLU, Ahmet, *XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Satır- Arası Kur'an Tercümesi*, c. II (Sözlük), İstanbul 1978
- TOPALOĞLU, Bekir – KARAMAN, Hayreddin, *Arapça – Türkçe Yeni Kamus- El-Kamusü'l – cedit, dördüncü basılış*, İstanbul 1991
- TÜRK DİL KURUMU, *XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü*, I, III, VII c., Ankara 1963-1974
- , *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*, XII c. , Ankara 1963- 1975
- , *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara 1983
- , *Türkçe Sözlük*, I, II c.,(Yeni Baskı) Ankara 1998
- , *İmla Kılavuzu*, Ankara 2000

ÖZ GEÇMİŞ

1977 yılında İstanbul’da doğdum. 1996-2000 Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunuyum. Halen Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyat Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalında öğrenimimi sürdürmekteyim.

2001-2006 yılları arasında Marmara Üniversitesinde Türk Dili okutmanı olarak görev yaptım. Halen özel bir öğretim kurumunda Türkçe öğretmeni olarak çalışmaktayım.

Neslihan BALCI ERİŞ

TIPKIBASIM

فریلور زیرا اکا بزون جواب و پر بود همان ایوبی عرض بر نه ایکن نه همان فها دلجنازه سین آلوب
داران قالایروب و یایوینه کیده لم دیوب بر آن کسه لرا لیر و کلوب فها رکه میان آلوب دوندیلر یوکره بورزی
کوردی اصلو بر کسه بخت ایلز دو یوب بار کاهنه کلری لشکر فها را اول کجه بار کاهلرین یوزوب یوب فها رکه
میان آلوب دیار لر نه کدیلر بورزی دخی میا پرده سنه کلوب بخت ایلز تین اوزرین چقا ردی انز فها ان ایلز
شما رکه کشته سین مید آنک کوردیلر غارین قلوب بر مرغ برده دقن ایلر لیر او کجه کلوب صلیح کوردیلر
عسکر می بین آلوب کشتلر کلوب بورزی ایلر یار و لملو صاحبقر آن فها عسکر کیمت دیلر بورزی ایلر یو
کشتلر یو یوب معتدرا و لری انز صکره سوب فغفور شاهک دیو آتیه و آردی سا و مر صکره کلوب رن قر ایلر
یوکره هاما ن کوردی فها رده و این کوردی لعین یوکره لندر کجنا لایه یار دی اما صورت معامله کلوب یوکره
هاله و لملو صاحبقر آن شول فها رده کلری با کاره ایوایش ایلر ک زیاده سیله حفظ ایلر ددی اما بورزی
ایتدی ظاهر ای وزیر خاص البه دوست اولنر حفظ ایلر اما دوشمن اولنلر ک یوکره کان کید یوب بر آن کایه
سوز لر سولدی هاله اولکون دخی دیلر ایلر لیر لکن یورالغهم هاما ن لعین فها ایلر یو ایتدی یونا با کلسر
یوزوب جواب و بره مزل یاری بن یولره غر کونر یوزوب عسکر یوزوی فها و یوسولر دی مکر فها کیم جینی ایلر
قیهره جینی بر قوناق قاله کله کله بری ایلر یولر خبر کونر دی و ایتدی یارین اکسوزین کلوب بورزی ایلر کینه
کندیکین اورک البه عسکر یوکره انهم کیم بولسه غدری کندیک دخی ایشی اسان اولور دی دی یوکره ایلر
اولیه ایچ جیک اولدیلر هاما ن لعین فها کیم ایلر قهرمه فها چون کیم شیقان کی ایشا لول ایلر و عسکر حواله ایلر
دخی بریده دخی فغفور اغوا و یوزوب ایتدی یارین یار شاهم یوزوب فالون برده جملر و پهلوانلر ایلر شیا
ایلسک زیاده مناسب در یوب فغفور ک کوکلان اغور لری فغفور شاه دخی نر بلسون لعینک کوکلان کچن
حیاله بک کوزل دیوب اول ساعت فها ان ایلر دی دخی بره اولکون انجیلر کید یوب طعام تدار کله مشغول اوللر
دخی کندی یوزوب یار ایلر یو ایتدی ای دلا ور عالم یارین جملر کجیلر ایلر معاشرف ایلر دیوب عیون ایلر
یوزوب دعوت اجابت ایلر و ب قالقادی سر پرده کلری دیو آن ایلر و ب جملر بکره و شاهلره تنیه ایلر این
لشکر منقال زدن کوی قودی سنا بکره بباله کید جک اولدیلر انز صکره بورزی دیو منقشی دعوت ایلر
دعوت تنیه ایلر کوعسکرده برشی فها و ایلر سه سن بکا بر خیر اولاندر د یوب صلیحه منتظر اولدیلر کیم
اولکجه مرور ایلر و چون صلیح اولدی کون قبله کله کله ناکش کوسر و ب عالم منور و مژن اولدیلر فغفور شاه
یکو ای و یوزوب یوزوب کندی و ب ایتدی کندی بکرا ایلر و هاما ن وزیر ایلر اولعشر تکاهه کدیلر و آروب
یوزونیک کلسنه منتظر اولدیلر برین بورزی دخی بکرا ایلر و شاهلر ایلر سوب اولعشر تکاهه یوزوب فغفور

شاه ایلر هاما ن استقبال ایلر یوزوی عشر تکاهه و قهرمه جقا ردی لیر کس یو لایو لایحه او یوزوب
عشره باشلر لیر **از جناب آوی ایلر** قهرم کیم جینی ایلر قهرمه جینی ایلر ک برادر لیر ایلر یو لایو قهرمه لیر ایلر
کله کیم یوزوی اولدور و ب قهرم با نوبی اکیسی ایشا کاله ایلر اما یولر دخی اولدور و ب کسین بکلسر
ایلر فالعوب قلعه چین اوندک کله لیر هاما ن آدی یوزونیک عسکر یو یولره کوسر دی یولر دخی اکسوزین
سکسین بک ایلر نغره لرا و یوب کله و لیرین لشکره اوردیلر منقال زدن کیم کندی عا لملر جا درده عزت ایلر کین
بر قویله قیامتدیلر قویدی بره بوغوغا ناک اصلی نر دخی ایلر اراده و آفر آدم خسارت اولو یوب عسکر برین حرکت ایلر
دیو لیر کلوب منقاله شویله بر عسکر کلوب اوردی اوردی ایلر یو ایتدی اما یونیک بر سئوال آردا اولو کیم بکلسر
یوزوب ایلر کیم یوزونیک دیو عسکر یو ایلر با جی آدله چون قهرم و یوزوب منقال ایلر یو ایلر یو کیم یوزوب
تنیه ایلر د یوسفک سز جی آدم ایلر بخت ایلر کبتون اوردی دوشمن ضبط ایلر دخی می شود و راک
انجی شولقد و اکیم توبه بر خیر و یوزوب تنیه ایلر دخی یو ایلر یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب
دیو لیر ایلر یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب
منقال سوار اولوب یولره قهرم یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب
عشر تکاهه عشرت ایلر کیم یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب
ایلر فغفور شاه اصلی یلر شایب نر اصلی ایلر یوزوب سئوال ایلر جینه یوزوب دخی اصلین منقال ایلر
یوزوب یوزوب بکره سن ذوق کیده اولک بر کونر فها ایلر کدی یالکین سوب شفا دی یله ایلر کاله
سن اورنا دخی بر خوجیه کوزت بکره تنیه بجه ایلر یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب
یونلرک اوکین ایشا اما یوزوب منقاله یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب
تغیر کلوب جملر ایلر منقال دخی کاه بر تنیه و کاه بر تنیه و یوزوب اراده فالش یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب
سول کوز کاهنه وصول ایلر صلیح کوز کاهنه قیوب و یوزوب حق در کاهنه قودی و عسکر د اولر بر نغره طغنه
الله کیم جینی ایلر کیم یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب
ایلر قهرمه تیغ ایلر ایلر ایلر مست اولوب قالدیلر هاما ن یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب
صلح ایلر قهرمه تیغ ایلر ایلر ایلر مست اولوب قالدیلر هاما ن یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب
اوزونیک ایلر کیم یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب
یوزونیک دستند یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب
اولدور و یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب یوزوب

امتحان اولوب بوکر عنقای چار دست ایله ملک زاک دو آن طوشتن یار عنقای چار دست غالب کلری بوکر نفا
شاه دخی برزی علیه ایلیوب بوکر ملک زاده چار آنرا و چینی سرفالون اولری کرد کیمه سنه اوچگون فاله قد
برگون بورزی ایله هر کیمک کوکلندن قمر و چ باونچر سه بنله امتحان اولسون اگر یا اهرم زیندک چاقا قری
قذر هر کیم بره سلور سه اول اسون ددی مکر و دینک چنار و ایش او تو قدر کسه فالعوب بورزیکه دو آن
صان لری اهرم مریلر اما بوارده سعد دین بوش بوجهرم فرصت غنیمت سلوب ایاعله طوردی و کلوب بورزیک
دو آن کریمه صار لری اولدی ایام مری همان اول خنچر کلوب بورزیکه اوزینه یوردی یکم اول خنچر ایله اوره و
بورزی هاروک ایله اما خونی دین دین لری دتره بوب بورزی اوزینه یقلدی و اندام معهود خنچر و شوب کیش
قرینه صالیدی همان اول ساعت هاروک اولوب شیشیدی بوکر بورزی و پهلوان و حمله اندام اولدیلر اهرم
خنچر زهر کب ایش ایش ایش ایش ایش ددی بوب بورزی ایش ددی بوب بورزی ایش ددی بوب بورزی ایش ددی بوب
سعد دین بوش بوب ایله هاروک اولدیلر کور خیا و یله بر فریاد فغان ایروپ بران او یانی بولانک
آغا یله فانیله بورزیکه اهرم کلوب ایله سوریان بولور دوب کشته سین فاله بوب دفن ایلر **یاد** قرق
کون تمام اولدی اول عصر کرم ایچنی اوزده قمر و چ باونی بورزی عقده و نکاح ایروپ اندک قمر و چ باونی
زردی و عرف ایروپ تللیوب بولور دین بورزیه آفاق بوشید چکدیلر و سرتی فغور شاهن ایچ کردک
خانه قصری ترین ایلدیلر اندن دایه قیزی ماه رو باونی دخی شغاده عقده و نکاح ایلدیلر اختتام اولدیلر
امر او قدر بورزی اوب شغاد ایله کردک خانه قصرینه کوردیلر اما ابتدا بورزی قمر و چ باونی اوزینه قلوب
دیندیلر شغادی دخی ماه رو باونی اوزینه قور ایز اندک هر کس منزله کیدوب عشرت نزار اولدیلر کلام بورز
احواله **راوی** بورزی کردک خانه قصرینه کوردی کوردی سنجاب و سورا ایله مزین براده اوزدین جاتم
بر آغوش باشی و یاغی ایچنلر جوهر شمع ایلر ایله شعله کافوری فروزان اولمش و برزی قیامت شغاده دوشن
واوده نل بر طر فغان بر مجلس قوریلوب اوزدین بوشید ایله اورنشلر و برکوشه ده قمر و چ باونی قناع ایله یاغ
اوزده طور بورزی ایچر کوب سلام و بروب طوخی شغاده اوزدینه و آروپ ایچر کعت خلعت نازی قلوب
اندک کلری باونیک بورزین قناعی ایلر زرا اولر کور شمشیدی شمشیر کله عورت کوی اول و کور و مکی استر لری
قمر و چ باونیک نفا جی رفیع اولجه کونش کی چالی عالمه نور بخش اولوب اوره نل ایچنلر نان شعله لری صا سخی
باصمدی بورزی باونیک اندن قلوب کور و بروب طوخی شغاده اوزدینه و بوشید سین اوب باشلری اولان
اقعه دن تناول ایلمک کاه کندی ددی و کاه باونی برردی اولدی باونی سوبیل مری عاقبت بون مری و
دیوب باشلری باونیک برور جامه سین اکندیلر چقا رنغه تمام مریوب بریر آهنگله قوری کندی دخی صوفی

۱۹۴
اندک باونی میانین قلوب ببل قنسی کی قمر خا عنقا و آلهی برالینی باونیک استندن صقوب برالینی
اوستندن قلوب و داغوشن ایلدی اوداسن بوراسن اوچکله باشلری کاه بورزیکه ابو العیدر کاشانه سی
حرکه کلوب باش فاله ردی و مسنار آهنگه دو یوب نفاقه سین و کله باشلری بورزی بولای کور خیا و صان
طلب ایلدی باونی همان ناز ایدوب بورزی دخی نیاز ایلدی زرا اول حمله زور یا زول فیه ایچنلر همان بولور مقدر
غیری چاره یوقد تمام ناز و نیاز کالان بولوب باونیک کندی کندی کندی کندی کندی کندی کندی کندی کندی کندی
اوروب بند شلورده کشتاد و پردی و اشاعی صیروب باجه لری باونیک یاغندک چقاردی بعضی آویس بون
اختلاف ایچنلر و اول عصره طوک کین لردی کشتاد بند شلورده آفتاب یوغردی دین برده بوب بورزی باونیک
ایچا یاغندک قلوب فاله ردی و باونیک قونلق آتله آلهی ایچا ایله محکم قلوب باونیک ایچا بورزیکه آره کده
برایق مار کور و بعضی قدر برینا یومری شسته طور رایت باب حکایه نل اوچن شکاف اوچله ایچنلر
قنورده قنور باونی آلت مار و غظه قیاس ایلدی مکر اول شکاف و ریحان ناو آن ایلر آلت بورزی باش اوچله
قنور آلت باشنده قنور قنور قنور قنور قنور قنور قنور قنور قنور قنور قنور قنور قنور قنور قنور قنور
جه قیاض آتیه کور قنور دوشر کای آلت بورزی اولجه ماهه و شوب پرخون اولدی مصلی بورزی چا آتیه
کجه آلت چقاردی اما کوی و دیوب قی ایلدی **نهی** قمر و چ بورزی قمر و چ باونیک کین ازاله ایروپ کندی
دخی ازال اولدیلر **بیت** نهنک جمع ایچنلر یوچ ایشدی کانه **مهر** اغزنه کدین بر ایلر قهر دایه
صلب برون جم مادده بر دینک نازل اولدی بورزیکه یوقردن بر اوعلی تله و رالیه ککره شغاهمه کون
کلور قی کلر کد نعل اولور بورزی قمر و چ باونی ایله اول کیمه یاوب صباغ اولجه صیبت جامه غاب ایروپ
علی السی فالعوب آیین غنلی برینه کور و ب شغاد عیار و غور صباغ ده کجولمه لوق ایروپ ماه و رانویه مرد
های چاغردی فغور شاه ایسه صباغ منتظر کیم بورزی دیو کلوب داماد لو نخلعتی کیوه **اما راوی**
روایت ایلر کیم هاما و زبر کور کیم اوعلی سعدن غم سقر ایلر سورده تمام اولدی اوکجه غیری بورز
قنور کین کلوب برور آد اولسه کرکندکندک هاروک مریه سنه و آردی کجه بورزیکه غنیم اکرم و لسا و خوش
معامله کوردی اما اولر **بیت** حرد قلبه و غنیمتله زانل اولی مکره معمر اولان آتیه باغناشده البته نار
حسد و جوهر بوب اضطراب و برور کلوب ایروپ مکی نل ایچنی قوی و آرای ایلر هر بری یل مریه یل مریه
قوت قاهره ممالک بولور آنیکلر ایلر هاما بونلری شها قمر و چ کور و ب ایله کدی ایچنلر
بر کلیم و آردر اکو ایچنلر ایدرسکن شمدی سنیز یلشین اما ایش تمام اولدیلر سکوره سین و ایلدیلر
احسان ایلر یکیم دیاده غیری بریر شاهه محتاج اولیه سکین بلکه سین و اما دشر یاری دخی ایلر د

بویز نو له پورک هره اینه اجر اید لم دویلر هاما نشا د اولوب ایدی اشته بویجه بوزی که که کله کله
کر که اما اشته بوساعت ایکیر که مالمه انزا اولک الحق بران دن بوزی که که خا نه قبوسنر که کوروب
بزی که و دوز میز او زمان دخی بر که بوی بخلق و دونه که سید قیو لیا نه بریده پنهان اولور سکر بزی
کسه کوره من کورسه ده با نونا دملرین کجی قاس ایلر تمام بوزی با نونا له دوشکله کوروب کام الیقه بقاوه
او بوسه کر که داولر مان ایکین ده بر د ایچر کوروب یا توکن بوزی اوردوب هارون اید که قورق خدی
کسه سینه نشسته دیر من قایچوب نه بکا کلک بن صلیح جوی بن ویرودم ددی بوزیکلر دخی بو قورق را خدی
اولر ایلر و سباله کیدوب بوزی که که قیوب دونه که بوزی قیو لیا نه بریده سکر بلی تمام بوزی قمر و ح
با نونا له بر مر آد اولوب بورغونلق کلر که بر مقدر رخا و آردی زیکلر و صیغیت بیلوب تیغیرین عریات
ایروب بوزی هارون اید که قدس نه بوزی بلی کربا فی بر کد ایدی بیلانی کورینه خوق فین عقل کنی بزی
کندی دیروب بوزی او یا ندری بوزی شها با نونا له بوی بقدی ایکی زیکلر المیزه یا لیل قیو اوردی
کلش لهران بوزی او یله برغو و جی که کیه نلک اینه قلعه بعین زیر بوزی او له یازی و اهل قلعه اشته
بر کسه قلمی دخی فغفور شاه بوزی که نغره سین اشیدوب نه نه خال اولدی دوزی که دخی فغفور شاه
اما بویکا بوزی نغره بی او ریجه با نونا له بعل اولدی و زیکلر که ایکسی دخی شایب قالدیر بوزی بچر کجی
ار اونه کوروب برین بر ایلله و برین بر ایلله قیوب قورق ایدی انک ایدی بزی سوبلک ای و سباله هلسر
کیمک طر فین کلوب بوقصدی اید بکین دد که بوزی دخی غوغر لیسین سوبلک بوزی هاما قورق لیسین بزی هاما
ان آد ایدوب سکا کونردی وارک بوزی اولور و ک سیری جیخ ایدوب اما دشهر یازی ایدیم دخی شته
بزه کلوب بوغازی اله و برک ددی بوزی بوزی ایلر بوزی بوزی ایلر بوزی ایلر بوزی ایلر بوزی ایلر
جان بر جیقم اولر بوزی بوزی شفا دخی کلری نغره نلک اصلی ندر دویاچر کیه که تادب ایدوب شته ده
اولره ایدی عجباً بونغره نلک اصلی نه اوله دوسنوال ایدی عا دملر ایدیر بزه اصلن بلیز ددی بوزی ایلر
فغفور شاه دخی کلوب همان اچر کیه کوردی ایکی زیکلر هارون اولمش اصلین صوری بوزی دخی نقل
ایدی فغفور شاه بقدی بلی بونلر هاما و زیز قورق لیسین تحقیق هاما لعینک حیلله سیدوب نه برینه
کندی شفا دده کدوب صلیحه و دینه دوقلر نه اولدیر صلیح اولدق بوزی و شفا دده بعد العسل دویا له
کلوب فغفور شاه خلعت کوردی هاما کلور کجی طو نه بروب ایکی بوزی کلور و قالدیر بروب زینا نه
ایروب کونه الحی که نلک بوزی دهم بکلمات تعین ایدی انک بوزی شها ز غیری با نونا له کلام الویغیش نو شته
مشغول اولدی مر آدیش اول کون و قوروب دوق ایلله بعد کجی بوقصدی آریله عزم ایران ایدوب کجی

دستدن و فر آمدن و پزنت انتقام الله اما اصل معقودی رستیدن کورن انتقامی لغد بونیشا وزه
بوزی بونیشا **اما استاد اید** مکر هاما و زیکلر بر او علی و ایدی قیو لیا نه با دشا هی ایدی دینه قابل شاه دیر کجی
هاما و زیکلر ایدوب بلیز بکیم بوزی دخی غیری کدوسنه دلمان بوقصدی بوزی کجی تمام بر جیم قورق و آ
ایدی کاه به کاه زینا نه کلوب هاما بوقصدی هاما انک بوزی کجی بوزی بوزی کجی بوزی کجی بوزی کجی
بنم الحو اکیمه مقلع اولسون شایب بر علایح ایدوب بخی بولورن خا لوس ایدوب زینا بیلورم انک بر جی دوزی
و آرد بویکه اول جادو ایلله بلکه برایش بشا ره ددی و زیکلر با زوب بوزی سباله و بری بوزی سباله
بر زخته سوار اولوب عزم قیو لیا نه ایدی و زینا نه قیو لیا نه ایدی و زینا نه ایدی و زینا نه ایدی
و بری قابل شاه او قیوب هاما ایدوب و آه و نه بمان یازی اولمش هاما وزیر افقنا ایدیم اول ندرن
هاما بیغلا من ایدوب ددی عا دشا بوقصدی شاک بر جی دوی مکاره اشته ایدی و آری ایدی دینه ندرن
جا دوز بری سباله ایدوب ددی بویکه بلیکله بلیکله بلیکله بلیکله بلیکله بلیکله بلیکله بلیکله
قیو دهم جیس ایدوب ندرن اهل قلعه و آردی سحر قیو لیا نه کدوسنه تابع ایدوب و کاه به کاه کلوب قابل شاه
کوی شوری و قابل شاه کدوی اشک کجی ایدوب ددی قابل شاه بزی بوزی ایدوب ددی دغوت ایدی
و بوزی سباله ایدی و آری بوزی سباله هاما ندرن کدوسنه ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب
بلیسون اشته زینا نه جادو و سحر کونردم کلر که و آردوب ضرب دست ایلله کدوسن زینا نه ایلر ایدوب
بوتن ضبط ایلر ددی بوزی سباله هاما کجی هاما انشاد اولدی اما قابل شاه انشاد ایلر ایدوب کجی
سباله ایدوب و آردوب زینا نه جادو و بوزی ایدوب و قابل شاه کدوسن بلیکله بر
کونو مشا و ایدوب بوزی ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب
و هم بلیکله مشا و ایدوب بوزی ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب
جا بلیکله دوزی جادو و لعینک سحر بوزی بلیکله ایدی شایب کجی بلیکله بلیکله بلیکله بلیکله
آدای اشته بر بار بوزی و سباله ایدی شایب کجی بلیکله بلیکله بلیکله بلیکله بلیکله
دوشنه جان کجی ایلله کورسه کدوسنه تمام بوقصدی کجی کجی کجی کجی کجی کجی کجی
و کجی براضون ایدوب اولر ایلر ایلله ایدوب کجی کجی کجی کجی کجی کجی کجی کجی کجی
اما مقام اولر حریف کلوب قابل شاه مرده ایدی مکر قابل شاه حریف کلوب کجی کجی کجی کجی
اولدی و قابل شاه کجی بلیکله بلیکله بلیکله بلیکله بلیکله بلیکله بلیکله بلیکله
شاه استقبال ایدی و لیا نه ایلر ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب ایدوب

صورتی کردی بوزی کوردی قوتیه شکار کند و سیاه شاد اولدی اویاب دیوان دخی شای شوب شعا ده
مختارین ایلرین انک اول شوق ایله عیش نوشه مشغول اولدی ایلر انای محبتیه بوزویه دآتش پذیر بوزین
سؤال ایلدی بویا نه دوشوب بویله سیاحت ایکنه سبب اولدی دیو بوزی دخی اصلی ایله احوال
نقل ایلدی مرگ دم دستم انتقام المقدور و سائر ایلر دخی برابو امتحان اولوب هر برینه دخی قدر
لرین بدر مکرر ددی دایش بن برچو حکم بویله اما شیدی سن بو صورتیه وارد و کلا بدستی خیر اگور
سن انور کیر و طور کین سبز کله چک اولوب امتحان اولمغه کلام دیه مزیسن غرض باطل اولور و کلا
اولم باری کل سی سیاهه بویا بوب بر دشت چهره لوزنکی ایدیم بویکجه بورا کون غایب اولور سین صلیح
کل بوزی اوزیه کلوب اولور دم دولت و دآتش دخی منبط ایدیم دیوب بو عسکری کند و کلا نایع ایله
دکر عسکره ایلر و ده در بند ده کندی عسکر دخی منوب دستله کند و کلا نایع ایلر سین ایحق اراده بر قاج
بملوآت و بر ق با د شاهه کدین بدر مکرر کجه اولمور ددی بوزی بونین زیاده حفظ ایلدی دآتش بن برچو حکم برآک
کوروب طاغیه کندی بویا لرین قیادوب حاضر ایلدی بوزی پیشودن صکره آت بوب طاغیه کندی دآتش پذیر
و آروب بولشیدی دایش پذیر بوزی صیوب میان نه بر پشتال بغالادی انک بر چو حکم بویا بیلد ایش
ایدی برین بوزنیک دیه سنه ک دیوکی اما بوزی اصمرا لون اولدی کن بوال کیمو ملک ایکی کتفه بیلینه
بر حال یاض وارد و کلا انکله بیلور دی دایش پذیر اول مالک اوزنیه بالمو می یا پیش یروب اول بک
اوله یاض قالدی ایکی چو حکم مومن نه دکشیدی بوزی دخی سیاه اولدی **خامصلا کلام** دخی چو
اوله سیاه اولدی کیم فطران طلوعنه دوزنی انک دایش پذیر حکم بویا انک اوزنیه بروهن سور و بھ
آبوس کی بالوب بالوب ایکنه باشلیدی بوزنیه بر یاض سور و بھ شرحه ک کوستریدی و بر محجون بد یروب
بوزنیک سخی بر غاری کون مهبیب اولدی و کوزلری فی و دیشلری فی و سائر بر لری سیاه و دوز اقلری نه
بر یاض سور و بھ بوزنیک دوز اقلری ابری و صا فزوق اولوب بر عظیم مهابت کوستریدی دایش بن برچو حکم
بوزنیک الینه بر آینه و بری بوزین نظر ایلدی کندوسین اول صورتیه کور و بخوف ایلدی بویله قالو
ایسم صکره حال نیجه اولور دوز و بوب دآتش پذیر ایتدی ای حکیم صکره نه اغرضی قایلیدر ددی دایش
پذیر ایتدی بملوآن الله بوز اقلی هلسر ایلله ایچیکه سرور صوکی اساندر ایحق سن بویکجه و یارین کروب
او بر کون کلور سین بتم قاتل زکی بوزی اوزنیه کلوب چک ایلد غالب کلوب اولور دم و شندیم ایکی
برده عسکری و اریش ایلدی کندی نایع ایدوب بر آتدن دده می و آیش برستم دیر بر رضا حقیر آن لغو و آت
اندیم صا حقر آنغی اسم کد دیو بزم ایله چک ایلر سین بزمه آت و اقلی نه براز سنکله اللشوب غلیظ

اولوب نایع اولور و آردن چین اوزنیه کیدزدی بوزی دخی نوله دیوب همان بر بانه ایلدی بویو بوزی
اول ساعت دایش پذیر دخی اسباب چکن دخی صندوقه قیوب کجه ایله نیله چا در نه کلاری و یاتری و کجه
مروا دیوب صلیح اولدی کور دیر بوزی بوقدر ادا دیر بولمور کور دیر ایتدن بوقدر غله و دند بیلر صلیح
اولجه ان کور دیر طاغیه بر ایلو ظاهر اولدی ها شته افندین بوزی املق کرد دیوب اول طرفه نکران
اولدیر کله کلین کلوب کور دیر بر زشت روزنکی سیاه و کندی سیاه و کلا بیوت سیاه و دوز اقلری
ایخش بر هیبت و بر صلاوت کورنیه بقان خوفدن بر کجوا ک کجی ازان اولور بولر خوفه و دند بیلر ایا نه
اوله بوزنکی دیوب هر کس حاضر یاش اولدیر اما بوزی کلوب شوبله ضروری و غیره ایدوب ایتدی عسکر
بر سوزا ایلرین ایلر و کلسون سیزه بر سوزم وارد ددی ها ک شفا د ایله هر اتم ایلر و آروب ندر بملوآن بوزی
ایتدی بو عسکرک صا حقره بوزنکی بر لردی بونین لری دیر بوزی ایتدی ایدم اول بوزی دکر بیلر
دو کجی کون اوزنیه کلاری مکی بویا غله اولور و غم شمش کلوب نیله چک ایلدی و بویا اولور و کلا فصل ایلر
اما کجی فیضی کلایر بوب غالب کلوب خطا اولور دم لکن بکا و صیت ایلدی ایتدی و انیم عسکرک الی کد
نایع ایله و چین اوزنیه دخی عظیم لشکر و آردن ایلدی دخی ایلر برآت کد سین دم دستم بر کوزنیک
انک انتقام ملک املغه و کلیم اولوب الاسین ددی بزم مرادم اولدیر که آروب دستم کلا صا حقر آن
آروب صا حقر آن عالم اولیق ایلدی بویا نه اولدی کل بکا نایع اولدیدی شفا د ایله هر اتم ایتدی و خفته
ملول محزون و دوز بوب سیاه و سهیل یا نه کلایر احوال شوبله املش در بیلر سیاه ک شاه زکی ک سوزنیه
نه عمل بر نایع اولما زدیوب بند بیلر بوزی و مقابل اولدیر ایتدا شفا د عیار او کیر آروب بوزیه اوج خاش
ایتدی بوزی ایلله طوتری شفا د بیلر برچو بوزی بوزی شفا دی دوا اندن قیوب بند چکری دخی
هر اتم کیدی بوزی ایتدی بیلر چکری سیاه ک شاه کیدی اوله مغلوب اولدی بوزی بولر صا حقر بوب
بر بیلر کلایر سهیل شاه نایع اولدیر نه اولما زدیوب جمعی بوزیه نایع اولدیر بوزیک ایلله بوزی قاتل
نامبله عزم چین ایلدی و شفا دی ایلر و کون دوز و آروسکره احوال بیلر و ابرآت کیدر حکیم بیلر کور لم بکین
معامله ایلر اکر کور هر بریسنه بر کوشال و بروب پاک خلافت ایلر کور کدی بیلر دم ددی کندی باق ایا
در دینجه طوعری بری اما شفا د طبان قالدیر بوب از زمانه عسکره کلاری برین بوزی دخی شفا د عیار
دخی کیدوب بر بیلر کور ددی بجه ایلر دم دیر ک شفا دیوان لغو دد ایلر کدی صوغا ن صوبله ایلر
بر دستمال ایلر کوزین سیاهه یاش کوزنیه طولی آت کدی آت اغا یور و لغو شفا د اوندن بر ایدر عفا
چهار دست پای بخت صندلیسن بوزی مقامه سائر بیلر و یار شاهر دخی بر لور بزم قرا دیشلری شفا د

هاما نك بر نه بر تورق يا تو را اما قافله شش او نور مش غلامر شا شوب قاجار جهان را يكى از غوث شاهه
سكرو ب اين ديار بار شاهم هاما ن وزير برين غائب اولوب برينه بر عجيده صورت كشته گلش بلزن اصلى ندر
د ديار غوث شاهه د سلك حيرت كلوب بونه سالار د كور كنه شفا و عيادت در دى شفا دى ادا ديار بونمى
اما اوت و هاما ن كوردى غلامر كلوب كوردى با قيقه كوشوب قاجار هاما ن قيقه كلوب برده اوشا قلى
چون كوشور سكي كلولا اسيا م و بر كده د كنه غلامر سسندت ديار بونمى بو هاما ن د رها ليه كلوب ساسن و بر ديار
والينه بر اينه و بر ديار هاما ن آيينه به باقى و غنى كى قالدريوب آيينه به جهان بره اوردى بر عجيده اولادى نشت
روم اولان صقال و بيم قاشم و كرم بيم دى غلامر حاد دانه عجيده اولادى سلطان صيرك صفا كور ديار هاما ن
بار بيم شفا دك اشهدا ا ايدوب بونمى و بونيه نقاب آسوب ارغون شاه با نه كنه ارغون شاه ايدوب
اشته هاما ن وزير كورد ديار اما ارغون شاه هاما ن كوردى بونمى نقاب آسوبى اصلى صورتى هاما ن
ا ايدوب شفا دى دى ارغون شاه ارا اتم بوقدر و قيرم آشفته با نو دى بام بونمى و كيه غائب اولادى
هاما ن ايتدى يا ارغون شاه بيهوده قيرك ارا اتم آنى شفا دى دى كلى با كرا لويه قاجار و كاشى بوندى
اول ايدوب هاله بونمى و دى بوقلا تى كى دى ارغون شاه بوق د كنه هاما ن ايتدى هاله بونمى و بونمى
ايش بلوا و لور د بونمى بوقلا ديار كى بونمى نه به بر شى قافله شش ارغون شاه د كنه با شلى مكر
هاما ن وزير ارغون شاهه شفا ايتدى با دنا هم اولادى هاله شفا د قاسيلوب اعتبار ايله صكره بلكه بر زيات
كور رسين و عيادتى اما ارغون شاه قولاغنه قويا مشيدى شدى هاما ن كوردى بار شاهم بن سكا سويلوم
ايدوب بونمى دى ارغون شاه بونمى و بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
يا قاتل زنجى مراك و بوقلا بولى بومير و كرم عيادتى نامه ايله ارسال ايدوب اورا ده قال ديوا كوه دى
قيرم الدور سين اكرم دايك قيرم اول با كرا عيادتى اولوب كونه رسين ديش بونمى بوسوزن غايت ايله
غضيه كلوب كوردى بونمى با كرا ايتدى و كى كيشى وار ك با قن چا در نه وار مده دى واروب كوردى بونمى
ايله او توروب صحت ايلر كلوب بونمى و بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
اوب كاسون و كرم و رسين همان قيرى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
ايله صحت ايلر كرم عشق ايدوب بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
هان قيرى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
كوردى دى بونمى نامه كورن ادمه تسليم ايدوب با نه ادمه قوشوب با با عيادتى شاهه كوردى
واروب ارغون شاهه قيرى تسليم ايلد ديار شفا د اوكجه واروب قيرى بونمى واروب بونمى ايله ايله ايله ايله

ايدوب آشفته با نو دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى
همشهره ك آشفته با نو دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى
طبع شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى
ايدوب كيه شفا دى كيه شفا دى كيه شفا دى كيه شفا دى كيه شفا دى كيه شفا دى كيه شفا دى كيه شفا دى
آشفته با نو نه بونمى غاب اولادى ديار غوث شاه ايتدى به شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى
بازوب كوردى نامه در بونمى و بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
خسته با نو و كلوب بونمى و بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
كاسنى قاتل زنجى استرد ديار شفا دى كلوب بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
شهادت ايدوب شفا دى كيه شفا دى كيه شفا دى كيه شفا دى كيه شفا دى كيه شفا دى كيه شفا دى
كيدى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
اوردى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
شفا دى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
صا لوبير ديار شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى
شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى
اشته عيار كوسوب اوچكون بر عيادتى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى
بر قلعه وار ايدوب شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى
نام اوغلى اكره سوسما ن ادمه براوغلى اير شمشيدى عالما اول قلعه حكم ايلدى عيادتى كورن شفا دى
كوردى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
دا ورسين ايلر و عقل كلى كيدى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
شكا را ايش بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى شفا دى
اكا كيدى دى سوسما ن ايتدى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى
خاشه سورنه سورنه بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى بونمى

طشره جقاروی و عقلن کوژوب کنرونی بلردی سوسمار شغاده تابع اولری ایستکی کونشکار جقار
شغاد برقیه کوردی سسوال ایلی سوسمار ایتری دجه دردی شغاد کوردی بودجه نك اطراف خندک لایح
طلوصو اما قیو اوکی کبری کی و صوبوق اما اوره سنده اوج باشلو برار در اغیزین آجیش شغاد صوبله برستون
کوردی اوزینه یازی باز مشر شغاد اوقید کی شغاد ایسک اژدرک اغیزیه انله سین دیش شغاد دخی اژدر
اغیزیه آیلوب قیو اوکنه دوشدری شغاد اژدر جنبه سوسمار عیارده آنلری اما اژدر سوسمار یوتری شغاد
کوردی قیو نك اوستا شکرده برمر ورا آینه وضع ایلسار بولادون واوره سنده فترق قدر برطاش قونر
الاسدیت صحرایوب اکرا اول طاشی جقار ایله اورسک قیو آچیلور دیش شغاد صحرایوب اوردی قیو بولبله دخی
شغاد ایچوب کیرجیه قمرشون پیش ایش قدرلو بریو ظاهر اولوب شغاده جمله ایله شغاد اولوب حوله ایله دخی
بوغازینه صا ریلوب بقری دیوانان دنوب شغاده بند اولری آدیمه دنان نزه درلردی شغاد کوردی بر
قج حیره وار برین ایله یحقان برقیله تسخ بوسندت بر بارگاه بولری و برار و بند بولری هر صوره دیر
اول نیت ایله باز و سنده بند ایله اول صوره کورنور و بند یجی سکن قات عیارا لای بولری و برین دیر
اون سنده وقا قون بولری دونوب طشره جقار کوردی سوسمار عیار نام یحق اولوب و لمش شغاد دایشت
بولوبو سنده دویوب باز و بند سوسمار نیتنه هان بار و سنده بند ایروب سوسمار صوبونه کوردی سوسمار
بربرده دقن ایله اندین سوروب اول قلعه کلوب شغاد دجه ده هالوک اولری بن دجه بوزدم ایحق مقدم
وصبت ایله قائل زنگیدت بهم انتقام آل ددی اقتضا ایله یج بن شمدی قائل زنج اوزینه کیددم دیوب بر
عظیم مقوادن برگوزد یارب یروب ایچین کول و کج ایله طولوردی و برقیل اوزینه بولکندری اندین قرق بیک
اربله قاقوب برگون کلری قائل زنج مقابله سنده قونری و نامه کونردوب شغاد عیارک اشیا سین استری
بوزدی و بریوب ایستکی کون میدانه کوردی منقال ندین کری دعوت ایروب برین منقال دخی میدانه کروب
شغاد منقال اکین آلری و اول منشا کونزیه منقاله جمله ایله منقال دخی کوزد برار و برودک مقوادلق
منقال بوغازینه کچوب کول و کج کوزیه طلب اول حال شغاد عیار منقال عیار ایله بند چکوب آلب علم
سلا پرله ایله یلر شغاد دخی اصلا رشتی قبل اتم جا لردد بر ایچین طرقت دنوب قونیر اوکیجه شغاد
بوزدی بهلو آنلرین اوتوز قدر بنام بهلو آنلردن چالوب برمغاره ده حبس ایله ایستکی کیه کن آل هر کجه
بهلو آنلر غالب اولوب کسه قالمی فقط بوزی قالمی بوزی اوکیجه بانه ترکه آلب بکلری شغاد ترکه
چالوب و کندی ترکه صوبونه کوردی و کلوب بوزی دخی آرویلوب اول مغاره کوردی اندین طاش دیر
دکک کسوب کوردی اندین بهلو آنلری برز چاله سین دویوب بوزی بوزی بوزی بوزی بوزی بوزی بوزی بوزی

شغاد اوزینه یور و جنبه شغاد مغاره دن طشره قاجدی بوزی بهلو آنلری چوزوب طشره جقار
ادم کونردوب لشکر دن اش کوردوب بندیلر و لشکره کلایر سوسمار عیارک کندرله ایله رکی بولشوب
بری بر سوسمار ایله اوکیجه نك اطراف ایسک کچوب صلیح اولری شغاد کندی صوبونه کروب دجه در جقار
پشکشی ایله کلایر بوزی اشارت ایلیوب شغادی طونیلر بوزی هان جا لرد ایله یرو نابکار عیار سن اولر
بو قدر سالطین سرور لک عرضن با مال این سین دخی شغاد دخی شغاد دخی بهلو آنلردن برکتسه کندی
رکبا ایله بوزی جانورده اشارت ایروب کیر و چکلایر ایتری کوردی نابکار عیار هج کسه سنی چالایر
صقن ایله یرونی بکلر عرینه طوقه صکره نك آمان چکرسین دیوب و آخر بقدر ایله یارب بندین ایله
ایله ارشدی مکرار غون سرچوبان دخی کلشیدی بوزی ایستکی کون نامه یارب ارغون شاه کونردی
شاه دایروب ایچینا بندین چک مکرار اولری اوکیجه کچوب صلیح اولری ایچینا بندین چک مکرار ایچینا
آچلایر ارغون سرچوبان میدانه کروب کیرن بهلو آنی شود ایله آله ایله ایله و لک شغاد اولجه جوق بهلو آن
بقدری اما عیار لر بغتیه قیو قارلردی لغشام دروب قونیر صلیح نه بندیلر ارغون سرچوبان کروب لغشام
اولجه سلی بهلو آن بقدری **خاصی** اوچکون میدانه طونیدی و دویوب بوزی میدانه کروب اوکین اولری
سکر کون ارغون رخصت و بوزی اوکین سکر بختی کون برگوزد ایله اندین بقدری و کندی اینوب دوا آلم بصدی زق
سرچوبان بوزی تابع اولری ارغون شاه طبل ارم چالایر دیوب و دنوب قونیر یارب سرچوبان بوزی دویوب
سر قیون ایله اما ارغون شاه بنامه یارب بوزی بندیلر کون مهمل استمدی بوزی و بوزی مکرار شغاد
برجی ناده سی و آر ایله یارب چالایر شاه عمو و کش درلردی بر مطلق کوز قوللوردی کسنه منع ایچکله قار کلا
اکا خن کونردوب کلری قرق بیک اربله شغاد مکر کوز قسه سین خیر المشیدی کیجه و آروب اول کوزی چالایر
برینه اکا کوز برگوز قودی ایستکی کون چالایر میدانه کروب بوزی نك اکین آلری چالایر آرم بهلو آنلر بوزی
منع ایروب چالایر نجیب ایله عاقبت بوزی بر صربله بقوب بند چکلایر اوکیجه یوز بیک عسکر بردن یوز بیک
مکر آلری هان ارغون شاهی منع ایروب طبل ارم چالایر ددی و دنوب قونیر یارب چالایر دخی بوزی تابع اولر
اما هان دویوب قونیر قونیر یوز آسبه ایستکی غیری بزه بودن طور قیو ایلمز بر ارغون شاه کله قائل زنگیه
بند اولغه کول و بوغازیه کندی یارب اتم بوزی دیوب اوکیجه بر آت بونوب قار ایله یارب اولر هانان صوره یارب
منقاله شاهی منقال شاه کندی یارب اتم بوزی ارغون سرچوبان ایله چالایر آرمه بوزی و ایستکی یارب
شاهی کوه مجومین کج دایر بوزی و ایله اولسون ددی کیجه کچوب صلیح اولری ارغون شاه کوردی هانان
بو قدر اراتری بولر اسبله کوشلر کوردی معلقون بهم باشی عوغایه صالوب کندی جفته کندی دیوب بونایر

خاعی ادری و زبانه کندی قیاس صورت شهاد ده شراب داری شلیوب بونله بران مست اولک بلکه زک
یلو آروب سینه بجا ایلر سه قبول ایلله سکندوب بونله داری شرابی قایلردی خالخال دار و آلوب یقلیلر
شهاد بونلری بولک الله صاقلوب طشره جقوری بودکس بر تنها جیره ده ایلری کا دخی واروی شراب ایلدی
هامان روزی بونلری بولکجه اشیر وارد دایو هاماسین ددی دیوب ایچوردی آیدن دارودن کچوردی
اوکا غبر اغا زبانه واروب خاعی زبانه کوسوردی شاهک امری بودریم بولک کالون زنجی ایچ جازاد
ایله یاغله قشوب بادشاه اسیر کا کتوره یوزودی زنگانان شاهک مبرین بلوردی کورخه ییز بوزی بند
کران ایله و هم واروی ایچ جازاد ایله غبر اغا یه قشوب شاهک کونوردی غبر اغا بونلری الوب منتقال شاهک
اولدی و خا اوده قیوسنه کوردی شهاد قیوده قیاد صورت طور دی بونلر کله کله سز طشره ده بران طور کوریم
بادشاهک امری بوزدن اولوردوب بوزی ایچری ایلری و داریوسین دفع ایلری بوزی کوزایلر کتوردی
بلامه خراب اسبابی ایله حکم بنده ایچره کوردی و قشوسنه کینور صورت شهادی کوروب بنی بولله کیم بنده
ایروب بونلر کوردی ددی شهاد ایتدی کیم کتورسه کرک اشته بواورده منتقال شاهک خلوتخانه سیدرین
بردیوه امرایوب واروی کوردی زبانه اوره شیردی شدی کمر آرنه آنک کتورتیم بران سولوب و ایلر
باشین کسه کرکهر اما ای ناچار قلیش لغتاه صورت یوزنکی سنک نکه کرک ایلری هامان وزیری و ایلر
هله اشته سنک اولور و دیک بوزنیک هامان یزانه واز کشتلیسی و آرمیش جلیس سکا نایلر کیم
بکمالی الی دم و دکنکی یوز ایلر ک شدی سنده کورسین هله شاهین بره قدار کتعت ایلوب قالشون
کله کی تکار جلالیسون دیوب بران بوزیوه تغیر و عتاب ایلری بوزی غنیه کتوردی بوزی برکته
زور ایلری کوردی قیریلجق بنده دکلر قضا برضا دیوب طور دی شهاد کوردی بوزی غنیه کله ایلری
دیوب کولکله باشلری و بولعلق آتوب کندی صورت کله کوردی و کلوب بندین الیوبردی واصلی خله اولدی
ایسه نقل ایلری و بوزنیک اوکله مجلس و وزیر منتقال شاه جقاردی و عقلین باشنه کتوردی منتقال شاه
کوز ایلری مکان کندی مکانی اما ایلری بغا و زنجی قشوسنه اوتورمش اوکند شراب ایچری و برغبار
قرج سور منتقال شاه شاهین دوش اولور کورک دیوب کوزین بومدی اما شهاد ایتدی ایچ کوزین یاشقال
شاه واقعه دکلر و آقعد و بجه منتقال بکلیوب کوزین ایلدی کوردی لعلو آله اولکی اسلوب اولور کور
واردی شهاد واصلی ایله منتقال شاه هله بلوردی شدی هالوچ افندین قائلنیکه تابع اولور حسین بیخسه
هان باشی ککسوسنی کا کوره جواب ویردک منتقال شاه خوفله دوشوب امان بکالیمه تابع اولام کون
منتقال زبانه و هلو ایلری بیجه ایلر سکندری بوزی ایتدی یا منتقال شاه انلرک ایشی سانه ایلر سنی کور

دورکن منتقال شاه درونی بوزی به ادری و شهاد عیاری منتقال زبانه اولور و خا بزه کونر و ب کچورد
صورت کتوردی منتقال زبانه کلوب احوالی کوردک و بولریم بوزی قیوب کید اما بوزی برنعه اورد
منتقال زبانه شاوردی و ایلو قلیزین طشوب قالدردی بزه اوردی و بنده چکری اما بوزنیک نعره سی
بتون قلعه ده اشیر ایلدی خا ایچر هلو انکیم بونلر ایلر وارد و قهر آتش و هرا آمدرا اشیر و ب منتقال شاه
سراینه سکرین یلر کلوب نعره نک اصلین صورت یلر اولاراده شهاد بونلری کوروب کینور صورت قائلنیک
بوشانری ایلر کلوب دیوب بوزی اوزنیکه کتوردوب بوزیوه دخی غبر ایلری بوزی اوزنیکه کلوب ایلر
بونلریوه بوزی بزه اوروب شهاد بنده چکری بونلر کوردر یلر سرکشک ایچره اتن بوزیوه امان دیوب تابع
اولدی منتقال زبانه دخی تابع اولدی اوکلیجه بونلر صلیح اولنیه عشرت ایلر یلر هامان کتوردی و دخی
اولدی حال ندر و کین دیوب باشنه کلچکی بلری بوزی مصلح اولنیه منتقال شاه دیوب آجقاروب جماله
قلعه ده اولان عسکر کا کال ایلریم جماله کلوب بوزیوه بنده اولدی یلر انک بوزی امرای ایلر هامان یلر
کوردی یلر یور آتوب امان دیوب بنده اولدی بوزی امرای ایلر هامان قو قلیزینک و آراغاجنه اصلر یلر
و عسکره قو خاک ایلری هر کس اوقلرین الزمیه کلوب بر یا یلم اوقی سر یوب هامان تین غر باله دینر یلر
بوزی دخی هامان بن بولله انتقام آلوب هامان بوزدن ایتد و کون بولری بوزی جویم عسکره بر کلچیه
غالب اولدی اراد یلر یولید یلر بنه برد و شمنک شرنیه اوغ آشیدر دیرد آتش بیز یوزین رمل ایروب بر
دیوب شرنیه اوغ کیش ددی و دیوب دیو منقشه ایتدی هان منتقال زبانه کیت انده بولورسون ددی و
منقش دخی دآتش بیز سوز یله بوزی اراد یو منتقال زبانه اوزنیکه کلوب کوردی بوزی اوزنیکه ایلر و بکله
بنده ایلش و هامان وزیری تیر باران اترمش شاه اولوب کلری بوزیوه بولشوب بر اویدی مرجا یا منقش
نخبر ددی منقش ایتدی سوزی اراد یو بنده کلام هله سلامت بولدم دیوب ط ایلری بوزی ایتدی یلر یا
منقش جماله بکلره و عسکره سولله بونده کلسون یلر بوزن دیو غری کید زددی دیو منقش بولله دیوب هامان
دم چکری کندی منتقال زبانه بولریم قائلنیکه دخی دیوب مالک ایش بنده اولور و غنیه غمیری منقش وارو
عسکره بوزنیک منتقال زبانه یی فنج ایلر و ایچ کره بوز بیک عسکره مالک اولور و غن و بون عسکره بونلر
طوغری یوراد کید زبانه و کین جماله نقل ایلری فغفور شاه اولسون و سائر لری اولسون جماله شاه اولور
تد ایلر کوروب بولک قلعوب عنم منتقال زبانه ایلر یلر بروه عسکره اورد و یلری طامر اولوب کور کلدی
بوزی منتقال شاه ایله بول اوزنیه بریده سالیان قو دیوب عشرت باشلر یلر بران ک کوردر یلر
قوبدی مقدم جلیش منتقال زبانه کدی کورد یلر سر آبرده و خسر و شیردی دیوبلر برهوا آدم بوی قدر بورد

کوتوب قوردیلر و یا نه قارون شاه بارگاهن قوردیلر واکسه سیه عیم بارگاهن قوردیلر اینصکره هر شاه
وهر بیلوان کلوب کچری ائلرن بر اینوب بورزی بر اینوب بر او بوب کچرلو ایدی جلدنصکره فغفور شاه عظیم خان
ایله کچری خلاصه کلام اوچگون عسکر کچوب بورزی منقال شاه و دانالو و بیلوان ایله اول سا بیان اشدن او قور
عشرت و عسکری تاشا ایلدیلر تمام عسکرک اردی کسلدی بوزلر شی فالقوب بورزی بولری آلب قوغری کچری
کوردی و منقال شاهه و ارغون شاه با نند بر کوسر دیلر بیلوانلره شی بر صندلی ویرلری منیا قتلما و لنده
منقال شاه و شی بوزلر و بجهله بکهره منیا قتلما ایدوب هدیه لری لری بورزی بر قوت شون صید و شکا ایدوب
غیری کورم لم دی ایند بر اون کچی کنکری لی بر افشیر تاشی اصهار لری هر کنکری سینه بر شیچم قوغق اوزده یعنی اول
تاجی شری فغفور شاهه کیدر بوب بیوت شاهلر اوزدیه شهنشاه ایله مسکره ابرآتم بلدر کد نصکره ککاو سله
پشتکش ویره مرادی بوالسه کک اشته زدر ک آن دخی تاجی یا بقدره بورزی بر کون یا کنک شکار بجهدی کاکا
برکسه کلوب بورزیک ایاغنه صا لری بورزی کوردی بر محبوب بکیت وکن اشدانه نوبا بکره مر سکن کیمسین
وهر کد ندر دکر اول نوجوان بورزیک ایاغنه دوشوب ایدی کچری کچری ادم بن بری طالع سدر م کد
هر روز شاه ویرلر هرمن یا دناهی اولان هرمن شاه برنیک و غلیم اجن بر حیم وار ایدی آدینه دلفا اشدن بری بر
انک بر قیزی واد ایدی آدینه عشق باقن دیرلر اولدن نامن آدینه شری قیزه فغفور کک مر نام برکمر کاشوفان
اشیردوب قیزی محمدن آشتیم عیم دخی قورقوسندک ویرم دیموب قیز کچرکدال ویرم بران بوسند ویره عیم
دیش کهرآب دخی کچرکد بکوردوب صفین بر غیری به ویرمه صکره زیان کوردوسون دیش شری قیزی ایدوب
محمدن آقا دیکو خوقنک ویرم بن ایسه عشق قیله هالاک مرتبه سته وازدم کیم بیزیم و آروب کمرانی هالاک
اییم آقا دوسلیم کما نصیحت ایدوب ددیلم کیم شری دیم مسکونم چاین ستملرن بر صاحب خوج ظهور ایش
ادینه قائل زکی دیرلر مش دیوی اولد ودرسه اول اولد ودر و آرتنجا به بوشوب ایاغنه دوش ایدوب اولسا
علاج بولور ددیلر نه کلوب سیزی اشته بوارده بولدم اوچکون دد بولردن سیزی نه بولوب عالم غریز
شدی هله فرقت بولوب کوزدم لطیف ایدوب ددو صا حقر آن بورده بر جاده یه سندرک اولور ددی کمر آن
ایاغنه دوشوب اغاودی بورزی هر روز مرحت ایدوب اولسون ددی واد آن دوشوب لشکره کدی کمر آرد
خبر و شیره اینوب دیوان ایدی جله شاهلر و بکمر کال بر بورزی باقی قالدی بوب دکاک ایدی بکمر کال بر
ایش کوزنی بن طحیه سیزه تارک اوزده اولک و غمغای چار دست و کیدر فغفور شاه جلد شهنشاه بیلوب
بولرک سوزینه غمغای اتمک دوتنبیه ایدری و عسکرکی دیومنتقه بر خوش کورت دیو اصهار لری کد شهنشاه
نزه سوار اولدی هر روز شاه او کچیه رهبر اولوب چکوب جلد شهنشاه کدیلر اول دیوک مکانه ورم دی بولر

افلاک اولور دی طوغری مغاره سی اوکله اینوب منقال نزه کور دی وارسنی بری ایدوب
کوره لم حرکت ایلر دی منقال نزه دخی مغاره کور دی فغفور شاه او بوب جقوب بوزلر ایدوب
ساعطام کهرآب او بوب بوزلر دیا جری بوزلر منقال نزه ایله هر روز اصهار لری چن و چن نوحه ایستد کچری
کک ددی ایند دیوک یا ندر شی بر و آردی کوردی بوز طقسا ان ایش قهری وار قورد باشا و بر ککمر
بورزی دیوک باشی ایچله کلوب بر نوره اوردی کهرآب اوینا دی بر نوره دخی اوردی یه اولیا غدی
بورزی خچر کچوب دیوک بوزنه صقوب قار شردی فان بوزندت روان اولری دیو او بوب بورزی باقی
ایچله کوردی قمر آن طالعونه بکر بر سیاه ایچ ایدرهای با کزاک کس نیم کمانه نارا رسین دیوب
مکر با ندر عومدی طوردی فالقوب اول عومدا ایله بوزلر جله ایدری بورزی آلب عومدی صا لری
چکوب اندرک ایدی و کدیدی عومدی بله بر محمود اوله اوردیم دیو طاق کت کوره میوب بقدری بورزی اوزینه
دوشوب البرین قفا سته بند ایدری ویر نوره دخی اوردی شمرده هر روز شاه ایله منقال نزه اشیردوب
کیردیلر اما بورزی فغفور ک کیم دیلری فیقطور امان دیوب بوزلر تاج اولری بورزی اوزلر
جقوب غوم با ده اوغر ایدی هر روز شاه ایرو و آروب با سته خدر ایدری خرم شاه بری اولور لیله استجا
ایدوب بورزی قهرمنه باش قوردیلر بر قچگون منیا فت ایدوب بورزی دلفا اشدن بری کور بوب عیم
ایدری دلفا اشدن کلوب لحوالی سیزی بوزلر منیا ایدوب اندرک بورزی قیزی عشق بانوی کتوب هر روز شاه
برلرکد دنا ری عذر و کلاخ ایدرلر هر روز شاه با نواله بر کد ایدری بوزلر نصکره بورزی بولر کد ایدری لحوالین
نقل ایدری بولرلر ایدرلر بوزده سیه کیدر ددیلر سکسان بیک بریله هرمن شاه و دلفا اشدن و هر روز شاه تدارک کتوب
بر هو ایدوب بر حیت ایدوب کهرآب او بوزلر نه آلب عیم منقاله ایدرلر بولر کور کور کور کور کور کور
براز کوبلر قچوب کیدر بری کوندوب اصلین صوری مکر در ایدن سر سحری نام او تو با شلو برنیت
جقار کوبلر کهرآب ایلر دی کوبلرک قاجر قیزی ایدری بورزی اشدن اینوب بریره قونیه کاه سر سحری
ظهور ایدری بورزی قشور وروب بونکله اوج ساعت مقدار ایدی کک ایدوب بن بونی بری طوب
ایرآتم کورم بر نام اولسون دیوب بوخا نوری زبون ایدوب او تو با شیان دخی یا غدی و کهرآب به وروب
اورکد منقاله اوزده کد ایدرلر سر سحری کوروب بوزلر حیدین ایدرلر بورزی او تو بولر خلقه با ایدر
هر خلقه اوزر خیرد اوردی و سر سحری اوچوز کهرآب تسلیم ایدوب سر آبرده عسرو شیرک ایدر و سندن
دیورک اورد و سندن بر ایدری بوزلر نصکره تاج تمام اولوب برکوت دیوان ایدری کتوب اول تاجی امانا فغفور
شاهک باشنه اول او انی کنکری فی تاجی کیدر بوب جلد شهنشاه ایدری و محاسب لره فهران ایدری عسکرکی

حساب ایلر بلر کیمی دورت کره یوز بیک بی آدم دورت کره یوز بیک دیو و پری و اون ایکی بیک عیار و
سکر عیار باشی جمله نک سر داری شغاد کلوب و روز ویر دفتر ویر دیر از زمانه بوقدر دولت و داریت و بریند
شکر لری ایلری اندر عسکرده منادیلر نالایله دی اوچگون تدارک دور و بیچی کون کوجید دیو عسکر خبردار اولو
تدارک اولدی بولر تمام تدارک لری کور و بشتغال شاه دخی برینله وکیل قیوب دور و بیچی کون پندار انتقال زین کس
فرق بیک ایلله کوجوب اردجنه بکلر بولی بولجنه کوجیدیلر جمله بیکسکره فغفور شاه دخی اردجنه روزی
دخی اردجنه بریل و دیو لری کوجی سر و بیچی اوچگون کسک آرب ووزنیک اوکندر کسک لری بوسلوب اولد
بورزی برکت و مرعسک ایللر کلوب قند سین ایران زمین و قصد رستم زور آفرین دیو بیکسکره کله لم
بریندی برغیری یوزدن شهنامه مدد دینه **داوی شیرین زبان اوله نقل و بیان ایلر کیم** شهنامه اولد
سهراب سر فر از فغفور ایدوب رستم بلزک ایلله هلاک ایلد کله انشاه مختل ایلر مبوب بخت کون مقدماری
دوآت اولمشیری و اولاشاده برکون همان باشین الوب کندی مسیح اباد نام برقلویه قریب سیلوانه تورکات
خاها نیرن مسیح شاه نام بر شاهه راست کلوب مسیح شاه رستی قلویه دعوت ایدوب برقاچگون ضیافت ایلر
کلند نام باقونامده بر قیزی و آرا ایلر رستمه عرض ایدوب رستم الوب بر مرآد اولمشیری رستم بلیش اول کون
طوبوبینه ایلر آن کلندی شته بورزی فغفور ایلری اما کلند نام باقونامه اولر زمان رستمک حاکمه قالمشیری
مهرت تمام اولوب برکون کلند نام باقونامه وضع جلال ایدوب براوغارون وجود کلری چهره ستره شیاچوهری
برق اوردی بواوغارون آدین چها نکیر کور دیلر آتیر برورده ایدوب یدری باشنه کیردی ایوب بیکسکره
ایلری اصلن اراوغلی اولر و غدنک با باسی چله بیکسکره **حاصل کلوم** بیکت اولدی اول دیار لرده چله ستر
باشیور یونیندی برکون اولنک مرآد ایلری مکرینه تورکان طایفه سندرک بر باد شاه و آرا ایلر دینه یکانوت
دیر لرفق بیک عسکره مالک ایلری و بیلو آنلری و آفر ایلری اما اوج مین بیلو آنی و آرا ایلری برینله
اسفند یار دوی دیر لری و برینله الماس چنکو دیر لری و برینله ده فریوت صالوق کش دیر لری فریوت کیم
بیر ایلری اما جمله ستره غالب ایلری و جهان باقونام بر دغتری و آرا ایلری حسن اقلینک شاه ایلری برکون
چها نکیر لردن بونک حسن اشیر و بقلوقه غامق اولدی دده سی مسیح شاهه سولوب آبا
نامه کوندر و قیزی چها نکیر استیلر کینوش و بریندی قیزیک حبستره طاقت کوردهم دور و بیچی شاه
بوخبر کلر کیم مسیح شاه ایلری اوغور اولسون و برینله بن برینم دخی بوسین بولورم ددی چها نکیر
غضبه کلوب البته بن اخی زور دله اولسون ایلورم ددی مسیح شاه ایلری اولر کوزم بوری کینوش غقت
صالحی اولو بادشا هدی بیلو آنلری چوندی شاه بر جوب و برینله ددی چها نکیر ایلری و ولیم دده اکوست

قورسک بن قورقم بالکیر کیردم ددی مسیح شاه کوردی اولنر یانته اون ایکی بیک عسکر بله لاسی نور
تبر کشتی قشوب کوردری چها نکیر برکون کینوش شاه دیارینه قندم بصدی اما کینوش شاهه مسیح شاهک
اوغلی اون ایکی بیک عسکر بله کلور دیر کینوش شاه عسکرینه مقابل قونوب اول ساعت بر نامه کوندر
یا قیزی و برسون یا جود یارین میدانه جقوب جواب و برسون ددی نور بیکش ایلله ارسال ایلری نامه کینوش
کلوب او قیزی مغمومده مقلع اولوب بلد و کندرن قالمسون یارین میدانه جوا برن اسون ددی و عسکر
نار اندردی نور بیکش بوجوا کلوب سولوب و کیم چها نکیر غضبه کلوب عسکر بن نبیر دار ایلری اول کیم
مرواریدوب صلیح اولدی اکی چها نکیر چک حریب کلوب فرق بیک عسکر ایلله کینوش شاه بندی اول کیم
عسکر ایلله اکی طرفدن صف چکوب نظر بر میدان ایلر یار ایلر میدانه کیم کیمه دیرکن برکون چها نکیر ایلر
اریش قدیله آتند اولان بخش چها نکیر بنما سین یا آتس کیم میدانه سوردی و لغت و سلحشور لری کینوش
دوست دوشمن بیرون اولدی انک قول قالدیر و بیچالان کوسلری د کوردی و غوره اوروب میدانه اربط
ایلری کینوش طرفدن هر کیم میدانه کیردی ایلله همان جمله برین منع ایدوب بررضیه آلوده ایلری دینه
عافیت اسفند یار دوی حیات سور و بطقسان دورت اریش قدیله چها نکیرک اوکین الدی سولشورک ایشوب
جنگله باشلر یار چها نکیر کوردی اسفند یار مین دلاور و اوج ساعت مقدماری جنگ ایدوب ایشولمه قریب
اولمشیری چها نکیر آکاده برضرب شدیر اوروب رخسندرک آردی و واکند ک قیوب نه چکیر کینوش شاه
غضبنک قبل ارام چا ایدوب دینر یار چها نکیر این رستم دخی و نوب اوکون اسیر اولنر بیلو آنلری حبسه
قالدردی **او طرفدن** الماس چک جوابله فریوت صالوق کش کینوش شاهه نسل و بروب ایلر الماس
البته اول اوغارون حقتنک کلور دیر کیمه مرواریدوب صلیح اولدی نه اکی لشکر دینک حریب اولن
ایکی لشکر برینله مقابل اولدی بر میدانه ایلری چها نکیر آت سور و بر میدانه کیردی غره اوروب اطلب ایلر
الماس چک و طقسا سکندر ایش قدیله میدانه کیر و بر چها نکیرک اوکین الدی ایلر یازده لاشاه اوروب باشلر
جنگله چها نکیر کوردی بول الماس اسفند یار دخی زیاده شجیع دافترین ایدوب غامق اوکون لشکر ایشولمه
جنگ ایلر ایشولمه قریب چها نکیر الماسه برضرب شدیر اوروب الماس ایشولمه قیاری و اوروب واکند
قیوب قولنه الدی وینر چکوب علم ستره دینر اکی چها نکیر قبل ارام چا ایدوب دو قیوب دینر چها نکیر
الماس دخی حبسه کوندر و ب اوکیمه کیردی صلیح کله بندیلر کینوش طرفدن صالوق کش ایلر
بر اطرین چا ایلر ایلر کسکره چا لنان کوسلری د کیر و بر ایلر ایلر دخی بنم فریوت صالوق کش وینر کینوش شاه
کله یا چها نکیر میدانه سکالرک نیمه اولور کوستره م د کله چها نکیر دخی سور و بر میدانه کیردی و فریوت

صالحی کشک او کین آردی و آد آجیله عشق ایلدی و فریفته نظر ایلدی صورتی بر پیر فانی کورینور اما جلدی
دکله نوجوان بوقدر جیله کیکر تحسین ایدوب کندی فریفته دخی جیله کیکری بکوب عشقک آردی ایتدی
ای نوجوان بیخون کلوب بوباله بر شاهه فتنو الو ایلر سین اشته کی کم کوبیله کورک اولن هیچ دیمز مسین بلکه
بنده اراده عزم بایا اولوب دولوقلو لغده یازقا اولور دی ایدی جیله ایلکه کوره هم اندک جیله رها بولور
دی جیله کیکر ایتدی پریم سن اختیار سین نوبت جیله ایتداسکا و شتر البتاع پیر لره رعایت لازمه ددی بوقدر
براز جیله زانی ایدوب عاقبت فریفته ال نیزه به اوردی جیله کیکره بر نیزه عشق ایلدی جیله کیکر فریفته ال نیزه ساین
کوردی بیلان بیلان الحق قصه نیه کلور نیزه به سپر قیوب بر آتوریدی بیلان نیزه ایلنه سپری بوس ایلر کیم علو علو
آتش شایجلدی جیله کیکر نیزه فریفته جیله لیوب بولندک اوردی قولوق آتشدن بول کوسر و ب فریفته نیزه نیزه
ضبط ایدوب کچوب کندی جیله کیکر بر نیزه بر کچم فریفته آتورین ایلدی فریفته اوتورن دونوب دوردی دی ایدی
ای نوجوان سنده جیله ایلکه ددک جیله کیکر نیزه ساین ایلنه آتوب ایتدی فریفته نیزه اوردی فریفته
سپر بر آتوریدی بیلان نیزه مکررک سپره باش اوردن قولور ایدی بولکلوب سپر کوسکنه فانی فریفته فریفته
ایدوب هله نیزه بی بولندک کوبیله ابره سله ایتداسکا از فانی لری برحق اوله قولوق آتشدن بول کوسر دی
جیله خاقه لرین اوختا بوب بایا مکررک کوبیله کیکر بر نیزه کندی فریفته بایشین صالوب تحسین ایلدی
ایلک بیری قولور صالوب ایلنه آتوب جیله کیکر حواله ایلدی جیله کیکر کوردی بیری قضا کله سنه برن کلور اوله
سنه کوردی بوقی تریه عقل ایدوب صالوب ایلنه نازبان و صول ایلنه سپرین ایلدی برن نازبان ایلله هان صارد
طوبی بری بره کوردی ایلک سپره آتوب کچله منبع ایلدی اما جوقی غفلت کچکی فریفته دخی بر ایلد ایلر
بوقدر فکوره جیله کیکر کوردی کز آن دست ایدوب ایشدی فریفته بر ضرب اوردی فریفته دخی صالوب دست چوپ
بر آتوریدی ایلن سپره ایلدی ضرب کوردن باشی ایش باشنه بر آتور اولوب منبع ایلد جیله اجل تر لری دیکدی اشته
بومنوال اوزده اختتام اولد جیله خک ایدوب فریفته کورن ایلد بیلان اولور دی فریفته دخی صالوب ایلله
جیله کیکرک اوج اتق اولور دی اختتام جیله کیکر طور ایدوب فریفته و آرایدی پریم بوبیله بی کجی ایشی بوقی
برن صالوب ایلده باین به کوریشنه لم دیوب دوقدر بوقدر بولر چون صالوب اولدی نه جیله کیکر مکررک و فریفته
دعوت ایلدی فریفته لیر و بجنکه باشلر بولر جیله کیکر فریفته بر حمله ده بقیله کما نوش شاه قولور ایلوب تور عسک
برن بوبیله بر بیک جیله کیکر عسکری دخی یور یوب بر ایلد جیله خاقه اولدی جیله کیکر بولدی بوقی علم دینه
سوردی کما نوش شاه تختیه قصد ایدوب و آردی کما نوش شاه تیغ حواله ایلدی جیله کیکر مع ایدوب کورد
ایدوب یقادی و بیکدی ایلن عسکر کما نوش جیکرک ان اچکد بولر جیله کیکر کما نوشک تختی قلعیلوب ایشی

فرار ایلدی ایتد بولان ایلدی کما نوش شاه فریفته کوردی بوقی تابع اولدی ایلر جیله کیکر کما نوشی
تختیه جلوس ایتدی مبادیله دوردیلر و فریفته سر عسکرا ایلدی و عشق بانی کندی و بر یوب عظیم سولوب
شکل ایلر بولر بکیجه جیله کیکرک اصلی ایلد بولر بولوب رستم اوغلی اولور و تختیه عظیم خط ایلر اشته جیله کیکر
فریفته ایلد بر شاه و اوج بهلوانه مالک اولدی و برن فکوره دره سیب سیب شاهه و آروب کاه اناه و کاه بون کلن
ایدی بولک مالیدی بر زمان مرد ایتدی بولر جیله کیکرک خاطر نیه بیدی رسم کلوب بوقدر بیلان اولدی برن
و آروب بیدم رستمه و بر آردم فر آردم و جیله کیکرک بانی کندی کما سب و آردم بانی و عزم زاده ایلد کور
کما بولکلان برکزه و آروب کور شکر دی زرا هب کیکرک جیله کیکرک مشیردی بوقی تاین اتاسی اولان کما نوش شاه
بیدی کما نوش شاه دخی معقول دیوب جیله کیکرک کور دی بولر هان فریفته ایلد اوج بهلوانی کور
نور تر کشی ایلدی کما نوش شاهه و اهلنه و اوج ایدوب عزم معج اباد ایلدی کلوب و آیدم سی کلن ایلد بانی ایلد
مسح شاه ایلد کور شادی و بولکلوب بولر و اوج ایدوب عزم ایلدی بیه ایلد کور کوبه کور بولر
ملککنه قدم بیدی بولر ایلد کور کور بولر صحرای کاسه روده اوغز ایدی و ایلد کور بولر **اما آتوش سپر ایلد**
بویله حکایت ایلر بر قویان خانی افراسیاب ابن پشنگ بر آردی کور شیزو داغ ایلد کور شیزو داغ ایلد کور شیزو
بیلان بیز بر حوادش ظهور ایلد کور شیزو و بر لری شیری جیله کیکرک خبر آتوب کور شیزو کاه ایلد کور
شاد اولوب قالدی افراسیاب بایشه و آردی کور کور لره ایلدی بر آردی کور کور شکار بولور ایلدی سینه بولر
اوج نازه اولور محل انتقام ددی بولر ایلد ایلدی افراسیاب بایش ایلد کور کور کور کور کور کور کور کور کور
باش غوغایه صالوب ایلدی اغل و بوب کولن ایلدی افراسیاب دخی بیز ایلد بولر کور کور کور کور کور کور کور
کور شیزو کور
دربند کاسه روی کچوب صحابه قور شیزو کور شیزو کور ایلد کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
ایده لم ددی و عسکر تاناره بولر تبیه ایدوب کچیکه منتظر اولدیلر **اما آتوش قور شیزو** جیله کیکرک کلاسیکلان تور
نبر کشک برنیز اوغلی اوشمشیردی غایت بایک و کلا لک فانی قور شیزو ایلدی ایلد بیز و دوردی نورل کور
کوردی بیلان صورت ایلد کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
طبان آتوب کور جیله کیکرک ای کلا و عا اشته احوال شولر غافل بایش و بونور و جیله کیکرک دخی شاد و
ایدوب فریفته عسکری و دوردی بولک ایلد بیز و دوردی بولر کور کور کور کور کور کور کور کور کور کور
لیل ایلد کور شیزو بولر بیک عسکر ایلد بوب و دوردی طرفین اوردی و بولر کور کور کور کور کور کور کور
بسیلوق جیله کیکرک و دوردی بولر و ایشلیم صالوب بولر کور شیزو بیه صاف کور کور کور کور کور کور کور کور

دورت بهلوان او تر يك اربله كيندن چاقوب نانار عسكرين بوزد بيلر كيشوزدهان صنفين عسكارا ايله افراسياب
واردى نابكارا وغلان نيزى بوزدى ددى همان تر كه عيارين واروب كئوره يم جهانا كبرى ديوب كندى جهانا كبرى
مضروب و مغرور و نوب قرايلى و بوفتنه صفايه و ب تازان ايله غرور ايلدى اما تر كه عيار فرستيد ديوب جهانا
خواب واروب عيار بويكا دارويوب باله جهانا كبرى بركليم ايجله قودى و قبا ان كئوروب از زمان جهانا كبرى افراسياب
ديوانه ايلدى اما برونه يزدوده باره جهانا كبرى قوسنده برينه تيا نوب مئوردن كوزلر بن خواب كليب بويك
واقعه سنده كوردى بر عقاب كلوب جهانا كبرى قنوب برهوا كندى بيز روهاى ديوب خوييله اوياندى و عمل تر كده
جهانا كبرى آلوب كندى بيز روگ كوزيله برهوا كندى بيز روگ عقى كده بيز ايجي كبرى كوردى شعله لى
سوخش شعله باقوب بقدى جهانا كبرى مبخوا بوقده ايدوب بگهره نعل ايلدى شته احوال شو بوزن اوشش
هيج دكل بواول توران شاهى طرفه نهدن واروب بر بغير كئوريم ديوب كندى تر كه ان ازين بولوب كندى تر كه
افراسياب ديوانه كبرى بيز روده بر اكر كبرى بركوشه ده طوردى تاشاده اولدى اما افراسياب جهانا كبرى كور
بنازه نوجوان بوده باشنده مكره دستم كى برهوا اولور ايو سى قتل ايكرد و جويون عالم دن دفع ايكرد ديوب
جاورد ايلدى اما بيران وهومان و نارمان و بعضى دانار قائل اولد بيلر يرك ايله بادشاهم بويك بهلوان كبرى واردر
مكره غوغا مئوردن اولا ن شدى بويى عيس اديوب انك بهلوان نلرى جهاله الله كئوروب برون خيله ديليك
اوله ايله دد بيلو افراسياب كوردى سوز برون فلمان ايلدى همان جهانا كبرى حبسه قالدردى ايله و يا غنجه كيم
بندكران اورد بيلو انك بلسيك برمتين اوغلى اوشمش ايلدى كندى بيلقن ديلر دى افراسياب انكاه او قوب بهلوان
دخى قوشوب قرق يك اربله بوللوردى وار ك جهانا كبرى بهلوانلر بن طنوب دست بكون دست جهاله حوضى
كئورك ددى بيلقن قرق يك اربله او تونز قرد توران بهلوانلرى ايله كيم كيمى عيسى و كيمى عجمي زاده لرى زيرا
نياره زاده لرى جوقد ايران كود ديز بر اوغلى چوقا اولد و عجمي خيجه انك كندى بيز رو قلوب بويك جهانا كبرى
برقن بى ايله خلاص ايديم بويو چوقا شدرى ايلدى بر حال ايله خلاص ايدم مدي كوردى ايلنى فكر اديوب اولور
افدر بلك خلاصه بجا نه بدي دست دن اولور و ايم اكاه ايدم يم ديوب اوارا و جوقى قند سيز ايراد بويك
باد صبا كى اسدى كيميه كونه روزه قنوب بكون بيله كلدى حجت خدارستم و فرامرز و جيله دلاور ايدم موجود ايش
تيز و كيروب دستمه بولشدى و جهانا كبرى با شنه كلن قضاي رسته نقل ايلدى دستم بويى شير بيله كا و سكا
بادشاهم مئورمه موجود اولان عسكارا ايله ارد جهاله هشتكندى كلردى و بهلوانلردن فرامرز بيزن شام مئور و كوردن
زكه تنكه بهرام دغان فارون كرگين بوزن كستم هاهم برمن شيراسب و راهوش مهاد مرزبان تيك سافل و كامل كند
و كذا ايران دلاور لرنك تشن نهر بنام سرور آلوب تيدل مئور عزم توران و شهر بهشتكندى ديوب كندى ايل شته

دستم تشن نهر بهلوان ايله كنده انك قفا سنجيه ددى كاوس كاسران برا زما نرا و لان لشكرا ايله سوارا اولور عزم
بهشتكندى ايلويب كلكده **ازين جا** افراسيابك جهانا كبرى عسكى نه تعين ايلدو كى بهلوانلر ايله بيلان بركون
دربند كاسه روده كلوب جهانا كبرى عسكى نه مقابل اولدى ساووم و نكالوم برون جهانا ايلدى جهانا كبرى عسكى
شا مشوب تر تير ايلرنه سوار اولد و خيه جوق كسه نعرجه سوردى بيلان ابن بلسم جنگ ايجره اسفند بيلار و ميه
كلوب رخشين اولردى اسفند بيلار قلعجه تورانلر اوزدنيه اوشوب دورا نديوب اسفند بيلار بچك ايل بيلان
اوردان بيلدوب لئام جى كنجو اوزدنيه كلدى انك نى حشست ايله رخشين اولد و ب اوزدنيه او شير بيلخواه ناخواه
بنا چك ايل مكر تورنر كنى يعين كلكيم انما سى تورنا ده دورت طرفه نهر ايجوم ايدوب آينه بيلار با غل بيلار قائل
فروت صالغنه نضال ايله توران عسكرنه جوق كسه اولدردى آخر قفا سندن رخشين او قده تورنر با غل بيلار
و كنديه دخى خيجه برون اوقى رنجى واروب زبون اند بيلار ده قانع اوزدنيه كندى آقوب عاقبت آيند برون چك ايل
جهانا كبرى عسكى برانكده اولدى تورانلر مئوردن اولد و تورنر بهلوانلر آقوب بنديله دون بيل بكون بهشتكندى كلور
داخل اولد بيلر دستم دى بهلوانلر ايله كلوب اولكن بهشتكندى كيروب بيل بيلان دورت بهلوانى كئورد بيل افراسياب
عرض ايلدى افراسياب بولنه عتاب اديوب نابكار خيجه كورسكن كندى كنى اول سنجيه اوغلانلر ديه قلوب
كلر بن ملكند عسكرم بوزوب هالم بغا ايلدى كنى يانكده قالدردى مئور كورل ايلدى شدى ملك كنى داران افراسياب
دخى زير انك كئورك جهاله سين برون قتل ايل يم دى جالور لرو و آروب زير اكر جهانا كبرى كئوريله كندى اما شير
دستم فرامرز ايله تير بيل ديوان افراسياب كيروب بيزر ده مئورد بيل ديوان ايجي غلبه كيم كيمسه بقا جهاله انظر
اسير لره دستم فرامرز ايتدى جى كورم كورم برادر ك خيه معامله ايلردى با كاه واروب جهانا كبرى جالور
زير انك آلوب كئورد بيل افراسياب جهانا كبرى عتاب اديوب نابكارا وغلان اشته بهلوانلر كندى كئورد بيل شير
امر ايليم جلكلر با شين كسردى همان جهانا كبرى افراسياب ايتدى دكاهه دكاهه با افراسياب سن بى ديم دورت
بهلوانم قتل ايلك ايله دنا خرا ايلنى قى بكيه قرا ن ايجون كلور مالى بن اولد و كه غم غم و اولوم دن دخى خوش
ايدن لردن دكلم ايجى شوقد و اركيم بدم دستم و برادر دم فرامرزك بولر بن كوروك نصيب اولدى همان كا
بور ك بيل بوخته اولمك بتم نا غار برش و كلر شيرى خوش بى اولد و رسون اما بدم دستم برادر فرامرز
ديوب كلك كند ايله نوجو آب و بر رسيان ددى افراسياب نابكارا وغلان بى ايل ايل ايجى قورقشك كرك برون سنجي
اولد و ده بيل اندر دكلوب سنك قان نهدن غلب ايلسوق بيلر بزه قنى جالور او شوسجيه اوغلانك بويخه و بوفما
ايلك كند جالور امان دى جهانا كبرى قفا سنجيه كچوب تيغى مرزا نيا ايلدى بهلوانلر عجمي ايلدى كسوب برين
جالور لشته باشلر بيل جالور مرزا ايلد كيم قول قالدردى و جهانا كبرى كله سنجي ايله عجمي فرامرز سر آمد لى

عنه فامه بر فضل اياهم حفظ ابروی او له دوی اول ده هفتای ایتدی مقین دره مندرستی کورسون اما ن زمان
و بر من قتل ایلر بر انا ایلر یقینده سنک اعلک بر منی آدم عیار ای الله اولسه که کرد در پلر شدی سنک کی بکایا
کورسه همان قتل ایلر دوی عیار شدی آلب قلعه دولاغنه باشلار یا بر بدن کوره یلوریم دیو اولدی بر کوره
بر یولونجه چونک اغشام اولدی عیار کوردی هر یورین آتشلر ما بان اولدی شغادین قلعه طونلر کوردی ب
بر من روشنا یوقدر عیار بو بر جان چون شمعها همان دیوب یقین وار دی کوردی بر سقا صوبه عیار رفی مندر یوب
صیونوب کدک خندک ایچنه اتری یوزک وروب قوغالی طونلر حریفه صوبولری قیاس ایلوب قوغالی یوقاری
چکوب کوردیم شغاد اکسوزین سقانک یوغا زینه صا دیوب صدق یوبوغوب سقانک سکنه کیروب اول یورین ما
یاب انشا الله ایتدی کوردی ایلر کی بر لطیف باغ ایلر حکم سقا باغیان ایلر شغاد عیار باغیان چقوب کدک بر
بره کلر حکم عیار فام جا دوزک سر کی خولیدی ایلر شغاد دود یوقاری چقوب دیوان فیهنله کلر کوردی جلا د
ایچروده اوقوش شغ و صول بهلوانلر کم باش شیر کیر و شیر و آد او یور شغاد دینه بصورت ایچر کی یوب بر کوشه
قرآر ایلوب تماشا دوردی بر آردن عیار فام جا دوزک یور شغاد طر یه کلر وار ک شول زنجی کورک دوشی
ایله شیر آده فرغان ایلر یولر یور شغ کور مکله زنده کد یلر شغاد دینجی بر آیدوب وار دیلر یور شغ آلب
دوینیلر یول شغاد یور شغ یان شوب او صول ایله کندن ایلر دی سرور الم چکه بنینا دوی بر طریقه قتل ایلر
سن دینجی ایشین کوردوب یور شغ بنین ایکی فاق کسوب کوشه دی یور شغ حسیلن ایلر کدک عیار فام
جا دوزک اوکده کوردیلر جلا د ایتدی انفا فاکلر کی یوخسه یه سر کدک ایلر مسین دوی یور شغ صا دیوب
و بر منی شغاد همان جلا د صورت وار دی ای مکله ساخران یوزنجی بر مقدار اشکیه ایلر کله ایلان کاین ویر
بن یوزی سزه بر کون یو مشاده م دوی جلا د حفظ ایلر و ایلر جنبه صقوب شغاده بر آن آلتون ویر شغاد کوش
آلب جا دوزک ایلن او بکله هاند سبله یقین واروب اکسوزین سینه سنه بر عیار او بکله اوردیچم فیهنله وار دینجه
کوملر یخچر کی سکوب سینه سین یا روب جلا د ویر کوه حیروب جان ویردی اول ساعت بر طر آق قیوب ندر عیار
مبتی شیر وار کسه غالب اولر یا رب دیوان یوزنجی کوردوب بره یونا بکار دی اورک دیوب عیار هجوم ایچینه
یور شغ او بکله ایلر یور شغ قیوب بر ایله شیر کیری و بر ایله شیر کوردی و آلتون قیوب قوتله ایلر و یوز
مرک ایلر کم بری برینه جلا د یوب هلاک ایلیه یولر اما ن ای کلا و عالم بر مسل از بره فیهنله صا دیوب نیم بادشاهین
همن شاه فلاوت زده دیردی یو ملعونه عوسبله ایلر سیالان شاه وفات ایلر کدک ختی بر آردی همن شاه صوب
ایلر یو بعینه خرقه قیوبه همن شاه قیوب مجلس ایلر او سکسنه برینه بادشاه اولیلر دیر یور شغ یولر
صا دیوب ایلر همن شاه ک مجلس اولدی و یوزی واروب همن شاه جیلس بر عیار دی همن شاه یوزک دوشی

باش قیوب و قلعه ده یوز یک عسکر وار ایلر جمله یور شغ نایع اولیلر یور شغ همن شاه خنده لبار
ایوب نیه بادشاه ایلر یوشغاد کوشه کونردی کد یی قلعه دن چقوب باز کد ایلر ایلمبار کدک بند
اولدی و یوز کلر یور شغ یور شغ یور شغ و عیار فام جا دوزک هلاک اولر و یوزین ایلر دی زنجی دینجی
ایمان کلوب یور شغ نایع اولدی ایلر کدک آد قایه کلر ایلر اما **اینجا** شکرده یور شغ ایلر شکاره
کدک ایشغام اولدی کلر یور شغ بهلوانلر عیار دوشلر عیار دوشلر و عیار ایلر یور شغ او بکله بهلوانلر بر کلا
عیار لری چسبوی کونردیلر او تدر شغاد دود کلر دی یوزی رآست کلوب دوشلر دی کلوب کور بره خسرو
شیرده بهلوانلر یور شغ اولان ایلر یور شغ و عیار ایلر یور شغ و عیار ایلر یور شغ اوکده کوردی ایچک
اکلوب همن شاه نیه ایلر کدک کوردوب بر کون کوج ایلر یور شغ یوز یک عسکر ایله قهر سین ایلر
زوبن دیوب روان اولیلر اما شیر آد و شیر کیر یور شغ دوشلر صا جعفر آن اوکجه بر عیار و آردار و اطاعت
بردی کلر آب اولور دینه فیهنلر شش دست عیشیت کاسر شش دندمان سر عیور دیرلر ایلر شش بر ک
ما اما اول طاعنه اولور اما ادملر شکار ایلر یور شغ اوکده اول طاعنه یور شغ ایلر یور شغ عیار ویردی
کلر کاه بکله ایوب کار با نیک آدم قیاب عسکر فاق ایلر یور شغ یوزی یوزی ایلر یور شغ ایلر یور شغ ایلر یور شغ
واروب اول موزی کلر کدک ایلر یور شغ کدک یوز بر شغ کدک یوزی طاعنه دوی طاعنه یقین قایله عسکر
قویوب کدک شغاد ایلر یا کلر اول طاعنه روان اولدی تا کیم یوز طاعنه کلر یور اما اغلار راسته
بر عظیم آتش نیار یوزلر شسته طوعری واروب کوردیلر کدک بر منی آدم اسبلایا ایلر آتشه طوقش جلا د
جلا د عیار کباب ایلر اما دوزک زنجی له سی تمام قیه سی عیار یور شغ طوعری بر قیوب کویا کم بر منی یوزی و عیار
او کور با شنه بکزد آلتون وار ایلر یوزنجی سی کدک صری ایلر کدک صری بکزد وجودی کیار کوی کدک ویشلری
دیشنه بکزد و کوز لری بر طاقا نه بکزد شوبله جوملوب آتشه قشوا و یور کباب جیور شغاد عیار قشودن صا
ایله ایلر کدک سنه اوج وقیه مقماری بر طاش قیوب آتشه بر طاش شینه اوردیسه آتشلر دوزک آتشه طوعری
طاعنه قلری طوقشوب باره دق یا ایلر دوا کدک ایلر یور شغ ایلر یور شغ ایلر یور شغ ایلر یور شغ ایلر یور شغ
اول آجی ایله کوی یوزی رآست کلر یور شغ ایلر یور شغ اول ایشی ایلر یور شغ صا دیوب بر دینجه صا دیوب
زور ایلر یور شغ یور شغ ایلر یور شغ ایلر یور شغ ایلر یور شغ ایلر یور شغ ایلر یور شغ ایلر یور شغ
ایک دینجی بر برینه طوقشوب دالری جلا د کور کور عیار اولوب الریزه دسته جیور یور شغ ایلر یور شغ ایلر
قالان افواج بر سبله فرغانه بر افواج اوردی فرغانه ایلر یور شغ ایلر یور شغ ایلر یور شغ ایلر یور شغ
یوزیک افاجنه ایچنه ایکی افاج مرتبه بردن ایچنه فرغانل یوزی و سینه قانوب نیه قاندری و لغضبله

ایروب بورزوب برضرب اوردی بورزی شیخ ایروب بورزی وودی فرغال شیخ ایروب بونلر باشلر یکبارک
جنگله الیزه اولان اغلیرلر باره باره اولدی همان صارلر بوب بر درخت دخی قوبار بوب نتیجه لشنام اولیخه جنگ
ایروب برورلرینه غلیر بولیر یلر شغا دغیار سکودوب لشکر خبر ایله یی سرورین فرغال ایله جنگله دردیوب
ونیه سکودوب بورزیک یانه ای بورلی بورلی کیله ایضا ایروب شغا دغیار غلیرلر بریرقا دورلر
یا قوب کیله کونروزه دوردی **مهاصل** اوچگون درخت جنگی ایروب غایت دلی بورزیک ضررندک غلیرلر
همان اندن اولان اغلی بر اغوب بورزوب صارلر اشاغله یوقاری چکدی دشنه ایله مری مکر فرغال ایله کی بورز
وآری همان بورزیک ایله کیروب اوله صدق کیم فرغال بار بار باغروب زبون اولدی و بونلر نین محکم
بنوالمیوب اوکته قاتری شغا دله لشکر کوردیلر بورزی بن بونی ایران دیکارینه ایلتوب سر برچی ایله برآ
یعلو ایله یی حواسان راغوردم ددی بونکه میانه اوستاد اهنکمر ایروب بر غلیم قوشاق یا بوردی و
قوشاغله درتوز برون بولان غلعه قینا دیروب هر خلعه بر زنجیر و بر آهن ستون یا دیروب درتوز زنجیر
اول آهن ستونلر بنو ایله لیکلر برون دورتوز قوه انتخاب ایروب فرغال شش دستی بونلر تسلیم ایله
بواشلر تمام اولیخه اول برده اوقوراق ایروب انک کوچ ایروب همان دوغری بولر چقیله تم ددی یلایم
قوت کوبه درین هرمان ایا ده کلوب قونلر فرهاد و الماس بنو دآر اولدی بوزیک اریله دریندک لیلر
بورزی یلروا دمل کونلر بوب دریندی یوقا لندی کلن یا سوس کوردی بوزیک اریله فرهاد و الماس کلوب
دریند قهرمان ایا دی الوب طور لکلوب خبر بولر بورزی فرهاد ایله یی تکی ایا دآر نامه اشنا ایروب
ملک دآر ایله شغاده ویدی و آن بونا ملک قهرمان اوغلرینه و برنجوب ایله سه آل کل ددی بونلر ده نولغ
عنم دریند ایله یلر کلوب کند و برین عرمن ایله یلر اذین اولوب ایچری کیریلر خوش کلر کین دلا ورلر یوب
صندیلر ده فکر ایله یلر شربت ایچدی انک فرهاد و الماس ایتدی نه خنده کلر کین دینجه نامه صندیلر
وزیر ایینه و یوب عطا لعه ایله یی معنوم نامه بوا یکم بنکه صاحب خروج اولان زنجیم کلا ده هرمان
سکن ایران کیمک مراد ایلم بر ستمه طوره سن عسکر کچسون صکره سن یلور سن و نری شمدی برانلره بولور
کچورسک قهرمان اوغللری بولان دکلر اییش قورقونلر نین قاتل زنجیه قشور و یوب شیخ ایله عسل کچش
کشمش بر بوسوی اشتکلن اولک یکدر همان و آرسون شیخی بولر کیدرسه کشتون بود دریند بولور
بلر کینت قالمسون درلر ملک زاده خلعت و شغاده جائزه سین و یوب یولودیلر کلوب بورزی خبر و
بودی ایله یی لارین کویچد و غری دریند قهرمان ایا ده هیچ بریده آرام اولمشون ددی و آکیجه آرام
ایروب ایشی کون بورزی عسکرین اوکینه دوشدی بو طرز اوزره طبل خطه سین چالراق دیند بورزی

اوطر نیت فرهاد و الماس دخی سدا سکندر زغال قرآره اولر یلر بآزدن آن کوردیلر بوزلر نایان اولدی
باد صبا قشور و آروب ایچی بولقن علملر و نولر یوریدی دخی بغین کلر کیم فرهاد دریند بری باشنده ای
کوردی قاتل زنجی قتلرک غلوی کی کلور اصلان قوشون صدر دینه و آرمیوب همان دریند بورلی فرهاد بآزد
خبر کونلر دی ایلیک آدم ایله بورزیک اوکین ایله ای بورزی همان دریند بورلی فرهاد قشولیر
نیزه ای روسیه دیوب بریزه حواله ایله ای بورزی کوردی فرهاد نیزه سیمان الملق صدر دینه کلور سیر
و یوب علو علو انشلر جقوب بورزی طغیله یوب نیزه صابته می فرهاد انشوتله کچری و ونوب جمعی
صلاغ و سلم کوروب الیزه اوردی انک بورزوب برضرب شدیلر وودی بورزی شیخ ایله یی بورزی ال
نیزه ای اوروب فرهاد بریزه حواله ایله ای فرهاد کک کسندک قوشون عی انشوتله طوغری نین خلعت لایله
چا برجا برشو کوب کواکب شال زمینه صابحه می فرهاد کعلی کدی هله کند و یوب قاتل زنجیم رنیم
اولدو بغین ایله یی بورزی و ونوب فرهاد برضرب شدیلر وودی فرهاد دخی کونلر برآر و یوب قورلری بول
باشین قاجور و یوب ارقه سین برآر ویدی زنجیه جواب ویرمه چکی عقلی شغارت ایله یی ماغریلر جنگله
باشیلر همان نوبت بورزوب کلر کیم برکزه دوا اندک قوب فولنه آری غار لره تسلیم ایله یی ایله یلر
بورزی ایلیک عسکر یی سوروب اوت باشنه چقدی بونک الماس جان باشنه صحرایوب ایله یی بونلر
کوردی کدی عسکرین اوکینه قانش قوب و قوروب کلوب همان قشولوب ای روسیه ندر بونلر
دیوب بورزی شیخ حواله ایله یی بورزی یلکندر قوب سقدی شیخ اندک دوشدی و دوا اندک قوشون
و بریدی و عسکر یی سوروب اوت باشنه چقد یلر سرآ برده قوروب قرا ایله یی انک فرهاد و الماس قشوسنه
کوردیلر ایله یی چخه سکن دکلر بونلر ایتدیلر چخه دیر سکن ایله ایله همان بزم باشین کس بونلر دیناره
صلاغ قوب قهرمان زاده لر زومیه لم ددیلر بورزی بونلر هر طرفت الزامه سوز کوردی اما بونلر قول
ایله یلر بورزی ایله یی فالدرک بولری دیوب فالدرک یلر بآزدن خلوت ایروب بونلری قشوسنه آتوب
کلک بکا نایع اولک سیزه رعایت ایله یی دیوب اولدی غایت بونلر کدین بلردی اندره شهادت ایله یلر
وخال کیومرث کوسا دیوب بولر کیم ایروک بیلان کیم نایع اولدیلر بولرین آتوب کونلرینا ویدی یکه کسه
بلسون دیوب کور بوان کوروب کلک بکا نایع اولک ددی بونلر ده مختلفه یلیوب اولدیلر بورزی شآر ایله
بونلرک ندرلرین آتوب برخلعت کوردیلر و یوقا دوده صندلی و یوب او نور دیلر بولر بآزدن قاقوب غلعه
و آتوب عسکرین دخی بریه کوروب نایع ایله یی دوا نایع آتوب قلعه لر یکه کدی بار عسکر ایسه بهاولا کلسیر
اولیخه بوزیلوب قلعه قاجمشیلر شمدی فرهاد و الماس و آروب قلعه ایله یی یوب ایچری کیردیلر بولرین و آ

فرشودن برز بدست سینه چاک ظهور ایلدی اما ایکی اندر برادرسلون شویم که کسه لر نیک قایمش اندر فاره
کبی ملکوب قالمش برورزی کورینه همان اول اندر اولان ارسلانلری برینه چاروب بخرنعام ایلدی وهان برز
حقربوب بوروزوب جمله ایلدی اما بورزی دخی کوردی بو بوقت قاهره صلاحی برهلوآن اما دیوانه و آه یازوق شوق
دلوره کم دیوانه اولمش دخی اما کوردی بو کندوب قهر ایلدی بورزی کولدنک ایتدی ایستد بویله دیوانه لر
قورقنق استر دیوب بونک همان کجوق سینه سنه اوبله بره وشت برهلوآن اوروب معلوق بقدری وداخه بوق
ایتدی کیدی دلونا بکار شدی خیمه سین سنک باشیکی کسه نخی دیوب کولسته جقدی اما اول دیوانه کور کجوب
کندوی اولما آن کوروب ایتدی اما ای سرور بکا قیله زیر بن عاشقم دردی بورزی شیلان دیوبوب ایتدی
ای دیوانه طوغری سوبله کیمه عاشق سین و آندک ندر و بویله برده یا ککن نه کور سین دردی اول شغل ایلدی و لیک
بنم آدیله سر برهنه سینه چاک دیر لاکرم آباد شاهی کرم شاهک قیزی کلنار یا نوی عاشقم دردی بورزی بونک
سینه سنک قالعوب یاسر برهنه آکلار دوارا بره عقیقید الم چکله صنی سر آدینه ایرکوزیم ایتدی بکا کرم باری
کوسه زده سن ایراقنک نماشا ایلله سکا قیزی زار زور دیوب بریم دردی سینه چاک قالعوب بورزی نیک قیله
باش قیوب ایزت بورزی سوار اولوب سر برهنه ایلله کرم آباده روان اولدی ان زمانه کرم آباده کلوی طوق
سرای کرم شاهه قهرم بصدی دیوانه خانه قیوسنه کلوب غرابدن انری یوقاری جیقوب دیوان کرم شاهه کرم
تاو آروب همت اکنده طوروب نظر ایلدی کرم شاهه همت اوینده او نور مش صاغ وصول دیوانه پهلوان سندی
اوزیرنه فرار ایلش اما صاغ طرفنده باغخون شام بوزاوان ایکی اریش قهرچن برهلوآن او قودد و مصلحه
دخی در بندی نام برهلوآن او قودد بونلره بورزی کوردیلن بزیکی برهلوآن بلا تکلیف اکسوزین دیوانه کرم
طوردی کرم شاه بونی کورجه وهم ایلوب کیمدن بوزیکه خور و برهلوآن منجنون صالیوب دیکر دی سر برهنه ایلدی
بادشاه سوبله ک اما دکلری همان اچری برورزی در دیوان کرم شاه و قیوب ایتدی برهلوآن سن کسین و نه خدته
کلک بسبب باو بادشاهه خدمت ایلدن کیم آیین ارکان نید و کین بلر سین دردی بورزی ایتدی یا کرم شاه بر
آیین ارکان نید و کین خوب یلورم و کین بو محکک افقنا سی بویله اولدی شهر بکه حاله لچیم سنک برنی بیا
الچکه کلام و کلام حبیلله استرم اکر ایلدا ایلله و برسک نه خوش و برهلوآن و کلم صورتان زورا ایلله ده آتورم دخی
کرم شاه برهلوآن برهلوآن ای زکی ندر استر و کین سوبله کورده دکلر بورزی یا کرم شاه قیوب کلنار یا نوی
سر برهنه سینه چاک نام برهلوآن منکجه کله استرم البتیم خا طرم ایچون و برهلوآن دردی کرم شاه دارک
وهم کولری بورزی قیافته کوره کلا عیش بوده دیوانه عیش کیم اوبله برهلوآن سوزی ایلد کلاش ای زکی سنک
باشیکه صوفی کجش و آن بورزی شونین دیوبی بورزی یا کرم شاه برهلوآن برهلوآن سوزل ایلله دخی

بوراردک کیم همان عقلک باشندده ایسه قیزی و برهلوآن یونجه بندن مکره زیان کور سین دردی کرم شاه
برکزه صاغ وصول برهلوآن برهلوآن بقوب برهلوآن برهلوآن برهلوآن برهلوآن برهلوآن برهلوآن برهلوآن
وصول دلاورل ایچکجا نیدن برهلوآن برهلوآن برهلوآن برهلوآن برهلوآن برهلوآن برهلوآن برهلوآن
قاندیلر همان بورزی مختدرک برکزه کرم شاه دوا کند قیوب قولله ایلدی و قلدرا کملک ای دیوانه سره برکیم
شاه اورمکجه چکلری خورنعام اولور سنک دردی و اکرم شاه نخی کجوب و شفا ده تسلیم ایلدی و برهلوآن
دوا کندن کجوب قلدرا نخی کجوب پایخت سنده لیسنده فرار ایلدی اما نوشین و هم سنک عقلی باغشیلله کلوب
ایچکجا نیدن قالعوب بورزی بور یوب جمله ایلدی بورزی بور یوب برهلوآن یوب برهلوآن یوب برهلوآن
یونلر اما دیوب بورزی تابع اولدی بورزی شغادی کور دیوب و آردی برهلوآن سینه چاک کوردی کرم شاه
بارش دردی و قیزی کلنار یا نوی عقیقید الم چکله صنی سر آدینه ایرکوزیم ایتدی بکا کرم باری
اباد اکنده کلوب قوندر یلرا و چلون سور تمام اولوب دوردیم کیمه سر برهنه ی کلنار یا نوی کوره قیوب بر
ایلدر مکر بوشیلله سبب کلنار یا نوی کور آتیر سی و ایلدی سلحه لعینه ایلدی سر برهنه ی اوبله دیوانه
مشرب ایلدی اول لعینه کلری سینه برهلوآن صغور ایلوب فایری برهلوآن صغور ایلوب فایری برهلوآن صغور ایلوب
کوروب بورزی برهلوآن ایلدی بورزی کلوب اوبله برهلوآن اورمکجه جاده لعینه نک زهره سی چاک اولوب هارک اولد
سر برهنه سینه چاک برهلوآن و یلاد و نک لاشه مره آری برهلوآن و شری بورزی سر برهنه ی قیوب زمینه قوی
سر برهنه نک عقلی باشند کلامی جادونک لشین کوردی و الحو کله واقف اولوب شاد اولدی انک نه لاشه جادو
و آروب یا نری مبالغ بعد العسل دیوان کرم شاه و آروب نه پایخت سنده لیسنه کجوب فرار ایلدی کرم شاه
خلوت کوردی ایکی کون دخی اکلنوب کرم شاه بوزیک عسکر پیل ایلدی و بورزی عسکر نه قانلوب برکون برکون
عسکر ایلله کرم آباد او کندن قالعوب قنن سین مسیح آباد و قهر جها کیم دیوب دیوانه اولدی ایلله ایلله قونلر
برکون درنده الهی ساعت و درنده کلوب قوندر بورزی شغادی چاغروب و آرشاغاد برکونه درنده مسیح آباد
بو قله عسکر و آمیدر و حیف ایلدی آمیدر و کونه تار کرم در برهلوآن کوردی شغاد عیار و برهلوآن دیوب
روان اولدی طریقه العین اچره طبان قالدیروب درنده کلدی نه کوردی فرق بیک عسکر ایلله جها کیم و دند
اغزنی لکش سکا کدر و مثال او قوروب درنده دن فوش وجود مز دکیم آدم کجوره تبدیل صورت جها کیم
بارکانه و آروب برکونه ده طوروب نماشا ایلدی کوردی پایخت سنده لیسنده برهلوآن او قور ایلله ایلله
صلاوت و هماغا بدین بوزنه بقلر عینی ایلله طریقه و طوری و جیشی دخی بورزی بجز و لاش سر قیون برن برهلوآن
کرم عقال او نور مشی اکتی یی طوبو برهلوآن و مصلوق طوقار و مصلوق طوقار و مصلوق طوقار و مصلوق طوقار

دیر لایعش الماس چکجو واسفند بار و می و تون بر کش **خاص** چها کنکر کجبله بهلو آنلر بن اسم و سنی یاله
نشا نلیوب نعلو آدی و عیار باشع مقامند بیز و عیاری کوردی بر ندر عیار و در آن نعلان آدی از زمان کلوب
لشکوه و نعل و بوزوب بولشوب کورد و کجا و زره چها کنکر و وصف ایلدی بوزی خوش ایهری اوده برشی کلان کیده
ابلیک بیز با زره جقا و بوب بره مقدم غرور کوسه دی لکجه اوله من لری صحری قاقوب بنه بر قاعه و تریسه زره بول
روانه اولدی لایه اغر عسکر چوق کین مزلرد ورت ساعت قدر کیدوب فونلر دنده ایکی ساعت مقدم لری بر قالدی
اول کجه آنلر ارم ایروب بوزی فرها ده و الماسه تنبیه ایلدی سیز مقدم بوزوب بوز سیک ایلله در بنده اوغراک
کجه بیلور سکر کجوب او تنجانه فونک کس بول ویر میوب کجه مرسکن دینک بر و یلانه فونک ددی صلیح اوله دره
فرها و الماس بوز سیک ایلله قاقوب در بنده طوغری عزم ایلدی دخی قفال کجه منتقال دز نکر قالدی تریب و زره
عسکر قاقوب روان اولدی لایه فرها و الماس و تدر دنده کلری مکر بیز و عیار و تبدل کلوب لشکر بوزی قاشا
ایروب کلوب چها کنکر ویر مشیدری چها کنکر دخی عسکر بن آسته ایروب کند و دخی جین بولا غرق و کلوب بهلو
قفا سنده در بنده اغریب اوب دور بر آزدن قهرمان اوغلا لری کلوب در بنده بوزیلر کوردی کیم چها کنکر در بنده بن
اغریب الماش طورهان ایلر و کلوب چها کنکر آدم کوندر دیر در بنده اغریب بر جانه طور کجوب کیدلر کم اوبوق در سیک
مکوره عسکر بقا رز در دیر چها کنکر دخی جواب ایلدی و بایندی بیانه سولیشلر بونک ایلره بول بوق در بنده در کیدر لسه
کشور لری کین آدم و دویوب بوجو آلی سولیدکن همان فرها دات سوروب در بنده اغریبه کلری و چها کنکر دخی
ایلدی چها کنکر او کین اوب جتله دورد یلر چها کنکر فرها دجمله لر بن اسان و جله اوزده منبع ایروب عاقبت بر ضرب
شد بیا وروب بقدی بیز و عیار اوزر نه دوشوب بن جکلری و کوردی و علم دنله کندی فر ایشی الماس بوجالی
کوروب اتد بیهی چها کنکر ای ناکار صفتین بهم بر آدرم بنده چکن دیوب غیرت ایلله چها کنکر برینه حواله ایلدی
چها کنکر کیده نیزه سبب منع ایلدی الماس کوزر ایلله کلری چها کنکر کوزر منع ایروب بر آز کوزر چکی ایلر لایه اکرود
منتقاله کلوب ایشی چها کنکر کوردی عسکر ک کوروسی کلری همان الماسه دخی بر ضرب شد بیا وروب بقدی بیز
عیار و بنده ایروب علم ساینه اوب کندی چها کنکر میدانه قالدی منتقال بوجالی کوردی عاقبت بهلو آن ایلر همان
ایلدی عسکر اول را آیت قیوب سر برده و خبر ویشی یقود یکن فونیه تاکیم بوزی کلوب کوردی عسکر قوشلر سولر
ایلدی چها کنکر فرها دی و الماسی قیوب بنده چکلری و دیر بوزی مقدا و کلری اما شفا ده ایلدی و آرا شفا کورد
چها کنکر فرها ده و الماسه نه عامه ایلر اکر بر بر آرم مقدا ایروب یعنی بر اولد عسکر مراد ایلر لایه کلوب بکلی لایه
و آروب دیوب آن یاسوب بهلو ایلر عسکر لایه سیم ددی شفا ده دوه نوله دیوب طیان ایلدی دیوب کنکر کوردی
بر گوشه ده طورهی **اما ازین باب چها کنکر** این و ستم قهرمان اوصلر بن بنده چکوب کوردی کیم غریب میدانه کسه

کلوب فونلر چها کنکر دخی فونلر بارگاهنه کلوب فرها دی و الماسی فر شوستنه کونتری بولر خطاب
ایروب کجه کوردی کیدر بیزی دکنم بولر ایتدی چنه کوردی کیدر شیدر چها کنکر اندره اسیرن قاهر سنده
عالمک صلیح اکر اولان رستک اولی سین بزه غالب کلاسک و آرد دیر چها کنکر ایتدی کلان ایلدی کجنا بیج
اولک سازه رعایت ایلیم ددی بولر عیبر بوز قائل کیدر غریب خدمت ایلر دیر چها کنکر خوش ایهری شیدر
بهلو آنلر اولان قائل زنی لکم سیزک دخی فشا و کنده در دیوب بنده لرین ایلدی بر خلعت و بر سرخش ویروب
بولو دخی شفا دعار بونی کوردی آفرین ایلدی و ششتره جعینه اوله بر آرب جقوب اورونک کانه بولره
بولشیدی ویر ایچون کلد و کین نقل ایلدی اندر سوروب بوزی ویر کلر چها کنکر بیز ایلر و بولر دخی نقل
ایلر بوزی چها کنکر مختلین و آفرین ایلدی و کجه مرور ایلر و بصلیح اولدی بوزی دیوب آن ایلر بیز
بزنامله یازر و بصلیح و وصول دیوب کوزر کجوب کوزی ارغون کر کدان سواره راست کلوب اشارت ایلدی
ارغون یاغله دیوب بوزی و کدان شفا ایلدی بوزی ایلدی ارغون سخی چها کنکر بلیغ فسیب ایلیم و آرب
نامه و بر اوقوب هر نه جواب ویر سه کوردی ارغون بر جیم دیوب نامه اوب ششتره جعینه و کر کانه
سوار اولوب طوغری چها کنکر عسکرینه کلری اما که کوزلر چها کنکر دخی ایلر قائل زکینک طرفین بر بهلو آن
کلور دیوب چها کنکر کلسون دیوب بیز و عیار بارگاهه قیوسنده قشولری ارغون کلچیه اوکله دوشوب ایچویه
کوردی ارغون کر کدان سوار دیوب چها کنکر کوزر کجوب صاع و وصول بهلو آنلر دخی کوردی کلوب شفا
ایلدی چها کنکر خوش کلرک بهلو آن دیوب ارغون عیبت ایلر و بشارت ایلدی بر بولا و سندی کوردی ارغون
کجوب قرآر ایلدی شربت ویرد لایه ایلدی انن نامه جقا وروب چها کنکر مونی چها کنکر اوب اقدیم مضموم
بوکه البته کلوب کجنا بیج اوله سین و اوکله دوشوب بیا اراک کوردی سین بوق دیوب مخالفت ایلر سیک مکمه
عسکر بقا رم و بول ایلکیم بلام و اشتدیم دیمه سین دیش چها کنکر نامه ارغون ویروب و آرا و عقلی بونی کیم
سوله ایلک باشنه صوق بخش نامه سندل جو این بایرین میدانه آلسون بننده دی و ارغون بر خلعت ویروب و
کلیه آتقون ویردی ارغون جقوب طوغری بوزی ویر کلر چها کنکر لایه ویردی بوزی خوش ایهری کلر بونک
دیوب عسکر دیکند ایلر ددی ایلچها بنده صلیح منتقل اولدی بایرین بکیم صلیح اولدی ایلر دخی کلر عیبر
چا کلوب سوار اولدی بایرین صلیح و صا فکری دیوب درون سپاه نظر بر میدان ایلر و بایرین کیم کده کلر
ات دیوب میدانه کوردی علم ششور لایه آراسته نکره نقره اودوب ارغوب ایلدی بوزی مراد ایلدیم کدی میدانه
کوره نه تکمل ایلدیم بهلو آنلر لایه بزه کورتور بر من بویعه بولر ده حقدن کلور و کدیوسلر دیوب بهلو آنلر ایلدی
هر کیم اسیر لایه چها کنکر ایلدیم کیه سون دخی بهلو آنلر ایلر و ایلر ایلر اوب بر ویر چها کنکر ایلدیم کیه جقوب

بر بر سرینه روزینه اورد یلر اکیسینک دخی قولری بوکلوب برآبر ویرد کلری سهر کر کوکس لینه قپا نهی نه خالایسه
قوللق التلر نه یول کوکس توپ بری بر طرفه بری بر طرفه کندی اما اکیسینک وجود لری ضرب یزه دن عشته ناک

اولی و چونک ایروب و وندهایر صباغینه بندیلر **العهد علی الراوی** دیکون چک ایله ییرو غالب و مغلوب
سیلمدی یارین چک ایلیموب شکاره کیدلسون دیوب عسکرو ایکی طرفنن نسیله اولری چونکم اولکیجه

بر کلاسی و آردی عامر پیر در بر مهر و ز شاه نامه کلاسی عامر پیر و یروپ ارهون شاهه ارسلان اهری
بر کون عامر پیر ارهون شاه دیار نه و آروپ ارهون شاه دیوانه که کردی ارهون شاهه بولشوب نامه بهروز شاه
ویردی ارهون شاه نامه آجوب او قید حواله طلیع اولدیه سگ عیار دی دعوت ایدوب نامه کور دی
نه درسون ابراهیم بهله کیدر مسین ددی مکر سگ عیار له چوقه درون نه جایگاه ایشاه بر کوره ابراهیم و آروپ
قیدمان اوغللرینه و ابراهیم عیار له رینه خله صنعت کور سگ عیار و چله رنکار ایلسم دیوب شیری بولموش اهری
کویا سگ برو سیده بولوب کیدم ددی ارهون شاه دخی ازین ویردی سگ اوان اکی سگ کردی و آردی
جلسه عیار له طالع اهری سگ تارک کور و اوان اکی سگ عسکرین اهری بر کون ارهون شاهه و دایع
ایر و غم بهروز شاه اهری بر کون بره کلوب قونیه سگ شکاره چقدر می کن خورشید شاه دخی شکاره
چقدر می کن بوزنه نقاب ناکاه او کدنه بر آهوی بر تاب ایدوب خورشید شاه بواهنک اوزنه سور دی بر
خند ناک او ردی اما بوقعه بر نه راست کلوب بخارا دی اوجده کیده اوب قلیج دی خورشید شاه اوزنه
ارونه دوشدی اوتدیا ننه سگ عیار یقین کلشیدی آهوی کور و بر تیر و کور و اوروپ بقی اهری
خورشید شاه دخی او جل کله ای که کوردی بر پله ده آهوسین یعوب المیش اهری با کاردین کم اولد سگ
بزم آهوی یعوب اله سین دیو ملک عیار حمله اهری سگ خورشید شاه کوردی بر نقاب اهری کور و
دخی کدوب و بمعامله اهری همان بوزنه حمله سین بر طریق ایلده صاب خورشید شاه بید و کور و ایل
بقی دی و کوکله چقوب دال خنجر ایلوب سر اهری سگ باشین نندین حمله ایلده بوزنه نقاب دفع اهری
شاهک جمالی کون کبی طلوع ایلده دوشدی سگ عیار کوردی بر خنجره افنا بکیر حمله یوسف ثانی
و خوبلق بورجک خورشید دخی شانی مکر پیچره سگ عیار بر مقدم اهل کیف اولمغه محبوب دوست اهری
کوردی ساعت خورشید شاهه فابلدی بالطبع مال ایلوب اهری بر طایفه بهر می یوجوان نازین
سن کیمین قولیکه کدین بدن ریونخسه شیری خنجر کندی سینه م اوروپ هالوک اولورم مکره کناهم
کرد اهری فالور و بوزنه کور غلامیه بر لوطرین طودی خورشید شاه کدینک اهری اهری اهری
سگ های سلطنت خفا ایلدم غفور قل حمله کدینکاه اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
نما ایدوب کدین بدن اهری خورشید شاه دخی سگ عیار عذر دیوب کور و اهری اهری اهری اهری اهری
شاه سگی اوب بهروز شاه دیوانه کوردی بهروز شاه ایاغه دور و تعظیم اهری کور و اوان اکی سگ عیار
عسکری دخی کلوب قونیه بهروز شاه نزل نعت تعین اهری و عامر کون خله حکم اهری و کون بهر
صالوب عسکر جبهه مایشرت اهری از زمانه بوزنه عسکر پیر اهری بهروز شاه شهر شاه نامه و کور

بر کور و عسکر ایلده کله طور سون امارا آوی شپوریت زبان بونقل و بیای اوله ایلرکم و آستان اولدیه کلاوس
کلامر اما زنده کیدوب سودا کوه باقوی اندوخی اشته کلاوس زمین سیده مکر کلاوس ایلور ایدوب اهری ضبط
ایلمک سودا اهری ایلر بر کور و عسکر کلوب کله رستم اهری شوب نام سلی نام مکر کدوب بر قیلان اهری وسیله
کلاوس قتل اهری اما اول محل سیده مکر کله فرزند اهری و بر قاج اوغللر کله و ایلده جنک اهری اهری مجلسی قتل
اولوب بر فردی قتل اهری اهری کلاوس زمین مکر کله قتل اهری اول قهری نور کستان شاه اهری اهری
شاه نام بر اختیار باد شاهک اوغل و قهری اولور دی اولور ایلور کور کله و اهری اهری اهری اهری اهری
ایر کله بر کسبه عقد ایدوب اول قهری بر اولور وجود کله غایت حسن صاحب اوغلان اولوب چالی کونش میل
ویردی آدرین خورشید شاه قونیه و اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
او قور و صحبت اهری کون خورشید شاه اشته بهروز شاهه شوب اهری دیوب اوب قونیه دور طریقه اهری
شاه بهروز شاه سگ ناک کدینک پیر کله کله و کله اصل و کله سیده مکر کلاوس اهری کلاوس زمین
حکم اهری بر اولور شاه اهری سام پیل نام بر صاحب قهری و آردی و توری ضبط ایلمک سودا اهری
هری کور و بوزنه عسکر ایلده قالدی اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
صاحب قهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
شاه چون کیم بونی اهری بران فکر ایدوب اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
طلب ایدوب اهری و کلاوس زمین مکر کله کله اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
زمین سگ ناک با شحق کله اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
ارهون شاه و بر اولور ارهون شاهک با شحق کله اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
کردنکشا ندر کیم اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
آدینه سگ ممتاز میرلر عی ایلده رستم کیم بر پیرا با کیر ارسلان سر توغله ایلده و بوزنه یا کشت اهری اهری
ایلده میرا نه چقوب کیم کله رستم بود قیاس اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
عیار ی تحصیل ایدوب دوست اولوب اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
شاه غیری بوا کله بل بغلیوب اولورن طریقه اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
بر و آروپ هم درم مکر کله قان طلب اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
ارهون شاهه بر ایدوب اسسک سگ کلوب اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری اهری
دخی معقول کور و مکر ارهون شاه ایلده زیاده دوست او شور دی بوزنه معقل نامه اهری اهری اهری اهری

و آرا بدی کا دخی بهروز شاه خیر کون روبر دعوت ایلدی نامه شهر شاهه و اردقاع بهلول آتاری بهزاد
و لیر و کر داک کر کدان سوار ایلد یوز بیک عسکر تدارک ایلر و بیزگون کلدی بهروز شاه استقبال ایلر و قهرمان
بو محله دك یوز بیک عسکر دخی با زوب اوچکریه یوز بیک عسکر اولر یار سیک برکون دیوان ایدوب بهزاد دخی مانغانه
و کر داک وصول صندلی ویر ویر اندن بهروز شاه دخی بادشاه هم بن بوکاری بو نیله آلودم لکن سندی بریا
و آرد سندی آتی برینه کوره کک کسین ددی بهروز شاه ندرده کله سیک ایتدی بادشاه هم غیری سن لختیا را اولد
و اولاد انسا بک دخی بو قدر برینه ابدیدیت بری اولاجیغینه باری خالجا کله کندی انکله خورشید شاه بیله
بادشاه نغیب ایلد سن شید کبر و دعا ده و کندی ذوق کله اول ددی بهروز شاه دخی مخالفت عتیبو بخورشید شاه
ولی عهد ایلدی تام تدارک بر کوروب برکون سیک و خورشید شاه و شهر شاه و بهزاد و کر داک اوچکریه یوز بیک
ارمله قالعوب عزم ابران ایلد یار برکون بردینه کلد یار دندک باشند بر قاعله یا پیشلر دی برآم در بر نیام
بر بهلول حکم ایلدی یوز بیک عسکر مالک ایلدی اما دانا کار یکن بازرکا ایلدی باج اسدم دیوب صولاری
سک عیار یوزی غیر آلوب سکا سن قدر صند و غله بهلول آتاری قودی کندی دخی بر حو کله کی صورتی لری و قش
قهر بهلول قاق دخی یکن بازرکا و یکن خدام صورتی قوب در بندر اوغرا دی کوز چیلر کوروب بهر کله خیر ایلر
بهرام بران آدم کونر ووب یوز بیک قشور ایلر اما سیک قلعیه طوعری یوز بیک یار کلد کورد یار بیلر قلعیه یوز بیک
اندر دخی مقید اولر یار سیک قلعیه دن کوروب بادشاه سر آتی قلع در دیوب سنوآل ایلدی کورتد یار سیک
طوعری بهرام سر آینه ایلدی بران تغاروق ایلد بهرام له بولشیدی اولر تغاروق طاری ایشکش بریدی بهرام خط ایلر
کوردی غایت ایلد در دهان لغتنامه و صبا جع بو اولور امیددی و آرم بهرام سیک عزت اکرم ایلدی سیک بوق
صند طاری او ده به طاشندی اوکیجه سیک و حضرت بولوب بهر آتی در و دن کوردی و آروب صند طاری آچوب
بهلول آتاری مقید بر سیک بهر آتی ندر چاکدی اندن بهلول آتاری نغره لرا و روب قلعیه یوز بیک یار عسکر قلعیه نادر
سک نغره و روب اهل قلعیه بادشاه هیکن بهرام اسیر و کیمک ایچون بخل ایدر سکوز بیجه اهل قلعیه اما دوق
چکدن ایلک یار **حاصلی** قلعیه ضبط ایدوب کورون عسکر ده کلدی بهر آتی خورشید شاه اولد کله کوردی
سک عیار اصلی ایلد یار یروب بهرام در بندن نشین دخی یوز بیک ارمله نایع اولدی دورت کوره یوز بیک اولور
اولاد اولد قلعیه یار بهرام در بندن خورشید شاه و سیکه ایتدی چو کیم مرکز عسکر در بو طاعنه بریدی
اولور آتیه جا ویر غد بوش کوی در بر بر قلع ایچون دیوان اولمشدر و بر قلعی و آرد آتیه چشید صخر ایشید
در بر یار یار شاه اولدی برینه چشید شاه اولدی هادیسه ایچ کوره یوز بیک لشکره قادر دردی سیک عیار
طاعنه یقین کلکد لشکری قونر یروب کندی طاعنه چقدی کوردی یار وید دیوان بر آتیش با قوب قشوش ناچش

او تورد و وجودی قلک کورن سیک عیار صبا سن ایلد آتیه بر طاش و روب آتیش دلیک او در نیله
طاعنه یلوب و قلعیه یلوب و دلیک جان کجیری سکی قشوشد ع کوروب جان کجیری ایلد خله صا لریسه
سک عیار نیما شور و طوبی و صرتیه اوروب باشی طاعنه جیا قلعیه یوز بیک آتیش ایلدی یوز بیک آتیش
دلی کد کله شاق نای سیک آتیه او در هر اورد قلعیه بال عین طوبی کله سکی طوفوز سیک نوله دیوب ایلد طوبی
مکر لونک طشا قاری ایلدی سیک عیار بک طوبی جان حویلده او ایلد صدم کیم غیری داور زبون اولوب یا یار
همان سیک عیار و حضرت بولوب دلو فی نه چکدی و صرتیه اوروب لشکره کوردی حکما دخی بر قلعیه برینه
ایدوب عقلی با شیده کور دیار یار وید کون نشین دیوب لعتب قور دیار یوز بیک بر آتیه چشید شاه صخر ایشید
شاه خله کور دیوب یوز بیک ایلد کلدی بر آتیه ایلر و ایلد کور ووب حفظ ایلدی سیک اصلین سوآل ایلدی
شهر یا ر شاه تام بر باد شاه ک قیز نه ناصر آت ایلدی بر عین وفات ایلد خله شهر یا ر قیزی ویریدی بوده ایلر
بقا سیک خالک ایلدی و طاعنه در و شوب یق ایلر دیوب له دیوانه ایلدی ددی سیک عیار ایتدی او شمر یار
شاه بو نیله نغیب دردی چشید شاه ایتدی یلی یقین دردی و بر نه صوره آتاری و هم او کوره و شمریدی
سک ایتدی ایلد ایلد ایلد اول قیزی دخی بو کله و الوب بهر آتیه ایلد دردی اندک لیش اول کوره یوز بیک ایلد
قاعوب شهر یا ر شاه صورتی کله کلر بر بهر عسکر قونر یروب سیک بر کجیه و آروب هم قیزی جان دی و هم
شهر یا ر شاه کلوب کوردی شهر یا ر شاه عقلمن با شیده کوروب احوال یار ددی شهر یا ر شاه شامدی
غیری نه دیسون رضا یروب قیزی حکما جا ویده عقدا ایلر ویر سکر ایلر بر قلعیه کون شهر یا ر شاه قلعیه
او کدن اکلوب شهر یا ر شاه دخی عسکر جع ایدوب تدارک کور دی برکون ایلد کوره یوز بیک ارمله قالعوب عزم
ایران ایلر یار قوی بر یوز بیک کله دور یوز بیک **اما ازین جا شب راوی اید** اولر قلعیه یوز بیک کلورین حو کله
کوی هر فرشتی جا یوز بیک ایلر خال ص ایدوب حو کله بهرام آتیه اوج دانه نامه ویردی برین جیا کله ویردی ویر
افراسیاب و برین دخی ابران دسینه ویردی حو کله بهرام دخی نامه لری آلوب کلورین مسیح با د و غار
برین جیا کله ویردی و کجوب کندی برین دخی برکون بهشت کله کلر حو کله بهرام آتی یلن بوق طوعری
افراسیاب دیوانه و آردی کندن عرض ایدوب و مقید ایلر افراسیاب بولشیدی و قاتل کجی ایلر
و کندی جیا یوز بیک قور تاروب نامه ویردی و نقل ایلدی و جقا روب افراسیاب با کولن نامه و قلعیه ایلد
دخی نامه دانا ویر و بر و قاتل ایلدی خالیا بهر مسکون طلع و ایدت قاتل یوز بیک اولر صا جع ایلر
خروج قاتل زکیم بهرام ابران دسیتی با صوب اندن مسکون قاتل آلات صا جع ایلر و قلعیه
عسکر ایلد ویر و هم ایلدی نامه وصولن ککر دیکم سندن عسکر کجی با شیده جع ایدوب صحر ایلد کله ویر

بنی دخی استقبال ایدوب فونوره سین واولکده قننا ایدوب تور آن مملشورین بهم دست خطله شطراپون
اولکده دوشوب بیلله برآرا برآن اولکده سنله بیلله کیده سین کویوق دیوب عتار و محالفت اینرک صکره
قتل ایدوب بریکه آنغری قودان خان ایلم بللم بللم دخی شتدم دیوب عتار بهانه ایتله سین کاکوره محل تارک
اوزده اوله سین دیوب نامه ختم ایش افراسیاب چونک نامه ناک جوا بن اشد دیوب کوی بولا ندری بوز ناک هالک
اولدوغنه یاز آجیدی و برده خط ایلدی بنه ایران مختدرانلردن بکادر دیوب دیوب جویله بهر آمدن کون
و دارا بن سئوال ایلدی جویله بهر آتم دخی کورد وکی و اشته وکی اوزده وصف ایلدی افراسیاب یونل خوره و
بروجیله دخی شاد اولدی کاکورسه بتون رستمک شلن کمر و کاورک شلین کسرا برآن مملکی خالی قالور زکی
برمال اولورسه بن منبط ایلیم دیوب جویله بهر آتم افراسیاب و داغ ایدوب کتد کد نضکره افراسیاب غلبه دیوان
ایدوب جویله بکری و دانا لری ایلهمشاوره ایلدی یونل غفلت کرک عظیم تار و که محتاج در دیر افراسیاب
بتون حکم ایلدی بریکه ایدوب اولغدره اوله قلی تعین ایلدی اوله خاقان سیومه و نغافا کویله
و نغافا شکل هند و چنگوش چیشنه و کاموس کشانیه و مهن کوهستانیله **حاصل کلوم** از مدت چهار اوت
الک کرم یوز یک عسکر پیدا ایدوب حاضر آمده اولدی و کون جلی قوب قاتل زکینک کلیمه مغرب اولدی
و قالقوب صحرای کاره روده بار کاهلر قوب قرآن ایلدی آسمی بر قاجل کون بکری کوز جلی کورد بکرم عسکر
ظهور ایلدی غالباً قاتل زکی عسکر بر دیوب کلوب افراسیاب باد شتاهم بر عسکر ظهور ایلدی بلمز ناصل عسکر
د دیار افراسیاب ترکه ی کونددی و آرخا آل ناصل عسکره رز بر بولر عسکر ایدر دیور و ایلله اولغنه قاتل
زکی عسکر اولماق کور سوردی ترکه عیار دخی طیان آلوب تید بصورت لشکر خورشید شاه و آردی
دیوان خورشید کیروب بر کوشه ده دوری و دیوانی کوزدن کچوردی بهلواتلری کوردی و سکی کوردی
الهی کیملر دونه ایچون کادرا احمق ستمکده خوف ایلدی کوجیلله دیوان آن جعوب طیان الهی صلوات دقا افراسیاب
حضوریه کیروب صلی الله علیه و آله و آیدوغین و نه ایچون کادکلرین فتل و بیان ایلدی افراسیاب ایلهم بتم و کاوره
برنعم قوی دخی کلری غیری برآینارک دوری تمام اولدی احمق دیوب ایکی کون سیک عسکره ترتب و زیلت
و یروب ایلله کلری افراسیابک عتارله ستمه قوب الک کرم یوزیلک ایلله قرآن ایلدی اول کون اسایش ایلدی
ایریتی کون سیک تعلیمی ایلله معور شید شاه دیوان ایدوب افراسیاب بر نامه انشا ایلدی و سیکه و سوب سیک
ایکی خطقه سین بیلله آلوب عزم افراسیاب ایلدی اورد و دن کوب افراسیاب و آردی نغره اوروب العظیم بر قوب
رسول نامم و آرمضی ایلک بادشا هیکرمه دخیله سرهنگان و دیوان سکرد و ایچری کیروب افراسیاب خبر و
کسور اولوب سکی ایچری آلباس سیک ممتاز دخی افراسیاب اوکله و آرخا بهر می معالوق آلوب طبول قلدی